

Pomník padlým v I. světové válce 1914–1918, Nedvězí.
Rekonstruován péčí obce Rabyně,
Sborů dobrovolných hasičů a občanů v roce 2013.

Blaženice, Nedvězí, Rabyně, Měřín, Loutí

Kronika kronik

Kronika kronik

Blaženice
Nedvězí
Rabyně
Měřín
Loutí

Obec Rabyně, Sdružení Mezi řekami

Kronika kronik

Blaženice
Nedvězí
Rabyně
Měřín
Loutí

Obec Rabyně, Sdružení Mezi řekami

Letecký snímek přehradního jezera nad Slapskou přehradou.Na levém břehu se táhnou obce a vsi, o kterých píšeme v Kronice kronik

Opisy kronik s ukázkami původních tisků
z období 19. a 20. století s obrazovou částí
ze začátku 21. století obce Rabyně a vsí Nedvězí,
Loutí, Blaženice, Stromeč, Pexův Luh, Měřín
a samot Strážovna, Podhory, Fáberna a Kopaniny
a z rekreantských osad
Nová Rabyně a Měřín Královská.

© Václav Šmerák
© Obec Rabyně
© Zveřejněné fotografie dle autora
© Historické fotografie z archivů:
– Jednotlivé kroniky obcí
– Blanka a Honza Reichardtovi
– Vojtěch Pavelčík

Publikaci sestavil
Václav Šmerák

Kronika kronik

Blaženice
Nedvězí
Rabyně
Měřín
Loutí

Projekt realizovala
Obec Rabyně, Sdružení Mezi řekami

Děkujeme

za pomoc pamětníkům: Jindřišce Hrmové, Marii Loucké, Václavu Haškovi, Václavu Ruzhovi, Marii Ruzhové, Věře Bumbálkové, Stanislavě Bumbálkové a kronikářce obce Miluši Kadeřábkové.

Za poskytnutí archivních fotografií ze stavby silnice Blaženice–Rabyně roku 1929–1932 paní Evě Pacovské z Loutí.

Za zapůjčení a svolení s přetiskem kroniky Rabyně – Nedvězí rodiny Františka Přeučila paní Evě Břicháčkové; k historii osady Loutí v obci Rabyně Josefa Hausera z roku 2005, kroniky Blaženice – Měřín kronikáře Jana Ruzhy z období 1935–1958, kroniky Rabyně – Blaženice 1975–2010 Otakara Louckého.

Za spolupráci zastupitelům obce Rabyně, místostarostce Daně Šebkové, Janu Kadeřábkovi, Evě Břicháčkové, Petru Zajíčkovi, Romanu Pacovskému, Zdeňce Válové.

Kronika kronik

Blaženice
Nedvězí
Rabyně
Měřín
Loutí

Úvodní slovo starosty Luboše Maška

Luboš Mašek, starosta

Neznat svoji minulost je téměř totéž jako nemít domov. Jedno známé úsloví praví, že je třeba, než zemřeme, zjistit, kdo jsme, odkud jdeme a kam směřujeme. Na otázku, kdo jsme a kam jdeme, nám dává částečně odpověď znalost vlastní historie. Na první pohled se může zdát, že historie není až tak důležitá věc, v praktickém životě ji moc nepotřebujeme. Vzpomeňme však na všechny příběhy lidí, kteří ztratili paměť, nevěděli nic sami o sobě, a na jejich zoufalou snahu zjistit, co jsou vlastně zač, kdo byli jejich předkové. Ztráta historické paměti pak vede i k válečným konfliktům. Asi proto je pro nás tak zajímavé číst kroniky, v nichž vystupují naši předkové – protože oni jsou částí nás samých.

Do Nedvězí jsem se přistěhoval s rodinou v roce 1990 z Benešova u Prahy, kde jsem do svých 23 let bydlel u rodičů. Zdejší kraj jsem znal již z mládí, kdy jsem jako dítě jezdil k babičce a dědovi na návštěvu do Poličan u Nahorub, to byli rodáci z této vesnice. Tento kraj se mi velice zalíbil, proto jsem se zde s rodinou natrvalo usadil. Mám dvě dospělé dcery, které si zvolily povolání zdravotní sestry, jsem rád, že pomáhají lidem, a jsem na ně pyšný.

V roce 1998 jsem byl zvolen do zastupitelstva obce Rabyně a čtyři roky jsem byl jeho členem. Po volbách v roce 2002 jsem byl zvolen starostou Rabyně a tuto funkci vykonávám do současnosti. Těší mě, že se mohu podílet na změnách celé obce a našich osad.

Podařila se nám řada akcí ke zvelebování obcí a lepšímu životu na vesnici, např. výstavba kanalizace a čistírny odpadních vod v osadě Blaženice a Nedvězí, oprava komunikací, vybudování tenisového hřiště, odbahnění rybníka, vybudování dětského hřiště, autobusové zastávky, posílení vodovodu atd. Samozřejmě těmto akcím předcházely žádosti o dotace, bez kterých by to nešlo. Myslím si, že se obec za posledních dvacet let hodně změnila k dobrému. Jsem rád, že v této obci fungují spolky, jako je SDH Rabyně a SDH Blaženice, Honební společenstvo Rabyně. Tito členové se ochotně zúčastňují brigád na zvelebení obce, za což jim děkuji. I přes to, že za poslední léta se vesnice vylidňuje a občané stárnou, je zde stále dobrá parta lidí, kterým není lhostejný život v naší obci a dobře se s nimi spolupracuje.

Jako starosta jsem cítil vůči předkům v tomto úřadě menší dluh. Každý z nich se snažil sám vést kroniku a nebo umožnit pořizování záznamů o dobových událostech. Kronikou kronik tento dluh díky pochopení zastupitelstva obce splácíme. Opisy kronik – pamětí předků jsme připravovali skoro rok a těší mě, že se dostaly do Vašich rukou. Proběhla mnohá setkání s pamětníky naší obce a získávání autentických fotografií od jednotlivých občanů, povídání a rozhovorů, které byly přínosem do této knihy. Jmenovitě chci poděkovat paní Jindřišce Hrmové, Marii Loucké, Václavu Haškovi, Václavu Ruzhovi, Marii Ruzhové, Věře Bumbálkové, Stanislavě Bumbálkové, kronikářce Milušce Kadeřábkové, Miloslavě Kratochvílové, Evě Pacovské, Ing. Janu Žižkovi, Anně Přeučilové a ostatním. Je dobré, že další zápisy o současnosti pro budoucí paměť i nadále vznikají.

Luboš Mašek, starosta obce Rabyně, foto Václav Šmerák

Na závěr bych chtěl říci snad jen to, abychom dokázali převzít od svých předků všechny dobré příklady. Usilujme o radostnější a spokojenější život v naší obci, okolních vsích i samotách.

Počínejme si tak, aby na nás následující generace mohly s vděčností a úctou vzpomínat.

Luboš Mašek, starosta obce Rabyně

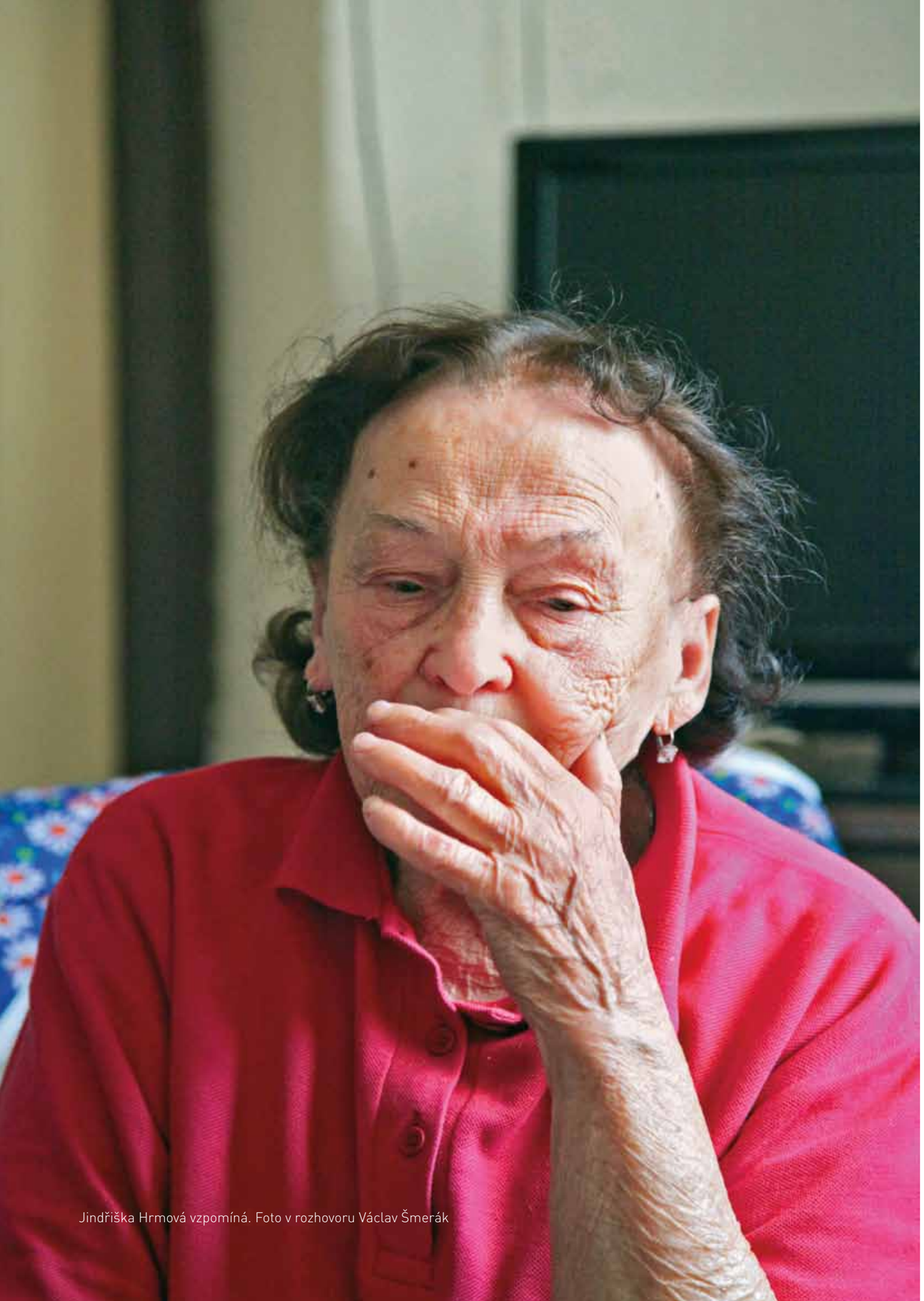

Jindřiška Hrmová vzpomíná. Foto v rozhovoru Václav Šmerák

Vzpomíná paní Jindřiška Hrmová z Blaženic

...Nezlomili nás, do žádný strany jsme nešli, nechali jsme,
ať do nás bijou, jak chtěj. Myslete si, že nás zahnali.
I řípu nám tady poručili. Tady se nikdy cukrovka nesila a teď hektar řípy.
Šly jsme já s mojí maminkou, nad námi stál četník
(příslušník Veřejné bezpečnosti) s vobuškem
a hodinu vydržel nad námi stát a koukat se,
jak lezeme po kolenách a plejeme.
To bylo něco...

Vzpomíná paní Jindřiška Hrmová z Blaženic

Usazujeme se se starostou Lubošem Maškem ve starých křeslech v malém pokojíku, v hezky upraveném domě u jedenadevadesátileté paní Jindřišky Hrmové v Blaženicích, kde její rodina sídlí od nepaměti.

Václav Šmerák a Luboš Mašek

Vrátili jsme se právě od Loutí s cestou do jezerního zálivu, prošli Nedvězí kolem středověké tvrze a přes Luh do Rabyně. Za sebou nechali pohled na kostelík Panny Marie ve Vysokém Újezdu a pod ním skrčené Nedvězí. Vešli do staré Rabyně a kolem Žižkova penzionu s číslem popisným 1 – snad kdysi i tvrzištěm sešli do části nové Rabyně na břehu Slapského jezera, kde se píše nová historie staré vsi. Do kopce po silnici jsme vyrazili k vyhlídce pod vrchem Homolka a rozhlédli se na protější Ždáň s dlouhým zálivem a na levé straně v dálce byla vidět Královská loděnice a nad ní ves Měřín. Za ohybem se skrývala část Měřína s původní Vojenskou zotavovnou. Dnes hotelem s bohatým sportovním zázemím a vlastním bazénem. Pro jednoho starostu a zastupitele hodně práce, pro život zdejších obyvatel těch několika vesnic, kdy každá si musela po staletí žít svým životem běžný život. Vždyť na začátku rozhovoru nám paní Hrmová hrdě řekla, že Blaženice, ty byly vždy soběstačné. Co do řemesel i v zemědělství.

Paní Hrmová se svými rodiči a hospodářstvím prožila v Blaženicích vše, čím zdejší kraj poslední století prošel. Dorazili jsme sem za vyprávěním o rodičích, dětství, o školních létech, láskách, o oblékání, o čem snilo šestnáctileté děvče. Co se nesplnilo, co překvapilo, co dodnes mrzí, když je paní domu 91 let. Prosíme.

… Tak já vám budu povídat. Narodila jsem se tady v téhle chalupě v roce 1923. A protože moje maminka odtud pocházela a tatínek pocházel z vedlejšího baráku, tak se do sebe zakoukali, vzali se a spojili majetky dohromady. Pak zde bydleli prarodiče, jako děda s babičkou, a rodiče si postavili vedle nový, trochu větší domek.

Paní Hrmová se rozhlíží po pokoji, jakoby viděla své rodiče, vzpomínky jí běží hlavou. Na vesnici nebyl začátek republiky po první světové válce nijak převratný, vlastně se ani proti Rakousko-Uhersku moc život nezměnil. Zasít, aby se sklidilo, se muselo každé jaro. Vyhánět na pastvu, krmit nebo dojit se muselo stejně a snad jen četník byl jinak oblečen. Peníze se změnily a řada spolků ožila. Hlavně Sokol. Práce byla těžká a stále stejná.

… Chodit jsem začala do Vysokého Újezda, do obecné školy, proti kostelu Narození Panny Marie. Učil nás nějakej pan řídící Bartl. A potom jsem v jedenácti letech začala chodit do měšťanky do Neveklova. A pomyslete si, že jsme jezdili na kole. Já byla jedenáctiletý dítě, takhle malá, a jezdili jsme dennodenně na kole, i ve sněhu v zimě. No. Akorát když byly veliký mrazy, tak zapřáhli bryčku, takový saně s košatinou, a vezli nás koňma do školy. Ale zpátky už jsme šli pěšky. Učili jsme se dennodenně do čtyř hodin odpoledne. To se vlastně už stmívalo.

Teď si představte, my z toho Neveklova jsme šli pěšky v zimě, ano, a to jsme chodili na Netluky, dál na Dalešice a co nejkratší cestou po polích. Domů jsme přišli v šest hodin za tmy. A teď ještě dělat úkoly. Ale nějak nám to nepřišlo, prostě se muselo, nikdo se neptal, a zase co bylo legrací po cestě… A ráno opět. Tak to byl zápřah.

A nemyslete si, v jedenácti letech!

Pohledem z okna hledá paní Hrmová své dětství, vedle školy se muselo doma pomáhat, ale všechno to mělo nějaký řád. Jako pečení chleba, poutě, cesta na trh, návštěvy pocestných a nebo někdy zprávy z novin, pak z rozhlasu. Ve světě i v republice vrcholila světová krize. Bylo hodně nezaměstnaných, ale vesnice přeci jen byla takových věcí ušetřena. Pole zdejší lidi uživila, i když to nebylo kdoví jaké.

… Později jsme všechny děti jezdily na kolech, musely jsme vyjet už ve tři čtvrtě na sedm. I na tom kole to do školy trvalo přes hodinu. A to nás taky jelo třeba 20–25 pěkně za sebou. Vyráželi jsme společně z Blaženic od hospody. Ta tu již není, zbořili ji Němci ve druhé válce, když sem stříleli z Netluk. Stříleli na Dalešice a Blaženice. Hospoda stála v místech, když jedete od Blaženic zadem, kolem prodejny, a než vyjedete na silnici. To všecko rozbořili Němci a už ji nikdo po válce neobnovil.

Na začátku Velké války, později pojmenované První světová válka, nikdo netušil, co se vlastně stane. Za císaře pána – Františka Josefa I. (1830–1916) – byl netušený klid a vše běželo po několik generací v zaběhnutých kolejích. Ti, co v létě 1914 rukovali, se domnívali, jak se říkalo, že do švestek budou zase doma. Pomníky ve vesnicích připomínají, kolik mužů se nevrátilo. Za dvacet let přišla Druhá světová válka a s ní vystěhování vesnic od Štěchovic po Benešov a dál až k Sedlčanům. Takřka třicet tisíc obyvatel se muselo stěhovat, aby vzniklo cvičiště SS. Takřka polovina z nich pak z donucení v prostoru cvičiště pracovala. Hlavně řemeslníci, pekaři, krejčí, kováři a nebo lidi na polích…

… Před tou hospodou jsme ráno měli sraz, všechny děti z okolních vsí. Auta tenkrát nejezdila, akorát chodily krávy po silnici nebo koně, nějaký povoz. Tak jsme dorazily ve tři čtvrtě na osm do Neveklova. Za každého počasí. Ve škole nebyly šatny, nepřezouvali jsme se a nebo jen někteří.

Třeba pršelo a my měli kabáty mokrý, celý vlhký a ve třídě byly jen věšáky vzadu na zdi. Oblečení jsme naházeli na věšáky a teď jsme šli ve čtyři hodiny odpoledne ze školy, tak jsme se do toho oblíkli a z kabátu se kouřilo. Byl ještě mokrý. A já vám řeknu, za celé ty čtyři roky, co jsem tam chodila, jsme nezastonali, já nevím, co to je chřipka nebo angína. My byli otužilí. Bylo to nějak normální. V zimě byla taky větší legrace. Těšili jsme se na sníh, jedli jsme ho po cestě, když jsme měli žízeň, rampouchy jsme u baráku tloukli. No, to bylo hezký, nám se to tenkrát líbilo.

Školní docházka byla povinná, ale kde bylo doma málo rukou na práci, tam to měly děti těžké. Obživa měla přednost před vším.

... Do Vysokého Újezda jsme chodili až do páté třídy. Do šesté jsem šla už do Neveklova, tam jsem chodila do patnácti let, celkem čtyři roky. A z Neveklova jsem šla pak do Prahy, chodila jsem tři roky do rodinný školy a když jsem vyšla, tak mi bylo hnedle devatenáct. Byla již druhá válka a to jsme se stěhovali. Já jsem léta zdejší okupace už tady neprožila.

Stěhovali jsme se do Benešova. Ale ještě pár slov jsem chtěla říct k Neveklovu. To vás bude zajímat, jak se slavil před válkou 28. říjen. Na náměstí přišli oblečení v krojích sokolové, hasiči, legionáři ... A to byli angličtí, italští, ruští legionáři. Měli staré uniformy, byla vždycky velká sláva. My děti jsme měly naučený básničky. U pomníčku padlých z první války jsme říkali básničky, zpívali písničky. A já vám řeknu, to bylo jiný učení, jiní učitelé. Učili nás národovectví, my bychom tenkrát za republiku snad dali krev, dali život, víte? Vlastenectví to bylo.

Tatínek vždy vyprávěl, že byl v tý Bekeščávě, v lazaretu. Byl raněnej, někde v zákopech. Střelili ho do ruky a hojící se ránu si vždycky natlouk, to aby mu zčervenala, aby nemusel na frontu. A víte, že mu bylo devatenáct let, když rukovali? To byly děti. To je hrozný. V červenci 2014 je výročí 100 let od vyhlášení První světové války – 26. července byla vyhlášena mobilizace, 28. července začala válka. Tak tohle znám jen z vyprávění. Nikomu prý tenkrát nebylo veselo, i když se zpívalo a pochodovalo...

V 38. roce byla mobilizace republiky, to pamatuji, schylovalo se k válce, chodila jsem do Neveklova poslední rok. Bylo mi patnáct, když jsem vyšla, tak jsme také ve škole dostali plynové masky. Měli jsme

brannou výchovu a museli cvičit, jak se chovat při náletu a podobně. Fungoval taky Sokol v Neveklově, já tam měla kamarádku, byla velká sokolka, tak já jsem tam u ní někdy přespala a chodila s ní do sokolovny. A to vám bylo hezký. Jeden den večer měly ženy cvičení, jeden den muži a zase pak děti. A dorost, to bylo všechno úplně něco jiného než dneska. Víte, ty mladý se měli kde bavit, dneska nemají. Děcka akorát hrají automaty nebo na počítačích. A pijí. To vůbec tenkrát nebylo. Dnešek je, jak se říká, globalizovaný, vlastně nikam nepatříme, všude a nikde jsme doma, ale co to znamená pro budoucnost? Já jsem žádný zábavy moc neužila, protože přišla válka, v 39. roce, a vše bylo zakázané, nesmělo se tancovat, nic. Mně bylo šestnáct, nejlepší léta, a my jsme si nic neužili. To byla tma.

Německo mělo s Čechy celkem jednoduchý plán: kdo pracuje a mlčí, tak relativně nemusí mít strach. Vedení Sokola a další inteligence byly pozatýkány. Kdo se postavil proti, zmizel v koncentračním táboře nebo byl zastřelen. Faktickou moc vykonávali Němci a s Čechy se nikdo nebavil. Vláda, hejtmani, starostové, četníci byli jen jejich nástrojem k vykonávání nepopulárních opatření.

... Před válkou tady byla původní stará hospoda s velkým sálem, než ji zbourali. Kadeřábkovi, Honzy Kadeřábka rodiče, měli tu hospodu a tam bylo vždycky posvícení, pouť, to se tady tancovalo. Dřív byly masopustní neděle a tak chodily tři dny maškary. To bylo v neděli, pondělí, úterý, stále chodily maškary s nůší a s nimi muzika a měli vždycky spoustu buchet a koláčů. Vždycky v pondělí, když bylo posvícení, tak říkali, že je pěkná hodinka. To chodili taky s nůší, víte, a co měli koláčů!

A když byly Vánoce, tak tady byl, počkejte, děda Dalibáby, obecní pastejř. Říkali mu pastejř, pásl prasata, svině, tak to se tak pásly před válkou, ano? Měl taky obecního kance. To se dřív nevečeřelo, než přišel pastejř vodtroubit. Ten šel každý Štědrý večer k baráku vod baráku, měl trumpetu a troubil koledy. A u každého baráku začal koledu a dostal vánočku. U těch chudších třeba nic a u sedláků každej už pekl pro něj vánočku. Takový to bylo všecko pospolitý, víte? A my jsme se vždycky těšili, až přijde a bude troubit, až odtroubí, že už budeme moct jít ke stromečku. No, hezký to bylo.

Pod stromečkem toho moc nebylo. Ani jsme si nic velkého nepřáli, moc hraček nebylo, většinou něco na sebe. Nějaká čepice s kulichem, šála. To bylo chudý, tak za dvacetikorunu. Kdepak, to nebylo jako dnes...

Vzpomínky přeskakují to špatné, pak se vrací. Doba okupace jako by utvrzovala všechny, že vše předválečné bylo pěkné, ale ona to byla společná práce na polích, v chlévech, která najednou chyběla. Lidé byli na sobě víc závislí a těch příležitostí se zastavit a povyprávět bylo málo, tím byly vzácnější. O to větší byl strach z pozvolna doléhajícího tušení válečných hrůz se zákazy veřejného života.

... Když přišli Němci, padal sníh, to bylo 15. března 1939, to byla taková chumelenice! A už druhý den sbírali, zatýkali. Nejdřív sokoly, kdo byl u Sokola činovník, tak ho zavřeli. A my jsme byli ve škole vystrašený. Asi za týden po začátku okupace nám sebrali paní učitelku na zpěv. A to jsme se pak již báli jeden druhého. Bylo to hrozný. A prožila jsem to, když jsem bydlela na internátě v Žižkově ulici a proti byla Hlávkova kolej. Já vždycky když vidím v televizi vzpomínku na 17. listopad, tak si na to vzpomenu, jak zatýkali studenty a odváželi je. Bylo to ve 40. roce, to jsem byla v druhém ročníku. My jsme slyšeli v noci křik a psi, co měli s sebou, štěkali. Vychovatelky nás nabádaly – tak děvčata, nechoďte k oknům, ano? Protože oni svítili velikýma baterkama po oknech, jestli lidi nekoukají. My přikrčený jsme viděly, jak studenty vyvádějí, jak je nakládají do nákladáků. Já vám to stále vidím, na to nemůže člověk zapomenout. Pro nás sedmnáctiletý děti to byl otřes!

A to jsem ještě ke všemu bydlela na internátě. Sama bez rodičů. No, bylo to špatný. To víte, pak lístky byly na všecko, nic nebylo, všude byly kontroly.

Snaha studentů a inteligence se vzepřít vyprovokovala okupanty k rychlému zatýkání všech, kteří mohli mít nějaký vliv na domácí obyvatelstvo. Potřebovali klid pro zbrojní výrobu v továrnách a na vesnicích zajistit dodávky pro vojsko na frontách. Běžné obyvatelstvo bylo pacifikováno strachem, veřejným vyhlašováním zastřelených, kteří okupaci neschvalovali. To vše doléhalo i na venkov. Zejména při kontrole různých zákazů jako vykrmování prasat na černo, obchod s potravinami jako takový. Nejprve fronta a pak obyvatelstvo.

... Lidi neměli co jíst, na lístky toho moc nebylo a tak jezdili na venkov, říkali tomu aprovizace, ten sháněl vajíčka, ten kousek slaniny, ten zase něco jiného. Na nádražích byly kontroly, no a když jste měl smůlu, chytli vás a všecko vám vzali. My jsme neměli hezký mládí, ta nejlepší léta jsme prožili ve válce. To je smutný. Pak jsme se odstěhovali

do Benešova, 15. září 1942. Tam jsme měli pronajatý menší hospodářství na Bezděkově, nyní je tam veliké sídliště. Hospodařili jsme tam tři roky. Zažívali jsme taky nálety. Lítali hloubkaři, odstřelovali lokomotivy na tratích. Pak byly nálety na Prahu a až v Benešově byly strašný otřesy. Slyšeli jsme houkání sirén, ale i rány od velkých bomb. Já prožila několik takových náletů na Prahu právě v Benešově. Z Benešova se pak povedlo zastavit tanky na Prahu, co vyjely z cvičiště SS u Neveklova v květnových dnech.... To všecko, co šlo z Moravy přes Benešov na Prahu a zase nahoru na sever. Američani došli do Plzně a dál nesměli, tam byla demarkační čára. Praha volala o pomoc, tam se stavěly barikády, tam se střílelo, a oni nesměli dál. To měli tak s Rusákama domluvený. Čtyři dni tam stáli a nesměli zasáhnout. A tak to šlo všecko na Prahu z východu. Esesáci zase ze zdejšího cvičiště utíkali na západ k Američanům, ale ti je nakonec také nepřijímali.

Prožila jsem demonstrace v Praze v roce 1938. Lidi v ulicích byli hrdi – my mu dáme, Hitlerovi. Ale když pak chudáci měli narukovat, tak chlapi plakali jak malý děti. Do čtyřiceti let, jo, všecko byla mobilizace. Oni byli velký chudáci. To nebyla legrace. A pak přišel mír. Ráno jsme vstávali 8. května 1945, byl vyhlášený konec války, vlastně od začátku května se již čekalo na konec, už de facto od 30. dubna.

Já vím, jak volal rozhlas o pomoc. V poledne jsme obědvali, jo, a to bylo..., to bylo 4. května.

Z rádia jsme mohli poslouchat jen Prahu. To jsme chodili tam, já nevím, co tam teďka je, tam byl dřív nějakej Suchánek. Měl opravnu na rádia, prodával je a tam to kudlali, tam nám to všecko vybrali. Tak jsme měli zatemníno, musel bejt večer, deky na vokna jsme dávali.

Fašistické Německo přineslo s válkou také nový fenomén. Válečnou a politickou propagandu. Vzít lidem všechny informace a zaplavovat je jen svým výkladem dějin, života, tím, co se podle nich dělo na frontách, ale i v kultuře, jak se kde žilo… vytvářeli svůj svět. Přesto řada statečných lidí poslouchala vysílání z Londýna a zprávy se šířily ústním podáním. Národ si to dokázal přebrat po svém. A nevěřil. Jako tolikrát potom.

... V Benešově bylo gestapo v Katušce. Víte, kde říkaj Katuška? Tam je zvláštní škola nebo specielní, jak tomu říkají oficiálně. Tam mělo sídlo gestapo v Benešově. A tam byli, člověk už je znal, ty gestapáky. Nosili takový napucovaný, naleštěný holinky, jo, a psa vlčáka každej u nohy. A my jsme večer ani nikam nešli, báli jsme se. Tak vždyť bylo všude zatměno, no, kam můžete jít? To bylo celou válku.

Německých plánů v době konce války bylo několik. Vedle snahy o ukončení války a mír, kdyby Německo bylo jen poražený stát, tu byl jasný požadavek na absolutní kapitulaci. Byl i strach, že takřka milionová německá armáda na českém území bude držet své pozice se snahou udržet část území pro Německo. Povstání v Praze bylo reakcí jednak na válečná léta a touhu konečně mít svobodu, ale i z obav o poválečné uspořádání. Nakonec i to byl jeden z důvodů odsunu německého obyvatelstva. I když se nám z dnešního pohledu může zdát, že věci se mohly řešit i jinak…

... Najednou jsme ráno vstávali a někdo tam v ulici, nějaký mužský křičeli – lidičky, máme svobodu! Všichni se hned hrnuli ven. No ale Rusáci přijeli až odpoledne asi ve tři hodiny. A jezdilo to od Vlašimi. Tou vlašimskou ulicí, přes Benešov na Prahu. Jezdilo to tam takhle tejden. Tak si myslete, co to bylo vojska! No jo, ale nejhorší bylo, že když přišel večer, tak to bylo hrozný. Vojáci vám mlátili na dveře, na vokna, chtěli kušať

a chtěli, ježíš... A davaj, furt davaj. Neznali hodinky, to neměli, tak je sbírali... Museli jsme všecko uklidit, hodinky, budíky, to jste šel po ulici, měl hodinky, tak vám je stáhli. Důstojníci vozili auta plný koberců, lezli lidem do bytu. A nejhorší, že oni chtěli v rodinách spát. A teďka se vám nahrnulo třeba pět chlapů domů a chtělo spát a kušať. A my neměli sami co kušať. My jsme teda zkusili, to bylo strašný a trvalo to dlouho.

S jídlem to bylo vůbec špatný. No maso nebylo. To vám povím, čtyři vajíčka na měsíc, no my měli hospodářství, ale museli, co jsme sklidili, odvádět. Dodávky byly přísný. To vám třeba přišli do sklepa, kolik máte brambor, a prase když jste zabil, tak jste ho půl musel odevzdat. A nedostal jste zase potravinový lístky, tak dávali dvě kila masa na měsíc, čtyři vajíčka, jednu kostku másla na osobu. Hrozný. Ale když jste si třeba koupil salám nebo buřt, tak jste zase neměl maso. Lidi byli hubený, víte, a co bylo tuberkulózy...

K tomu všemu se jezdilo do Německa na práci. Když jsme byli v Benešově, tak 24. ročník šel celý do Německa. Celej vlak jich byl. Ještě jim hrála muzika. Mámy lomily rukama, to víte, holky a klucí a byli mladý. A nevrátili se až po válce ... a ne všichni. Babička moje tam byla.

Chvíli sedíme mlčky. Několik let válečného strachu běží před očima. Tolik ztracených let, zničené vesnice, rozvrácené hospodářství, mrtví známí příbuzní, návraty z koncentračních táborů, lidé se dozvídají, co byly koncentrační tábory, konečné řešení židovské otázky, soudy s udavači a zjištění, že řada z nich je opět u moci a zase strach, co vlastně bude, a pak snaha začít rychle normální život, začít hospodařit, zapomenout na špatné. Po válce jsou měsíce a první roky v naději, že se přeci tohle již nemůže nikdy stát.

... Víte, já si tenkrát raději vždycky zavzpomínala na dobu před válkou. Nebyly přehrady, takže se mohlo až dolů k Vltavě. Až později byla Štěchovická přehrada, ale to to pod námi ještě vypadlo jinak než se Slapskou přehradou. To jsme jezdili na kolech, to byla třeba naše neděle. Sedli jsme si na kolo a jezdili jsme po silnici k řece. Ta vedla až, jestli víte, kde je přístav na Rabyni? Tak tam je taková stará vilka...Starej barák tam bejvával. Když se jde až dolů na přístav, tak u toho přístavu je takový starší barák. Teď je opravený, už ho má nějaký majitel, tak je z toho vilka. To bylo stavitele Zemana. Tenkrát ještě vedla ale silnice dolů a byl tam stánek, dva starší lidi ho drželi a ti tam čepovali limonádu a lahvový pivo. Dojeli jsme vždycky až tam, koupili si limonády a jeli zpátky. A jenom na kole. Do kopečka. To je kolik, takovejch pět kilometrů sem, ne? No jistě, ale my jsme byli mladý a ani nám to nepřišlo.. Byli jsme vytrénovaný z Neveklova. Vždyť to bylo dennodenně do školy a zpět. A to máte kopců do Neveklova a my to skoro všecko šlapali. Ale člověk byl mladej, víte...

Dneska jsou kola s přehazovačkama a to tenkrát byla kola jenom s jedním kolečkem a muselo se jet. Kopec nekopec. A když jste píchnul, to já píchla kolikrát. Jednou jsem píchla ve Všeticích, kolo jsem vedla až do Neveklova. Ale tam byli dva opraváři, kolo jste jim tam dal, šel do školy a odpoledne to bylo spravený. Za korunu a bylo to zalepený. Tenkrát to bylo takový, prostě kolo měl kdekdo na vesnici. Tak ho musel někdo taky opravit. Tam to byli Roušaví, měli taky proti starý škole obchod, ale to už zavřeli. A auta nejezdily, nebyl benzín ve válce. Jen když měl živnost, tak dostával příděl.

Vzpomínky se převalují od hezkého zpět k válce. Vlastně vystěhováním jakoby skončilo mládí a pak již jen starost jak žít druhý den. Strach z někoho, kdo udá jen pro svůj prospěch, ze svého strachu. Polopravdy v oficiálním rozhlase a novinách. Velká dávka vlastní naděje. Němci odejdou, bude líp. Nikdo nevěřil, že vyhrají válku. Každý chtěl zpět do svého.

... Ale já si pamatuju, když jsme se stěhovali do Benešova, tak tady byli dva četníci. A ti to vystěhování v Blaženicích organizovali, víte? Tady ve vesnici, bydleli v hospodě.

Ti to organizovali, protože by byl zmatek. Prostě každej, kdo se kam stěhoval, tak oni mu zařizovali dopravu, aby pomohli stěhovat. Protože my jsme šli v první etapě a museli jsme vzít všecko. To bylo po žních, tedy i úrodu, slámu, dobytek, všecko. A teď si představte ten dobytek, my jsme měli asi šestnáct krav a to všecko šlo pěšky do Benešova. Nějakej Kodet v Benešově měl autodopravu, byli to dva bratři, tak ti museli dát nákladáky a stěhovali nám seno a slámu. Nemohli říct ne, poněvadž by šli do koncentráku. No ale my to museli zaplatit. Jenomže oni zaplatili ty baráky a dali předem zálohy. Takže když jsme dostali pak peníze, tak zálohu jsme jenom prostěhovali. Někomu to museli dovézt na vlak do Benešova, vlakem to vozili ti, kteří se stěhovali ke Slanému třeba... No hrozný. Já si říkám, ty moje rodiče, jak to mohli vydržet? My byli děti. To říkal můj brácha. Když jsme se stěhovali, kolik mu bylo? Patnáct let. Já jsem se těšil, že v Benešově budu chodit s klukama na fotbal.

Ono to bylo všechno jinak. Jako děti jsme to nechápaly. Člověk v šestnácti. Ale ti rodiče museli mít strašný starosti. Ale tenkrát těch autodopravců taky nebylo. Aby vás někdo odstěhoval. Nábytek jsme si vezli na vozech s koňma. Hrůza.

Po zřízení cvičiště SS na území od soutoku mezi Vltavou, Sázavou, Benešovem po Sedčany byla na vyklizeném území část vesnic určena jako dělostřelecké cíle anebo pro výcvik ženistů. V tříměsíčních cyklech se zde střídali budoucí vojáci jednotek SS. V několika dalších vesnicích byly takzvané SShofy. Měly zajišťovat potraviny pro cvičiště, ale tenhle záměr Němcům nevyšel. Lidé na nich nepracovali pořádně. Kdo by z donucení dělal a tak byla pole většinou ladem. O to hůř se po válce znovu obdělávala. Na řadě míst byly i menší sběrné koncentrační tábory.

... Když skončila válka. To už jsme se znali s mým mužem, ten byl právě v Říši. Napřed byl v Berlíně, pak ho převezli do Mnichova, ten tam prožil hrozný nálety! Pak utíkali z Mnichova před frontou, schovávali se, Němci je zase pronásledovali. Když se vrátil, tak jsme se vzali. On pracoval na Okresním úřadě v Benešově. Protože měl stavební průmyslovku, byl na stavebním odboru. Za dva roky ho vyhodili, začali dělat čistky, prověrky, že má ženu z kulackého rodu. Buď že se dá rozvést, anebo že ho musí propustit. A my měli malýho kluka. Začala se stavět přehrada, tak ho dali do lomu. Tři roky dělal v lomu v Teletíně. To byly galeje! Bylo tam několik pilotů, anglických letců. On je všecky znal, pak se scházeli. To se vůbec nedá povídat, co člověk zkusil. To bylo ještě horší než za Němců. Až do 53. roku byly na všecko lístky. To máte šest let válka, lístkovej systém a osm let dalších, tak to máte čtrnáct let, a my jsme už neměli ani pořádnou punčochu, ani boty. Protože jste dostal poukaz na jedny boty za rok, ale to nebyly boty, to byly dřevěný podrážky, z toho lezly hřebíky. Já jsem vždycky nosila v kabelce kámen, a vždycky, když mě to začalo tlačit, tak jsem to zatloukla.

Poválečný stav dával naději na obnovení předválečného státu, ale dějiny ukázaly, jak je lidské přání bezzubé proti politické zvůli. Lidé na vesnicích okamžitě po návratu začali opravovat zničená stavení, obnovovat hospodářství.

Čistit a orat zničená pole. Přišel rok 1948 a všechna ta dřina se zdála marná. Vznikala násilím Jednotná zemědělská družstva – JZD. Sedláci byli najednou kulaci a dostávali cejch nežádoucích. Pozvolna se na různá místa dostávali kariéristé bez skrupulí a mnohdy se šrámy z války ze spolupráce s Němci. Začala po válečných letech podivná doba svobody – nesvobody.

... Já jsem nemohla vůbec dostat práci, měla jsem školu, ale nikam mě nechtěli. Dceru kulaka. Odevšad, když mě někde vzali, tak mě vyrazili. Tři roky jsem chodila kopat jamky do lesa, se školou. Ale mně to nevadilo. Já byla zvyklá z hospodářství, my jsme museli takhle na poli pomáhat. Až když tady udělali státní statek, tak za mnou přišel nějakej inženýr Šimoník, ten tady dělal farmáře v Blaženicích. Mladej člověk, bylo mu tak ke třiceti. A tak za mnou přišel a povídal: Paní Nová, my bysme potřebovali účetní a vy máte školu, tak pojďte. Já povídám, ale oni mě zas vyrazej, vždyť já už jsem toho zkoušela. Vždyť manžel se nemůže také nikam dostat. Nakonec to vyšlo.

Manžel byl šikovnej, tak potom nějakej Drnec, stavitel ze Štěchovic, si ho obhlídl, říkal, počkej chvilku, vždyť ty jsi šikovnej a to já si tě vezmu k ruce. Chodil mu s mapama, pomáhal mu. Pak se chytil u stavby v Praze, dělal stavbyvedoucího, ale až po tom osmašedesátém, když se to uvolnilo. Dřív to bylo takový divný, stále jste nevěděl co bude. Pak přišel osmašedesátý, to byla taky legrace. Všude v kostelích zvonily zvony. Já jsem dělala v Netvořicích na státním statku, tam děvčata chodila na protest v černém, držely smutek. Ředitel nechtěl dát Rusákům napít vody. Jenomže představte si, tam před radnicí, ten co dělal na statku kádrováka, kovanej, ten si tam dal stůl, lejstra a teďka každej, kdo šel kolem, tak aby mu podepsal, že nesouhlasí se vstupem vojsk. Jo, Rusové, odejděte! To jsme podepisovali. Ale ono se to otočilo a všechny vyházeli, kdo to podepsal. Já už jsem byla ostražitá, já už to prožila, co to je, já povídám, tohleto nevoní moc dobře. Když jsem viděla, jak tam stojí, tak jsem se vobklíčkem protáhla a pryč. Já povídám kdepak, a taky jo. Pak byla další čistka, takže my jsme měli mládí špatný, špatný.

Nebylo to hezký. Nemá člověk na co hezkého vzpomínat. Mládí bylo pryč, víte, a dohromady jsme nic neužili. Stále vás někdo pronásledoval, stále jsme se něčeho báli. Nejhorší bylo, že se udávali lidi ve vsi. To se nedá povídat, to já nemůžu vůbec jmenovat. My jsme přišli k zábavě

a to bylo – já mám tvůj život v rukách, já s tebou zatočím! No. My jsme radši nikam nešli. A to bylo po válce. Za komunistů. Přitom člověk byl poctivej, dělali jsme poctivě, poctivě se živili. Vždyť tenhle barák jsme měli státní. Nám všecko zestátnili, kulakům. My jsme z něj platili šedesát korun měsíčně nájem. Ale to nebylo zrychtovaný, že jo. To bylo postaru. Až když se to po osmašedesátém uvolnilo, tak teprve že nám statky vrátí. Jenomže my to museli koupit, my jsme si koupili svoje! V sedmdesátém čtvrtém jsme to koupili zpátky. Dali jsme za to asi 50 tisíc. No a přišel převrat, ale žádnej nám ty peníze nevrátil. To potkalo bohužel spoustu lidí.

Snad nejhorší proti válečným časům bylo, že stáli vlastní lidé proti svým sousedům. Lze vydržet cizí zvůli, ale od vlastních bolí nepřátelství daleko víc.

Postupem času po prvních politických procesech v padesátých letech dochází ve společnosti k naprostému zhroucení víry v slušnou budoucnost. Vesnice prodělá snad největší změnu za dobu své existence, změnu majetkových poměrů. Likvidaci starých selských rodů, zavírání sedláků, kolektivizaci. Na vesnici doléhá bída a strach.

... A byla taky dvakrát měna, to jsem vám neřekla. V pětačtyřicátém udělali měnu. A v třiapadesátém znova. Nemohli jsme se vůbec vzpamatovat. To bylo mládí, dejte pokoj. Já na to ani nechci vzpomínat, já říkám kolikrát našim dětem, jak jsme my to mohli vydržet, já nevím, děti. Já mám teda pravnoučata. Můj syn má dceru vdanou a ti si tady právě postavili domek. Byla to taková stará stodola, my jsme to zbořili po došky a oni si tam postavili nové. A protože to byla stavební parcela, nemuseli jsme o to žádat. A děti, když byly malý, tak vždycky když večer někam šly nebo taky v sobotu, v neděli, tak já je chodila hlídat. A vnoučata stále chtěly vyprávět o té válce a jak to bylo, když už jim bylo osm deset let. A ta nejmenší, té je teďka patnáct, ta ještě teď o tom chce povídat. Přijde sem třeba v sobotu večer a, babičko, povídej mi. Povídej mi to. A jak ten Hitler, viděla jsi někdy Hitlera? A bránili jste se? My jsme neměli ani čím. Vždyť sebrali všecko, že jo, flinty myslivcům, to se muselo odevzdat. A po válce si to lidi koupili znova a sebrali to zase. Vždyť můj muž měl takový krásný flinty, měl asi čtyři a musel to odevzdat. Komunisti si to rozebrali, někdo jich měl i osm, tolik flint dostali zadarmo.

Až po dvaceti letech, po osmašedesátém, si ten můj znova žádal. Teprve když to uvolnili. Někomu taky povolení nedali.

Manžel by měl potřebný původ. Byl z truhlářské rodiny, ale já vadila. On trpěl za mě.

Ale nevzdal to. Měl mě rád, nevzdal to, kdepak. My jsme se snášeli, byli jsme taková rodina, fakt, já se nechci chlubit, ale taková vzorová. Nebejt tý hnusný politiky, tak byl člověk v životě šťastnej. Taky brzy umřel, bylo mu šedesát dva, infarkt. Stejně to měl z toho lomu, víte? Tři roky a ten prach, když tam dejchal … To se nastřádá. Tak já už jsem 31 let sama.

Dělala jsem účetní u statků. Tam jsem byla, počkejte, kolik jsem tam byla? Jedenáct let. Potom můj manžel opravoval na Třebenicích lahůdkárnu. Její vedoucí stále říkal, hele, já potřebuji šikovnou ženskou. No tak mě přemluvili a šla jsem tam. Byla jsem tam zase jedenáct let. Pak jsem skončila na Rabyni, tady mělo školicí středisko ministerstvo zemědělství, kde jsem byla deset let. Na hotelu. Všechny ty pavilony byly obsazený. Měli tam z těch dvou pavilonů učebny, střídalo se tam školení zemědělců. Jezdili tam všelijaký kádrováci z těch JZD a takoví ti, ředitelé, že jo. Tam to bylo nejlepší. To už žádnej nekádroval. Taky tam dělala spousta lidí z okolí. Jezdilo nás ráno autobusem přes dvacet, pětadvacet lidu, to bylo z Větrova, z Újezda… Zpátky taky. Byl to kousek.

Poválečná léta se postupně zbavovala bídy, ale nový režim s plánovitým hospodářstvím nebyl schopen nabrat předválečné tempo. Řada přehmatů, nedostatek zkušeností. Likvidace schopných lidí. Plánovité hospodářství bylo vnitřně tak deformované, že nedokázalo uspokojovat základní potřeby obyvatelstva. Vycházelo z představy národního hospodářství jako „jedné velké továrny“, kde vše je dokonale plánovitě propojeno, takže nevznikají ztráty známé z tržního hospodářství. Vše patřilo všem a ve výsledku nikomu. Lidé se snažili přežít, protože změna režimu byla v nedohlednu.

… My jsme se v padesátém roce chodili dívat na stavbu Slapské přehrady. Jezdily tam šichťáky, autobusy s dělníkama, takže my měli spojení na Prahu dobré. To byly tři autobusy, ranní, odpolední, noční. Ještě si pamatuju, jak jsem moji maminku vezla do basy. Byla zavřená. Jako kulačka. Ale nebyla tam dlouho, my jsme ji vezli tím autobusem, tím šichťákem do Sedlčan do basy, to jsme měli jediný spojení. Ivan byl pětiletej, když jsme ji tam vezli. A jel s námi. Ta bachařka – bylo jí padesát pět let – říkala, prokrista, co tu děláte? Kristapána. Tak prej jí přilepšovali. A nebyla tam dlouho, protože měla bércovej vřed, tak jsme to dohonili na doktora. Museli ji pustit. Ale stejně, představte si, že přišli a zase rabovali. Bylo to po únorovým převratu. Chodili po půdě, po bytě, to vám všude vlezli a rabovali. Brali i co jsme měli lepší věci, měli jsme je poschovávaný. A ona jenom řekla tomu jednomu hajzlovi – mladý kluci, vy jste horší než ti Němci! Tak šla za to do basy. Druhej den už tam byl četník a sepsal protokol. Helejte, to byli ale místní lidi. A taková msta! Ale nic jste jim nedělal.

Ale, když ukazujou třeba únor v televizi, že jo, ty lidi byli jak zběsilí. Bylo plný Staroměstský a jak zběsilí byli! Ani nevěděli proč, pitomci. Vždyť Gottwald nechal tolika lidu popravit, že jo. To já všecko pamatuju. A ještě vám něco povím. Když byl konec války, tak byly veřejný popravy. A tam jich popravili osm, říkali jim vlajkaři. Byli to Češi, dali se k Němcům a udávali. Tak je popravili a veřejný popravy tam byly před gymnáziem. A já jsem se bála. Ota, kolik mu to už bylo? Osmnáct. Tak ten tam šel někam zpovzdálí koukat. Říkal, lidi normálně křičeli, jen je pověste. Protože tolika lidu bylo nešťastného, tolika lidu tam pozavírali. Ono si je to v něčem podobné.

Když vzpomínám na tu dobu v Benešově. Každý ráno jste se probudil a slyšel jste, koho zavřeli z ulice. Sbírali nejvíc inteligenci. Ta byla z toho gymnázia, ti profesoři. To všecko bylo pozavíraný. Ve třiačtyřicátém to gymnázium zavřeli. Pak bylo půl roku v sokolovně, kdo tam učil, toho zavřeli. Tam byla potom Hitlerova mládež. To bylo všude ve školách. Takoví hajzlové. To byli takoví cvrčkové desetiletí a už… To byli Němci. A když začali bombardovat Německo Angličani, že jo, a když se Američani vylodili ve Francii a šla fronta, tak oni utíkali a ty Němce a ty děti stěhovali sem. Školy zavřeli a škola, co já jsem bydlela, ten internát, to všecko bylo zavřený a tam byla Hitlerova mládež. No, tady byly matky s dětma, to zabrali v Benešově vilky, vystěhovali lidi a navezli si tam svoje věci. Když byl konec. To byl masakr. Pak je hnali pěšky, víte… Ani za to třeba ty mámy s malejma dětma nemohly, že jo, ty Němky. A hnali je přes hranice, šly pěšky. Je v tom hodně nespravedlnosti. Kolektivní vina je vždycky špatně, ale divíte se? Když budete šest let trpět, někomu zavraždili rodinu a třeba vyvraždili celý rodiny… A to jsme ještě nebyli odtud vystěhovaní, když byly Lidice, když zabili Heydricha. Najednou vám přijelo pět aut vojenskejch, vyskákali vojáci a v tu ránu byli po celejch barákách. No a teď hledali vraha. Helejte, to byl takovej strach! Teď my jsme se museli postavit a nesměli jsme se hnout. Já říkám, jak to člověk mohl přežít, že jsem nepadla. Víte, to byl takovej strach, že jste nemohl ani polknout slinu. Oni měli natažený bajonety a teď na vás, teď po půdě, jéžišmankote! A pak se divte, no. Vždyť vyvraždili celý rodiny. Že se lidi mstili, já se ani nedivím. Válka je vždycky hrozná. Dneska si lidi neváží klidu a míru. Já ano, já si toho vážím, fakt. Proč lidi nadávají? Mají co jíst. Maminka vždycky říkala, až bude po válce, tak si koupím takovejdle věnec buřtů. To jsme neznali.

Víte, co vám řeknu? Že to bylo pro nás zoufalý, než začli Němci prohrávat.

Byli před Moskvou a chtěli přes jih na Ural. A pravdivý zprávy se sem dostávaly jen přes zahraniční rozhlasové vysílání… Normálně jsme mohli poslouchat jenom naši Prahu, ale západ hlásil, že Němci dostali na frak u Stalingradu. Vysílala to cizina, že jo. Hlas Ameriky.

Ustupovali do předem připravených pozic. Jak se posměšně zdůrazňovalo. Dostali na frak.

Všude nakreslený na zdech véčka. Náš rozhlas tvrdil: Zvítězíme. Němci začli prohrávat a teprve až když se otevřela druhá fronta a vylodili se Američani s Angličany ve Francii. Teprve pak začali od Stalingradu a od Moskvy ustupovat. Kdyby se nevylodili, no tak přešli celý Rusko. A když prohrávali, tak dělali tím hůř. To byly úplný bestie. Polsko, Ukrajina, to vlastně byla jedna spálená země. Tyhle národy to odskákaly, židovská komunita. To byla likvidace země. Já jsem nedávno ještě měla dopisy, já jsem to spálila, povídala jsem si, já umřu a co to. Měla jsem je ještě od děvčat ze školy v Neveklově, chodila jsem tam s dvěma židovskejma děvčatama, který mi psaly, když jsem byla na internátě, že musej nosit hvězdy a že nevědí, co s nima bude. Takový zoufalý dopisy, víte? Já jsem povídala, to už já radši spálím. Oni by to stejně po mně, až umřu, zlikvidovali, ať se to nikde neválí.

Pak konečně přišlo Pražské povstání. Oni napřed hlásili německy, že jo, achtung, achtung… Já si to pamatuju. Vyzýváme všecky vlastence, přijďte k rozhlasu, jsou tu vražděni čeští lidi. A my akorát obědvali. Víte, to bylo hrozný. Tak lidi, no a jak se dostanete z Benešova? Některý jeli vlakem. Stavěly se barikády a to padlo lidu. Napřed byly zprávy německy, potom česky. Vždycky řekli kus německy, pak to opakovali

česky. My uměli dost německy, já to zapomněla. Protože ve škole byla povinná, stále jsme slyšeli všecko německy, všude nápisy, napřed německy, potom česky. To bylo špatný.

Za Němců bych jinak šla do Říše, viďte. Jenomže jsem byla ze zemědělství a pracovala jsem v zemědělství, musela jsem mít pracovní knížku, že jo, ten Arbeitbuch, no a chodila jsem na pracák každejch půl roku se hlásit. Tak jsem obstála. Jinak mladý holky se hodně vdávaly, aby se zachránily a nemusely na nucený práce. Stále jste žil v strachu, stále jste nevěděl, co bude zítra, jo?

A pak znovu ta beznaděj, víte? Když jste viděl opravdu ty lidi, jak, jéžiš, pro ten komunismus byli, vždyť jich bylo skoro dva miliony členů komunistickejch. To bylo hrozný. Tak nejhorší bylo, když se to dělo takhle ve vsi, že se vlastně znali mezi sebou, a pak co si dělali, škodili si a tak. Vždyť jste se báli i doma mluvit. Tady byl jeden, já nebudu jmenovat, taky už umřel, tak ten chodil pod okny večer, poslouchal v baráku, co si povídáte.

Nejhorší byli ti flákači, nedělači, který se flákali, nedělali. A ti dělali to nejhorší. A pak byli pány. Ale nevím, proč se mstili, těm žádnej nic nedělal. Končila válka, to bylo jedno utrpení, a 50. léta další. O to horší

že si škodil Čech Čechovi. V pětačtyřicátém to skončilo a za tři roky přišel komunismus. Bohužel podvedli lidi, to prostě bylo něco úplně jiného, než co si někteří představovali. Přišly 60. léta, jakési uvolnění, 1968 s pocitem, že se něco změní, pak 20 roků, který se špatně pojmenovávají, protože to byl taky strach. Normalizace nebo jak tomu říkali – normalizace, no, gulášovej socialismus. Práce sice byla, jíst bylo taky co, ale jakože by to bylo na skákání, to ne. A teď se učíme zase znova.

Od toho osmašedesátého se to jako trochu přece uvolnilo, víte? Už vás nestíhali, už jste mohl dělat, nechali vás pracovat. Už mě nekádrovali jako dřív. To jste byl kádrovanej pořád, furt jste musel chodit, furt vás prokádrovávali. Psát nějaký dotazníky, jestli jste u strany, nebo nejste u strany, že jo. Chodíte na školení nebo se angažujete nebo jste členem nějaké organizace…

Nezlomili nás, do žádný strany jsme nešli, nechali jsme, ať do nás bijou, jak chtěj. Myslete si, že nás zahnali. I řípu nám tady poručili. Tady se nikdy cukrovka nesila a teď hektar řípy. Šly jsme já s mojí maminkou, nad námi stál četník (příslušník Veřejné bezpečnosti) s vobuškem a hodinu vydržel nad námi stát a koukat se, jak lezeme po kolenách a plejeme. To bylo něco.

Vlastně jsem celej život pracovala, vychovala děti, měla hodného manžela, který se mnou táhl hlavně to špatný, život jsem nepromarnila vlastní lenivostí. Já vím, že byl smutnej mnohdy a hodně těžkej. Ale snad se nemusím za nic stydět.

V pokoji se již zešeřilo, dlouho jsme seděli a mlčeli. Na jeden lidský život je to přece jen hodně a nejednalo se jen o rodinu paní Hrmové z Blaženic. Každá z vesnic, které jsme prošli a o kterých se dozvíte víc v kronikách této knihy, zažila podobné osudy. Celá republika se zmítala v politických bojích, doplácela na německou rozpínavost a ruskou bezohlednost nebo vlastní neúctu člověka k člověku. Pokloňme se všem, kteří neztratili svoji tvář.

Poznámka k textu

Záznam rozhovoru je ponechán v co největší míře jako autentické vyprávění doplněné pro mladší generaci o některé historické souvislosti. Vesnice nikdy společně s rodinou Jindřišky Hrmové nežila odtrženě od města a nikdy od dění v republice. To, co ji potkalo v padesátých letech minulého století, bylo ve zdejším kraji ještě umocněno předešlým vystěhováním za německé okupace. O to víc si musíme vážit místních lidí a jejich života.

Václav Šmerák

OPIS KRONIKY
BLAŽENICE–MĚŘÍN
KRONIKÁŘE JANA RUZHY
Z OBDOBÍ 1935–1958

Letecká fotografie Blaženic směrem od Dalešic

str 1.

Kronika
obce
Blaženice-Měřín.

Tato kniha obsahuje
146 listů 292 stran.

Kronika
Blaženice-Měřín

1945

5. května 1945 vypuklo všeobecné povstání českého lidu proti okupantům.
9. května bylo ukončeno kapitulací Němců pod tlakem Spojeneckých vojsk a obnovena samostatnost Československa.
Největší část území byla osvobozena Ruskou armádou.
Do obce se počínají navraceti první vystěhovalci.
Jako první se přistěhovaly rodiny: Jana Kadeřábka a Václava Zdeňka.
Obec byla značně zničena. Do konce roku byla obec až na čp. 1., maj. Fr. Dvořák, celá znovu obydlená.

Kronika Blaženice-Měřín.

Tato kniha obsahuje 146 listů, 292 stran.

Usnesením obecního zastupitelstva ze dne 15. března 1935, podle § 3 vládního nařízení z 9/6 1921 Sb. z., a nař. č. 211, byl jsem já, Jan Ruzha, rolník z Blaženic, ustanoven prvním kronikářem této obce. Funkce této jsem se ujal téhož dne.

Jsem zdejším rodákem a bydlím zde od svého narození a provozuji polní hospodářství.

Popis obce

Obec Blaženice leží v západní části politického okresu benešovského i sousedního okresu neveklovského.

Skládá se ze dvou osad Blaženice, Měřín. Obec Blaženice čítá 23 popisných čísel, osada Měřín 18 popisných čísel. Co do rozlohy měří obec Blaženice 240 ha půdy, osada Měřín 230 ha půdy i s lesy.

Blaženice mají 5 rybníků vzdálených.

Spojení máme: silnice z Vysokého Újezda, Jablonku z Dalešic přes Blaženice k Vltavě.

Poštou jsme přiděleni nyní do Jablonné n/Vlt., dříve do Neveklova.

Autobusové spojení

Ráno o ½ šesté jede autobus státní z Jablonné n/Vlt. přes Blaženice do Benešova, pak projede autobus od Vys. Újezda v ½ desáté kolem Blaženic k Neveklovu, ve ¾ na jednu zpět k Benešovu a večer v ½ osmé projede autobus přes Blaženice do Jablonné n/Vlt.

Starosta

Roku 1914 vedl správu obce jako starosta pan František Havlíček, rolník v Měříně. Náměstek Josef Dvořák.

Obecní zastupitelstvo

Obecní zastupitelstvo byli tito členové: Jos. Hoch, Jos. Trnka, Alois Slabyhoud, Matěj Barták, Jan Skalický, Václav Beran, Jan Svatek, Václav Havelka, Václav Rusha, Emanuel Ruzha.

Světová válka

Mobilisace

V neděli na sv. Annu slunce vesele zářilo dne 26. července 1914. Do naší obce přijel automobil a v něm úředník okresního úřadu, kterého doprovázela četnická stráž. Úředník přinesl mobilisační vyhlášky, předčítal je nahlas na návsi před občany, zanechal starostovi několik vyhlášek na vylepení a nakázal, aby bylo všechno dle nařízení provedené.

Po jeho odchodu byl v naší obci značný rozruch. Z pošty přinesl posel telegram, že je nařízená mobilisace a že všichni vojáci do 37 roků jsou povinni nastoupiti ihned vojenskou službu.

Současně se nakazovalo v telegramu, rozeslaném do všech obcí, aby starosta ihned pročítal mobilisační instrukce, které byly v obcích ve zvláštních deskách uchované a které vždy novonastupující starosta od svého předchůdce jako velmi důležitou úřední věc přebral a všechno dle nich přesně zařídil.

V instrukcích bylo velmi podrobně uvedené, jak se má mobilisace v obci vyhlásit, kolik má být ustanovených vodičů koní, připravených povozů i s obručemi a nepromokavou plachtou, které obec na rozkaz ihned má dodat.

Z naší obce přišel na fiřpan 1 pár koní, které dali majitelé Václav Ruzha – 1 koně, Jan Vrňák – 1 koně, Václav Beran – 1 vůz a Antonín Loucký – 1 plachtu s obručemi.

Těm, které volaly mobilisační vyhlášky, oči vlhly neb přinesly těžké loučení mnohým rodinám s drahými otci, syny a bratry, některými navždy.

Všichni se utěšovali, že válka dlouho nepotrvá. Myslilo se, že to skončí jen procházkou k srbským hranicím.

Už roku 1908–1912 byla při nepokojích na Balkáně částečná mobilisace a tu vždy vrátili se povolaní domů. Všeobecně se mělo za to, že při pokročilé válečné technice a utkání stotisícových armád padne rozhodnutí v několika měsících neb týdnech.

Podle vyhlášky ze dne 26. července 1914 o všeobecné mobilisaci, vyhlášky A ze dne 31. července 1914 a vyhlášky XI. ze dne 21. srpna o všeobecné mobilisaci domobranců, v několika dnech těžkou vojenskou službu nastoupili z Blaženic: Jan Šebek, rolník, čp. 17, František Dalibába, syn domkáře, Antonín Dalibába, syn domkáře. Z osady Měřín: Josef Trnka, syn rolníka, Josef Šebek, syn rolníka, Antonín Barták, syn domkáře, Josef Barták, Vojtěch Pešek, syn rolníka, Jan Šebek, syn domkáře z Královské.

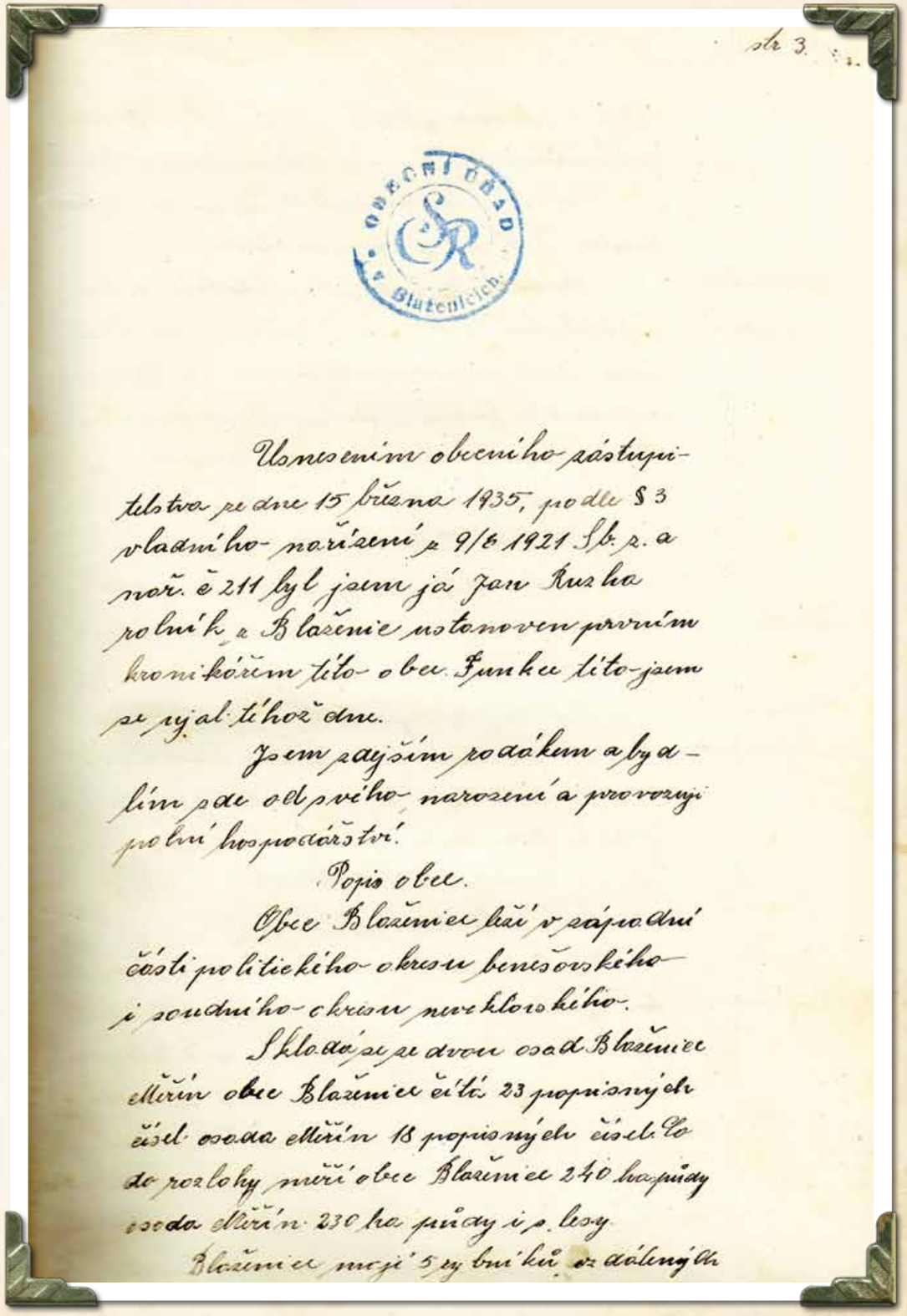

Domobranci

V roce 1915–1916 byli předvoláni k odvodu do Benešova branci od 18 do 50 roků, odvedeni a později narukovati k vojsku museli. František Dvořák, syn rolníka č 1., Antonín Loucký, syn rolníka, Jan Svatek, syn rolníka, Rudolf Dalibába, Josef Dalibába, synové domkáře.

Jako padesátníci byli odvedeni a rukovali v roce 1916 Václav Beran, rolník, Václav Ruzha, rolník, František Zděnek, domkář, Václav Havelka, hostinský. Po odchodu těchto zůstaly doma jen ženy a děti a ti, kteří nebyli způsobilí vykonávati těžkou vojenskou službu.

Z naší obce padli na frontě tito vojíni: Jan Šebek, rolník z Blaženic, čp. 17, padl na ruské frontě, Eduard Trnka z Měřína, Josef Mašek, Josef Šebek.

Vyživovací příspěvek

Manželky vojáků, kde výživa rodiny závisela na výdělku hlavy rodiny, neb nemajetní rodiče dostávali od berního úřadu na výživu 85 haléřů denně a ti v nájmu 127 haléřů, děti mladší než osm roků polovinu. Vyživovací příspěvek, který vyplácel stát ženám a dětem vojáků, umožňoval jim slušný život.

Nedostatek drobných

Hned na začátku války zmizely z oběhu zlaté peníze a do konce roku 1914 stříbrné a potom staženy i niklové a bronzové. Nedostatek drobných byl nahrazen velkým počtem papírových korun a dvoukorun, též železnými dvacetihaléři a dvouhaléři.

Stát rekvíroval obilí, zemáky, luštěniny, dobytek, mák, seno, slámu a jiné. Všechno se kupovalo na lístky. Byly chlebenky, moučenky a cukřenky, mastenky, mýdlenky, solenky, tabačenky a jiné. Na počátku roku 1918 ukázaly se i lístky na opánky, na které se dostala obuv se dřevěnými podrážkami za 100 K, trochu lepší obuv stála 200 K.

Obilí mlelo se na mlecí výkazy, ale dost se semlelo bez mlecích výkazů pod rukou. V mlýnech byly často přísné prohlídky, při kterých obilí nekryté mlecími výkazy bylo bez náhrady zabavené. Ale rolníci raději prodávali státu, neboť byli podřízeni vojenským prohlídkám. Později se konaly rekvisice za asistence četníků a vojáků s nasazenými bodáky.

Prošli celý dům a prohledali každý kout, a když něco našli, odvezli k starostovi a nedali za to nic, ještě se musela zaplatit velká pokuta. Šrotovati obilí bylo zakázáno, jen ten, kdo si šrotovník schoval, aby jej nezapečetili, mohl si šrotovati, neb všechny šrotovníky byly zapečetěné.

S ukrýváním obilí bylo vždy mnoho práce a myši mívaly hody. Už v roce 1915 bylo zakázáno pečení žemlí a housek, v roce 1917 zavedeny tři bezmasé dni v týdnu, neb častými rekvisicemi hovězího dobytka se stav jeho značně snížil tak, že nastal nedostatek mléka. Proto se značně rozmohl chov koz.

Též nebylo možno dostat petrolej ani uhlí, cukru málo jen na lístky, rýže a káva žádná, neb jen za přehnanou cenu, slovem, byla bída o všechno. Ovšem za aprovisaci se dostalo všechno, počínajíc tabákem, látkami, kterých též nebyl nadbytek. Samozřejmě, že rolníci byli v těžkém položení, neb každý od nich žádal mouku, obilí a všem vyhovět nemohli.

Rozšířilo se svícení acetylenem z karbidu, který byl též za pokrm vyměňovaný. Pro kuřáky nastaly zlé časy. Stát přiděloval málo tabáku a z toho ještě větší částka prodána pod rukou za aprovisaci.

V obci prodával cigarety kde kdo a někteří s nimi statečně keťasovali, kuřivo bylo ale jen za drahé peníze. V trafikách bylo jako po vyhoření, někdy se celé kolo tabáku odkutálelo do mlýna neb hospodářství a kuřáci, kteří měli lístky na tabák, se nedostalo ničeho. V tabáku bylo hodně listí bukového, strusky ze sena, listí chmele, které nebylo dobré na kouření. Ale ani takového kuřiva se nedostávalo a nic nemohlo nahradit tabák. Proto někteří kuřáci pěstovali tabák doma tak, jako se vařilo pivo v domácnosti. Následkem toho, že se tabák dobře nezpracoval, poskytoval špatné kuřivo.

Zavedení lístků na tabák nepomohlo, neb dva balíčky na týden neb několik cigaret neb nějaký doutník nepomohlo kuřákům bídu zahnat.

V těchto smutných dobách se ukázalo, že už jsou pravdivá slova české písně: „Blaze tomu, kdo nic nemá, nestará se, kam co schová.“ Kdo neměl ničeho, ovšem neschovával a nevymýšlel všelijakých úkrytů pod dlažbou i v seně, ve stodole, ve studně a jiné.

Na venkově jen to nejsmutnější živobytí sehnali, ale ve městech, kde museli dlouho čekat na příděl v řadách, přicházeli na venkov za jídlem a nabízeli nejen peníze, ale i tabák, cigarety, prádlo, šaty a jiné.

V roce 1916 byly mlýny přidělené, t.j. obce směly mlet jen v určitém mlýnu. Až po převratu bylo dovoleno mlet kdekoliv, ale stále na mlecí výkazy, ovšem už dostatečné množství obilí.

V roce 1915 byla denní dávka mouky 200 gramů pracující, 300 gramů samozásobitel, 300 gramů ve žních, 366 gramů po žních. V roce 1918 bylo počítáno rolníkům 366 gramů obilí denně. Koňům se určovala dávka ovsa 1 kg denně, rolníci ovšem krmili dle svého, nedbajíce příkazů.

Školním dětem a učitelstvu bylo nařízeno sbírat a sušit ostružinové a jahodové listí vojákům na čaj, sbírat staré kovy, šatstvo, prádlo, papír, gumu a.t.d.

Jako jiných vojenských slastí byl zaveden po tři roky od dubna do konce října letní čas, kdy bylo poledne o jedenácté hodině. Letním časem se řídily úřady dráhy, ale u nás se pracovalo dle starého času.

K válečným účelům se vypisovaly válečné půjčky, kterých bylo osm. Lidé byli vyzváni, aby upisovali, a zvláště ti, kteří byli od vojny osvobozeni.

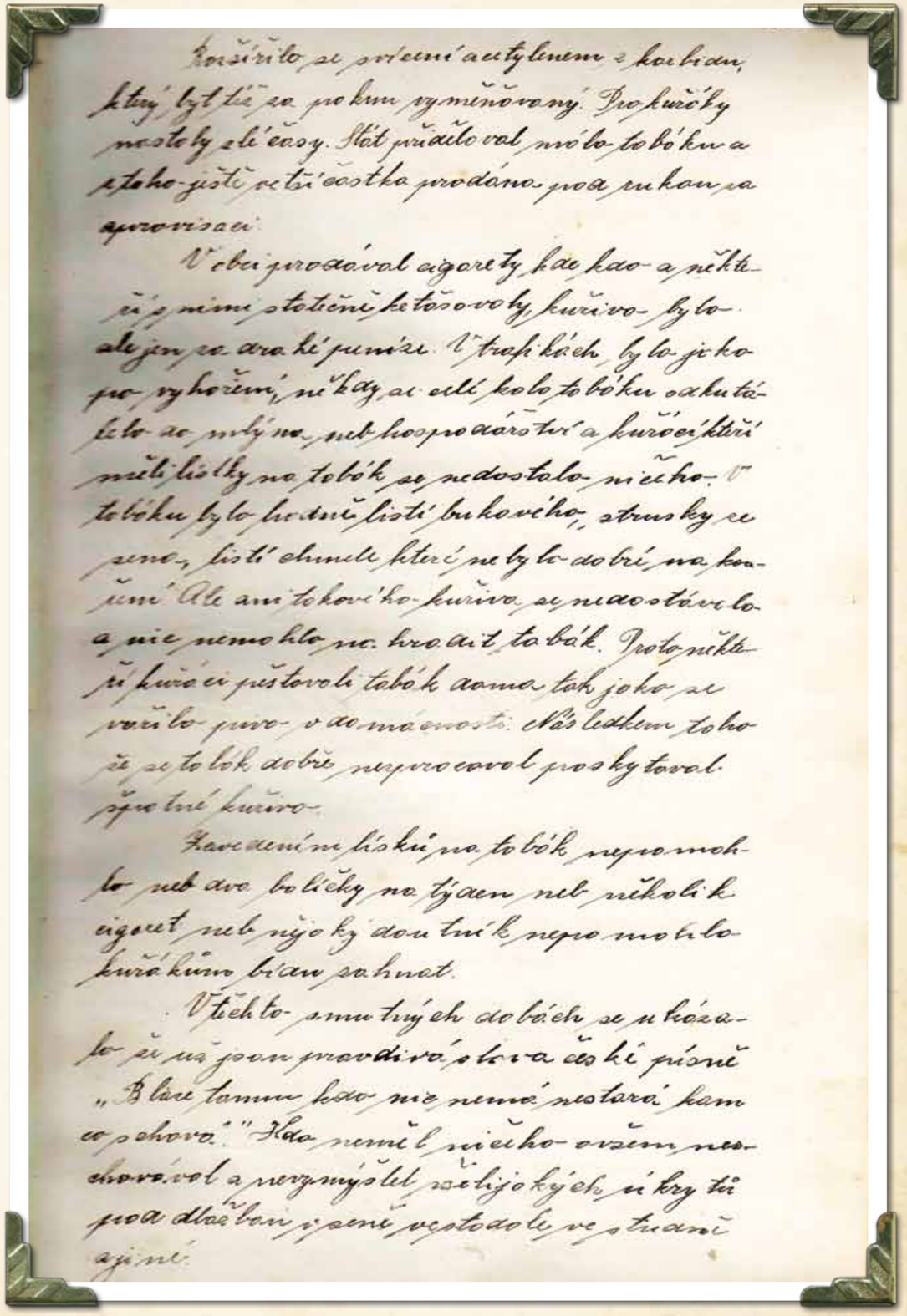

Někdo je včas prodal, sic se ztrátou, po převratě se staly tyto téměř bezcennými.

Ceny životních potřeb ku konci války byly neutěšeně vysoké, často se měnily v každé obci a též u každého majitele byly jiné. Platy a mzdy byly malé.

Ceny:	***v r. 1914***	***ceny v r. 1918***
1 q pšenice	*18 Kč*	*300 až 800 Kč*
1 q bramborů	*5 " 6*	*300 "–"–*
1 q černého uhlí	*1.60 "*	*–"– "–"–*
1 Kůň	*300 " 400*	*10.000 " 20.000*
1 Kráva	*200 " 500*	*3.000 " 5.000 "*
1 Prase	*10 "–"–*	*300 "–"– "*
1 Koza	*20 "–"–*	*600 "–"– "*
1 Boty	*11 "–"–*	*300 " 600 "*
1 Podrážky	*3 "–"–*	*40 "–"– "*
1 Oblek	*50 "–"–*	*800 " 1.300 "*
1 Košile	*3 "–"–*	*200 "–"– "*
1 Klobouk	*5 "–"–*	*300 "–"– "*
1 kg mouky	*0.30 "–"–*	*15 "–"– "*
1 kg hovězího masa	*1.60 "–"–*	*20 "–"– "*
1 kg vepřového masa	*1.80 "–"–*	*20 "–"– "*
1 kg sádla	*1.80 "–"–*	*80 "–"– "*
1 kg másla	*2.– "–"–*	*60 "–"– "*
1 kg loje	*1.– "–"–*	*20 "–"– "*
1 litr mléka	*0.17 "–"–*	*3 "–"– "*
1 vejce	*0.5 "–"–*	*2 "–"– "*
1 m bavlněné látky	*0.40 "–"–*	*40 "–"– "*
1 m vlněné látky	*7.– "–"–*	*300 "–"– "*
1 cigareta	*0.4 " 0.10*	*2 " 3 "*

Vojenské hrůzy na frontách nemožno vyjádřit, v zákopech se kupily někde mrtvoly až na dva metry. Vzduchem hvízdaly šrapnely a granáty rozrývaly půdu, ničily dědiny, města, pustošily lesy, obracely celé krajiny v poušť.

Mladí lidé, otcové rodin obětovali svoje životy, nevědouce ani proč, smutek, bída, ticho a smrt panovaly všude.

Převrat

Pokojné mlhavé ráno 28. října 1918 probudilo se všedním životem. A přece dne 28. října padla pouta poroby našeho národa, po temné noci nastal den svobody. V celém národě vojnou a bídami utrýzněném vzplanulo ohromné nadšení, které vyjadřovalo se zpěvem národních písní a všeobecným sbratřováním. V naší obci v uvedený pondělek nikdo netušil události v Praze. Až v úterý 29. října rozšířila se zpráva, že jsme samostatní, což všichni občané přijmuli s nadšením. Během dalších měsíců vraceli se vojáci domů. Po mnohých útrapách mnohokráte po dlouhoroční nepřítomnosti radostně byli uvítáni svými rodinami i známými.

Ovšem mnoho se jich více nevrátilo. Nejpozději se vraceli legionáři italští, ruští a francouzští.

Rok 1918

Chřipka

V roce 1918 rozmohla se v naší obci epidemická nemoc, která se rozšířila ze Španělska po Evropě, a proto byla nazvaná španělskou chřipkou. Touto nemocí u nás onemocnělo 30 osob, z nichž 7 osob zaplatilo smrtí.

Starosta

Roku 1919 vedl správu obce jako starosta Jan Skalický, rolník v Blaženicích.

Obecní zastupitelstvo

Obecní zastupitelstvo se skládalo z těchto členů: Václav Ruzha, Václav Beran, Jan Svatek, Václav Havelka, Ant. Loucký, Josef Hoch, Josef Trnka, Alois Slabyhoud, Matěj Barták.

Rok 1920

Parcelace

Roku 1920 dostali drobní zemědělci do prozatimního pachtu od velkostatku Nedvězí pozemky na tzv. žižkovském. U osady Měřína od velkostatku Jablonná roku 1924 byla uskutečněna parcelace, čímž přešlo do vlastnictví drobných zemědělců 410 ha orné půdy, 2.05 ha louky.

František Zděnek 60 arů pole, 35 arů louky, Jan Kadeřábek 80 arů pole, 35 arů louky, František Zmek 90 arů pole, 30 arů louky, Antonín Šebek 65 arů pole, 35 arů louky, Josef Dvořák 60 arů pole, 35 arů louky, František Zazvonil 60 arů pole, 35 arů louky.

V osadě Měříně dostali drobní zemědělci celkem 6 ha polí. Cena polí byla 3.300 Kč/1 ha.

Roku 1924 vedl správu obce starosta Václav Ruzha, rolník, č. 5.

Obecní zastupitelstvo se skládalo z těchto členů: Václav Havelka, Antonín Loucký, František Dvořák, František Hoch, Jos Trnka, Jan Šebek, František Havlíček,

Rok 1928

Požár

Dne 18. září ve 3 hodiny odpoledne vypukl požár v domku č. 2 u Antonína Šebka, který se zakrátko rozšířil na celé obytné stavení, stodolu a chlév, které v krátké době úplně lehlo popelem i s celou úrodou. Požáru se zúčastnily 4 hasičské sbory z Dalešic, Vys. Újezda, Jablonné, Bělice, kterým se podařilo, že se oheň nerozšířil na sousední budovy.

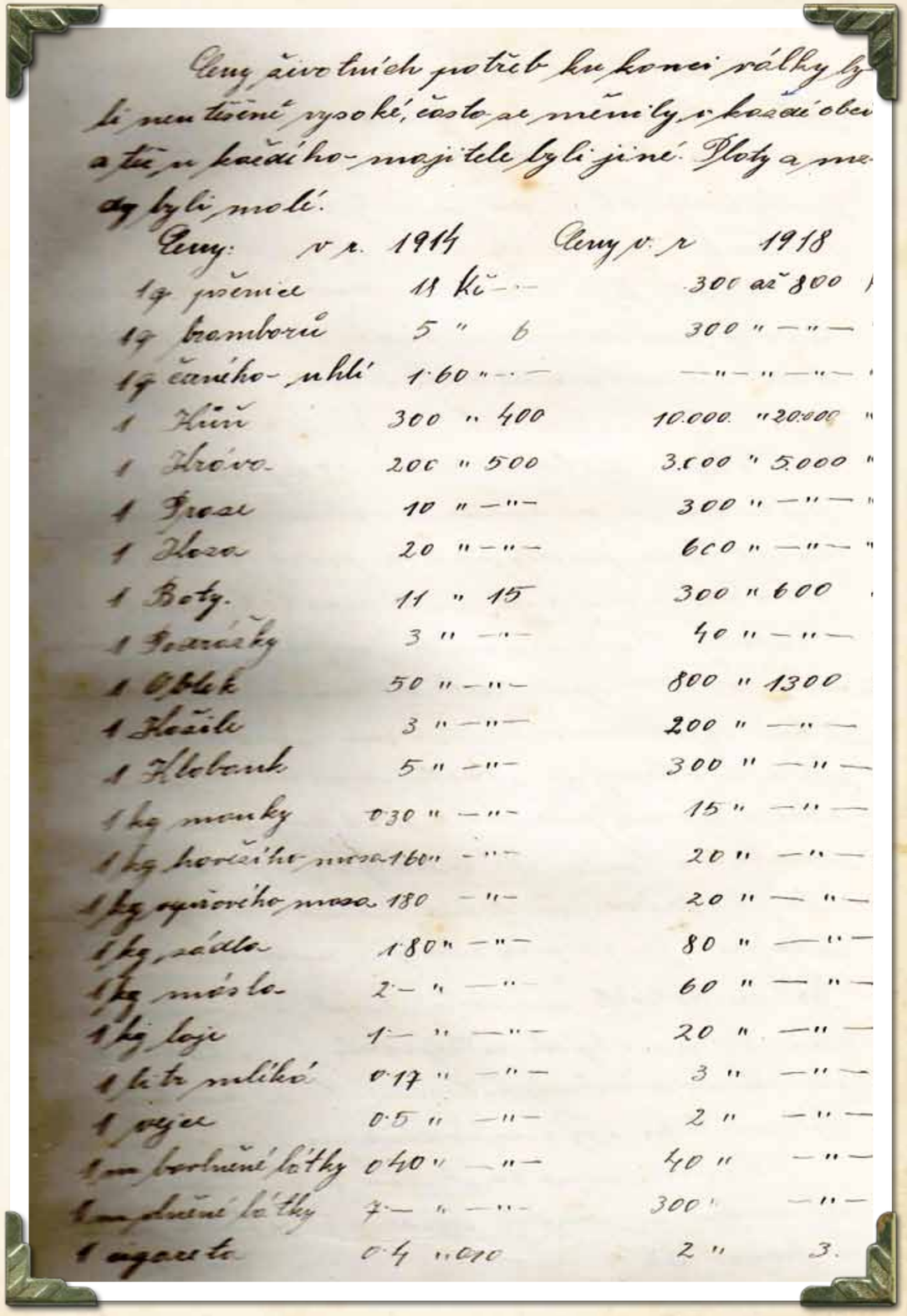

Elektrisace osady

Roku 1928 začala naše osada stavěti elektriku. Práce započala napřed instalací v domech, kterou prováděla firma Hora Benešov, a pak síť po vesnici, kterou prováděla firma Ing. Hec z Prahy. Celkový náklad na elektriku byl 45.000 Kč, který musela sama osada zaplatit.

Na to obdržela osada 22 tisíc Kč subvence.

Měření státní silnice

V roce 1928 se začala u nás vyměřovat státní silnice z okresní silnice, která vede z Vys. Újezda do Blaženic.

Měření započalo z okresní silnice přes pole ke Stromči směrem k Vltavě.

Rok 1929

Stavba státní silnice

V tomto roce se začala stavěti státní silnice k Vltavě, spočátku na ní pracovalo asi 8 dělníků na přípravných pracích, většinou dělníci ze Šumavy.

Později, když se práce rozvinula, začali přijímat i dělníky zdejší, též zaměstnali na stavbě i koně zdejších hospodářů. Platy byly různé, dělníkům platili 3 Kč až 5 Kč za hodinu a hospodářům 100 Kč až 120 Kč za den od 1 páru koní.

Počasí

Na Nový rok napadlo tolik sněhu, že státní autobus odejel ráno do Benešova a zpět již nepřijel pro veliké závěje. Cesty byly zaváté, že se musely prohazovati. Tato zima trvala do poloviny dubna.

Rok 1930

Stavba silnice

Osada Blaženice vystavěla 225 m silnice přes celou ves. Osada vyplácela mzdy pouze dělníkům a veškeré povozy, které byly třeba, dělali hospodáři úplně zdarma. Silnice si vyžádala náklad celkem 18 tisíc Kč.

Změna držeb

V tomto roku prodal Josef Rákosník, čp. 6, domek Antonínu Pomahači za cenu 8 tisíc Kč.

Obecní knihovna

V tomto roce založila obec obecní knihovnu, zakoupila na knihy pěknou skříň. Mládenci a dívky z Blaženic darovali z výtěžku z věnečku 17 svazků knih vesměs červené knihovny, Ministerstvo školství a národní osvěty 15 svazků, Rudolf Vodička majitel zámku Jablonné 4 svazky. Knihovníkem byl zvolen Jan Ryzna.

Rok 1931

Starosta

Nyní vedl správu obce Josef Dvořák, rolník v Blaženicích, čp. 1. Jeho náměstek je Antonín Loucký.

Obecní zastupitelstvo

Obecní zastupitelstvo čítá 12 členů: Jan Vrňák, Jan Svatek, Antonín Pomahač, František Zmek, Emanuel Ruzha, František Havlíček, Josef Trnka, Jan Šebek, Alois Slabyhoud, František Hoch.

Rok 1932

Obecní domek

Obecní domek, čp. 10, byl v tomto roce zbourán následkem sešlosti a nezpůsobilosti k obývání chudých občanů a v osadě Měříně též byl zbourán a jiné se ještě nepostavily.

Rok 1933

Změna držeb

V tomto roku prodala hospodářství Marie Šebková, čp. 17, o výměře 9 ha Emilu Bumbálkovi za cenu 45 tisíc korun čsl.

Počasí

V letních měsících panovalo slunečné počasí, že později se objevil nedostatek píce pro dobytek.

Rok 1934

Prodej pozemku

Dne 15. července prodala obec pozemek pod stavbu v Bečově 3.500 m² Antonínu Dvořákovi za cenu 3.500 korun čsl.

Rok 1935

Stavby

Na jaře vystavěl na parcele, kterou prodala obec, domek Antonín Dvořák, zemědělský dělník, který byl příslušníkem naší obce.

Volby

Dne 19. května se konaly v naší obci volby do senátu a poslanecké sněmovny, odevzdáno bylo do poslanecké sněmovny 94 platných hlasů, z nichž obdržela strana č. 1 Republikánská 78 hlasů, strana č. 2 Čsl. sociálně demokratická 2 hlasy, strana č. 3. Čsl. národně socialistická 6 hlasů, strana Komunistická

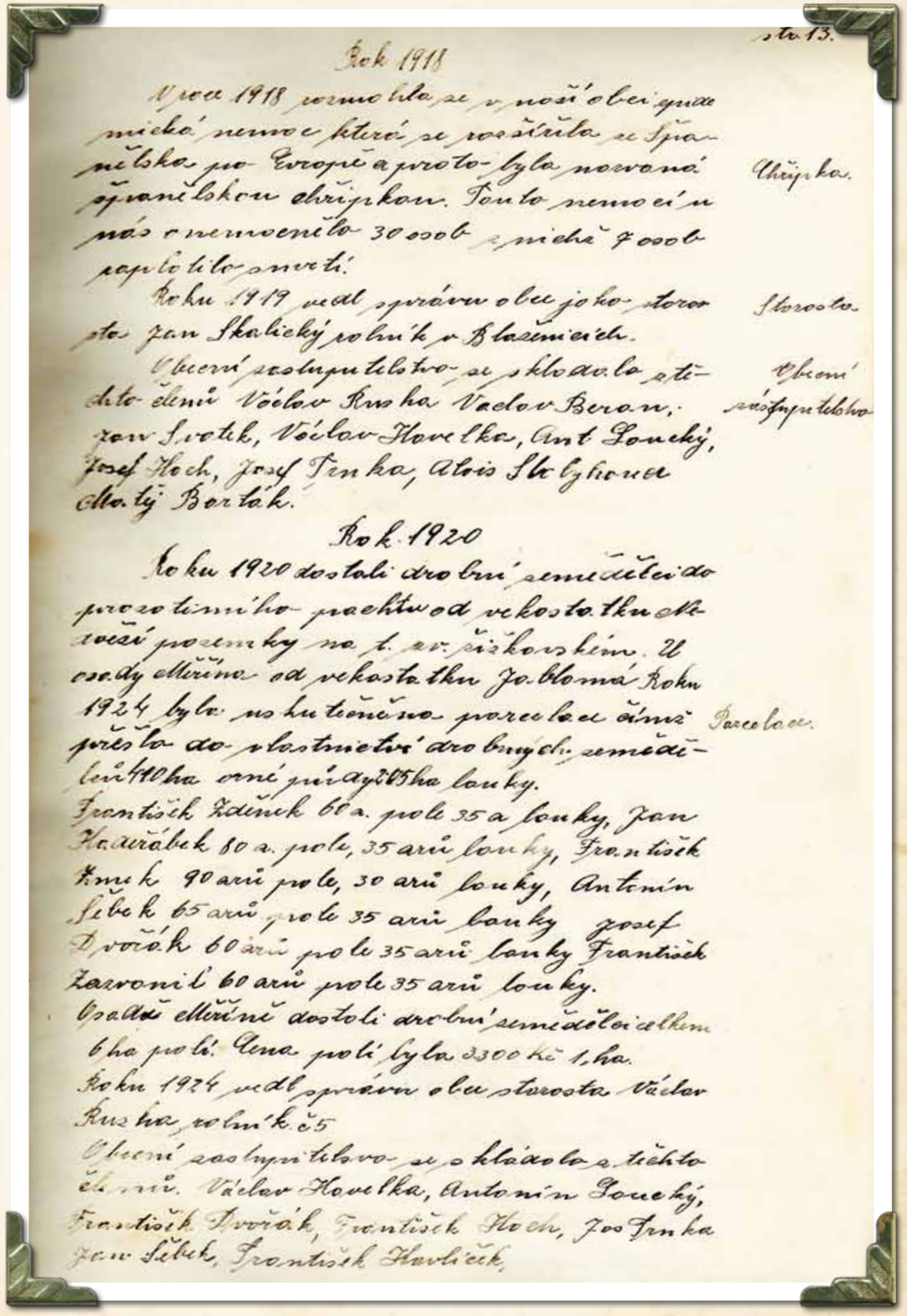

Rok 1918 str. 13.

V roce 1918 zemřela v naší obci jedna
mladá nevěsta, která se rozšířila ze Španělska po Evropě a proto byla nazvaná Chřipka.
španělskou chřipkou. Touto nemocí u
nás onemocnělo 30 osob z nichž 7 osob
zemřelo.

Roku 1919 vedl správu obce jako sta- Starosta.
rosta Jan Skalický rolník v Blaženičích.

Obecní zastupitelstvo se skládalo ze Obecní zastupitelstvo
těchto členů Václav Rus ka Václav Beran,
Jan Svatek, Václav Havelka, Ant. Loucký,
Josef Hoch, Josef Trnka, Alois Slabyhoud
Matěj Bartak.

Rok 1920

Roku 1920 dostali drobní zemědělci do
pronájmu pachtovné od velkostatku Ab-
tovští pozemky na t. zv. Pískovském. U
osady Elleřina od velkostatku Jablonná Roku
1924 byla na hutěném poměrně části Parcelace.
přešla do vlastnictví drobných zemědě-
lců 110 ha orné půdy 105 ha louky.
František Zdeněk 60 a. pole 35 a louky, Jan
Kozaříbek 80 a. pole, 35 arů louky, František
Smuk 90 arů pole, 30 arů louky, Antonín
Šebek 65 arů pole 35 arů louky Josef
Dvořák 60 arů pole 35 arů louky František
Zavronil 60 arů pole 35 arů louky.
V osadě Elleřině dostali drobní zemědělci celkem
6 ha polí. Cena polí byla 3300 Kč 1 ha.
Roku 1924 vedl správu obce starosta Václav
Rus ka, rolník č. 5
Obecní zastupitelstvo se skládalo z těchto
členů. Václav Havelka, Antonín Loucký,
František Dvořák, František Hoch, Jos Trnka
Jan Šebek, František Havlíček.

č. 4. 2 hlasy, strana č. 5 Lidová 4 hlasy, strana č. 10 Živnostensko-obchodnická 1 hlas, strana č. 16 Národní sjednocení 1 hlas.

Do senátu bylo odevzdáno 88 platných hlasů, z nichž obdržela strana Republikánská 72 hlasů, strana Sociálně demokratická 1 hlas, Národně socialistická 5 hlasů, strana Komunistická 2 hlasy, strana Lidová 5 hlasů, strana Živnostensko-obchodnická 1 hlas, strana Národní sjednocení 2 hlasy.

Volby

Dne 26. května se konaly v naší obci volby do okresního zastupitelstva, celkem bylo odevzdáno 93 platných hlasů, z nichž obdržela strana Republikánská 82 hlasů, strana Sociálně demokratická 2 hlasy, Národně socialistická 4 hlasy, strana Komunistická 1 hlas, Živnostensko-obchodnická 1 hlas, Národní sjednocení 1 hlas.

Viděl 16/V. 1938
[podpis]
Viděli členové OOS z Neveklova
28. VI. 1939
[podpisy]

Rok 1936

Počasí

V lednu bylo počasí dosti mírné beze sněhu. Na začátku února napadlo asi 10 cm sněhu, který neměl dlouhé trvání. V březnu bylo normální jarní počasí, duben se vyznačoval dosti velkými srážkami a byl dosti mokrý a studený. V květnu bylo studeno a ku konci hojně pršelo, až do poloviny června bylo pak počasí pěkné a teplé. Až v posledním týdnu bylo dosti prudkých bouřek, které způsobily, že obilí značně polehlo, zvláště žita, která lehla až k zemi. Červenec se vyznačoval hojnými srážkami, takže pro časté deště se obilí sklízelo ještě ku konci srpna. Urodilo se hojně zelené píce, hospodáři jsou dostatečně zásobeni suchou pící na zimu. Říjen a listopad normální podzimní počasí. Prosinec byl beze sněhu jen na začátku a před vánočními svátky uhodily silnější mrazy.

Hospodářské poměry

Hospodářské poměry se zlepšily a udržovaly se ve značné výši, zvláště ceny dobytka, tak koní, bravu, vepřového, z něhož platila selata před vánocemi 300 K za pár.

Úroda

Úroda obilí v letošním roce byla značně malá, následkem velkých dešťů obilí předčasně polehlo, takže je hojně slámy, ale málo zrna a zvláště žito sypalo pod průměr. I u ostatního obilí byl výnos velmi malý. Za to sena a otav se urodilo nad průměr.

Civilní protiletecká ochrana

Nařízením okresního úřadu v Benešově konají se cvičení protiletecké ochrany, jejímž velitelem je Jan Svatek. Celé družstvo se skládá z jednotlivých složek, a to: požární, asanační organizační, pořádková, poplachová, zastírací a samaritská. Každá tato složka má zase svého velitele. Osada Měřín si musela též zvoliti sama svého velitele, jímž je Josef Havlíček, a zároveň všechny složky protiletecké ochrany. Civilní protiletecká ochrana má velký význam, a proto musíme míti dobře organizované lidi, zvláště nevojáky a lidi, kteří zůstanou v případě války doma, abychom lépe uchránili svoji obec v případě leteckého náletu.

Rok 1937

Počasí

Počátkem roku byla zima mírná, v lednu a v únoru bylo dosti teplo, ani nebylo velkých mrazů, v březnu se již začalo s polními pracemi. Jaro bylo dosti převážně suché, léto krásné, takže žňové práce šly rychle kupředu.

Od 14. srpna začalo pršeti a pršelo celý týden, později se vyjasnilo a bylo zase krásně. Podzim byl převážně suchý a zima začala v polovině prosince a byla dosti mírná.

Úroda

Úroda letošního roku byla normální až na oves a ječmen, které následkem sucha v květnu a v červnu zůstaly krátké a mnohde v sušší půdě ani nevymetaly.

Založení hasičského sboru

V tomto roce se ujala u nás myšlénka založiti hasičský sbor a tato myšlenka se stala skutkem 21. února, byla svolána první schůze, které se zúčastnili vesměs všichni občané a všichni s radostí přijali návrh založiti hasičský sbor.

Jako první pracovníci byli tito členové: Jan Svatek, Jan Ruzha, Ant. Loucký, Jan Kadeřábek, Václav Zděnek, František Hašek.

Volby funkcionářů hasičského sboru

V ustavující schůzi, kterou řídil okr. dozorce Josef Dvořák z Vys. Újezda, byli zvoleni jako funkcionáři tito členové:

Velitel Jan Svatek, nám. velitele Frant. Hašek, jednatelem Jan Ruzha, pokladník Antonín Loucký, četařem Jos. Dalibába, zbrojmistr, František Vrňák, revisoři účtů František Hoch, Antonín Slabyhoud.

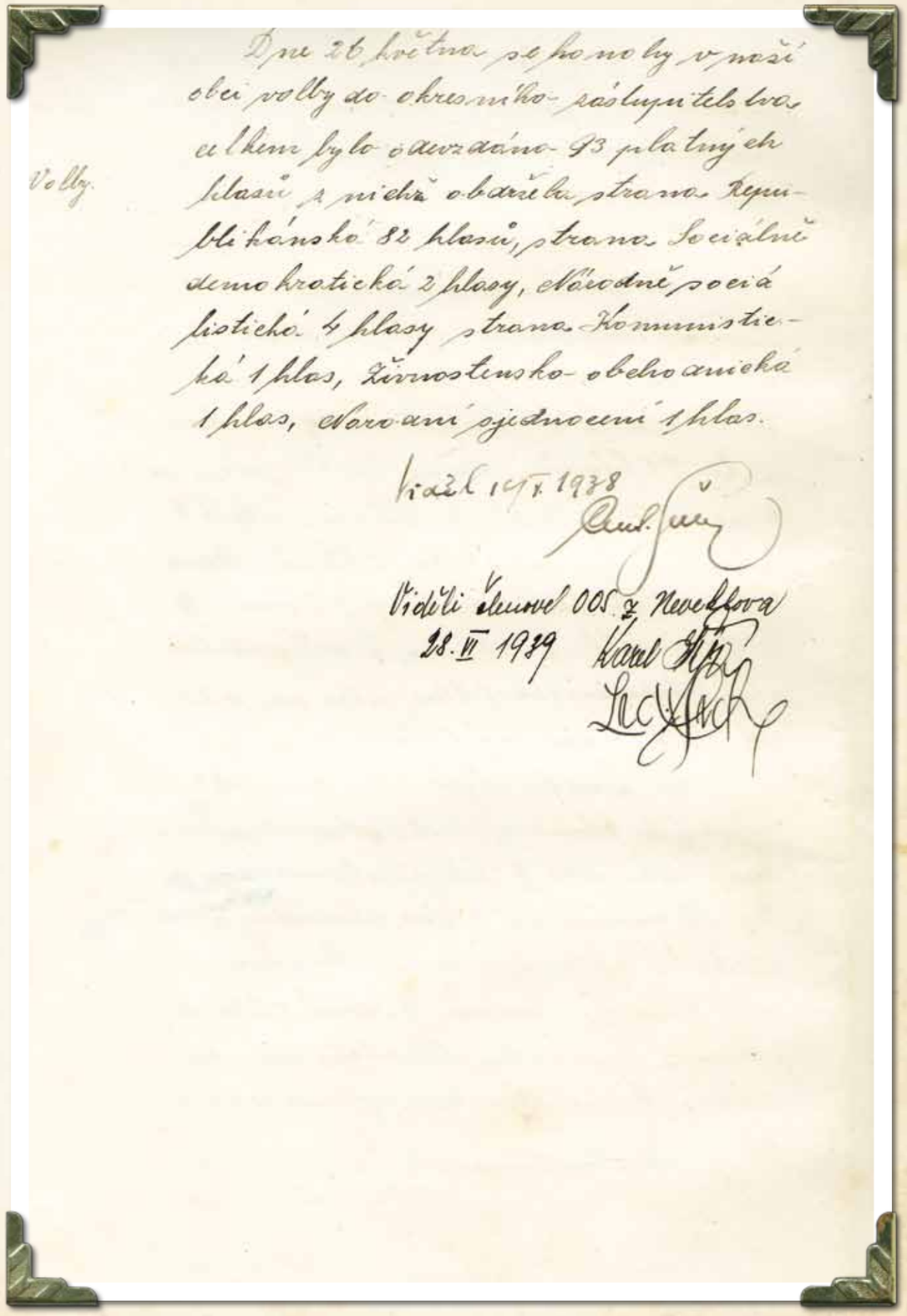

Volby.

Dne 26 května se konaly v naší obci volby do okresního zástupitelstva celkem bylo odevzdáno 93 platných hlasů z nichž obdržela strana Republikánská 82 hlasů, strana Sociálně demokratická 2 hlasy, Národně socialistická 4 hlasy strana Komunistická 1 hlas, Živnostensko-obchodnická 1 hlas, Národní sjednocení 1 hlas.

Viděl 16/V. 1938
[illegible]

Viděli členové OOS z Neveklova
28. VI 1939
[illegible]

Koupě motorové stříkačky

Dne 27. května zakoupilo 10 členů hasičského sboru od firmy Ing. Bohuslav Ebert v Praze motorovou stříkačku s hadicemi 200 m a výzbroj pro 14 mužů za cenu 29.000 K. Obec dala zhotovit 14 pracovních obleků za cenu 2.500 K, skladiště na stříkačku postavila obec s přispěním občanů za cenu 6.500 K.

Slavnost

Dne 22. srpna pořádal hasičský sbor první slavnost předání motorové stříkačky. Na tuto slavnost byly špatné vyhlídky, neb pršelo celý týden, v neděli ráno se trochu vyjasnilo, doufali jsme, že už déšť přestane, což se také skutečně stalo. Odpoledne se scházely okolní sbory v dosti hojném počtu členů, celkem se dostavilo 13 sborů.

Za obec předal motorovou stříkačku starosta František Dvořák hasičskému sboru.

Starosta obce pronesl řeč k veliteli Janu Svatkovi a svěřil mu stroj do jeho péče, což tento s radostí přijal. Poté se přešlo na cvičiště, kde předvedli bratři hasiči povinný výcvik v pochodovém cvičení. Nakonec v dosti velkém dešti předveden výkon stříkačky u vody a poté se šlo do hostince na veselici.

Úmrtí prvního presidenta

V T. G. Masarykovi, prvním presidentu republiky Československé, ztrácíme největšího syna, kterého zrodila česká země. Nikdo před ním nezískal si v srdcích našeho lidu větší lásky, nikdo nebyl svým lidem tolik milován. Muži a ženy československé, velcí i malí, nemusíte se stydět za své slzy. Dnes, když už není mezi námi, máme všechny příčiny, abychom si uvědomili velikost ztráty, jež nás postihla. T. G. Masaryk osvoboditel, tvůrce našeho národa, otec vlasti, bojovník za mír, spravedlnost a demokracii, bdělý ochránce čsl. lidu, zemřel v úterý v časném jitru 14. září, dokonav uprostřed své rodiny, nejbližších přátel, Dr. Eduarda Beneše a předsedy vlády Dr. Milana Hodži na zámku v Lánech, naplniv 87 let 6 měs. 7 dní požehnaného života.

Rok 1938

Počasí

Počátkem roku byla zima mírná, v lednu bylo krásně, ještě do poloviny února, poté přišly mrazy a sníh. Začátkem března již začaly jarní práce, později přišly malé mrazíky, které uškodily hlavně zaseté řepě a máku. Léto bylo spočátku suché a teplé do poloviny srpna, od poloviny srpna začalo pršet a pršelo až do poloviny září. Většina obilí, které zůstalo na poli v panácích, polovina vzrostla.

Úroda

Úroda v tomto roce byla nadprůměrná, i přesto, že dosti obilí se pokazilo, bylo zrna i slámy dosti. Mlýny i družstva porostlé obilí odmítaly, proto zdejší hospodáři jej šrotovali a vykrmovali dobytek a vepře.

Mobilisace

Z pátku na sobotu 25. září jsme byli všichni překvapeni zprávou z radia, které hlásilo mobilizaci. V osm hodin ráno přijelo ke starostovi osobní auto a přivezlo vyhlášky o všeobecné mobilisaci vojínů i koní. Z naší obce nastoupili vojenskou službu ihned v noci z pátku na sobotu tito vojíni.

Naše vláda postoupila zněmčené území Německu a tím bylo po válce a všichni vojáci se zase vrátili do svých domovů a ke svým rodinám.
Utrpělo tím hlavně podzimní setí, které se zdrželo, neb těžké orání zůstalo státi, neb většina měla jen po 1 koni neb nějaká slabá hříbata. Pšenice se síly až ku konci listopadu a začátkem prosince.

Nemoc dobytka

V měsíci září vypukla v naší obci nakažlivá nemoc dobytka a vepřů slintavka a kulhavka. Nemoc měla dosti hladký průběh, ale nevyhnula se ani jedinému místu. Celkem na ni zahynulo několik menších prasat a 1 kráva, které musely být zakopány na obecním mrchovišti. Menší zemědělci a domkáři si nemohli ani ta svá políčka obdělat, neb neměli ani s čím jezdit.

Úmrtí

Zemřel začátkem srpna Jiří Šebek, syn Antonína Šebka domkáře v mladém nadějném věku 18ti let po těžkém úraze při řeznictví.

Volba starosty

Dne 7. srpna se konaly volby obecního starosty. Jednohlasně byl zvolen obecním starostou Antonín Loucký, rolník, čp. 9. Úřad přebral dne 13. listopadu po bývalém starostovi Františku Dvořákovi, rolníku, čp. 1.

Obecní zastupitelstvo

Do obecního zastupitelstva byli zvoleni tito členové: Jan Svatek, rolník, František Dvořák, rolník, Václav Zděnek, domkář, František Hašek, rolník, Jan Vrňák, rolník, Emil Bumbálek, domkář, z osady Měřína Josef Havlíček, rolník, František Hoch, rolník, Václav Trnka, rolník, Antonín Slabyhoud, rolník, Jan Šebek, domkář.

[podpis] (Štěpánek)
Viděli 17. III. 1940:
[podpis] kron. ref.

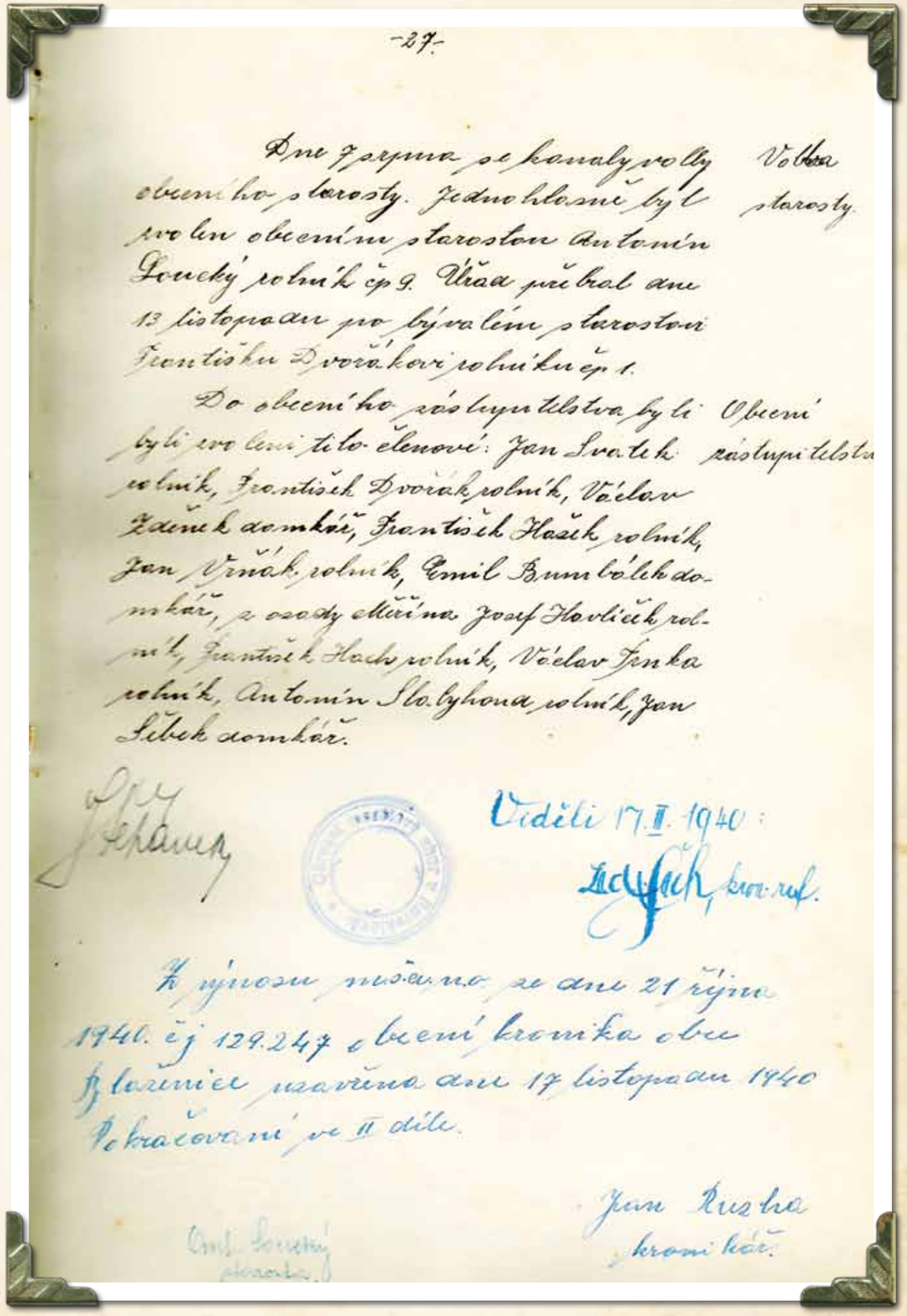

-27-

Dne 7 srpna se konaly volby obecního starosty. Jednohlasně byl zvolen obecním starostou Antonín Loucký rolník čp 9. Úřad přebral dne 13 listopadu po bývalém starostovi Františku Dvořákovi rolníku čp 1. Volba starosty

Do obecního zastupitelstva byli zvoleni tito členové: Jan Svatek rolník, František Dvořák rolník, Václav Zdeněk domkář, František Hašek rolník, Jan Vrňák rolník, Emil Bumbálek domkář, z osady Měřína Josef Havlíček rolník, František Hoch rolník, Václav Trnka rolník, Antonín Slabyhoud rolník, Jan Šebek domkář. Obecní zastupitelstvo

Štěpánek

Viděli 17. II. 1940:
Loucký, kron. ref.

K výnosu min. vn. ze dne 21 října 1940. čj 129.247 obecní kronika obce Měřína uzavřena dne 17 listopadu 1940 Pokračování ve II. díle.

Jan Rusina kronikář.

Obec. starosta

Z výnosu ze dne 21. října 1940 čj. 129.247 obecní kronika obce Blaženice uzavřena dne 17. listopadu 1940. Pokračování ve II. díle.

Ant. Loucký
starosta.
Jan Ruzha
kronikář.

1939

15. března 1939 na každého z nás působily jinak prapory s hákovým křížem, parádešritem pochodující úderníci a německé stejnokroje v kavárnách, restauracích i tančírnách. A ještě snad horší byla bezradná servilní poddanost a otrocké chování tehdejší hlavy státu a jeho protektorátní vlády.

Naše myšlénky a naše city jako by náhle ztratily tvar. Život byl obalen odpornou pavučinou, ve které se ztrácel denní pořádek. Život se nezastavil, pravda. Vše, co jsme prožívali, bylo jako horečné blouznění v těžké nemoci, kdy smysly jsou napolo zastřeny a kdy víme, že vše, co se nám zdá, není a nemůže býti pravda, že je to sen, ze kterého se nakonec probudíme.

Podněty k našemu probuzení byly různé. U některých náhle, u jiných pozvolna se probudily a vzrostly vzdor a nenávist. Poznali jsme se navzájem.

Historii nutno poznamenati:
Do naší obce přímo německé vojsko 15. března nepřišlo. Kolony projížděly jen kolem směrem k Vltavě. O zřízení t. zv. Protektorátu se obyvatelé dověděli z radia.

Starostou obce byl Antonín Loucký, rolník z Blaženic. Občané projíždějící Němce ignorovali. Počasí bylo nepřívětivé, pršelo a padal sníh.

Po vyvěšení německo-českých vyhlášek se tíseň ještě zvětšila. S obavami a nechutí se občané vraceli k normálnímu životu.

Úroda byla uspokojivá. Bylo zavedeno řízené hospodářství a zaveden lístkový systém.

Zemřela Jiřinka Šebková, dcerka zdejšího domkáře v útlém věku 12 let, na srdeční chorobu. Jí následoval veliký žal rodičů.

Věděli jsme, že bude válka. Někteří dospěli k tomuto závěru chladnou politickou úvahou, rozumově. Všichni však cítili blížící se konflikt pudově na dně duše.

1. září 1939

začal konflikt německo-polský a tento německý přepad rozpoutal novou světovou válku.

1940

Druhý válečný rok byl ve znamení úspěchů německých dobyvatelů. Úzkost svírala naše srdce. Němci a jejich přisluhovači již předpisovali dodávky a prováděli hospodářské kontroly. Začínal černý trh. Lístkové hospodářství postihlo všechno zboží.
Úroda byla dobrá.

Zemřeli: Josef Dvořák, výměnkář, Anežka Hašková, manželka zdejšího rolníka, tato ještě v mladém věku.

Spotřební zboží všeho druhu bylo v omezeném množství na lístky a byla prodávána obuv volně s dřevěnou podrážkou. Vzrůstala bída a odpor obyvatelstva vůči okupantům.

1941

Třetí válečný rok byl pln úspěchů našich utlačovatelů, po kapitulaci Francie nesla celou tíhu války Anglie sama.

V červnu 1941 napadlo Německo SSSR.

Téměř celý svět hořel plamenem zničující války.

Ve zdejší obci zaznamenány tyto události:

Dosavadní starosta obce resignoval pro nemoc a jeho nástupcem byl zvolen a úřad převzal, Jan Ruzha, rolník z Blaženic čp. 5.

Do ústavu choromyslných v Bohnicích byl odvezen zdejší majitel hostince a hospodářství Václav Havelka. V hostinci zařídil pan Emil Kmoch výrobu hraček.

Úroda byla uspokojivá.

1942

Tento rok začal pro naši obec nepříznivě od svého začátku. Byla provedena ve zdejší obci hospodářská kontrola u Františka Dvořáka, čp. 1, německými orgány. V březnu byly vyvěšeny vyhlášky o stěhování okresu, mezi tím i naší obce a bylo uvedeno ve skutek, co se již dříve mezi obyvatelstvem šeptalo. Nastalo nevýslovné utrpení všech. Většina hospodářů počala zoufale hledati svůj nový domov. Jako štvanci jezdili po celých Čechách. Do obce přišla hlídka četníků, která se zde usídlila a měla na starosti odsun obyvatelstva. Nebyli jsme sami. V etapách se stěhoval celý okres Neveklov. A tak náš slavný kraj z minulosti, který rodil husitské bojovníky a slavné táborské hejtmany, prožíval své nejtěžší hodiny. Postupně opouštěli obyvatelé obce své domovy v nevýslovném zármutku za stálého popohánění věrných „Protektorátních“ služebníků. Pro budoucno nutno poznamenati, že ačkoliv německé úřady dávaly možnost zůstati těm, kteří vstoupí do služby pro

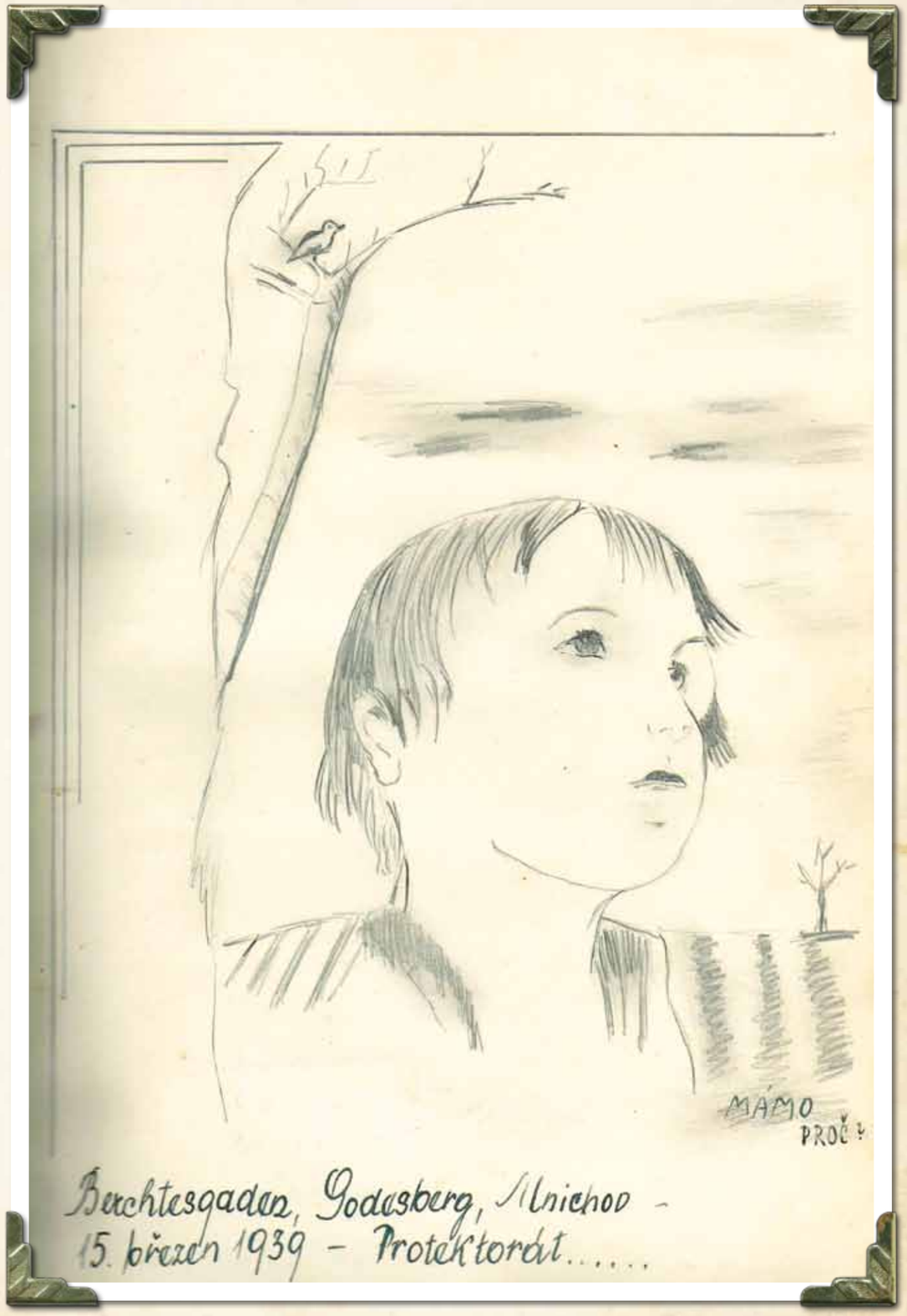

Starostou obce byl Antonín Loucký, rolník z Blaženic. Občané projíždějící němce ignorovali.

Počasí bylo nepřívětivé, pršelo a padal sníh.

Po vyvěšení německo-českých vyhlášek se tíseň ještě zvětšila. S obavami a nechutí se občané vraceli k normálnímu životu.

Úroda byla uspokojivá. Bylo zavedeno řízené hospodářství a zaveden lístkový systém.

Zemřela Jiřinka Šebková, dcerka zdejšího domkáře v útlém věku 12 let, na srdeční chorobu. Jí následoval veliký žal rodičů.

Věděli jsme, že bude válka. Někteří dospěli k tomuto závěru chladnou politickou úvahou, rozumově. Všichni však cítili blížící se konflikt pudově na dně duše.

1. září 1939

začal konflikt německo-polský a tento německý přepad rozpoutal novou světovou válku.

1940

Druhý válečný rok byl ve znamení úspěchů německých dobyvatelů. Úzkost svírala naše srdce. Němci a jejich přisluhovači již předpisovali dodávky a prováděli hospodářské kontroly. Začínal černý trh. Lístkové hospodářství postihlo všechno zboží.

Úroda byla dobrá.

Zemřeli: Josef Dvořák, výměnkář, Anežka Hašková, manželka zdejšího rolníka tato ještě v mladém věku.

Spotřební zboží všeho druhu bylo v omezeném množství na lístky a byla prodávána obuv volně s dřevěnou podrážkou. Vznůstala bída a odpor obyvatelstva vůči okupantům.

t. zv. „SS Hofy“, všichni se stěhovali, kromě Josefa Dvořáka, čp 22, a Jindřicha Zajíčka z osady Měřína, Frant. Humhala a Jaroslava Čumpla z Královské.

Jaro t.r. bylo bohaté událostmi. 27. května asi v 10.30 byl podniknut atentát na t. zv. Protektora R. Heydricha v Praze. Byl těžce zraněn a zemřel v nemocnici. Byl okamžitě vyhlášen civilní výjimečný stav a rozpoután krutý teror proti všemu českému.

Policie zahájila ve spolupráci s vojskem rozsáhlé pátrání po atentátnících.

Také do naší obce přijelo 30 vojáků a prohledávali usedlosti. Prohlídka byla bezvýsledná.

Žně byly bohaté, každý ve chvatu sklízel a zároveň stěhoval, pracovalo se neúnavně, neboť stanovený termín 15. září se rychle přibližoval. Jako poslední fůra z obce byl povoz zdejšího rolníka Antonína Loucképo.

Četníci usedlosti uzavřeli a život v obci zmrtvěl. Nadcházel nám nový život v cizině, zapadlo slunce radosti a spokojenosti nad naším krajem. Vyšlo nám slunce pokoření a ústrků.

Obec byla od 15. září 1942 do roku 1945 vystěhována.

1945

5. května 1945 vypuklo všeobecné povstání českého lidu proti okupantům.

9. května bylo ukončeno kapitulací Němců pod tlakem Spojeneckých vojsk a obnovena samostatnost Československa.

Největší část území byla osvobozena Ruskou armádou.

Do obce se počínají navraceti první vystěhovalci. Jako první se přistěhovaly rodiny: Jana Kadeřábka a Václava Zdeňka.

Obec byla značně zničena. Do konce roku byla obec až na čp. 1., maj. Fr. Dvořák, celá znovu obydlená.

1946

Od začátku roku v obci jest shon. Všichni opravují usedlosti, nakupují hospodářské stroje, dobytek, v obci jest traktor ze Strojní stanice v Tloskově a rychle mizí úhory.

Jako velkou událost nutno zaznamenati znovu provedení elektrisace celé obce, jak původně byla. Práce byla provedena brigádně Pražskými elektrickými podniky za účasti dobrovolných pracovníků v rámci vlastní dovolené.

Zásoby krmiv jsou v obci malé, zasely se jen jaře a již koncem roku jest velká bída o krmení pro dobytek.

1947

Život v obci začíná se normalisovati. Předsedou obce MNV jest zvolen Jan Ruzha, čp. 5.

Zemědělství

Stavy hospodářského zvířectva z jara jsou uspokojivé. Jarní práce na polích odstranily další úhory.

V obci v majetku rolnice Marie Loucké objevuje se zemědělský traktor. Po uspokojivém jaru nastává vytrvalé sucho. Poslední hodnotný déšť jest před Velikonočními svátky na Velký pátek. Úroda na polích jest velmi špatná. Následkem neúrody dochází k velkému snižování dobytka.

Oheň

V květnu vypukl oheň na usedlosti Františka Vrňáka. Shořely mu veškeré zásoby píce a slámy. Oheň zničil stodolu, komory a část stájí. Škoda vznikla značná.

Spoje

Opravila se většina obecních cest.

Obchod

V obci jest již v provozu obchod a prodej piva u Jana Kadeřábka.

Déšť přichází v dostatečné míře až 2. listopadu.

Přistěhoval se poslední vystěhovalec rolník František Dvořák.

1948

Zemědělství

Rok 1948 začíná v obci čistě zemědělské špatně, po loňském velkém suchu jest velký nedostatek krmiv. Kupuje se sláma i žitná na krmení za cenu 100,– Kčs za q. Objevují se nepěkné případy lichvy. Vláda zavádí povinné dodávky zemědělských výrobků. Dováží se velké množství obilí ze Sovětského Svazu na zmírnění nedostatku.

Politický a veřejný život

I v naší obci se seje ruská pšenice.

25. únor probíhá v obci v klidu. Po květnových volbách zůstává nadále předsedou MNV Jan Růzha.

Výstavba obce

Provádí se elektrisace osady Měřín, se státní peněžní podporou.

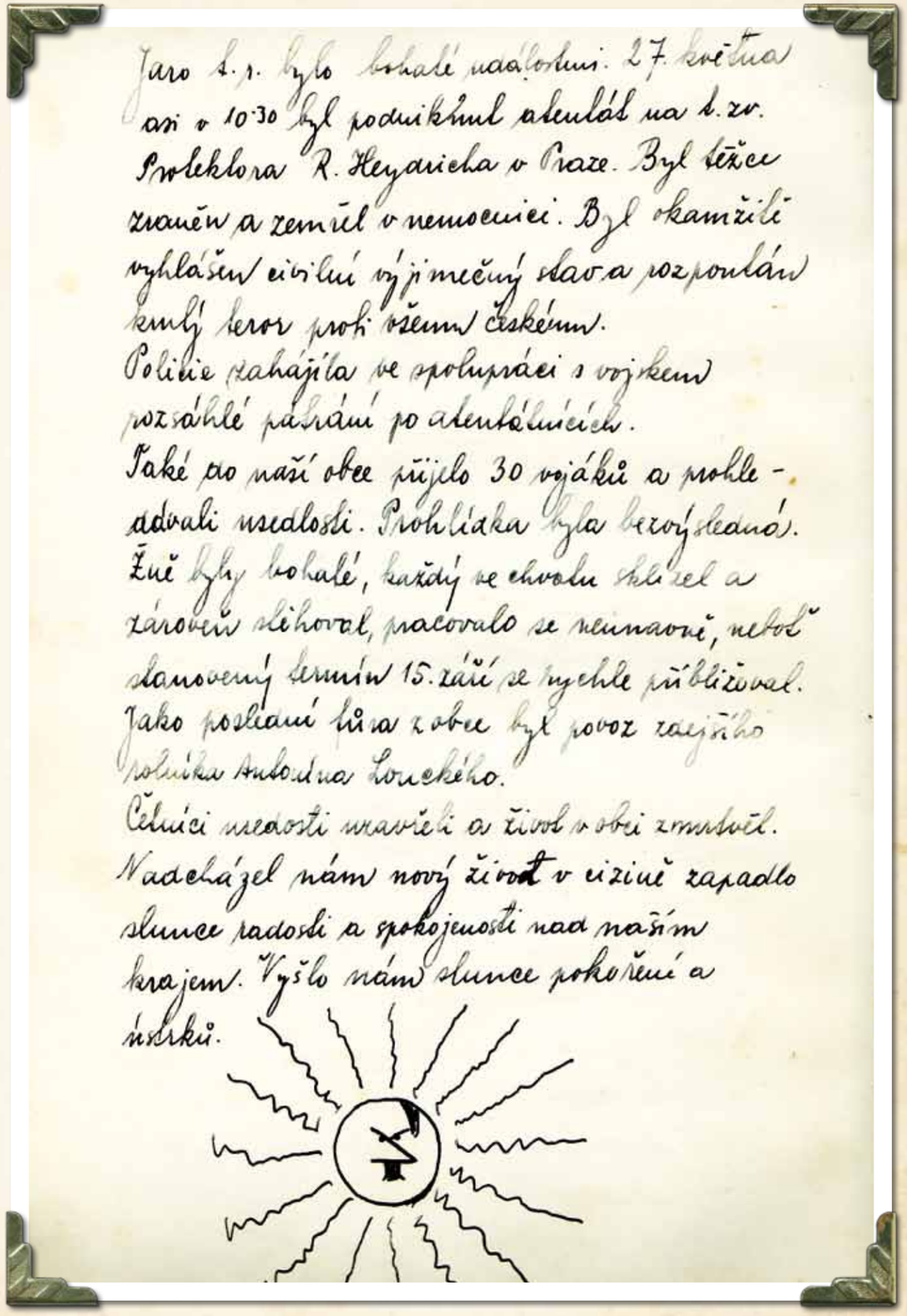
Jaro t. r. bylo bohaté událostmi. 27. května
asi v 10·30 byl podniknut atentát na t. zv.
Protektora R. Heydricha v Praze. Byl těžce
zraněn a zemřel v nemocnici. Byl okamžitě
vyhlášen civilní výjimečný stav a rozpoután
krutý teror proti všemu českému.
Policie zahájila ve spolupráci s vojskem
rozsáhlé pátrání po atentátnících.
Také do naší obce přijelo 30 vojáků a prohle-
dávali usedlosti. Prohlídka byla bezvýsledná.
Žně byly bohaté, každý ve chvatu sklízel a
zároveň stěhoval, pracovalo se neúnavně, neboť
stanovený termín 15. září se rychle přibližoval.
Jako poslední fůra z obce byl povoz zdejšího
rolníka Antonína Loucképo.
Četníci usedlosti uzavřeli a život v obci zmrtvěl.
Nadcházel nám nový život v cizině zapadlo
slunce radosti a spokojenosti nad naším
krajem. Vyšlo nám slunce pokoření a
ústrků.

1949

Zemědělství
Rozvoj zemědělství se zaměřuje na odstranění škod z let předchozích.

Oheň
Vypukl oheň u Ant. Dalibáby. Požár založil ve stodole 5letý Jan Dalibába. Shořela stodola, na obývání střecha.

Výstavba
Zařídila se kancelář MNV, postavení veřejného rozhlasu, v obci i osadě telefon.

Opravuje se hostinec V. Havelky, který se vrátil z ústavu.

Na kapličku se zavěšuje nový zvonek, který opatřil a daroval občan J. Hrma.

1950

Úmrtí
Zemřel dlouholetý starosta obce V. Růžha a velitel hasičského sboru Jan Svatek.

Politický a veř. život
Dochází ke změnám ve složení MNV, předseda zůstává. Důvod změn není osvětlen.

Zemědělství
Rok jest sušším, úroda slabá, zejména málo brambor. Většina zemědělců nesplnila dodávky a byla jim vyměřena velká pokuta v celkové částce Kčs 385.000.

Obchod
Jan Kadeřábek přebírá hostinec a obchod V. Havelky.

1951

Politický a veř. život
Provádí se soupis a výkup zemědělských strojů. Na výstavbě obce nenastalo změn.

Zemědělství
Úroda byla normální. Větší zemědělci žně prováděli za velkých obtíží s pomocí STS.

Za nesplnění dodávkové povinnosti byla vyměřena opět celá řada pokut.

Dodávky jsou vyměřovány místní zemědělskou komisí a jest přihlíženo k třídnímu původu zemědělce. V obci to má velký ohlas.

1952

Úmrtí
Zemřel Antonín Loucký ve věku 86 roků. Za ním následoval Josef Chobotský.

Zemědělství
Úroda byla normální. Celý rok spíše sušší.

Polit. a veř. život
MNV nepodnikl v obci žádnou akci na zlepšení vzhledu obce.

Došlo k přepadení člena MNV Ant. Pomahače občanem F. Zazvonilem, podle údajů přepadeného pro jeho příslušnost ke KSČ. Celý případ má v projednávání soud.

1953

Zemědělství
Nastalo brzo jaro. V březnu bylo skončeno setí a v dubnu zasázeny všechny brambory. Úroda byla pěkná. Byla velká úroda brambor.

Polit. a veř. život
Byla provedena měnová reforma na vkl. knížkách 1:5 a peníze, které byly doma, 1:50. Ceny spotřebních statků se přepočetly 1:5.

Bylo zrušeno lístkové hospodářství. Do oběhu přišly nové peníze.

Zmocněnec pro výkup jest v obci Karel Bursík ze Závisti. Dochází k vyhlášení kulaků. V obci není nic veřejně vyvěšeno. Případ obč. Zazvonila vyřešil soud jeho podmíněným odsouzením na ½ r. a k zaplacení výloh.

1954

Zemědělství
Pro zemědělce byl rok nepříznivý, jarní deště neustaly a většinu dní v měsíci prší. Úroda polehala, byl malý výnos a na polích mnoho obilí vzrostlo.

Polit. a veř. život
Volby do MNV přinesly změnu v osobě předsedy. Předsedou se stal Jar. Bumbálek a tajemníkem Ant. Zajíček. Do výboru se dostávají také dvě ženy Marie Janáková a Marie Zdeňková.

Pro nezaplacení pokuty za nedodávky byl odveden do vězení str. Valtou občan Fr. Vrňák k 2 měs. odnětí svobody.

Různé
Zemřela Josefa Pomahačová a Jan Dalibába.

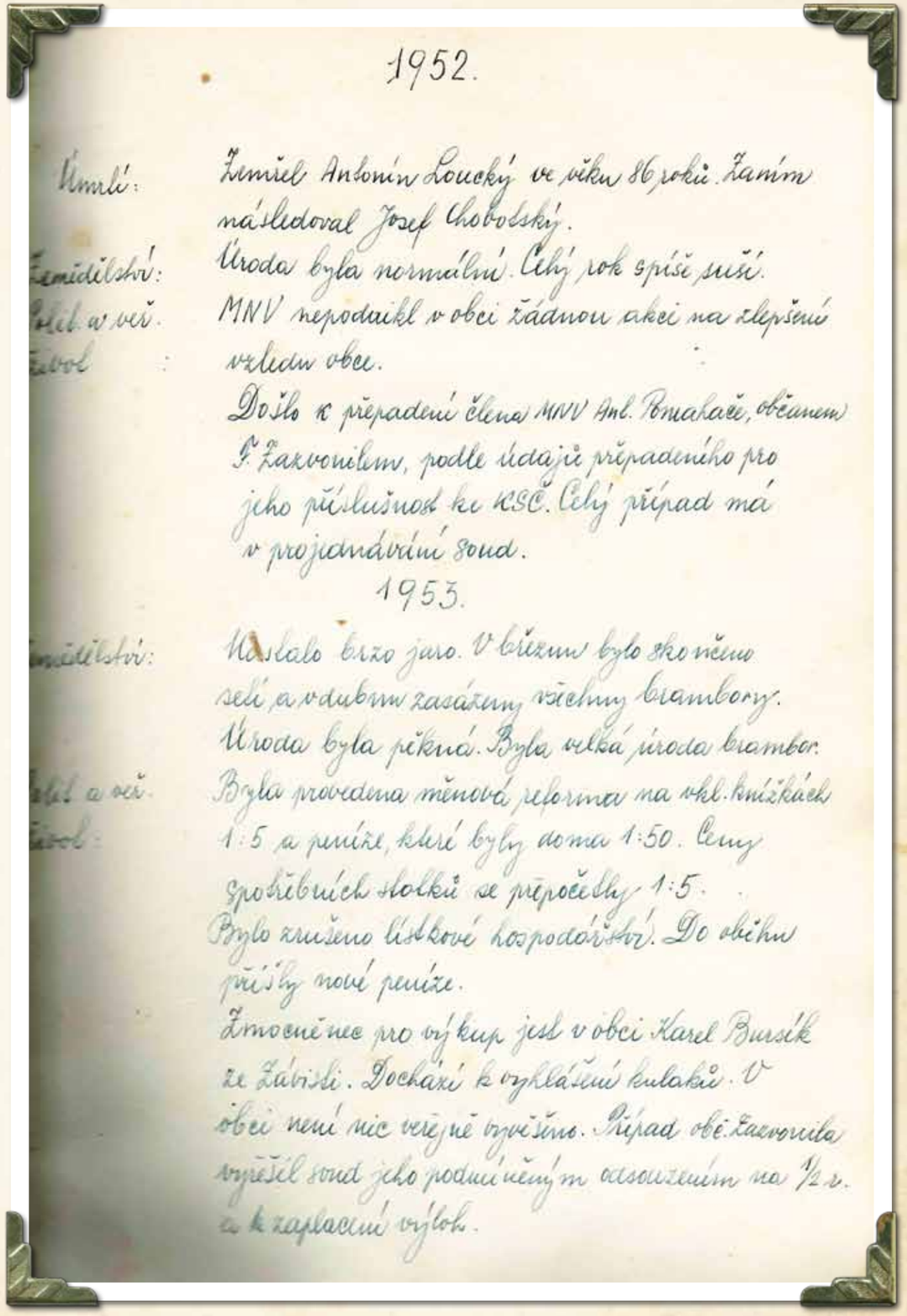

1952.

Úmrtí: Zemřel Antonín Loucký ve věku 86 roků. Za ním následoval Josef Chobotský.

Zemědělství: Úroda byla normální. Celý rok spíše sušší.

Polit. a veř. život: MNV nepodnikl v obci žádnou akci na zlepšení vzhledu obce.

Došlo k přepadení člena MNV Ant. Pomahače, občanem F. Zazvonilem, podle údajů přepadeného pro jeho příslušnost ke KSČ. Celý případ má v projednávání soud.

1953.

Zemědělství: Nastalo brzo jaro. V březnu bylo skončeno setí a v dubnu zasázeny všechny brambory. Úroda byla pěkná. Byla velká úroda brambor.

Polit. a veř. život: Byla provedena měnová reforma na vkl. knížkách 1:5 a peníze, které byly doma 1:50. Ceny spotřebních statků se přepočetly 1:5.

Bylo zrušeno lístkové hospodářství. Do oběhu přišly nové peníze.

Zmocněnec pro výkup jest v obci Karel Bursík ze Závisti. Dochází k vyhlášení kulaků. V obci není nic veřejně vyvěšeno. Případ obč. Zazvonila vyřešil soud jeho podmíněným odsouzením na ½ r. a k zaplacení výloh.

Do obce přibyly dva nové domky bratří Křížů.

Dochází k naplnění prostor Slapského jezera nad nově postavenou přehradou. V naší obci zanikají stávající domky a chaty v osadě Královské a začínají se nově stavěti pod osadou Měřín.

Odstěhoval se z Královské a obce J. Čumpl a Fr. Humhal.

1955

Zemědělství

Jaro začalo pozdě, koncem dubna byly zahájeny polní práce. Ještě do poloviny dubna padal stále sníh. Úroda byla dosti pěkná, přesto že celé léto poměrně hodně pršelo. Bylo málo brambor, neboť v těžké půdě hodně shnily.

Politický a veř. život

Předseda Jar. Bumbálek onemocněl a místo něho byl zvolen Ant. Pomahač.

Různé

U Fr. Dvořáka, čp. 1, byla provedena hosp. kontrola a jmenovaný zajištěn. Lidový soud v Benešově mu vyměřil trest odnětí svobody 2 roky, manželce ½ roku, majetek konfiskován, usedlost byla přidělena MNV a celá rodina vystěhována.

Úmrtí

Zemřela Marie Šebková, stáří 60 r., Otilie Ruzhová, st. 79 r.

1956

Zemědělství

Byla velmi krutá zima. Napadlo hodně sněhu a mrazy klesly na minus 35°. Pomrzlo hodně ovocných stromů. Jaro začalo pozdě, až koncem dubna se vyjelo do polí. Z jara hodně pršelo, zvláště v senoseči. Úroda byla pěkná a konec léta byl již sušší.

1. srpna bylo v obci utvořeno hospodářství st. statků. Do záboru byla vzata hospodářství: Marie Loucké, Fr. Vrňáka, Fr. Dvořáka. V osadě Měřín do st. statku připadla hospodářství V. Šebka, V. Trnky a J. Hocha.

Byla provedena hosp. tech. úprava polí. Již na podzim se selo na zcelených lánech.

Odstěhoval se Jos. Hoch.

Úmrtí

Zemřela Františka Zdeňková, 80 r., a Antonín Šebek, stáří 62 roků.

1957

Zemědělství

Tento rok byla mírná zima, takže už v březnu zemědělci vyjeli do polí. Koncem května však přišly velké mrazy až 10 °C, takže všechny květy na stromech pomrzly. Nebylo vůbec žádné ovoce. Celé léto byly veliké deště, tím následkem byla špatná úroda. Ovsy se zmladily, až teprve v polovině října přišlo pěkné počasí a dozrály.

Politic. a veř. život

Tento rok se konaly volby do MNV. Předsedou byl zvolen Ant. Pomahač, tajemníkem V. Janák. Též byl v naší obci utvořen VŽ, předsedkyní je J. Hrmová. Pak zde byla založena nová složka ČSČK. Její předsedkyní je M. Janáková.

Úmrtí

Zemřel dlouholetý předseda MNV (Místní národní výbor) Jan Ruzha.

Život veřej. a kult.

Bylo pořádáno několik plesů a tanečních zábav. Tři občané si zakoupili televisory a 1 auto. V místní Jednotě se provádělo školení ČSČK.

1958

Zemědělství

Zima byla dlouhá, ještě celý duben padal sníh. Bylo však hodně ovoce a pěkná úroda obilí. Brambory se však neuvedly, těch bylo málo. V naší obci byla provedena socialisace vesnice. 29. září vstoupili všichni zemědělci do ČSSS. Dnem 1. října začali společně pracovat jako zaměstnanci ČSSS. Naše obec byla připojena k farmě Loutí, kterou vede ing. Josef Šimoník. Byl proveden svod dobytka, koní a prasat. Orba a setí se již prováděly v celku a všechny podzimní práce byly včas skončeny.

Život veřejný

Bylo zavedeno veřejné osvětlení obce a kancelář MNV byla přestěhována do čp. 1. ČSČK pořádal v místní Jednotě několik veřejných lékařských přednášek. 8. března byla v místnosti MNV oslava k Mezinárodnímu dni žen. 25. února konala se oslava 10 let výročí vítězství pracujícího lidu. Děti přednesly básně a byla zahrána státní hymna a Píseň práce. Další občané si zakoupili televisory.

Soutěž kronikářů 1958
30. I. 1959
Sova Lad.
insp. pro kult.

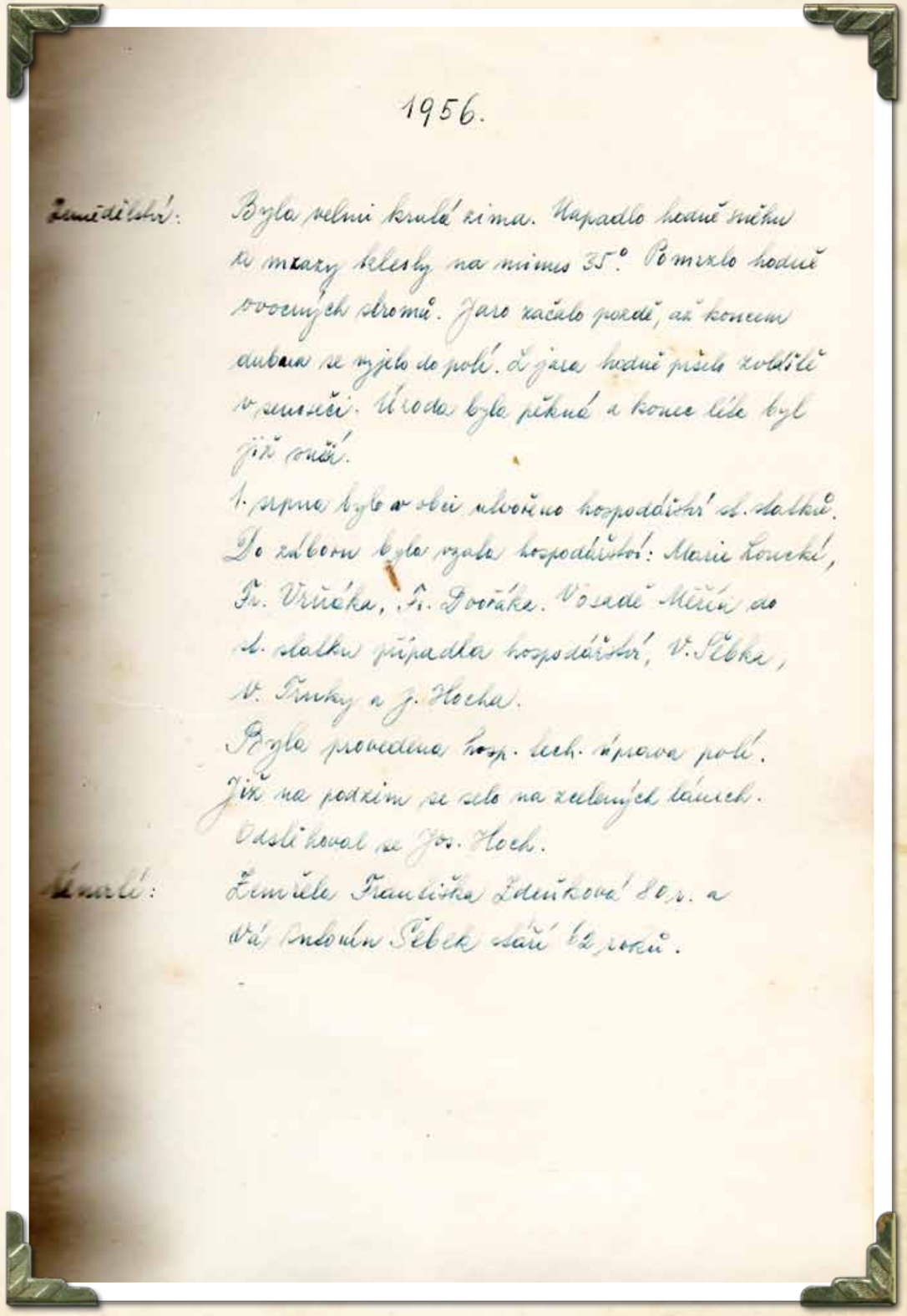

1956.

Zemědělství: Byla velmi krutá zima. Napadlo hodně sněhu a mrazy klesly na minus 35°. Pomrzlo hodně ovocných stromů. Jaro začalo pozdě, až koncem dubna se vyjelo do polí. Z jara hodně pršelo zvláště v senosečí. Úroda byla pěkná a konec léta byl již sušší.
1. srpna bylo v obci utvořeno hospodářství st. statků. Do záboru byla vzata hospodářství: Marie Loucké, Fr. Vrňáka, Fr. Dvořáka. V osadě Měřín do st. statku připadla hospodářství V. Šebka, V. Trnky a J. Hocha.
Byla provedena hosp. tech. úprava polí. Již na podzim se selo na zcelených lánech.
Odstěhoval se Jos. Hoch.

Úmrtí: Zemřela Františka Zdeňková 80 r. a Ant. Šebek stáří 62 roků.

OPIS KRONIKY
RABYNĚ–BLAŽENICE
1975–2010
OTAKARA LOUCKÉHO

Letecká fotografie Měřína na cestě od Blaženic, původní ves nad řekou Vltavou

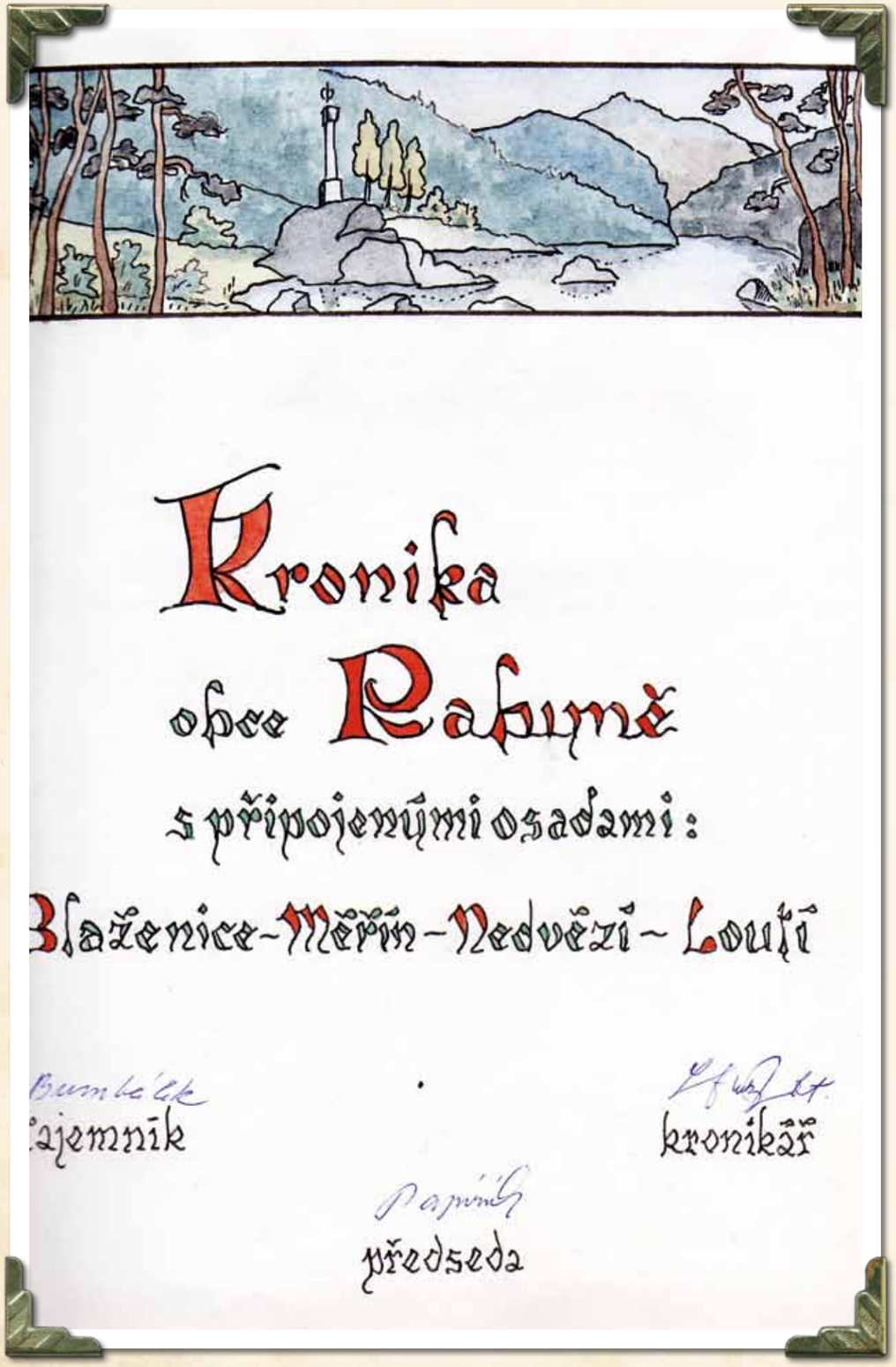

Kronika Blaženice-Rabyně

2001

*Po deseti letech bylo provedeno opět sčítání domů a bytů.
Výsledky ukázaly, že v obci stoupl počet trvale žijících obyvatel,
ale snížil se počet trvale obydlených domů. Počet neobydlených domů
stoupl dokonce na 53,9 procenta. Složení obyvatel podle věku bylo následující:
40 dětí do 14 let, 77 mužů a 74 žen do 59 let, 15 mužů a 27 žen nad 60 let.
85 občanů byli vyznavači římskokat. církve, 4 husitské,
jeden českobratrské a 1 v rubrice ostatní.
55 procent obyvatel se tedy nehlásilo k církvi žádné.*

Kronika Blaženice-Rabyně

Kronikář a ilustrátor kroniky o sobě:

Dne 10. března 1975 byl jsem já, Otakar Loucký, pověřen MNV Rabyně vedením kroniky obce. Narodil jsem se 6. 8. 1927 v Blaženicích. Pocházím ze zemědělské rodiny – rodiče měli v Blaženicích zemědělskou usedlost. Mám středoškolské vzdělání a pracuji od roku 1956 u jednoho podniku – dříve Státní statek, dnes Velkovýkrmny Netvořice, ve funkci technika rostlinné výroby. Jsem tedy místní rodák a patřím ke generaci, která nezná historii své obce jen z vyprávění pamětníků, ale která má některé události nedávné i poměrně vzdálené v živé paměti. Budu se proto snažit alespoň trochu podchytit nejen současnost, ale postupně i minulost, aby byl zaznamenán i ten časový úsek, který v první knize chybí.

V úvodu kroniky dále pan Loucký vytváří celkový obraz obce Rabyně – od jejího popisu, kde poukazuje na to, že se sestává z většinou malých osad Rabyně, Nedvězí, Loutí, Stromeč, Pexův Luh, Blaženice, Měřín a ze samot Strážovna, Podhory, Fáberna a Kopaniny a z rekreantských osad Nová Rabyně a Měřín Královská. Pokračuje přehledem komunikací, autobusových spojů, terénní charakteristikou, kde upozorňuje na vodní bohatství obce. Protéká jí několik potoků, směřujících do Vltavy a na jejím území se nachází 17 rybníků a rybníčků, z nichž jsou některé využívány k chovu ryb a některé slouží jako požární nádrže. Svůj popis uzavírá přehledem hospodářských poměrů území, na kterém se vedle zemědělství prosazuje stále více i rekreační využití působivých přírodních partií.

Dne 10. března 1975 byl jsem já, Otakar Loucký, pověřen MNV Rabyně vedením kroniky obce Rabyně.

Narodil jsem se 6. 8. 1927 v Blaženicích. Pocházím ze zemědělské rodiny - rodiče měli v Blaženicích zemědělskou usedlost. Mám středoškolské vzdělání a pracuji od r. 1956 u jednoho podniku - dříve státní statek, dnes Velkovýkrmny Netvořice, ve funkci technika rostl. výroby.

Jsem tedy místní rodák a patřím ke generaci, která nezná historii své obce jen z vyprávění pamětníků, ale která má některé události nedávné i poměrně vzdálené v živé paměti. Budu se proto snažit alespoň trochu podchytit nejen současnost, ale postupně i minulost, aby byl zaznamenán i ten časový úsek, který v první knize chybí.

Tato kronika začíná rokem 1976. Údaje z doby minulé, které budu zde uvádět, budu čerpat z různých pramenů mně dostupných.

1976

Byl bohatý na různé aktivity v obci.

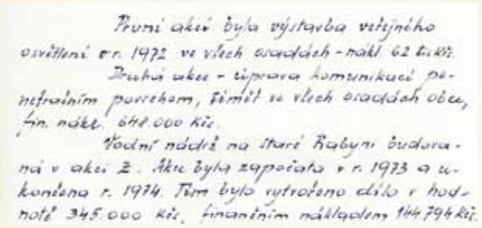
První akcí byla výstavba veřejného osvětlení v r. 1972 ve všech osadách - náklad 62 tis. Kč.
Druhá akce - úprava komunikací penetračním povrchem, týkát se všech osadách obce, fin. nákl. 640.000 Kčs.
Vodní nádrž na staré Rabyni budovaná v akci Z. Akce byla započata v r. 1973 a ukončena r. 1974. Tím bylo vytvořeno dílo v hodnotě 345.000 Kčs, finančním nákladem 144.794 Kčs.

Čtvrtou akcí bylo vybudování prodejny v Blaženicích v akci Z v hodnotě přes půl milionu korun, dále byl dokončen vodovod na Měříně za 225 tisíc korun a víceúčelová vodní nádrž za téměř půl miliónu Kčs. V roce 1976 byla také zahájena výstavba vodovodu ve Staré Rabyni. To vše v akci Z, přičemž většinou náklady byly díky práci občanů zhruba o čtvrtinu nižší než celková hodnota díla.

V osadě Měřín byl vyhrnut a vyčištěn obecní rybník a vybudovány 2 nové studny, o další studnu pak bylo bohatší také Loutí a o dvě Stromeč. Došlo k rozšíření a zpevnění cesty z Nedvězí do Pexova Luhu a postaveny čtyři nové autobusové čekárny. Tak se změnila tvář obce díky práci občanů za jediný rok. Kronikář zaznamenává také smutnou událost.

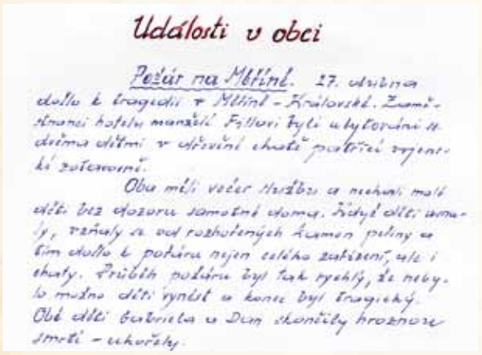
Události v obci

Požár na Měříně. 27. dubna došlo k tragédii v Měříně - Královské. Zuřivá bouře strhla střechu stodoly manželů Fyllori. Byli ubytováni u dvou dětí v přízemní chatě patřící rybníkářské zotavovně.
Oba mladí večer hrabou a nechali malé dítě bez dozoru samotné doma. Zřejmě dítě usnulo, vzňaly se od rozhořených žhavých uhlíků peřiny a tím došlo k požáru nejen celého zařízení, ale i chaty. Průběh požáru byl tak rychlý, že nebylo možno dítě vynést a konec byl tragický. Obě děti babička a dva sousedky hrozného smrti - uhořely.

1977

Z běžných údajů o úrodě, počasí a dění v obci trochu vybočuje zápis o tom, že na počátku listopadu potkávali místní Janu Brejchovou, Radka Brzobohatého, Sváťu Skopala, Jiřího Lábuse a další známé herce. Režisér Ivo Novák v nedvězském dvoře, na pastvinách a dalších místech natáčel až do poloviny prosince film, jehož název se v kronice neuvádí. Filmování v kraji ostatně nebylo nic mimořádného. Na Podhorách se točila část seriálu o majoru Zemanovi a dva roky předtím se ve mlýně u Janáků (tehdy už Platilů) natáčela úspěšná komedie Na samotě u lesa s panem otcem Smoljakem.

1979

V rubrice o budování v obci se uvádí dokončení vodovodu v Rabyni a provedení přístavby veřejného osvětlení v Nedvězí. Byla dokončena rekonstrukce rybníku v Blaženicích s kapří násadou. Zklamání přineslo vypuštění „Návesníku“.

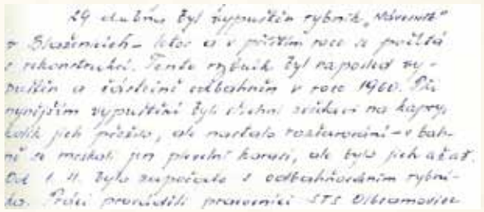
V tomto roce byl rybník „Návesník“ v Blaženicích - který v příštím roce se počítá s rekonstrukcí. Tento rybník byl naposledy vypuštěn a očištěn odbahněn v roce 1960. Při nynějším vypuštění byly v hrubé směsici na kápy kolik jich přišlo, ale nastala rozčarování - v bahně a mokru jen pramálo kaprů, ale bylo jich dost. Od 1. 11. bylo započato s odbahňováním rybníka. Práci provádějí pracovníci STS Vltavotrin.

1980

V březnu se začalo s asfaltováním silnice od Slapské přehrady přes Rabyň, blaženickou křižovatkou k Dalešicům.

Kronikář si pochvaluje, že se ujaly plesy na Rabyni a jsou hojně navštěvovány. Pořadatelé mají vždy zajištěný svoz návštěvníků autobusy z okolí (poskytují je JZD Jílové, Velkovýkrmny Netvořice a další). Největší účast je ale vždy na bále místních požárníků Rabyň – Nedvězí. Ten rok se mohl pochlubit tak rekordní návštěvou, že se pro velký počet lidí musela restaurace uzavřít už ve 21 hodin. (Kronikář neříká důvod, ale zdá se, že plesající všechno snědli.) Je oceněn hlavní organizátor velitel požárníků Fr. Přeučil z Nedvězí, „který neúnavně agituje, rozesílá pozvánky a spolu s kolektivem se stará o co nejbohatší tombolu. Letos v ní bylo 127 cen, což byl rekord.“

Mezi nejvýznamnější události v obci patřil Závod míru Praha–Berlín–Varšava. Protože trať byla zvolena každý rok střídavě různými kraji, vedla v tomto roce trasa závodu přes obec od Rabyně na Vysoký Újezd a dále na Jílové, kde byl dojezd etapy. Blaženická křižovatka, kterou závodníci projížděli, byla obložena spoustou diváků, kteří přijeli i z Neveklova, Netvořic a dalších vesnic.

1981

Hausbótům na jezeře bylo zakázano z ekologických důvodů kotvení, a proto bylo zřízeno složiště

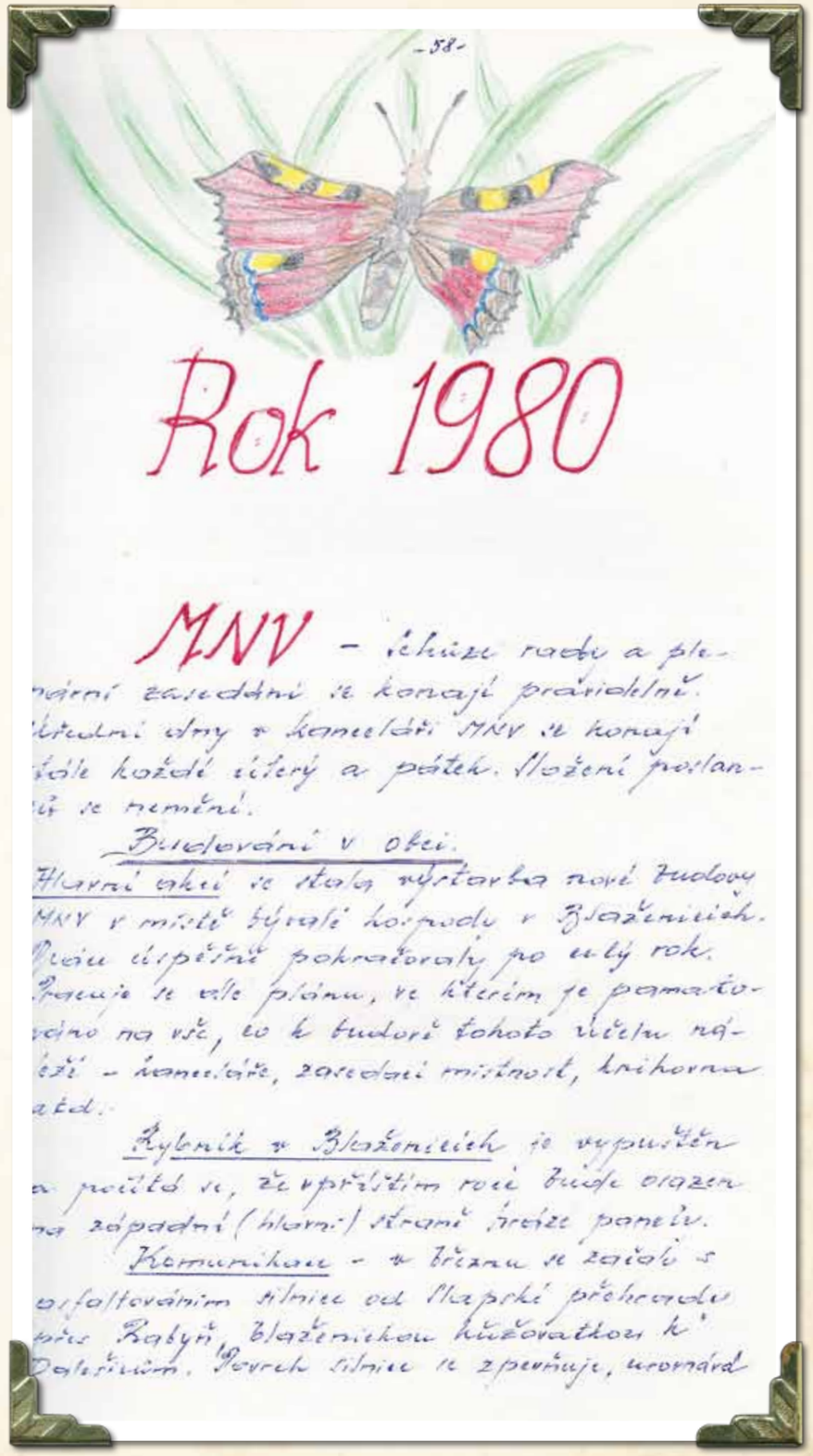
-58-

Rok 1980

MNV - schůze rady a plenární zasedání se konají pravidelně. Úřední dny v kanceláři MNV se konají stále každé úterý a pátek. Složení poslanců se nemění.

Budování v obci.

Hlavní akcí se stala výstavba nové budovy MNV v místě bývalé hospody v Blaženicích. Práce úspěšně pokračovaly po celý rok. Pracuje se dle plánu, ve kterém je pamatováno na vše, co k budově tohoto účelu náleží - kanceláře, zasedací místnost, knihovna atd.

Rybník v Blaženicích je vypuštěn a počítá se, že v příštím roce bude opraven na západní (horní) straně hrázě panelu.

Komunikace - v březnu se začalo s asfaltováním silnice od Slapské přehrady přes Rabyň, blaženickou křižovatkou k Dalešicům. Povrch silnice se zpevňuje, upravuje

na kopci Homoli nad Starou Rabyní. Bylo jich sem svezeno několik desítek, většinou ve špatném stavu. Postupně docházelo k jejich likvidaci.

Objevily se i události pro Černou kroniku, je zajímavé, že vlna zločinnosti se projevila během jednoho měsíce.

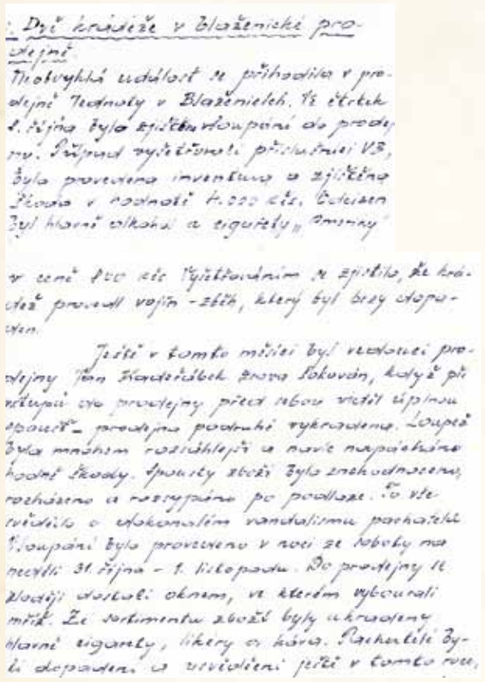

Dvě krádeže v blažejnické prodejně

Mimořádná událost se přihodila v prodejně Jednoty v Blaženicích. Ve čtvrtek 8. října byla zjištěna vloupání do prodejny. Šetřením zjišťovatelé příslušníci VB, byla provedena inventura a zjištěno škoda v hodnotě kolem 100 000 Kčs. Celkem byl hlavně alkohol a cigarety, ...

... v ceně přes 60 tis. Výjimečným se zjistilo, že krádež provedl vojín - zálohy, který byl brzy odpoledne.

Ještě v tomto měsíci byl vedoucí prodejny Jan Hradilek znova lokován, když při vstupu do prodejny před rokem vidět úplnou opravě - prodejna podruhé vykradena. Loupež byla mnohem rozsáhlejší a nově napáchána hodně škody. Úplný obsah byla znehodnocena, rozházena a rozsypána po podlaze. To vše svědčilo o obrovském vandalismu pachatele. Vloupání bylo provedeno v noci ze soboty na neděli 31. října - 1. listopadu. Do prodejny se zloději dostali oknem, ve kterém vybourali mříž. Ze sortimentu zboží byly ukradeny hlavně cigarety, likéry a káva. Pachatelé byli dopadeni a vyšetřování ještě v tomto roce.

Do třetice všeho zlého shořel v Jablonné stoh slámy, zapálený od buldozeru, který slámu shrnoval. Požárníci, mezi jinými i z Blaženic, už neměli co zachraňovat, bylo třeba jen hlídat blízké hospodářské budovy.

Rok 1983

Činnost v obci - události

Místní národní výbor se v březnu přistěhoval do nové budovy postavené na místě bývalé hospody. Stará čísla Dvořákova budova čp. 1 byla prodána o Blatouni v Praha.

Rok 1984

V předchozím roce byl zaveden na středisku chov ovcí dovezených ze SSSR k využití pastevního areálu Loutí – Blaženice. Co se týká skotu, má místní závod 1 349 kusů, z toho 531 dojnic.

Dochází také k zavedení chovu koní se zaměřením pro sportovní účely, pro závodní spřežení a také pro lehký tah – dovoz krmení.

Nadprůměrná byla úroda obilí a řepky, u ozimé řepky to byl výnos rekordní, jen úroda ovoce byla průměrná. Zato rostlo hodně hub, nejvíce kupodivu v říjnu. Václavky rostly téměř v každé zahradě, i na místech, kde je nikdo nepamatoval.

Trampská osada Keňo, sídlící v Pexově Luhu, uspořádala jako každoročně v červnu sraz trempů z celé ČSR s trampskou muzikou a různými humornými scénkami.

Jezdecký oddíl státního statku uspořádal opět v květnu na závodišti za dvorem v Loutí a v terénu vozatajské závody. Třídenního klání se zúčastnilo 21 soutěžících, ve čtyřspřeží čtyři. Na prvním místě v obou soutěžích se umístil místní Tomáš Barták.

1988

Kronikář se vrací také do pamětnických časů.

Pohled do historie

Staré mlýny. V minulosti byly v obci v provozu 2 mlýny, oba v Nivách. S panováním přivodním mlýnů se může už do 16. století v roce 1942. Majitel v něm rod. Petrovič. Ze první světové války se do mlýna přistěhoval pan Janák z Dobře. Umí a využíván rodinkami zápis dcery - rod. Plaňkovi z Prahy.

Starý Žižkův mlýn v Pexově Luhu připomíná pověst v nynější době původní stav, nikdy v něm nebyly prováděny žádné větší úpravy a adaptace. Za vyprávění majitelů pana Žižky Františka se o něm uvádí: Za starých časů žil v mlýně mlynář Ratibor. Za roku 1870 ukončil mlýn Jan Zižkon, který jej v témže roce prodal Martinovi Žižkon pocházejícímu z Rabyně. Ten v roce 1907 zemřel. Po něm převzal mlýn jeho syn Jan, který zemřel v roce 1941. V roce 1922

Rok 1988

Dění - činnost

Při obci byl 25.6. ustanoven výbor Národní fronty. Předsedou se stal Josef Loucký ze Stroměř.

Úprava prostranství (návsi) v Blaženicích před Pomahačem za účelem zřízení dětského hřiště se prováděla 16.4 brigádní výpomocí a v červnu byl terén urovnán buldozerem z JZD Nevěšlov.

Vojenská zotavovna Mlýn se zvětšovala přístavbou původní rekreační budovy v horní části rekreačního areálu.

Některé události

Plesy v hotelu Rabyně uspořádali požárníci z Rabyně, Větrova, Výs. Újezda, Šlap, myslivci z místního sdru-

Zemské cesty zemské

Jihočeská - zvaná též Česká cesta vedla od Se-
dlečan na Čáslavy, Kšely, Zbraslavy, Lhotku,
Štěrboholy, podél Vokovic na Vyš. Brod, Te-
šeň, Křížanov, Hostivařskou k Písnici, Jílové.
V Vokovicích vedla po hranici zemského hvozdu
Chudenic (z r. 1717, Desky zemské 44, 42)

Rok 1990

Společenské a politické změny

Změny které prožívají se nazývají po-
litickými. Ve městech a obcích dochází k zvláště-
mu dění. Občanská fóra. Obrovský a různé aktivity.

Převratné události z konce roku 1989 se projevily hlavně v průběhu roku následujícího. Proběhly po dlouhých letech i první skutečné volby. Výsledky byly v tom roce následující:

Číslo kandidátky	Politická strana	Odevzd. hlasy	%
7	Občanské fórum	336	55,05
23	Křes. a chm. unie (Kis)	111	11,04
10	Komunist. strana	80	13,03
11	Spoj. zemědělců	38	6,19
18	Strana zelených	15	2,45
3	Česká str. sociáln.	12	1,95
9	Pol. svaz. svob. stran	7	1,14
2	Koalice křes. dem. strany	5	0,82
5	Nezávislý blok	3	0,49
21	Soc. demokracie	2	0,32
12	Str. přátel piva	2	0,32
13	Českosl. dem. fórum	1	0,16

Celkem byly voleny 12 politických stran.

Rok 1991

Dění - činnost

Obecní úřad ve svém prvním roce činnosti po-
řádal pravidelné schůze rady obec-
ního zastupitelstva. Veřejná schůze
občanů se konala 30. 5. a veřejné ve-
černí zasedání zastupitelstva 13. 9.

V roce 1991 proběhlo sčítání lidu, domů a bytů:

Výsledky sčít. obyvatel v obcích a celé obci

	Blažemice	Mstětice	Zbytiny	Dům. Zavadil	Kuklík	Loutě	Celkem
Tr. bydl. osoby	61	22	22	14	47	22	192
z toho: muži	31	13	10	6	24	11	95
ženy	30	9	12	12	23	11	97
z toho: děti do 15 r.	14	4	4	6	12	4	44

Výsledky sčítání domů

Domy celkem	24	12	16	21	21	21	129
z toho: tr. obydlené	20	9	10	20	12	9	76
neobydlené	4	3	6	2	9	12	42
rekreační chaty a rekr. chalupy	3	116	65	61	8	42	365

Zjištěno bylo rekreační chaty v zahr. koloniích, roko
lundované a rozestavěné rekr. a rodinné domky, kterých je zaho

1993

Kronikář zaznamenává mimo jiné Mistrovství ČR v koňském spřežení, objevuje se do té doby téměř neznámý pojem sponzor. (V tomto případě jich bylo osm, hlavní Čs. spořitelna a Pivovar Benešov.) Záštitu převzala politická strana ODA, hosté poslanci parlamentu ČR a zástupci Ministerstva zemědělství.

Událost, která vzrušila celé okolí, se stala v sobotu 11. září, píše kronikář. V Blaženicích pod lesem Becov, kde silnice tvoří ostrou zatáčku, došlo navečer k vraždě. Byl tu popraven třicetiletý muž z Prahy, podle všeho jej vrazi na místo činu přivezli autem.

Jsou zdůrazněny významné politické události: Od 1. ledna přestalo existovat Československo a vznikla samostatná Česká republika. V únoru byl schválen zákon o měnové odluce a následovalo kolkování a výměna peněz. Následkem uzákonění daně z přidané hodnoty došlo k opětnému zdražení zboží. Velkou událostí byla i návštěva prezidenta USA Billa Clintona v ČR.

- 170 -

Rok 1993

Dění a činnost

Obecní úřad uspořádal veřejné písemné zasedání
23. dubna.
1. 4. zavzal Pozemkový úřad Praha-zá-
pad majitele pozemků ohledně plánova-
ných pozemkových úprav (scelování po-
zemků) v obci.
9. 10. se provádělo do obč. průkazu zna-
čování občanství České republiky.
Stavební akce:
Z nových rodinných domků v Blaženicích
se zavádělo elektrifikace - veřejné osvětlení a
přípojka ke 3 domkům v hodnotě 106.140 Kč
Místní komunikace z Medvěží k hlavní síl-
nici nad Loutí byla zpevněna živičným po-
vrchem firmou BES Benešov náhladem 207.000 Kč
V červnu a srpnu pokračováno bylo v insta-

Od 1. ledna došlo k vyčlenění obce od okresu Praha západ a připojení k okresu Benešov. V důsledku toho byla provedena přeregistrace vozidel, řidičských a občanských průkazů.

Byly zhotoveny nové ocelové čekárny u autobusových zastávek v obci.

Pro obecní úřad byla zakoupena výpočetní technika – počítač Pentium 100 a kopírovací stroj. Dvůr Nedvězí dostal novou tvář. A obec opět navštívili filmaři.

Dvanáctidílný televizní seriál Zdivočelá země byl kromě jiných míst z velké části filmován i u nás, uvádí kronikář. Natáčelo se např. v lese Punčochářův Luh a okolních pastvinách, na dvoře statku v Loutí a na Jalovčinách nad Luhem. Hlavní roli hrál Martin Dejdar a objevila se zde řada známých herců, např. Lábus, Brousek ml., Langmajer, Šmicer. Seriál byl zaměřen na koně, které z velké části zapůjčili bývalí nájemci Nedvězí, kteří působili rovněž jako techničtí poradci.

Dvůr Nedvězí prošel generální rekonstrukcí. V krátkém období tří měsíců byla provedena úplná přestavba a oprava všech budov. Za účasti 300 hostů proběhlo slavnostní zahájení provozu objektu, který byl zaměřen na chov žírného skotu pastevním způsobem a provozování agroturistiky.

Hodnota těchto akcí činila více jak milión sto tisíc korun a zlepšilo i stabilizovalo se zásobování vodou. V obecním lese bylo vysazeno 1 500 borovic a 650 sazenic dubu zimního.

Zvláštnosti počasí

Koncem ledna došlo ke sněhovým kalamitám, zatímco na začátku února byly naměřeny teploty kolem plus patnácti stupňů. Následoval duben s letními a květen s tropickými teplotami. Červenec se vyznačoval rekordními srážkami a srpen rekordní teplotou – 20. 8. bylo naměřeno 36 stupňů. Díky tomu byl rok 2000 nejteplejší za předchozí desetiletí.

2001

Po deseti letech bylo provedeno opět sčítání domů a bytů. Výsledky ukázaly, že v obci stoupl počet trvale žijících obyvatel, ale snížil se počet trvale obydlených domů. Počet neobydlených domů stoupl dokonce na 53,9 procenta. Složení obyvatel podle věku bylo následující: 40 dětí do 14 let, 77 mužů a 74 žen do 59 let, 15 mužů a 27 žen nad 60 let. 85 občanů byli vyznavači římskokat. církve, 4 husitské, jeden českobratrské a 1 v rubrice ostatní. 55 procent obyvatel se tedy nehlásilo k církvi žádné.

Památky:

Na základě žádosti okresního úřadu v Benešově zpracoval kronikář přehled malých sakrálních objektů.

Vzhledem k tomu, že považoval údaje za historicky významné, uvedl opis i v kronice.

Rok 2000

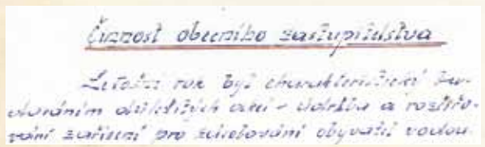

Činnost obecního zastupitelstva

Letošní rok byl charakteristický zavedením důležitých akcí - dokončení a rozšiřování zařízení pro zásobování obyvatel vodou

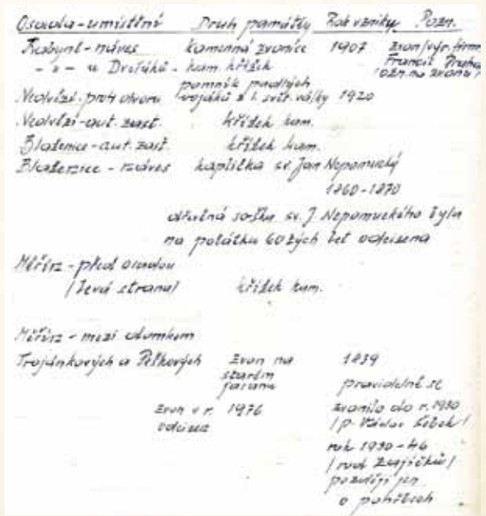

Osada - umístění | Druh památky | Rok vzniku | Pozn.
Rabyně - náves | kamenná zvonice | 1907 | zvon vyr. firmou František Pruška
- z - u Dvořáků - kam. křížek | pomník padlých vojáků v 1. svět. válce | 1920
Nevězí - pod chvoj. | křížek kam.
Nevězí - aut. zast. | křížek kam.
Blatenice - aut. zast. | křížek kam.
Blatenice - náves | kaplička sv. Jan Nepomucký 1860-1870
obnovená socha sv. J. Nepomuckého byla na počátku 60tých let odcizena
Měřín - před domem (levá strana) | křížek kam.
Měřín - mezi domkem Trojánkových a Pilkových | zvon na starém faráru | 1839
zvon v r. 1976 odcizen | provedené se zvonilo do r. 1930 (p. Václav Liška) | rok 1930-46 (rod. Zajíčkův) použitý pro o pohřbech

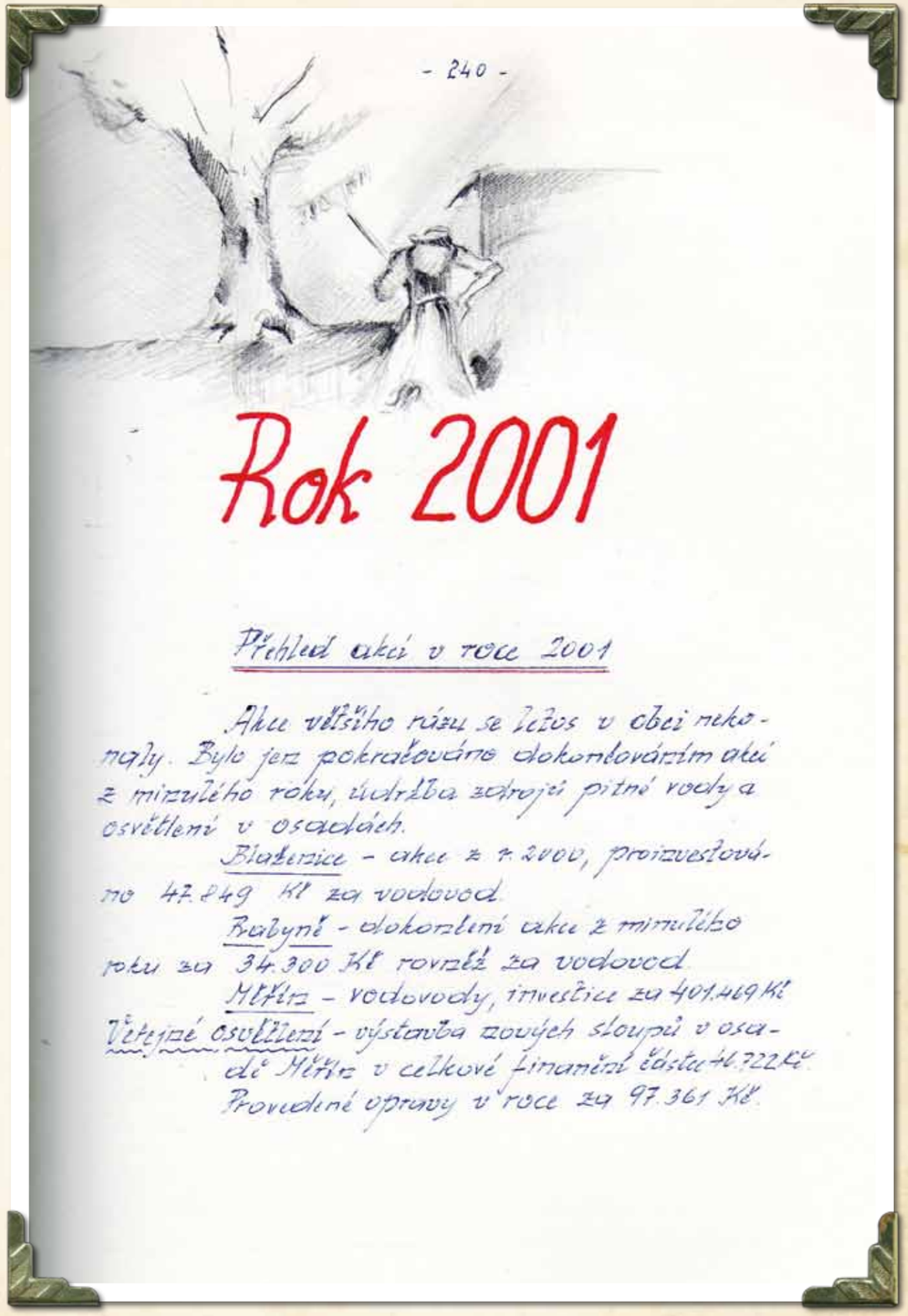

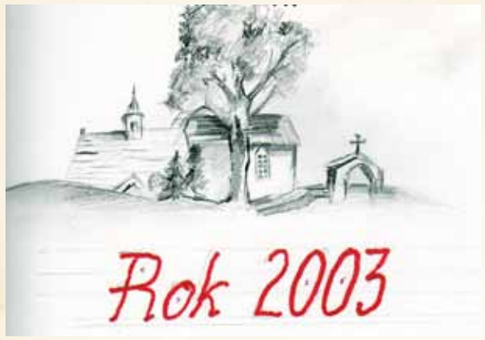

Svůj rok měli dobrovolní hasiči, kteří 17. května oslavili 50. výročí založení sboru v Rabyni. Oslavy se zúčastnila většina sborů v okrsku. Zahájil ji před pomníkem padlých v Nedvězí starosta obce, potom pokračovala v restauraci v Loutí, kde proběhl vzpomínkový program a byla udělena vyznamenání a čestná uznání. Vzpomenuto bylo i zakládajících členů sboru z roku 1953.

V květnu toho roku došlo k významné události – slavnostnímu vysvěcení sochy Jana Nepomuckého u kapličky v Blaženicích. Akci předcházela sbírka na zhotovení sochy světce, blaženické ženy nacvičily za doprovodu varhan píseň o Janu Nepomuckém. Obřad provedl benešovský vikář, který také o významu světce promluvil.

Vliv počasí na úrodu

Dubnové mrazy způsobily zmrznutí květů ovocných stromů, uvádí kronikář. Nepamatuji se, aby se u nás neutrhla jediná třešeň a byla tak nízká úroda jablek. Díky tomu, že jahody kvetly později, byla jejich úroda průměrná.

Výnosů nadprůměrných ale bylo dosaženo u obilovin a řepky. Vysoké byly i výnosy kukuřice, přestože se její sklizeň protáhla až do druhé poloviny listopadu.

2007

Na stránkách roku se mění styl i písmo kronikáře. Poslední zápis to vysvětluje:

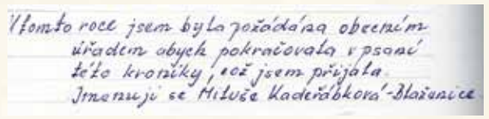
V tomto roce jsem byla požádána obecním úřadem abych pokračovala v psaní této kroniky, což jsem přijala. Jmenuji se Miluše Kadeřábková-Blaženice

2009

V rubrice úmrtí v obci se nová kronikářka v tomto roce loučí se svým předchůdcem:

Zemřel pan Otakar Loucký, bytem v Blaženicích č. p. 9. Byl to vážený, svědomitý a dobrotivý člověk. Byl mezi občany velmi oblíben, chodil hrát na zábavy, slavnosti i svatby se svou harmonikou. S manželkou vychoval dvě dcery, Dášu a Libuši. Byl dlouholetým členem sboru hasičů. Od roku 1975 svědomitě vedl tuto kroniku, kterou vlastně založil, až do roku 2006. Pak již nemohl pro nemoc v psaní pokračovat. Zemřel ve svých 82 letech.

2010

Kronikářka zaznamenává nové dění v obci: V únoru hasiči uspořádali oblíbené posezení s hudbou a občerstvením v hostinci „U Jánských“. V dubnu byla zahájena stavba kanalizace v obci Nedvězí, v červenci se konalo otevření víceúčelového hřiště v Blaženicích. Proběhl tenisový turnaj ve čtyřhře, kterého se účastnili i místní hráči. V srpnu se začalo s opravou návesného rybníka, v Nedvězí byla opravena střecha na hasičské zbrojnici. V říjnu proběhly komunální volby.

Život jde dál.

ROK 2007

Obecní úřad

Akce a činnost v obci

V tomto roce byl vybudován vodovod ve Staré Rabyni. Byla to investice za 93.901,- Kč.
Investiční práce na vodovodu Blažejovice činily 37.220,- Kč.
Investiční práce na akci „Kanalizace a ČOV Blažejovice" bylo proinvestováno 6.536.887,96 Kč.
Na tuto akci byla přidělena dotace z Fondu životního prostředí Středočeského kraje ve výši 4.986.126,- Kč.
Také byla letos provedena rekonstrukce místní komunikace v osadě Nedvězí, na kterou byla přidělena dotace z Programu obnovy venkova ve výši 121.000,- Kč.
Vlastní náklady obce byly 235.819,- Kč.
Celkově vynaložené náklady na akci ve výši 356.819,- Kč.
Projektová dokumentace „Vodní nádrž" Blažejovice byla pořízena za finanční částku 40.500,- Kč.

Hasiči: v roce 2007 hasičský sbor Blažejovice čítá 34 členů.
24. února uspořádali místní hasiči posezení s hudbou ve zdejším hostinci

OPIS KNÍŽKY
K HISTORII OSADY LOUTÍ
V OBCI RABYNĚ
JOSEFA HAUSERA

Letecká fotografie vsi Loutí

Kronika Loutí

Ve druhé polovině 18. století, zejména po překonání následků sedmileté slezské války (1756–1763) a hladomoru v letech 1771–1772, vzrůstal počet obyvatel v českých zemích. V Loutí a na Stromči se počet domů na delší dobu ustálil na čísle 9. Josefinský katastr (zpracovaný v roce 1788), ve kterém jsou Loutí a Stromeč uváděny jako součást katastru Rabyně, evidoval všechnu obdělávanou půdu podle jednotlivých, již topograficky číslovaných parcel pro 9 gruntů. Pro čp. 1 statek Jablonnou – panský dvůr Loutí a pro čp. 2 královského svobodníka Jana Žižku.

Kronika Loutí

Hauser Josef
K historii osady Loutí v obci Rabyně
© Hauser Josef 2005
Vydal Autopark, s.r.o.
Ke Zvoli 285, 252 41 Dolní Břežany
grafická úprava: PAPAVER
Vytiskla tiskárna VAMB Štěchovice

Úvodem

Nejen národy, státy, velká města, hrady a zámky, ale i malé vesničky a jednotlivé usedlosti mají svoji historii – vyznával i svým dílem A. N. Vlasák, žijící v druhé polovině 19. století a jehož práci „Okres Neveklovský" vděčíme i za poznání historie krajiny v okolí Loutí. O její poznání se významně zasloužili místní kronikáři F. J. Přeučil z Nedvězí, J. Ruzha z Blaženic a O. Loucký z Blaženic, který pečuje o kronikářskou paměť obce do dnešních dnů. Jemu děkuji i za četné rady i poznání dalších dokumentů vztahujících se k vývoji v obci a za přístup do jeho osobního archivu, který spoluvytvářela i M. Loucká z Dalešic a J. Lochová z Prahy. Poděkování za četné rady a připomínky náleží historiku Dr. Miloslavu Martínkovi z Prahy.

Pojednání věnuji všem potomkům starodávných loutských rodů, kamarádům ze Zeleného údolí a z Horního a Dolního Loutí a sousedovi Františku Keprtovi.

J. H.

Loutí – původně dvorec, dnes menší ves v obci Rabyně, leží na samém okraji benešovského okresu, v pahorkatině, ve vzdálenosti asi 1 km od hráze Slapské přehrady, v nadmořské výšce necelých 330 m n. m. Údaje o nadmořské výšce hladiny Vltavy před postavením přehrady v tzv. Svatojánských proudech (221 m) a Kordova vrchu v sousedství Loutí (431 m) či Holého vrchu u nedalekého Vysokého Újezdu (516 m) dokumentují členitost krajiny, která ji spolu s častými údolními zářezy směřujícími k řece Vltavě (Punčochářský luh či Pexův luh vedoucí od vsi Nedvězí nebo Hubičkův luh) a s rozsáhlejším zalesněním vtiskuje neopakovatelný ráz.

Původ pojmenování Loutí (dříve také Lautí či Lautě) odvozuje Profous[1)] od staročeského názvu „lutie", znamenající mladý lipový les, snad hojněji využívaný pro získávání lýka. Dává jej i do souvislosti se staročeským pořekadlem: „Nahý jako lut". Nevylučuje možnou souvislost se získáváním lýka odvozenou také od porostlin vrbovým proutím.

[1)] *Podle A. Profouse: Místní jména v Čechách. Z této práce jsou převzata vysvětlení původu názvů dalších vsí v okolí Loutí*

Loutí – původně dvorec, dnes menší ves v obci Rabyně, leží na samém okraji benešovského okresu, v pahorkatině, ve vzdálenosti asi 1 km od hráze Slapské přehrady, v nadmořské výšce necelých 330 m n.m. Údaje o nadmořské výšce hladiny Vltavy před postavením přehrady v tzv. Svatojánských proudech (221 m) a Kordova vrchu v sousedství Loutí (431 m) či Holého vrchu u nedalekého Vysokého Újezdu (516 m) dokumentují členitost krajiny, která ji spolu s častými údolními zářezy směřujícími k řece Vltavě (Punčochářský luh, či Pexův luh vedoucí od vsi Nedvězí nebo Hubičkův luh) a s rozsáhlejším zalesněním vtiskuje neopakovatelný ráz.

Původ pojmenování Loutí (dříve také Lautí či Lautě) odvozuje Profous[1)] od staročeského názvu „lutie", znamenající mladý lipový les, snad hojněji využívaný pro získávání lýka. Dává jej i do souvislosti se staročeským pořekadlem: „nahý jako lut". Nevylučuje možnou souvislost se získáváním lýka odvozenou také od porostlin vrbovým proutím.

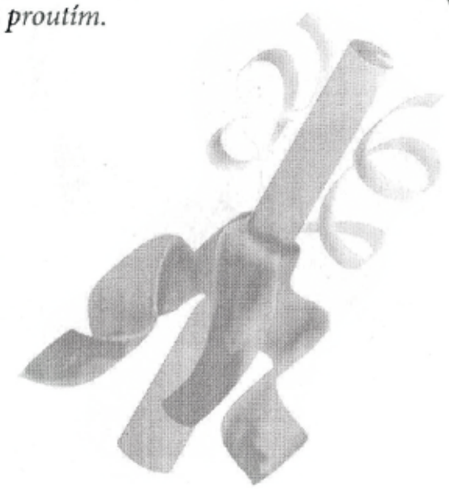

[1)] *Podle A. Profouse: Místní jména v Čechách. Z této práce jsou převzata vysvětlení původu názvů dalších vsí v okolí Loutí*

V zrcadle nejstarších zpráv

V lesnaté krajině v okolí Loutí – ve středním Povltaví – lze předpokládat prvky souvislejšího osídlení až v pozdní době halštatsko–laténské kultury (800–200 let před n. l.), kdy naší zemí procházely kmeny Keltů. Jejich usazení je ponejvíce spojováno se založením oppida Hrazany nad soutokem potoku Mastník s Vltavou nejpravděpodobněji ve 2. stol. před n. l. Na sever od řeky Sázavy je známo nedaleko Dolních Břežan další keltské oppidum – Závist. Místně se traduje, že nalezené větší množství kosterních pozůstatků mladých mužů v lokalitě Na Hrádku u Vysokého Újezdu náleží obráncům keltského hradiště na místech dnešní vsi. Avšak již do 7. až 6. století před n. l. jsou datovány archeologické doklady existence lidských sídel nálezy keramiky a pohřebiště s nástroji a náramky na vrchu Jáchym u Netvořic. Jiné nálezy ze starších dob – sekyry u obce Bělice, bronzové sekyrky u Blažimi (asi z 18.–16. stol. před n. l.) – spíše vypovídají jen o pronikání lovců do lesnaté krajiny z osídlených míst v dolním Povltaví a v Polabí.

Slovanské kmeny přicházely na území Čech ve větší míře od 6. stol. n. l. Na území jižně od Sázavy a ve středním Povltaví se usazovali Zličané. Jejich nejzápadnější sídlo uváděné kronikářem Kosmou – hrad na hoře Oseka – místopisci nejčastěji umisťují do kopcovité krajiny jižně od Berounky na úrovni dnešních Všenor. Nejhustěji však osídlili území severně od středního Posázaví, kde vzniklo i jejich předpokládané hlavní hradiště – Kouřim. Po kapitulaci vládce kouřimského hradiště Radslava v boji s přemyslovským knížetem Václavem kolem roku 935 n. l. náležely oblasti osídlené Zličany k panství spřízněného rodu Slavníkovců s hlavním hradištěm v Libici nad Cidlinou.

Ve druhé polovině 10. století za panování přemyslovských knížat Boleslava I. a Boleslava II. (panovali v letech 935–999) se po odražení nájezdů maďarských kmenů (jejich rozhodující porážkou na řece Lech v roce 955), uspořádáním vztahů s králi a císaři říše římské (Ottou I., Ottou II. a Ottou III. – panovali v letech 936–1002) a po dobytí slavníkovské Libice v roce 995 upevnila moc českého knížecího rodu Přemyslovců uprostřed české kotliny. Ražba vlastních mincí (denáru Boleslava I. kolem roku 955) se stala výrazem hospodářské vyspělosti a silnější politické moci přemyslovského státu. Vyvrcholilo i dlouhodobější jednání s nejvyššími církevními hodnostáři v Římě (za osobní účasti sestry Boleslava II. – Mlady, od šedesátých let abatyší prvního kláštera v Čechách u sv. Jiří na Pražském hradě) o zřízení pražského biskupství, k němuž došlo v roce 973.

Přemyslovská knížata začala upevňovat svůj mocenský vliv i na území jižně od Sázavy a ve středním Povltaví (obývaném dříve kmeny Zličanů) výstavbou knížecích hradů a hradišť členů knížecí družiny. Na jižní hranici přemyslovského dominia je již od 10. století známo hradiště Lštění (u Čtyřkol na Sázavě). Pod jeho vlivem se nalézala i místa u dnešního Týnce nad Sázavou, Netvořic a Stranného. Z jižnější části středního Povltaví je známo přemyslovské hradiště u Nalžovického Podhájí na Sedlčansku. Tato hradiště počala v 11. století, když Přemyslovci začali připoutávat jednotlivé kraje nejen vybíráním poplatků a naturálií, ale i přímou správou ztrácet svůj význam a zanikla. Přímou správu uplatňovali pomocí dvorců při dolním toku Sázavy. Nejčastěji je připomínán dvorec Vladislavice (název asi podle knížete Vladislava I. panujícího v letech 1120–1125) na místě dnešních Václavic. Obdobné poslání měl dvorec v Týnci nad Sázavou, kde existence románského paláce je podle archeologických nálezů datována již do 11. století.

Také kláštery nebyly jen místy duchovně církevního života, ale i středisky vzdělanosti a dalšího osídlování krajiny. V roce 993 byl založen první mužský klášter v Čechách – v Břevnově u Prahy, do něhož benediktýnské mnichy z Itálie přivedl druhý pražský biskup Vojtěch. O šest let později – v roce 999 – byl založen z podnětu knížete Boleslava II. další benediktýnský klášter na ostrově v proudu řeky Vltavy u jejího soutoku s řekou Sázavou. Opata Lantberta a mnichy z kláštera v Dolním Altteichu poblíž Pasova v Bavorsku povolal do kláštera po smrti Boleslava II. jeho nástupce Boleslav III. Relikty kláštera na ostrově jsou dodnes dobře patrné.

Původní obdarování ostrovského kláštera územím náležejícím přemyslovským knížatům není přesně známo. Lze předpokládat, že byl postupně nadán vesnicemi v lesnaté, málo osídlené krajině na pravém břehu Vltavy od ústí Sázavy až do míst dnešní Živohošti. Z historických písemných pramenů pouze víme, že při svém založení v roce 1000 byl klášter nadán dávkami z rybářských vesnic (Lahovice, Sázava, Třebáň) a ze vsí Blažim (nedaleko Živohošti) a Zaječí (východně od Neveklova). V souvislosti s přístupovou cestou k Vltavě jako odbočkou od starodávné cesty vedoucí od původního sídla Přemyslovců – Levého Hradce – na jih přes údolí Berounky ke Knínu, dostal Měchenice a postupně také několik osad ležících na levém břehu Vltavy. Další vesnice klášter zakládal, spravoval a vybíral z nich poddanské dávky a později peněžní platy pro potřeby kláštera. A tak i při pravém břehu Vltavy existují vesnice, které patří k nejstarším na benešovském okrese a již si připomenuly, nebo brzy připomenou neuvěřitelných tisíc let svého trvání.

V blízkosti Živohoště brzy vznikla menší sídelní komora, tvořená vesnicemi poddanými jen klášteru:

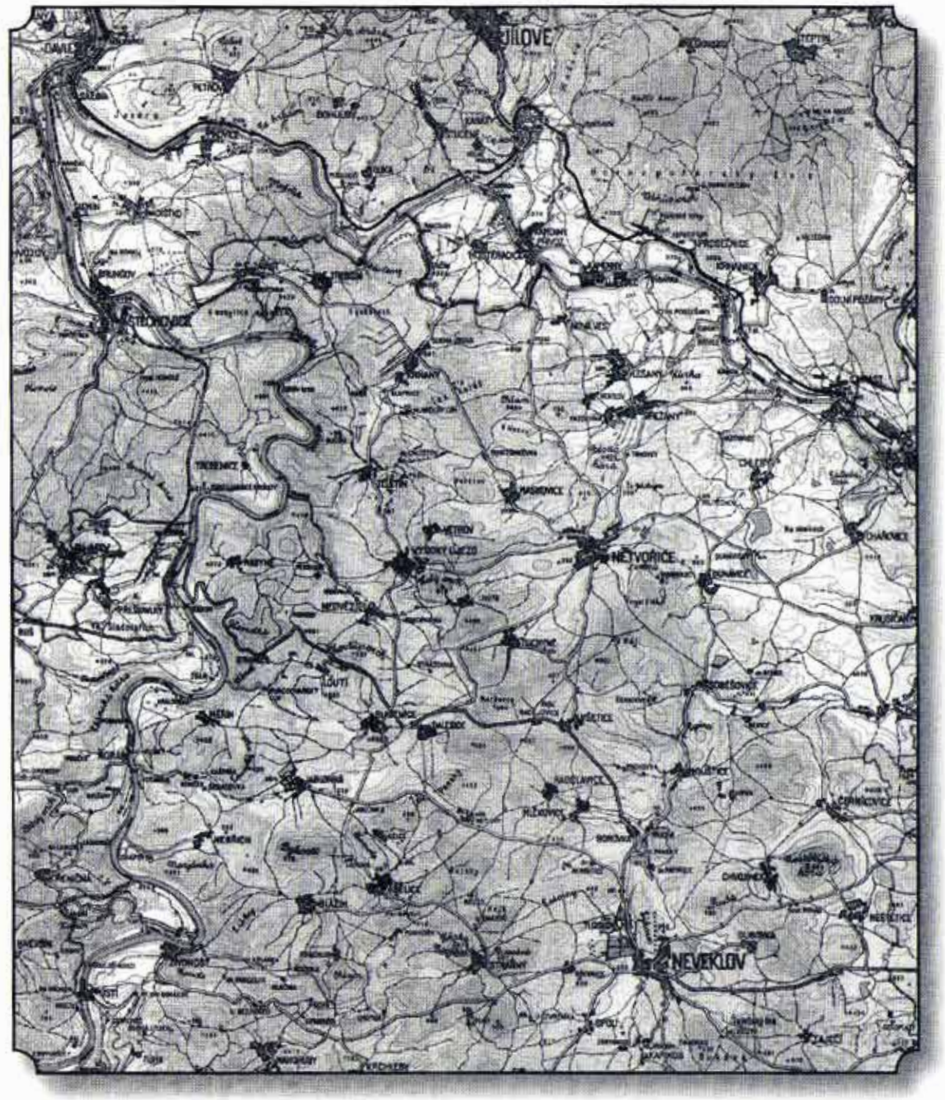

Podle mapy Okres Benešovský (stav v roce 1933) vydané vlastivědnou komisí učitelstva okresu

Nahoruby (dar knížete Oldřicha panujícího v letech 1012–1033), Blažim, Bělice, Keleč a Nebřich. Současně v těchto místech založili Přemyslovci (i v souvislosti se svými loveckými zájmy) knížecí dvorec v Živohošti, který je i znám pobytem knížete Vladislava II. o Vánocích v roce 1141. Později přešel do držení kláštera sv. Jana pod Skalou – který na půdě v údolí dnešní říčky Loděnice darované knížetem Břetislavem I. založili již v roce 1050 mniši ostrovského kláštera – a v roce 1271 ke klášteru „křižovníků s červenou hvězdou na konci mostu Pražského“ (Karlova). A. Profous připomíná, že původ názvu vsi Blažim pochází od označení vsi Blažeje, Nahorub jako vsi lidí, kteří těžili dřevo a odevzdávali jej – snad i na výstavbu kláštera – oloupané bez kůry, tedy „porubané do naha“, Nebřichu jako označení tamějšího usedlíka ve smyslu zřejmý – bez pochyb, mimo pochyb, Keleče od pojmenování Kelcův dvůr a Bělice jako bělavého místa. Do uvedených vsí ostrovský klášter dosazoval další osadníky a v první polovině 14. století založil v Bělici kostel zasvěcený sv. Máří Magdaleně, který obsazoval knězi až do husitských válek.

Do konce 11. století náležely ke klášteru další vesnice severovýchodně od Bělice: Všetice (dar Vratislava II. – knížetem v letech 1061–1092), jejíž název pochází od pojmenováni vsi lidí Všaty, Ouštice (původně Uštice jako pojmenování vsi lidí Ústy), severně od Netvořic Maskovice (ves lidí Maskových) a Krňany (jako vsi lidí Krny) – rovněž dar Vratislava II.

Současně s výstavbou ostrovského kláštera (původně roubeného ze dřeva) a jeho kostela zasvěceného sv. Janu Křtiteli vznikalo na jižním ostrohu tvořeném soutokem obou řek klášterní městečko řemeslníků. Z archeologických nálezů (některé lze zhlédnout v muzeu v Jílovém) jsou dokázána obydlí kovářů, slévačů bronzu, soustružníků, řezačů kostí, ševců, bečvářů a kolářů. Klášter je znám i výrobou dlaždic a zdobených obkladů. Významným podnětem k založení a rozšiřování klášterního městečka bylo i hledání a rýžování zlata v povodí Sázavy. Klášter s klášterním městečkem spojovala cesta „vysekaná“ do stráně od řeky, nazývaná „Sekanka“. Po požáru v roce 1137 byl klášter nákladně obnoven.

Do osudů ostrovského kláštera nepříznivě zasáhl vpád vojsk Oty Braniborského (byl jmenován v roce 1278 poručníkem nezletilého následníka českého královského trůnu – Václava II.) do Čech. Vojska poničila i klášterní městečko. V následujících letech, zejména na počátku 14. století, vznikala na druhém břehu Vltavy po obou stranách cesty trhová vesnice, nazývaná Davle (název odvozen od mužského jména Davel – obdobně jako Pavel – jako Davlův dvůr). Současně byl na levém břehu Vltavy postaven i kostel zasvěcený sv. Kyliánovi. V roce 1457 zapsal král Ladislav Pohrobek Davli klášteru sv. Jana pod Skalou.

V roce 1310 potvrdil i církevně papež Kliment V. ochranu vesnic náležejících klášteru. Kromě již shora uvedených k ostrovskému klášteru patřily také vsi Štěchovice, Brunšov, Hradištko, Davle, Třebsín, Měřín (název pochází od osobního jména Míra) a malé vinice u Chrástu nedaleko Týnce nad Sázavou. Loutí jako ves patřící klášteru uvádí ve své stati Z. Boháč. S územím náležejícím klášteru jsou spojeny i počátky Netvořic, když v roce 1205 daroval družinik Čas ostrovskému klášteru 2 lány polí. Naproti tomu ves Rabyně (dnešní Stará Rabyně), nazývaná podle osobního jména Hrabyně, odváděla desátek (doloženo v roce 1227 a v r. 1418) klášteru sv. Jiří v Praze. Podle urbářů ostrovského kláštera z let 1388–1390 náležely klášteru i vsi Sázava, Pikovice, Petrov, Sloup, Libeň a snad i Hostěradice s přívozem přes Sázavu, nacházejícím se o několik stovek metrů západněji od dnešního mostu přes Sázavu v Kamenném Přívozu. Klášter měl i několik vsí na Slánsku a v dřívějších dobách byl obdarován řadou vsí na Příbramsku a v jižních Čechách, které využíval i jako místo pro přenocování při udržování kontaktů s mateřským klášterem v Altteichu.

Ve vsích poddaných klášteru žilo poměrně málo usedlíků a jejich počty zřejmě nedosahovaly ani průměrného počtu 14 usedlostí, udávaného pro tuto dobu místopisci pro Benešovsko. Podle urbářů z konce 14. století platy (úroky) klášterních poddaných byly stanoveny diferencovaně podle odhadů úrodnosti půdy od 1 kopy 42 grošů (v Keleči) až po 20 grošů (v Sázavě) z 1 lánu (asi 18 ha). Dále poddaní odváděli v průměru 4–6 kuřat a 20 vajec. Robotu v rozsahu 2–4 dnů (většinou při senoseči a při žních) vykonávali na klášterních dvorech v Řeni (stál asi v ohybu Vltavy pod Brunšovem), v Libni (severně od Sázavy) a snad i v blízkosti Bělice či Blažimi. R. Nový[2] udává, že klášter získával roční plat asi 1.400 kop grošů a kolem 430 dnů roboty na klášterních pozemcích. Odváděl královskou berni 160 kop grošů a papežský desátek 16 kop grošů.

V čele kláštera stál opat a jako jeho poradci převor a konvent, v němž zasedali všichni mniši v počtu asi 25 osob většinou již českého původu. Při správě a ochraně svého zboží využíval klášter i služeb nápravníků. Urbáře uvádějí koncem 14. století 18 nápravnických dvorů, mimo jiné v Třebsíně, Pikovicích, Blažimi a v Třebenicích – vesměs v okrajových částech klášterního panství. Nápravníci používali bezplatně 1–4 lány polí, v některých případech pobírali platy od několika málo sedláků. Jejich povinností bylo dle smlouvy s klášterem mít

[2] *Nový, R., Ostrovské urbáře z let 1388 a 1390, Sborník Národního muzea, 1961, A15, č. 1*

koně, samostříl či sečnou zbraň a „vlastní oblečení co na panské se sluší“ a chránit klášter se zbraní, „jímat zloděje, usazovat je do vězení, napravovat vády, chránit les před pychem a vymáhat poddanské úroky“.[3]

Vývoj v 11. a 12. století je spojen i s vytvářením šlechtických majetků. Přírodní podmínky v pahorkaté a zalesněné krajině jižně od Sázavy nevytvářely předpoklady pro vznik rozsáhlejších šlechtických dominií. Pokud ojediněle vznikala (Benešovici a později páni z Dubé, Divišovici a později Šternberkové – či Janovici), nezasahovala majetkově do krajiny v širším okolí Loutí. Pouze Vítkovci (později Rožmberkové), jejichž dominium se formovalo na rozhraní středních a jižních Čech (a později vytvořili rozsáhlé panství právě v jižních Čechách), drželi původně tvrz Neveklov. V roce 1285 prodali Neveklov pražskému klášteru Na Zderaze. Avšak král v roce 1305 prodej zrušil a následující neveklovští vladykové přenesli v roce 1453 své sídlo z tvrze v Neveklově na nedalekou novou tvrz Tloskov.

V nejbližším okolí Loutí vznikla vladycká tvrz Nedvězí. Vladykové z Nedvězí usazovali další osadníky ve vsi při tvrzi a nejpravděpodobněji kolonizovali Vysoký Újezd. Slovem újezd bylo označováno ohraničení rozsáhlejšího území (které bylo možno objeti – „ujezdit“), které lokátor rozdělil na lány a ty osazovali noví rolníci. Přívlastkem „vysoký“ jej označili pro polohu na vyšších místech nad okolím. Ve Vysokém Újezdě vznikl brzy po založení románský kostelík, který obsazovali knězi se souhlasem církve vladykové z Nedvězí. V první polovině 14. století byl kostel přestavěn, rozšířen a znovu vysvěcen pražským biskupem Janem IV. z Dražic (biskupem v letech 1301–1343). Původní základní gotická architektura kostela (v roce 1769 byl zbarokizován – zvýšena věž, přistavěna sakristie) zůstala zachována do dnešních dnů. Z církevních knih, do kterých byl zapisován souhlas církve s návrhem šlechtice na obsazení kostela knězem, se dočteme první známé jméno vladyk z Nedvězí (erbu zašpičatělé čepice s lemovaným okrajem). K roku 1362 je uveden Philipp de Nedwiecze, v roce 1374 Rynartus de Nedwieze. V dalších letech je na Nedvězí například připomínán v období 1444–1449 Zdeněk z Nedvězieho a v roce 1534 opět Zdeněk, rytíř Nedvězský z Nedvězí. Jan Nedvězský z Nedvězí nechal v roce 1542 zapsat do obnovených desek zemských na sebe kromě tvrze a vsi ještě celé vsi na Stromči i „v Oujezdě na dvou dvořích ... s řekou Vltavou“. Jeho syn Jan se oženil s Marianou Žďárskou ze Žďáru a po smrti byli oba pohřbeni v kostele ve Vysokém Újezdě, kde jsou dodnes zachovány jejich náhrobní desky. Po vymření rodu Nedvězských připadl majetek spřízněnému rodu Chobotských z Ostředku, kteří Nedvězí v roce 1596 prodali Dorotě Hodějovské z Harasova na Neveklově. V roce 1597 přikoupila Benici a v roce 1602 Konopiště a Nedvězí tak připadlo ke konopišťskému panství. V pobělohorském období, kdy Hodějovští za svoji účast na straně odbojných českých stavů byli potrestáni ztrátou majetku, připadlo Nedvězí i Benice v roce 1622 Karlu Albrechtovi z Valdštejna.

Také v Netvořicích vzniklo vladycké sídlo, na kterém je v roce 1350 připomínán Dobeš z Netvořic[4]. V některých místech krajiny neosídlené ostrovským klášterem žili původní svobodní sedláci – dědiníci či heredes. Z některých jejich dvorů vznikaly majetky drobné šlechty. Často byly pohlcovány většími šlechtickými majetky. Například dvůr v Tuchyni (původně Tuchova ves) držel v roce 1381 Olbram z Tuchyně a v roce 1545 již náležela k netvořickému zboží. Blaženice (podle Profouse název odvozen od ženského osobního jména Blažena (Beatrix) držel ještě v roce 1444 Jan z Blaženic. Později náležely k panství Tloskov a po třicetileté válce v 17. století k panství Lešany. Na Dalešicích je v roce 1388 znám Jan z Dalešic, ale již v roce 1462 náležely k chlumeckému panství. Stabilnější menší šlechtický majetek nacházíme v Jablonné. V roce 1318 je zde znám Eberhardus de Jablone a v roce 1415 patřil Petr z Jablonné mezi představitele české šlechty, kteří přivěsili svou pečeť na stížnostní list kostnickému církevnímu koncilu proti upálení Mistra Jana Husa. Od roku 1450 náležela Jablonná jako rodinné sídlo Nedvorským z Březí, kteří již od roku 1443 drželi Březany a od roku 1465 také Netvořice. Až roku 1729 prodal Jan Vojtěch Netvorský z Březí Jablonnou hraběti Josefu Janu Kinskému.

Někteří původní usedlíci – dědiníci – si udrželi své svobodné postavení na dvorech jako svobodní sedláci. Vytvářeli samostatnou vrstvu selského lidu formálně nezávislou na šlechtických pánech. Do postavení svobodníků se dostávali i zchudlí šlechtici. V okolí Loutí jsou známy svobodné dvory v Teletíně (původně název Teletův dvůr – podle Profouse spíše v pejorativním smyslu jako dvůr „hlupáka“). V okolí teletínského svobodného dvora usazovali své poddané i páni z Nedvězí. Další svobodnictví vzniklo v Oušticích.

Již nejstarší záznam o Loutí dokazuje, že osudy dvorů a osad v Loutí a na Stromči se vzájemně prolínaly. V roce 1381 po smrti Elišky její věno, které měla na Stromči, dle formulace starodávných zápisů „spadlo“ na krále – tj. zůstalo bez řádného dědice. Eliška byla zřejmě manželkou již dříve zemřelého Marssonise (Marše) a měla dva syny Ješka a Zdislava. Při jednání na soudu však Detřich z Heroltic a Hrdek z Loutí (dle zápisu v Pozůstatcích desk zemských Hirdo de Lutye) prokázali, že celé zmíněné věno po Elišce (dva dvory kmetcí, tedy poddanské) koupili od jejích dvou synů Ješka a Zdislava. Nelze zcela vyloučit, že svobodné postavení dvorů v Loutí a na Stromči vzniklo původně z nápravnictví ostrovského kláštera, kdy klášter již

[3] *tamtéž*

[4] *Podrobněji o historii Netvořic v práci J. Laštovičky, Netvořice v minulosti, vydané v r. 2000 OÚ Netvořice*

nerozšiřoval své zboží v nejbližším okolí Loutí (Loutí jako ves náležející klášteru uvedl ve své stati Z. Boháč) a nápravnická smlouva s klášterem byla snad koncem 13. nebo v první polovině 14. století zrušena a statek si udržel své svobodné postavení. Tomu napovídá i místně tradovaný původ názvu Stromeč odvozovaný od slov „ostrý meč“, zatímco Profous hledá původ názvu v osobním jménu Stromek.

V následujících letech grunty na Stromči přešly nebo byly nově založeny k panství Nedvězí. Svobodnický dvůr v Loutí asi s potížemi udržoval své svobodné postavení. V roce 1412 a 1415 jsou v starých zápisech (podle J. Lochové) zaznamenáni bratří Jetřich a Jan a Jetřich z Lútě měl část svého zboží i v Blaženicích. Možná tento či jiný grunt byl dočasně připoután k panství Netvořice – podle J. Lochové „díl vsi (Loutí) ... patřil roku 1521 k Netvořicům“ – a jak o tom svědčí i zápis v deskách zemských v roce 1545: „... v Netvorziezích tvrz ... ves Lautie ...“. Loutské grunty se původně nacházely v místech několika stovek metrů východně od dnešní vsi (směrem k Blaženicům), kde se ještě nedávno říkávalo „Ve starém Loutí“. Nelze vyloučit, že některý loutský grunt se nacházel i na stráních směrem ke Stromči.

V nedalekém okolí Loutí – v prostoru Nahorub a Živohoště – se v listopadu 1419 odehrál první větší ozbrojený střet na počátku doby husitské. Početné zástupy husitského lidu, které se od Sezimova Ústí kolem Sedlčan a Osečan ubíraly na shromáždění „božího lidu“ ku Praze, se u Živohoště chtěly spojit s dalšími poutníky z Domažlicka, Sušicka, Klatovska a Plzeňska, kteří přicházeli od Knína. Byly napadeny ozbrojenými družinami pánů konopišťského a vlašimského panství. Místo bitvy je nejčastěji kladeno do prostoru Holého vrchu u Nahorub. Ozvěny první bitvy husitské se dlouho udržovaly v širším povědomí místních obyvatel. Ještě na začátku 20. století se v Nedvězí a v okolních vsích tradovalo, že tato bitva se uskutečnila „V Jidáších“, tj. na stráních mezi Stromčí a Nedvězím. F. V. Přeučil ve své kronice[5] zaznamenal, jak chalupník Jirásek z Podhor vysvětloval namáhavost sečení ve žních v těchto místech tvrzením, že pevné obilí rostlo „z krve a kostí našich předků“. A kovářský mistr Šťastný z Nedvězí připomínal, že ve zdejší kovárně byly kovány koně božích bojovníků, kteří po bitvě odtáhli přes Újezd, Teletín a Krňany k Žampachu.

O rok později – na podzim 1420 – byl radikálními skupinami Pražanů a Táboritů rozbořen i ostrovský klášter. Jeho opat spolu s mnichy odešel do kláštera Sv. Jana pod Skalou, kde již měly oba benediktýnské kláštery společné proboštství. I když se ještě později uvažovalo o obnovení ostrovského kláštera, nebyl mu po husitských válkách přiznán původní pozemkový majetek. Nadcházelo období rozsáhlých změn v držení šlechtických a církevních majetků vyvolané důsledky husitských válek i pokračující koncentrací drobnějších šlechtických majetků v rukou zámožnějších velmožů.

Řadu vsí ostrovského kláštera císař Zikmund zastavil – například již v roce 1421 vsi Blažim, Nebřich a Měřín Mikulášovi z Krchleb, který věrně stál na straně katolické. Bělici a Keleč zastavil za vojenské služby vladykovi na tvrzi Netluky. Ale již v roce 1539 – jak uvádí Tywoniak[6] – koupil Jan Bechyně z Lažan „ves Blažim, ves Nebřich, ves Dalešice ... ves Nahoruby... ves Pnětluky ... ves Kelce ... ves Měřín ... ves Lhotsku pustů ... s robotami, potahy, s rybníkem, s mlýništěm ... s řekami, s vodotočinami, s podacím kostelním ve vsi Bělici, se třemi krčmami v Blažimi, v Bělici a v Nebřiše ... s lidmi osedlými i neosedlými, aneb z těch gruntův zběhlými“. Zaznamenává i boj „za stará práva“ poddaných dědičky panství – Evy Uršuly z Lažan, kteří si v suplice císaři (před rokem 1575) stěžovali, že s nimi nekřesťansky nakládá, „... živnosti nám bere, z nich shání a k sobě přisvojuje“. V další suplice v roce 1575 si stěžují na „vymáhání robotní práce“ s připomínkou na dřívější příslušnost k ostrovskému klášteru: „že její (tj. Evy Uršuly z Lažan) dědiční, vlastní nejsou“.

Postupně vznikala v sousedství Loutí tři velká panství – jižněji panství Tloskov, ke kterému náleželo městečko Neveklov a mimo vsí jižně od Neveklova i Dalešice, Bělice, Stranný, Nahoruby, Zaječí, Nebřich, Keleč, Blažim a Živohošť. Východněji vzniklo panství „tejnecko-benické“, k němuž kromě Týnce nad Sázavou a Benic z dalších vsí náležely Václavice, Neštětice a Ouštice. Severněji od Loutí se formovalo panství Netvorských z Březí, kteří získali i Netvořice, ze kterých vzniklo trhové městečko. Drželi také Březany, později i Blaženice, zmíněnou Jablonnou a snad i grunty v Loutí a Lešany. Od roku 1564 patřily k Lešanům také Hostěradice se Žampachem a Kamenným Přívozem. V roce 1654 Hostěradice náležely již prelátům pražské kapituly u sv. Víta a k hostěradickému statku náleželi i poddaní z Přívozce, Borku, Rabyně a kromě dalších tří vsí i ves Příčovy Luhy (dnes Příčovy) na Sedlčansku s 13 grunty. Na nich hospodařili sedláci na polích o větším rozsahu (mezi 17–32 ha). Většina měla koňské potahy a jak zaznamenali komisaři „tito hrubě dobře stojí jak v rolích, tak v dobytcích ... k tomu svobodně pálený páliti mohou a téměř každý svůj kotel mají...“. Hradištko bylo zapsáno jako majetek premonstrátského kláštera v Praze na Strahově.

---

[5] *Přeučil, F.V., Kronika Staré Rabyně, rukopis v osobním archivu O. Louckého*

[6] *viz Tywoniak, J., Boje za stará práva na Podblanicku, Sborník vlastivědných prací z Podblanicka (SVPP) č. 6, 1965*

Okolí dějiště první husitské bitvy

Převzato ze statě K. Tůmy.

ubíraly na shromáždění „božího lidu“ ku Praze se u Živohoště chtěly spojit s dalšími poutníky z Domažlicka, Sušicka, Klatovska a Plzeňska, kteří přicházeli od Knína. Byly napadeny ozbrojenými družinami pánů konopišťského a vlašimského panství. Místo bitvy je nejčastěji kladeno do prostoru Holého vrchu u Nahorub. Ozvěny první bitvy husitské se dlouho udržovaly v širším povědomí místních obyvatel. Ještě na začátku 20. století se v Nedvězí

Značnou část těchto panství (mimo Hradištka) získali na přelomu 16. a 17. století Hodějovští z Hodějova, kteří zdědili Tloskov a Netvořice a kromě Nedvězí a Benice koupili v roce 1602 i zmíněné Konopiště a v roce 1607 Týnec nad Sázavou. Značná část jejich majetku připadla po bělohorských konfiskacích – i spolu s majetkem zastaveným pánům z Lažan – Karlu Albrechtovi z Valdštejna. Ten jej v roce 1623 prodal císařskému radovi a hejtmanu Starého Města pražského Václavu Michnovi z Vacínova, který se stal jedním z nejbohatších feudálů v zemi.

Za časů robotníků

Po třicetileté válce v letech 1618–1648, kdy vznikla potřeba zpřesnit evidenci poddaných zejména pro potřeby lepšího výběru daní, byla sepsána tzv. Berní rula (v letech 1653–1654). Podle jejích záznamů bylo Václavu Michnovi z Vacínova poddáno na uvedených třech panstvích ve 103 městečkách a vsích 586 sedláků, 86 chalupníků a 83 zahradníků (disponujících malou rozlohou půdy) a 80 gruntů bylo opuštěných. Pro ilustraci uveďme, že v Blaženicích bylo evidováno 8 osedlých a 1 chalupník, ve Vysokém Újezdě 4 osedlí, 3 nově osedlí a 1 grunt pustý, ve Václavicích 9 osedlých, 2 nově osedlí, 3 grunty „zkažené“ a 2 pusté, 1 chalupník a 1 zahradník. V roce 1683 panství Lešany včetně městečka Netvořice, Nedvězí a poddaných v Loutí prodali páni na Konopišti (Sinzendorfové) kapitule sv. Víta na Pražském hradě.

V 16. století začal být doceňován i význam výnosných svobodných dvorců pro placení kontribuce do královské komory. Pro lepší evidenci plátců byl v roce 1550 zpracován první celozemský seznam svobodných dvorů dědinníků, nápravníků a svobodníků. Z něj se dovídáme i jméno loutského svobodníka – Jindřicha z Loutě, kterému v roce 1541 dvůr zapsala matka Anna. Zvýraznilo se i společenské postavení svobodných sedláků – svobodníků, kteří byli poddáni jen králi. Vznikly i knihy svobodníků (Libry libertinorum vedené u fiskálního úřadu, do kterých byly zapisovány se svolením krále změny v držení svobodnických usedlostí).

V podmínkách probíhající koncentrace šlechtických majetků dvůr asi jen s obtížemi udržoval své postavení svobodného dvora. Ještě v roce 1557 byl zapsán jako svobodník Jan řečený Žižka (původně asi Šiška) „i na místě své matky a bratří a sester nedílných“. Žižkovi měli v Loutí asi dva grunty. V dalších letech již svobodnictví v Loutí nebylo uváděno. Pouze v roce 1585 je (podle J. Lochové) uváděn jako dědinník Jakub Žižka. Druhý grunt držel asi Martin Žižka, zřejmě bratranec Jakuba. Také v Berní rule zapsali komisaři 10.10.1654 v Loutí již jen poddané panství Lešany: Matěje Lautského a Martina Žižku. Pro ohodnocení hospodářství obou rolníků pro placení berně komisaři poznamenali: „Tito dobře stojí, půda žitná.“ Martin Žižka hospodařil asi na 20 hektarech rolí (přepočteno z údajů ve stryších) a jeho grunt mohl být již umístěn v místech dnešního statku (čp. 1). Držel 2 koně, 2 voly, 3 krávy, 3 jalovice, 8 ovcí a 1 svini. Teprve po osmi letech (zapsáno 8. 3. 1662) si vymohl od „jejich Excelencí královských místodržících“ uznání za svobodníka, a proto „se od panství separíruje a mezi svobodníky vtěluje“.

Matěj Loutský hospodařil asi na 14 hektarech rolí a držel 4 voly, 5 krav, 6 jalovic, 8 ovcí a 1 svini. K jeho gruntu (který již mohl býti umístěn na místech dnešního čp. 4) náležely i dva rybníky s násadou pod 6 kop a asi půl hektaru porostlin (neobdělávané půdy). Podle gruntovních knih vedených od roku 1593 seznáme, že statek se dříve nazýval grunt Jana Jírova. Při jeho převzetí po zemřelém otci „stalo se ... (1593 v pátek po Mláďátkách) ... porovnání mezi Janem a Bartoněm bratřími ..., že sou mezi sebou šacovali ten grunt a statek pozůstalý po otci jich v sumě 190 kop, kteryžto grunt Jan v té sumě ujal a Bartoňovi, bratru svému má vydati dílu jeho 63 kop 20 grošů...“. Pozůstalé vdově a dalším sourozencům náleželo též 63 kop 20 grošů. Z dalších záznamů se dozvídáme, že Jan Jírů každoročně splácel 4 kopy grošů. Od roku 1610 však písař (asi pro snadnější evidenci a přehlednost) v záznamech označil Jana Jíru pojmenováním po názvu vsi jako Jana Lutského – později zpřesněno Lautského. Od roku 1616 grunt držel Janův syn – již zmíněný Matěj Loutský. Z těchto dob se až do padesátých let 20. století dochovala roubená sedmihranná stodola s letopočtem 1630 vytesaným do trámu.

V nedalekém Teletíně vznikla svobodnická ves, když „nadepsaní hospodářové (tj. dle Berní ruly Václav Blaza asi na sedmnáctihektarovém dvoře a Václav Truhlář, Václav Přeslička a Václav Krocek – na malých gruntech) všichni o jeden svobodný grunt roztrhnouce mezi sebou je rozdali“. Při jednotlivých svobodných gruntech v Teletíně žilo i několik podruhů a nádeníků, ale i tesař a „žid kramář s plátnem“. Teletínští svobodníci, jejichž poplužní se rozkládala „na stráních u vody“, se živili i těžbou a plavením dřeva po řece Vltavě. Také k uznávané živnosti čtyř svobodníků v Nahorubech – kromě mlýna o 1 kole – patřilo „těžiti lesy na vodu“.

Dříví po Vltavě se plavilo od nepaměti a také jeden z teletínských svobodníků je v Berní rule označen jako plavec. Rovněž cesta vedoucí od Prahy přes Vysoký Újezd, Blaženice a Bělici dále k jihu byla označována jako „plavecká cesta“. Po ní se vraceli

dařil asi na 20 hektarech rolí (přepočteno z údajů ve stryších) a jeho grunt mohl být již umístěn v místech dnešního statku (čp. 1). Držel 2 koně, 2 voly, 3 krávy, 3 jalovice, 8 ovcí a 1 svini. Teprve po osmi letech (zapsáno 8. 3. 1662) si vymohl od „jejich Excelencí královských místodržících“ uznání za svobodníka a proto „se od panství separíruje a mezi svobodníky vtěluje“.

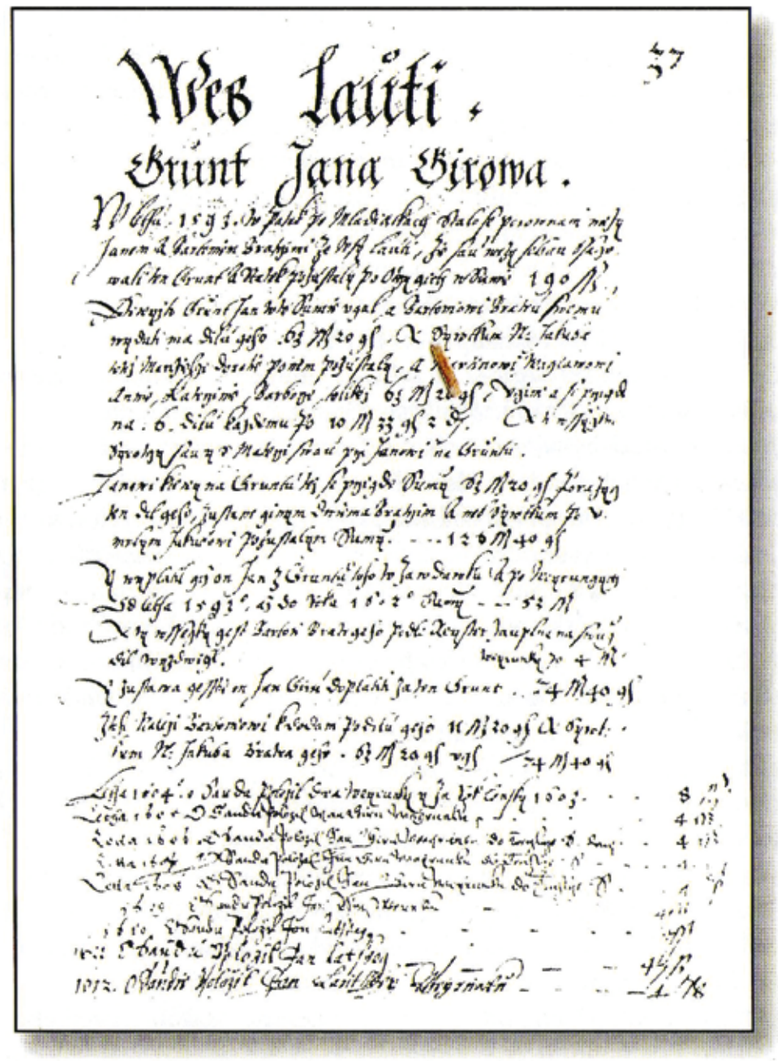
Ves Lauti.
Grunt Jana Girowa.

Úvodní část gruntovní knihy usedlosti Jana Jírová, archiv O. Louckého

od Prahy k domovům voraři po předání dřeva – někteří až do oblasti v Pošumaví. V letech 1548–1550 bylo koryto řeky splavněno i pro menší lodice a již v roce 1552 vyplula podle Hrašeho[7] první loď od vyšebrodského kláštera s nákladem 230 bečeк soli ze Solnohradska a v roce 1600 první prám s obilím. Zanikala starodávná tzv. solná stezka, vedoucí od šumavských hranic přes Knín do Prahy. O padesát let později nakázal císař Ferdinand III. představiteli hradištského panství – opatu strahovského kláštera, aby na císařské útraty upravil i koryto řeky ve Svatojánských proudech odtěžením kamenů. Na paměť těchto prací byl u řeky postaven kamenný sloup zakončený habsburským orlem a s nápisy po obou stranách: „.Paměti nejmocnějšího císaře Ferdinanda III. jehož nařízením šťastným i nákladem řeka Vltava učiněna plavení schopná. Práce dokončena 1634.“ Na druhé straně nápis: „Péčí Kryšpína Fucha z Hradiště opata strahovského visitátora klášterů želivského a milíského.“ Po vzniku samostatného Československa byl v roce 1918 orel ze sloupu stržen.

I tak zůstávalo v řece v Proudech mnoho záludných balvanů, skalnatých zářezů či ostrůvků, které voraři často pojmenovávali (kromě všeobecně známého Horního slapu a Dolního slapu) přezdívkami jako Kubíček, Nedvěd, Bednář, Hotovák apod., jimž se „vrátný“, který řídil plavbu voru, musel vyhnout. „Žádný neví, co je vrátný za chytrý zvíře, musí vědět na Vltavě vo každý díře,“ zpívali voraři v mnoha vorařských hospůdkách při řece. Ve všeobecnou známost vešla vorařská krčma čp. 22 na Živohošti postavená v roce 1617 a zaniklá až v roce 1952. Až do nedávných dob se dochovala vorařská píseň vztahující se námětem k nejbližšímu okolí Loutí: „Neboj se má milá svatého Jána, je to všech plavců mocná ochrana.“ Vory se svazovaly, jak popisuje S. Kofroň[8], houžvemi zhotovenými z napařovaných a opalovaných mladých smrčíků, které se daly podle potřeby dobře zakroutit. Na vor umisťovali vesla z až 10 m dlouhých přitesaných klád. Později se před Prahou na levém břehu Vltavy vybíralo z vorů „clo“ v podobě dřeva vyvázaného z voru a tato „celnice“ byla přenesena na pravý břeh Vltavy s přiléhavým názvem – Výtoň. V Podskalí se soustřeďovalo obchodování se dřevem, kde ještě v roce 1872 existovalo 25 obchodníků se dřevem, kteří jej prodávali i do vzdáleného Hamburku. A v roce 1913 dopravili plavci vory do Prahy 327 tis. m³ dřeva a Štěchovicemi proplulo 922 lodic s nákladem 44 tis. tun materiálu – vesměs dřeva, kamene a písku.

Od 16. století rostl zájem šlechty na režijním hospodaření, který vedl k rozšiřování chovu ryb, k zakládání pivovarů či panských velkostatků. Kromě Hostěradic byly v okolí Loutí založeny panské velkostatky v Nedvězí a v Jablonné. Hospodaření na panském velkostatku vyvolávalo silně rostoucí potřebu robotní práce, jejíž rozsah se zvýšil po třicetileté válce (1618–1648). Na prudký růst roboty na většině panství reagovaly císařské patenty, které v roce 1680 omezily „pro blaho země“ robotu na 3 dny v týdnu a nepřipouštěly ji o nedělích a svátcích. Nový robotní patent z roku 1717 vztáhl ustanovení o 3 dnech roboty v týdnu i na robotu bez potahu – „pěší“ a pokud by přesáhla 3 dny v týdnu, měla být o tyto dny v příštím týdnu zkrácena. Určoval délku robotního dne od východu do západu slunce s dvouhodinovou přestávkou.

Až do druhé poloviny 16. století mohl vařit pivo každý, ale od roku 1479 je nemohl prodávat – právo šenkovat mívali jen rychtáři. V 16. století zaniklo právo domácího vaření piva a zavedena povinnost nakupovat pivo jen od panských pivovarů. První zpráva o pivovaru v Nedvězí pochází z roku 1609, na Tloskově z roku 1622 a v těchto dobách vařil pivo i pivovar v Jablonné. Pivovar v nedalekých Mlékovicích zanikl po převodu vsi k panství Tloskov. V roce 1623 zanikl pivovar v Benici po jejím připojení k panství Konopiště. I při malých pivovarech vznikaly chmelnice a vlastní sladovny. Postupně získával dominantní postavení pivovar na Tloskově, který kolem roku 1712 vařil téměř 2,2 tisíce hl piva ročně a tržil za něj přes 8 tisíc zlatých. Tloskovský pivovar vařil pivo až do třicátých let 20. století, kdy dodával pivo do 56 hostinců na Neveklovsku.

Pobělohorská doba rekatolizace zasáhla radikálně i do duchovně kulturního života místních obyvatel. V roce 1624 byl nucen opustit faru ve Vysokém Újezdě utrakvistický kněz a farnost byla později (asi od roku 1646) spravována jen administrátorem, který spravoval i fary v Bělici a v Netvořicích. Podobný osud potkal i faráře pod obojí v Netvořicích. Po příchodu jezuitů do městečka se lidé bouřili a někteří utekli do okolních lesů. Po ukončení vzpoury zásahem vojska se 365 obyvatel z městečka a z okolních vsí v červnu a v červenci 1624 vrátilo ke katolickému vyznání a v následujícím roce je následovalo dalších 25 poddaných.

Již z dřívějších dob jsou známy některé náznaky existence školy při kostele v Netvořicích, jejímž hlavním posláním bylo za pomoci faráře a kantora rozšiřovat znalosti náboženství a učit kostelnímu zpěvu. Je také zaznamenáno působení netvořického utrakvistického duchovního a skladatele Jana Trojana Turnovského, jehož písně jsou obsaženy i v tzv. Benešovském kancionálu z roku 1567. Výrazněji

[7] *Hraše, J. K., Zemské stezky, strážnice a brány v Čechách*
[8] *Kofroň, S., Jak se dříve žilo v Povltaví*

tera, aby na císařské útraty upravil i koryto řeky ve Svatojánských proudech odtěžením kamenů. Na paměť těchto prací byl u řeky postaven kamenný sloup zakončený habsburským orlem a s nápisy po obou stranách: „.Paměti nejmocnějšího císaře Ferdinanda III. jehož nařízením šťastným i nákladem řeka Vltava učiněna plavení schopná. Práce dokončena 1634.“ Na druhé straně nápis: „Péčí Kryšpína Fucha z Hradiště opata strahovského visitátora klášterů želivského a milíského.“ Po vzniku samostatného Československa byl v roce 1918 orel ze sloupu stržen.

Vltava s vory u Hříměždic, převzato ze statě S. Kofroně

I tak zůstávalo v řece v Proudech mnoho záludných balvanů, skalnatých zářezů či ostrůvků, které voraři často pojmenovávali (kromě všeobecně známého Horního slapu a Dolního slapu) přezdívkami jako Kubíček, Nedvěd, Bednář, Hotovák apod., jimž se „vrátný“, který řídil plavbu voru musel vyhnout. „Žádný neví, co je vrátný za chytrý zvíře, musí vědět na Vltavě vo každý díře“ zpívali voraři v mnoha vorařských hospůdkách při řece. Ve všeobecnou známost vešla vorařská krčma čp. 22 na Živohošti postavená v roce 1617 a zaniklá až v roce 1952. Až do nedávných dob se dochovala vorařská píseň vzahují-

lepší předpoklady pro vzdělávání vznikly až v roce 1791, kdy ve Vysokém Újezdě byla založena triviální škola (trivium = čtení, psaní, počítání), do které byly zařazeny kromě dětí z Rabyně, Krňan, Větrova, Nedvězí, Blaženic a Dalešic i děti z Loutí a ze Stromče, na které se vztahovalo nařízení o povinné docházce děti ve věku 6 – 12 roků.

V roce 1714 se změnilo celkové územní uspořádání a Loutí bylo zařazeno do nově zřízeného kraje Berounského, který vznikl spojením dosavadního kraje Vltavského – jenž se zformoval od počátků českého státu jako župa a později jako kraj – s dosavadním krajem Podbrdským. Údaje Berní ruly byly pro výpočet berně, pokud jde o počty osedlých a o rozsah a kvalitu obhospodařované půdy, pravidelně zpřesňovány. K tomu sloužily okulární vizitace (obhlídky gruntů a jejich rolí), tak další přiznání, které vrcholily ve zpracování tereziánského katastru v roce 1748 a jeho další varianty v roce 1757.[9] Podle nich byla půda loutského svobodného statku hodnocena v roce 1713 jako špatná. Údaje z roku 1718 popisují již jednotlivé role, tzv. položení náležející k svobodnému statku: pole „Za humny“ o rozloze asi 3,5 ha, „Na Stromči“ asi 5,5 ha, „Ve strouhách“ asi 5 ha, „Na bažinách“ asi 2 ha a „U dvora“ asi o rozloze 9 hektarů. Celkem náleželo ke statku popluží o rozloze kolem 25 ha polí.

Mezi roky 1711 a 1718 došlo k významné změně, když Žižkův svobodný loutský statek byl přiřazen k jablonskému velkostatku Netvorských z Březí. Vedlo k tomu asi svobodné rozhodnutí obou držitelů v zájmu lepšího hospodaření, využití robotní práce a uplatnění produkce na poměrně malých místních či vzdálenějších trzích. Formu tohoto spojení nelze z listin přesně zjistit, ale mnoho napovídá pozdější označení Jana Žižky jako emphitenta, tj. pronajímatele za plat. V jiných listinách tereziánského katastru se ještě v roce 1755 dočteme: „od svobodného dvora Loutí Martina Žižky využívá vrchnost (tj. jablonská) 66 strychů polí a 9 strychů luk“. Jablonský statek obhospodařoval kolem 70 hektarů vlastních rolí.

V těchto letech byl za držitele svobodného statku v Loutí vesměs označován Martin Žižka a nelze vyloučit, že jeho jméno bylo v jednotlivých přiznáních považováno pouze za název po chalupě, po doškách, jak tomu nabádaly příslušné pokyny vrchnostenských orgánů v době, kdy ještě nebylo zavedeno číslování domů. Žižkovi si později na svobodné půdě postavili novou chalupu na místě dnešního čp. 2. V roce 1718 žili v Loutí a na Stromči na svobodné půdě tři chalupníci. Matěj Tkadlec, který na třech položeních – U jaloviny, U chalupy a Ve strouhách obhospodařoval necelé 2 ha polí. Dále asi z původního rodu nebo rozrodem Jiřík Žižka, který na čtyřech položeních (Za strouhou, V dubinách, V kopanicích a Za humny) hospodařil na necelém 1 ha polí a Matouš Žižka, který na jednom položení (Na polích) hospodařil na necelém půl hektaru polí. V Loutí žili dva poddaní panství Lešany: Vojtěch Lautský s asi 13 ha polí a Stromečský (bez udání jména) na gruntě jistě v místech Stromče s 8 hektary polí.

Robotní patent vydaný císařovnou Marií Terezií v roce 1775 zavedl určování velikosti a druhu roboty podle výše kontribuce zaplacené v roce 1773. Maximální výši roboty nadále určoval na 3 dny v týdnu s jedním až třemi kusy potahu. Při evidování poddaných v robotních seznamech bylo již využito nové nařízení o číslování gruntů popisnými čísly. Robotní seznam sepsaný na lešanském panství pro ves „Lautí a Strometz“ 3. dubna 1777[10] určoval Janu Lautskému na čp. 4, který platil kontribuci 28 zlatých a 21 a půl krejcaru, robotu se dvěma koňmi tři dny v týdnu a v době od „sv. Jana do sv. Václava“ pěší robotu jeden den v týdnu. Zápis určující robotu J. Lautskému ji současně spoluurčuje pro Vojtěcha Krňanského (asi švagra Jana) žijícího na sousední chalupě čp. 3 zřejmě pro případ, že by přebral grunt po Janovi. Pavlu Papiernikovi na čp. 8 (na Stromči), který platil kontribuci 19 zlatých 45 krejcarů, určoval robotu také 3 dny v týdnu s potahem 2 volů a ruční robotu ve stejném rozsahu. Robotní seznam spoluověřil blaženický rychtář Václav Piskáček.

Ve druhé polovině 18. století, zejména po překonání následků sedmileté slezské války (1756–1763) a hladomoru v letech 1771–1772 vzrůstal počet obyvatel v českých zemích. V Loutí a na Stromči se počet domů na delší dobu ustálil na čísle 9. Josefinský katastr (zpracovaný v roce 1788), ve kterém jsou Loutí a Stromeč uváděny jako součást katastru Rabyně, evidoval všechnu obdělávanou půdu podle jednotlivých, již topograficky číslovaných parcel pro 9 gruntů. Pro čp. 1 statek Jablonnou – panský dvůr Loutí a pro čp. 2 královského svobodníka Jana Žižku. Pro čp. 3 parcely nejsou uvedeny – chalupu zřejmě užíval někdo z rodiny Loucký ch či podruh. Další parcely jsou uváděny u čp. 4 Vojtěcha Lauckého, u čp. 5 královského svobodníka Jana Gutha (?), u čp. 6 Jana Charváta, u čp. 7 Pavla Papiernika (v jiných listinách Vavřince Papiernika), u čp. 8 Jana Kohouta a u čp. 9 Anny Taurové (Tůmové?) s poznámkou v Kopaninách. Ze záznamů, které si o svém hospodaření pořizoval Jan Loucký[11], se

[9] *Tereziánský katastr, Rabyň – Loutí, SÚA Praha, ič. 205, karton 6*

[10] *Robotní seznamy pro panství Lešany (Loutí a Stromeč), kraj Beroun. SÚA Praha, ič. I – 31/11*

[11] *Archiv O. Loucký ho*

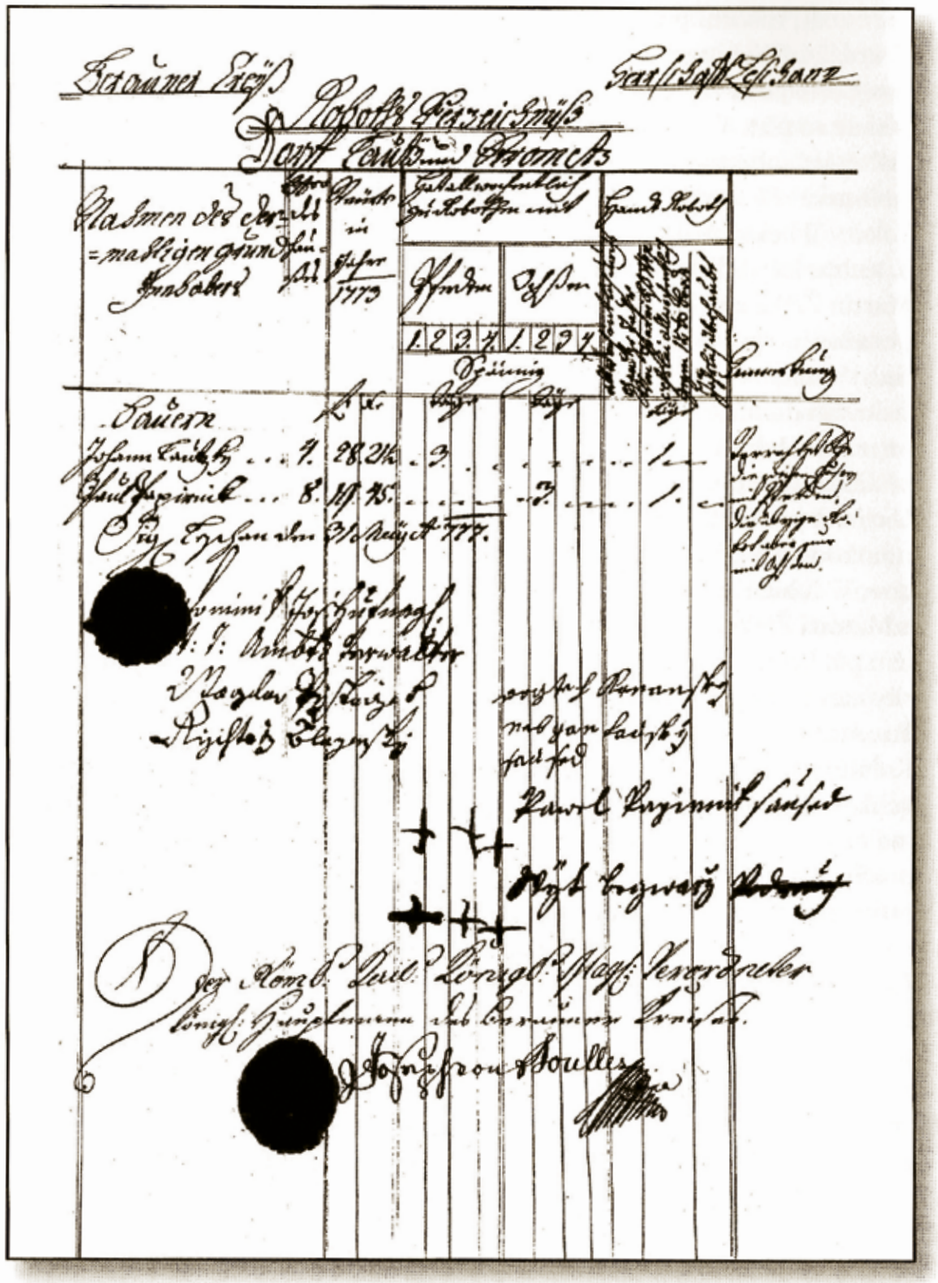

Robotní seznam pro ves Loutí a Stromeč, SÚA Praha

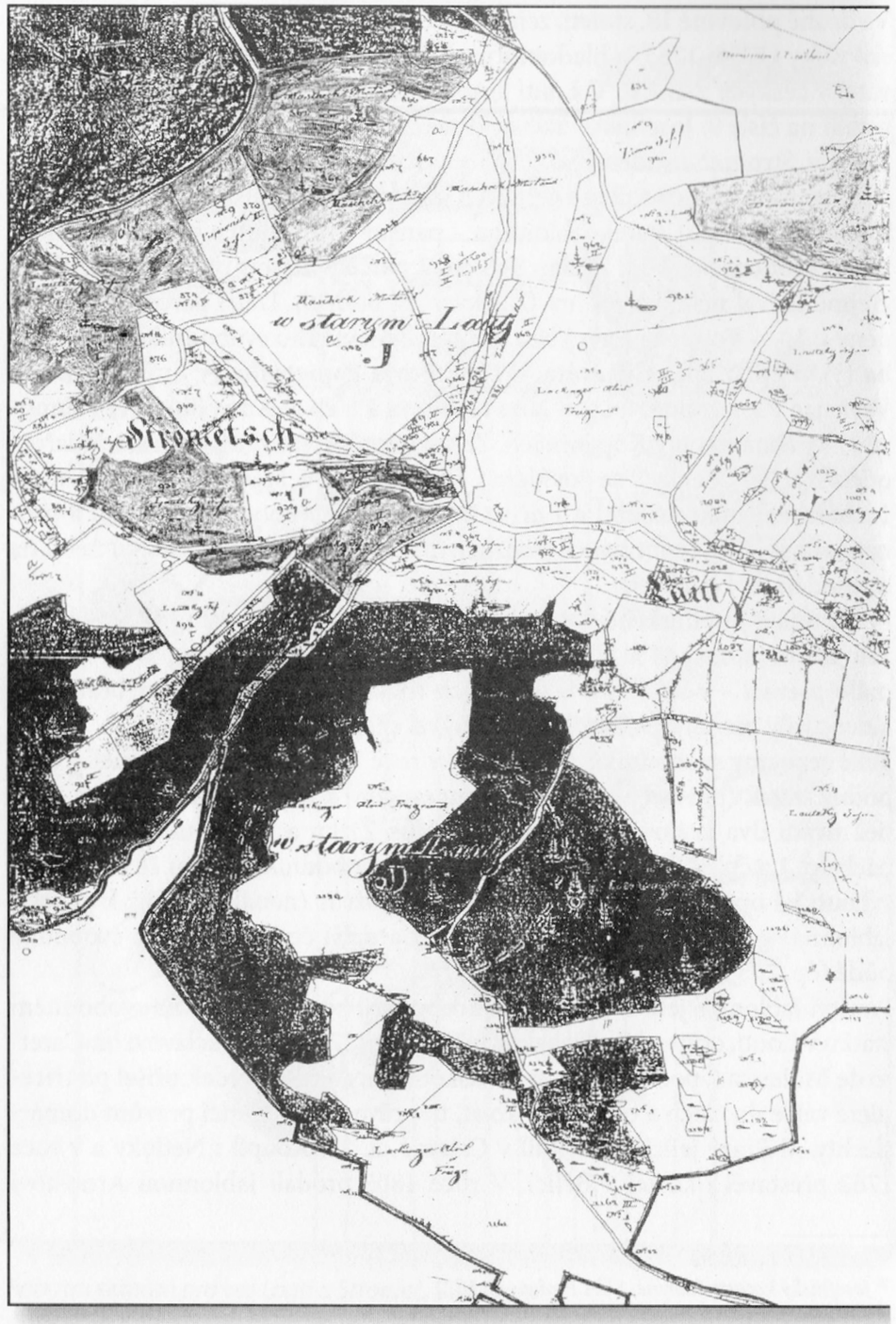

Část indikační skicy – Loutí a Stromeč – SÚA Praha

dovídáme, že domek čp. 6, který se nacházel v Punčochářském luhu, náležel asi dříve k loutskému svobodnému statku a pronajímali si jej za roční nájem podruzi, kteří pracovali buď na statku, nebo na hospodářství Louckých.

Podle údajů josefinského katastru[12] se v Loutí a na Stromči nejvíce polí osívalo žitem (kolem 44 % ploch) a ovsem (kolem 30 % osevních ploch) a velmi málo pšenicí – necelých 8 % osívaných rolí. Nepěstovaly se ještě brambory a neosívaly pícniny. Dobytek ještě nebýval celoročně ustájen.

Také seznamy svobodníků zpracované v roce 1789 potvrzují, že loutský svobodný statek čp. 1 byl ještě přibrán (zugezogen) k jablonskému panství. Rovněž uvádí dva královské svobodníky (Jana Žižku a Jana Gutha) na chalupách čp. 2 a čp. 5. Další celozemský seznam svobodníků z roku 1824 eviduje v Loutí již opět jeden samostatný svobodný dvůr (nenáležející již k panství Jablonná) snad již v držení A. Lakingera a další čtyři stavení na svobodné půdě (čp. 2, 5 a zřejmě i čp. 10 a 11).

Panství Jablonná, jehož velkostatek hospodařil kolem sta let i na svobodném statku v Loutí, odprodala hrabata Kinští v roce 1749 Janu Václavovi hr. Caretto de Millesimo, pocházejícímu z italské šlechty, jehož předek přišel po třicetileté válce do Čech a obdržel inkolát, tj. práva odpovídající právům domácí šlechty. V Praze jejich rod sídlil v Celetné ul. 13. Koupil i Netluky a v roce 1762 přestavěl i kostel v Bělici. V roce 1805 prodali Jablonnou Arnoštovi Malovcovi z Malovic a do roku 1873, kdy Jablonnou koupil za 250.000 zlatých Jan Šebek, se na Jablonné vystřídalo dalších osm majitelů.

Po zrušení nevolnictví císařem Josefem II. v roce 1781 přineslo výraznou úlevu poddaným v Loutí a v okolních vsích zrušení poddanství a vykoupení z roboty za plat, obilní dávky či za odstoupení části pozemků vrchnosti podle dvorského dekretu o výkupu z roboty z 18. 12. 1846. K přesné evidenci pozemků přispělo zpracování indikačních skic (prvních celozemských katastrálních map na základě trigonometrického měření) kolem roku 1840 a následně tzv. stabilního katastru[13], který je základem evidence nemovitostí do dnešních dnů.

V roce 1840 je v indikační skice[14] již jako držitel loutského statku čp. 1 uveden svobodník Alois Lackinger. Po zrušení roboty zanikly rozdíly mezi svobodnými a poddanými sedláky a nemovitosti byly již jednotně evidovány v pozemkových knihách. V roce 1858 vlastnil loutský statek čp. 1 JUDr. Jan Fieber. Na gruntě čp. 2 je uváděn Jan Zischka, na gruntě čp. 4 Jan Lautzky, na chalupě čp. 5 Adalbert Zischka, na chalupě čp. 6 Adalbert Zvelebil, na gruntě čp. 7 Matausch Mascheck, na gruntě čp. 8 Jan Erben Zischka (v jiných listinách i Zatzek) a na čp. 9 Jan Papiernik. Chalupu čp. 3 opět asi obýval někdo z rodiny Lautských. Pod čp. 1 byla již evidována také dvě stavení východně od statku na okrajích lesů – v místech dnešní vily a druhé již zaniklé, v místech dnešní chatové výstavby (viz zobrazení indikační skicy). Ze skicy také vyčteme, že obě budovy loutského statku byly již postaveny z kamene doplňovaného cihlami. Budovy všech ostatních gruntů byly roubeny ze dřeva. Také na Stromči byla stavení všech tří gruntů (čp. 7, 8 a 9) roubena ze dřeva. Jen jedno menší náležející ke gruntu čp. 7 (zřejmě obytné) bylo již postaveno z kamene a cihel. Také obytné stavení gruntu „Na podhorách" náležejícího k Rabyni a používaného Josefem Zimou (ve starších listinách byl uživatel gruntu jmenován Podhorák) byla roubena ze dřeva. Původní cesta do Loutí vedla od dnešní zatáčky silnice v lese přímo k východní budově loutského statku a její zbytky jsou dodnes patrné několik metrů východně od budovy dnešního školicího střediska (jako „roklička" porostlá několika stromy).

Ke dvoru Nedvězí, který jako díl lešanského panství patřil Svatovítské kapitule v Praze, náležel kromě velkostatku s rozlohou asi 120 hektarů polí a 17 hektarů luk i pivovar, ovčín, hájovna a myslivna, kovárna, 2 mlýny a tzv. Strážovna – rybník se skupinou domků. Vrchnost ji založila v roce 1755 především jako obydlí pro porybného panských rybníků. Původní nedvězská dřevěná tvrz byla kolem roku 1700 vystavěna z kamene. Při dvoru vznikla i cihelna (v tzv. „Dolíku" v místech pod pivovarem). Později byla přenesena do míst dnešního stavení čp. 18 (Přeučilova hostince) jako „nová cihelna". Po zrušení nové cihelny byl její objekt přestavěn na obytný dům a bývalá cihlářská pec upravena na chlévy.

Nedvězský pivovar (z listin jsou známi sládci z roku 1693 Adam Neplecha, z roku 1845 Matěj Sadílek a z roku 1868 Ferdinand Smolka) byl pronajímán a pod tlakem konkurence pivovarů na Tloskově, v Jílovém a v Benešově uzavřen v roce 1879. Budovy pivovarské varny byly strženy a na jejich místě postaveny objekty pro úředníky panského dvora. Jeden z panských mlýnů přímo na hrázi rybníka byl do roku 1855 pronajímán a potom prodán. Z druhého mlýna pod vesnicí na potoku tekoucím Pexovým luhem (původně také Adamovým luhem) se dvěma složeními platil mlynář Sýkora na lešanské panství 9 zlatých a měl povinnost 13 dní roboty.

[12] *Josefinský katastr Rabyně, SÚA Praha, ič. 5871*
[13] *Stabilní katastr Rabyně, SÚA Praha, ič. 8785*
[14] *Indikační skicy pro o. Rabyň zpracovány 10.7.1840*

V roce 1856 prodali Sýkorovi mlýn Martinu Žižkovi, synovi rolníka Jana Žižky z Rabyně. V místě dnešního čp. 16 stávala od nepaměti kovárna zřízená pro potřeby statku a pivovaru a do roku 1880 existovala při kovárně krčma, ve které se šenkovalo nedvězské pivo. V roce 1904 začal prodávat lahvové pivo v čp. 18 František Přeučil a v roce 1906 rozestavěl pro potřeby místního hostince menší sál.

Při nedvězském statku byl zřízen ovčín, postavený pod lesem při levé straně cesty z Loutí do Nedvězí (ovčáky byli od roku 1690 členové rodiny Salátkovy), který však v roce 1838 úplně vyhořel i s 80 ovcemi. Při požáru zahynul ovčák s celou rodinou. V sousedství dvorů v Nedvězí a v Loutí existovaly rozsáhlejší „štěpnice" a ještě v roce 1900 si získaly v Praze na ovocnářské výstavě uznání „Nedvězské renety". Lautští v Loutí využívali i větší pec na sušení švestek. Z nedvězské fortovny postavené při starých cestách do Blaženic a Loutí spravovalo lešanské panství lesy na celém svém panství, zatímco z nedaleké hájovny pečoval hajný o lesy náležející panství v okolí nedvězského dvora.

Nedvězský statek spravovalo lešanské panství pomocí úředníků sídlících přímo na statku: obročního písaře (posledním před zrušením poddanství Václav Laminger), účetního s pokladníkem (Jan Demons), poklasného, šafáře a drába. Ke dvoru neodmyslitelně patřila i dvorská chasa. Realizace nařízení o zrušení roboty se na statku opozdila a na nedvězských panských polích se „robotovalo" až do roku 1858. Tento rok také pronajala svatovítská kapitula dvůr Janu Demonsovi, který po V. Lamingerovi vykonával povinnosti obročního písaře statku. Z kroniky F. V. Přeučila známe i velikost plateb, za které se po zrušení roboty poddaní vykupovali. Například M. Sládek z čp. 12 se z roboty 52 dní v roce vykoupil za 75 zlatých a 35 krejcarů, J. Zvelebil z čp. 6 z platů pro kostel ve Vysokém Újezdě za 62 zlatých a 55 krejcarů a z roboty 1 a půl dne v týdnu vázanoucí na gruntě čp. 9 zaplatil jeho držite1 47 zlatých a 10 krejcarů. Na dvoře v Nedvězí a v panských lesích vykonávali své robotní povinnosti i poddaní z Rabyně vesměs v rozsahu 3 dnů v týdnu a zřejmě i oba poddaní z Loutí (čp. 4 a čp. 8).

Na cestě k hospodářskému pokroku

Charakter osídlení krajiny v širším okolí Loutí se po celé tisíciletí – prakticky až do poloviny 20. století – výrazně neměnil. Po založení ostrovského kláštera během jeho osidlovací činnosti nabývaly na novém významu zemské stezky vedoucí od sídla Přemyslovců do oblasti jižních Čech. Naopak poklesl význam dřívějších cest vedoucích západo-východním směrem k hradištím v Kouřimi a Libici (podle některých místopisců i kostelík ve Vraném, které spojovalo Libici se zličanským Osekem, založil Slavníkovec – biskup Vojtěch). Důležitou se stávala i cesta vedoucí od Prahy přes Jesenici a Jílové na Netvořice odbočující od Hostěradic ke klášternímu městečku ostrovského kláštera na vltavském ostrohu. Až do 19. století spojovaly osídlené vsi jen nezpevněné vozové cesty. První okresní silnice v kraji z Netvořic přes Vysoký Újezd do Blaženic byla vystavěna až v roce 1898. Stavba státní silnice vedoucí z míst jižně od Benešova do Neveklova byla zřejmě z podnětu majitele konopištského panství Františka Ferdinanda d'Este zahájena až v roce 1914 a projekt předpokládal její prodloužení přes Dalešice, Blaženice, Loutí a Stromeč k uvažované přehradě na řece Vltavě.

Do krajiny jen zvolna pronikaly prvky průmyslové výroby, což dále zdůrazňovalo neměnnost charakteru osídlení a její svéráznou krásu. Pro získání nejzákladnějších produktů lidé využívali dva mlýny v Nedvězí a jeden v Jablonné a práci řemeslníků v Netvořicích (v roce 1654 zde žili dva ševci, tkadlec, řezník, kovář, kolář a tesař) a v Neveklově (v roce 1654 zde působili čtyři řezníci a pekař, dva hrnčíři, dva ševci, soukeník, barvířka, tkadlec a krejčí). Práva pro pořádání trhů byla Neveklovu udělena v roce 1564. Počet tkalců se však postupně zvyšoval a koncem 18. století je v Netvořicích zaznamenáno 9 tkalcovských stavů a další 1 až 2 stavy v každé vsi. Rozvoj zemědělství podvazovaly malé možnosti prodeje produktů na trzích ve větších městech. Stále velký význam zaujímalo pěstování a těžba dřeva v panských i selských lesích.

Teprve v roce 1791 byla ve vzdálenějším Týnci nad Sázavou založena pány na Konopišti (hr. z Vrtby) manufaktura pro výrobu jemného kameninového zboží a v roce 1839 byla v nedalekých Brodcích Jakubem Simonem Wahlem[15] zřízena strojní přádelna. Postupně zaměstnávaly až 250 osob a Týnec se měnil v městečko. Přes 600 exponátů týnecké jemné keramiky je vystaveno v městském muzeu v Netvořicích. Muzeum založil Spolek pro městské muzeum (vznikl v roce 1919) v bývalé panské ratejně, kterou koupil v roce 1924 a v roce 1931 přistavěl 1. poschodí. Vrtbovská manufaktura kameniny zanikla zejména pro špatné dopravní podmínky (doprava uhlí a základní suroviny z Korutan a ze západních Čech) a pro nedostatek dřeva v roce 1866.

V Jablonné vyráběli v letech 1836–1843 majitelé bratři Bachheiblové dextrin. V Netvořicích byla do roku 1881 v provozu „flusárna". Rozsáhlejší těžba kamene v Posázaví v tzv. Požárských lomech (s lomy v Poceradech a Mrači náležely panství v Konopišti) vzrostla po výstavbě posázavské železnice, která na úseku Čerčany – Krhanice zahájila činnost v roce 1896. O rok později byla trať prodloužena až do Jílového. Tím se

[15] *Podle jiných pramenů Filipem Volfem*

i výrazně zkrátila cesta do Prahy po železnici, když na železniční stanici do Jílového se cesta pěšky zkrátila na dvě hodiny (dosud do Benešova kolem čtyř hodin). Již od roku 1868 byla zavedena pravidelná paroplavba na úseku Praha – Štěchovice, které se spolu se Zbraslaví stávaly tradičním výletním místem Pražanů. Na cestu parníkem se chodívalo pěšky do Štěchovic – při „malé vodě“ pěšky až do přístaviště v Davli. Na podporu hospodářské činnosti byla v roce 1858 založena spořitelna a kampelička v Netvořicích a v roce 1882 okresní hospodářská záložna v Neveklově. Avšak střední Povltaví dlouhodobě patřilo ke krajům, jehož obyvatelé hledali zaměstnání ve větších či průmyslových městech. Také v celé obci Rabyně poklesl počet obyvatel od roku 1869 do roku 1940 ze 306 na 275 a v Blaženicích z 258 na 187.

Po zrušení poddanství vykonával po určitou dobu správu ještě patrimoniální (panský) úřad v Lešanech, ale již na náklady státu. V roce 1855 při vytváření nové struktury státní správy vznikla i jako základní správní jednotka politická obec Rabyně sestávající ze vsí Rabyně, Nedvězí, Loutí a Stromeč podřízená okresnímu hejtmanství v Benešově. Patřila do kraje táborského a v rámci benešovského hejtmanství k bernímu a soudnímu okresu Neveklov. V roce 1862 byly krajské úřady zrušeny a okresní hejtmanství v Benešově podléhalo přímo c. k. místodržitelství pro Čechy a Moravu.

V těchto letech bylo v Loutí evidováno 7 domů, na Stromči 5 domů, v Nedvězí 18 domů a v Rabyni 10 domů. Domy roubené ze dřeva byly přestavovány na domy z kamene a cihel, což urychlilo i nařízení z 4. ledna 1871, které omezovalo používání dřeva při stavbě obytných domů, zejména při stavbě komínů a kouřovodů. K uspokojení poptávky po stavebních materiálech vznikla při cestě mezi Loutím a Stromčí cihelna, která náležela ke gruntu Lauckých.

Podle zápisků Jana Lauckého (1819–1906), který hospodařil do roku 1870, se dovídáme mnoho o charakteru zemědělského hospodářství. Obdělával 25 ha polí a vlastnil kolem 55 ha lesa. Při jeho hospodářství pracovalo dalších devět osob – mj. oráč, dva čeledíni a tři děvečky, dva pastýři a chůva. Oráči a čeledínům platili kolem 50 zlatých ročně – děvečkám a pastýřům do 25 zlatých. Předem dostávali závdavek a doplatky většinou před „jarmarky“ v Netvořicích, Neveklově, Benešově či v Novém Kníně.

Na loutském statku čp. 1, který koupil žižkovský měšťan pro svého syna, hospodařil od roku 1873 Josef Stome s chotí Alžbětou. Dvůr dával o poutích faře v Netvořicích 2 kuřata, 15 vajec a libru tvarohu – faře ve Vysokém Újezdě 2 libry másla, 4 libry hrachu a pecen chleba. Jeho syn Josef Stome, který byl správcem na statku ve Šťáhlavech u Plzně, přistavěl si vilku čp. 10 v lese nedaleko rodného statku. Později Stomeovi vystavěli vedle loutského statku chalupu čp. 11. Také majitelé gruntu Louckých na čp. 4 dávali farám v Netvořicích a ve Vysokém Újezdě k posvícení po 1 zajíci, 12 vejcích a po 1 zlatém 25 krejcarech.

Ve své kronice F. V. Přeučil zaznamenal i počátky používání zemědělských strojů: v roce 1889 sklízel poprvé se samovazem A. Doležal v Hůrkách a výmlat obilí pomocí mlátičky poháněné parním strojem, s kterou objížděl okolní hospodářství (při výmlatu vypomáhalo na 30 pracovníků), prováděl p. Barták z Neveklova. V roce 1896 použil poprvé secí stroj na obilí nájemce nedvězského statku p. Demons. Až od roku 1887 se začalo svítit petrolejovými lampami, které nahradily dosud používané louče.

Koncem 19. století byl položen základ pro Netvořicko velmi významného odvětví – pěstování jahod. Z Ameriky se vrátil mladý cestovatel (navštívil také Indii a Egypt) Rudolf Strimpl a po nezdaru s obchodní činností v Sedlčanech pronajal si dvůr Chlístov, kde žil v letech 1885–1918. Začal včelařit a později si nechal zaslat z Ameriky 50 sazenic velkoplodých jahod a jejich pěstování se úspěšně šířilo (zpočátku i s pomocí sazenic ze Strimplových polí) do dalších vsí na Netvořicku. Jako jeden z prvních začal údajně pěstovat jahody i „teletínský Černý“. Největšího rozkvětu dosáhlo jahodářství na Netvořicku koncem dvacátých let minulého století, kdy v době sběru odváželi překupníci jahody z netvořického náměstí na trhy do Prahy nákladními auty (podle J. Laštovičky až 22 aut denně). Zpočátku jahody určené pro pražský trh odnášeli nosiči (nesl až 80 kg jahod) na parník do Štěchovic. Prodej jahod představoval významné příjmy i pro menší zemědělské usedlosti (u nejranějších sklizní byla v roce 1936 cena až 18,- Kč za 1 kg). Pro svou vlastní spotřebu a často i pro trh pěstovala jahody i řada domkářů. Často se uvádí, jak Strimplovy jahodářské „plantáže“ navštívil se svými čtyřmi dcerami z Konopiště následník trůnu František Ferdinand d'Este, kterého po příjezdu autem do Netvořic odvezl na Chlístov kočár z netvořické fary. Od roku 1913 je známo i pěstování měsíčních jahod v Krňanech a později i rozsáhlejší pěstování malin v Hubičkově Luhu. Pamětní desku R. Strimplovi nechaly zhotovit v roce 1937 hasičské sbory z Teletína, Vysokého Újezdu a z Krňan.

Mladí lidé chodívali na taneční zábavy do Vysokého Újezda, do Netvořic a do Bělice a dožínky se slavily s hudbou a tancem i na nedvězském statku. Od roku 1907 se pravidelně slavilo „svatomartinské posvícení“ v Nedvězí. Popularitu si získávala lešanská kapela. V duchovně kulturním životě obce zaujala své místo i červnová procesí na Svatou Horu

a v srpnu ke kapli na nedaleký Rovínek na levém břehu Vltavy. Do některých rodin se dostávaly národně orientované české noviny jako Národní listy a snad i první (od roku 1885) krajinský tisk – Hlasy od Blaníka. Těžko dostupná zůstávala lékařská péče. Po dlouhou dobu existovala od roku 1843 jen soukromá nemocnice v klášteře Milosrdných sester ve vzdálené Prčici (od roku 1874 veřejná) a až v roce 1898 vznikla nemocnice v Benešově.

I po dostavbě železniční tratě Praha – Vrané – Čerčany – Světlá n. Sázavou v roce 1903 bylo stále zřejmější, že hlavní překážkou hospodářského rozvoje krajiny zůstává nedostatečné dopravní spojení. Mnohokrát se jednalo o postavení tratě odbočující od železnice Praha – České Budějovice do Neveklova nebo o prodloužení soukromé (Akciová společnost) železnice Votice – Sedlčany (uvedena do provozu roku 1897) na Příbramsko i o dalších variantách železničního propojení Benešovska, Neveklovska a Sedlčanska. Dopravní obsluha Neveklova byla vyřešena až v roce 1909 zřízením autobusové poštovní linky Benešov – Neveklov.

Výrazně do popředí vystupovala potřeba výstavby silnice (Praha –) Jesenice – Jílové – Netvořice – Neveklov – Sedlčany, s možným prodloužením jižním směrem (Petrovice, Bechyně), a zejména národohospodářské využití řeky Vltavy rozšířením její splavnosti, využití jako zásobního zdroje vody a pro výstavbu vodních elektráren. První náměty na úpravu toku Vltavy se objevily v návrhu „vodocestného zákona“ v roce 1901.

Pomocníkem v hájení zájmů celé oblasti se stával i další krajinský tisk. Pomáhal i v probouzení národního uvědomění, jak napovídá motto „Ve službách národa a kraje“ Povltavských listů, vydávaných od roku 1894 v Sedlčanech. Z nich se dovídáme i o činnosti Okrašlovacího spolku či organizaci Sokola a hasičů v Neveklově. Také časopis „Vltavan“, vycházející od roku 1896 a hájící „zájmy plavců, rybářů, pobřežných, pískařů a dřevorubců“, informoval o záměrech při splavnění Vltavy a Labe. Dozvídáme se i o plánech změn v plavbě po Vltavě od Prahy do Českých Budějovic a jejím pokračování průplavem z Budějovic do rakouského Kornenburgu.

O těchto problémech významných i pro širší okolí Loutí hovořil často v říšské radě její poslanec zvolený v prvních všeobecných volbách v roce 1907 i za okres Neveklov – Dr. Isidor Zahradník. Původně kněz – premonstrát se jako kaplan v Jihlavě zasloužil o vydávání českého časopisu pro zdejší českou menšinu. Později je znám jako inspektor hradišťského panství premonstrátského kláštera na pražském Strahově i jako významný pracovník strahovské klášterní knihovny. Jako poslanec často vystupoval na veřejných schůzích v Neveklově, Sedlčanech či v Sedlci. Za zásluhy o řešení potřeb kraje byl jmenován i čestným občanem Vysokého Újezdu a Štěchovic.

V této době začal také významně propagovat zájmy rozvoje krajiny Spolek rodáků z Netvořic a okolí, založený v roce 1898. Do spolku vstupovali rodáci žijící zejména v Praze (pravidelně se scházeli v hostinci U Hortíků v Praze 2 Na Moráni nebo v Národním domě na Vinohradech) a vyšší vzdělání a společenské postavení některých jim dovolovalo i „lobovat“ za zájmy Netvořicka u zemských úřadů. Na podporu své činnosti začali spolu se Spolkem rodáků z Neveklova v roce 1911 vydávat týdeník „Povltavské obzory“. Na jeho stránkách kromě poslance I. Zahradníka často o potřebách Povltaví psal B. Votýpka, rodák z Neveklova a dlouholetý profesor gymnázia v Benešově. Dočteme se o novelizaci vodocestného zákona v roce 1911, který kanalizaci (tj. větší splavnost) Vltavy odkládal k roku 1927. Na jeho stránkách najdeme kritické sdělení, když rozpočtové 4,5 mil. K pro zemské úřady na úpravu Vltavy „vystačí“ jen na úsek z Prahy do Modřan. Hospodářský rozvoj v širším okolí Loutí podvazovalo chybějící spojení obou břehů Vltavy. Řeka v celé délce od Štěchovic do 60 km vzdáleného Kamýka nad Vltavou nebyla dosud přemostěna. Na Netvořicku se říkalo, že z Netvořic do Nového Knína je dál než do New Yorku. V roce 1913 vycházel krátce i časopis „Zájmy neveklovského okresu“. Vydávání „Povltavského obzoru“ bylo po vzniku světové války sdělením v č. 17 vydaném 18. srpna 1914 – „odloženo na neurčito“.

Také do poklidného života Loutí výrazně zasáhly události I. světové války. Shodou okolností mobilizační vyhlášku pro muže do 38 roků rozvážel 26. července 1914 po okolních vesnicích automobil, který jako dopravní prostředek mohlo mnoho místních lidí spatřit poprvé v životě. Z celé obce se zúčastnilo bojů na frontách 44 mužů a 16 z nich položilo na bojištích své životy. Jejich památku uctili občané 12. listopadu 1922 odhalením pomníku umístěného na křižovatce cest z Loutí k nedvězskému dvoru. Na něm můžeme číst i jména Stome Bed., Loucký Jos., Žižka Aug., Papírník Fr., Papírník Kar., Štěpánek Jan ... Během německé okupace byla deska z pomníku ukryta u Přeučilů v Nedvězí a znovu odhalena 11. listopadu 1945.

Ve svobodné republice

Události po první a zejména po druhé světové válce nejsou ještě pevně zakotveny v historickém vědomí obce a jen pozvolna zanechávají trvalé stopy ve vědomí obyvatel a stávají se historií. Pamětníci i místopisci se shodují, že i po roce 1918 zůstávala krajina v okolí Loutí chudým zemědělským a zapomínaným regionem. Potvrzují to i slova prvního československého presidenta T.G. Masaryka při návštěvě krajiny v Povltaví na počátku dvacátých let: „Od rána měl jsem dojem, že jedu krajem, kde je mrtvo.“

V Loutí na statku čp. 1 nadále hospodařila rodina Stomeových, na usedlosti čp. 2 Žižkovi a na usedlosti čp. 4 rodina Louckých. Nedvězský dvůr kapitula sv. Víta v Praze od roku 1858 pronajímala – po Demonsových na něm od roku 1902 hospodařila rodina Kadeřávkova. V roce 1927 dvůr prodala Petru a Pavle Rákosníkovým. Od dvora však byla již podle záborového zákona z 16. 4. 1919 a následujících zákonů o pozemkové reformě oddělena asi polovina rozlohy na parcelaci pro drobné zemědělce a při dvoře zůstalo asi kolem 60 ha půdy. Zanikaly mlýny v Nedvězí: mlýn v Pexově luhu v roce 1922, zatímco druhý mlýn – nazývaný Parisův – asi až do roku 1942 zpracovával obilí zejména na šrot.

Řemeslná výroba se rozšířila i do Loutí. Již od roku 1890 je známo krejčovství „U Ruzhů“ a po světové válce se usadil na chalupě čp. 5 krejčí Josef Holub. V roce 1939 převzal hospodářství na čp. 2 František Žižka, vyučený strojní zámečník, který si zřídil zámečnickou dílnu. Počet domů se výrazně nezvýšil. Pouze v Loutí vznikl nový domek čp. 12 a koncem třicátých let si postavil na Stromči nový domek čp. 13 Jan Loucký. Do části objektu přádelny v Brodcích, zaniklé na počátku hospodářské krize v roce 1929, byla přenesena z Janečkovy továrny v Praze slévárna lehkých neželezných kovů a od roku 1936 i výroba motocyklů JAWA. V Netvořicích pracovala koželužna Ad. Heřmana, který ji po požáru v roce 1921 zmodernizoval (dodávala kůže i pro Baťovy továrny) a zanikla v roce 1942 smrtí majitele v koncentračním táboře.

Pro zlepšování života obyvatel měla velký význam rekonstrukce silnice z Jílového přes Netvořice do Neveklova, která umožnila v roce 1924 zavedení autobusového spojení z Prahy do Netvořic. Obstarával je autodopravce K. Svědínek jednou denně (v 5.00 hod. z Netvořic do Prahy a v 17.45 zpět se zavádějící cenou jízdy 16,– Kč). Linka byla později prodloužena do Jablonné. Od roku 1922 jezdil také státní poštovní autobus z Benešova přes Netvořice, Vysoký Újezd a Nedvězí do Jablonné. Autobusové spojení bylo rozšířeno v roce 1931 zavedením dálkového spoje na lince Praha – Netvořice – Sedlčany – Bechyně. V témže roce byla přestavěna část polní cesty z Krňan k Šejtovce na silnici. Při rekonstrukci silnice z Neveklova do Netvořic se neuskutečnily záměry Spolku rodáků nahradit prudké stoupání ve Všeticích obchvatem přes Tuchyni. Významný zásah do silniční sítě přinesla – s přibližující se výstavbou slapské přehrady a přemostěním Vltavy – stavba silnice od Všetic přes Blaženice, Loutí a Stromeč k místům uvažované přehrady na počátku třicátých let. O něco později byla vystavěna i silnice ze Slap do těchto míst. Tyto změny iniciovaly i stavbu silnice od Netvořic kolem Tuchyně k Blaženicům.

Brzy po světové válce byla na Netvořicko zavedena elektrická energie a v roce 1925 do Netvořic i telefonní spojení. V roce 1931 byl zřízen i nový poštovní úřad v Jablonné, který doručoval poštu i do Loutí a na Stromeč. Podmínky pro vzdělávání se zlepšily otevřením měšťanské školy v Neveklově, později i Lidové školy hospodářské a od roku 1923 Okresní hospodářské školy. Kulturní život obohacovala ochotnická divadelní představení často pořádaná dramatickým odborem netvořického Sokola.

Rozšiřování silniční sítě významné i pro obyvatele Loutí a Stromče bylo i zásluhou obnovené činnosti spolků rodáků z Netvořic a okolí a rodáků z Neveklova. Po osmi letech začal znovu vycházet krajinský tisk – tentokráte jako měsíčník pod názvem „Vltavské proudy“. Jeho stránky opět informovaly o nejdůležitějších potřebách Netvořicka. Jako předseda Spolku rodáků z Netvořic a okolí jeho činnost nejčastěji řídil Jan Očenášek nebo loutský rodák, rada ministerstva zemědělství Josef Stome (později ředitel školy v Praze 5 Al. Stára). Spolek rodáků z Neveklova vedl člen pražské městské rady a pozdější náměstek pražského primátora JUDr. Alois Stůla. Mezi jmény zakládajících členů spolku rodáků z Netvořicka a okolí nalezneme i jméno O. Stomeho, majitele statku čp. 1 v Loutí. Aktivně ve spolku pracoval další loutský rodák Václav Stome, významný představitel Agrární banky a majitel velkostatku v Žehušicích u Čáslavi. Mezi členy spolku najdeme i jméno Růženy Přeučilové, majitelky kloboučnictví v Praze 2, či majitele dílny na výrobu nábytku v Praze – Nuslích Aloise Papírníka. Spolek pořádal sjezdy rodáků přímo v Netvořicích. Dvou až třídenní setkání spojená nejen s kulturním programem, ale i s jednáním o problémech Netvořicka, často i na veřejných shromážděních obyvatel z městečka a z okolí.

Kromě řady článků osvětlujících potřebu výstavby silniční sítě nalezneme na stránkách Vltavských proudů desítky statí zdůvodňujících potřebu výstavby zdymadel a přehrad na řece Vltavě. K jejich autorům patřil zvláště Em. Neumann, ředitel školy na Zbraslavi, zmíněný dr. Al. Stůla, spolu s projektanty vodních děl. Zejména prof. Bed. Votýpka, který v desítkách obsáhlých úvodních statí burcoval zemské činitele i obyvatele Netvořicka a celého středního Povltaví pro „úpravu tepny – toku Vltavy ... to pomocí vysoké přehrady nad Štěchovicemi (vysoké 70 m, která by vytvořila jezero v délce 50 km)“, jež by pomáhala řešit výrobu elektřiny, zajišťovala rozvoj turistiky, podporovala dopravní spojení obou břehů Vltavy a pomáhala při odstraňování záplav – jak napsal v prvním čísle Vltavských proudů v roce 1922. Měli na paměti zejména katastrofální rozvodnění řeky v roce 1870.

Spolek rodáků z Netvořic a okolí ve snaze propagovat jejich výstavbu inicioval vytvoření volného sdružení samospráv povltavských obcí a určitého koordinačního výboru krajanských spolků rodáků z Povltaví a z Posázaví, který vznikl v roce 1925. Významným předělem bylo založení přípravného výboru tzv. Vltavského komité v roce 1921. Jeho hlavním cílem bylo napomáhat k zajištění stavby „vysoké štěchovické“. Pojem „vysoká štěchovická“ se stal synonymem pro výstavbu zmíněné přehrady nad Štěchovicemi o výšce hráze 70 m. V roce 1926 při Vltavském komité, jehož předsedou byl zvolen prof. Bed. Votýpka a revizorem účtů loutský rodák Václav Stome (členem komité byl i představený strahovského kláštera opat Metod Zavoral), vznikl tzv. I. odbor pro oblast Netvořicka a později i II. odbor pro oblast Slapska. Členy I. odboru se stala i obec Rabiň (jak se dříve psávalo) s Loutím a Stromčí a dalších 13 obcí včetně Vysokého Újezda a Blaženic. Členy odboru, v jehož čele stál předseda MUDr. V. Hec, bylo dalších 22 korporací včetně hasičských sborů, poboček Ústředí matice školské, záloženských a spořitelních spolků apod. Své záměry a cíle Vltavský komité projednal i na přijetí u presidenta ČSR.

Činnost Vltavského komité vycházela ze záměrů, které i pro oblast řeky Vltavy přinášela novela vodocestného zákona z roku 1921 a jednoznačně podporoval výstavbu vysoké přehrady nad Štěchovicemi oproti některým odborníkům a představitelům zemských úřadů preferujících postavení pouhého zdymadla. Vodocestný fond zřízený v roce 1931 soustřeďoval prostředky na předpokládané stavby zdymadel a přehrad na řekách ČSR do roku 1941. Pro řeku Vltavu zajišťoval stavbu zdymadla u Vraného vysokého 12,9 m s plavební komorou a vodní elektrárnou o výkonu 10 tis. kW. Jeho stavba byla zahájena v roce 1930 a dokončena v roce 1935. Stavba druhého předpokládaného zdymadla nad Štěchovicemi (o původně projektované výšce 19,1 m) byla zahájena v roce 1939 a dokončena v roce 1943. Projekty třetího zdymadla nad Svatojánskými proudy proti Slapům předpokládaly výšku jeho hráze 37,4 m s vodní elektrárnou o kapacitě 15 tis. kW. Názvy statí prof. B. Votýpky a dalších autorů ve Vltavských proudech – „Na rozcestí“, „Ještě není konec zápasu“, „Chceme místo na slunci“ apod. – vyjadřovaly nejen zklamání, ale i odhodlání dále o „vysokou štěchovickou“ usilovat. S přípravou staveb všech tří zamýšlených zdymadel byla posuzována i řada návrhů prodloužení železniční tratě z Vraného do Štěchovic a pro zásobování stavebním materiálem využití projektu železnice ze Štěchovic do Přestavlk s plánovaným tunelem pod Červenou horou. Byly zahájeny i práce na stavbě silnice z Vraného do Měchenic s projektovaným silničním mostem přes Vltavu souběžným se stávajícím železničním mostem.

Vyhnanci ve vlastní zemi

Německá okupace českých zemí a vznik II. světové války nejen přerušily všechno úsilí o výstavbu „vysoké štěchovické“, ale hluboce zasáhly do života všech rodin v Loutí a Stromči a na celém Neveklovsku. Okupačními úřady bylo rozhodnuto o přeměně rozsáhlého území ohraničeného dolním tokem Sázavy a Vltavou a železničními tratěmi na úseku Benešov – Votice a Votice – Sedlčany v prodloužení k řece Vltavě na cvičiště německých vojsk zbraní SS, spojené s vysídlením podstatné části původního českého obyvatelstva. Většina historiků se shoduje, že toto rozhodnutí, bezprostředně zdůvodňované potřebami vedení války, bylo současně i prvním opatřením pro trvalé vysídlení českého národa z území Čech. Vystěhování podléhalo asi 30 tisíc obyvatel ze 65 obcí a bylo rozděleno do pěti etap. Mimo etapy byla vysidlována i část měst Benešova a Sedlčany.

Na vysidlovaném území bylo kromě vojenských cvičišť zřízeno 39 statků (většinou z původních dvorů) zbraní SS (SS Hofy), 8 polesí, několik rybníkářství a chovy ovcí, které měly býti po válce všechny přenechávány natrvalo „soukmenovcům“ – hrdinům války. Z některých vesnic vznikly ubytovny vojáků a existovalo i několik koncentračních táborů. Od roku 1943 u Hradištka asi pro 500 politických vězňů různých národností včetně Němců, mezi nimiž však byli i obyčejní trestanci, kteří dělali dozorce – „kápa“ ostatním vězňům. Několik desítek politických vězňů v tomto táboře bylo v dubnu 1944 zmasakrováno na cestě na pracoviště u Třebsína. Další koncentrační tábory byly zřízeny ve Vrchotových Janovicích a v Křepenicích. Vznikly i zvláštní tábory (také v Bystřici u Benešova) pro židovské míšence či pro manželské partnery židů. Jiné koncentrační tábory byly zřízeny pro utečence z řad totálně nasazených v Německu.

Na zabraných územích zůstala část českého obyvatelstva – veřejní zaměstnanci, kteří byli později přemísťěni, lesní a zemědělští dělníci a zejména v pozdějších etapách i někteří rolníci, kteří vesměs nuceně pracovali na dvorech SS. Počet není přesně znám a údaje se pohybují od 6 do 14 tisíc původních obyvatel. O jejich postavení zaznamenal lešanský kronikář: „Mnozí zůstali ve svých domovech, ale jejich služba byla služba otroků. Podléhali vojenskému velitelství ... Přísná a bezpodmínečná poslušnost, stálý dozor nad pohybem trpce ztěžoval život. Mnozí z nich byli i několikrát přemisťováni.“[16] Také ti, kteří se vystěhovali, museli každou další změnu bydliště hlásit přesidlovací kanceláři v Benešově.

Obec „Rabiň s osadou Loutí a Nedvězí“, jak můžeme čísti na vyhlášce Okresního úřadu v Benešově vylepované v obci 15. března 1942, byla zařazena do I. etapy vystěhování s termínem do 15. září 1942. Do této etapy zařadili i většinu sousedních obcí: Vysoký Újezd

s osadou Větrov, Blaženice s osadou Měřín i vzdálenější Krňany, Teletín, Tuchyně, Maskovice, Dalešice i Jablonná s osadou Nebřich. Současně vyhláška uváděla obce, kam se nesměli stěhovat, což pro I. etapu byly všechny obce okresu Neveklov (mimo Týnec n. Sázavou) a řada obcí v dalších okresech, u nichž se také předpokládalo vysídlení. Do II. etapy s termínem vystěhování do 1. dubna 1943 byly také zařazeny Netvořice, Bělice, Všetice, Ouštice, Netluky či Václavice. Do III. etapy s termínem vystěhování do konce roku 1943 bylo zařazeno město Neveklov a mj. i obce Blažim, Nahoruby, Stranný a Živohošť. V dalších etapách byly zejména zařazeny obce okresu Sedlčany, přičemž pro město Sedlčany byl stanoven termín 1. srpna 1943 a pro 236 domů v Benešově a v Bystřici 15. duben 1943. Poslední etapa s termínem do jara 1944 byla určena pro obce z okresu Votice a z neveklovského okresu pro Maršovice. Vysídlování řídila přesidlovací kancelář v Benešově zřízená protektorátním ministerstvem vnitra spolu s četnickými stanicemi, která pro prvou etapu přenesla dočasně sídlo do Netvořic.

Naplnily se tak obavy vznikající mezi obyvateli již od roku 1941 a nepomohla ani jednání delegací u ministrů protektorátní vlády. Z Loutí se vystěhovali Žižkovi do Lážovic u Osova, Loučtí do Poličan u Kutné Hory, Gobovi ze Stromče do Bukové na Šumavě a Stomeovi, kteří již od roku 1935 statek pronajímali, žili v Žehušicích. Jak uvádí F. V. Přeučil, z Nedvězí se jako poslední stěhovali Vrňákovi a Přeučilovi a vysídlenci se loučili se svými domovy 6. září 1942 o poutních bohoslužbách ve Vysokém Újezdě zpěvem svatováclavského chorálu a národní hymny Kde domov můj. Ti, co zůstali, byli přidělováni na práce u dvora Nedvězí, či na „SS Hofu“ zřízeném ze dvora v Jablonné. Také obecná škola byla z Netvořic přemístěna v roce 1943 do Krňan s názvem „Obecná škola v Netvořicích se sídlem v Krňanech“.

Pozemky vysídlených nikdo neobdělával a zarůstaly plevelem. Vesnice v nejbližším okolí Loutí utrpěly cvičnou střelbou, když okolí Blaženic a Dalešic bylo určeno za jednu ze čtyř tzv. cílových oblastí cvičné střelby. V místech křižovatky silnice z Blaženic do Dalešic s hlavní silnicí do Netvořic zanikla i hospoda „Na kovárně“[17], kde se scházívali sousedé z Blaženic a Dalešic (na harmoniku jim vyhrával majitel „Ferda“ Krajčí) a zastavovali i turisté z autobusů zajíždějících k Svatojánským proudům.

Obyvatelé Loutí a okolních vsí nemohli přivítat konec II. světové války a osvobození Československa ve svých domovech. Ačkoliv na území cvičiště nastával již od začátku května 1945 rozklad, soustředěná vojska byla zapojována do bojů, zejména po vypuknutí květnového povstání českého lidu. Ku Praze byla vyslána divize vojsk SS, jejíž jedna část s 50 tanky se přesouvala přes Zbraslav a sváděla boje v Radotíně, Lahovicích a ve Velké Chuchli. Přesun druhé části zabrzdila sabotážní akce na železnici u Čerčan a ozbrojené střety u Mnichovic a Stránčic. V květnových dnech bylo německými vojsky postříleno asi 70 politických vězňů prchajících z transportního vlaku u Olbramovic a Křešic. Závěrečnou krvavou epizodu na zabraném území tvoří, jak uvádí Jan Hertl, události ze 6. a 7. května 1945 v Živohošti, kde po ustavení Místního národního výboru 5. května a vyvěšení státních vlajek nastaly represálie německé četnické stanice, která si na posilu přivolala oddíl SS z Neveklova. V následujících dnech bylo zastřeleno celkem 8 mužů a další 4 byli zraněni. Po vstupu sovětských vojsk do Prahy 9. května začal masový odchod německých vojsk (po linii Neveklov – Křečovice – Sedlčany – Příbram), která prchala před postupem vojsk 4. ukrajinského frontu, která dosáhla Živohoště 11. května 1945.

I při svém návratu do opuštěných domovů na území, kde bylo stále drženo několik tisíc německých zajatců, museli vysídlenci překonat mnoho překážek. Revoluční národní výbor v Benešově zakazoval návrat z bezpečnostních důvodů (dokud nebude prohledán celý prostor). Až od 17. května byl umožňován návrat vysídlenců na zemědělské usedlosti o rozloze pod 50 hektarů. Dekret presidenta republiky z 19. května 1945 prohlásil všechny majetkové převody uskutečněné v souvislosti s vysídlením za neplatné. 1. června 1945 vznikl Úřad vládního komisaře pro území bývalého vojenského cvičiště, který předával správní agendu postupně vznikajícím národním výborům v obcích. Pomáhal jim i tzv. Národní výbor vysídlených obcí, který byl koncem roku 1945 nahrazen Sdružením českých měst a obcí vyvlastněných za okupace. Pomáhaly i obnovované spolky rodáků. Dotace na pomoc navrátilcům se řešily několik let.

Do Loutí a okolních vsí se vraceli obyvatelé po řadu měsíců. Jejich návrat ovlivňovaly i různé záměry centrálních orgánů na optimální využití vysídleného území. Některé kalkulovaly s přechodem části vysídlenců do nově osidlovaného pohraničí; jiné zvažovaly přesun zemědělské půdy do rukou státu a s jejím větším zalesněním či s vytvářením pastvin. Některé návrhy se pokoušely plánovitěji dělit území na specializovaná pásma: na turisticko–rekreační, obilnářské, jahodářské či určené pro výrobu potravin.

[16] *Citováno dle J. Jecha, O lidských dokumentech z Neveklovska, SVPP 1., 1957*

[17] *Podle kroniky obce Rabyně*

Dalešice po odchodu okupantů. Převzato ze statě J. Hertla. Foto J. Mareš

Vysoký Újezd po odchodu okupantů. Převzato ze statě J. Jecha.

Foto J. Mareš

Přehrada mění život

Navrátilci museli věnovat značnou péči obnově a opravám budov svých domovů. Úplně zničené budovy čp. 7 a čp. 19 v Nedvězí byly obnoveny pomocí prostředků Fondu národní obnovy nákladem kolem 1 mil. Kčs. Značné úsilí věnovali staroboví obyvatelé obnově chovu dobytka a zejména znovuzúrodnění dlouhodobě neobhospodařovaných úhorů. Obtížně hledali i původní hranice svých jednotlivých pozemků. Velkou pomoc poskytovala již od 15. srpna 1945 nově zřízená traktorová stanice na Tloskově, která zejména pro první přeorávání používala traktorů z dřívějších „SS Hofů" a z dodávek UNRR. Jeden traktor trvale pracoval na pozemcích v obvodu Blaženic. Přestože se podařilo zčásti sklidit v roce 1945 úrodu z „SS Hofů", navrátilci se 2–3 roky do plné obnovy osevních postupů potýkali s nedostatkem potravin a píce, který ještě prohloubilo sucho v roce 1947. Podmínky pro vzdělávání zlepšilo zřízení měšťanské školy v Netvořicích od roku 1946. Brzy byl také otevřen obchod J. Kadeřábka v Blaženicích.

Od dvora v Nedvězí, kam se z dočasně osídleného statku v pohraničí vrátil původní majitel P. Rákosník (statek později převzal Jan Rukavička, manžel dcery P. Rákosníka z prvního manželství), bylo v roce 1947 pro drobné zemědělce v Nedvězí a Vysokém Újezdě „odparcelováno" asi 28 ha a u dvora zůstalo kolem 15 ha rolí. Na dvoře, který v roce 1948 převzaly státní statky, zůstal J. Rukavička jako jeho správce. Také polnosti a lesy náležející v Loutí k hospodářství Stomeových a Louckých byly v roce 1953 převzaty k hospodaření státního statku v Netvořicích. V dalších letech státní statek převzal soukromá zemědělská hospodářství i v Blaženicích (JZD byla založena ve Vysokém Újezdě a v Bělici) a vznikla hospodářská farma Loutí. Po roce 1974, kdy i část okolních obcí byla převedena od okresu Benešov k okresu Praha–západ, se urychlila specializace statku na velkovýkrmnu vepřů s chovem plemenných kanců a prasniček.

V roce 1949 se začaly naplňovat letité tužby rodáků z Netvořicka i jeho obyvatel po výstavbě „vysoké štěchovické". Začala stavba Slapské přehrady. Přehradní hráz vysoká 64 m byla dokončena v roce 1954 a její spolehlivost příroda v témže roce ověřila velkou povodní, jejíž vody zachytila. Napuštěné přehradní jezero vytvořilo vodní plochu 14 km^2 a zadržuje kolem 270 mil. m^3 vody. Svou délkou 44 km dosahuje až k hrázi vodní elektrárny v Kamýku n. Vltavou. Brzy ichtyologové zjistili, že v přehradním jezeře žije na 30 druhů ryb. Podmínky pro život ryb se změnily po roce 1960, kdy do Slapské přehrady začala přitékat chladnější voda z nově vystavěné přehrady Orlík.

Po napuštění slapského přehradního jezera se po jeho obou březích rychle rozšiřovala výstavba rekreačních objektů a chat. V některých místech vyrostly i větší stavby hotelového typu. Vzniklo mnoho míst pro rybaření a vodní sporty. Tak se postupně vytvářelo široké rekreační a turistické zázemí pro obyvatele hlavního města i měst a městeček z okolí přehrady. Také na katastrálním území obce Rabyně vzniklo přestavbou původního ubytovacího zařízení pro stavbaře zařízení hotelového typu a po výstavbě několika rekreačních a rodinných domků nové sídelní uskupení, jež bylo nazváno Nová Rabyně.

Mezi hrází Slapské přehrady a štěchovickým zdymadlem zůstalo zachováno na obou březích Vltavy několik kilometrů přírodně méně narušeného původního skalnatého údolí „staré řeky". Při pravém břehu se nachází strmá, kolem 100 m vysoká, do tmava zbarvená skála nazývaná „Mařenka". Dostala údajně jméno po dívce, která z nešťastné lásky ukončila svůj život skokem ze skály. Blíže ke Štěchovicím najdeme přírodně chráněné, bizarně skalnaté území nazvané „Kobylí dráha", kde se vyskytují některé druhy chráněných rostlin.

Také při levém břehu, po kterém vede stezka pro pěší z Třebenic do Štěchovic, objevíme stometrové útesy „Bílých skal", které inspirovaly k napsání známé trampské písně „Až ztichnou bílé skály". Blíže ke Štěchovicím projdeme kolem míst jedné z nejstarších trampských osad – legendární Ztracenky. Byla zakládána na počátku trampského hnutí, které inspiroval skauting, avšak z touhy po větší volnosti, někdy v letech kolem 1. světové války. První trampy nejsilněji přitahovala oblast Svatojánských proudů na Velké řece (jak přezdívali Vltavu). Nazývali je Hučící proudy či prostě Proudy – mimo jiné proto, že v těchto místech řeka nejvíce „promlouvala" či hučela, což s bizarností skal vytvářelo představu divoké řeky. Na místech původní Ztracenky, jak píše Bob Hurikán[18], nejdřív vzniklo tábořiště pojmenované Roaring Camp (tábor řvavých nebo řvoucích) a na jeho místě v roce 1919 tábořiště Ztracená naděje, jehož pojmenování jistě odráželo i nálady mladých lidí žijících v letech světové války. Do dějin trampingu vešlo pod zkráceným názvem „Ztracenka". V Proudech vznikala i další tábořiště – RWHIDE, HIAWATA, YUKON či Mrtvý muž – a trampské hnutí se šířilo i do údolí potoka Kocába (přezdívaného Hadí řeka), dolní Sázavy (tzv. Zlatá řeka) či do Zvolské strže u Vraného (tábor ELDORÁDO). S děním ve Ztracence je spojeno i jméno známého představitele trampingu Jarky Mottla i Boba Hurikána, který v době výstavby Slapské přehrady

[18] *Peterka, J., (= Bob Hurikán), Dějiny trampingu, Praha 1999*

Podle zákona o půdě z roku 1992 bylo hospodaření s půdou a lesy vráceno Stomeovům a dědicům v rodě Louckých. V tomto roce se znovu osamostatnilo myslivecké sdružení „Kamzík" (dočasně spojené s mysliveckým sdružením v Krňanech), které vedl Ivan Hrma. Jednota Praha – západ pronajala prodejnu potravin v Blaženicích i hotelové zařízení na Nové Rabyni. V roce 2000 Roman Pacovský uvedl v Loutí do provozu autolakovnu.
Po zrušení chovu skotu zůstal na farmě Nedvězí zachován jen chov koní. Jezdecké závody na loutském závodišti pokračovaly v roce 1991 soutěží o cenu Agrobanky a v září 1992 obhájil poslední „federální" vozatajské prvenství jezdec Nesvačil ze ZD Moravský Krumlov. V tomto roce pronajali farmu od restituentů ing. Jiří Jedlička se zmíněným Tomášem Bartákem a nazvali ji „Favory". Odkoupili i základní stádo starokladrubského bělouše, které rozmnožili až na 170 kusů koní a hříbat. Farma „Favory" spolu s Českou jezdeckou federací uspořádaly v roce 1993 v Loutí I. mistrovství a v roce 1994 II. mistrovství České republiky koňských dvojspřeží a čtyřspřeží. Nedvězský statek v roce 1995 od dědiců Rukavičkových převzal M. Štěpánek (ing. Jedlič-

Ze závodů koňských čtyřspřeží v Loutí, foto archiv L. Pallové

pracoval i při odlesňování zatápěného údolí jako dřevorubec a také jako betonář a minér. Jeho domovská osada HURIKÁN vznikla na levém břehu Sázavy nad Hvězdonicemi.

V roce 1960 vznikla střediskový obec Rabyně, k níž náležely i Blaženice s Měřínem. Život v osadě Loutí ovlivňovalo zřízení Odborného zemědělského učiliště (rovněž v roce 1960). Využívalo hospodářských budov a polností statku čp. 1 a pro ubytování žáků postavilo přízemní ubytovnu čp. 14. Zařízení po pěti letech převzal n. p. Stavební isolace Praha a po reorganizaci se později stalo školicím střediskem VHJ Teplotechna Praha. V letních měsících zařízení sloužilo i pro rekreaci zaměstnanců či pro výměnnou rekreaci pracovníků pocházejících zejména z tehdejší NDR. K původním ubytovnám podnik přistavěl jednopatrovou budovu s jídelnou, učebnami, kuchyní (kuchyň pro stravování žáků učiliště byla dříve umístěna v budovách statku) a ubytovacími pokoji v patře a na opačném konci dosavadní ubytovny zřídil dílny.

Zařízení vytvořilo i několik nových pracovních míst (správce budovy, kuchařky, údržbáři, uklízečky a pod.) pro obyvatele okolních vesnic. Měnilo se složení obyvatel, když na „Žižkovu chalupu“ čp. 2 přesídlila rodina E. Pacovského, dům čp. 3 obývala M. Fliegrová, na chalupě čp. 4 žila rodina Jar. Petráškové a v domku čp. 11 rodina Jana Vaňka. Budovu školicího střediska postupně obývaly mladé rodiny Josefa a Miroslava Papírníka a byt v budově statku rodina Gejzy Botha. Vedoucí střediska Josef Papírník st. vykonával od roku 1971 funkci předsedy MNV Rabyň. V letech 1972–1973 obec zrekonstruovala (a nechala vyasfaltovat) některé silnice v okolí, mj. z Nedvězí do Staré Rabyně a z Loutí do Nedvězí.

Stavby rekreačních objektů se rychle rozšiřovaly i do větších vzdáleností od přehradního jezera. V roce 1976 bylo na katastrálním území Rabyně napočítáno[19] spolu se 115 obytnými domy 275 chatových objektů. V roce 1978 nechal MNV rozměřit v Loutí 8 stavebních parcel za objektem školicího střediska Stavebních isolací (v prostoru bývalé drůbežárny); později dalších 6 parcel v jeho blízkosti a za stavením „Louckých“ čp. 4. Jejich výstavba se uskutečnila v průběhu dalšího desetiletí, kdy také vznikly zahrádkářské a chatové kolonie podél potoka do Punčochářského luhu, při hlavní silnici od Blaženic k přehradě a na stráni pod Stromčí, ke které obec upravila cestu vedoucí od Loutí. Počet popisných čísel v Loutí se rychle přiblížil ke třicítce. Avšak pokles počtu obyvatel žijících v obcích vedl i ke zrušení školy ve Vysokém Újezdě v roce 1983.

Uživatelé rekreačních objektů, pocházející ze směs z Prahy a z Benešova, vnesli do společenského života řadu prvků trampsko-chatařského života, které se projevily i v přezdívkách jednotlivých skupin domů a chat: Horní Loutí (alias Horňáci), Dolní Loutí alias Bahňákov či Zelené údolí. Společně se nejčastěji setkávali v klubovní místnosti školicího střediska (jeho výčep provozovala Jednota Praha–západ) a na hřištích při rekreačním volejbalu a nohejbalu. Často podnikali společné výlety do Nedvězí. Vžívaly se i společenské akce – zpočátku zejména velikonoční pomlázka a posvícenecké zábavy. Na počátku osmdesátých let navštěvovali červnové srazy trampů v osadě KEŇO v Pexově luhu, kde předváděli scény z války Severu proti Jihu. Od roku 1988 začali čepovat pivo i u Pacovských, kde 17. června 1989 slavnostně otevřeli nově zřízený hostinec „U Zlaté packy“.

Rostoucí počet chat a rekreačních domků – v Loutí se zvýšil v roce 1991 na 42 a na území obce Rabyně na 365 – ovlivňoval i společenský život na Nové Rabyni, kde v letech 1979–1981 v sále školicího střediska (od roku 1980 jej převzalo Ministerstvo zemědělství) v každé sezoně se uskutečnilo až 8 plesů pořádaných hasičskými sbory z Vysokého Újezda, Rabyně a Blaženic, či mysliveckým sdružením, které proslavily bohaté tomboly. Konaly se i námořnické bály a mládež z Loutí chodívala do Rabyně na pravidelné diskotéky. V blízkosti Loutí po silnici od přehrady k Blaženicím a přes Vysoký Újezd ku Praze projeli v roce 1980 účastníci Závodu míru a od konce sedmdesátých let okolím procházejí velké počty účastníků turistického pochodu Praha – Prčice. Později společenský život v Loutí ovlivnilo i zřízení dostihového závodiště (odbagrováním bývalého pole v prostorách za školicím střediskem) s tribunkou. Již dříve nedvězská farma jako středisko rostlinné výroby postupně přecházela na chov skotu s hojným využíváním pastvinářství. V roce 1977 na nedvězském statku chovali na 30 dojnic a kolem 100 jalovic a v loutském statku kolem 30 kusů skotu ve výkrmu. Později byl zaznamenán i chov několika stovek ovcí. Ke konci roku 1984 byl zaveden i chov koní (se zaměřením na plemeno starokladrubského bělouše), který byl od roku 1989 uznán za rozmnožovací chov. Věnoval se mu zejména Tomáš Barták, jenž přišel na zdejší farmu z Pecínova u Benešova. První jezdecké dny, které uspořádal jezdecký kroužek organisace SSM státního statku, se uskutečnily v Loutí 20.–21. června 1987 (jako soutěž dvojspřeží) a o týden později pokračovaly závody v drezuře koní a skokanskými soutěžemi mj. reprezentujících kroužky z dalších míst republiky. V listopadu se uskutečnila Hubertova jízda za účasti 40 koní. O rok později program

[19] *Podle kroniky obce Rabyně O. Louckého*

Foto archiv F. Keprta

rozšířily i závody ve skocích a tzv. maratonská jízda.

Při volbách v červnu 1990 také v obci Rabyně získalo nejvíce hlasů Občanské fórum, které volilo 55 % voličů, Čs. lidová získala 18 % a KSČ 13 % hlasů. Funkci starosty převzal Josef Komárek z Nedvězí a do zastupitelstva byli zvoleni i loutští občané Josef Mrázek a Emil Pacovský, který od voleb v roce 1996 převzal i funkci starosty. Po dvojím obecním referendu byla obec na přání občanů připojena od roku 1996 opět k okresu Benešov.

Podle zákona o půdě z roku 1992 bylo hospodaření s půdou a lesy vráceno Stomeovům a dědicům v rodě Louckých. V tomto roce se znovu osamostatnilo myslivecké sdružení „Kamzík" (dočasně spojené s mysliveckým sdružením v Krňanech), které vedl Ivan Hrma. Jednota Praha–západ pronajala prodejnu potravin v Blaženicích i hotelové zařízení na Nové Rabyni. V roce 2000 Roman Pacovský uvedl v Loutí do provozu autolakovnu.

Po zrušení chovu skotu zůstal na farmě Nedvězí zachován jen chov koní. Jezdecké závody na loutském závodišti pokračovaly v roce 1991 soutěží o cenu Agrobanky a v září 1992 obhájil poslední „federální" vozatajské prvenství jezdec Nesvačil ze ZD Moravský Krumlov. V tomto roce pronajali farmu od restituentů ing. Jiří Jedlička se zmíněným Tomášem Bartákem a nazvali ji „Favory". Odkoupili i základní stádo starokladrubského běloušе, které rozmnožili až na 170 kusů koní a hříbat. Farma „Favory" spolu s Českou jezdeckou federací uspořádaly v roce 1993 v Loutí I. mistrovství a v roce 1994 II. mistrovství České republiky koňských dvojspřeží a čtyřspřeží. Nedvězský statek v roce 1995 od dědiců Rukavičkových převzal M. Štěpánek (ing. Jedlička přešel se svým chovem do objektů v místech starodávné tvrze v Benicích), který jej po opravách v roce 1996 slavnostně otevřel jako farmu „Michael".

Častěji se konaly myslivecké plesy v sále školícího střediska v Loutí, které pronajala a později převzala firma Autopark. Činnost rozšířila zejména o ubytovací služby a organizování škol v přírodě. Také ve společenském setkávání uživatelů chat a rekreačních domků se objevily nové formy společného „posezení" jako kolektivní grilování, společné uzení masa a zejména každoroční dožínky, kterým organizátoři každým rokem vtiskli nový ráz. Pod redakcí L. Pallové vyšly v roce 2000–2001 několikrát „Loutské listy". Své pobyty spojovali i s poznávacími výlety zejména do míst spjatých s historií regionu. V budovách bývalých lešanských kasáren je dnes umístěna expozice Vojenského historického muzea. V Netvořicích kromě městského muzea působí od roku 2002 v budově bývalé koželužny expozice asi 100 motocyklů zřízená ing. J. Stibůrkem. V bývalých sídlech pánů na Jablonné a na Tloskově, přestavěných v 18. a 19. století na zámky, jsou umístěna zařízení Ústavů sociální péče.

Nejnověji město Neveklov spolu s Českým svazem ochránců přírody ve Vlašimi zrekonstruovalo rozsáhlý (asi osmnáctihektarový) park se vzácnými dřevinami při bývalém tloskovském zámku. Výletníkům slouží i zajímavá turisticky značená stezka vedoucí zalesněnou krajinou při pravém břehu Vltavy od „Psaných skal" u soutoku potoka Mastníku s Vltavou (s nápisy tesanými ve skalách pocházejícími z 16. a 17. století od tzv. Pecínovských bratří) přes Nahoruby, Blažim a Jablonnou do Loutí. Z Loutí stezka pokračuje přes Nedvězí Pexovým Luhem k Teletínu a kolem skály „Mařenka" k Třebsínu.

Loutí přibližně v letech 1910–920. Foto Josef Dvořák Davle

POUŽITÁ A DOPORUČENÁ LITERATURA

1. Benešovsko – Podblanicko, kolektiv pod vedením J. Petráně, TEaPS MH, Praha 1985
2. Boháč, Z., Dějiny osídlení středního Povltaví v době předhusitské, Zemědělské muzeum, ÚVTI Praha
3. Burdová, P., Seznamy svobodníků z konce 18. a počátku 19. století, Sborník vlastivědných prací z Podblanicka (dále SVPP) 20,1979
4. Čornej, P., Vývoj pozemkové držby feudálů na Podblanicku v prvé polovině 17. století, SVPP 20, 1979
5. Gabriel, F., Pivovarství v Posázaví a na Podblanicku v minulosti, SVPP 13, 1972
6. Hanel, L., Císař, J., Ryby slapské údolní nádrže, SVVP 24,1983
7. Hertl, J., Dějiny vystěhovaného kraje mezi Vltavou a Sázavou v letech 1942–1945, SVPP 1, 1957
8. Hoffmannová, J., Poválečná obnova území bývalého cvičiště zbraní SS Benešov, SVPP 28, 1987
9. Hraše, J. K., Zemské stezky, strážnice a brány v Čechách, N. Město nad Metují, 1885
10. Jech, J., O lidských dokumentech z Neveklovska, SVVP 1, 1957
11. Kofroň, S., Jak se dříve žilo v Povltaví, SVVP 36, 1996
12. Laštovička, J., Netvoršti z Březí, Vlašim 2003, Ze staré historie kostela Nanebevzetí P. Marie v Netvořicích, Pod Blaníkem 4, 2001
13. Laštovičkovi, J. a M., Z historie Netvořic a okolí, 1997
14. Lisá, E., Berní rula, sv. 31, kraj Vltavský
15. Müller, V., Svobodníci, Praha 1905
16. Nový, R., Ostrovské urbáře z let 1388 a 1390, Sbor. NM., A 15, č. 1, 1961, Vývoj struktury pozemkového vlastnictví na Benešovsku v předhusitské době, SVPP 20, 1979
17. Hurikán, Bob (Peterka, J.), Dějiny trampingu, Praha 1999
18. Pod Blaníkem 1936–1940, 2001–2005
19. Povltavské listy, roč. 1894–1898
20. Povltavské obzory, roč. 1911–1915
21. Profous, A., Místní jména v Čechách, Praha 1940–1960
22. Přeučil, F., Kronika staré Rabyně, rukopis, archiv O. Louckého
23. Ruzha, J., Kronika obce Blaženice – Měřín, rukopis, archiv O. Louckého
24. Růžička, J., Nejstarší osady na Benešovsku, Pod Blaníkem 1940–41,
    O pravěkém osídlení Benešovska, Neveklovska a Vlašimska, SVPP 6, 1965,
    Jak se stavěly silnice v našem kraji, Pod Blaníkem 1940–41
25. Šimůnek, Z., Požárské kamenolomy na počátku třicátých let, SVPP 28, 1987
26. Tůma, K., První bitva husitská, Pod Blaníkem 1931–32
27. Tywoniak, J., Boje za stará práva na Podblanicku, SVPP 6, 1965
    Historické památky okresu Benešov, Benešov 1985
    Počátky průmyslové revoluce na Podblanicku, SVPP 1, 1957
28. Vaněček, Ed., Výlety do Týnce nad Sázavou, Pod Blaníkem 1931–32
    Měsíční jahody, Pod Blaníkem 1936–37
    Na dvoře krále jahodářů, tamtéž
29. Vaniš, J., Svobodníci ve středních Čechách v letech 1550–1620, Historická geografie, Praha, ČSAV 1971
30. Vlasák, A. N., Okres Neveklovský, Praha 1878
31. Vltavské proudy, roč. 1922–1934

OPIS KRONIKY RABYNĚ–NEDVĚZÍ FRANTIŠKA PŘEUČILA

Letecký snímek vsi Nedvězí

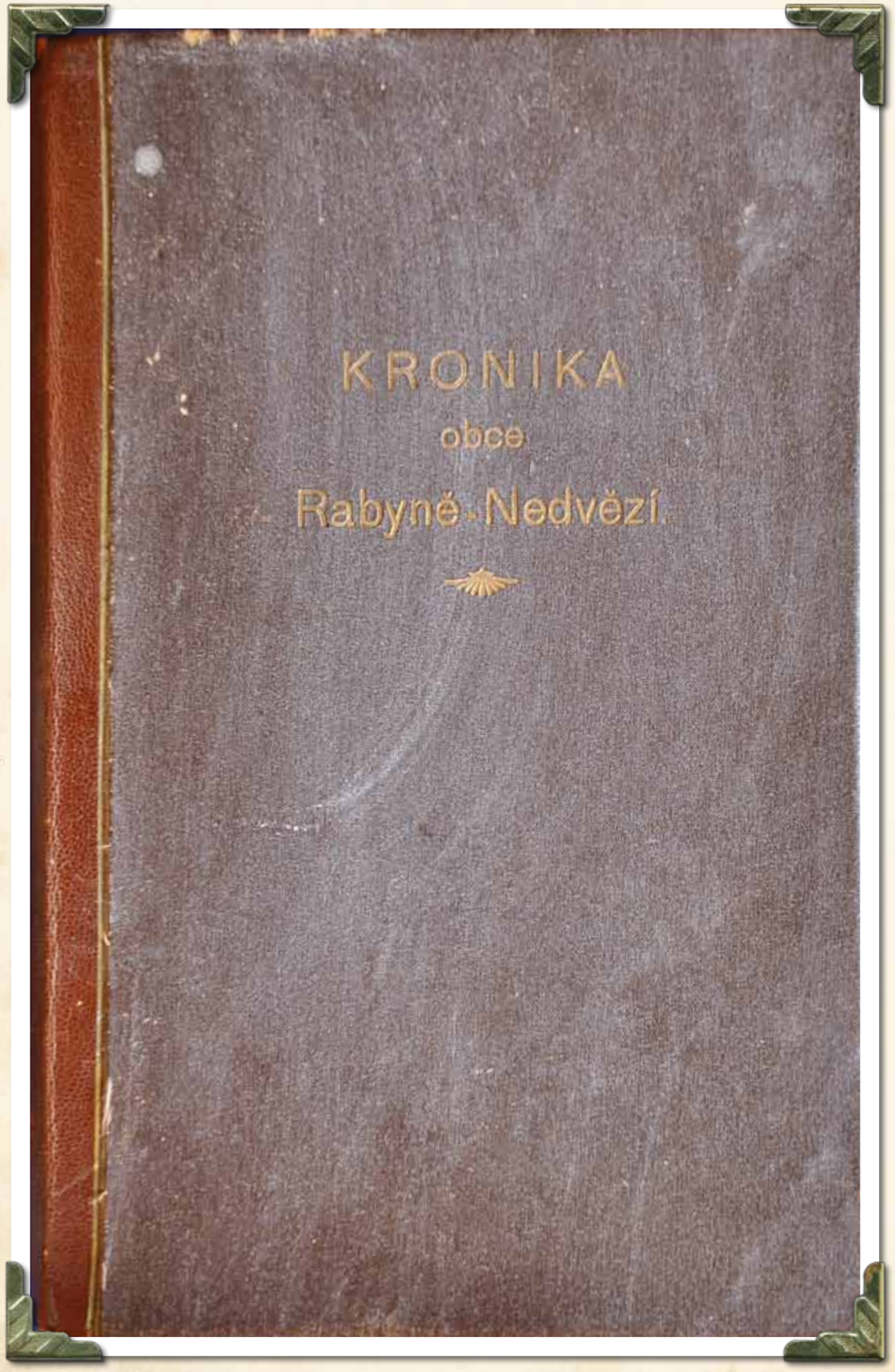

Kronika Rabyně-Nedvězí

Vyznání kronikáře, řídícího učitele Františka Přeučila, rodnému místu

Obec nepatrnou na počet domů marně byste hledali
v jízdním řádu železnic nebo autobusových tratí a také nikde dosud
neviděli jste honosných prospektů, že by to bylo lázeňské místo nebo letovisko.
A přece je to jedna z nejzdravějších našich obcí, v níž tráviti třeba
i jen krátký čas jest přímo balzámem našim dýchadlům.
Na krásné rovině, nad vysokou, neslezitelnou strání, na pravém břehu Vltavy,
nad Svatojánskými proudy, kolkolem obklopena listnatými i jehličnatými lesy
leží Rabyň i se svými osadami: Nedvězím, Loutím a Stromčí,
snad právě v matematickém středu Čech.

Kronika Rabyně-Nedvězí

Kroniky – zrcadla života našich předků

Rabyňsko sice mělo někdy dávněji, jak se uvádí v kronice, smůlu na kronikáře. Pak ale našlo velké štěstí v jednom ze svých rodáků, panu řídícím Františku Přeučilovi. Díky němu ožil nejen kraj a jeho tvář dávno zapomenutá, ale i dávní lidé ve vší bohatosti svých osudů, lopocení za chlebem i majetkem, podoby osobitých charakterů i životů těch, kdo zde prošli před námi.

Pan řídící Přeučil byl z rodu Raisovských vypravěčů, dokáže zajímavě podat i každodenní zdánlivě všední život předků, barvitý obraz svého rodného hnízda. Možná právě proto, že prošel světem i válkou a uměl srovnávat.

Popisy života předků, plné přesných údajů, představují nejen neuvěřitelné množství práce, kterou musel věnovat hledání v pozemkových knihách, různých záznamech a rozhovorech s ubývajícími pamětníky, ale mají i svou poetickou hodnotu v krajových pověstech, plných bájných bytostí a jejich neplech, a i popisech míst, domů a poutavých historiích jejich obyvatel.

Dá se říci, že svým vysokým standardem ovlivnil styl práce kronikářů v okolí i těch, kdo přišli po něm.

A to je ten důvod, proč si myslíme, že by tyto zápisy neměli číst jen občasní zájemci, ale i lidé z kraje a třeba i návštěvníci z daleka, pro které pak tahle místa obživnou dávným shonem i ruchem.

Tak vraťte se s námi do čtyřicátých let minulého století k panu řídícímu Přeučilovi a s ním k časům, které představovaly historii i pro něho.

KRONIKA STARÉ RABYNĚ

Životopis F. Přeučila

Autor kroniky o sobě:

Obec rabyňská neměla svého času štěstí se svými kronikáři. Jeden prý již část poznámek sehnal, ale zemřel a zápisky se ztratily. Druhý byl ustanoven, ale k práci se nedostal. Pisatel těchto řádků dověděl se o vánocích 1929, že obec zákonem z roku 1920 předepsané kroniky nemá, nabídl se dopisem obci k sepsání kroniky a ta jej jmenovala obecním kronikářem.

Jest tedy kronikářem František V. Přeučil, narozený 1. 11. 1881 v Nedvězí, synek chalupníka Františka Přeučila a jeho choti Marie, roz. Požárské z Nedvězí, čp. 18. Byl pátým děckem rodiny, když před ním čtyři sestry v dětských letech dvou, jednoho a dvojčata po porodu zemřely. Po něm pak narodili se ještě tři bratři, z nichž následující po něm ve třech letech zemřel.

Život dětský žil stejný jako všichni jeho vrstevníci. Kolébka s dřevěnými kolébadly byla první jeho královskou loží, z níž ho vyndali jen k vykoupání, nakrmení nebo převinutí. Na zábavy s ním neměli rodiče času. Jedině babička ho někdy pokolébala. Jakmile byl větší, brávala ho matka s sebou na pole, posadila na sukni nebo na zástěru a zábavu si musel obstarati sám. Brekot mu nepomohl. Když pak přišli mladší sourozenci, musel i na ně dávat pozor. Sotva uměl chodit, již pásl husy na zahradě a po žních na strništích. To byla taky první škola počtů. Na husách naučil se počítati do dvaceti, než začal chodit do školy. Byl slabého těla, ale práci musel zastat. Již asi v osmi letech pásal sám dobytek v „Jalovčinách“. Ráno po páté hodině mu „sepjali“ dobytek, t. j. řetěz od rohů zvířete uvázali krátce k levé noze nad paznehty, takže dobytek nemohl volně utíkat, vyhnali na dvůr a on hnal na pastvu. Na mizícím stínu na újezdském kostele poznal, kdy se blíží osmá hodina. Hnal domů, dobytek ve chlévě uvázal, umyl se, snědl trochu krupkové polévky, ukrojil si krajíc chleba a hajdy do školy v trepkách, pantoflích, v létě pásl bos. Škola byla od devíti hodin, ale někdy přece nějakou minutu zmeškal. Po příchodu ze školy slupl něco od oběda nebo vypil hrnek kyselého mléka a zase na pastvu. Nejhůře bývalo, pršelo-li nebo foukal studený vítr. Ba i kroupy pasáka prohnaly.

Na učení byl čas jen ve škole a doma po večeři při otevřených dvířkách u plotny. Později i chvíle u stolu. Mnoho se však svítit nesmělo, petrolej byl tehdy ještě vzácný a hlavně hodně drahý pro chalupníka. Než i na pastvě se četlo.

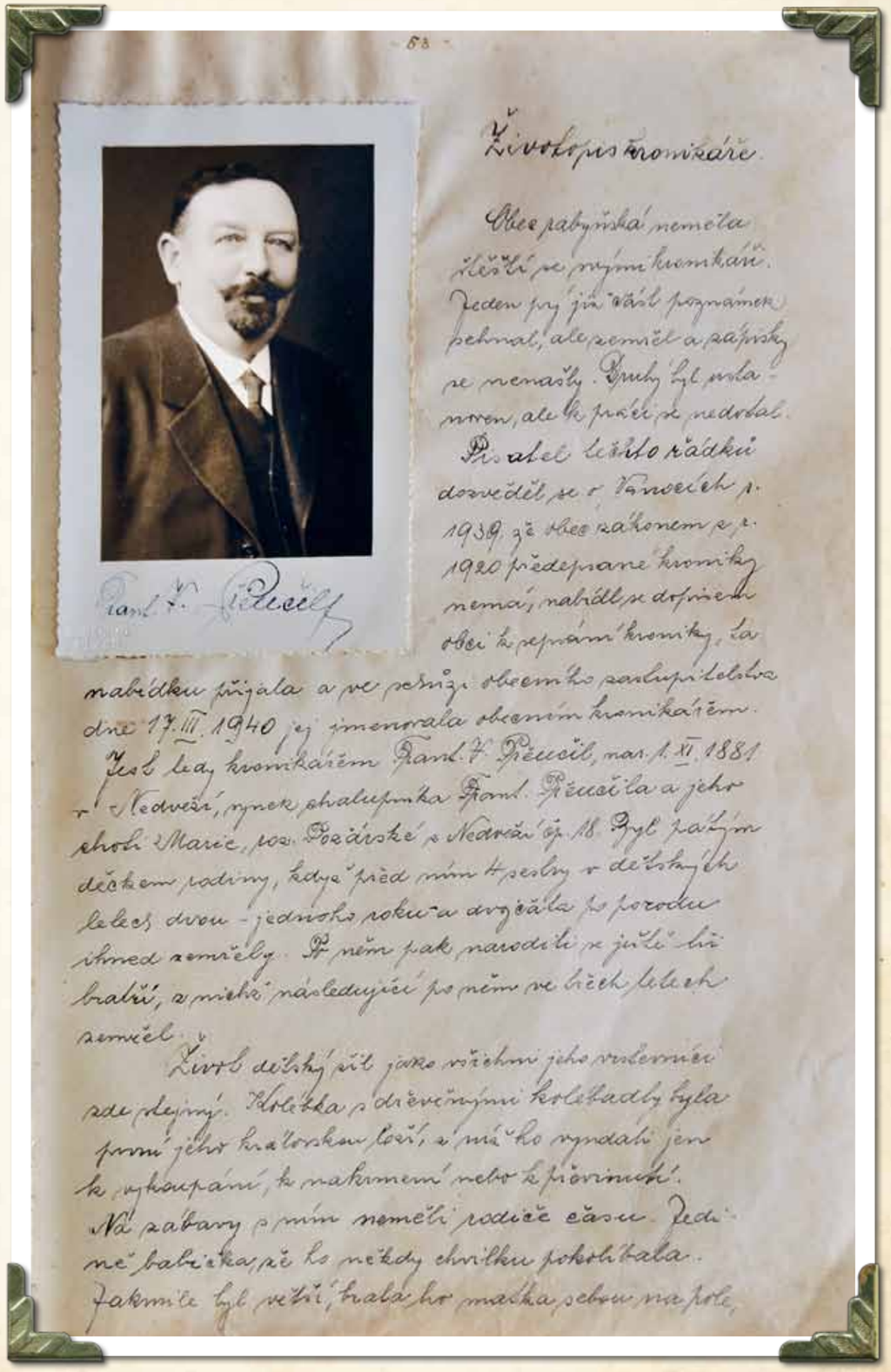

Životopis kronikáře.

Obec rabyňská neměla štěstí se svými kronikáři. Jeden prý již část poznámek sehnal, ale zemřel a zápisky se ztratily. Druhý byl ustanoven, ale k práci se nedostal. Pisatel těchto řádků dověděl se o Vánocích r. 1939, že obec zákonem z r. 1920 předepsané kroniky nemá, nabídl se dopisem obci k sepsání kroniky, ta nabídku přijala a ve schůzi obecního zastupitelstva dne 17. III. 1940 jej jmenovala obecním kronikářem.

Jest tedy kronikářem Fran. V. Přeučil, nar. 1. XI. 1881 v Nedvězí, synek chalupníka Fran. Přeučila a jeho choti Marie, roz. Požárské z Nedvězí čp. 18. Byl pátým děckem rodiny, když před ním 4 sestry v dětských letech dvou - jednoho roku a dvojčata po porodu ihned zemřely. Po něm pak narodili se ještě tři bratři, z nichž následující po něm ve třech letech zemřel.

Život dětský žil jako všichni jeho vrstevníci. Kolébka s dřevěnými kolébadly byla první jeho královskou loží, z níž ho vyndali jen k vykoupání, nakrmení nebo převinutí. Na zábavy s ním neměli rodiče času. Jedině babička ho někdy chvilku pokolébala. Jakmile byl větší, brala ho matka sebou na pole,

Brzy přečetl jsem celou žákovskou knihovnu i knihy, které jsem si od spolužáků vypůjčoval, a vše, co mi přišlo do rukou. V deseti letech četl jsem staré knihy a zápisky po svém pradědu učiteli, tištěné a psané švabachem. Švabach mě naučila číst matka.

Že jsem i na polích musel vypomáhat, nemusím dokazovati. Když mi bylo 11 let, neměli u dvora dostatek sběračů za sekáči, a tak mě vzal dědeček s sebou, abych za ním sbíral. Měl jsem královský honorář 30 kr. denně (60 hal.), ale večer jsem byl jak rozlámaný, bolestí jsem jen zuby zatínal. Ale druhý den musel jsem zase. A tak to šlo celé žně. I jinou práci u dvora jsem konal, snášel jsem snopky do panáků, nakládal hrstě do snopů, skládal na vrstvě ve stodole, jezdil s potahem v žentouru. Později pracoval jsem i u mlátičky a ve 14 letech dával jsem již do párnice za nejvyšší dvorskou mzdu 60 kr. denně, k tomu dopoledne svačina, v poledne oběd, odpoledne svačina a večeře a ke každému jídlu půllitr piva.

Ve škole měl jsem pěkné vysvědčení a pan řídící Doms i pan učitel Patka nabádali otce, aby mě dal na studie. Bylo určeno, že se budu učit v Praze truhlářem nebo kupcem, ale já jsem škemral jen o studie, ač jsem nevěděl, čeho ke studiím je třeba. Protože doma se pro studie nemohli rozhodnout, chodil jsem do újezdské školy do 14 let, kdy jsem dostal propouštěcí vysvědčení. Poslední tři roky měl jsem ve škole úlevu, tzn., že od 1. května do 1. listopadu jsem nemusel do školy.

Tak jsem pomáhal doma a u dvora a z výdělku připlácel jsem si na šaty a boty. Jinak rodičům jsem peněz neodváděl, ukládal jsem si je u babičky. Tak z výdělku u dvora, za různé posílky a za prodaná holoubata (měl jsem pět párů holubů) měl jsem ve čtrnácti letech ušetřeno 135 zl. 50 kr.

Těsně před zápisem do škol konala se doma rodinná porada a tam babička prosadila svou, abych šel na studie, a slíbila za dědečka, že mi na studie přispěje 100 zl. Ještě večer doběhl jsem si do Újezda pro frekventační vysvědčení a ráno před čtvrtou hodinou vyrazili jsme s otcem na parník do Štěchovic. V Praze jsem byl přijat. Studie nedělaly mi potíží, ale horší bylo s bytem a stravou. Prvý rok bydlil jsem u tety, matčiny sestřenice, jejíž synek, školák obecné školy, mladší mě, byl u nás od narození jako doma. Otec uvolil se platit 6 zl. měsíčně, k tomu posílal bochníky chleba, pytle bramborů, kroupy, krupky, máslo, sádlo, ale já měl hlad. To, co mi teta oddělila, mi nestačilo, a z toho, co z domova poslali, jsem si vzít nesměl. Doma si postěžovat jsem se bál, aby neřekli, abych toho nechal a šel se učit řemeslo.

Druhým rokem jsem se od tety odstěhoval, bydlel jsem v rodině kolegy, kterého jsem přiučoval, ale hlad byl tam také. Z ušetřených peněz jsem se ošatil, obul a koupil knihy, že to pro začátek roku stačilo. Ve třetím roce měl jsem už slušný byt, bydlel jsem ještě se dvěma kolegy, nějaké obědy jsem dostal v klášteře, snídaně a večeře hradil jsem z peněz, které jsem měl za kondice, tj. za soukromé vyučování mladších studentů v rodinách. Někdy, musel-li jsem koupit knihy nebo sešity, nezbylo na večeři, a tak krajíček chleba taky stačil. Jindy dvě krejcarové housky a za dva krejcary tlusté od šunky. Hůře bylo, když v klášteře nezbyl na člověka oběd.

Lépe bylo potom, když jsem se dostal na učitelský ústav a zásluhou vzácného ředitele, kanovníka Dr. Františka X. Blandy, dostal jsem slušně honorované hodiny. V té době byl kaplanem u sv. Apolináře kněz František Heřman, rodák ze Slapnice u Krňan, a ten nám, studentům z oujezdského kraje, dával měsíčně 1 zl. podpory. Byli jsme mu vděčni a já na něj rád vzpomínám. Škoda, že mlád zemřel.

Leč předchozí nedostatek, učení studentů a mé studie v nastavených hodinách nočních a snad i sport podťaly mé zdraví a dostal jsem ve třetím ročníku chrlení krve a zápal plic a déle než půl roku jsem si poležel v nemocnici v Praze. O mém uzdravení po onemocnění prohlásil lékař mému otci: „Ten šlapat trávu již nebude." A já nemoc překonal, dostudoval a šlapu trávu ještě dnes.

Po maturitě na učitelském ústavu v Praze vstoupil jsem do služeb „Ústřední Matice Školské" v Praze a učil jsem v Liberci, Znojmě, Bylině, Mostě, Duchcově, v Pohledu u Něm. Brodu, Hlávkově u Jihlavy a v r. 1907 ustanoven byl jsem říd. uč. v Dol. Sekyšanech u Stříbra. Za světové války sloužil jsem u p. pl. č. 102, byl s ním v Benešově i v Bekescabě a prodělal s ním tažení v Srbsku, Rusku a Itálii, byl 3× raněn, léčen v Uhrách, pak přidělen škole pro záložní důstojníky ve Velkém Varadíně a konečně přidělen co poručík k maďarskému pluku honvédů v Temešváru, u nichž jsem od srpna 1917 prodělal válku v Rumunsku, Ukrajině (po příměří s Ruskem dostal se až do Oděsy) .

Prodělal jsem celou světovou válku, vrátil se co nadporučík a ustanoven řídícím učitelem v Liticích u Plzně na matiční škole, kde jsem byl až do zabrání Sudet. Po zabrání Sudet byl jsem jmenován do Prahy a roku 1939 šel jsem do penze a usadil se v Plzni. V Liticích byl jsem 19 roků členem obecního zastupitelstva, finančním referentem, předsedou knihovní rady, členem obecní rady, stavebním referentem, 9 let náměstkem starosty obce, předsedou Osvětové komise, okresním knihovním dozorcem, vzdělavatelem v Sokole, střídavě předsedou a jednatelem „Nár. Jed. Pošumavské" a členem výboru „Nár. Jed. Poš." v Plzni a referentem na schůzích českého západu.

V učitelských organizacích pracoval jsem od r. 1905, kdy byl jsem zvolen jednatelem Spolku matičních učitelů. V r. 1920 spoluzakládám Svaz

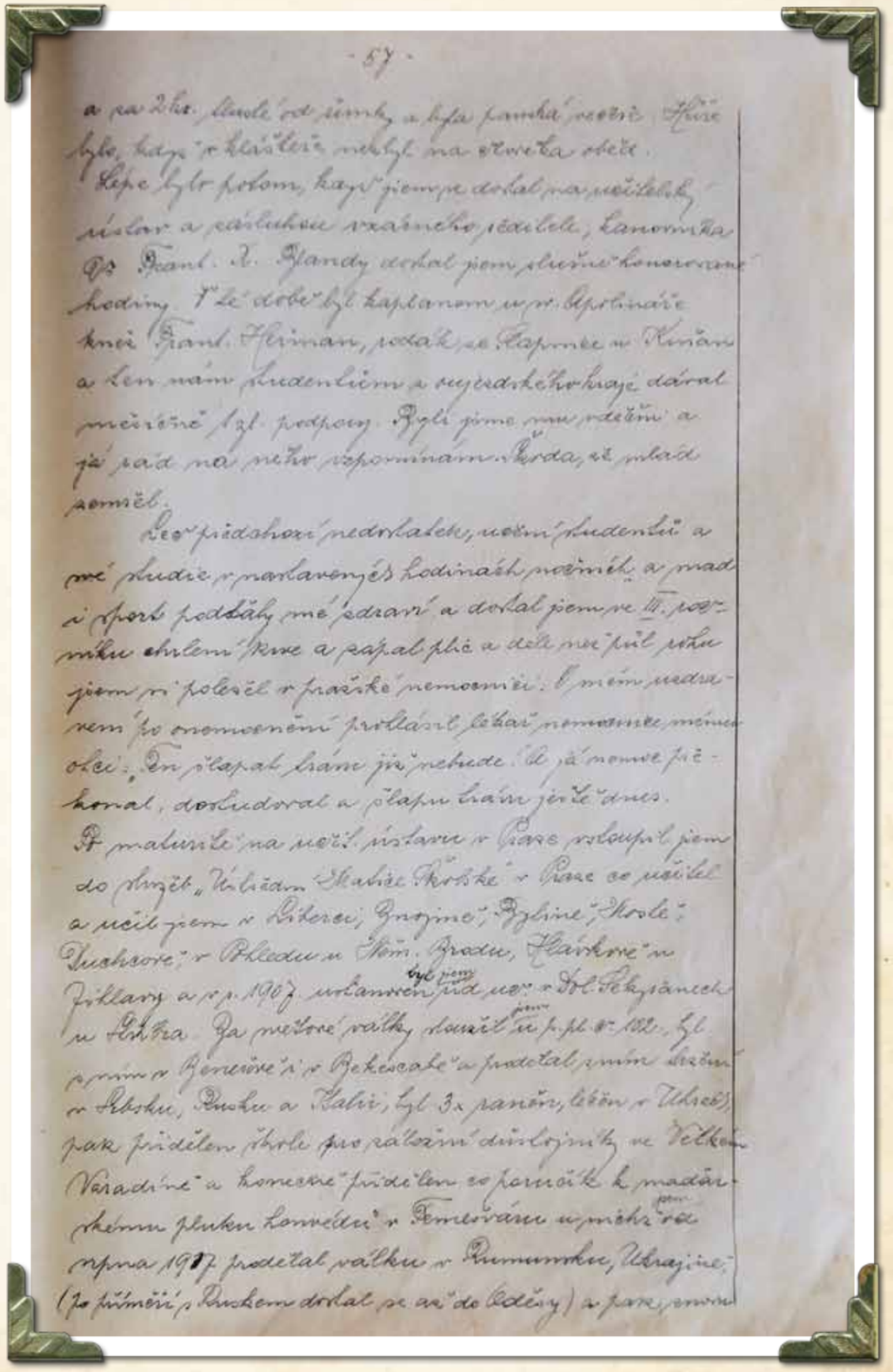

uč. stát. škol, byl jsem 4 roky jeho místostarostou a 16 let jeho starostou. Současně byl jsem starostou Plzeňské jednoty uč. Ve Svazu bylo organizováno všechno státní učitelstvo Čech, Moravy, Slezska, Slovenska i Podk. Rusi, více než 7000 učitelů.

Do jejich Jednot často jsem zajížděl a tak poznal důkladně život nejen učitelský, ale i poměry škol, rodičů i dětí. Současně byl jsem 10 let místostarostou České Obce Učitelské – v Praze, až do úplného učitelského spojení do r. 1938.

Při odchodu z Litic zanechal jsem tam majetek: dům se zahradou, pole a višňovku.

Byl jsem přidělen od 1. 2. 1938 do Prahy a jmenován ředitelem ob. školy dívčí, odešel 1. 4. 1939 do pense a usadil se v Plzni.

Kronikář je ženat s Annou, roz. Červovou, dcerou vrchního oficiála obchodního soudu z Prahy a má dvě dcery: starší Jaroslava, odborná učitelka měšť. školy, provdána je za odbor. učitele T. Tronka v Plzni, do záboru učili oba v Liticích, nyní se místa vzdali; druhá Vlasta, učitelka mateřských škol přišla, odstupem území o místo; dnes je učitelkou na Baťových dívčích internátech školy práce ve Zlíně.

Potud vlastní životopis pana řídícího učitele Přeučila, který zemřel v červnu roku 1951 v Plzni.

Rabyň

Vyznání kronikáře, řídícího učitele Františka Přeučila, rodnému místu

Obec nepatrnou na počet domů marně byste hledali v jízdním řádu železnic nebo autobusových tratí a také nikde dosud neviděli jste honosných prospektů, že by to bylo lázeňské místo nebo letovisko. A přece je to jedna z nejzdravějších našich obcí, v níž tráviti třeba i jen krátký čas jest přímo balzámem našim dýchadlům.

Na krásné rovině, nad vysokou, neslezitelnou strání, na pravém břehu Vltavy, nad Svatojánskými proudy, kolkolem obklopena listnatými i jehličnatými lesy leží Rabyň i se svými osadami: Nedvězím, Loutím a Stromčí, snad právě v matematickém středu Čech.

Rabyň sama má jen 18 domovních čísel, jakoby k sobě stulených se dvěma samotami: Baborem, daleko pod stráni na samém břehu Vltavy, a druhou – Podhorami při cestě z Rabyně do Loutí, Nedvězí pak s 22 čísly jest již rozlehlejší, zejména proto, že jeho části Kopaniny, Strážovna a Pexův Luh jsou mu vzdálené. Loutí podle potoka natažené má i se samotou – Punčochářským Luhem – jen 9 čísel a Stromeč o třech číslech na stráni nad Loutím.

A kolem všech šumí les, tekou potoky, ano i kraj obce omílají prudké peřeje naší nejkrásnější řeky v jejím nejnádhernějším toku.

Lesy panské, obecní i selské zvou vás přímo k posezení a vy neodoláte, usednete a za chvilku ten silný, pryskyřičnými výpary promísený vzduch sklíží vám oči a váš spánek je tak klidný jako nikde jinde. A vy spíte a nevzbudíte se, dokud někdo nejde kolem a nezdraví vás, nebo dokud nějaká čiperná veveřice neshodí vám šišku nebo větévku se stromu na hlavu, nebo divoký holub svým houkáním nebo vrána krákáním vás neprobudí. Vždyť je málo míst takových, kde ani jedna továrna, ani vlak neotravují svým kouřem vzduch, kde v potůčkách teče křišťálová voda pramenící z luk, do níž odnikud nepřijdou nečistoty a kyseliny továren. Lehce se zvedáte a ještě sta a sta písní lesního ptactva a miliony bzukotu cvrčků a jiných broučků provázejí vás na vaší cestě.

Tu vám přeběhne přes cestu zajíc, tu divoký králík, tu zase vyletí hejno koroptví, onde toká tetřev a při důkladnějším pozorování uvidíte slepici bažantí seděti na vajíčkách, nebo již učiti mladé bažanty hledati si potravu. A od rybníků a luk cítíte vlhký vzduch, nasycený vůní milionů květů všech druhů.

A jako ta příroda je tu klidná a zdravá, tak i obyvatelé zdejší jsou klidní, zdraví a bodří občané, vždyť nemají ani obecního strážníka, četníka tu viděti jen na obchůzce a okresní soud je pro ně jen tehdy, když přebírají majetek po svých předcích.

Ten klid přírody, klid lidu, žijícího střídmým způsobem života, nezhýčkaného životem velkoměsta, neotráveného rychlým vyžitím se, nepoužívajícího náhražek pokrmů a nepropadávajícího alkoholu a omamným jedům a máte rozřešenu záhadu, proč tu téměř v každém domě dožívají se lidé 80ti, ba někde skoro až sta let.

Všichni cítí se tu šťastni, rádi pracují na své zděděné, nepříliš úrodné půdě a nikdy neprodávají svůj majetek a nezakupují se jinde. A ti, kterým bylo osudem určeno odejíti z domova do světa, ti vracejí se sem tak často, jak nejčastěji mohou. Vždyť jsou tu mezi svými bratry a sestrami a přáteli a známými, kteří je mají rádi. Do své rodné obce vracejí se, i když skráně jejich šedinami prokvetly, aby tu vzpomínali svého radostného dětství na klíně mateřském, jež nic na světě jim nahraditi nemohlo.

Ó, kéž by tomu bylo vždy tak, by kraj ten zůstal nám všem tak milým a drahým, čistě českým, kéž by byli lidé pamětlivi, že jejich předkové byli mezi Tábority a že znala je hora Neštěnická! Ať povždy hlaholí tu náš krásný jazyk mateřský!

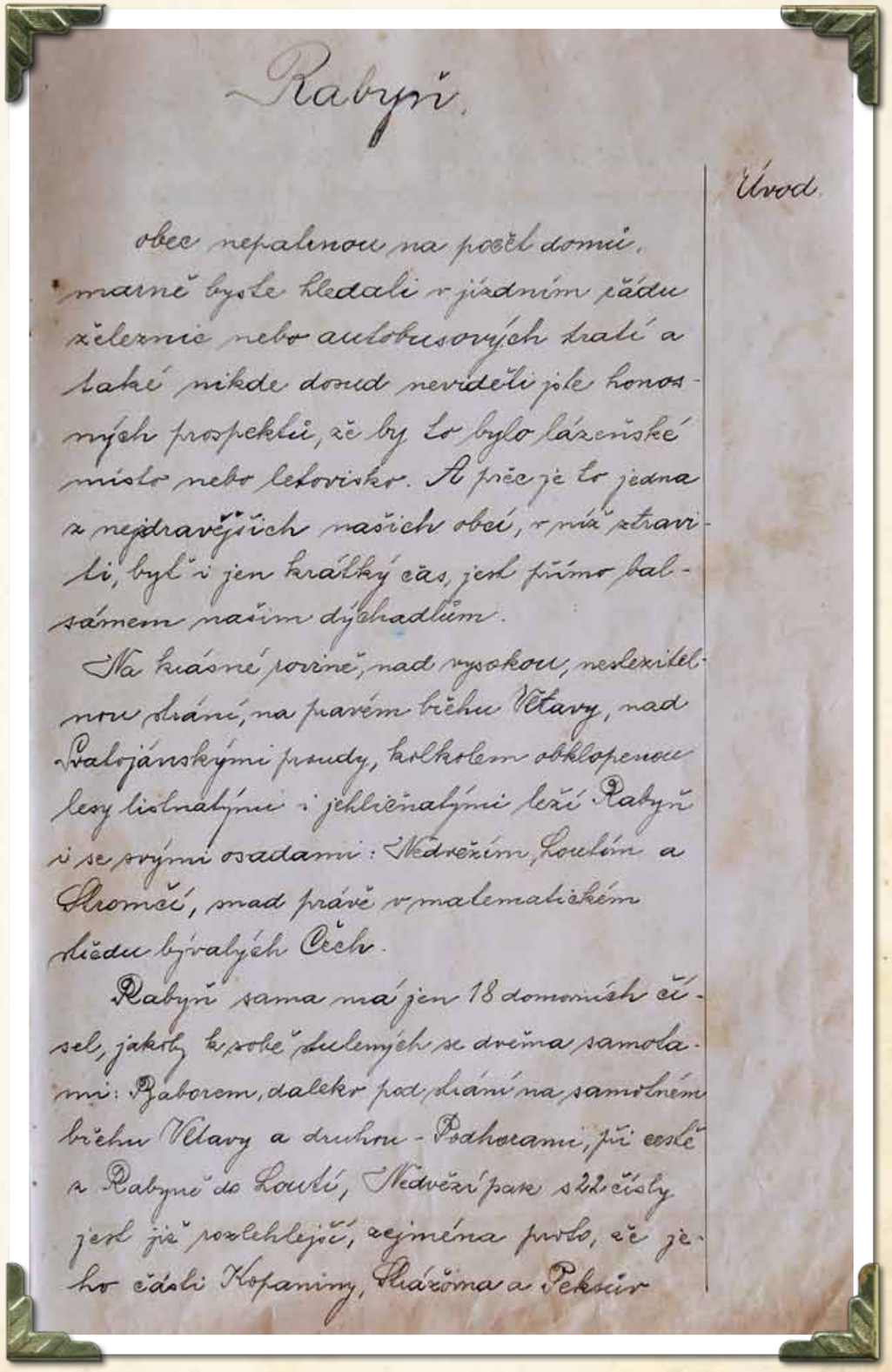

Rabyň.

Úvod

obec nepatrnou na počet domů,
marně byste hledali v jízdním řádu
železnic nebo autobusových tratí a
také nikde dosud neviděli jste honos-
ných prospektů, že by to bylo lázeňské
místo nebo letovisko. A přece je to jedna
z nejzdravějších našich obcí, v níž tráviti,
byť i jen krátký čas, jest přímo bal-
zámem našim dýchadlům.

Na krásné rovině, nad vysokou, neslezitel-
nou strání, na pravém břehu Vltavy, nad
Svatojánskými proudy, kolkolem obklopena
listnatými i jehličnatými leží Rabyň
i se svými osadami: Nedvězím, Loutím a
Stromčí, snad právě v matematickém
středu bývalých Čech.

Rabyň sama má jen 18 domovních čí-
sel, jakoby k sobě stulených se dvěma samota-
mi: Baborem, daleko pod stráni na samotném
břehu Vltavy a druhou - Podhorami, při ceste
z Rabyně do Loutí, Nedvězí pak s 22 čísly
jest již rozlehlejší, zejména proto, že je-
ho části Kopaniny, Strážovna a Pexův

Procestoval jsem celou bývalou naši vlast, od rybničních krajin jihu k severním pohraničním horám, od šumné Šumavy a vřídel a lázní západu, přes zlatou Prahu, rovinu Labskou na bohatou Moravu, prošel jsem průmyslová města Slezska i Říše, pobyl jsem celou zimu v pralesích Karpat, trhal jsem hrozny na vinných svazích Slovenska, projel a prošel jsem žírné lány a pusty Maďarska, viděl jsem nebetyčné, ledem a sněhem kryté velikány alpské, krásné pobřeží dalmatské s jeho fíkovníky a pomerančovníky, krásně azurově modré moře Jaderské, slunnou Itálii, holé pláně bosenské, obilné Srbsko a úrodné Rumunsko, volnou část říše ruské s její nepřehlednou Ukrajinou, s nezapomenutelnou Oděsou a Černým mořem. V těchto zemích viděl jsem volné tekoucí říčky, horské bystřiny, ohromné řeky a pro nás památnou Drynu, Sávu a Soču.

Poznal jsem veliké obce, obrovská města s jejich divadly, paláci a nádhernými katedrálami, slyšel jsem báječnou mírovou i válečnou hudbu i čardáš, slyšel jsem jásavý i melancholický zpěv různých národů, viděl jsem bohatství, lesk, zlato, démanty jednotlivců i celých společností. Všude tam vzpomínal jsem na domov, který z toho všeho nemá ničeho, který je prostý, chudý, ale náš, v němž jsme přírodě a pravdě nejblíže.

Osudy obce samé i jejích rodů chci vylíčit v příštích kapitolách.

Všech pak, kteří budou zápisky tyto čísti, prosím, by je posuzovali ze stanoviska, jako já sám, který jsem se tu narodil, zdejší lid dokonale znal, měl ho rád a knihu tuto téměř v šedesáti letech psal bez předsudku a zaujatosti vůči komukoliv.

V březnu r. 1940
Fr. V. Přeučil

Bohgt a historie místa

Rabyně,

původně psáno Grabyně, později Hrabyně, osídlená brzy po osídlení okrajů Prahy. Připomíná se pak jako ves značně vyspělá, která již od r. 1233 odváděla desátky ke klášteru sv. Jiří v Praze. Celá ves patřila klášteru až do r. 1420 a pak r. 1436 zastavena k Chlumci. Uváží-li se, že místo, kde Rabyň stojí, byl prales, který bylo třeba vykáceti, pole vytvořiti, vzdělati, aby dala úrodu, z nichž mohlo se i odevzdávati obilí, dobytek i drůbež, pak uvěříme, že Rabyň byla založena jistě před rokem 900 po Kr.

Obec sama nijak se nešířila. Historik Schalles v „Topografii des Königreiches Böhmen“ z r. 1789 udává, že obec má devět domů a historik Sedláček uvádí v r. 1873 deset domů se 66 obyvateli. I dnes má obec jen osmnáct čísel, z nichž tři patří velkým rolníkům, ostatní chalupníkům a domkářům.

Historie zabrzenských osad

Nedvězí,

ves, kde stávala stará tvrz, pivovar a poplužný dvůr. Tu bylo rodiště i sídliště pánů rodu Nedvězských z Nedvězí, kteří užívali ve znaku špičaté čepice s olemovaným dolejším okrajem. Z nich připomínají se v r. 1358 Filip z Nedvězí, spolupatron kostela ve Vysokém Újezdě; r. 1381 Ješek, řečený Kučera z Nedvězí, a Heřman z Nedvězí, bratr jeho, společně se strýcem Bernardem z Újezda co patroni kaple sv. Kříže na Vyšehradě[1].

Roku 1410 vládne tu Reinhard (Rynard) z Nedvězí, který dne 2. máje téhož roku přidal ku věnu manželce Bětě 32 kop grošů tak, aby měla 100 kop gr. na dědictví svém v Nedvězí na dvoře poplužném a dvořích kmenových s platem v Teletíně a v Stromči s úroky[2].

Roku 1432 Běta ovdověla, i prodala věno své v Nedvězí, Teletíně i na Stromči synům Zdeňkovi a Martinovi, bratřím z Nedvězí[3].

V první čtvrti století XVI. žil zde Zdeněk rytíř Nedvězský z Nedvězí, který se připomíná tolikéž v tituláři z r. 1534 a zemřel roku 1536, zůstaviv syna Jana. Tento vložil r. 1542 panství Nedvězské do obnovených desk zemských a je o něm zmínka v tituláři ještě v r. 1556 spolu s rytířem Petrem Nedvězským z Nedvězí. Na sněmu zemském r. 1559 čteme Jana Nedvězského z Nedvězí na Nedvězí, syna nebo potomka předešlého Jana Nedvězského, který byl ženat s Marianou Žďárskou ze Žďáru a r. 1575 obdržel list mocný na kšaftování. Nemaje dědiců přirozených, odkázal statek svůj Nedvězí své manželce k užívání do smrti a po ní příbuzným svým Janovi Chobotskému z Ostředka na Nespekách a Vilému Chobotskému z Ostředka na Chotýšanech.

Rytíř Jan Nedvězský z Nedvězí, poslední potomek rodu svého po meči, zemřel v r. 1585 a pohřben jest v kostele v Újezdě i se svojí manželkou. Náhrobní desky jejich hrobů zachovaly se dodnes.

Dceru Viléma Chobotského Mandelínu pojal r. 1586 za manželku rytíř Jan Karel Voračický z Paběnic a ten se uvádí v tituláři r. 1589 „seděním na Nedvězí“.

---

[1] *poznámka 1 – nejsou vypsány vysvětlivky k těmto číslicím v textu*
[2] *poznámka 2 – nejsou vypsány vysvětlivky k těmto číslicím v textu*
[3] *poznámka 3 – nejsou vypsány vysvětlivky k těmto číslicím v textu*

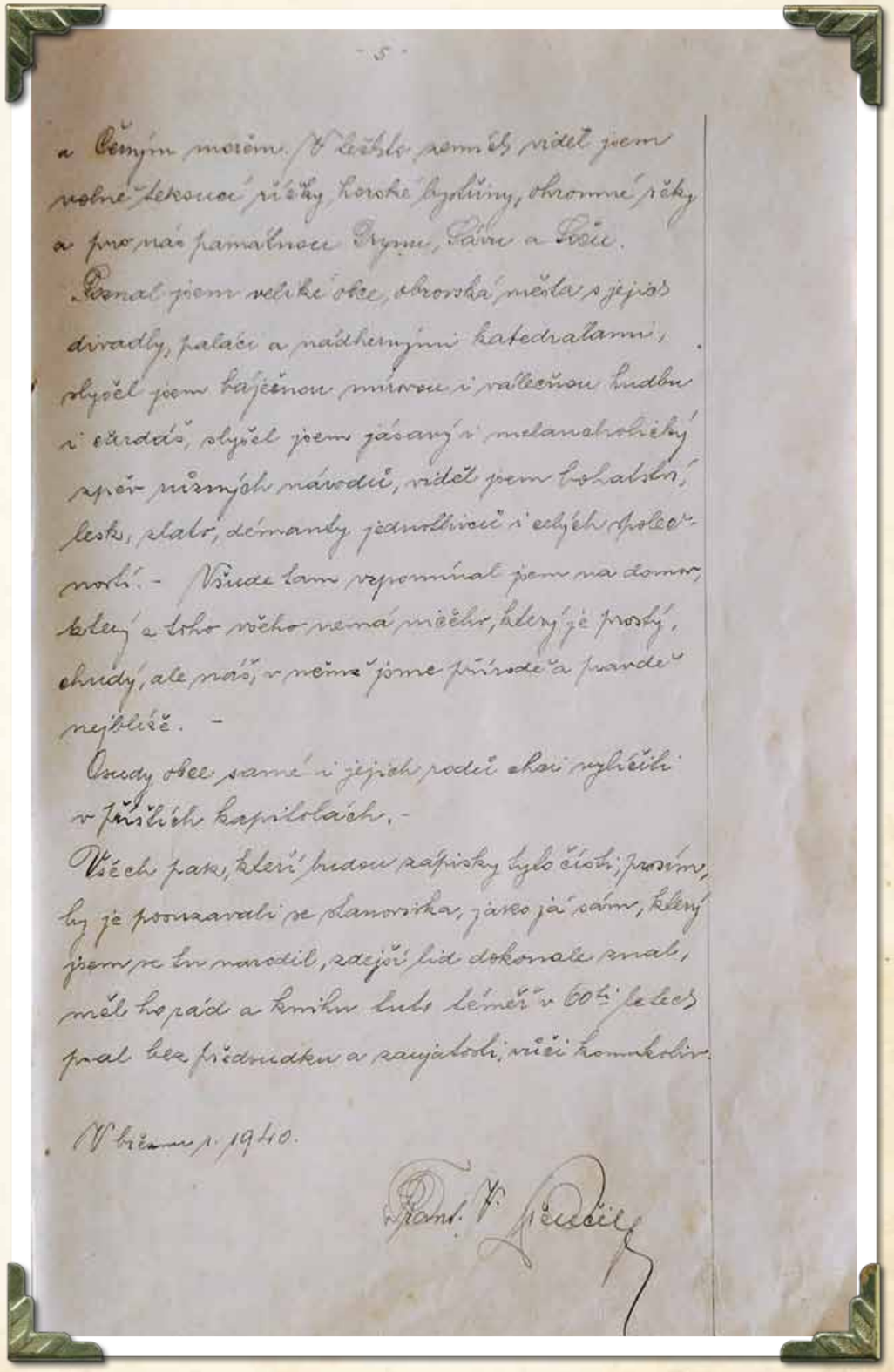

Pohled na Nedvězí od Kopaniny

Roku 1609 Mikuláš Vilém a Markvart Václav, vlastní bratří Chobotští z Ostředka na Bedřichovicích, Chotýšanech, Nespeřích a Tchově, synové a dědicové po někdy Janu Chobotském z Ostředka a na Nespeřích a Jan mladší Chobotský z Ostředka a na Křešicích, dědictví na ně po někdy Marianě Nedvězské ze Žďáru připadlé, tvrz Nedvězí se dvorem, kostelem, kolatůrou a farou i podacím kostelním ve vsi Újezdě, vsi Nedvězí, Maskovice, Krňany, díly v Újezdci, Netvořicích a Teletíně prodali paní Dorotě Hodějovské, rozené Hřánce z Harasova na Konopišti[4)].

Paní Hodějovská spojila Nedvězí s panstvím Konopišťským a od toho prodáno r. 1683 s Netvořicemi, Březany a Lešany kapitule sv. Víta v Praze na Hradčanech.

Rod rytířů Nedvězských patří k nejstarším rodům českým. Byl zakladatelem kostela ve Vysokém Újezdě na začátku XIV. stol., který byl od pražského biskupa Jana IV. vysvěcen. Jan IV. byl biskupem v letech 1301–1343. Kostel vystavěn je ve slohu gotickém a uchoval se téměř nezměněný v původní podobě. Obsazování spolupatřilo rytířům Nedvězským a pak jim samotným. Ti pak od r. 1420 obsazovali faru faráři kališnickými; za pánů Hodějovských konaly se tu bohoslužby od farářů luteránských, z nichž poslední po vydání císařského mandátu r. 1624 musel faru opustit. Ježto pak byl toho času nedostatek kněží římsko-katolických, zůstala fara neobsazena a kolatura přidělena k farnosti netvořské, kde zůstala až do r. 1912, kdy v Újezdě postavena nová fara a ustanoven tam duchovní správce.

Památka na rytíře z Nedvězí zachována jest na jejich náhrobních kamenech v kostele v Újezdě, kde na jednom čteme: „Leta Panie ... urozený a statečný rytyrž pan Jan Nedwiezský z Nedwiezý a na Nedwiezý...“ Pod tímto kamenem byl pochován r. 1585. Na druhém náhrobním kameni vypodobněna jest osoba ženská v rouchu řasnatém mistrovskou prací sochařskou, při ní erb pánů Žďárských ze Žďáru – orlice – a tento nápis:

„Leta Panie ... umržela gest w Pánu urozená pany Maryana Nedwiezská ze Žďiaru a na Nedwiezy, kteréžto tielo w tomto mystie odpočívá očekávagjc veselého z mrtwych wzkryšeny.“

Dva menší náhrobní kameny mají na sobě vytesané podoby dětí, syna to a dcery rytíře Karla Voračického z Paběnic. Všechny tyto desky jsou značně poškozeny chozením po nich po staletí, kdy byly zasazeny v podlaze uprostřed chrámu.

Povšimnutí tu zasluhuje též starožitná kamenná křtitelnice stejného stáří s kostelem, mající podobu osmihranného kalicha. Nyní uložena je v muzeu

[4)] *poznámka 4 – nejsou vypsány vysvětlivky k těmto číslicím v textu*

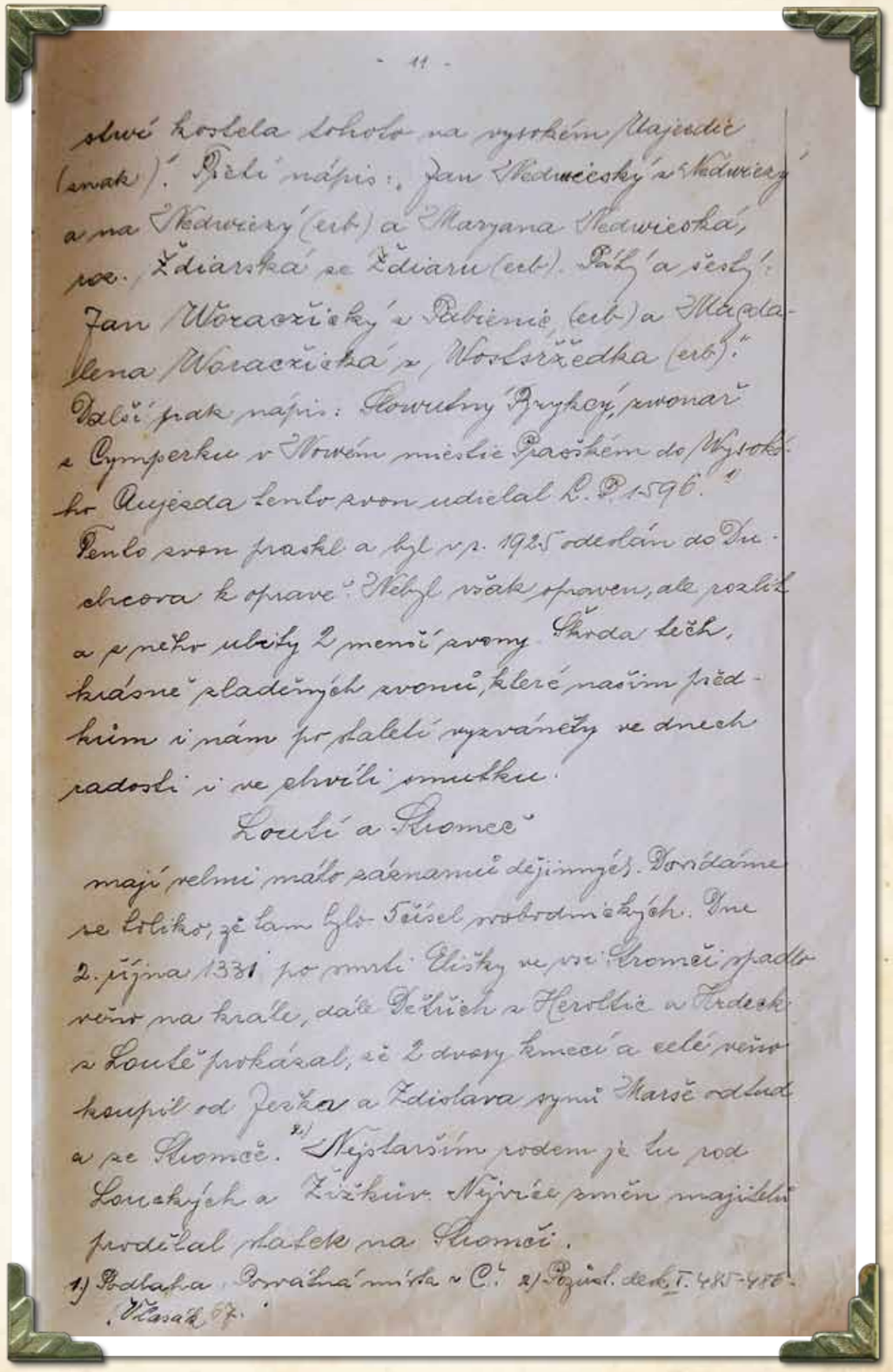

- 11 -

slavé kostela Lohovo na vysokém Újezdě (znak)'. Při něm nápis: „Jan Nedwiecský z Nedwiezy a na Nedwiezy (erb) a Maryana Nedwiecká, roz. Žďiarská ze Žďiaru (erb). Pán' a věčný: Jan Woračický z Paběnic (erb) a Magdalena Woračická z Wokšiředka (erb)."
Vedle pak nápis: Slovutný Anyhoj, zvonař z Cymperku v Novém městě Pražském do Vysokého Újezda tento zvon udělal l. P. 1596.
Tento zvon praskl a byl r. p. 1925 odeslán do Incersova k opravě. Vrátil však opraven, ale rozlit a přetvořen v menší zvony. Škoda těch, krásně ladících zvonů, které našim předkům i nám po staletí vyzváněly ve dnech radosti i ve chvíli smutku.

Loučí a Skomelno

mají velmi málo záznamů dějinných. Dovídáme se toliko, že tam byl Tetřel rodu Loučských. Dne 2. října 1331 po smrti Elišky ve vsi Skomelně spadlo věno na krále, dále Děčíně z Hercelic v Čechách z Loučí prokázal, že z dvory kmecí a celé věno koupil od Ješka a Zdislava synů Marše odtud a ze Skomelna. [2)] Nejstarším rodem je tu pod Loučských a Žižkův. Nyvíce změn majitelů prodělal statek na Skomelně.

1) Podlaha. Pozdější místa v Čí. 2) Pozůst. deník T. 485-486.
Zásah 67.

v Netvořicích. Také dva zvony na věži upomínaly na pány z Nedvězí. První menší a starší měl latinský nápis „Hoc opus factum est per manus magistri Geronymi de Praga Anno Domini MCCCCLXXXVI“. (Toto dílo zhotoveno jest rukama mistra Jeronýma z Prahy Léta Páně 1486.) Zvon tento zvonil posledně dne 2. prosince 1917, kdy byl s věže sňat a použit pro válečné účely za světové války.

Na druhém zvonu bylo šestero znaků s nápisy osob, jimž náležely: „Pržech z Hodiegova na Miliwstie, Tloskovic, Lezowiezých, Czestiezých, Marssowiezých a Chotieticzých, hejtman kraje Vlatawského (erb).“ Druhý zněl: „Dorota z Hodiegova, roz. Hrzanka z Harasova, diediczná Paní statku Nedwiezského a kolatorství kostela tohoto na Vysokém Uajezdie (erb).“ Třetí nápis: „Jan Nedwiezský z Nedwiezý a na Nedwiezý (erb) a Maryana Nedwiezská roz. Ždiarská ze Ždiaru (erb).“ Pátý a šestý: „Jan Woraczický z Pabienic (erb) a Magdalena Woraczická z Wostrzedka (erb).“ Další pak nápis:

„Slowutný Brykcý, zwonař z Cymperka v Nowém miestie Prazském do Wysokého Oujezda tento zvon udielal L.P. 1596.“[5]

Tento zvon praskl a byl r. 1925 odeslán do Duchcova k opravě. Nebyl však opraven, ale rozbit a z něho ulity dva menší zvony. Škoda těch krásně sladěných zvonů, které našim předkům i nám po staletí vyzváněly ve dnech radosti i ve chvíli smutku.

Loutí a Stromeč,
mají velmi málo záznamů dějinných. Dovídáme se toliko, že tam bylo pět čísel svobodnických. Dne 2. října 1331 po smrti Elišky ve vsi Stromči spadlo věno na krále, dále Děthřich z Heroltic a Hrdech v Loutě prokázal, že dva dvory kmecí a celé věno koupil od Ješka a Zdislava, synů Marše odtud a ze Stromče[6].

Na stráni nad Vltavou je malé políčko „Na plácku“, proti Ždáni; tam bývala kovárna, která sloužila nejen okolí, ale hlavně pro kování koní, tahajících lodi proti proudu Vltavy. Dnes jsou jen základy znatelny.

Počátky války husitské

Pan Antonín Herbert Vlasák ve své knize Bibliotéka místních dějepisův – okres Neveklovský, str. 50, píše:

Mezi Jablonnou a Radíčem, hodinu cesty od Živohouště (někde u Ústí), nalézá se místo, kdežto událi se r. 1419 první krvaví počátkové války husitské. Lid český z krajův bral se do Prahy ke shromáždění na den 10. listopadu 1419 rozepsanému. Plzeňští, Klatovští, Domažličtí a Sušičtí sešli se v den Všech svatých v Žinkovech ozbrojeni a odtud táhnouce dále ke Praze v nemalé síle, kterážto stále rostla, dostali se druhého dne do Březnice, třetího do Knína.

Zároveň zdvihli se také ze Sezimova Ústí nad Lužnicí ozbrojení poutníci a ke Praze táhli, vědouce, že po druhé straně Vltavy jdou poutníci prve řečení. Tento druhý zástup měl asi 300 osob, mužů i žen, i vypravil k těm v Kníně 4. listopadu posly s prosbou, zdali by se s nimi kde sejít mohli, aby s nimi do Prahy šli a jeli, protože jim samotným těžko bude projeti, že jest jim na cestě všude silně od královských zasazeno. Knínští bez odkladu poslali Ústským posilu na pěti vozech, ale převážením u Živohouště se obmeškali a než k nim dojeli, zaskočilo vojsko královské Ústské asi půl míle od řeky (mezi Jablonnou a Radíčem), majíc za vůdce Petra Konopišťského ze Šternberka. Počítalo asi 1300 dobře ozbrojených jezdců z čeledi samého Petra, potom Jana Ptáčka z Pirkštejna na Ratajích, Jana z Chotěnic na Vlašimi, Albrechta z Koldic, Václava z Donína, Jana Michalovce z Michalovic a konečně Němců z Kutné Hory.

Lidé braní od Knína, popojevše asi půl míle od řeky Vltavy (od Živohouště), spatřili malý pěší zástup Ústských a proti němu druhý velký houf jízdních, dobře oděných a ozbrojených s mnohými praporci. To když uzřeli, počali se rozpakovati, co by měli činiti. Poslali do Knína, aby i ostatní sem hned přijeli. Petr Konopišťský nechtěl, aby oba zástupové se spojili, kázal svému vojsku udeřiti na Ústské. Ústští postavili se na nějakém navrší, avšak královští rozrazili je tak, že mnoho Ústských na místě zabitých a raněných leželo. Jen něco přes sto přeběhlo ke Knínským. Pan Petr zajav 96 Ústských, počal potom i s Knínskými rokovati, aby se dali na milost. Avšak při rokovaní uzřeli náhle, že Kníňští se blíží, nevyčkal, nařídil obrátiti, rychle se zajatci ke Kutné Hoře ujížděl. Hlavní zástup Knínských dospěl až na bojiště a položili se tu všichni polem, na tomto bojišti napojeném, jak pravili, krví „prvních mučedlníků“, a zůstavše tam přes noc, nazítří slyšeli mši svatou a pochovali zbylé přátele s žalostí a pobožností velikou. Potom teprve hnuvše se dále, přeplavili se v noci přes řeku Sázavu i dostali se třetího dne mimo Kunratice bez dalšího boje do Prahy[7].

Tolik zápis. Ve skutečnosti však se zdá, že první ta šarvátka svedena byla naproti na poli a svahu v Jidášich mezi Nedvězím a Stromčí. Je pravděpodobno,

[6] *poznámka 6 – nejsou vypsány vysvětlivky k těmto číslicím v textu*
[7] *poznámka 7 – nejsou vypsány vysvětlivky k těmto číslicím v textu*

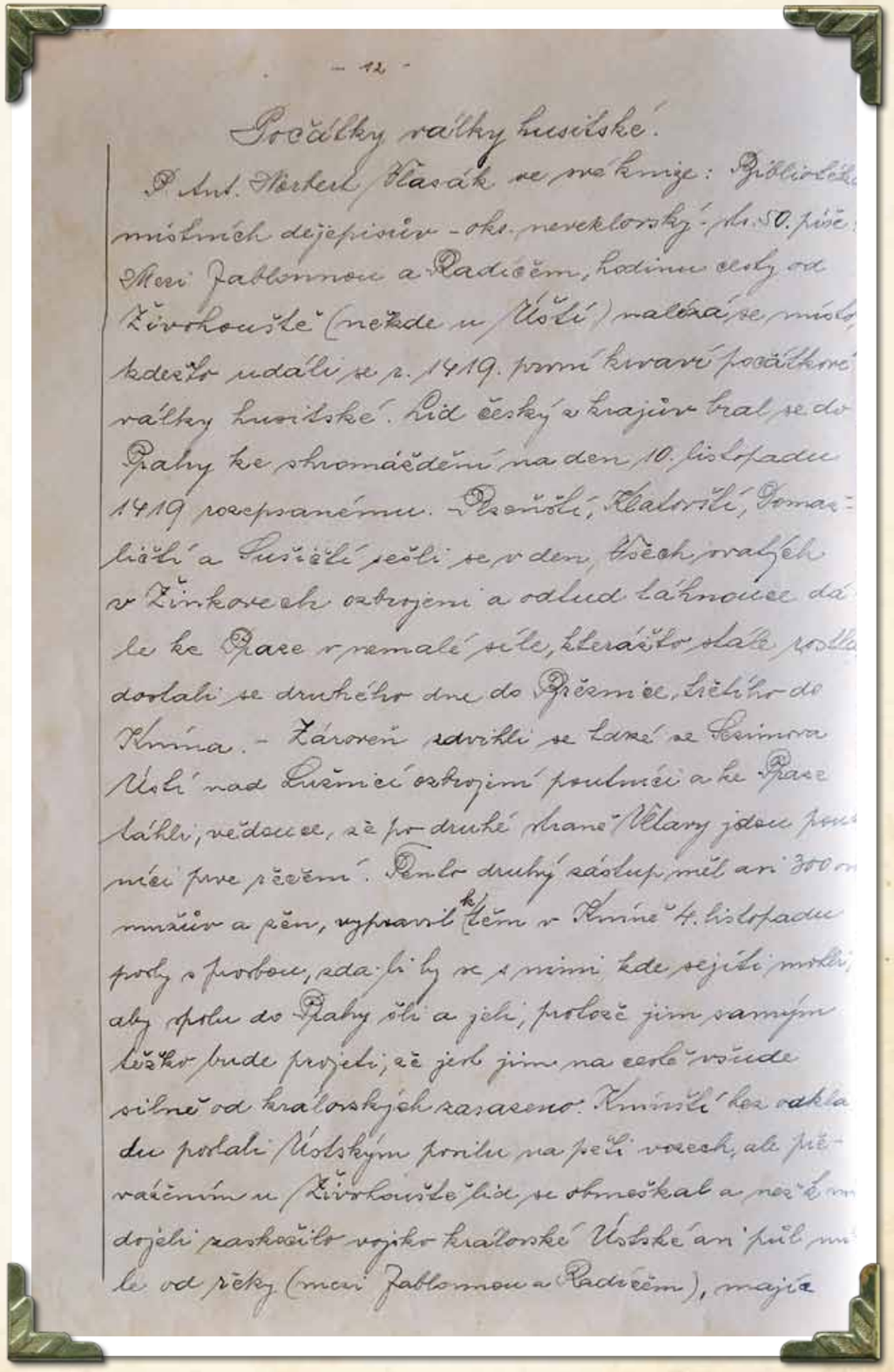
- 12 -

Počátky války husitské.

P. Ant. Herbert Vlasák ve své knize: Bibliotéka místních dějepisův - okres neveklovský, str. 50, píše: Mezi Jablonnou a Radíčem, hodinu cesty od Živohouště (někde u Ústí) nalézá se místo, kdežto událi se r. 1419. první krvaví počátkové války husitské. Lid český z krajův bral se do Prahy ke shromáždění na den 10. listopadu 1419 rozepsanému. Plzeňští, Klatovští, Domažličtí a Sušičtí sešli se v den Všech svatých v Žinkovech ozbrojeni a odtud táhnouce dále ke Praze v nemalé síle, kterážto stále rostla, dostali se druhého dne do Březnice, třetího do Knína. - Zároveň zdvihli se také ze Sezimova Ústí nad Lužnicí ozbrojení poutníci a ke Praze táhli, vědouce, že po druhé straně Vltavy jdou poutníci prve řečení. Tento druhý zástup měl asi 300 osob, mužů a žen, vypravil k těm v Kníně 4. listopadu posly s prosbou, zdali by se s nimi kde sejíti mohli, aby s nimi do Prahy šli a jeli, protože jim samotným těžko bude projeti, že jest jim na cestě všude silně od královských zasazeno. Knínští bez odkladu poslali Ústským posilu na pěti vozech, ale převážením u Živohouště se obmeškal a než k nim dojeli, zaskočilo vojsko královské Ústské asi půl míle od řeky (mezi Jablonnou a Radíčem), majíc

že Ústští chtěli se vyhnouti Jablonné, že proto přešli od Neveklova přes Loutí a chtěli Punčochářským Luhem na převoz na Královskou, odkud by se byli spojili s Knínskými. Že však zaskočeni byli právě od Jablonné, ustoupili na svah v Jidáších, kde pak většina jich zahynula.

Za mého dětství slýchal jsem od starých osadníků, že Jidáše se proto tak zovou, že tu za jidášský groš zrazeno bylo české vojsko. Místo to shoduje se i podle dějin Palackého se vzdáleností a popisem míst táborících vojsk. I výrok stařičkého čtenáře knih, chalupníka Jiráska z Podhor, bezprostředního souseda Jidášů, kterého užil k mému dědu, když jsme kosili pšenici v Jidáších, v roce velikého vedra (1892) a sucha, kdy stébla byla jako rákos a kosa se na nich tupila a kdy můj děd si postěžoval, že to do večera neposeče, řekl stařičký Jirásek: „Víš, Vojtíšku, to je obilí z krve a kostí našich předků a ty byly také tvrdé."

Nerozuměl jsem tehdy významu oné věty, ale vždy, kdykoliv jsem do Jidášů přišel, vždy se mi v mysli zase vybavila. A jiný výrok druha starého Jiráska, kovářského mistra Jana Šťastného z Nedvězí, téměř devadesátiletého, mne v tomto utvrzuje. Snad právě týž rok odnesl vítr doškovou střechu kovárny a my kluci měli jsme z toho legraci a tu starý kovář pohrozil nám a řekl: „Kluci, važte si nedvězské kovárny, zde byli kováni koně Božích bojovníků." Ani to jsme dobře nechápali, ale bylo po smíchu.

Doma pak na dotaz řekla mi babička, že se vypravuje, že to bylo za válek husitských. A i Palacký a zápis Vlasákův odpovídá tomu, že branný lid z Jidášů ubíral se přes Nedvězí, Oujezd, Teletín, Krňany dolů k Žampachu, kde přes Sázavu postoupili dále ku Praze.

Polohopis osídlení

(Návod k turistickým i pamětnickým toulkám)

Středem obce jest vlastně náves v Nedvězí. Poměrně malé místo, jímž prochází cesta od hráze rybníka ku dvoru a u stodol se rozdvojuje k Loutí a k Rabyni. Uprostřed návsi na čtvercovém zděném podstavci stojí dřevěný kříž s ukřižovaným Kristem a opodál pomník padlých ve světové válce. Proti kříži přímo je vjezd do dvora. Dvůr sám se svými budovami zabírá místo větší než 0,75 ha. Přímo při severní zdi dvora za obytnými budovami je rovná plocha půdy zvaná Starý dvůr. Byla tu původní stará tvrz se dvorem, předtím, než vznikl dnešní dvůr na jižní straně budov. Hned pod „Starým dvorem" je místo zvané „Dolík". Je to skutečně dolík, z nějž byla vybrána cihlářská hlína a na severním cípu „Dolíku" u potoka v cihelně v cihly vypálena a z nich pak postaveny nové dvorské budovy. Od „Dolíku" k bývalému pivovaru jmenuje se místo „Pod pivovarem" a k samé hrázi rybníka „Pod hrází". Od splavu za potokem, po jeho pravé straně, je „Dolejší štěpnice", pod ní místo „Ve volší" a na „Nové cihelně". Tam stojí dnes hostinec a hospodářství p. Přeučila. Starý chlév pod světnicí jest jedinou památkou na bývalou pec této cihelny.

Přeskočíme potok a jsme na úplném ostrově „Chobotě", patřícím mlýnu. Za ním rybník s vysokou hrází a k ní jakoby přilepenou budovou mlýna, jejíž spodní část je pod hrází a jen štít s malými okny, jak by na hrázi seděl. Pod mlýnem pak „Pastviště".

Jděme po pěšině od splavu rybníka po „Dolejší štěpnici" k Přeučilovům. Po pravé straně je bývalá panská višňovka, pokračování její Přeučilova višňovka, nad nimi až k hranicím újezdským „Hořejší Chromina". Pod ní k severu „Dolejší Chromina", mlynářova louka a pole. Mezi „Dolejší Chrominou" a mlynářovým pastvištěm pole „Nad splavem", pole nad „Stráňkou" a „Stráňka". Pod „Pastvištěm" přejdeme můstek přes potok a jsme u políčka „U Fábery". Naproti němu nad cestou jsou „Dolejší Stavce". Jdeme-li cestou od „Stavců" k Luhu, octneme se na části újezdského katastru, který sem Fábernou, domkem, polem i lesem vniká. Tedy zde přechod z obce do téže obce děje se po cizím.

Vraťme se na náves do Nedvězí a jděme po cestě kol stodol a od výjezdu západního ze dvora přímo vzhůru a přijdeme až na Rabyň. Hned u dvora po pravé straně cesty býval krásný ovocný sad „Hořejší štěpnice", dále za cestou ke mlýnu pole u „Hluboké cesty" a „Ouvoz". Nad „Dolejšími Stavcemi" polem nad „Mlynářem" a u „Ouvoza" jde od Luhu pěšina zvaná Luhovská, která přetíná cestu k Rabyni, postupuje k „Osecnému" a vede na cestu k Loutí. Nad „Dolejšími Stavcemi" jsou „Hořejší Stavce" až k Luhovské strouze. Nad polem za „Mlynářem", nad pěšinou je pole na „Paloučkách", zvané podle palouků, které tam až do r. 1902 sousedily s „Horními Stavcemi". Od Přeučilovy strouhy vzhůru jsou proházeny příkopy pro odtok vody, kde se také říká „Na příkopech".

Na levé straně cesty za dvorem je pole „Za stodolou", výše pak „V rybníčkách" nad „Pěšinou" pole u „Osečného", pak na kopci „Na Čihátku" a konečně pole „U Podhor" až k podhorské cestě.

Vyjděme zase po cestě od stodol, ale k Loutí. Několik metrů od stodoly překročíme můstek potůčku a cesta ihned se dvojí, vlevo k Blazenicům a vzhůru napravo k Loutí. Na rozcestí je hájovna a vlevo myslivna, či jak se jí tu říká „Fořtovna."

Potůček, který jsme překročili, jde loukou zvanou „U ovčína", nad ní jsou pak dva rybníčky „Dolejší a „Hořejší" a nad nimi zarostlé stráňky „V rybníčkách" až k louce na „Osečném". Nad loukou

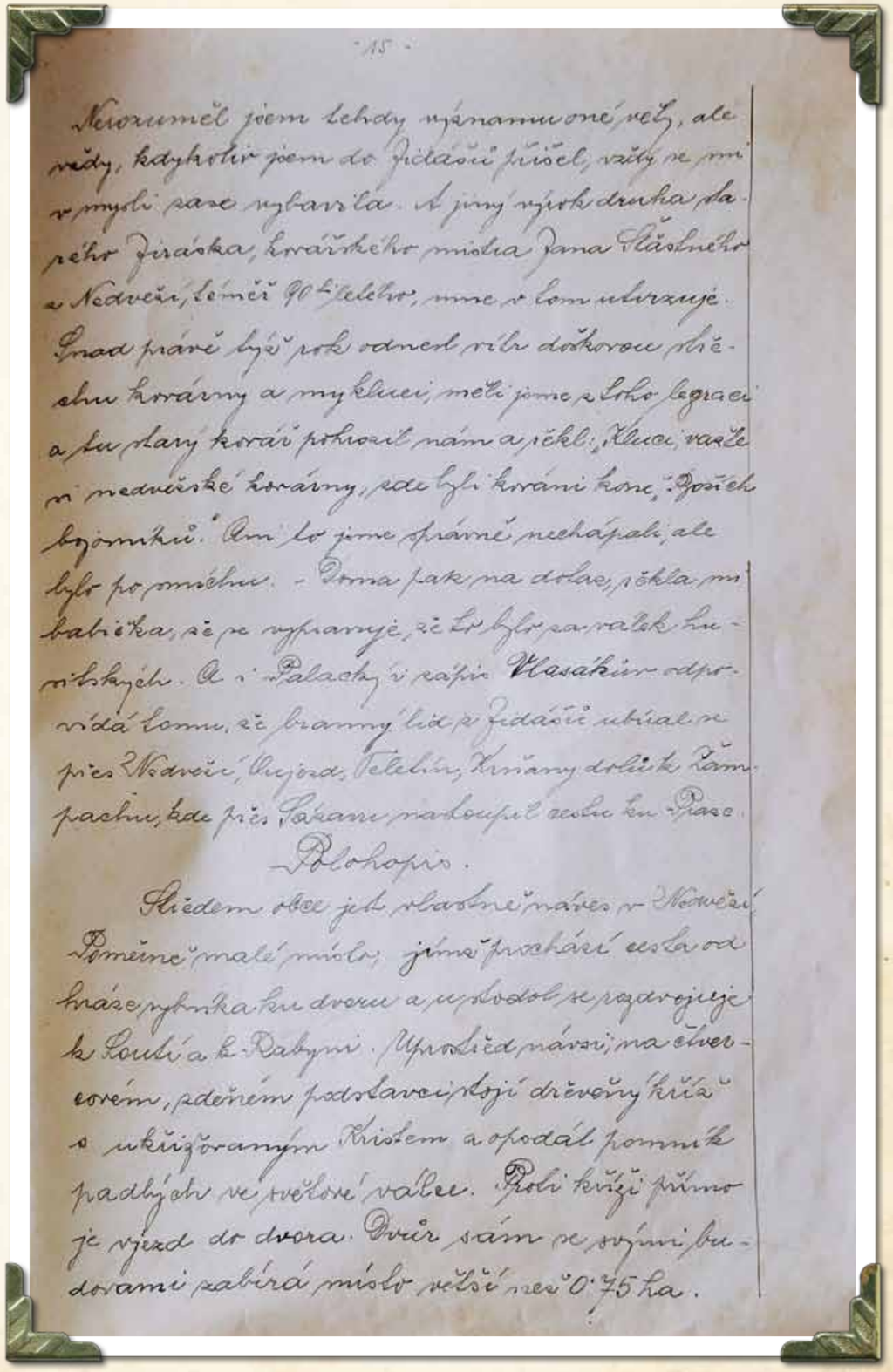

-15-

Nerozuměl jsem tehdy významu oné řeči, ale vždy, kdykoliv jsem do Jidášů přišel, vždy se mi v mysli zase vybavila. A jiný výrok druha starého Jiráska, kovářského mistra Jana Šťastného z Nedvězí, téměř 90 letého, mne v tom utvrzuje. Snad právě týž rok odnesl vítr došková střechu kovárny a my kluci měli jsme z toho legraci a tu starý kovář pohrozil nám a řekl: „Kluci, važte si nedvězské kovárny, zde byli kováni koně Božích bojovníků." Ani to jsme správně nechápali, ale bylo po smíchu. - Doma pak na dotaz, řekla mi babička, že se vypravuje, že to bylo za válek husitských. A i Palacký a zápis Vlasákův odpovídá tomu, že branný lid z Jidášů ubíral se přes Nedvězí, Oujezd, Teletín, Krňany dolů k Žampachu, kde přes Sázavu postoupil ceskou ku Praze.

Polohopis.

Středem obce jest vlastně náves v Nedvězí. Poměrně malé místo, jímž prochází cesta od hráze rybníka ku dvoru a u stodol se rozdvojuje k Loutí a k Rabyni. Uprostřed návsi, na čtvercovém podstavci stojí dřevěný kříž s ukřižovaným Kristem a opodál pomník padlých ve světové válce. Proti kříži přímo je vjezd do dvora. Dvůr sám se svými budovami zabírá místo větší než 0.75 ha.

„U ovčína“ je malá rovinka, místo zvané na „Ovčíně“, kde stával panský ovčín dřevěný, který r. 1838 vyhořel a v něm uhořel ovčák s rodinou i ovcemi. Nad ním velké pole za „Ovčínem“, za ním pole „Pod pasekou“ a „Paseka“, nyní krásný mladý lesík, kde dříve byly jen břízy. Za Pasekou k Podhorám pole „Za Pasekou“, vpravo pole na „Parýzku“, dále pole pod „Podhorou“ a pole „V Jidáších“.

Při levé straně cesty z Nedvězí k Loutí nad hájovnou říkalo se „Na zahrádkách“, dnes tam stojí obecní chudobinec, výše pak na „Žlábkách“, z nichž po spodní část byla pastvina, na níž stojí dnes domek koláře, a dále pole na „Žlábkách“. Výše k Loutí dvě pole na Kopaninách, Přeučilovo a kovářovo, za nimi pak čtyři políčka. Nad „Žlábky“ hoření část byla v „Jalovčinách“. Bývaly tu dříve jen samé keře jalovce a nad tím výše les na „Kordově vrchu“ (462 m.).

Za fořtovnou pole „Za fořtovnou“, za ním „Fořtova louka“ a „Mlynářův les za vrchem“ a pole „Za vrchem“. Dále k Blazenicům pole na „Žižkovským“.

V samotném Nedvězí při levé straně cesty před kovárnou místo „Fořtova zahrada“, před fořtovnou pole ve „Chmelnici“, dále pole „Na stránkách“ a za příkopem pole „V oudolí“. Přímo za panským rybníkem při potůčku, který vytéká až od Radějovic, je louka „na Chobotě“, za ní až u silnice louka „Farská“. Za silnicí louka „na Chodníku“, vpravo pole „Ve hlinkách“, výše pole „Pod Zástražníkem“. Pak již hráz bývalého velkého rybníka „Zástražníku“, louka „Zástražník“ a Strážovna.

A jděme od rybníka od splavu cestou k silnici ke Kopaninám. Hned u rybníka sousedí zahradou domek č. 10, zvaný „Šimků“, majetek pana Vrňáka, výše statek „U Charvátů“, dnes Zvelebilů. Nad silnicí z Újezda k Blazenicům dům č. 7 „U Tatíčků“, dnes majetek p. Charváta, od něho vpravo statek č. 8 u „Hrušků“, dnes u Žižků. Dále od nich ke Lhotě je hospodářství č. 9 „U Běhounků“, dnes patřící p. Tůmovi. Mezi Kopaninami a Strážovnou je les „Šobišov“, pole v „Kopcích“, „Na dílci“, „V údolí“, „Zmekův lesík“, „V Semínkách“, „Za Homolí“, „V Záduší“, „Na kamínkách“.

U splavu stojí za cestou vedle „Dolejší štěpnice“ domek č. 20, majetek pí Štěpánkové.

Již dříve jsem napsal, že chceme-li přejíti po cestě z Nedvězí do Luhu, musíme přejíti část oujezdského katastru, označeného slovem „Fáberna“. Hned na jeho konci je hluboká průrva, táhnoucí se téměř od Podhor celým Luhem, který někdy býval zván Peksovým Luhem, někdy Adamovým Luhem, až k nedvězskému potoku, který tu kol bývalého Peksova mlýna hlubokou Peksovou strouhou teče a mezi vysokými stráněmi se vlévá do Vltavy na Strejckým.

Luhem pak protéká potůček, u jehož úpatí na levém břehu těsně u vody stojí domek zvaný „Sládečků“, dnes majetek p. Neterdy, nad ním výše domek „U Halamů“, majetek bývalých Nováků, dnes Stibůrků, na pravém břehu potoka asi uprostřed stráně domek Adamů a výše v lese domek „U Vyšínů“, později majetek Štěpánků, nyní Jin. Buzka.

Při soutoku potůčků Luhovského s nedvězským je Peksův palouček, pod ním Peksův mlýn s rybníkem. Mlýn je nyní zrušen, zůstalo jen hospodářství, patřící p. Žižkovi. Kol budovy a pod ní vysoké stráně, porostlé lesem, jedinečný div a krásy přírody. Kdyby tu byly upraveny cesty a stezky, ničím by se to místo nelišilo od propasti Peklo u České Lípy, tolik turisty vyhledávané.

Od potoka k Rabyni můžeme jíti buď po Peksově kopci nebo Stibůrkovým dvorkem. Nad Peksovou strání je pole „Na velkém kuse“, za ním „Ve Vohybu“, „Na Hučilově“, „U zabitého“. Les za nimi na kopci je na „Třeblovech“ až k Vltavě, „Na Hrádku“, kde je dosud patrno staré opevnění (hluboký příkop), dále „U studýnek“, „Spáleniště“, „Za Podhory“, „Homole“ a stromečské lesy.

Hranice

Od Peksovy strouhy „Na Strejckým“ až k Punčochářskému Luhu pod Stromčí hraničí obec s řekou Vltavou, pak s Měřínem, Jablonnou, Blazenicemi, Dalešicemi, Tuchyní, Lhotou, Vysokým Újezdem a Teletínem.

Hospodářský popis krajiny pátrací

Půda

Celá obec je většinou hornatá. Leží na pohoří zvaném „Požárské“, které prostírá se od soutoku Vltavy se Sázavou po pravém břehu Vltavy přes Rabyň vzhůru ke Královské a výše. Rabyň sama je na rovině, ale její pole a lesy na západě příkře klesají k Vltavě, a také na straně severní končí ve veliké „Peksově strouze“. I jihovýchodní část spadá do hluboké rokle „Peksova Luhu“. Jen úzký pás země k Podhorám a ke Stromči je rovina.

Nedvězí leží v útulné kotlině, ale od jeho středu na všechny strany stoupají cesty, nejvíce k Loutí a ke Lhotě. Loutí, od Nedvězí oddělené horou „Kordovým vrchem“ (462 m), táhne se velkou úžlabinou a má na všechny strany do kopce. Největší kopec je ke Stromči. Stromeč sedí na rovině, ze tří čtvrtin má srázné stráně a jen k Nedvězí rovinu a mírný svah. Nedvězí sevřeno je značně vysokými vrchy, a to „Holým vrchem“ od východu (516 m), „Tuchyňskou horou“ od jihovýchodu, „Kordovým vrchem“

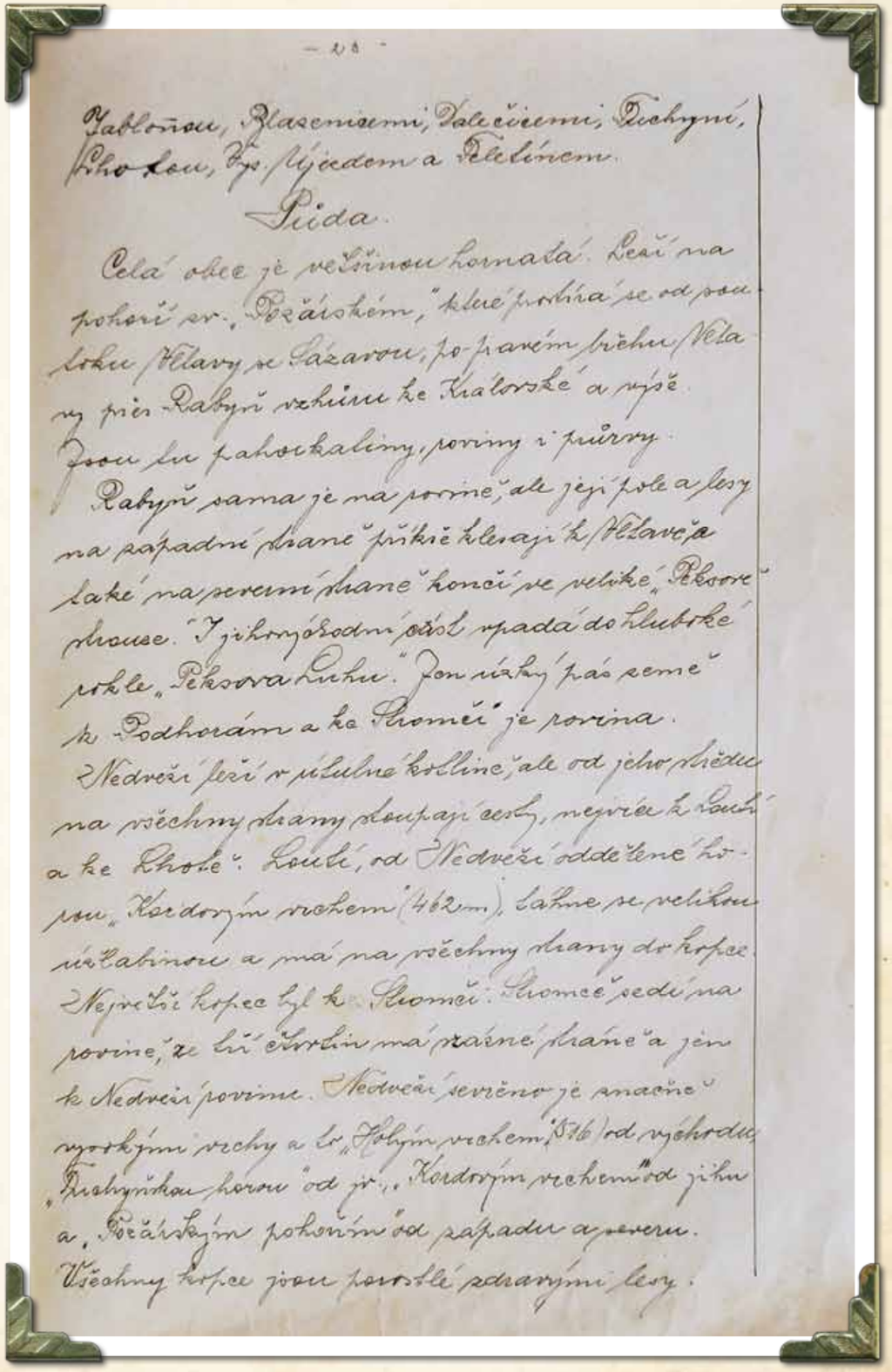

— 28 —

Jabloňou, Blazenicemi, Dalečovicemi, Tuchyní, Lhotou, Vys. Újezdem a Teletínem.

Půda.

Celá obec je většinou hornatá. Leží na pohoří zv. „Požárském,“ které prostírá se od soutoku Vltavy se Sázavou po pravém břehu Vltavy přes Rabyň vzhůru ke Královské a výše. Rabyň sama je na rovině, ale její pole a lesy na západě příkře klesají k Vltavě, a také na straně severní končí ve veliké „Peksově strouze“. I jihovýchodní část spadá do hluboké rokle „Peksova Luhu“. Jen úzký pás země k Podhorám a ke Stromči je rovina.

Nedvězí leží v útulné kotlině, ale od jeho středu na všechny strany stoupají cesty, nejvíce k Loutí a ke Lhotě. Loutí, od Nedvězí oddělené horou „Kordovým vrchem“ (462 m), táhne se velkou úžlabinou a má na všechny strany do kopce. Největší kopec leží k Stromči. Stromeč sedí na rovině, ze tří čtvrtin má srázné stráně a jen k Nedvězí rovinu. Nedvězí sevřeno je značně vysokými vrchy a to „Holým vrchem“ 516 od východu „Tuchyňskou horou“ od jih., „Kordovým vrchem“ od jihu a „Požárským pohořím“ od západu a severu. Všechny kopce jsou porostlé zdravými lesy.

od jihu a „Požárským pohořím“ od západu a severu. Všechny kopce jsou porostlé zdravými lesy.

Rybníky

Z rybníků dosud se zachovaly: na Rabyni rybník „Na návsi“, který však trpí, jako celá Rabyň, často nedostatkem vody. V Nedvězí je pak veliký rybník „Panský“, zvaný „Nový“, na návsi a dva rybníky v „Rybníčkách“. Dále rybník u Přeučilů, u mlýna Janáků a v luhu u bývalého Peksova mlýna rybník Žižků. V Loutí tři rybníky Stomovy a dva Louckých. V rybníkách těchto daří se dobře rybám.

Zaniklé rybníky, z nichž dosud jsou zachovalé hráze, jsou „Vosečný“, „Na Chobotě“, „Zástražník“ a „Sádka“ při samém dvoře.

Na zřízení těchto rybníků bylo viděti důmyslnost našich předků, kteří rybníky nejen pro hospodářský zisk, ale i pro bezpečnost před velkými vodami a před průtržemi mračen, které tu bývaly častými, se chránili zadržením vod. Stálým potokem je potok, vytékající od Radějovic, tekoucí po lukách kol Strážovny do Panského rybníka v Nedvězí, odtud kol Přeučilů, Janáků k Peksovům a dále již regulovaný Peksovou strouhou až do Vltavy. Jmenuje se Třebovka.

Do něho Luhem teče potok od Podhor, který však za parných let vysýchá úplně. Loutím pak protéká potok, který všechny tamní rybníky spojuje, teče Punčochářským Luhem pod Stromčí a vlévá se do Vltavy.

Povaha půdy

Půda je většinou nestejná, místy země promíšená pískem (u Rabyně, Nedvězí a Kopanin), místy hlinitá (v údolí Pod vrchem, Kubíčkovo pole u Čihátka, pod Stromčím a místy u Loutí), jinde štěrkovitá (na Stavcích, Čihátko), místy také bílá mazlavá hlína, pod ní nepropustný jíl (u Podhor a na Parýzku). Proto také výnosnost její je nestejná. Nejlepší půda je u velkostatku v Nedvězí a v Loutí. Pěstuje se tu však všechno obilí: pšenice, žito, ječmen, oves, řepka, řepa krmná i cukrovka a luštěniny. Také bramborům se dobře daří. I jetele a směsky se tu hojně sejí. Seno je většinou sladké.

Stromoví a sušárny

Celá obec vynikala vzorným ovocnářstvím. Nejen velkostatek v Nedvězí měl svoji krásnou „Hořejší“ a „Dolejší“ štěpnici, ale i velkostatek v Loutí a mnoho větších rolníků prodávalo ovoce sadařům na velkých stromech a nedvězská jablka „renety“ ještě v roce 1900 se v Praze v obchodech prodávala označená štítkem „Nedvězské renety“. Sadař Červený z Knína mnoho let tu býval od léta do podzimu, nejdříve třešně, potom tvrdé ovoce odvážel na povozech přímo do Prahy. Leč i ti nejmenší hospodáři vzorně ovoce pěstovali, a tak nebylo divu, že někdy měli víc jablek než brambor.

Také hrušky se tu znamenitě dařily. Veliké kabaně (více než 1/2 kg těžké), čáslavky, kořalečnice, solanky, ocásky a nejsladší zelenky byly vždy vítány v parných dnech na poli. Ale i slívy bílé a černé byly tu domovem. A což švestky? Ty nikdo nikomu nekradl, těch měl každý dost, že mnohdy nestačil je otrhat, že mu až na stromech zmrzly. A jaképak v nich bývaly druhy! Veliké naše domácí, modré bosenské, veliké dužnaté francouzské a různé odrůdy jako ringle, žluté a červené, špendlíky, kadlátka a j. Švestek bývalo tolik, ujíst se nemohly, zavařování tehdy ještě nebylo zvykem, tak se v sušárnách a pecích sušily. Taková sušárna stála na Kopaninách u „Tatíčků“, u mlýna v Nedvězí, v Luhu u „Halamů“, v Loutí u Louckých a na Rabyni. Celé nůše švestek se vysypaly na lísky, které se zasunuly do pece dřívím vytopené, obracely se, aby se švestky nepřipálily a pak usušené doma v truhlách se ukládaly. Mnohý synek pak, když potřeboval peníze k muzice, mohl-li ke švestkám, ukradl jich i vědrel a prodal obchodníkovi. Býval u toho rámus, ale často matky přivřely oči nebo zamhouřily obě, vždyť jejich hospodáři, když za nimi chodili, také peněz potřebovali.

Ze sušených švestek pak byla povidla do buchet, na koláče, na vdolky i do omáček.

Krásné ty sady a stromoví dovedla zničiti jediná zima v r. 1928–1929, kdy mrazy trvaly dlouho a dostoupily výše až 40 °C. Tehdy zmrzly stejně mladé stromy jako století velikáni. Co ještě vydrželo, bylo namrzlé a muselo se poraziti v příštích letech. Všichni hospodáři pilně vysazují, ale stromům novým nijak valně se nedaří, snad byly již co pláňata mrazem zasaženy.

Výměra

Politická obec Rabyň je po Straném, Krusičanech a Chrášťanech čtvrtou obcí co do velikosti z 31 obcí okresu neveklovského.

V Nedvězí i v obcích kolem počítalo se až do světové války mezi hospodáři nejvíce na jitra, u úřadů však již na hektary a ary.

Komunikace

Až do r. 1898 byly tu jen obecní cesty a ty většinou ve špatném stavu, ježto nebyly štětovány ani štěrkovány, a na svazích voda je velmi často vymílala. Nejhorší cesta bývala u Podhor k Rabyni, která v hlinité půdě trpěla odvozem těžkých nákladů dříví z lesa. Také nejkratší cesta z Nedvězí k Újezdu byla tak vodou vymleta, že až dosud jezdí se od Nedvězí zatáčkou na silnici ke Kopaninám. I cesta „V Úvoze“ od Nedvězí k Podhorám byla nebezpečná. Teprve v r. 1925 obec vykoupila od velkostatku část pozemku podél této cesty a tam ji přeložila.

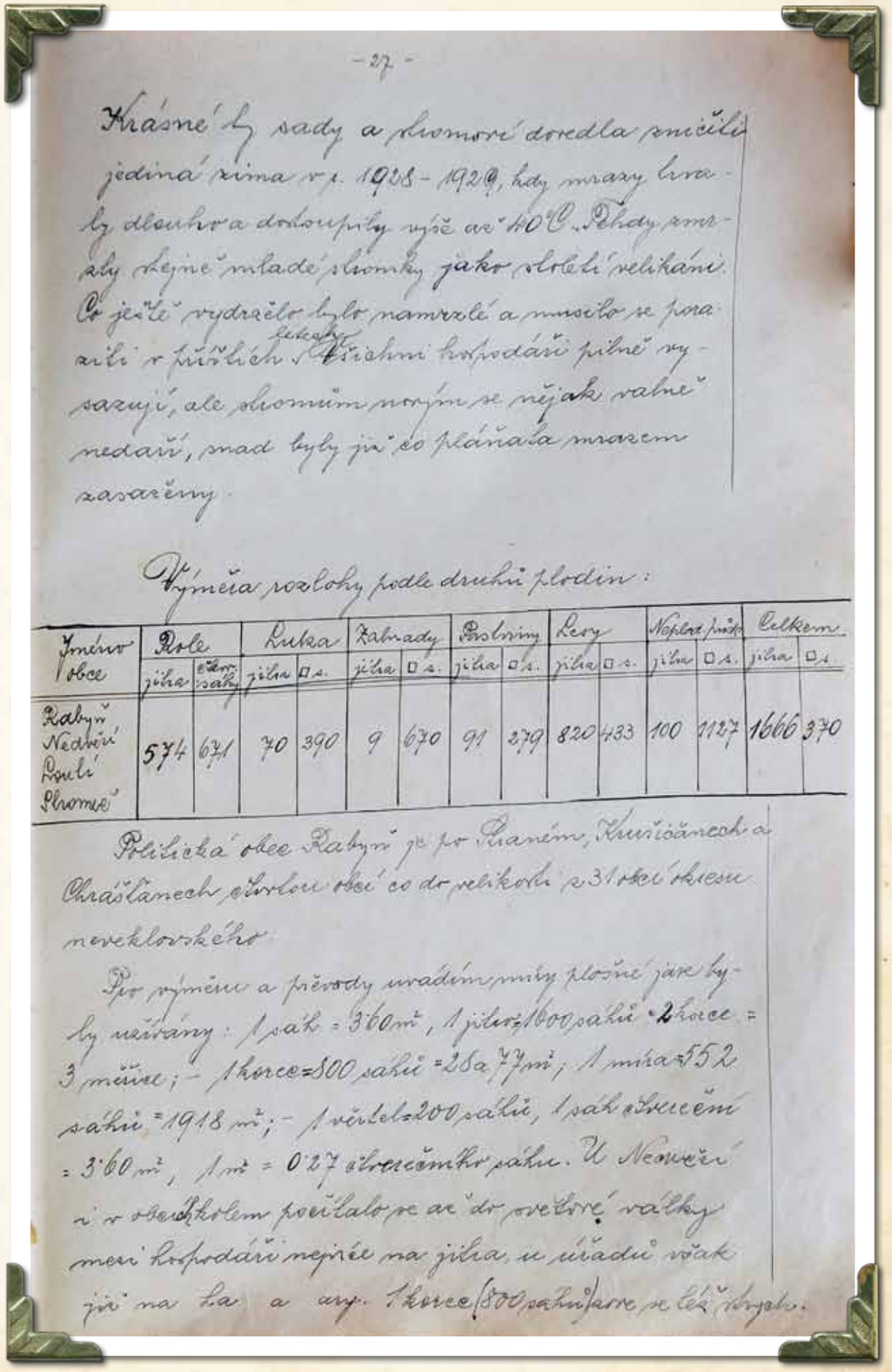

-27-

Krásné ty sady a stromoví dovedla zničiti jediná zima v r. 1928–1929, kdy mrazy trvaly dlouho a dostoupily výše až 40 °C. Tehdy zmrzly stejně mladé stromky jako století velikáni. Co ještě vydrželo bylo namrzlé a muselo se poraziti v příštích letech. Všichni hospodáři pilně vysazují, ale stromům novým se nějak valně nedaří, snad byly již co pláňata mrazem zasaženy.

Výměra rozlohy podle druhů plodin:

Jméno obce	Role		Luka		Zahrady		Pastviny		Lesy		Neplod. půda		Celkem	
	jitra	čtver. sáhy	jitra	□ s.	jitra	□ s.	jitra	□ s.	jitra	□ s.	jitra	□ s.	jitra	□ s.
Rabyň, Nedvězí, Loutí, Pharmer	574	67,1	70	390	9	670	91	279	820	433	100	1127	1666	370

Příležitá obec Rabyň je po Straném, Krusičanech a Chrášťanech čtvrtou obcí co do velikosti z 31 obcí okresu neveklovského.

Pro výměru a převody uvádím míry plošné jak byly užívány: 1 sáh = 3·60 m², 1 jitro = 1600 sáhů = 2 korce = 3 měřice; – 1 korec = 800 sáhů = 28 a 77 m²; 1 mírka = 552 sáhů = 1918 m²; – 1 věrtel = 200 sáhů, 1 sáh čtvereční = 3·60 m², 1 m² = 0·27 čtverečních sáhu. U Nedvězí i v obcích kolem počítalo se až do světové války mezi hospodáři nejvíce na jitra, u úřadů však již na ha a ary. 1 korec (800 sáhů) se rovná hektolitru.

Roku 1898 zřízena okresní silnice Netvořice – Újezd – Blazenice, která přetíná Nedvězí v délce asi 1 km.

V roce 1936 postavena státní silnice Netvořice – přehrada na Vltavě, její odbočka Všetice – Dalešice, a tato státní silnice probíhá pak od Blazenic Loutím, Stromčí k budoucí přehradě na Vltavě. V r. 1904 byla částečně upravena při regulaci potoka v Peksově strouze i cesta podél něho vedoucí k řece. Ostatní cesty, ač jsou každoročně upravovány, nevyhovují. Zde je nutně třeba okresní silnice od Kopanin přes Nedvězí na Rabyň a z Nedvězí k Loutí. Také silnice z Újezda přes Peksův Luh podél potoka k Vltavě měla by velký význam.

Železničního spojení obec nemá. Až do let devadesátých minulého století, chtěl-li kdo odtud jeti vlakem, musel do Benešova nebo do Čerčan. Když pak v těch letech zřízena byla dráha Čerčany – Jílové – Vrané – Praha, chodilo se na dráhu do Jílového nebo do Krhanic. Do Benešova bylo čtyři hodiny cesty, do Jílového dvě hodiny pěšky.

Nejbližší spojení s Prahou bývalo v létě parníkem ze Štěchovic (1 3/4 hod.), byla-li malá voda, chodilo se až do Davle. Také mnohdy hokynáři v Luhu (Vyšínové a Adamové a někteří z Rabyně) vyčkali plavby vorů nebo prámů, nasedli na ně pod Peksovou strouhou „Na Strejckym“ a svezli se až do Prahy. Nůše s drůbeží, máslem, tvarohem a vejci nosili na zádech nebo vozili na trakařích až k vodě. Před tím pak nejspolehlivější svezení do Prahy nebo do Tábora bylo pěšky po vlastních. A staří rádi o těch cestách vypravovali. Od r. 1922 zaveden tu státní poštovní autobus z Benešova přes Netvořice – Újezd – Nedvězí do Jablonné, později též i do Neveklova. Dnes možno jeti přímo z Nedvězí dvakrát denně do Benešova, jedna cesta 7,50 Kč nebo do Neveklova za 3 Kč. Z Benešova je spojení vlakem ku Praze i k Táboru.

Je možno též přerušit cestu v Netvořicích a přesednout do autobusu akciové společnosti „JAS“, který jezdí na lince Bechyně – Praha. Stejně z Prahy možno jeti autobusem do Netvořic a přesednouti na autobus poštovní na Jablonnou a jeti až do Nedvězí.

Studny v obci

V Nedvězí, Loutí, Luhu mají téměř u každého domu vlastní nehlubokou studnu s dobrou tvrdou vodou. Stromeč studní nemá a vodu dovážejí vozy. Na Podhorách je vody dosti, zato na Rabyni jsou jen čtyři studně a ty teprve v poslední době. Nejstarší z nich je obecní studna 7 m hluboká, pak Žižkova 21 m hluboká, Šebkova 24 m, Dvořákova 28 m. Pod Rabyní je ve stráni jako zvláštnost studánka zvaná „Jelenka“, v níž je asi půl metru vody, která ani za nejprudších veder nevysychá a za nejtužších mrazů nezamrzá. Sem chodí pít vysoká zvěř a po nich snad má jméno. Les kolem se jmenuje „U Studýnek“.

Počet obyvatel

Při úředním sčítání dne 1. 1. 1891 bylo napočteno: v Rabyni 74 osob, v Loutí 94 osob, v Nedvězí 125 – celkem 293 osoby. Za padesát let tu ubylo obyvatel o 26 osob.

Přiškolení a vliv školy

V roce 1791 zřízena byla obecná škola v Újezdě pro obce: Újezd, Teletín, Krňany, Větrov, Lhotu, Nedvězí, Rabyni, Stromeč, Loutí, Blazenice a Dalešice. Ještě téhož roku 1791 byla škola otevřena, jejím vedením pověřen byl zkoušený učitel František Skalický, syn učitele ze Štěchovic. Docházka však tehdy nebyla povinná a do školy chodilo se většinou jen v zimě.

Rabyňská obec jako největší nejvíc na školu přispívala, ale také děti své tam řádně posílala. Učitelé školy v Újezdě pak velmi působili nejen na děti, ale i na dospělé, s nimiž byli ve stálém styku. Tak o prvním učiteli Františku Skalickém, který tam učil od r. 1791–1829, je známo, že byl též dobrým kapelníkem a malířem na skle. S rodiči dětí stýkal se při hrách v hospodě v Nedvězí (v kovárně) i v Újezdě, při koledě a posvícení a při vybírání „sobotálesu“, t. j. odměny za vyučování dětí. Po něm vedl školu jeho syn František 1829–1831, ale zkoušky neudělal, byl propuštěn a ustanoven šafářem v Lešanech, potom v Nedvězí a pak si postavil v Nedvězí domek (nynější Přeučilovo). Po něm učil učitel Havránek 1831–1840, pak Josef Trikar 1840–1844, pak Jan Mitera 1844–1867. Na něho s velkou láskou vzpomínali naši rodičové, pohřben je v Újezdě. Po něm J. Pešek 1867–69, Josef Černý 1869–71, Alois Maděra 1871–73, kdy zemřel, potom Jan Tožička 1887–83, přeložen do Bělice, pak Václav Doms 1883–1919, kdy odešel na odpočinek, postavil si v Újezdě vilku a dosud tam, již 82 r. stár, žije. Po něm vedl školu Josef.

Moudrý, výborný pedagog, též si postavil vilu, ale dlouho na odpočinku nepobyl, zemřel a je v Újezdě pochován. Pak byl řídícím V. Bártl, který tu učil od r. 1903–1905, kdy odešel do Týnce, ale vrátil se zpět a r. 1939 odešel do penze. Také on má v Újezdě vilku, kde žije. Po něm byl řídícím L. Zeman, který je ženat s dcerou řídícího Domse a v Újezdě učil od roku 1913. Však nejen tito vedoucí, ale i mladí učitelé svým vlivem působili nejen na děti, ale i na dospělé. A Újezd měl opravdu na učitele štěstí. Za nejúspěšnější dobu školy považuji vládu V. Domse. Vychoval a dal základ dvěma generacím zdejšího rolnického lidu, radil jim, aby dávali děti na řemesla a na studie. A dnes

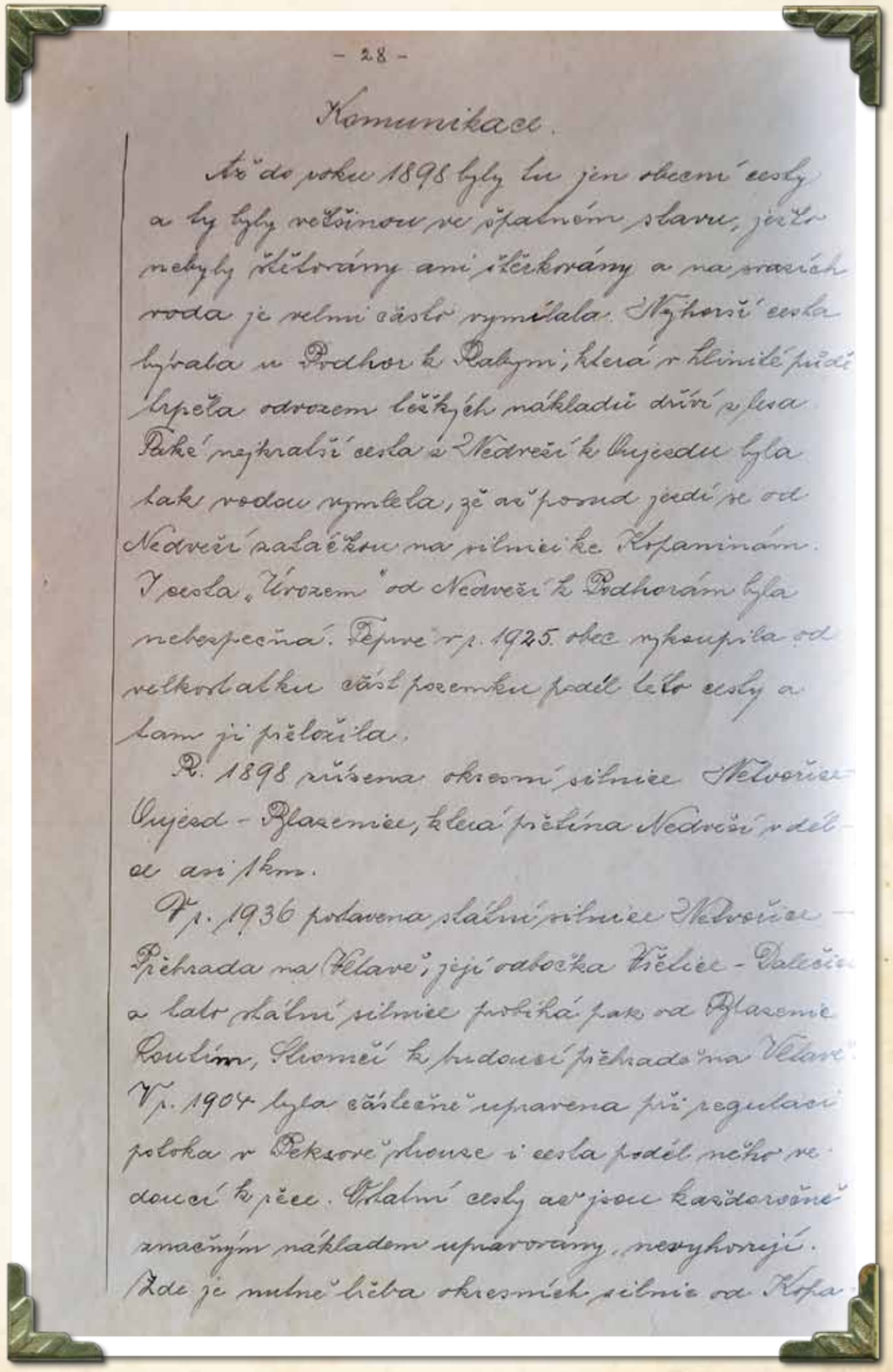

– 28 –

Komunikace.

Až do roku 1898 byly tu jen obecní cesty a ty byly většinou ve špatném stavu, jsouc nebyly štěrkovány ani štěrkovány a na svazích voda je velmi často rozmílala. Nejhorší cesta byvala u Podhor k Rabyni, která v hlinité půdě trpěla odvozem těžkých nákladů dříví z lesa. Také nejkratší cesta z Nedvězí k Újezdu byla tak vodou vymletá, že až pond jezdí se od Nedvězí zase až na silnici ke Krňaninám. I cesta „Úrozem“ od Nedvězí k Podhorám byla nebezpečná. Teprve r. p. 1925 obec vykoupila od velkostatku část pozemku podél této cesty a tam ji přeložila.

R. 1898 zřízena okresní silnice Netvořice Újezd – Blazenice, která přetíná Nedvězí v délce asi 1 km.

R. 1936 postavena státní silnice Netvořice – Přehrada na Vltavě, její odbočka Všetice – Dalešice a tato státní silnice probíhá pak od Blazenic Loutím, Stromčí k budoucí přehradě na Vltavě.

R. 1904 byla částečně upravena při regulaci potoka v Peksově strouze i cesta podél něho vedoucí k řece. Ostatní cesty, ač jsou každoročně značným nákladem upravovány, nevyhovují. Zde je nutně třeba okresních silnic od Kopa-

jsou vidět výsledky jeho práce. V celém zdejším okolí žijí zdatní rolníci, chalupníci, z jeho žáků jsou znamenití řemeslníci a obchodníci, úředníci soukromých, samosprávných a státních úřadů, zaujímající vysoká postavení. Je mezi nimi řada učitelů, řídících učitelů, okresní školní inspektor, lékař, právníci, profesoři, kněží, stavitelé, bankovní úředníci a snad ve všech oborech práce jsou zastoupeni. Vedle těchto vedoucích nemohu přejíti mlčením i některé učitele tu učící. Byli to zejména znamenití pedagogové Stanislav Blažek 1885–92, učitel Mikuláš Patka 1892–97 a Vincenc Kudrna 1895–96, kteří, ač krátký čas tu žili, velmi se o kraj zasloužili.

Škola újezdská byla původně v najaté místnosti v domku „Na poustkách“, patřící rodině Vrbovcově, brzy pak přestěhovala se do vlastního domku, ve kterém je dnes obchod Zajíčkův. Domek je ovšem již přestavěn a k chvále obce rabyňské slouží, že její zástupce v tehdejší místní školní radě dal návrh na stavbu nové školní budovy, která také skutečně v roce 1856 byla postavena. Leč ani ta nestačila a byla přistavena ještě jedna třída, která nyní ještě nestačí, ačkoliv jsou odškoleny Krňany (mají vlastní školu). Škoda, že obec újezdská nevyužila vhodné chvíle a nepostavila se o zřízení měšťanské školy, pro niž měla všechny předpoklady.

Vliv školy zračí se i na spolužití rodičů s dětmi a dětí s rodiči. V rabyňské obci neberou staří hospodáři výměnku, zůstávají s mladými u společného stolu, mladým radí, pracují, vnoučata vychovávají, a když takový osmdesátiletý či ještě starší děda nebo babička odcházejí na věčnost, posteskne si mladý hospodář, jehož hlavu již také kryjí šediny: „Škoda je našeho dědy, kdyby byl jen na zápraží seděl a dům hlídal, byl nám prospěšný. Ba – škoda.“

Život našich předků

Zaměstnání – romantika a dřina

Je jisté, že předkové naši po příchodu v tato místa museli nejprve vykáceti lesy, aby mohli pak vzdělati půdu. Pokácené kmeny pálili v milířích na dřevěné uhlí, které pak po vodě odváželi do Prahy. Pěstovali hojně dobytka, pro nějž měli hodně pastvy a na zimu nasušené píce, také drůbež pěstovali a pak příroda sama poskytovala jim hojně zvěře, lesy a včely medu a Vltava a potoky hojně ryb.

Na vykácené půdě zakládali ihned pole. Že byli dobrými hospodáři, svědčí o nich donedávna, ba někde až dosud zachovalé důkladné dřevěné stavby příbytků, stájí i stodol.

Na polích pak pracovalo se dlouho nejprimitivnějším způsobem. Nejdříve motykami, potom rádlem, dřevenými branami půda se upravovala a selo se ručně. Po vynalezení ruchadla zavádějí velkostatky a větší rolníci postupně též stroje a od nich zvykají tomu i menší hospodáři. Dnes je tu hospodářství na stejné výši jako v jiných krajích.

Pamatuji se ještě, jak v r. 1888 v Luhu u Vyšínů srpem žali ječmen. Jinde, zejména na velkostatku, sekali hrabicemi o pěti rožních. Sekáč obilí přisekával, zejména žito, pšenici i silný oves na obilí a sběrač za ním z posečeného tvořil hrstě a kladl na zem. Ječmen nebo krátký oves sekal sekáč hrabicí přímo na řady. Obilí z hrstí, když uschlo po jedné straně, obrátilo se na druhou stranu a suché vázalo se roubem do povřísel ve snopy. Obilí ze řadů se nahrabovalo na hrstě, obrátilo a pak suché ve snopy se vázalo. Převrat v sušení obilí proveden byl v r. 1889. Toho roku první v kraji sekal obilí v „Hůrkách“ mladý pokrokový rolník p. Antonín Doležal a ten ihned při sekání každou jednotlivou hrst žita svázal žitným povříslem a devět takto svázaných snopků postavil klasy k sobě, říťoví mírně od sebe a na ně dal zlomený větší snopek zvaný „klobouk“. Přiměřeným rozdělením stébel krycího snopku vzniká „panák“, který nepotřeboval žádné ošetření a po deseti nebo čtrnácti dnech nakládal se suchý na vozy. Ještě týž rok napodobili jej mnozí a od těch dob se tu obilí „panákuje“.

Sekat luční kosou a hrabicí uměl každý hospodář a hoši již od nejútlejšího mládí museli se tomu učiti a mnohé chalupnice zastaly i své muže, nemohli-li oni.

U velkostatků bývaly party sekáčů, kteří začali v červnu kosit sena, v létě obilí a na podzim otavu. U Nedvězí bývala dlouhá léta taková sekáčská parta. Vedl ji můj děd, Požárský Vojtěch, a byli v ní: Hodinka z Větrova, Bída ze Lhoty, Sejka z Dalešic, můj otec Přeučil z Nedvězí, Dalibába z Blazenic a Václav Adam z Luhu. Dnes z nich žije jen p. Václav Adam. Ti měli plat od míry a denní výdělek v r. 1895 býval tak asi 80 krejcarů až 1 zlatý čili 1 koruna 60 haléřů až 2 koruny. Sběrák za nimi míval 30 krejcarů denně (60 haléřů). Tito sekáči měli své menší hospodářství a sekáním si přivydělávali nebo tím spláceli nájem z pronajatých pozemků, které měli od velkostatku. Radost byla vidět je, jak jim práce šla od ruky. Zašli-li pak pomoci některému menšímu hospodáři na pole, byli s prací dříve hotovi, než jim přinesli džbán piva.

Z hospodářských strojů užívali vedle ruchadla rádla, háku, ježka, bran, harky, radýlka, plečky, válce a kol, r. 1895 ocitl se tu první secí stroj na obilí. Po něm pak pohrabáč na koňský potah. Žací stroj v r. 1896 koupil nájemce Demons.

Za dob roboty i po ní dlouho mlátilo se cepy. Za roboty bezplatně, potom za desátky. U dvora byly a dosud jsou ve stodolách dva mlaty, na nich mlátilo se v zimě v pěti nebo též v šesti. Snopy se

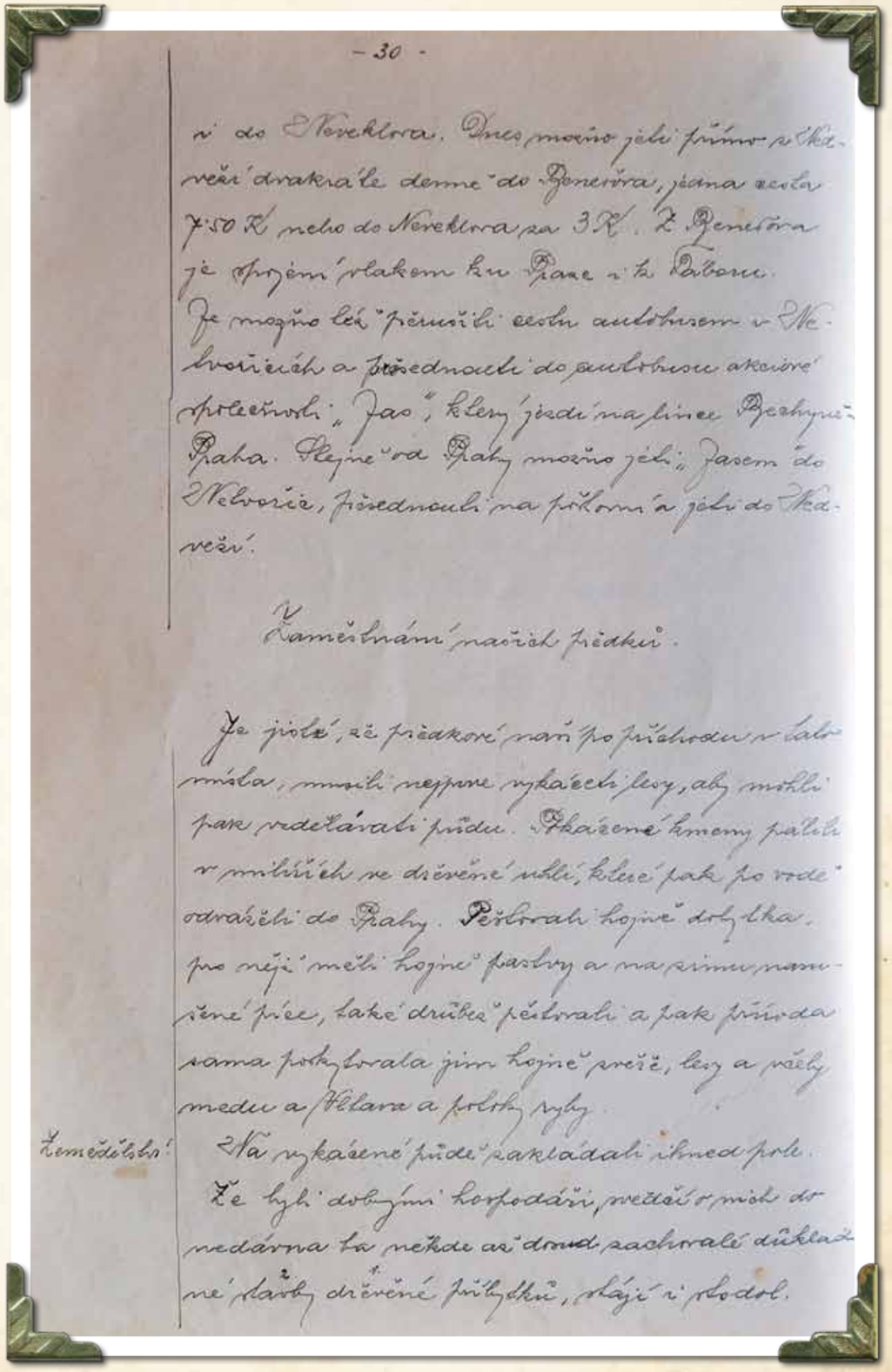

– 30 –

ní do Nevěklova. Dnes možno jeti přímo z Věkavěží drahkrát denně do Jeneřova, jízda stojí 7·50 K nebo do Nevěklova za 3 K. Z Jeneřova je spojení vlakem ku Praze v 7h 20m. Je možno též přenocovati cestu autobusem v Nevěkovicích a přesednouti do autobusu akcionové společnosti „Jas“, který jezdí na lince Rychnov–Praha. Stejně od Prahy možno jeti „Jasem“ do Nevěkovic, přesednouti na přelomu a jeti do Věkavěží.

Zaměstnání našich předků.

Je jisté, že předkové naši po příchodu v tato místa museli nejprve vykáceti lesy, aby mohli pak vzdělávati půdu. Pokácené kmeny pálili v milířích ve dřevěné uhlí, které pak po vodě odváželi do Prahy. Pěstovali hojně dobytka, pro nějž měli hojné pastvy a na zimu nasušené píce, také drůbež pěstovali a pak příroda sama poskytovala jim hojně zvěře, lesy a včely medu a Vltava a potoky ryby.

Zemědělství: Na vykácené půdě zakládali ihned pole. Že byli dobrými hospodáři, svědčí o nich donedávna ba někde až dosud zachovalé důkladné dřevěné stavby příbytků, stájí i stodol.

oklepaly v klasech z jedné strany, obrátily se a omlátily z druhé strany, pak se rozvázaly a rozhrnuly ve vrstvu, které se říkalo „tvrdá strana“, ta se omlátila, pak se obrátila a domlátila „měkká strana“. Sláma dlouhá se svázala v otepi a drobná (hrabanka) vázala se v menší otýpky. Dlouhá sláma užívala se k dělání došků ke krytí střech a drobná řezala se do řezanky. Vymlácené obilí se přehrabalo, ouhrabky se uložily a obilí se smetlo do jednoho rohu mlatu. Pak přišla nová vrstva, a tak se pokračovalo, až byl kout mlatu plný obilí. To se potom dřevenými lopatami při otevřených vratech přehazovalo, či, jak se říkalo, „válo“ a průvan odnášel z něho plevy často až před stodolu, zatímco zrno zůstalo blíže přehazovače ve stodole. Vyčištěné obilí se odměřilo na strychy (strych pšenice váží asi 82 kg), věrtele (4 do strychu), měřice (4 do věrtele), též na mázy (víc než 2 l) a na žejdlíky (1/2 l). Devět desetin zůstalo velkostatku a o jednu desetinu dělili se mlatci. Nebylo to mnoho, ale přispělo to k živobytí.

Když nastaly žentoury, tu již se pracovalo za plat. Při mlácení až do r. 1894 měli muži 25 kr. (50 h), ženy a dorost 20 kr. (40 h) denně. Ještě před žentoury byly ruční mlátičky, t. j. na točení klikou, k nim mlýnky na čištění, pak mlátičky s vytřásadly a v r. 1889 prvně mláceno na velkostatku „párnicí“ s parním kotlem.

Jako dnes to vidím, když jednoho únorového odpoledne přitáhli dvorští kočové koňmi velikou mlátičku, zatáhli ji do stodoly a před stodolou zůstali státi s kotlem. K mlátičce bylo zapotřebí asi třicet lidí. Druhý den ráno již jsme okukovali jako děti dvůr a když nás nikdo neodháněl, dostali jsme se až k samotnému kotli. Pan Barták, strojník z Neveklova, majitel mlátičky se svým pomocníkem čile topili v kotli, na němž veliké kolo bylo spojeno s mlátičkou řemenem. Přitom dával rozkazy, určoval lidem práci a najednou otevřel parní píšťalu. Ozval se hlas, jaký jsme předtím nikdy neslyšeli a většina z nás leknutím dělala kotrmelce vzad.

Ilustrační foto dobové parní pohonné jednotky. Archiv Voseček

K hospodářským strojům náležely vedle mechanického rádla, hrabí, jezka, brány, lavky, radýlka a pleče, válce a kol roku 1895 osel se ku prvnímu secímu stroji na obilí. K němu pak pokrabáč na kroužky, pokrab, žací stroj r. 1896 koupil nájemce Vemola, a později i samovázací.

Za doby robot i pomálu mlátilo se cepy za robotu bezplatně, potom za desátky. U dvora lhy a dvůr jsou se stodolách 2 mlátě, na nichž mlátilo se v zimě i v noci nebo leč všeli: Snopy se oklepaly v klasech z jedné strany, obrátily se a omlátily z druhé strany, pak se rozvázaly a rozhrnuly ve vrstvu, které se říkalo „tvrdá strana“, ta se omlátila, pak se obrátila a domlátila „měkká strana“. Sláma dlouhá se svázala v otepi a drobná hrabanka - vázala se v menší otýpky. Dlouhá sláma užívala se k dělání došků ke krytí střech a drobná řezala se do řezanky. Vymlácené obilí se přehrabalo, ouhrabky se uložily a obilí se smetlo do jednoho rohu mlatu. Pak přišla nová vrstva a tak se pokračovalo, až byl kout mlatu plný obilí. To se potom dřevěnými lopatami při otevřených vratech přehazovalo, či jak se říkalo, „válo“ a průvan odnášel z něho plevy často až před stodolu, zatímco zrno zůstalo blíže přehazovače ve stodole. Vyčištěné obilí se odměřilo na

S mlácením

Každodenní život

Ovšem museli jsme do školy, ale dopolední vyučování za mnoho nestálo. My z Nedvězí stoupli v ceně. Vždyť nám, zejména Krňaňáci, nechtěli věřit, že to píská, vrčí, klape, kouří, kouř že se žene i do stodol, že tím ani lidé, ani koně netočí, a přec že se to točí, celé snopy to polyká a sype to přímo čisté zrní do pytlů. A proto v poledne celá škola za našeho vedení do Nedvězí!

Žel že byla v poledne hodinová přestávka, a tak jsme počkali do jedné hodiny. Školáci mohli na mlátičce oči nechat a když to zapísklo, menší utekli až za vrata. Bylo to rozumování, ale horší bylo, že jsme přišli do školy až ve dvě hodiny místo v jednu a ty menší ještě později. Páni učitelé zle na nás láteřili, ale pan řídící Doms nás nedal. Pouze nám domluvil, abychom se příště dovolili. A od těch dob, za 51 let, jak se všechno změnilo. Dnes i malí hospodáři mají své vlastní mlátičky a elektrické pohonné motory. Vím to z domova!

Až do r. 1888 mlátilo se cepy, potom ruční mlátičkou na dvě kliky, mlýnek a člověk byl večer tak unaven, že se nemohl ani narovnat. Pak žentour, benzinový motor a dneska elektrický motor, který vesele si bručí a práce jinak ubývá.

Plat u mlácení parní mlátičkou u dvora byl větší než obyčejně: ženy 30 kr. (60 haléřů), muži 40 kr. (80 h) a dávač do stroje 60 kr. (1,20 K) a svačinu dopoledne s pivem, oběd s pivem a večeře také.

Práce v lesích

Na podzim a v zimě pracovalo se hodně v lesích. Poráželo se v panských i selských lesích dříví stavební i palivové. Stavební sváželo se většinou k Vltavě, odtud po vorech dopravovalo se do Prahy, ba i do Německa. Pracovalo se za klest a za pařezy. Menší hospodáři potřebovali slámu na došky a ke krmení dobytka, a proto stlali pod dobytek posekanou klestí a často i nahrabaným lesním vřesem a nahrabanou mrtí. V pozdějších letech vyhrabávání lesů bylo zakázáno, ježto se tím lesy velmi poškozují.

Z mastných pryskyřičných kořenů pálili si mnozí kolomaz na mazání vozů. Taková kolomaznice bývala ve Zvelebilově lesíku, na zahradě u Přeučilů a podnes je u „Nováků“ v Luhu. Byl to veliký prohnutý kámen, podložený kameny, uprostřed provrtaný, na něj složila se mastná louč obložená drny, s nepatrným otvorem na špičce. Louč se zapálila, a protože nemohla hořet, pouze se dusila a smola vytékala otvorem do hrnce nebo do konve. Ti pak, kteří jí měli přebytek, prodávali ji sousedům a někdy i kolomazníkovi.

Otop

V domácnosti pak topilo se, v mnohých až dosud se topí jen dřívím, pařezy a oklešky z posekané klesti – otýpkami. Popel z dřevěného uhlí byl vždy dobrým hnojivem pro zahrady a luka.

Lid žil jen svému zaměstnání, práci na poli a v lesích a o cizí se nestaral. Pravidelně jednou za rok přijížděl sem zjara vápeník a kolomazník, který prodával vápno na bílení (bílé) a černé na stavby. Také kolomaz vozil a někdy ji i od místních kupoval – žejdlík za šesták, t. j. půllitr za 20 h. Jindy přišli hokynáři nakoupiti vajec, kuřat, slepic a na podzim husy. Po cestě od Blazenic k Újezdu honívali „husáci“ veliká stáda hus do Teletína, Krňan, ano i na Libuš, kde je vykrmovali a v Praze zabité prodávali. Taková husa z pastvy byla za 1 K 60 h, nejvíce za zlatník, t. j. 2 K. Vykrmená se v Praze prodávala od 2 K až 6 K, podle váhy a sádla.

Pamatuji se, jak jsem jednou na husách vydělal. Husák hnal jednou v pátek hejno husí, asi kolem pěti set kusů, a tu mu z cesty ulítlo jich dvanáct na nedvězský rybník. Nemohl je sehnat, aby se mu ostatní nerozutekly, a tak mě požádal, abych mu je sehnal a příští pátek za odměnu na cestu přihnal. Udělal jsem to, husy jsem celý týden pásl a opatroval a když jsem mu je předal, dal mi 2 zl., t. j. 4 K za odměnu. Byl to Dolejš z Libuše, s nímž jsem se i později jako student v Praze stýkal.

Hospodyně pak hleděly si chovu vepřového dobytka a drůbeže: husí, kachen, slepic, krůt a perliček, hoši pak holubů. V letech kolem roku 1900 nebylo snad v obci jediného stavení, kde by holuby nechovali. Jen v samotném dvoře v Nedvězí bylo jich více jak sto párů. I každý kočí je měl. Párek mladých na zabití prodával se hokynářům za 25, 28 až 30 kr. a ještě se to vyplatilo. Dnes již pěstují se v malém množství a poslední jejich pěstitel je mladý kovář v Nedvězí.

Svícení

Pamatuji ještě svítiti loučí v krbu. I rozdělávání ohně křesáním jisker v troudu pamatuji. Pak svícení olejem s hadrovitým knotem, dražší svícení svíčkou. V zámožnějších rodinách ujímalo se svícení petrolejem a lampou se skleněným cylindrem po letech osmdesátých minulého století.

Můj otec přinesl malou lampičku petrolejovou k zavěšení na zeď, když jsem začal chodit do školy roku 1887.

Od těch dob byly tu velké stolní lampy, lampy gazelínové, které si samy vyráběly teplem plyn a od roku 1935 svítí se tu elektřinou.

Pokrmy

Lid byl živ z toho, co dal dům. V létě mléko, tvaroh, máslo, brambory, placky, vdolky, buchty, lívance, čočka, hrách, chlupaté knedlíky bramborové (ze syrových brambor), knedlíky z bílé mouky, někdy naduté tvarohem, višněmi, švestkami nebo povidly.

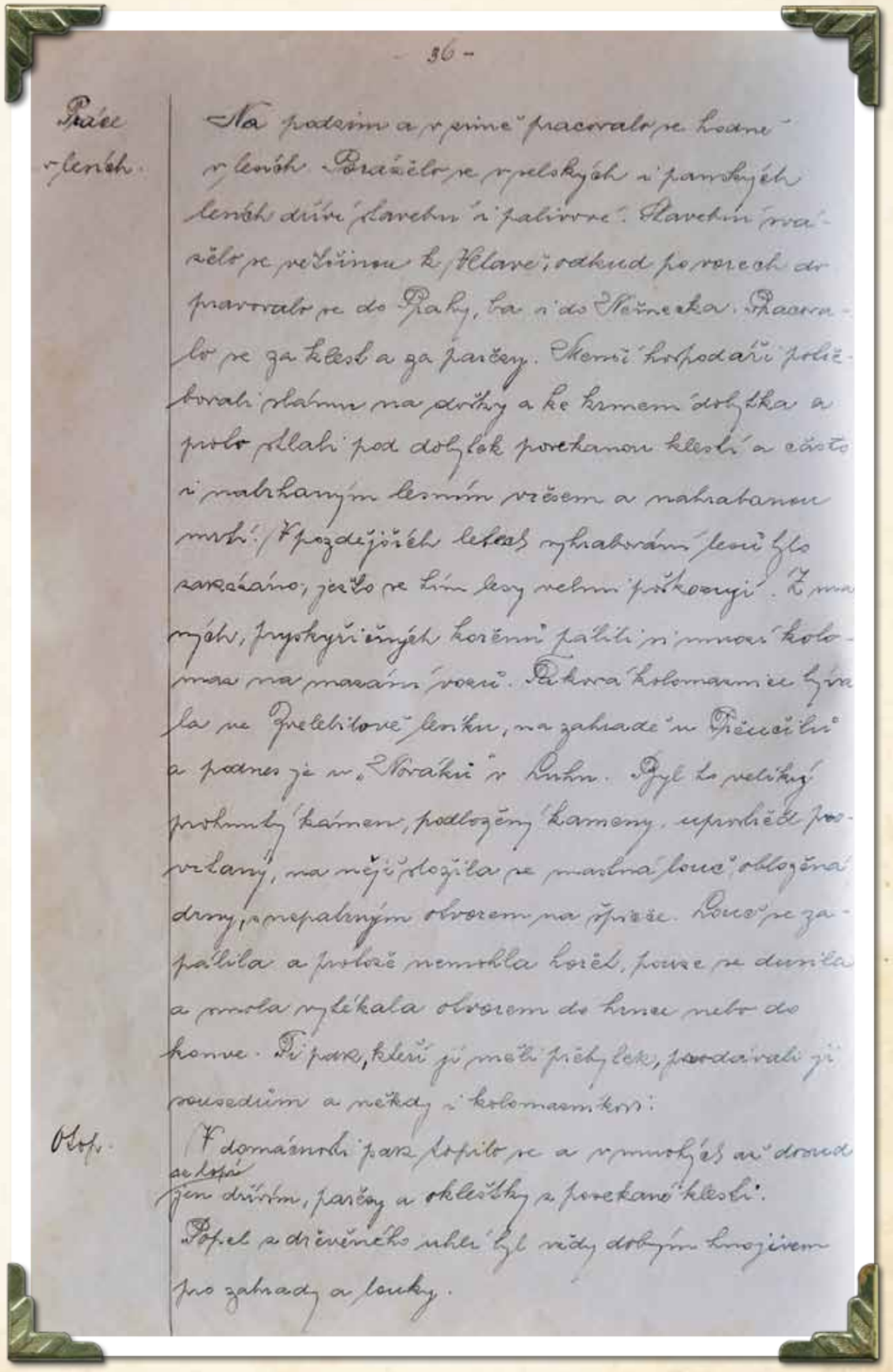

– 36 –

Práce v lesích.

Na podzim a v zimě pracovalo se hodně v lesích. Poráželo se v panských i selských lesích dříví stavební i palivové. Stavební sváželo se většinou k Vltavě, odtud po vorech dopravovalo se do Prahy, ba i do Německa. Pracovalo se za klest a za pařezy. Menší hospodáři potřebovali slámu na došky a ke krmení dobytka, a proto stlali pod dobytek posekanou klestí a často i nahrabaným lesním vřesem a nahrabanou mrtí. V pozdějších letech vyhrabávání lesů bylo zakázáno, ježto se tím lesy velmi poškozují. Z mastných pryskyřičných kořenů pálili si mnozí kolomaz na mazání vozů. Taková kolomaznice bývala ve Zvelebilově lesíku, na zahradě u Přeučilů a podnes je u „Nováků“ v Luhu. Byl to veliký prohnutý kámen, podložený kameny, uprostřed provrtaný, na něj složila se mastná louč obložená drny, s nepatrným otvorem na špičce. Louč se zapálila a protože nemohla hořet, pouze se dusila a smola vytékala otvorem do hrnce nebo do konve. Ti pak, kteří jí měli přebytek, prodávali ji sousedům a někdy i kolomazníkovi.

Otop.

V domácnosti pak topilo se a v mnohých až dosud se topí jen dřívím, pařezy a oklešky z posekané klesti.
Popel z dřevěného uhlí byl vždy dobrým hnojivem pro zahrady a louky.

K snídani bývala mléčná polévka s krupkami, k obědu zase polévka, třeba bramboračka a brambory, kaše nebo knedlíky a k večeři hrnek mléka s chlebem nebo brambory. Parádní večeře bývala v létě v sobotu. Brambory na loupačku, hrnec podmáslí a kousek pomazánky (másla).

Zřídkakdy v neděli bylo maso, a to ještě tak nějaký králík nebo slepice. Zato o pouti a o posvícení nechybělo. V masopustě pak se zabil řádný masopustník a to byly nejen jitrnice, jelita, špekvuřt (tlačenka), ale hlavně uzené, uzené doma v komíně, a škvarky a sádlo. K tomu byl naložený sud zelí a to pak bídy nebylo. Téměř ve všech domácnostech drtili si krupky, kroupy a palanku (na drobno rozmačkané obilí na kaše) na domácích mlýncích, jimž říkali „šroťáčky". Byl to dřevěný čtyřhranný spodek, jehož střed byl kruhovitě vydlabán a v něm upevněn kamenný kotouč, na němž pak točilo se druhým kotoučem, který byl uprostřed provrtán. Do otvoru nasypalo se obilí, které točením drtilo se mezi kameny a ve straně otvorem ve dřevě padalo na misku nebo na ošatku. Kdo chtěl míti semleto jemněji, nasypal to znovu a třeba i dvakrát. Že potom v kaši nebo plackách z toho upečených byly obilné slupky a často i oděrky z ubroušených kamenů, bylo jisté. Za to tam ale zůstaly všechny vitamíny.

Asi v r. 1886 se u nás vařila prvně káva. A vařila se trochu jinak než dnes. Otec přinesl plechové pražítko, do něho se nasypala zelená zrnková káva a na plátech plotny se pražítko vrtělo, aby se káva nespálila. Když byla dosti upražena, nasypala se do železného hmoždíře a železným sochorem se utloukla. Takto utlučená na prach nasypala se do vařící vody, přidal se kousek cikorie, nechalo se to povařit, odstavilo se to, a když se to ustálo, slila se káva, osladila, přidalo se mléka a káva byla hotova. Zbytek roztlučené kávy s cikorií zůstal v hrnci, druhý den zase přidala se káva i cikorie, přililo se vody (zbytku říkalo se „lógr") a tak se na logru vařilo třeba čtrnáct dní i déle. Původně vařívala se káva jen v neděli a o svátcích, ale později každý den.

Oděv a obuv

Kožené kabáty a koženky kalhoty viděl jsem tu jen jako hoch snad na dvou nebo třech starých sedlácích. Kroj se již dříve přizpůsobil kroji městskému, a proto v pozdějších dobách se mnoho nezměnil. Jen u žen nastala doba klobouků.

Doma i na poli chodili všichni v dřevěných pantoflích (spodek dřevo, navrch vpředu kůže), ba i v celodřevácích. Pantofle vyráběl si zpravidla každý hospodář sám. Obuv pro svátek kupovala se na jarmarkách od ševců z Knína a ze Sedlčan. Muži nosili vysoké faldovačky s tvrdýma holinkama, ženy pak vysoké šněrovací botky a teplé vlněné punčochy. Sukně byly z barevných dobrých látek, často až pět jich měly na sobě, na nich široké stuhy a kabátce hladké, k tělu přiléhavé. Na hlavách nosily ženy v létě lehké šátky kartonové, tibetové, grádlové a v zimě teplé vlněné šátky a později šály. I to čas změnil. Dnes chodí se v pohodlných šatech, lehoučkých Baťovkách a ženy v průhledných punčoškách. Ovšem naše maminky a babičky nemívaly ve dvaceti letech revmatismus.

Živnosti

V celé obci od nepaměti byl jediný živnostník, a to kovář v Nedvězí čp. 16. V roce 1890 usadil se v Loutí u Růžhů obuvník. Po světové válce usadil se v Loutí krejčí Josef Holub a v r. 1939 převzal hospodářství čp. 2 v Loutí po svém otci Václavu Žižkovi jeho syn František, strojní zámečník, a zřídil tu dílnu strojní zámečnictví. V Nedvězí pak usadil se v r. 1931 kolář Antonín Plocha, který si tu postavil domek.

Vedle těchto živností byly tu dva mlýny, Párisův a Peksův. Oba mlýny měly své značné hospodářství. Párisův dosud mele (šrot), Peksův byl po světové válce zrušen.

První hospoda byla v Nedvězí v čp. 16 u kovářů. Maličká místnost, nizoučká, podlaha hlinitá, nad chlévem a tam se hrálo a tančilo. Říkalo se tam „v hospodě u valacha". Můj praděd tam ještě v r. 1825 co učitelský pomocník hrál na housle a basu. Asi v r. 1826 hospoda zanikla, ale světnice dosud stojí v původním stavu.

Teprve v r. 1904 začal tu prodávat lahvové pivo v domě čp. 18 František Přeučil a r. 1906 začal stavět sál, chodbu, pivní sklep a lednici. Leč nedočkal se ukončení stavby, zemřel r. 1907 30. ledna. Hostinec dostavěla jeho vdova Marie a po letech, r. 1919, předala jej svému nejmladšímu synu Aloisu, který tu dosud hospodaří. V r. 1907 dostala hostinská trafiku a po ní ji převzal její syn.

Nejen chlebem živ jest člověk

Zábavy

Na zábavy nezbývalo mládeži ani starým mnoho času. Mládež večer v létě se vždy vykoupala v panském rybníku, poseděla u kříže, pobesedovala a mnohdy si i na tahací harmoniku, housle, štěbenec (klarinet) a trubku zahrála a přitom si zazpívala. Než jednou se nám zpěv nevyplatil. Zpívali jsme mezi jinými i píseň „Ty a já, to jsme dva, jsme z jedné vesnice, kradem husy, slepice". A čert nedal dobře dělat, do rána ukradl někdo kovářovům slepice a my seděli večer na lavici obžalovaných v Loutí u starosty pana Louckýho. Přirozeně, byli jsme osvobozeni, ale paní mistrovou nikdo nepřesvědčil o naší nevině. Ale že se povedené kousky tropily, netřeba zapírat. Tak

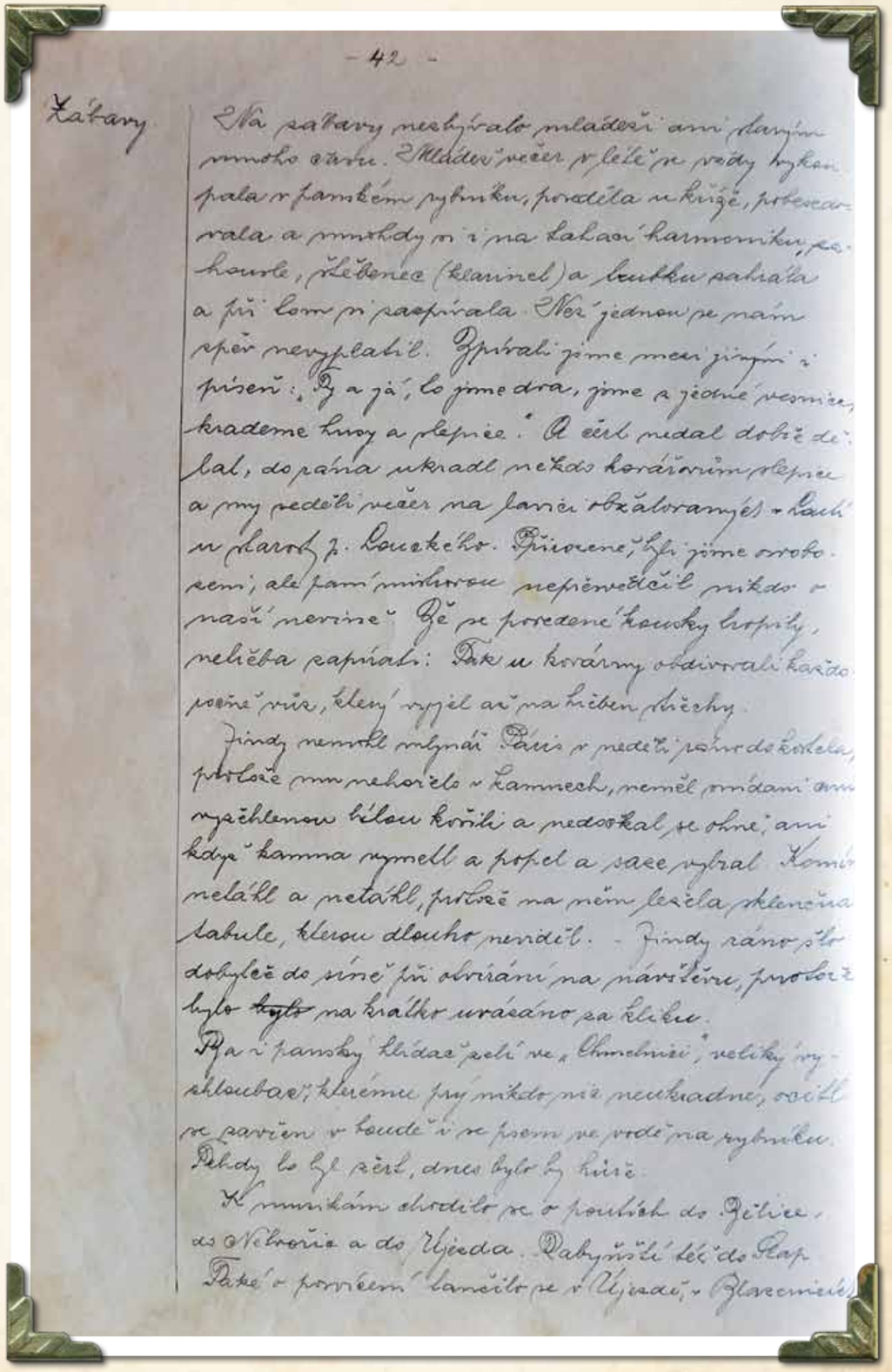

u kovárny obdivovali každoročně vůz, který vyjel až na hřeben střechy. Jindy nemohl mlynář Páris v neděli do kostela, protože mu nehořelo v kamnech, neměl snídani ani vyžehlenou bílou košili a nedočkal se ohně, ani když kamna vymetl a popel a saze vybral. Komín netáhl a netáhl, protože na něm ležela skleněná tabule, kterou dlouho neviděl. Jindy ráno šlo dobytče do síně při otvírání na návštěvu, protože bylo nakrátko uvázáno za kliku.

Ba i panský hlídač zelí ve „Chmelnici“, veliký vychloubač, kterému prý nikdo nic neudělá, ocitl se zavřen v boudě i se psem ve vodě na rybníku. Tehdy to byl žert, dnes bylo by hůře.

K muzikám chodilo se o pouti do Bělice, do Netvořic a do Újezda. Rabyňští též do Slap. Také o posvícení tančilo se v Újezdě i Netvořicích. Od r. 1907 zavedeno „Martinské“ posvícení v Nedvězí.

S procesím chodilo se vždy v červnu na Sv. Horu a v srpnu na Rovínek. Jinak živo bylo o selských svatbách, kdy hudba vyhrávala v noci v hostinci, i když svatebčané už spali.

Také Josefům a Pepičkám, Janům, Marjánkám, Antonínům, Václavům chodívala vyhrávat hudba.

A což o „dožínkách“! T. j. v den, kdy byla přivezena poslední fůra obilí, když na dvoře zavrčel flašinet, housle nebo harmonika, tu sešla se celá ves a na umeteném dvoře, na písku i v kamení pustili se všichni v rej, v pantoflích, botách a více i bosých, nedbajících, že z palců teče krev, a nepřestali, dokud soudek piva daný hospodářem nevypili.

Také o masopustě bývalo veselo. Chodily až tři dny „maškary“. „Žid“ žebral maso, „dědek s beznohou babou v nůši na zádech“ vybíral na beznohou, jezdil i cirkus s dřevěnou kobylou, jehož řiditel v bílém plášti dlouhým bičem práskal ode vsi ke vsi. Před takovou partou nebylo jisté ani uzené, ani pekáče pečeně v troubě, vejce, slepice, buchty a jiné mlsoty, které ihned putovaly do pytle a v hostinci pak upraveny řádně „maškarám“ chutnaly.

Děvčata, nechtěla-li dostati výprask a večer chtěla-li tancovat, musela se vyplatiti 50 kr., selská zlatníkem (2 K). I po pohřbech svobodných se při hudbě tančilo. Na pohřeb svobodného chodili mládenci v černých, družičky v bílých šatech. Nejznámější kapelou byla tu dosud, snad již padesát let trvá, kapela „Lešanská“, jejíž členové téměř všichni byli vysloužilí vojíni od hudby.

Přástky, nepřeslechy místních strašidel

(Náměty na pohádky před spaním pro návštěvníky i místní)

Od podzimku těšili se všichni na draní peří. Několik sousedek a mladých děvčat sešlo se za zimních večerů v jednom stavení, sedraly peří a zase šly do druhého místa, až bylo všechno peří v celé vsi sedráno.

Chodila s nimi mládež i staří hospodáři, vypravovat nebo poslouchat, co se tam bude vypravovat. Pravda, dříve se probraly domácí záležitosti a novinky, pak se vypravovaly báje z místa a okolí, a někdy se i něco vymyslelo, přilhalo.

Tak v Nedvězí ani na Rabyni neměli rádi „Luhováky“. Všelicos na ně věděli. Tak umějí prý čarovat a zaklínat, mají prý plivníka, šotka, raráška, kteří na ně pracují na úkor jiných. Luhovským vždy dobytek více dojil než druhým. Bylo to přičítáno čarování. Tak prý, když se Luhovačka podívala na cizí krávu po teleti, přestala prý kráva dojit, zatímco její kráva, třeba jalová, mléko jen lila. Ovšem pravda byla v tom, že u Luhu byly dobré pastvy a nablízku panského a selského jetele lány, pro nějž luhovští večer a ráno s trakařem jezdili, aniž to chasa na ně prozradila. A když se ztracený jetel hledal, byl prý k jejich jeteli podobný.

Plivník

V Luhu měli krásné černé slepice, snad dnešní minorky, které se jinde nedařily. V jedné z nich byl prý zaklet plivník, který nosil hospodyni štěstí. Vejce tam nakupovali jen hokynáři, kteří je nosili na trh do Prahy. Stalo se prý jednou v parném létě, že hokynářka z Krňan nakoupila tam vajíčka a v „Hůrkách“ chtěla si odpočinouti. Usnula a za chvíli slyší z nůše tikot. Nadzvedne zástěru, kterou měla nůši přikrytou, a ke svému zděšení vidí z vajíčka vyklubané černé kuře. V domnění, že má v nůši plivníka, nechala nůši stát, a co jí nohy stačily, pádila domů. Pro nůši musel její muž s nějakým sousedem, ale než přišli, bylo prý v nůši pět plivníků. Hokynářka odstonala úlek a útěk dlouhou nemocí, zápalem plic.

Vypravovalo se o „bezhlavé kobyle“, která se pásávala za měsíčných nocí na „Osečném“ a mnohého prý prohnala. Také o „bludičkách“, které tu na „Zástražníku“ a v „Osečném“ i „Chobotě“ své reje prováděly.

Bludičky a vodnické historie

Tak jedenkráte poslala mladá hospodyně od Zvelebilů, kde se ještě tehdy říkalo „u Charvátů“, svého muže večer po práci pro objednané necky do Radslavic. Hospodář sotva poklidil, najedl se, vzal na nohy dřevěné pantofle a již si to šupajdil pro necky. Kolem panské louky, na „Chobotě“, kolem farské louky přes cestu na louku „Chodník“ zvanou, přes potůček ke Zmekovu lesíku, po louce pod hráz „Zástražník“, pak kolem Strážovny k lesu Černikovu a přímo k Radslavicům. Dobře došel, zaplatil, vzal necky na hlavu, dal dobrou noc a vydal se na zpáteční cestu. K Černikovu to šlo dobře, ačkoliv na cestu bylo

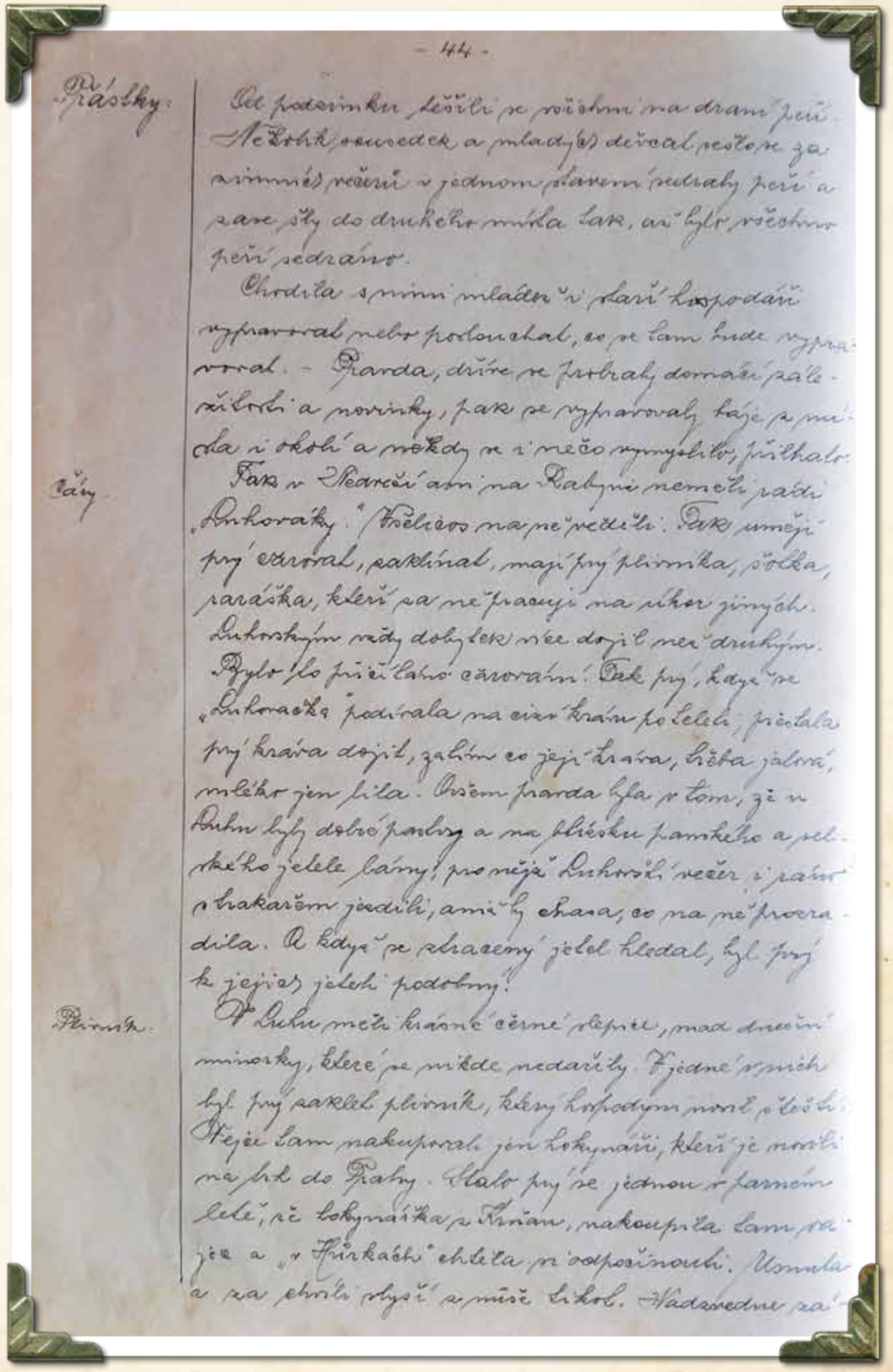

už pro tmu málo vidět. Tam jej ale vylekal divoký holub, který vyplašen chůzí zavrkal a odletěl. Také další kus cesty po Zástražníku kolem Strážovny, kde již spali, dobře mu uběhl. Přešel hráz, přeskočil potůček u Zmekova lesíku a octl se na Chodníku. Ale tu proti němu vyřítilo se tisíce světýlek, které jej obletovaly, že neviděl na cestu, braly jej za ruce, točily se s ním dokola, až vysílen upadl. Měl však ještě tolik duchapřítomnosti, že necky přetáhl přes sebe. Bludičky i dále tančily a dupaly po neckách. Jak dlouho byl pod neckami, nevěděl. Zatím hospodyně doma trnula strachy, zda se mu nic zlého nestalo. Vyšla i na dvůr a před stavení, nic však nepozorovala, jen v hospodě na kovárně ještě svítili. Myslela, že hospodář měl asi žízeň, že tam zašel, a proto se tam rozběhla za ním. Jaké bylo ale její leknutí, když tam nebyl, nevěděla co dělat, ale tu se čtyři nabídli, že jej půjdou hledat. Vzali lucernu se světlem a cestou, kterou on musel jít, přišli na Chodník, odkud slyšeli psí štěkot. Šli po hlase, až uviděli na zemi poklopené necky, na nich Charvátův pes pobíhá a zuřivě štěká, nechce nikoho k nim pustit.

Když ho odehnali, necky překlopili, našli ztraceného, ale v úplném bezvědomí. Dali jej do necek a dopravili domů. Přivedli jej k vědomí, poslali do Netvořic pro felčara, který jej z těžkého zápalu plic vyléčil, ale pevného zdraví již nenabyl nikdy.

Bludičky jsou prý duše utopenců, které se za dlouhá staletí utopily a které vodník pustil. Na tato místa nešly nikdy ženy těhotné nebo šestinedělky.

Také o vodníkovi se vypravovalo. V největším nedvězském rybníku „Zástražníku“ prý snad po staletí žil vodník, stařičký, celý šedivý, který prý nikomu neublížil, naopak pomáhal lidem, sekáčům na sousedních lukách naklepával a ostřil kosy, porybnému na Strážovně pásl pár bujných hřebců, jezdil s nimi rád na přípřeže obchodníkům, kteří vozili těžké náklady od Benešova přes tuchyňský kopec k Blazenicům a na Královskou k Vltavě, odkud pak k Příbrami. Stejně tak vytahoval je, když se vraceli zpět od Zástražníku přes kopec k Tuchyni, za mnohého robotníka za roboty vykonal práci na poli na panském dříve, než se rozednilo, ba i mnohého nešťastníka se topícího z vody vytáhl a přivedl k životu. Nedbal prý o duše nových utopenců, měl prý dost práce s hlídáním duší v hrníčkách pod pokličkami, duší to příslušníků čeledě pánů konopišťských, která přepadla mezi Stromčí a Podhory na Homoli a na poli v Jidáších oddíl z jižních Čech, jdoucí ku Praze Žižkovi na pomoc. Konopišťští způsobili oddílu velké ztráty, ale museli ustoupiti před vojem, který se blížil od Knína ke Královské. Za černé noci směřovali na hráz Zástražníku a chtěli přes Tuchyň a Netvořice na Benešov. Na ústupu místo na hráz vpadli do rybníka, jehož hloubku neznali a téměř všichni i s koňmi v rybníce zahynuli. Velký podíl prý na tom měl vodník.

Shoda vodníkova s osadníky trvala, až na sousední rybníky tloskovské přišel nový vodník, mladý, zlý, panovačný, nepřítel lidí. Ten začal chodit ke starému na besedu, za večerů vysedával pod okny porybného na Strážovně, mekal jako by si prozpěvoval a nedopřál lidem spánku, kteří ráno nevyspalí museli do práce. Stráža jej napomínal, ale marně. Proto vyčíhal si vodníka a na suchu mu řádně vyprášil kožich. Vodník se mu pomstil druhý den, utopil mu při plavení pár krásných hřebců. Když i roztomilého synka Strážova, pětiletého Vašíčka, chtěl utopit, kterého mu starý vodník jen s námahou vyrval, dopálil se Stráža tak, že vyčíhal si vodníka a okovaným cepem rozpoltil mu hlavu. Mrtvolu vodníkovu hodil do rybníka napospas rybám. Ten rok prý měly ryby trojnásobný přírůstek na váze proti jiným létům.

Starý vodník nechtěl dále žíti v místě, kde hnilo tělo jeho druha, odstěhoval se do Dunáveckého rybníka pod Netvořicemi, dříve však vypustil zajaté duše, které po Zástražníku za tmavých nocí bloudí a světélkují jako bludičky. Zástražník však dávno není rybníkem, ale úrodnou loukou.

Na novém místě žil starý vodník zase klidně, nikomu neškodil. Brzy po jeho příchodu nastěhovali se do domku u hráze novomanželé, muž zedník, žena pomocnice v hospodářstvích. Protože byl manžel dobrý řemeslník, měli jej stavitelé z Lešan, Týnce i Benešova rádi v práci a svěřovali mu ji i daleko od jeho bytu. On pak, aby ušetřil času cestou večer domů a ráno zase do práce, zůstával přes noc v místě stavby. K jídlu bral si něco z domova, ostatní dostal nebo si přikoupil. Činil se, aby ušetřil pár zlatek, za něž chtěl si postavit vlastní domek. V jeho nepřítomnosti měla prý manželka dlouhou chvíli a stejskalo se jí, tak se zakoukala do černých očí fešáckého kupeckého mládence židovského vyznání, rodem odněkud z Polné, který ji v nepřítomnosti mužově nosil z krámu mlsky a protože neměl z Netvořic k ní daleko, velmi často v podvečer i v noci ji z dlouhé chvíle vyrážel. Tak také jednoho krásného večera seděla nevěrná manželka se svým milencem na hrázi rybníka a nohy šplouchali si ve vodě. Vtom je starý vodník oba uchopil za nohy a stáhl je pod vodu, kde je utopil. Když je druhý den vytáhli, ještě se prý pevně drželi za ruce. Když třetí den dopoledne konal se pohřeb nevěrnice na netvořský hřbitov, čekal prý u hřbitovních vrat malý mužíček, jemuž z levého šosu kabátu kapala voda. Ten připojil se k průvodu a na hřbitovu postavil se těsně k hrobu. Kněz konající výkrop stříkl prý svěcenou vodou dále za hrob a jedna kapka zasáhla prý vodníka do tváře, ten se zachechtal a zmizel, že nikdo nevěděl kam a jak. Týž den odpoledne konal se pohřeb utopeného mládence do Benešova. Na voze vezoucím mrtvolu seděl prý vedle kočího starý vodník. Před hřbitovem slezl s vozu, zmizel a nikdy více se neukázal.

Můj praděd na obou pohřbech prý byl a na vlastní oči vodníka viděl. Nevěřící Tomášové prý tvrdili, že milence neutopil prý vodník, ale klamaný manžel, který je překvapil a do vody srazil. Dnes je těžko rozhodnout.

O mém pradědu se vypravovalo a on prý to sám potvrzoval, jak ho svezla „bezpyská“ kobyla z Oujezda do Šebáňovic za Neveklovem. Byl tehdy učitelem v Oujezdě a v sobotu večer chodíval prý za svou snoubenkou do Šebáňovic. Když jednou zase spěchal na dostaveníčko a šel kolem Zmekova rybníčka pod Oujezdem, viděl prý na louce pásti se kobylu. Žertem prý na ni zavolal, že by ho mohla svézti. Kobyla prý k němu ihned přiběhla, on na ni vyskočil a cvalem prý to hnali k Neveklovu a k Šebáňovicům, ani prý dupotu kopyt slyšet nebylo.

U Šebáňovic zamířila z cesty přímo k rybníku a on vida rybník a v něm se lesknoucí měsíc, lekl se, spadl a tím se zachránil. Kobyla prý skočila do rybníka, zachechtala se a zmizela. Byl prý to vodník, který by ho byl utopil. Vícekráte prý večer pěšky na dostaveníčko nešel, raději prý se brzy oženil.

Po odstěhování starého vodníka z nedvězských rybníků do rybníka u Dunávic dohlížel na rybníky v Nedvězí mladý vodník z Konopiště. Nejraději prý sedával na hrázi panského rybníka u pivovaru, odkud rozléhal se veselý zpěv rozjařených sedláků z Rabyně, Loutí, Stromče, někdy i z Újezda a Teletína. Příčin k pitkám bylo dostatek. Byla pouť, byly martinské posvícení, dožínky, byly svatby, křtiny dětí a svátky sedláků.

Takový sedlák, nepovinný robotou, pozval si druhé na zavdanou, příště zas to druhý oplatil a tak při znamenitém malvazu alespoň jednou týdně žilo Nedvězí. Ve dnech, kdy pivovar nečepoval, hodovalo se v hospodě „Na kovárně“ („U valacha“) v malé místnosti, jen asi dva metry vysoké, dosud zachovalé v čísle 16. Že přitom nesměla chybět kapela újezdského učitele Skalického, bylo samozřejmé.

Po jedné takové prohýřené noci vracel se již k ránu učitel-kapelník z Nedvězí k Újezdu po pěšině, která prý mu byla nějak úzká. Na hrázi Zmekova rybníčku viděl černého kohouta, který skočil na rybník na malé necky a vesele kokrhal. Rozjařený učitel se sehnul, zvedl kámen a po kohoutovi mrštil. Trefil. Kohout zaúpěl, proměnil se hned v pravou podobu vodníkovu a učiteli hrozil. Hned nato přepadl učitele veliký strach, nohy se pod ním třásly, ruce se chvěly a pot se z něho jen lil. Místo po pěšině do kopce ke statku dal se vpravo přes pole ke hřbitovu, chtěje si zkrátit cestu ke škole, která byla v místě, kde je dnes obchod Zajíčkův. Jak se přes pole dostal, to se nepamatoval, ale jak vkročil na neohrazený hřbitov, strhl prý se ohromný vítr, který ohýbal věž kostela až k zemi, hroby se pohybovaly, železné kříže skřípaly a šindel se střechy kostela sypal se na nešťastníka. Ztratil čepici i housle a s posledními silami dostal se ke dveřím školním, padl na ně a omdlel. Žena jeho, slyšíc ránu, šla otevřít a našla jej ležícího bez vědomí u školy. Dopravila jej dovnitř, kde si několik týdnů poležel. Čepice a housle nalezené na hřbitově potvrdily jeho noční cestu.

Ještě jednou viděl můj praděd vodníka. Pokud byl ještě svobodný učitelský mládenec v Újezdě, zakoukal se o jedné neveklovské pouti do jasných modrých očí rozkošné Rozárky, učitelské dcerky ze Šobáňovic, a začal za ní v letních večerech docházet. Když tak zase jednou spěchal z Újezda po cestě ke Kopaninám, připojil se k němu koník, jemuž na krku visela uzda. Ten na veselého mládence promluvil lidským hlasem: „Nasedni, já tě dovezu.“ Mladík nedal se pobízet, vyšvihl se na koníka, podkovy jen zvonily, minuli Blazenice, minuli Neveklov a již se v dálce ukazovaly domky Šebáňovic. Uzda, která se koníkovi na krku houpala, upozornila jezdce, že koník nemá spodní pysk s čelistí. Tu teprve si uvědomil, že je to asi vodník, který s ním dobře nesmýšlí. Když pak projeli Šebáňovicemi, ani u školy nezastavili a když koník uhnul z cesty na louky, v nichž se leskla hladina rybníka, seskočil za nejprudší jízdy se zad koníkových, snad jen metr od kraje rybníka. Koník stál již ve vodě, zlostně se zachechtal a zase promluvil: „Měl jsi štěstí, že jsi seskočil, jinak byl bys synem smrti!“ Pádem na zem potloukl se mládenec notně, stěží dostal se do školy, kde ho museli ošetřit, ale vyléčil se brzy, zvláště když o něho pečovala jeho Rozárka. Aby se mu na cestách nepřihodilo něco horšího, zašel na faru, zadal o vyhlášky a přivedl si Rozárku jako nevěstu.

Zlolajní jazykové prý tvrdili, že si nenatloukl sám, ale že mu nabili domácí hoši, že jim odvedl nejhezčí děvče z okolí.

Vypravovalo se mnoho o nedvězských rytířích, o jedné šlechtičně, kterou prý na hrázi rybníka roztrhal medvěd, a proto se prý má rybník správně jmenovat „Medvědí“; o tom, jak bylo Nedvězí spojeno s újezdským kostelem chodbou a kudy se táhla voda z nedvězského rybníka do valu k újezdskému kostelu, o tunelu z Nedvězí na Hrádek na Třebovlech, o vytí vlků, medvědů v tmavých nocích, kteří byli před staletími chyceni do jam v „Jámách“ a na „Hlučilově“ u Rabyně, kde hladem zahynuli, o duchu zabitého, který se zjevuje vždy ve výroční den, kdy v lese u „Zabitého“ byl zavražděn, a o jiných hrůzostrašných událostech.

Nebylo pak divu, že mnohému při cestě domů nabíhala husí kůže na hřbetě.

Leč i skutečné události upoutaly. Tak v r. 1865 sebral veliký vítr tříletého chlapce Antonína Nováka v Luhu, hrajícího si před stavením, vznesl ho do výše a přes Peksův rybník, mlýn a stráň zanesl ho až do Novákovy stráně a tam pustil do velikého trní. V Luhu nastal shon po dítěti, hledali na Rabyni, Nedvězí, u potoka, v rybníce u Peksů, ale hoch nikde. Druhý den, v neděli odpoledne, uslyšela jeho pláč A. Bobecká z Újezda, která tam ve stráni pásla kozy. Hocha vyprostila a dovedla domů. Cesta vzduchem mu neuškodila, vyrostl v největšího člověka v obci, měřil jistě přes 185 cm a měl

velkou sílu. Jinak byl veliký dobrák a na nás, když jsme si ho dobírali, vždy jen jadrně zaklel. Dožil se značného věku.

Vypravovali též staří vojáci, co na vojně zažili. Mlynář František Páris vojančil v Itálii, uměl italsky a rád se řečí tou chlubil. Růžička František, který zase byl s panskými koňmi a vozem „na fiřponu“ – na přípřeži – tři měsíce u Hradce Králové a jiné a jiné věci. Škoda, že se věci ty nezapisovaly, byla by to pěkná památka. A život běží dál, mladí hoši šli na vojnu, a příštím rokem bylo zase dost látky k vyprávění.

Světová válka – konec světa předků, jak jej znali

Klidný ten život pozměnil tu den 26. července 1914. Toho dne přijel do Nedvězí první automobil, přivezl vyhlášky mobilizační, a druhý den rukovali všichni do 38 let, později starší, po nich šli k odvodům nevojáci a rukovali až do padesáti let. Mobilizace zastihla naši obec v neděli, v den bělické pouti. Bylo po zábavě, vojíni loučili se se známými a druhý den, 27. 7. 1914, zúčastnili se všichni v Újezdě v kostele mše svaté, rozloučili se s rodinami, nasedli na vozy a odjeli ke svým plukům. Nejvíce jich narukovalo k p. pl. č. 102 do Benešova a 28. pluku do Písku.

Z obce rukovalo 44 mužů, ze Stromče: Jahoda Václav a Papírník Josef.

Z Rabyně: Matějáček Josef, Papírník Václav, Papírník Karel †, Papírník František †, Šrámek Jan, Šrámek Josef (invalida – obě nohy pod kotníky amput.), Dvořák Josef †, Dvořák Ant., Papírník Ant., Himda Josef, Mrázek Josef, Dvořák Eman, Dvořák Gustav †. Z Loutí: Růzha Josef, Loucký Josef †, Loucký Jan, Žižka Václav, Klasňa Oldřich, Klasna Václav, Klasna Stanislav, Loudil Frant.†, Loudil Václav a Kubásek Josef. Z Nedvězí: Přeučil Alois, Růžička Antonín, Škaloud Václav, Novák Josef, Vrňák Josef, Zvelebil Václav, Zvelebil Ant., Zvelebil Josef, Václav Charvát, Pertlík Václav, Tůma Frant., Tůma Antonín, Tůma Jaroslav, Tůma Josef, Adam Václav†, František Adam i jejich otec Adam Václav, Žižka František a Štěpánek Josef.

S nimi stejně narukovali zde narození a sem příslušní: Žižka Antonín, Žižka Frant., Jahoda Jan, Selmann Karel, Růzha Frant., Růzha Eman, Rada Frant., Přeučil Frant., Přeučil Gustav a Skalický František†. Z těch pak, kteří se sem později přistěhovali a dnes tu žijí, světovou válku prodělali: Holub Jos., Janák Frant., Rákosník Petr, Tichý Josef, Holický Alois.

Mnozí vrátili se po letech raněni, nemocni, jiní našli smrt hned na válečných polích v Srbsku, Rusku, Rumunsku, Itálii a v Haliči, nebo zahynuli ve vojenských zajateckých táborech nebo v nemocnicích daleko od vlasti. Nejtěžší boje prodělali v Srbsku na řece Sávě a Dryně a na italském bojišti na Doberdě a na řece Soči a Piavě.

Krajané svým padlým postavili v Nedvězí pomník, který byl odhalen 12. listopadu 1922, a u něho promluvili a památku padlých uctili: řídící učitel Moudrý z Újezda a řídící učitel Přeučil z Litic, dnešní kronikář. Na pomníku jsou fotografie a jména padlých:

1. Loucký Josef (padl v Rusku)
2. Stome Bedřich (zraněn doma co vojín a zemřel)
3. Loudil František
4. Klasna Oldřich
5. Adam Václav (padl na Rusku)
6. Skalický František (zemřel v zajetí v Srbsku)
7. Štěpánek Jan
8. Dvořák Augustýn (padl na Itálii)
9. Dvořák Josef (padl na Srbsku)
10. Papírník František („ „)
11. Papírník Karel („ „)
12. Žižka Augustýn
13. Dalibaba Frant.,
14. Dalibaba Rud., oba z Blaženic. Starší přijel domů na dovolenou a zemřel na španělskou chřipku, mladší přijel mu na pohřeb a třetí den zemřel též.

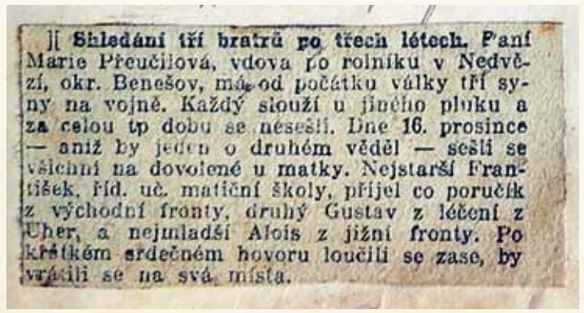

|| **Shledání tří bratrů po třech létech.** Paní Marie Přeučilová, vdova po rolníku v Nedvězí, okr. Benešov, má od počátku války tři syny na vojně. Každý slouží u jiného pluku a za celou tu dobu se nesešli. Dne 16. prosince — aniž by jeden o druhém věděl — sešli se všichni na dovolené u matky. Nejstarší František, říd. uč. matiční školy, přijel co poručík z východní fronty, druhý Gustav z léčení z Uher, a nejmladší Alois z jižní fronty. Po krátkém srdečném hovoru loučili se zase, by vrátili se na svá místa.

Dobová tisková zpráva

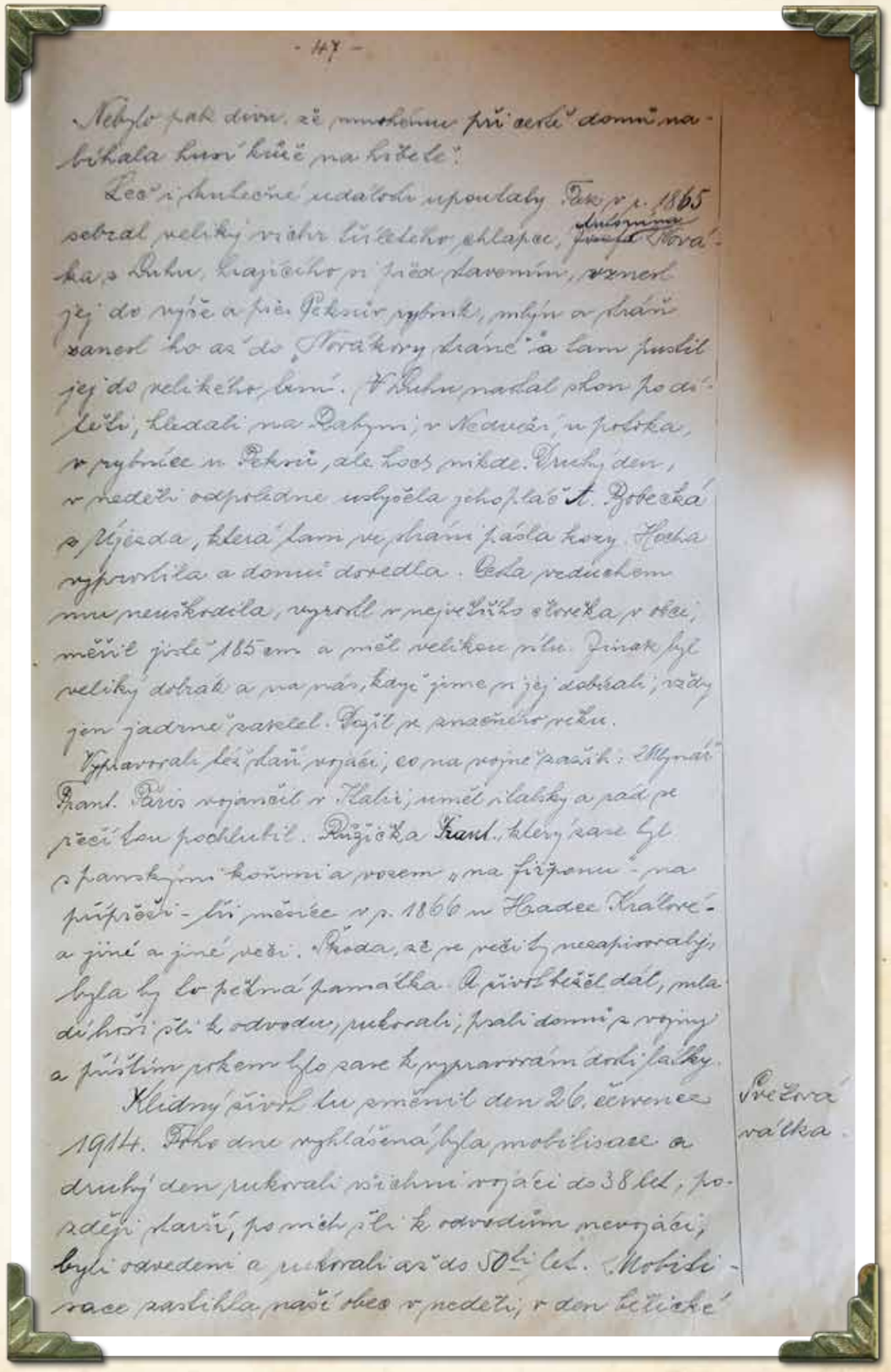

- 147 -

Nebylo pak divu, že mnohému při cestě domů nabíhala hrůza hrůze na kraječe.

Leč i zábavné události upoutaly. Tak r. r. 1865 sebral veliký vichr lištového chlapce, jmenem Nová-ka z Luhu, krajního při řece Javorném, vznesl jej do výše a přes Petrův rybník, mlýn a hráz vanesl ho až do Novákovy krámce a tam jemně jej do velikého lomí. V Luhu nalezl chlapec po deš-ti; hledali na Dubyni, v Nedvězí, u potoka, v rybníce u Petrů, ale toho nikde. Druhý den, v neděli odpoledne ušpěšela jeho matka Ant. Bobečka z Újezda, která tam ve hraní jásala kvůli. Hocha vyprahlila a domů dovedla. Cesta vedoucím mu neuškodila, vyrostl v nejvyššího člověka v obci, měřil jistě 185 cm a měl velikou sílu. Jinak byl veliký dobrák a na nás, když jsme si jej dobírali, vždy jen jadrně zaklel. Dožil se značného věku.

Vypravovali též staří vojáci, co na vojně zažili. Mlynář Frant. Páris vojančil v Italii, uměl italsky a rád se řečí tou pochlubil. Růžička Frant., který zase byl s panskými koňmi a vozem „na fiřponu“ – na přípřeži – tři měsíce v r. 1866 u Hradce Králové – a jiné a jiné věci. Škoda, že se věci ty nezapisovaly, byla by to pěkná památka. A život běží dál, mladí hoši šli k odvodu, pukovali, psali domů z vojny a příštím rokem bylo zase k vyprávění dosti látky.

Světová válka

Klidný život ten změnil den 26. července 1914. Toho dne vyhlášena byla mobilisace a druhý den pukovali všichni vojáci do 38 let, později starší, po nich šli k odvodům nevojáci, byli odvedeni a pukovali až do 50ti let. Mobilisace zastihla naši obec v neděli, v den bělické

PUTOVÁNÍ OD DOMU K DOMU

Nedvězí

nebylo vždy takové jako dnes. To, co zvalo se Nedvězím, byl jen panský majetek, dvůr se svými budovami, pivovarem, ovčínem, hájovnou, myslivnou, kovárnou, dvěma mlýny a Strážovnou. Ostatní

Cesta do Nedvězí

Rybník v Nedvězí poblíž tvrze

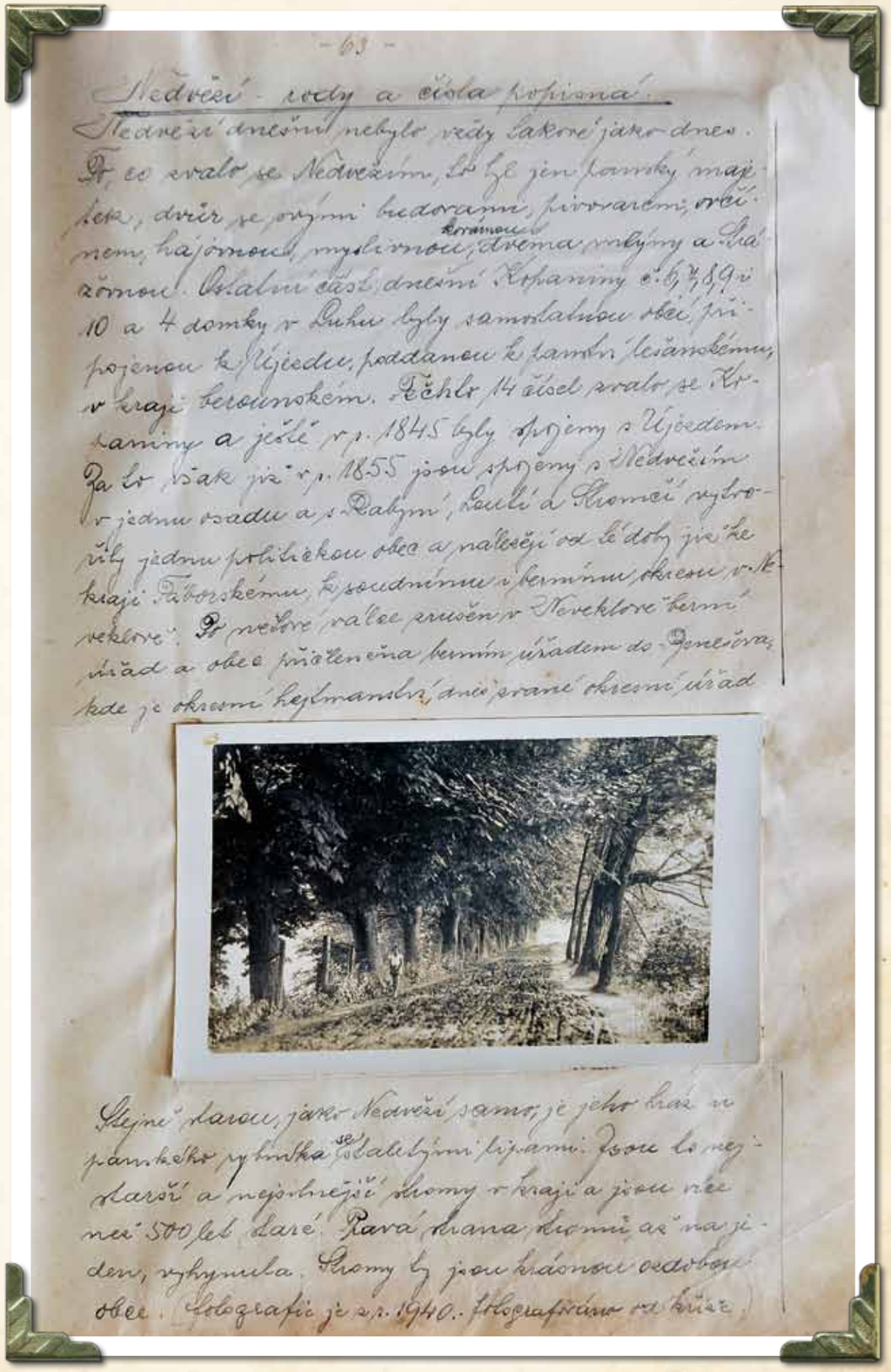

- 63 -

Nedvězí - rody a čísla popisná.

Nedvězí dnešní nebylo vždy takové jako dnes. To, co zvalo se Nedvězím, to byl jen panský majetek, dvůr se svými budovami, pivovarem, ovčínem, hájovnou, myslivnou, kovárnou, dvěma mlýny a Strážovnou. Ostatní část dnešní Kopaniny č. 6, 7, 8, 9 i 10 a 4 domky v Duhu byly samostatnou obcí, připojenou k Újezdu, poddanou k panství lešanskému, v kraji berounském. Těchto 14 čísel zvalo se Kopaniny a ještě v r. 1845 byly spojeny s Újezdem. Za to však již v r. 1855 jsou spojeny s Nedvězím v jednu osadu a s Rabyní, Loutí a Stromčí vytvořily jednu politickou obec a náležejí od té doby již ke kraji Táborskému, k soudnímu i bernímu okresu v Neveklově. Po světové válce zrušen v Neveklově berní úřad a obec přičleněna berním úřadem do Benešova, kde je okresní hejtmanství, dnes zvané okresní úřad

Stejně starou, jako Nedvězí samo, je jeho hráz u panského rybníka se staletými lipami. Jsou to nejstarší a nejsilnější stromy v kraji a jsou více než 500 let staré. Pravá strana stromů až na jeden, vyhynula. Stromy ty jsou krásnou ozdobou obce. (Fotografie je z r. 1940. fotografováno od kříže.)

část, dnešní Kopaniny číslo 6, 7, 8, 9 i čtyři domky v Luhu, byly samostatnou obcí, připojenou k Újezdu, poddanou k panství lešanskému v kraji berounském. Těchto 14 čísel zvalo se Kopaniny a ještě v r. 1845 byly spojeny s Újezdem. Ale v r. 1855 byly spojeny s Nedvězím v jednu osadu a s Rabyní, Loutím a Stromčí vytvořily jednu politickou obec a náležejí od té doby ke kraji táborskému, k soudnímu i bernímu okresu v Neveklově. Po světové válce zrušen v Neveklově berní úřad a obec přičleněna berním úřadem do Benešova, kde je okresní hejtmanství, dnes zvané okresní úřad.

Stejně stará jako Nedvězí samo je hráz u panského rybníka se staletými lipami. Jsou to nejstarší a nejsilnější stromy v kraji a jsou více než 500 let staré. Pravá strana stromů, až na jeden, vyhynula. Stromy ty jsou krásnou ozdobou obce.

Nedvězí čp. 1

Panský dům postavený asi kolem r. 1700, postavený po zboření starého dřevěného domu, který stával asi v těchže místech. Před ním stávala tam dřevená tvrz v místech několik metrů na sever od čp. 2, tam, kde se dosud říká „Na starém dvoře“. Není sice přímých záznamů pro toto tvrzení, ale pamatuji, že asi v r. 1880 kopal se příkop přes Starý dvůr pro odtok dešťových vod a močůvky ze dvora do potoka a že na Starém dvoře vyndán byl ze země úplně zčernalý trám asi 4 m dlouhý, značně poškozený, který pak byl dlouho používán jako lávka přes potok ze Starého dvora na Dolejší štěpnici. Nedá se to jinak vysvětliti, než že to byl zbytek ze základů bývalé tvrze.

V domě čp. 1 měl vždy byt a kancelář vedoucí úředník až do r. 1858, pokud vlastník hospodařil ve vlastní režii. Pak v roce 1845 byl tu obročným Václav Laminger, který měl k ruce účetního a pokladníka Jana Demonse, pak poklasného, šafáře, drába a dvorskou chasu. Po smrti Lamingera byl vedoucím úředníkem jmenován Jan Demons, na něhož i ještě několik roků po zrušení roboty (1848) musel poddaný lid robotovat. Teprve když robota zanikla úplně, rozhodla se kapitula dvůr pronajati a pronajal jej právě poslední úředník Jan Demons roku 1858. Ten hospodařil tu až do své smrti roku 1888, kdy po něm vedla nájem jeho vdova se synem Vilémem, který byl JUC – studoval práva – a kvůli hospodářství musil studií zanechat a hospodařil zde až do své smrti roku 1902, je pohřben v Újezdě. Matka jeho, která měla již dříve dvě dcery provdány v Praze za vysoké úředníky státních drah, přestěhovala se k nim a později dala i mrtvolu syna Viléma převézti na Olšanské hřbitovy.

Dcera Jana, doma zvaná Žanynka, jmenovala se provdaná Katzová, její manžel po státním převratu změnil jméno na Kadlec. Starší se jmenovala Marie. V Nedvězí zůstala po rodině Demonsově jen dobrá pověst jako o lidech řádných a spravedlivých.

Hospodářství po rodině Demonsově najali mladí manželé Josef a Pavla Kadeřávkovi. Mladý Josef Kadeřávek byl rolnickým synem ze Kbel u Kolína, narozen 1866, jeho manželka Pavla, roz. Píchová z Býchor u Kolína, nar. 1882. Nový nájemce byl všestranně vzdělaný hospodář, hospodářství značně zvelebil, mokro z polí a luk odstraňoval drenážemi, byl zapřisáhlým nepřítelem kamenitých kopců a křovisek v polích a mnoho kopců, zejména na polích v Rybníčkách, nad Ovčínem – pod Pasekou, na Čihátku a jinde vydobyl a kámen odvezl. Kamene bylo tolik, že místo mezi kovárnou a dvorem až k cestě (u kříže a co stojí pomník padlým) bylo plné a ještě kovářovi měli taras kolem celé zahrady a dvorka. Ostatní kusy se rozbily na správu cest. Jako děti jsme po kamenech skákali a hráli si tam. Kadeřávek zemřel v mladém věku, když v létě r. 1914 večer po veliké bouři obcházel své pozemky, tu uklouzl na kluzké stráňce u Dolejšího rybníčku, padl do vody, hlavou narazil na kámen a utonul. Po něm zůstala vdova se čtyřmi nezaopatřenými dětmi Marií, Otou, Josefem a Pavlou.

Hospodářství pomohl jí vésti její švagr, bratr zemřelého, Čeněk Kadeřávek, za kterého se za čas provdala. Leč ani on dlouho nehospodařil a zemřel na španělskou chřipku roku 1918, zanechav po sobě malého synka Václava. I toto neštěstí matka s pěti dětmi přetrpěla, a poněvadž nemohla sama hospodařit, provdala se roku 1921 potřetí za selského syna Petra Rákosníka z Bělice, narozeného r. 1884, který měl již na různých statcích řádnou hospodářskou práci. I on se o hospodářství řádně staral a ke cti jeho slouží, že všem pěti nevlastním dětem dal řádné vzdělání a o ně se staral stejně pečlivě jako vlastní otec. Nejstarší dcera Marie, nar. 1903, je provdána za lesního revírníka J. Proška, druhý Ota, nar. 1904, je přednostou okresního soudu v Nepomuku, třetí Josef, nar. 1909, je JUDr a je komisařem okresního úřadu v Sedlčanech. Čtvrtá Pavla provdala se roku 1934 za V. Klímu z Bráníka. Nejmladší syn Václav, nar. 1915, je středoškolským profesorem v Praze.

V roce 1927 odkoupili Petr a Pavla Rákosníkovi od Svatovítské kapituly velkostatek, od něhož bylo pro drobné zájemce odparcelováno 60 ha. Při dvoře zůstalo 61,5 ha a tak se stali z nájemců vlastníci. Vlastnictví pro ně zaneseno jest u okresního soudu v Neveklově ze dne 8. 3. 1928. Dne 3. 11. 1934, jak svědčí zápis téhož soudu, postoupili celý majetek své dceři Pavlíně, nar. 1910, provdané Klímové, oběma stejnou polovicí. Leč toto manželství netrvalo dlouho a bylo r. 1937 soudně rozvedeno, p. Klíma postoupil svou polovinu zpět manželům Rákosníkovým. Na svou dceru Evičku měl platit příspěvek na výživu. Převod proveden je u okr. soudu v Neveklově dne 6. 5. 1938.

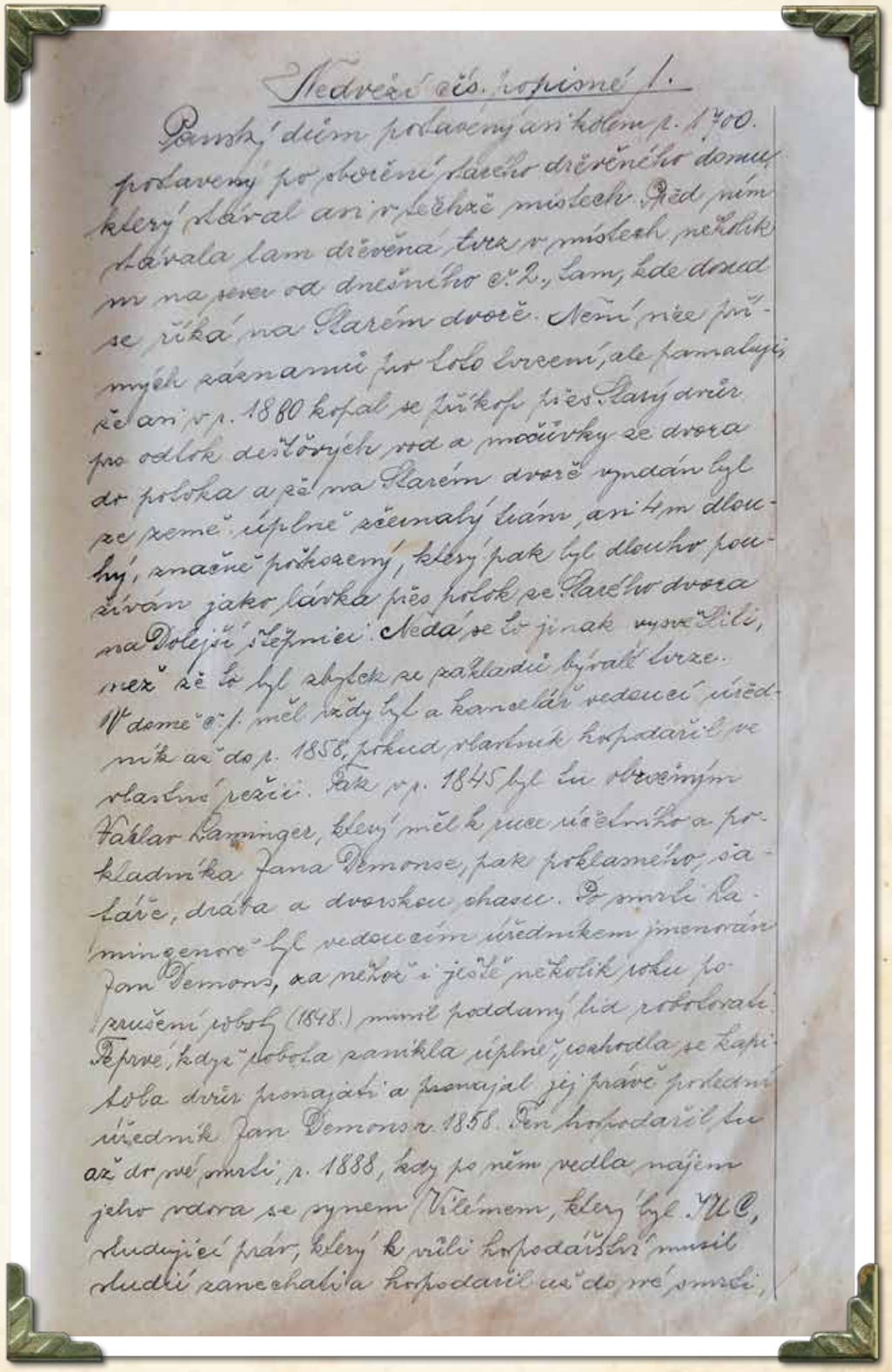

Nedvězí čís. kopisné 1.

Panský dům postavený asi kolem r. 1700. postavený po zboření starého dřevěného domu, který stával asi v těchže místech. Před ním stávala tam dřevená tvrz v místech několik metrů na sever od dnešního č. 2, tam, kde dosud se říká na Starém dvoře. Není sice přímých záznamů pro toto tvrzení, ale pamatuji, že asi v r. 1880 kopal se příkop přes Starý dvůr pro odtok dešťových vod a močůvky ze dvora do potoka a že na Starém dvoře vyndán byl ze země úplně zčernalý trám asi 4m dlouhý, značně poškozený, který pak byl dlouho používán jako lávka přes potok ze Starého dvora na Dolejší štěpnici. Nedá se to jinak vysvětliti, než že to byl zbytek ze základů bývalé tvrze.

V domě č. 1 měl vždy byt a kancelář vedoucí úředník až do r. 1858, pokud vlastník hospodařil ve vlastní režii. Pak v r. 1845 byl tu obročným Václav Laminger, který měl k ruce účetního a pokladníka Jana Demonse, pak poklasného, šafáře, drába a dvorskou chasu. Po smrti Lamingera byl vedoucím úředníkem jmenován Jan Demons, na něhož i ještě několik roků po zrušení roboty (1848.) musil poddaný lid robotovat. Teprve, když robota zanikla úplně, rozhodla se kapitula dvůr pronajati a pronajal jej právě poslední úředník Jan Demons r. 1858. Ten hospodařil tu až do své smrti, r. 1888, kdy po něm vedla nájem jeho vdova se synem Vilémem, který byl JUC, studující práv, který k vůli hospodářství musil studií zanechal a hospodařil až do své smrti,

Dům s bílým štítem a třemi okny vpředu jest dům čp. 1. Od něho nalevo je dlouhá budova stájí, jejíž část se dvěma okny bývala ratejnou, v níž bydlela dvorská čeleď, také až tři rodiny a měla čp. 4. V roce 1909 byla místnost přeměněna k účelům hospodářským, byla tu řezárna, pak drůbežárna, číslo bylo zrušeno a přeneseno na protější budovu „Voleček“. Vlevo od řezárny byly stáje pro hovězí dobytek a stáje pro koně, k nim v pravém úhlu přistavěny byly vepřince a vedle je studna. Dále jsou vrata pro výjezd ze dvora k Podhorám, pak kůlna na nářadí a stodoly. A zase do pravého úhlu svírá dvůr zeď, při ní r. 1936 postaveny byly siláže. Pak jsou vrata pro výjezd na náves, právě naproti kříži, pak zeď sládkovy zahrady a pak již budovy, které až do r. 1879 patřily k pivovaru.

Vedle obytného stavení jsou tu rozsáhlé stáje a veliké stodoly o dvou velkých mlatech a třech oplotních. O ostatních budovách, které dnes ke dvoru patří, bude řeč při čp. 2. Nové stodoly byly postaveny ještě před zrušením roboty, zato stáje až později za nájmu Jana Demonse. Stáje postaveny jsou na 60 kusů dobytka hovězího, na tři páry koní a osm párů volů. Vepřince jsou tu také na četný chov. Ve dvoře bývalo vedle tohoto počtu dobytka vždy ročně 50–140 hus, více než 100 slepic s četnými hejny kuřat, množství krůt, perliček a kachen. Na domě bývalo pak více než 50 párů holubů. Po světové válce r. 1914–18 zůstalo tu však jen 8 krav, 1 pár volů a 2 páry koní.

Bývalý dům U Sládků čp. 2

V Nedvězí byl od nepaměti pivovar a dům čp. 2 postaven byl dávno za roboty pro rodinu sládka. Vlastník pivovaru pronajímal a sládkové hospodařili pak ve vlastní režii. Nyní jsou zde deputátní byty. Za domem byla veliká kůlna na dříví, jímž se topilo v domě i v pivovaře. Vpravo od domu byly stáje, pro pivovar pak podél potoka dvoupatrový špýchar. Dole byly sklepy na chlazení piva, tzv. „spilky“, nyní sklep na uhlí a garáž. Vedle špýcharu byla varna, která byla r. 1905 stržena a upravena na hospodářskou kůlnu. Vpravo k varně přiléhala veliká budova „Valečka“, v přízemku místnost zvaná hvozd a sklep „humna“ (zde je stírka, do které tekla ze sádky voda, na kamenném pažení je letopočet 1715). Budova měla široký štít valeček. V přízemku zřízen byl po roce 1905 byt pro šafáře, v hořejší části je dvoupatrová sýpka. Pod všemi budovami ve dvoře jsou důkladné sklepy. Ze sklepa pod domem čp. 1 vede prý podzemní chodba do Újezda do kostela.

Před Valečky je zelinářská zahrádka panská, ze které měl užitek vedoucí úředník, jehož lid oslovoval „milostpán“, a za ní byla zahrada sládkova. Dnes jsou obě spojeny.

Farní matrika v Netvořicích uvádí tu v r. 1693 sládka Adama Neplechu, asi veselého a dobrého společníka, který byl všem dětem, narozeným v té době na Rabyni, v Loutí, Stromči, Újezdě i Teletíně, křestním kmotrem.

V r. 1845 připomíná se tu sládek Matěj Sadílek. V roce 1868 byl tu sládkem Ferdinand Smolka, který platil bernímu úřadu ročně daně 20 zl. 31 kr. (40 K 62 h). Posledním pak sládkem byl tu V. Janovský až do r. 1879. Toho roku posledně vařilo se tu znamenité pivo, jehož „patoky“, tj. zbytky, bývaly prý lepší piv sousedních. Příčinou zrušení pivovaru byla konkurence vzniklých velkých pivovarů

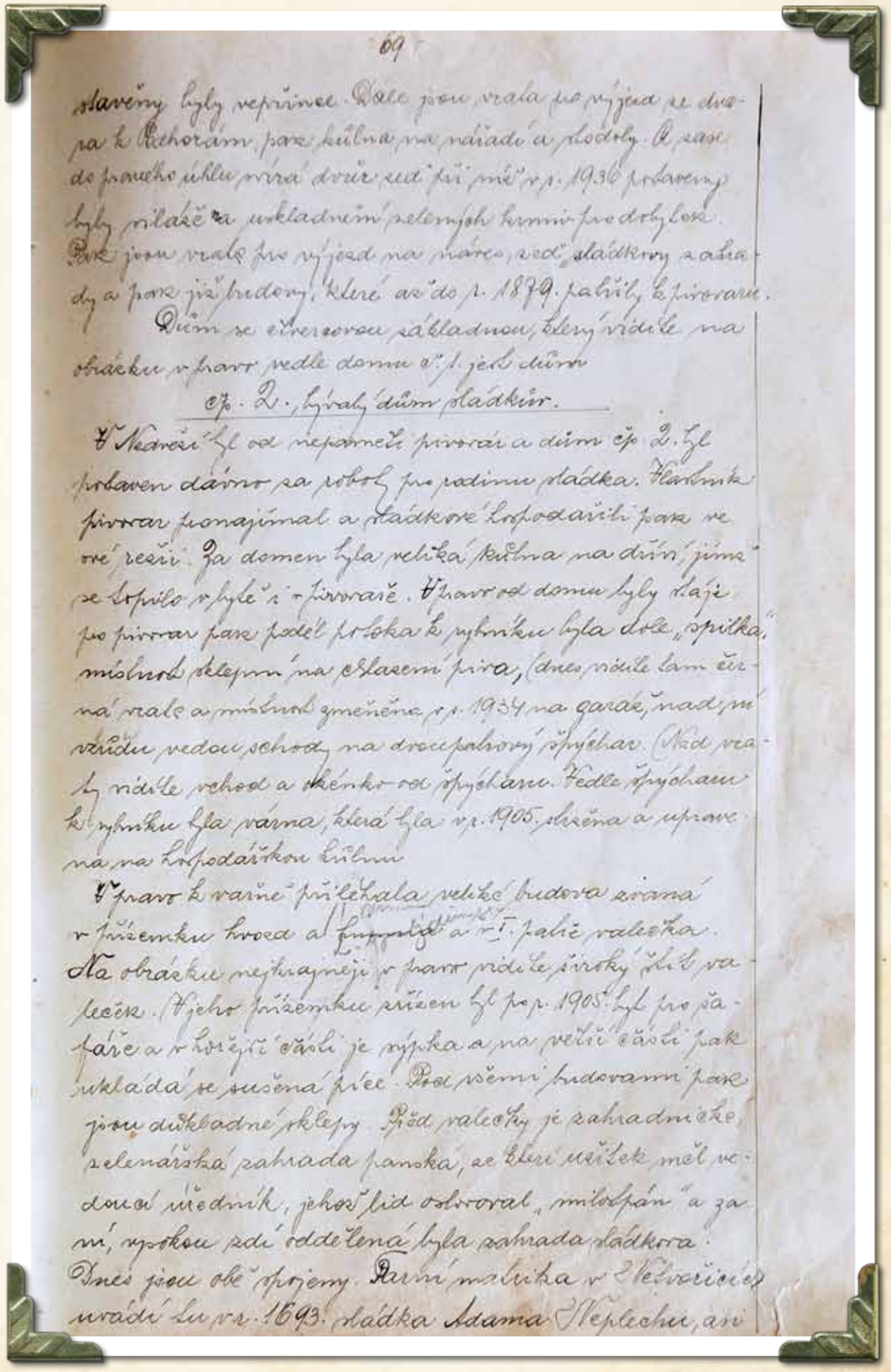

69

stavěny byly vepřince. Dále jsou vrata pro výjezd ze dvora k Podhorám, pak kůlna na nářadí a stodoly. A zase do pravého úhlu svírá dvůr zeď, při ní r. 1936 postaveny byly siláže. Pak jsou vrata pro výjezd na náves, právě naproti kříži, pak zeď sládkovy zahrady a pak již budovy, které až do r. 1879 patřily k pivovaru.

Dům se čtyřsvou sádkovou, který vidíte na obrázku v pravo vedle domu č. 1. jest dům čp. 2., bývalý dům sládkův.

V Nedvězí byl od nepaměti pivovar a dům čp. 2. byl postaven dávno za roboty pro rodinu sládka. Vlastník pivovaru pronajímal a sládkové hospodařili pak ve vlastní režii. Za domem byla veliká kůlna na dříví, jímž se topilo v bytě i v pivovaře. Vpravo od domu byly stáje pro pivovar pak podél potoka k pytníku byla dole „spilka“, místnost sklepní na ochlazení piva, (dnes, vidíte tam čtvrtá vrata a místnost změněna r. 1934 na garáž, nad ní vidíte vchod a okénko od špýcharu. Vedle špýcharu k rybníku byla varna, která byla r. 1905 stržena a upravena na hospodářskou kůlnu.

Vpravo k varně přiléhala veliká budova zvaná v přízemku hvozd a sklep „humna“ a v I. patře valečka. Na obrázku nejvpravo v pravo vidíte široký štít valeček. V jeho přízemku zřízen byl po r. 1905 byt pro šafáře a v hořejší části je sýpka a na větší části pak ukládá se sušená řepa. Pod všemi budovami pak jsou důkladné sklepy. Před valečky je zahrádka zelenářská zahrada panská, ze které měl užitek měl vedoucí úředník, jehož lid oslovoval „milostpán“ a za ní, výškou zdí oddělená byla zahrada sládkova. Dnes jsou obě spojeny. Farní matrika v Netvořicích uvádí tu v r. 1693 sládka Adama Neplechu, asi

v Tloskově, Konopišti a v Jílovém a i to, že pivovarské zařízení potřebovalo důkladných oprav, které kapitula nechtěla platit a sládkové na ně neměli. Hlavní ránu pak zasadil pivovaru nájemce Jan Demons, který potřeboval budov a rád se zbavil veselého kluka pivovarského. Docílil toho a všechny budovy i pivovarská pole „Hořejší a Dolejší Chromina“ připadly ke dvoru. Jak veselo bývalo v Nedvězí a zvláště v pivovaře, vypravoval často můj děd Vojtěch Požárský, který byl v pivovaře třicet osm roků bednářem.

Ovčín – hájovna čp. 3

Nad loukou u „ovčína“, na rovince vpravo od cesty k Loutí, stával starý panský ovčín. Byl celý dřevěný a již od r. 1690 bydlela v něm ovčácká rodina Salátkova. Před rokem 1845 vyhořela jeho část a v r. 1876 vyhořel úplně. V něm uhořely všechny ovce, prý asi 80 kusů, ale i starý ovčák se ženou. Nic než pár ohořelých kostí po nich zůstalo.

Pod ovčínem vlevo od cesty, tam, kde stojí dnes hájovna, stával dřevěný domek, spíše kůlna zvaná „Nocovna“, ve které měli službu noční hlídači dvora i úrody. Když tato bouda vyhořela, dovolila kapitula na témže místě postavit dvorskému dělníkovi Fr. Růžičkovi dřevěný domek, v němž bezplatně bydlil a u dvora pracoval. Na tento domek přeneseno čp. 3 z vyhořelého ovčína. Jeho syn Antonín byl též dozorcem na velkostatku, pak šafářem a později ustanoven hajným v Nedvězí. Dřevěný domek jeho kapitula v r. 1890 zbourala a postavila novou zděnou hájovnu, kde hajný bydlel. Jako odstup za starou dřevěnou chaloupku dostal starý Růžička od kapituly část pozemku naproti splavu rybníka, ve špičce mezi cestou k Újezdu a do „Dolejší štěpnice“. Pozemek ten později předal svému synu Antonínu, který tam později postavil domek. Hajný Růžička bydlel v hájovně až do penze v r. 1938, kdy se přestěhoval do svého domku. Po něm nastoupil J. Tichý.

čp. 4. Ratejna

Jak již dříve řečeno, byla to součástka stájí, v níž bydlel dvorský lid – deputátníci. Malá chodba, vpravo místnost, kde bydlely dvě i tři rodiny. Deputátníci dobře se ve společné místnosti snášeli a mnozí prožili tam celý život. Tak nejdéle snad tu byl kočím František Ševid, který se tu narodil, celý život tu žil a zemřel tu po zranění vozem v r. 1902 ve stáří 65 let. Již jeho otec zde byl dlouhá léta. My kluci měli starého Ševida velmi rádi, protože nás svezl na pole na žebřiňáku, v zimě na saních a často i na kobylu posadil. Druhým takovým dlouhodobým pracovníkem byl tu krmič dobytka a pasák Josef Icha, který dovolil nám trhat lusky, jen když jsme pole nepošlapali, a pak dával nám šňupat „rape“. Snad každý den si běžel k večeru pro něj do Újezda. A pro nás šňupání byl božský požitek. A což to kýchání! Jeho bylo slyšet kýchat na kilometr cesty.

Stejně řádným dělníkem – kočím – byl tu Vnouček a V. Vyskočil. To byli lidé, kteří necítili se ve dvoře v cizím, ti pracovali jako na svém, sami měli deputát a plat, který jim stačil, chovali si nějakou tu slepici, králíky a prase, neměli velkých požadavků a tak byli spokojeni. Ostatní osadníci v nich neviděli nájemné síly, chovali se k nim jako stejní k stejným. Po zrušení ratejny odstěhovali se do čp. 2.

V rodinách také nikdy nedochází ke sporům. Jako krásný příklad lásky dětí k rodičům uvádím 2 příklady: Na Rabyni žil v obecní pastoušce se svojí ženou J. Papírník. Měli asi 7 dětí a všechny řádně vychovali. Když rodiče sestárli a nemohli pracovati, tu všechny děti, zejména děvčata, která byla v Praze provdána, se sjížděly a rodiče až do smrti podporovaly. V Nedvězí pak v chudobinci žije více než 80letý starý Josef Adam se svojí ženou. Také oni vychovali řadu dětí, jímž se dnes slušně vede. Také ti nezapomínají na rodiče, často k nim jezdí, zvou je k sobě a vydatně je podporují. A jak dojemné jest, když takový starý Adam vychovává svého vnuka, jehož rodiče oba zemřeli a dítěti ničeho nezanechali, a jak odepřel dítě vydati vzdálené jeho domovské obci i v tom případě, kdyby obec na dítě ničím nepřispívala.

Fořtovna čp. 5

Za hájovnou při cestě k Blazenicům stávala dříve dřevěná budova, která patřívala k pivovaru a v ní byla bednárna. Snad proto byla na okraji vsi, aby při vysmolování sudů (při požehování) nevznikl požár. Ještě pak před zrušením pivovaru byl dřevěný dům zbourán a na jeho místě postaven nový, do něhož usazen myslivec, který měl dozor nad lesy a honitbou v rozsáhlém revíru kapitulním. Staří pamětníci pamatovali tu prvního lesního Křepelu. Po něm v letech 1884–1902 byl tu lesním Hugo Seemann, jehož předek zůstal jako francouzský vojín po napoleonských válkách ve službách na blovickém panství. Celý jejich rod byl rodem myslivců.

Byl velmi přísný, ale nás kluky míval rád a často nám pověděl o místech, kde rostly houby nebo kde byly pěkné jahody, maliny nebo borůvky. Ale bylo zle, když zjistil, že jsem mu uřízl v lese modřínový stromek na bičiště. Ten pohlavek jsem cítil dlouho. Lesní Seemann měl v roce 1900 měsíčně 50 zl. platu, zdarma měl 14 m palivového dříví ročně a 16 měr polí a louku k užívání. K fořtovně patřilo pole na Hořejší Chromině, za Pasekou a louka pod Vrchem. Pole obdělávali mu domkáři za dříví, kterého měl dosti, neboť sám pálil většinou klest. Byl a zůstal příslušný na Mýsovy u Blovic. Jeho choť ho přečkala a zemřela v Blazenicích v r. 1926.

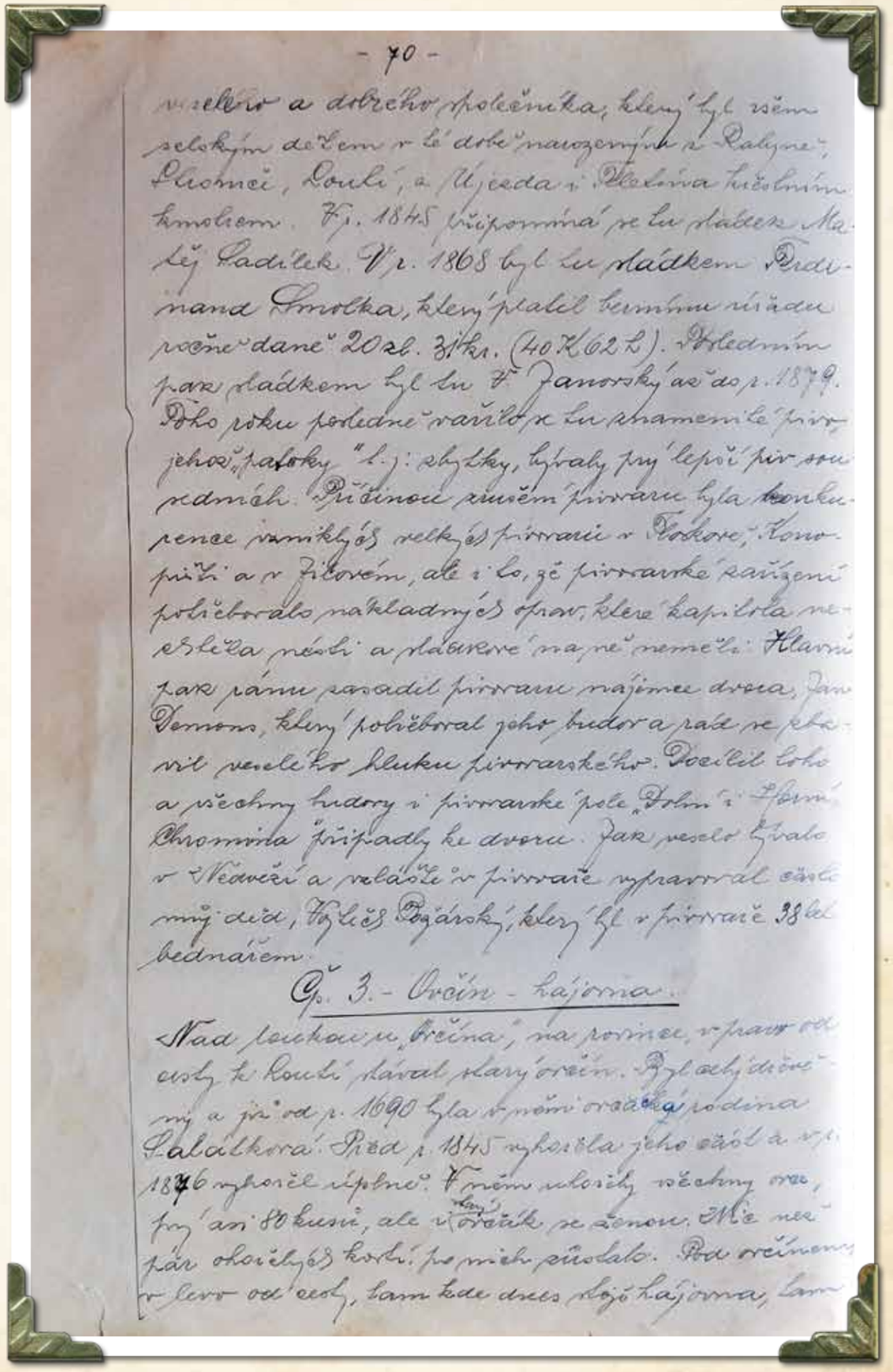

- 70 -

velkého a dobrého společníka, který byl všem
selským dětem v Lé dobře známým z Dalyně,
Lhoměc, Loutí, a Újezda i Vlčkova líčeným
kmotrem. Vj. 1845 připomíná se tu sládek Ma-
ček Sadílek. Vj. 1868 byl tu sládkem Ferdi-
nand Smolka, který platil tehdáž úřadu
ročně daně 20 zl. 31 kr. (40 K 62 h). Posledním
pak sládkem byl tu F. Panovský až do r. 1879.
Dobo poku posledně vařilo se tu znamenité pivo,
jehož „patoky“ t. j. sklínky, bývaly prý lepší pivo nad
všechny. Příčinou zániku pivovaru byla konku-
rence menších velkých pivovarů v Blokově, Lono-
vičkách a v Zičově, ale i to, že pivovarské zařízení
potřebovalo nákladných oprav, které kapitola ne-
chtěla platit a sládkové na ně neměli. Hlavní
ránu zasadil pivovaru nájemce dvora, Jan
Demons, který potřeboval jeho budov a rád se zba-
vil veselého kluka pivovarského. Docílil toho
a všechny budovy i pivovarské pole „Dolní“ i Horní
Chromina připadly ke dvoru. Jak veselo bývalo
v Nedvězí a zvláště v pivovaře vypravoval často
můj děd, Vojtěch Požárský, který byl v pivovaře 38 let
bednářem.

Č. 3. - Ovčín - hájovna.

Nad loukou u „ovčína“, na rovince vpravo od
cesty k Loutí stával starý ovčín. Byl celý dřevě-
ný a již od r. 1690 byla v něm ovčácká rodina
Salátkova. Před r. 1845 vyhořela jeho část a v r.
1876 vyhořel úplně. V něm uhořely všechny ovce,
prý asi 80 kusů, ale i starý ovčák se ženou. Nic než
pár ohořelých kostí po nich zůstalo. Pod ovčínem
vlevo od cesty, tam kde dnes stojí hájovna, tam

Po něm byl tu lesním Ferdinand Kálal, mladý, svobodný a veselý společník. V r. 1910 přeložen byl do Spáleného Poříčí u Blovic. Po něm až do r. 1921 byl tu lesním Václav Škaloud, pak se zase na rok vrátil F. Kálal a od 1. 10. 1922 byl zde lesním Jaroslav Prošek, nar. 27. 7.1892 v Písku, absolvent Vyššího lesnického ústavu v Písku. Za světové války sloužil ve vojsku od začátku, byl zajat v Rusku, pak byl legionářem, a vrátil se v r. 1920. V r. 1923 oženil se tu s Marií Kadeřávkovou, dcerou zemřelého nájemce dvora v Nedvězí, a 27. 2.1924 narodila se jim dceruška Jana.

Zanedlouho potom kapitula lesní úřad zde zrušila, ponechala tu jen hajného, lesník přeložen do Tomkovky, fořtovna i s polmi pronajata ke dvoru p. Rákosníkovi.

Když pak v parcelaci dvůr byl prodán, kapitula svatovítská fořtovnu si ponechala i s polem a loukou. V r. 1939 p. Rákosník nájem zrušil a přišel sem jiný nájemce, který zde byl však jen rok.

U fořtovny bývala krásná zahrada s pěknými ovocnými stromy, ale byla zničena mrazy v r. 1928–29.

Stará dřevěná stodola, která tu stávala, v r. 1909 vyhořela a na jejím místě postavena dnešní zděná.

Zvelebilovi čp. 6

V 18. stol. hospodařili zde Charvátové

Č. p. 6. U „CHARVÁTŮ“ – ZVELEBILŮ.

Od r. 1756 hospodařil na hospodářství tom po svém otci Martinu Charvátovi Josef Charvát, který dne 19. 5. 1783 předal hospodářství jediné své dceři Josefě, provdané za Martina Zvelebila. Podle zápisu ze dne 19. 5. 1783 panství lešanské má na usedlosti právo zástavní pro kostel ve Vysokém Újezdě, ročně 56 šajnů. Robota byla vykoupena r. 1849 za 62 zlatých 55 krejcarů.

Martin Zvelebil pocházel z chalupnické rodiny z Hostěradic. Od nich dne 25. II. 1823 dědil hospodářství jejich syn Vojtěch Zvelebil, ženatý s Veronikou, rozenou Žižkovou z Rabyně. Jejich syn Jan, nar. 26. 9.1823, převzal hospodářství se svojí manželkou Annou dne 10. I. 1850 a předal je svému synu Josefu Zvelebilovi dne 16. 4. 1892. Týž byl ženat s Anežkou, roz. Šebkovou z Rabyně. Od 9. 4. 1927 převzal po rodičích majetek jejich syn Antonín, ženatý s Marií, roz. Žižkovou z Loutí.

Podle zápisu ze dne 19. 5. 1783 panství lešanského vázlo na usedlosti té právo zástavní pro kostel v Újezdě ročních 56 šajmů. Robota byla vykoupena v r. 1849 za 62 zl. 55kr. a náhrady důchodkové 16 zl. 12. kr. V r. 1880 platilo se všech daní 40 zl. Velikost zůstávala stále stejná. Úroda však se zvětšila lepším zpracováním půdy a neponecháním úhorů. V r. 1896 dne 7. září vyhořela stodola se vší úrodou. Hospodářství pronásledovalo neštěstí v dobytku. Za nynějšího hospodáře se poměry zlepšily, zvláště od doby, kdy zavedl si koně. U hospodářství je: 13 jiter 45 sáhů polí, 1 jitro 1590 sáhů luk, 1 jitro 1365 pastvin, 130 sáhů zahrad, 160 sáhů zastaveno a 155 sáhů půdy neplodné.

V rodině Zvelebilově dožívají se všichni, jak muži i ženy, vysokého věku. Také otec i matka dnešního hospodáře Ant. Zvelebila – Josef Zvelebil, nar. v r. 1861, dožívá se již 80 let a jeho manželka Anežka, nar. 1869, pak již 72 let. Oni měli a řádně vychovali vedle dnešního hospodáře tyto děti: Josef, který je říd. učitelem, Václav, řezník, Anna provdána za Václava Pertlíka „na Strážovně“, Růžena, úřednice v Praze, a nejmladší Anežka. Není bez zajímavosti, jaks podíly byly dávány dětem z této usedlosti. Tak podle kvitance ze 7. V. 1828 dostala jedna dcera, Marie Zvelebilová, která se provdala k Pechům do Netvořic, otcovského podílu 50 zl. stříbra, 10 zl. za věnovaný svatební vejbyt a 2 krávy. Dne 10. 5. 1849 kvitoval Václav Zvelebil svému bratru Vojtěchu Zvelebilovi 2 zl. 59 kr. stříbra, jako dědictví po bratru Martinovi.

U Tatíčků/Charvátů čp. 7

Před r. 1800 hospodařil tu Jan Kohout, který provdal dceru Marii za Josefa Rabiňáka. Mladá žena brzy zemřela a Rabiňák oženil se podruhé s Marií Zmekovou z Oujezda. Jejich dcera Kateřina provdala se v r. 1839 za Vojtěcha Charváta, hajného z Dunávic č. 3., který i tu byl hajným na panských lesích. V zápisech panství lešanského je zápis smlouvy svatební ze dne 17. ledna 1839, jímž právo vlastnické přechází na Vojtěcha a Kateřinu Charvátovy s povinností robotní i poplatkovou. V té době platil se též poplatek pro kostel v Oujezdě 56 šajnů stříbra.

Vojtěch Charvát brzy zemřel a majetek po něm zdědil jeho bratr Jan Charvát z Dunávic, leč nehospodařil tu, ale ihned prodal vše svému bratranci Václavu Charvátovi ze Lhoty, nar. 1857. Ten oženil se s Marií Šrámkovou z Rabyně č. 4. a od r. 1887 tu hospodařili. Po smrti Václava Charváta vede hospodářství jeho vdova Marie s dětmi: nejstarším Václavem, nar. 1889, Marií, nar. 1891, Josefem, nar. 1893, Anežkou, nar. 1896, Annou, nar. 1899, a Boženou.

Zápis u okr. soudu v Neveklově ze dne 3. XII.1936 přiznává právo vlastnické vdově Marii Charvátové, vdově po Václavu Charvátovi, omezené dědickým nástupnictvím dětí Václava, nar. 1889, Marie, Anežky, Anny a Boženy. Manželé Charvátovi zaplatili za tuto usedlost v r. 1888 – K 5000. Po světové válce koupili pak z dlouholetých pachtů od záduší v Újezdě 7 strychů pole a asi 1 strych lesa a pastvin. Původní hospodářství mělo 10 strychů 40 sáhů výměry. Celé hospodářství je scelené. V roce 1888 platilo se 16 zl. daně, v r. 1923

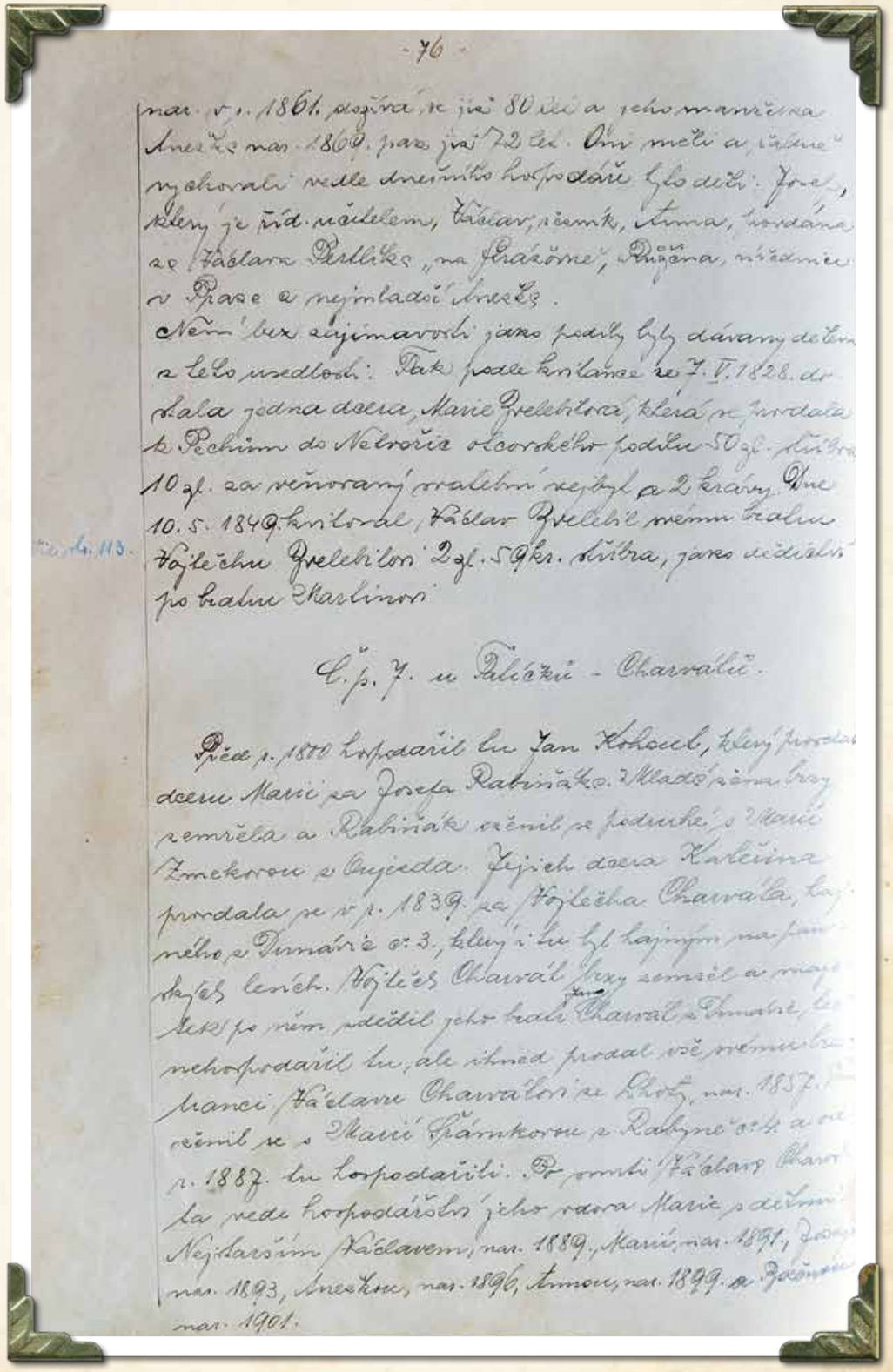

-76-

nar. v r. 1861, dožívá se již 80 let a jeho manželka Anežka nar. 1869, pak již 72 let. Oni měli a řádně vychovali vedle dnešního hospodáře tyto děti: Josef, který je říd. učitelem, Václav, řezník, Anna provdána za Václava Pertlíka „na Strážovně“, Růžena, úřednice v Praze a nejmladší Anežka.

Není bez zajímavosti jaks podíly byly dávány dětem z této usedlosti: Tak podle kvitance ze 7. V. 1828. dostala jedna dcera, Marie Zvelebilová, která se provdala k Pechům do Netvořic otcovského podílu 50 zl. stříbra 10 zl. za věnovaný svatební vejbyt a 2 krávy. Dne 10. 5. 1849 kvitoval Václav Zvelebil svému bratru Vojtěchu Zvelebilovi 2 zl. 59 kr. stříbra, jako dědictví po bratru Martinovi.

č. 113.

č. p. 7. u Tatíčků - Charvátů.

Před r. 1800 hospodařil tu Jan Kohout, který provdal dceru Marii za Josefa Rabiňáka. Mladá žena brzy zemřela a Rabiňák oženil se podruhé s Marií Zmekovou z Oujezda. Jejich dcera Kateřina provdala se v r. 1839 za Vojtěcha Charváta, hajného z Dunávic č. 3., který i tu byl hajným na panských lesích. Vojtěch Charvát brzy zemřel a majetek po něm zdědil jeho bratr Jan Charvát z Dunávic, leč nehospodařil tu, ale ihned prodal vše svému bratranci Václavu Charvátovi ze Lhoty, nar. 1857. Ten oženil se s Marií Šrámkovou z Rabyně č. 4. a od r. 1887 tu hospodařili. Po smrti Václava Charváta vede hospodářství jeho vdova Marie s dětmi: Nejstarším Václavem, nar. 1889, Marií, nar. 1891, Josefem, nar. 1893, Anežkou, nar. 1896, Annou, nar. 1899, a Boženou nar. 1901.

předepsána daň pozemk. 1222,77 Kč, domovní 35,16 Kč. Dne 3. května 1897 darovala majitelka Marie Charvátová sochu Panny Marie Rurdské i s jeskyňkou kostelu ve Vys. Újezdě na památku svého uzdravení. Syn Václav byl za světové války vojákem u p. pl. č. 102, v bitvě v Srbsku u Lajkovače byl raněn střepinou šrapnelu, léčen v Budapešti po třech měs., dostal se zpět do fronty na Rusko blíže Sokalu a blíže Užhorodského průsmyku raněn opět a onemocněl tyfem. Léčen byl v Lipníku a v Chebu. Pak opět ke pluku do Rékescady a do pole na Itálii na pobřeží u Miramare. Tam opětně onemocněl, léčen v Nabresině, v Liberci, v Praze, na Kladně, odtud do Štýrska ke pluku. Dostal zdravotní dovolenou domů a tam jej zastihl státní převrat 28 .října 1918.

Před zde uvedenými rodinami patřil dům č. 7 majiteli Jos. Vrňákovi, který byl bednářem a pracoval v pivovaře.

Při stavení stávala sušárna na sušení ovoce, která v r. 1894 vyhořela. V ní bydlel nájemník Havlík. Dnes obdělávají se polnosti párem koní.

U Hrušků/Žižkovi čp. 8

V tomto čísle byl usedlý rod Hrušků a asi v polovině 17. století přiženil se tam rolnický syn Žižka z Rabyně. Rod tento je tam již 200 let. Dne 4. 12. 1852 celá usedlost vyhořela, zůstala jen stodola. Na robotu ke dvoru Nedvězí chodilo se čtyři dny v týdnu. Od r. 1837 podle přiřknoucího listu vázla na usedlosti robota již jen dva a půl dne v týdnu po celý rok buď osobně, nebo statnou osobou prováděná. První zmínky o tomto čísle nacházíme ve farní matrice narozených v Netvořicích. Dle toho narodily se Ondřeji Hruškovi a jeho ženě Lidmile děti František 28. 11. 1868 a dcera Anna 19. 6. 1886. Asi v polovině 18. století vymřel rod Hrušků po meči a přiženil se tam synek rolníka Žižky z Rabíně a tenhle rod žije tu nyní již 200 let. V pozemkové knize v Neveklově je psáno, že vdova Dorota Žižková polovinu celého majetku po svém muži Josefu Žižkovi postupuje dne 30. prosince 1837 svému nezletilému synovi Janovi, narozenému 13. 5. 1825, kterýžto, když dorostl, oženil se s Kateřinou Vilímkovou, z nich pak 19. 8. 1885 přešlo právo vlastnictví na syna Františka Žižku a jeho ženu Annu, roz. Kudrnovou z Krušičan. Po nich pak dne 4. června 1928 přešlo právo vlastnické na syna Jana. Stav, jaký zjištěn byl 11. I. 1925: majitel Frant. Žižka, 75 roků stár, hospodaří od r. 1885. Manželka Anna, rozená Kudrnová z Krušičan, ve věku 62 let. Děti: Marie, provdána za rolníka Heřmana č. 2 v Děptíně, Jan ve věku 33 let a dcera Anna ve věku 34 roků, oba svobodní. Hospodář František měl bratra Josefa, jenž byl říd. uč. ve Dřevčicích u Brandýsa, a sestru Marii, provdanou za říd. uč. Pavla Vobořila na Vodslivech. Otec hospodářův Jan zemřel v r. 1901 ve věku 76 roků; matka Kateřina, rozená Vilímková, z Václavi zemřela r. 1874 ve věku 45 let. Hospodářství má 11,80 ha polí, 0,69 ha luk, 0,47 pastvin a 0,45 ha zahrad. Všechny pozemky byly zděděny až na pole v „Lemínkách“, které hospodář přikoupil od Josefa Váni z Vys. Újezda ve výměře 1 1/3 ha. Dne 4. 12. 1852 usedlost vyhořela do základů, zůstala než stodola. Jan Žižka všechny budovy znovu vystavěl. V hospodářství je 12 kusů hovězího dobytka, 5 vepřového, 3 kozy. Pole obdělává párem volů. Sklízí se asi 60 mandel žita, 50 mandel pšenice, 60 ovsa a 15 ječmene. Asi před 60 lety sklízelo se polovic, obilí se žalo srpem, mlátilo se cepy, řezanka řezala se v ruční stolici kosou. Na robotu chodilo se ke dvoru v Nedvězí 4 dny v týdnu. V r. 1856 platilo se z těchto pozemků (kromě Lemínek) daně pozemkové 34.51 K, daně domovní 1.07 K, zemských přirážek 8.88 K, okr. přirážek 8.68 K; po válce v r. 1867 platilo se váleč. přirážek k dani pozemkové 6.86 K, k dani domovní 1.05 K. V r. 1868 bylo poz. daně 36.59 K, domovní 1.87 K, zem. př. 6.35 K, okr. přir. 6.93 K; válečná přirážka 10.55 K; roku 1843 odvádělo se 2 míry žita a 4 míry ječmene; příměrek 1 1/3 měřice žita a 2/3 měřice ječmene. R. 1902 platilo se daně pozemkové 84.56 K, domovní 6.20 K, roku 1923 daně pozem. 400.95 K, domovní 35.16 K a daň osobní z příjmu 96 K. Roku 1832 dne 30. dubna zemřel Jos. Žižka, výměnkář, na zápal plic ve věku 80 let; byl synem Václava Žižky z Kopanin. Od r. 1837 podle přiřknoucího listu vázla na této usedlosti robota již jen 2 ½ dne v týdnu, po celý rok, buď osobně, nebo statnou osobou prováděná. Úřední odhad v r. 1837 byl 615 zl 12 ½ kr konven. mince. Robota vykoupena 19. 5. 1877 za 78 zl 40 kr (156.80 K). R. 1889 uhodil blesk do chléva, který vyhořel, a v něm uhořel vůl. Za světové války zůstaly v hospodářství 2 krávy, 1 tele a 2 volci. Dnešní majitel má uložený památný dvouramenný kříž železný z „Božích muk“ od silnice.

U Běhounků/Tůmů čp. 9

Dle zápisu v matrice v Netvořicích byl tu rod Běhounků již roku 1692. Sestru Pavla Běhounka Dorotu měl za manželku Jiří Tůma, pravděpodobně z Maskovic, a ten se uvádí r. 1694. Od té doby jsou tu trvale usazeni. Dle zápisu z 13. 6. 1816 byla na živnosti povinnost milostivé vrchnosti každotýdenně jeden a půl dne pěší robotu konati při dvoře v Nedvězí. Za zrušení té povinnosti k panství lešanskému zaplatil Matěj Tůma podle kvitance z 5. 2. 1852 peníz 47,10 zl. kovové mince.

U Běhounků říká se tu podle původních majitelů. Tak ve far. matrice v Netvořicích čteme, že dne 21. 7. 1692 narodil se tu otci Pavlu Běhounkovi a jeho ženě Marii syn Jakub Běhounek. Sestru

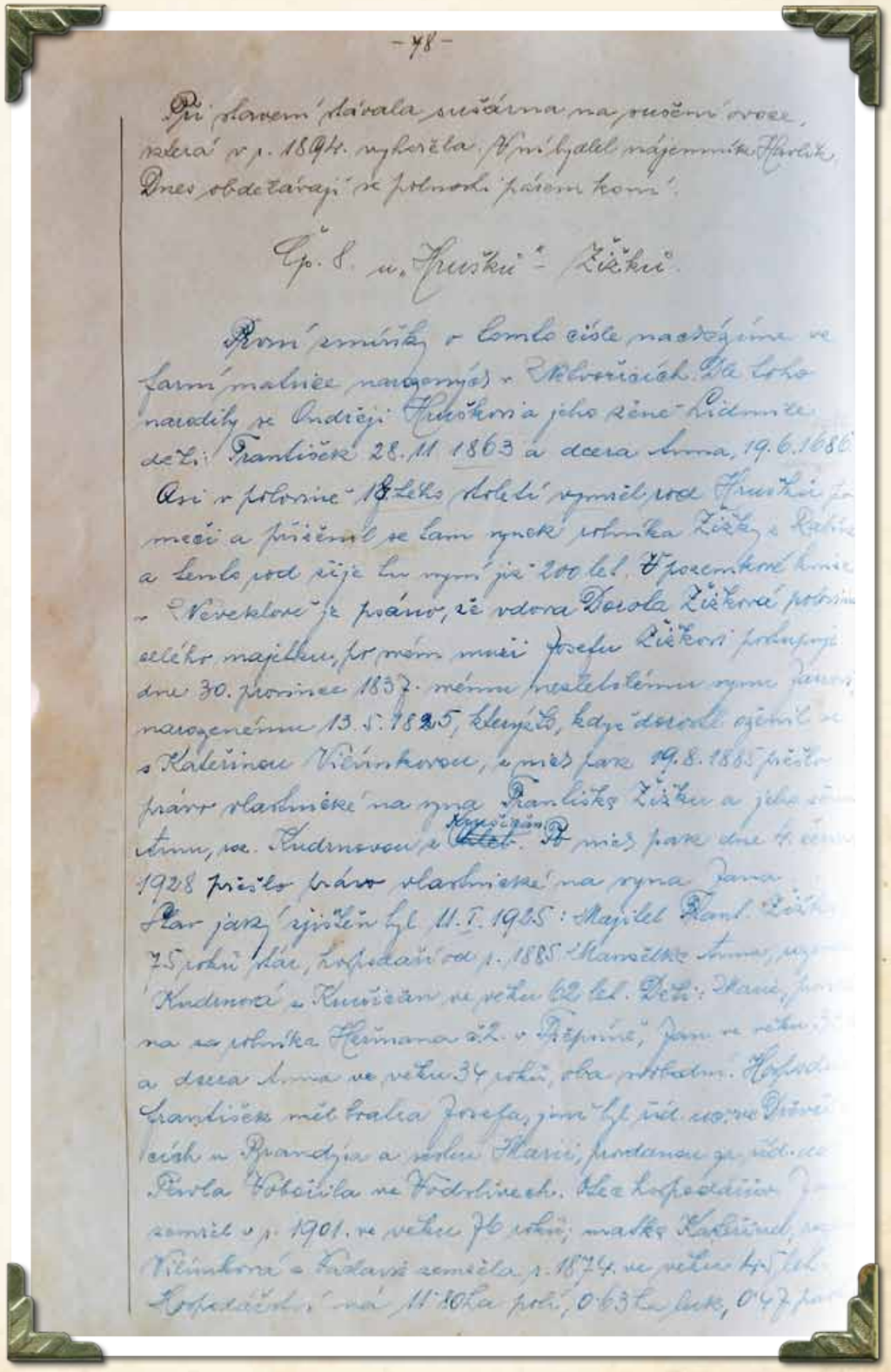
-78-

Při stavení stávala sušárna na ovoce, která v r. 1894 vyhořela. V ní bydlil nájemník Havlík. Dnes obdělávají se polnosti párem koní.

Čp. 8. u Hrušků - Žižků.

První zmínky o tomto čísle nacházíme ve farní matrice narozených v Netvořicích. Dle toho narodily se Ondřeji Hruškovi a jeho ženě Lidmile děti František 28. 11. 1868 a dcera Anna, 19. 6. 1886. Asi v polovině 18. století vymřel rod Hrušků po meči a přiženil se tam synek rolníka Žižky z Rabíně a tenhle rod žije tu nyní již 200 let. V pozemkové knize v Neveklově je psáno, že vdova Dorota Žižková polovinu celého majetku, po svém muži Josefu Žižkovi postupuje dne 30. prosince 1837 svému nezletilému synovi Janovi, narozenému 13. 5. 1825, kterýžto, když dorostl, oženil se s Kateřinou Vilímkovou, z nich pak 19. 8. 1885 přešlo právo vlastnické na syna Františka Žižku a jeho ženu Annu, roz. Kudrnovou z Krušičan. Po nich pak dne 4. června 1928 přešlo právo vlastnické na syna Jana. Stav, jaký zjištěn byl 11. I. 1925: majitel Frant. Žižka, 75 roků stár, hospodaří od r. 1885. Manželka Anna, rozená Kudrnová z Krušičan, ve věku 62 let. Děti: Marie, provdána za rolníka Heřmana č. 2 v Děptíně, Jan ve věku 33 let a dcera Anna ve věku 34 roků, oba svobodní. Hospodář František měl bratra Josefa, jenž byl říd. uč. ve Dřevčicích u Brandýsa a sestru Marii, provdanou za říd. uč. Pavla Vobořila na Vodslivech. Otec hospodářův Jan zemřel v r. 1901 ve věku 76 roků; matka Kateřina, rozená Vilímková, z Václavi zemřela r. 1874 ve věku 45 let. Hospodářství má 11,80 ha polí, 0,69 ha luk, 0,47 pastvin a 0,45 ha zahrad.

Pavla Běhounka Dorotu měl za manželku Jiří Tůma, pravděpodobně rodilý z Maškovic. Obě rodiny tu bydlely pospolu a společně pracovaly.

Není přesně zjištěno, zda rod Běhounků vymřel či postoupil hospodářství mladší větvi Tůmově, ale jisto je, že syn Jiřího Tůmy a Doroty, roz. Běhounkové, nar. 30. 3. 1694, Vojtěch Tůma tu již potom hospodařil. Od té doby jsou tu Tůmové trvale usazeni.

Nynějším majitelem je Alois Tůma s manželkou Marií, rozenou Tošnarovou, z Luhu u Krňan. Je narozen r. 1902 a převzal hospodářství knihovně dne 24. IX. 1926 od svých rodičů Jana a Albíny Tůmových, kteří přejímali usedlost 11. 2. 1888 po rodičích Jakubu Tůmovi a jeho ženě Barboře, roz. Chaloupkové, z Dol. Březan. Výše jmenovaná Albína Tůmová byla sestrou Anny Žižkové, spolumajitelky hospodářství čp. 8 na Kopaninách.

Jakub a Barbora převzali hospodářství po otci Matěji Tůmovi dne 14. III. 1870 v ceně 900 zlatých r. c. a výměnkem 100 zl. r. c. Před Matějem Tůmou hospodařil tu jeho otec Jakub, zemřelý v r. 1800 ve vysokém věku. Z různých zápisů se dovídáme, že v rodině hospodářově žila sestra hospodáře Kateřina Tůmová, nar. 1849, o její obživu musil hospodář pečovati, že Jakub Tůma zemřel v r. 1904 v 74 letech, jeho žena Barbora †1890 v 60 letech.

Dle zápisu v gruntovní knize 13/6 1816 převzal Matěj Tůma od otce Jakuba živnost za 982 zl. 16 kr. r. c. a vyplatiti měl dětské podíly sestře Kateřině 144 zl. 47 3/4 kr.; tytéž podíly vyplatil sestře Anně, bratru Janovi, Jakubovi a Vojtěchovi. Výměnek Doroty Tůmové: 1 míra 2 věrtele pšenice, 3 strychy žita, 2 strychy ječmene, 1 míra hrachu, 1 strych ovsa, 6 strychů erteplí (bramborů), 2 čtvrtce suchých švestek, 1 věrtel hrušek, 1 čtvrtce máku, 1 záhon pole na předivo (len nebo konopí), vyživení jedné krávy uprostřed jeho dobytka a po smrti jí vypraviti slušný pohřeb. Dorota Tůmová, 63 r. stará vdova po Jakubovi Tůmovi, rozená Vrbovcová z Krňan, zemřela 17. I. 1829. Matěj Tůma † 4. 4. 1870 zemřel sešlostí věkem v 80 letech, jeho manželka Kateřina, roz. Hrachovcová ze Lhoty, zemř. 28. III. 1870 ve věku 84 roků. Dle zápisu z 13. 6. 1816 byla na živnosti povinnost milostivé vrchnosti každotýdně 1 půl dne pěší roboty konati při dvoře v Nedvězí. Ze zrušené povinnosti k panství Lešanskému zaplatil Matěj Tůma podle kvitance z 5. 2. 1852. Jeník 47.10 zl. kovov. mince. Matěj Tůma obhospodařoval 11 jiter 1140 sáhů polí, 1240 sáhů luk, 60 sáhů zahrad, 525 sáhů pastvin, 3 jitra 860 sáhů lesa; celkem 16 jiter 915 sáhů, čehož čistý výnos byl 63.17 zl. Zastavěná plocha 205 sáhů a domovní daň tř. 40 kr. Po převratu v r. 1918 bylo hospodářství rozšířeno o dlouholetý pacht polí ve výměře 1ha 98 a od záduší ve Vys. Újezdě. Nynější obytné stavení stavěl na témž místě děd nynějšího hospodáře – Matěj Tůma, stodolu v r. 1913 Jan Tůma. Usedlost vyhořela po úderu blesku koncem května 1913 za prudké bouře v 1 hod. odpoledne. Vše pak bylo opět znovu postaveno Janem Tůmou. Stav dobytka zůstával stejný. 8 až 10 kusů. K obdělání polí mívali pár volů, jindy pár koní. Sklizeň v poslední době je skoro o polovinu větší proti dřívější, asi 100 mandel obilí. V roce 1922 platilo se pozemkové daně 301.60 Kč, domovní 35.16 Kč, zemských přirážek 183.48 Kč a příjmové daně 108 Kč. Na konci minulého století bylo hospodářství toto často vykradeno. Tak v r. 1873 ukradli zloději v pravé poledne z chléva 2 krávy, přistrojili je do kumpolců a odvedli přes Lhotu; na Lhotě byli viděni řadou lidí, kteří dobytka znali, ale domnívali se, že jedou k někomu na přípřež. Kam byly zašantročeny, se nezjistilo. Asi 3 roky před tím bylo tam ukradeno tele – odstávče – a 20 husí. Několikráte pak ztratilo se obilí ze špýcharu, drůbež a v r. 1882 masopustník. – Rodina Tůmova byla vždy obdařena řadou dětí. Tak otec dnešního hospodáře, Jan Tůma, měl řadu dětí, ale dobře je zaopatřil. Jsou to:

1. Marie, nar. r. 1888, provdaná Papírníková v Krhanicích, podruhé provdána za Chadrause;
2. Jan, nar. r. 1890, rolník v Maršovicích, ženat
3. Antonín, nar. 1893, truhlář v Náchodě, ženat
4. František, nar. 1894, řezník a uzenář v Praze-Spořilov, ženat
5. Václav, nar. 1895, rolník v Bratřímově, ženat
6. Josef, nar. 1897, dílovedoucí řeznictví a uzenářství v Praze
7. Jaroslav, nar. 1899, rolník v Dřebotovicích u Budějovic
8. Alois, nar. 1892, hospodaří doma
9. Emilie, nar. 1905, provdaná Mošničková v Lahovičkách, †
10. Alois, zemřel jako děcko v 1892 a
11. Josef, utonul v 6 letech v nádrži vody u zahrady

Nynější hospodář, Alois Tůma, má 3 děti: syna Františka, nar. 1927, dceru Marii, nar. 1929, a dceru Vlastu nar. 1933. Že dobrým hospodářem, hospodářství zlepšil. Je i spolkově činným v hospodářských spolcích. Právě je pokladníkem „Kampeličky“ ve Vys. Újezdě.

U Vrňáků čp. 10

Pokud zápisy sahají, byla to původně dřevěná chalupa, postavená podél cesty, na rovince, kterou je i dnes ještě vidět přes síň dnešního stavení. Místo staré, sešlé, byla v r. 1869 postavena budova dnešní, podél sousední zahrady Zvelebilovy. První známý její majitel byl Vojtěch Pertlík, asi hajný rybníka, rodák ze Strážovny. Po něm přešla v majetek Jana Šimka, který byl ženat s Kotkovou z Oujezda.

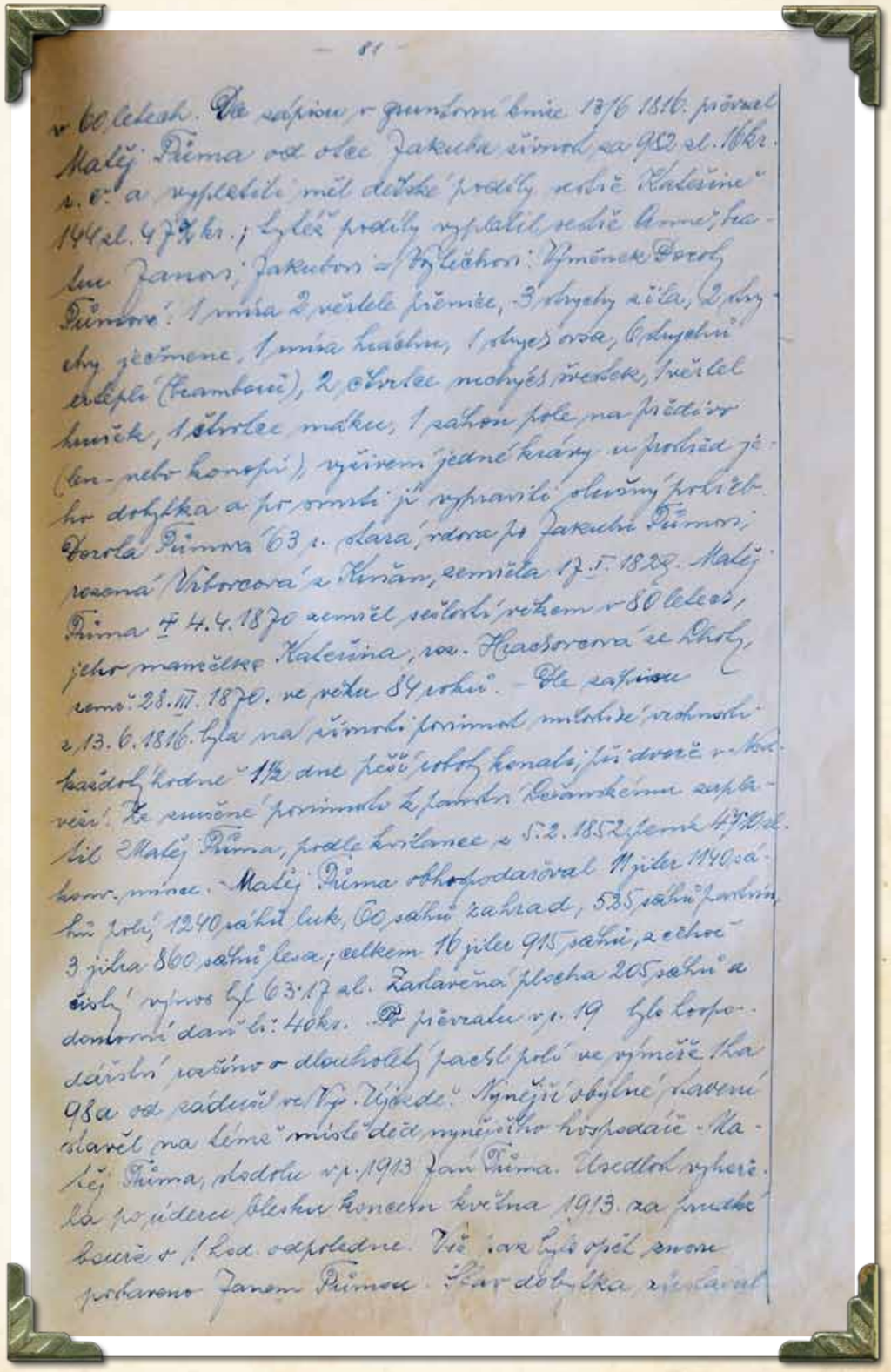

Šimek provdal dceru za Jana Tůmu z č. 9 a předal jim hospodářství smlouvou z 26. 3. 1856. Tento Tůma byl bit na lavici, dostal 25 ran holí, že se postavil proti vykácení jím užívaného pozemku pod „Kordovým vrchem“. Když Tůma ovdověl, vzal si druhou ženu z Malšan. Podle odevzdací listiny ze dne 14. XI. 1900 přešel majetek na jeho vdovu Annu Tůmovou. Tůma měl s první ženou dvě dcery: starší provdala se za rolníka Vilímka na Chvojínku (na Kocábě), mladší Marie, která byla podle odevzdací listiny ze dne 26. X. 1907 vlastnicí celého majetku, byla provdána za Frant. Neuperka z Malčan, jemuž polovinu postoupila. Oba pak majetek prodali podle trhové smlouvy manželům Josefu a Aloisii Vrňákovým z Nové Vsi u Lešan, kteří tu od 9. VII. 1909 hospodaří. Josef Vrňák, nar. je v r. 1872, manželka jeho Aloisie, roz. Vackářová z Blažína, mají syna Josefa, nar. 1914. Jeden starší synek se jim utopil v dětském věku. Při hospodářství bylo 2.7 ha polí, 17 ½ a zahrada, 39 a pastvin, stavební plocha 4 ½ a. Za to zaplatil Vrňák v r. 1909 celkem 8.100 K. Při parcelaci dvora v r. 1925 přikoupil ještě 80 a. Hospodář Vrňák byl za světové války narukován co domobranec, sloužil v Uhrách a v Rakousích a vrátil se v r. 1917, z vojny propuštěn. V r. 1909 činil čistý výnos 30 Kč 87 h, v r. 1925 již 70.14 Kč. V r. 1925 činí daň pozemková 135.87 Kč, domovní 35.16 Kč.

Mlýn U Párisů / Janáků čp. 11

patřil ke dvoru. Ve farní matrice v Netvořicích je zápis, že Marku Horáčkovi a jeho ženě Veronice, nájemci mlýna v Nedvězí, se narodil 26. 3. 1696 syn Vojtěch. Pak záznamy nejsou, až v letech 1822 byl tu mlynář Matěj Sýkora a v roce 1840 přiženil se sem František Páris ze mlýna u Přibyšic. Když ženil se jeho syn František dne 31. 5. 1890, přišla tak velká bouřka spojená s průtrží mračen, že voda valila se od panského rybníka přes Dolejší štěpnici, Přeučilovu zahradu a mlynářův Chobot přímo na hráz rybníka a přes její nižší část přímo na dvůr a dvorem a vraty rovnou na zahradu. Svatebčané, kteří právě v tom největším lijáku přijeli na několika vozech, museli několik hodin se uschovati i s hudbou do stodoly, která stojí výše, než voda opadla, aby se dostali do mlýna.

Kdy přešel mlýn do soukromého vlastnictví, není známo, ale postupní cena mlýna činila v r. 1855 2200 zl. stříbra.

Mlýn byl svými majiteli přistavován, původní zůstala jen dřevěná stodola doškami krytá, stará jistě více než 300 let. V přiřkující listině ze dne 4. 8.1841 má ještě předkupní právo mlýna panství v Lešanech. Podle listiny ze dne 6. 7. 1841 byla tu povinnost: zemské a knížecí daně milostivé vrchnosti správně odváděti, stálé činže každoročně o pouti o sv. Havlu 11 zl. a 4 kr., šest dní roboty statnou osobou v čase žní vykonávati, z panské vinopalny ročně 12 žejdlíků kořalky (2krát po 6) odváděti a 3 strychy dřevěného čistého popele po 12 kr. za strych každoročně do dvora dávati.

Z farní matriky v Netvořicích se dovídáme, že tu 26. 3. 1696 narodil se mlynáři Marku Horáčkovi a jeho ženě Veronice syn Vojtěch Horáček. Tito Horáčkové byli asi nájemci mlýna, který byl panský.

Po Horáčkových byl tu mlynářem Mencl, jehož vdovu Annu Menclovou vzal si 22. I. 1822 Matěj Sýkora, syn mlynáře z Kazňova u Březan, a převzal pak mlýn u Peksů. Dcera Menclova Marie pak před r. 1840 provdala se za Františka Párisa, syna mlynáře z Klaudova mlýna u Přibišic, a když zemřela, oženil se František Páris podruhé s Barborou Čížkovou z Demic. Syn Františka Párise Josef Páris oddán ve Slapech r. 1855 s nezletilou Annou Snopkovou z Čímě č. 22. Ženě své postoupil polovici jmění a hospodařil až do r. 1890, kdy přejímá hospodářství nejstarší jeho syn František Páris, který je ženat od 31. V. 1890 s Annou Procházkovou z Chvojínka. Tento den je historickým pro Nedvězí tím, že v den ten přišla tak veliká bouřka spojená s průtrží mračen, až voda valila se od panského rybníka přes Dolejší Štěpnici, Přeučilovu zahradu a mlynářů Chobot přímo na hráz rybníka a přes její smíšenou část přímo na dvůr a dvorem a mlýnem dolů. Svatebčané, kteří právě v tom největším zmatku přijeli na několika vozech, museli několik hodin uschovati se i s hudbou do stodoly, než voda opadla, aby se dostali z mlýna. Mlynářka Anna Párisová, roz. Procházková, zemřela v r. 1917 ve věku 47 let. Manžel její František oženil se po její smrti podruhé s Annou Svatkovou z Blaženic, s vdovou po rolníku. Rod Párisův byl vždy velmi četný. Tak František Páris měl bratra Jana, vyučeného kupcem, který stal se velkoobchodníkem v Praze-Pankráci, nabyl velkého jmění a dobré pověsti. Také druhý bratr Cyril byl obchodníkem v Praze, sestra Antonie provdána byla v Teletíně, zemřela v mladém věku, druhá sestra Marta vedla filiálku bratra Jana, pak ji převzala pro sebe a provdala se za holičského mistra v Praze. Nejmladší jeho bratr Josef zemřel v mladém věku. Všem se dobře vedlo. František Páris měl s manželkou Annou, roz. Procházkovou, tři děti: Františku, provdanou za Josefa Haška, rolníka v Hamrech, Marii, nar. 1895, a syna Bohouše, nar. 1900, který v r. 1919 zemřel svoboden na španělskou chřipku. František Páris předal své hospodářství r. 1919 své dceři Marii, která se provdala za Františka Janáka, selského syna z Dalečic. Jeho otec Vojtěch Janák, rolník v Dalečicích č. 2, matka Barbora, roz. Jirásková, z Blažína. František Páris zemřel pak co výměnkář ve stáří 68 let dne 21. 6. 1924. Od r. 1919 hospodaří tu tedy František Janák

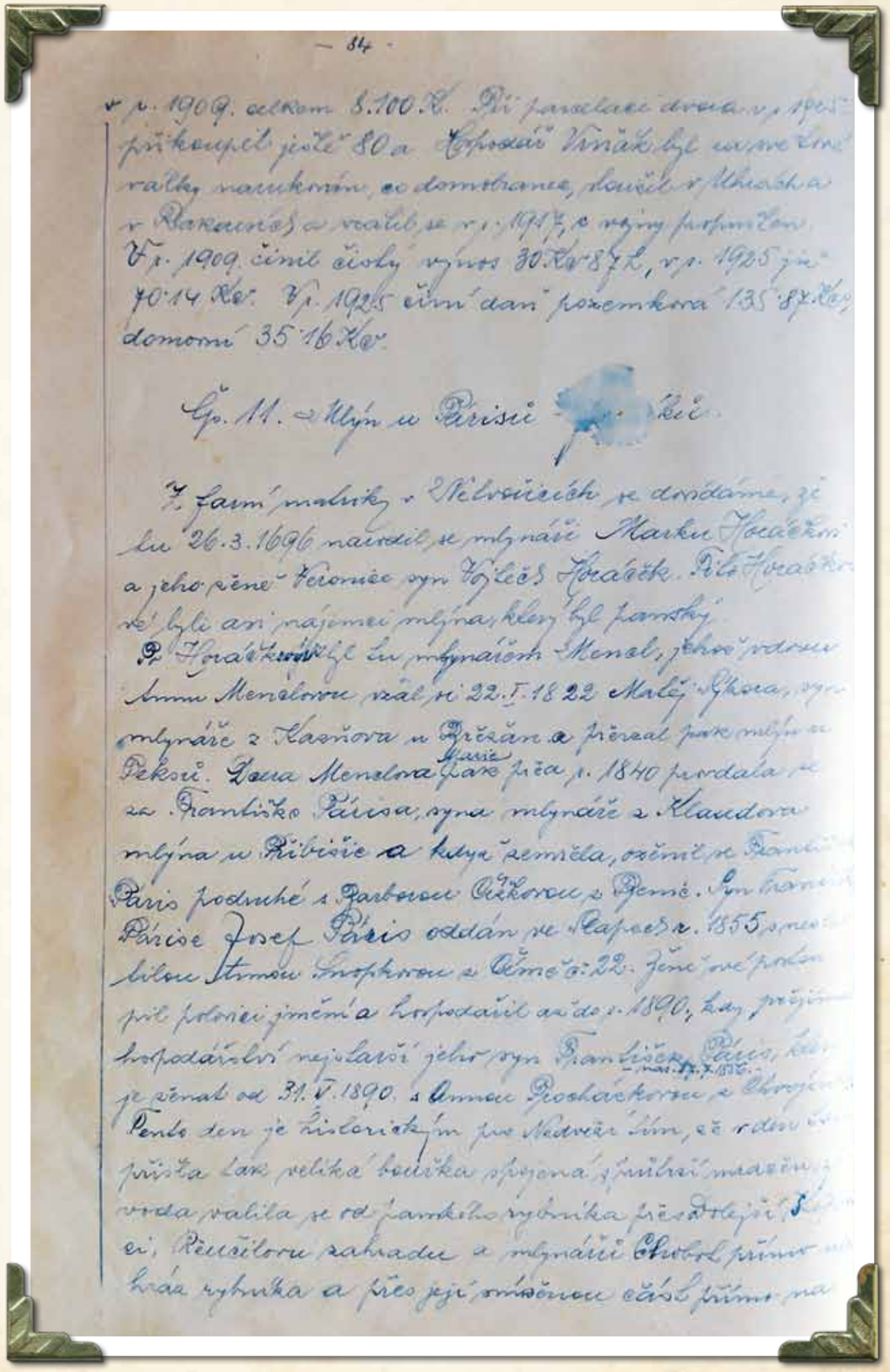

— 84 —

v r. 1909. celkem 8.100 K. Při parcelaci dvora v r. 1925 přikoupil ještě 80 a. Hospodář Vrňák byl za světové války narukován co domobranec, sloužil v Uhrách a v Rakousích a vrátil se v r. 1917, z vojny propuštěn. V r. 1909 činil čistý výnos 30 Kč 87 h, v r. 1925 již 70.14 Kč. V r. 1925 činí daň pozemková 135.87 Kč, domovní 35.16 Kč.

Čp. 11. – Mlýn u Párisů – Janáků

Z farní matriky v Netvořicích se dovídáme, že tu 26. 3. 1696 narodil se mlynáři Marku Horáčkovi a jeho ženě Veronice syn Vojtěch Horáček. Tito Horáčkové byli asi nájemci mlýna, který byl panský.

Po Horáčkových byl tu mlynářem Mencl, jehož vdovu Annu Menclovou vzal si 22. I. 1822 Matěj Sýkora, syn mlynáře z Kazňova u Březan a převzal pak mlýn u Peksů. Dcera Menclova Marie pak před r. 1840 provdala se za Františka Párisa, syna mlynáře z Klaudova mlýna u Přibišic a když zemřela, oženil se František Páris podruhé s Barborou Čížkovou z Demic. Syn Františka Párise Josef Páris oddán ve Slapech r. 1855 s nezletilou Annou Snopkovou z Čímě č. 22. Ženě své postoupil polovici jmění a hospodařil až do r. 1890, kdy přejímá hospodářství nejstarší jeho syn František Páris, který je ženat od 31. V. 1890 s Annou Procházkovou z Chvojínka. Tento den je historickým pro Nedvězí tím, že v den ten přišla tak veliká bouřka spojená s průtrží mračen, až voda valila se od panského rybníka přes Dolejší Štěpnici, Přeučilovu zahradu a mlynářů Chobot přímo na hráz rybníka a přes její smíšenou část

s manželkou Marií, roz. Párisovou. Mají dvě dcery: Jarmilu, nar. 1920, provdanou v r. 1940 za Josefa Platila, učitele v Újezdě, syna rolníka a hostinského z Netvořic, a druhou dceru Miladu, nar. 1922 a provdanou v r. 1941 v únoru za Františka Picka, učitele v Újezdě. Těm pak ještě v r. 1941 narodil se syn.

Postupní cena mlýna činila v r. 1855 2200 zl. stříbra. Postupní cena v r. 1890 činila 2500 zl. r. o. a dětské podíly po 1000 zl. Podle vyvazovací listiny z r. 1871 byl mlýn majetkem Josefa a Anny Párisových a odváděl činže 4 zl. 90 kr., 6 dní roboty ročně v době žní a 58 kr., a za 3 strychy popele 63 kr. Celkem 6 zl. 11 kr. Výkupní jistina byla dvacetinásobná a 5% zúročená. Kapitál výkupní činil 122 zl. 22 kr. František Páris, nejstarší, měl 12 jiter 568 sáhů polí, 1 jitro 1585 sáhů luk, 410 s zahrad, 2 jitra 1440 s pastvin, 2 jitra 45 s lesa a 165 s zastavěno, celkem 19 jiter 1010 sáhů. V r. 1853 odváděl daní 8 zl. 29 kr., v 1854 – 13 zl. 5 3/4kr. Od těch dob výměra pozemků stejná. Mlýn byl v jednom složení českého způsobu, 4 stoupy, olejna. Takto postavil jej Josef Páris a přistavěl pak ve spojení s mlýnem chlévy a v I. patře 2 pokoje a dlouhou chodbu. V r. 1890 přistavěl František Páris výměnkářskou světnici vedle těchto pokojů, pod ní prasečí chlévky a vedle velkou zděnou kůlnu v r. 1898. Nynější majitel František Janák rozšířil kůlnu, zvýšil značně krov nad mlýnem a pokryl novou krytinou. Z původního mlýna je dnes jen velká světnice, zanáška, mlýnice, komora a pavlač a nad mlýnem nejstarší budova, dřevěná stodola, celá ze staletých stromů osekaných a čepy do sebe zapuštěných. Střechu má doškovou. Je jí jistě více než 300 let. Škoda, že tu není její fotografie. Pode mlýnem pak až do r. 1903 bývala sušárna na ovoce, kde nejen vlasník sušil švestky, hrušky a jablka, ale i sousedé tu za poplatek sušili ovoce. V létě bydlíval tam nájemník. Rod Párisův byl rodem dobrých mlynářů, kamž se sjíždívali, než byly postaveny velké mlýny na řekách, mleči z celého okolí. Dobré hrušky sušené ve slupkách se tloukly na prachovinu a z řepky dělal se tu olej. Na zahradách bývaly krásné stromy plné ovoce. Rybník před okny měl vždy dosti vody pro mletí, ale i mnoho ryb a koupání v něm bylo vždy velmi dobré. V přiřkující listině ze dne 4. 8. 1841 má ještě předkupní právo mlýna panství v Lešanech. Podle listiny ze 6. 7. 1841 byla tu povinnost zemské a knížecí daně milostivé vrchnosti správně odváděti, stálé činže každoročně o pouti o Havle 11 zl. 40 kr., 6 dní roboty statnou osobou v čase žní vykonávati. Z panské vinopalny ročně 12 žejdlíků kořalky (2× po 6) odváděti a 3 strychny dřevěného čistého popele, po 12 kr. za strych každoročně do dvora dodávati.

Přejímací cena hospodářství v r. 1919 byla 15.590 Kč 25 h. Výměra v r. 1925: 7.416 ha polí, 0.6107 ha zahrad, 1.9308 ha pastvin, 1.6203 ha lesa, 0.4370 ha rybník, 0.0827 ha zastavěné plochy, celkem 12.4046 ha. Přejímací cena v r. 1919 byla 15.950,25 Kč. Za světové války byl Fr. Janák na vojně v r. 1916–1920.

Fotografie mlýna z r. 1915. Na fotografii je Františka, nar. 1892, tehdy ještě svobodná, Marie, nar. 1895, nynější Janáková, u potahu syn Bohouš a v pravo otec jejich František Páris.

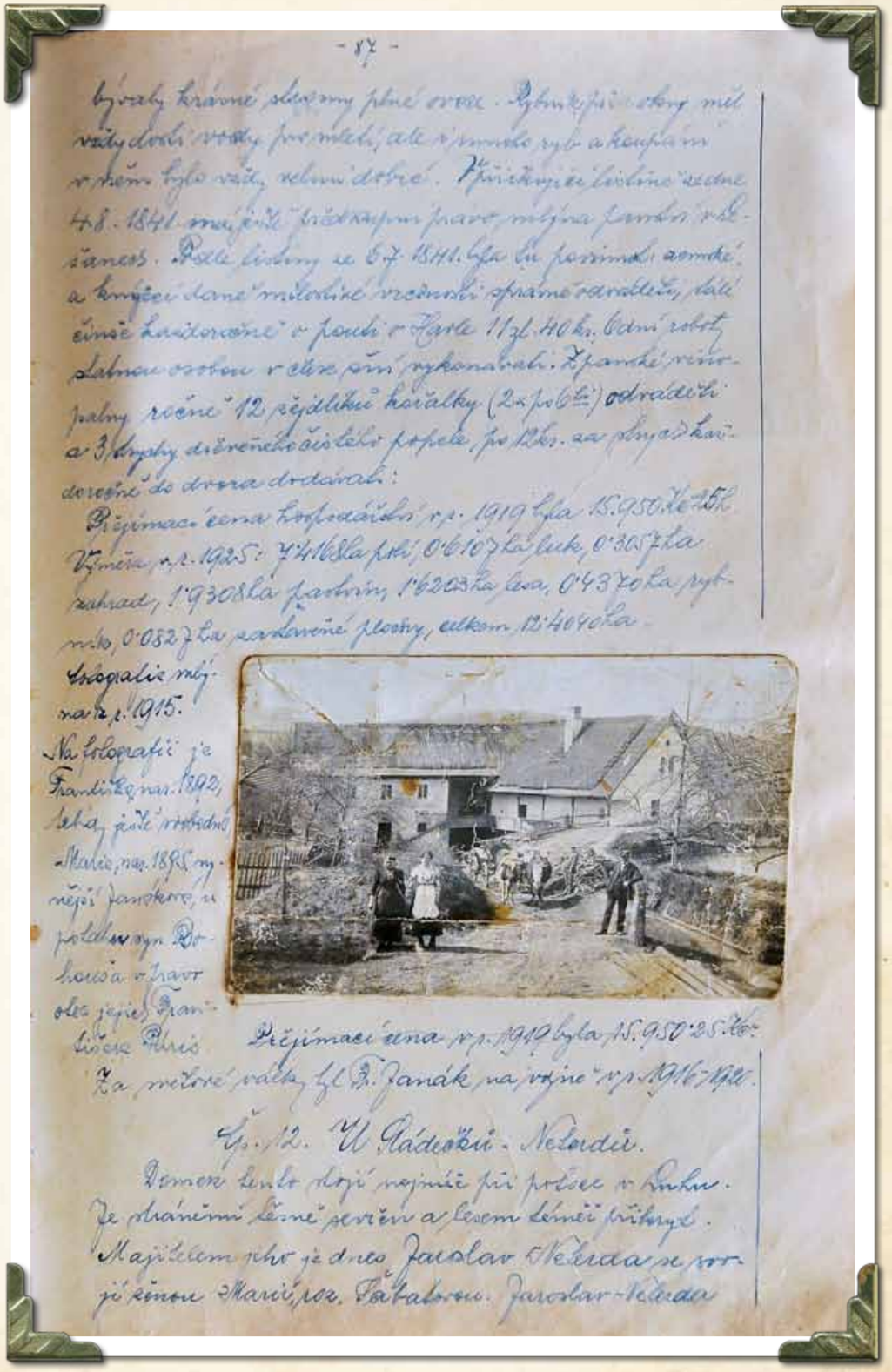

- 87 -

Bývaly krásné stromy plné ovoce. Rybník před okny měl vždy dosti vody pro mletí, ale i mnoho ryb a koupání v něm bylo vždy velmi dobré. V přiřkující listině ze dne 4.8.1841 má ještě předkupní právo mlýna panství v Lešanech. Podle listiny ze 6.7.1841 byla tu povinnost zemské a knížecí daně milostivé vrchnosti správně odváděti, stálé činže každoročně o pouti o Havle 11 zl. 40 kr. 6 dní robot statnou osobou v čase žní vykonávati. Z panské vinopalny ročně 12 žejdlíků kořalky (2× po 6) odváděti a 3 strychy dřevěného čistého popele, po 12 kr. za strych každoročně do dvora dodávati.

Přejímací cena hospodářství r.p. 1919 byla 15.950 Kč 25 h.
Výměra r.p. 1925: 7.416 ha polí, 0.6107 ha luk, 0.3057 ha zahrady, 1.9308 ha pastviny, 1.6203 ha lesa, 0.4370 ha rybník, 0.0827 ha zastavěné plochy, celkem 12.4046 ha.

Fotografie mlýna r.p. 1915.
Na fotografii je Františka, nar. 1892, tehdy ještě svobodná, Marie, nar. 1895, nynější Janáková, u potahu syn Bohouš a v pravo otec jejich František Páris

Přejímací cena r.p. 1919 byla 15.950.25 Kč.
Za světové války byl F. Janák na vojně r.p. 1916–1918.

Čp. 12. U Hádeckú - Nelodic.

Domem tento dojí nejmíle při poříčce v Dubu. Je stráněmi lesně severem a lesem lemší bříhyl. Majitelem nyní je dnes Jaroslav Kučera, se... jí ženou Marií, roz. Šabatovou. Jaroslav Kučera

Sládkovi, nyní Neterda čp. 12

Podle výnosu ze dne 1. června 1852 byl majitel Martin Sládek povinen bezplatně dostaviti se k honbě jako honec a pak za plat konat robotu pěší 52 dní v roce při dvoře v Nedvězí. Této povinnosti se zhostil výkupem za 75 zl. 30 kr.

Domek tento stojí nejníže při potoce v Luhu. Je stráněmi těsně sevřen a lesem téměř přikryt. Majitelem jeho je dnes Jaroslav Neterda se svojí ženou Marií, roz. Šabatovou.

Rod Rendů byl tu asi prvním na majetku a dlouho po něm říkalo se tu u Rendlů. Pak teprve přešlo pojmenování na další majitele Sládky.

Neterda, nar. 1907 v Lešanech, vyučený zedníkem, přiženil se sem v r. 1933, vzav si za manželku Marii Šabatovou, dceru dosavadního hospodáře Josefa Šabata. Neterda má se svojí ženou dvě děti: Antonína, nar. r. 1934, a Helenku, nar. 1937. Podle knihovního zápisu ze dne 11. 6. 1933 jsou vlastníky každý polovinou. Tchán Neterdův Josef Šabata hospodařil tu od r. 1906; přiženil se sem, pojav za manželku Antonii Sládkovou, dceru dosavadního hospodáře Jana Sládka, kterýžto rod Sládkův tu dlouho hospodařil. Tento Jan Sládek zemřel v r. 1918 ve věku 75 let; měl syny: Antonína, usazený v Teletíně č. 2, Vojtěcha, usazeného v Praze, vodárna Smíchov – a dcery Marii, provdanou Bartáskovou, a Petronilu, provd. Kumštovou v Chodově. Před ním hospodařil tu jeho otec Martin Sládek, který zemřel 23. 3. 1866 ve věku 69 let. Otec Martinův Jakub, syn Pavla Sládka z Kišákova, † 15. X. 1843 ve věku 79 let, přiženil se sem, oženiv se s Kateřinou Rendovou, dědičkou tohoto majetku po rodičích. Když mu žena jeho Kateřina zemřela, oženil se podruhé s Marií Hubičkovou z Dřenovic (ta zemřela v r. 1832 ve věku 53 let na souchotiny.). R. 1868 kvitovala Marie Sládková svého bratra Jana na zaplacení krávy obnosem 25 zl. r. c. Jakub Sládek kvituje Jana též na věno 40 zl. r. c. (v r. 1861) také Marie Sládková, sestra Janova, měla podíl 40 zl. r. c. Martin Sládek postoupil živnost svému synu v ceně 330 zl. Podle tabely o vyvazování gruntů jednotlivců z r. 1852 a 1. června byl majitel Martin Sládek povinen bezplatně dostaviti se jako honec k honbě a pak za plat konati robotu pěší 52 dní v roce; při dvoře v Nedvězí. Této povinnosti se zhostil výkupem za 75 zl. 30 kr. Tehdy patřilo k usedlosti 2 jitra 570 sáhů. V r. 1882 byly přikoupeny od

V. Šebka z Újezda č. 6 pozemky ve výměře 3 jitra 54 sáhy za 940 zl. r. c. Čistý výnos z původního byl 9.98 zl. r. c., z přikoupeného 11.75 zl. r. c. Rod Rendů byl tu asi prvním na majetku a dlouho po něm říkalo se tu u Rendů. Pak teprve přešlo pojmenování na další majitele Sládky, ale nikdo nikdy tu neřekl „u Sládků“, nýbrž „u Sládečků“. Pojmenování u Šabatů trvalo než přes jeden rod a nyní již říká se u Neterdů. Ze zápisů: Podle přiřkující listiny v Lešanech se dne 4. září 1829 jsou vlastníky Jakub a Marie Sládkovi a mají povinnost k výměnkám. Podle svatební smlouvy z 31. X. 1863 jsou majiteli

Domek čp. 12. U dvorku stojí výměnkář Jos. Šabata se ženou, v zahrádce Marie Neterdová s dětmi. U stavení vlevo srub.

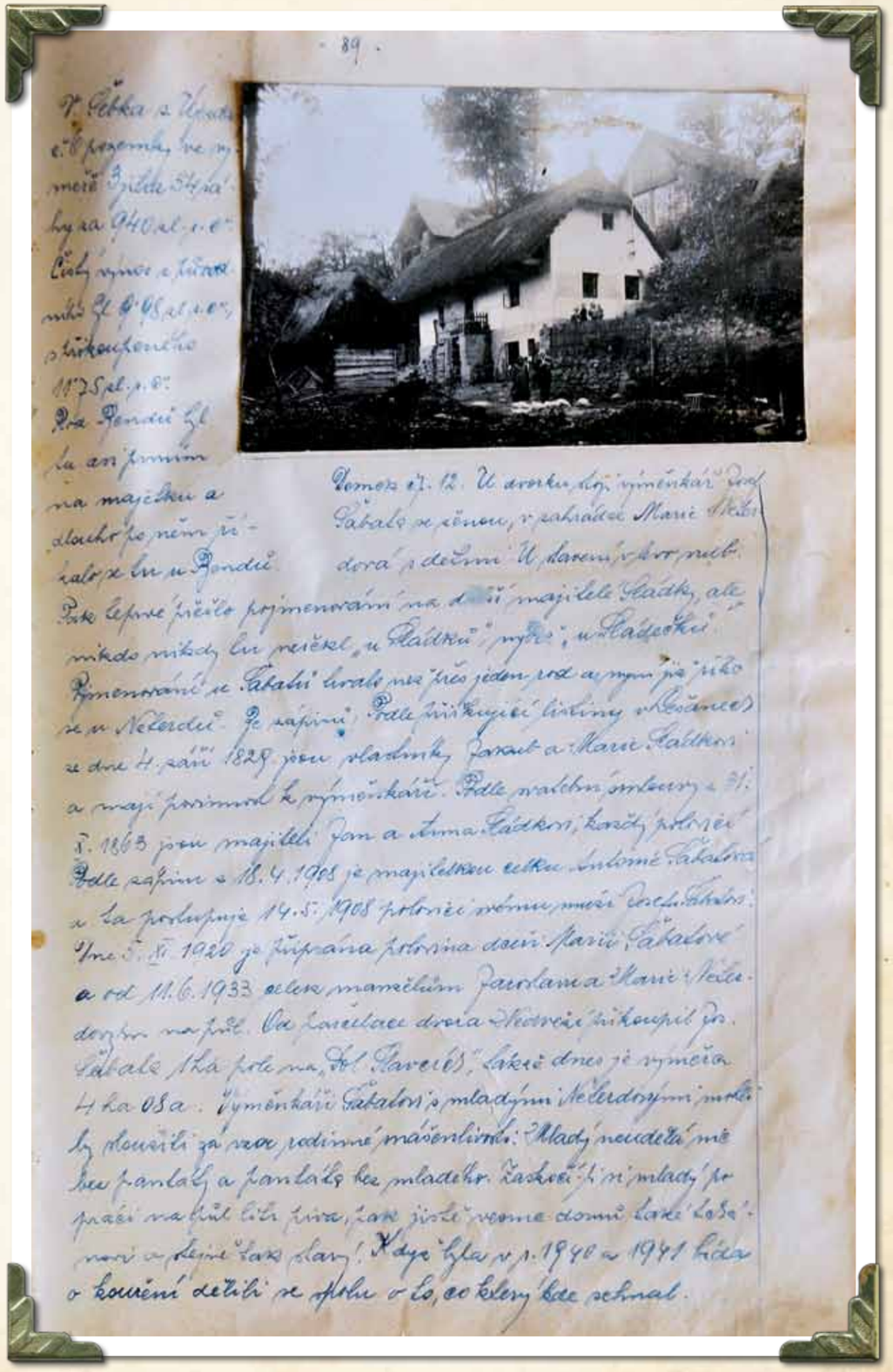

89.

P. Šebka z Újezda č. 8 pozemky, ve výměře 3 jitra 54 sáhů za 940 zl. r. č. Čistý výnos z původního 9.98 zl. r. č. z přikoupeného 11.75 zl. r. č. Rod Rendů byl tu asi prvním na majetku a dlouho po něm říkalo se tu u Rendů. Pak teprve přešlo pojmenování na další majitele Sládky, ale nikdo nikdy tu neřekl „u Sládků“, nýbrž „u Sládečků“. Pojmenování u Šabatů trvalo než přes jeden rod a nyní již říká se u Neterdů. Ze zápisů: Podle přiřkující listiny v Lešanech ze dne 4. září 1829 jsou vlastníky Jakub a Marie Sládkovi a mají povinnost k výměnkám. Podle svatební smlouvy z 31. X. 1863 jsou majiteli Jan a Anna Sládkovi, kteří prodali 18.4.1908 je majitelkou celku Antonie Šabatová a za prodejné 14.5.1908 přivdala mému muži Josefu Šabatovi. Dne 5. X. 1928 je připsána polovina dcery Marie Šabatové a od 11.6.1933 celek manželům Jaroslavu a Marii Neterdovým na příd. list. Na základě dražby Okresní hypoteční banky koupil Jos. Šabata 17a 50m² na „Dol. Zahrádkách“, jakož dne je vyměřil 4 ha 08 a. Výměnkáři Šabatovi s mladými Neterdovými mohli by dosáhnout za rok rodinné návštěvníky. Mladý neuvěřil mě bez pantáty a pantáta bez mladého. Jakožto mladý pro práci na půl litr piva, jak jistě vsmíte domů Lake Lešan a jejíme Jaks slav! Když byla v r. 1940 a 1941 léta o kouření dětili se spolu o to, co který bez schnal.

Domek čp. 12. U dvorku stojí výměnkář Jos. Šabata se ženou, v zahrádce Marie Neterdová s dětmi. U stavení vlevo srub.

Jan a Anna Sládkovi, každý polovicí. Podle zápisu z 18. 4. 1908 je majitelkou celku Antonie Šabatová a ta postupuje 14. 5. 1908 polovici svému muži Josefu Šabatovi. Dne 5. XI. 1920 je připsána polovina dceři Marii Šabatové a od 11. 6. 1933 celek manželům Jaroslavu a Marii Neterdovým na půl. Od parcelace dvora Nedvězí přikoupil Jos. Šabata 1ha pole na „Dol. Stavcích“, takže dnes je výměra 4 ha 08 a. Výměnkáři Šabatovi s mladými Neterdovými mohli by sloužiti za vzor rodinné snášenlivosti. Mladý neudělá nic bez pantáty a pantáta bez mladého. Zaskočí-li si mladý po práci na půllitr piva, pak jistě vezme domů také tchánovi a stejně tak starý. Když byla v r. 1940 a 1941 bída o kouření, dělili se spolu o to, co který kde sehnal.

V ten čas kupoval jsem od mladého několik latí z polomu z jeho lesa a tu mi řekl: „Prodám, ale musíte otci dáti 2 paklíky tabáku, on nemá co kouřit,“ starý se s mladým jistě rozdělil.

U Adamů čp. 13

Jedna z nejstarších budov, která v Luhu stojí, je domek Adamů. A jako stavba je původní, tak i rod Adamů je původní. Po něm také 4 domky v Luhu zvaly se Luhem Adamovým, než se začalo říkat Peksův Luh.

Dřevěný domek postavil některý předek hospodářův na pozemku darovaném mu panstvím Lešanským za kanovníka Wellnera. Podle místních občanů tehdy byl Luh postrachem celého okolí. U Adamů prý přechovávali zloděje snad z celých Čech. Vždyť ke konci minulého století Josef Adam utekl tajně do Ameriky, aby se vyhnul trestnímu stíhání. A nepřechovávali prý zloděje jen Adamovi, ale i u Vyšínů a ve mlýně u Sýkorů. Podnes vypravuje se, že četnický strážmistr dal již rozkaz ke zbourání sešlého domku Adamova, ale na žádost tehdejšího starosty Louckého od toho upustil. To snad, že rodině hrozilo bezpřístřeší, jako že člen party Josef utekl do Ameriky a že vbrzku byl počet četnických stanic rozšířen, učinilo přítrž Luhu. O posledním majiteli Václavovi Adamovi říkali, že není ani z nich, že ho ukradli, když byl malý i s peřinami. Ten byl ryze poctivý člověk.

Jedna z nejstarších budov, která tu od začátku stojí, jest domek Adamů v Luhu. A tak jako ta stavba je původní, tak i rod Adamů je tu původní. Po něm také 4 domky v Luhu zvaly se Luhem Adamovým, než se začalo říkat „Peksův Luh“. Dřevěný domek postavil některý předek hospodářův na pozemku darovaném mu panstvím lešanským za kanovníka Vellnera. Zadíváte-li se na obrázek, zdá se vám, že vidíte horskou salaš v kr. horách. A přece, nežili tu pastevci, ale dřevorubci a cihláři, kteří pracovali pro panství. Po r. 1800 hospodařil tu Adam Josef, který měl za manželku Ludmilu, rozenou Štěpánkovou z Luhu a poddaný byl k Lešanům. Jejich děti: Václav, Anna, Jan, Josef. Dědicem byl podle práva vlastnického ze dne 12. 12. 1804 Václav Adam, který byl od r. 1850 ženat s Marií Vališovou z Prahy. Byla prý sirotkem, vychována v sirotčinci, později schovankou v rodině Růžičkově v Nedvězí. Václav Adam zemřel asi r. 1910, jeho žena Marie † r. 1909. Bratr jeho Josef utekl do Ameriky, aby se vyhnul

U Adamů

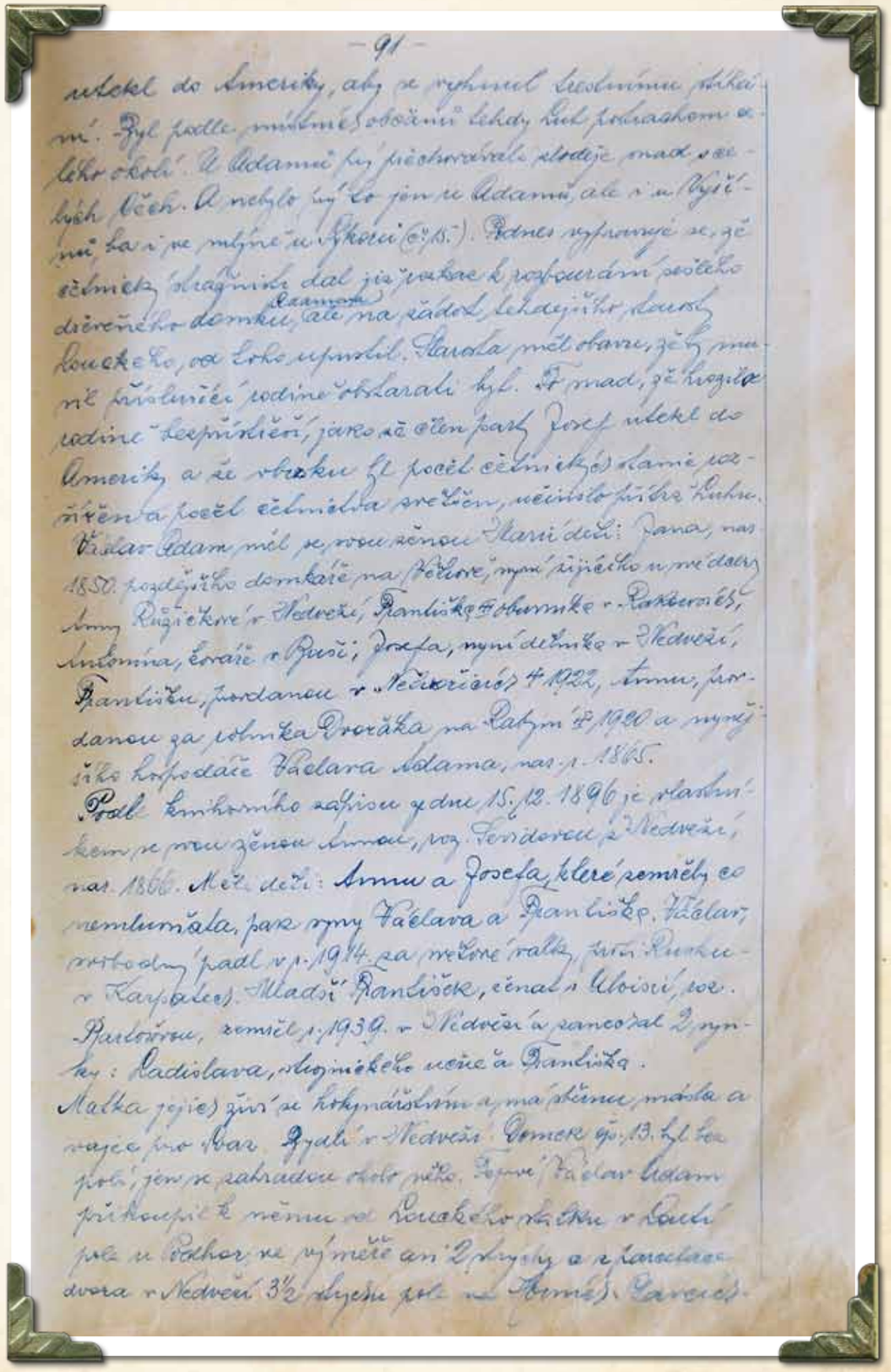

— 91 —

utekl do Ameriky, aby se vyhnul trestnímu stíhání. Byl podle místního obyvatelstva lehký člověk, měl zlodějského ducha. U Adamů prý přechovávali zloděje snad z celých Čech. A nebylo tomu tak jen u Adamů, ale i u Vyšínů a ve mlýně u Sýkorů (čp. 15.). Podnes vypravuje se, že četnický strážmistr dal již rozkaz k rozbourání sešlého domku Adamova, ale na žádost tehdejšího starosty Louckého, od toho upustil. Snad že měl obavu, že by mu hrozilo rodině přístřeší, rodině bezpřístřeší, jako že člen party Josef utekl do Ameriky, a že vbrzku byl počet četnických stanic rozšířen a počal četnictvo stanic rozšířen, učinilo přítrž Luhu.

Václav Adam, měl se svou ženou Marií dcery: Jana, narozeného 1850. rozdějšího domkáře na Pelově, mys. újezdního u Mezihoří, Ružičkové v Nedvězí, Františky Obermke v Rakovníce, Antonína, čeráře v Rusi, Josefa, nyní dělníka v Nedvězí, Františku, Jordanou v Nedvězí, † 1922, Annu, Jordanou za rolníka Dvořáka na Lažanech † 1920 a nyní vdovu hospodáře Václava Adama, nar. r. 1865.

Podl. knihovního zápisu z dne 15. 12. 1896 je vlastníkem se svou ženou Annou, roz. Šenderovou z Nedvězí, nar. 1866. Mají děti: Annu a Josefa, které zemřely co nemluňata, pak syny Václava a Františka. Václav, rotbodný, padl v r. 1914 za světové války, syn Ruskou v Karpatech. Mladší Františka, rolník v Uboisí, roz. Pavlovou, zemřel r. 1939. v Nedvězí a zanechal 2 nyní: Vladislava, nejmenšího učně a Františka.

Matka jejich žije se hokynářstvím a má stánek, másla a vajec pro Bar. Zyali v Nedvězí. Domek čp. 13. Ležící pole, jest se zahradou okolo něho. Syn Václav Adam přikoupil k němu od Vorackého statku v Dolní pole u Podhor, ze kterých měří asi 2 hektary a z Janoušova dvora v Nedvězí 3½ hektaru pole na Homolí. Parcelace.

trestnímu stíhání. Byl podle místních občanů tehdy Lut postrachem celého okolí. U Adamů prý přechovávali zloděje snad z celých Čech. A nebylo prý to jen u Adamů, ale i u Vyšínů, ba i ve mlýně u Sýkorů (č. 15). Dodnes vypravuje se, že četnický strážmistr dal již rozkaz k rozbourání sešlého dřevěného domku Adamova, ale na žádost tehdejšího starosty Louckého od toho upustil. Srarosta měl obavu, že by musil příslušící rodině obstarati byt. To snad, že hrozilo rodině bezpřístřeší, jako že člen party Josef utekl do Ameriky a že vbrzku byl počet četnických stanic rozšířen a počet četnictva zvětšen, učinilo přítrž Luhu. Václav Adam měl se svou ženou Marií děti: Jana, nar. 1850, pozdějšího domkáře na Větrově, nyní žijícího u své dcery Anny Růžičkové v Nedvězí, Františka obuvníka v Rakousích, Antonína, kováře v Buši, Josefa, nyní dělníka v Nedvězí, Františku, provdanou v Netvořicích † 1922, Annu, provdanou za rolníka Dvořáka na Rabyni † 1920 a nynějšího hospodáře Václava Adama, nar. r. 1865. Podle knihovního zápisu ze dne 15. 12. 1896 je vlastníkem se svou ženou Annou, roz. Ševidovou z Nedvězí, nar. 1866. Měli děti: Annu a Josefa, které zemřely co nemluvňata, pak syny Václava a Františka. Václav, svobodný, padl v r. 1914 za světové války proti Rusku – v Karpatech. Mladší František, ženat s Aloisií, roz. Bartošovou, zemřel r. 1939 v Nedvězí a zanechal dva synky: Ladislava, strojnického učně, a Františka. Matka jejich živí se hokynářstvím a má sběrnu másla a vajec pro Svaz. Bydlí v Nedvězí. Domek čp. 13 byl bez polí, jen se zahradou okolo něho. Teprve Václav Adam přikoupil k němu od Louckého statku v Loutí pole u Podhor ve výměře asi 2 strychy a z parcelace dvora v Nedvězí 3 ½ strychu pole na Horních Stavech.

Když domek přejímal, měl na něm asi 600 zl. dluhu. Také jej musil velmi často opravovat. Živil se prací u dvora v Nedvězí, pomáhal rolníkům na Rabyni a pracoval v zimě v lese. Byl a je to i dnes ve vysokém věku pracant, jakých je málo. Ten věru opravil pověst Luhu. Je poctivcem v každém kroku. Dobrou pomocí byla mu jeho žena. Ti dva srostli s Luhem tak, že není možno si jej bez nich představit.

U Halamů / Nováků / Stibůrků čp. 14

Proč až do nedávna říkalo se tu u „Halamů“, nemohl jsem zjistiti. Snad proto, že všichni členové Novákova rodu byli velcí, silní a rázní. Slovo „Halama“ nebylo příhanou, právě opakem. Řekl-li sedlák o svém kočím: „To mám halamu!“ mínil tím chlapíka velikého, silného, pracovitého. – Rod Nováků byl tu asi prvním. Nejstarší zápis, který jsem zjistil, praví, že tu hospodařil Jan Novák, poddaný Lešanům, zde narozený, ženatý s Annou z Chleb, z Martinova statku. Jim se narodili synové: František r. 1837 a Jakub r. 1839. Hospodářství převzal syn František, který se oženil v r. 1861 s Marií Bitelkovou z Březan, která přinesla věnem 400 zl. šajnů. Jejich děti: Antonín, nar. 1862, Josef, nar. 1846, a Jan. Josef byl řed. měšť. školy v Sedlci a okr. škol. inspektorem v Sedlčanech a Jan žil na Vinohradech. Hospodářství zdědil Antonín, nar. 1862, který se oženil s Annou, roz. Haškovou z Bukovan, nar. 1870. Jejich

U Halamů / Nováků / Stibůrků čp. 14

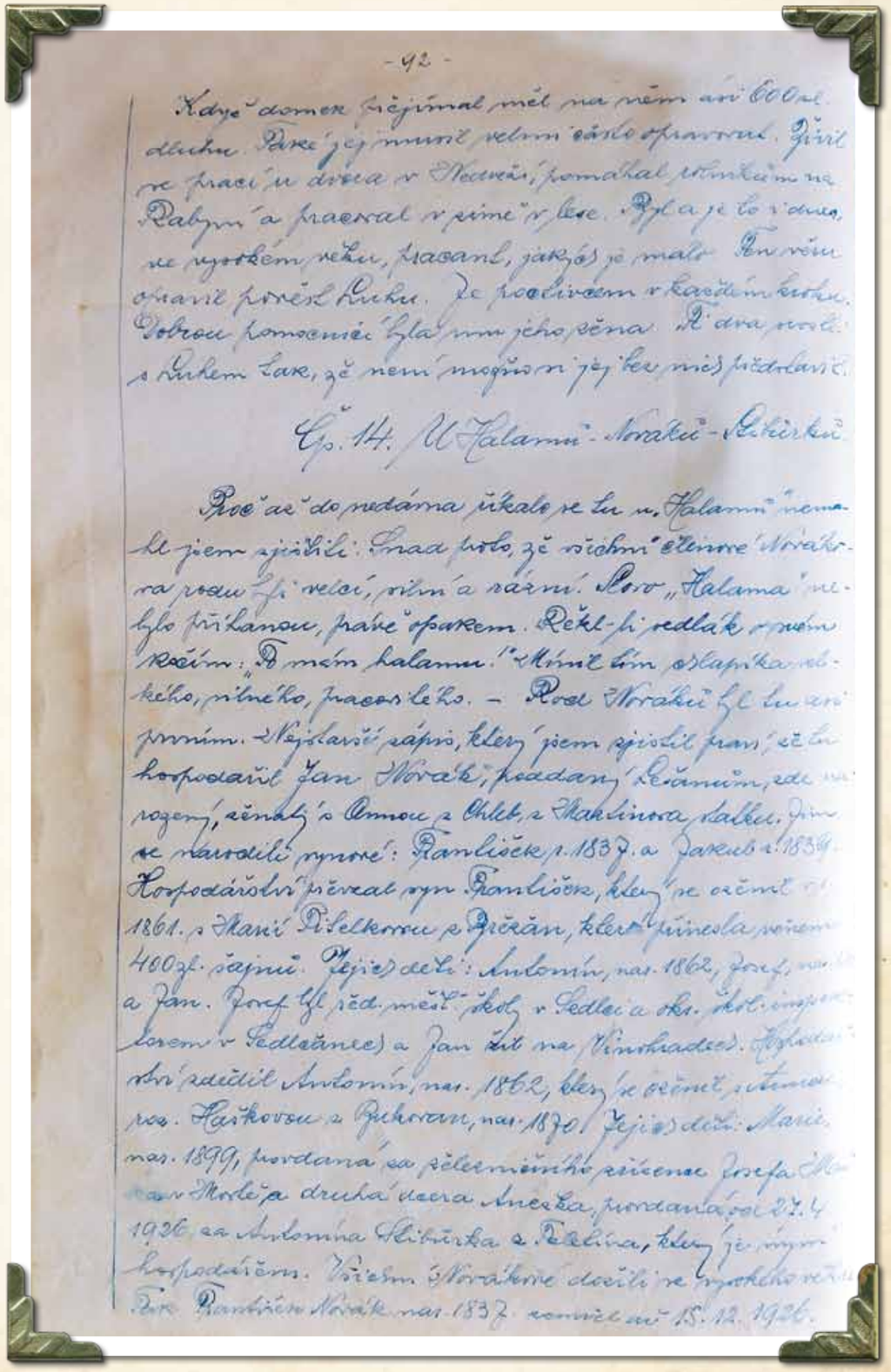

-42-

Když domek přejímal měl na něm asi 600 zl. dluhu. Také jej musil velmi často opravovat. Živil se prací u dvora v Nedvězí, pomáhal rolníkům na Rabyni a pracoval v zimě v lese. Byl a je to i dnes ve vysokém věku, pracant, jakých je málo. Ten věru opravil pověst Luhu. Je poctivcem v každém kroku. Dobrou pomocí byla mu jeho žena. Ti dva srostli s Luhem tak, že není možno si jej bez nich představit.

Čp. 14. U Halamů - Nováků - Stibůrků

Proč až do nedávna říkalo se tu u „Halamů“ nemohl jsem zjistiti. Snad proto, že všichni členové Novákova rodu byli velcí, silní a rázní. Slovo „Halama“ nebylo příhanou, právě opakem. Řekl-li sedlák o svém kočím: „To mám halamu!“ mínil tím chlapíka velikého, silného, pracovitého. – Rod Nováků byl tu asi prvním. Nejstarší zápis, který jsem zjistil, praví, že tu hospodařil Jan Novák, poddaný Lešanům, zde narozený, ženatý s Annou z Chleb, z Martinova statku. Jim se narodili synové: František r. 1837 a Jakub r. 1839. Hospodářství převzal syn František, který se oženil r. 1861 s Marií Bitelkovou z Březan, která přinesla věnem 400 zl. šajnů. Jejich děti: Antonín, nar. 1862, Josef, nar. 1846, a Jan. Josef byl řed. měšť. školy v Sedlci a okr. škol. inspektorem v Sedlčanech) a Jan žil na Vinohradech. Hospodářství zdědil Antonín, nar. 1862, který se oženil s Annou, roz. Haškovou z Bukovan, nar. 1870. Jejich děti: Marie, nar. 1899, provdaná za učitelského syna Josefa Hanzlíka z Kosova, druhá dcera Anežka, provdaná 27. 4. 1926 za Antonína Stibůrka z Tesína, který je nyní hospodářem. Všichni Novákovic dožili se vysokého věku. Syn Františka Nováka nar. 1837 zemřel 15. 12. 1926.

děti: Marie, nar. 1899, provdaná za železničního zřízence Josefa Maška v Mostě, a druhá dcera Anežka, provdaná od 27. 4. 1926 za Antonína Stibůrka z Teletína, který je nyní hospodářem. Všichni Novákové dožili se vysokého věku. Pan František Novák, nar. 1837, zemřel až 15. 12. 1926.

Antonín Novák přebíral hospodářství v ceně 800 K. Výměra za něho zůstala nezměněna: 1.827 ha polí, 0.1565 ha luk, 0.1457 ha zahrad, 0.1475 ha pastvin, 0.1514 ha lesa, a 0.0345 ha zastavěno; celkem 2.4687 ha s čistým výnosem 27.20 K. Daní platilo se v r. 1911 – 21.12 K. Číslo bylo povinno robotou 1 den v týdnu u dvora v Nedvězí. František Novák ve stáří 85 let (r. 1925) vypravoval: Sklízel jsem na začátku 4–5 mandel žita, 2 ½ mandele pšenice, 3 mandele ječmene, 2–3 mandele ovsa a asi 10 pytlů bramborů; dnes je sklizeň troj- i čtyřnásobná. Ve 12 létech jsem osiřel, rodiče zemřeli mi v r. 1850 na choleru, tehdy jsem přestal choditi do školy, vrchnost pronajala chalupu Mrvovi z Újezda a já musil do služby až do r. 1861, do plnoletosti. Když jsem převzal hospodářství, zbyla v něm jediná kráva, neměl jsem co do ruky vzíti, nářadí pryč a dřevěná chalupa na spadnutí. Oženil jsem se a se ženou jsme dřeli, abychom se uživili a opatřili si potřebné. Ač nás často potkalo neštěstí, přišli jsme o krávy i vepřový dobytek, přece jen jsme střádali a později i dětem slušně pomohli. Dne 9. 7. 1875 v noci vnikli do stavení zloději, ukradli šatstvo, peřiny i spořitelní knížku as na 200 zl. (Bylo to v noci před biřmováním v Netvořicích.) R. 1880 přišlo strašné krupobití přede žněmi a zničilo všechnu úrodu. Toho roku postavil jsem novou zděnou budovu, jednopatrovou, tak jak dosud stojí. Dřívější byla přízemní, celá dřevěná, o 1 světnici, 1 komoře a chlévě. – U Adamů i Vyšínů byli přechováváni zloději – snad z celých Čech – mezi nimi nejobávanější Tichý – kteří často v noci chodili s lupem přes náš dvorek. Děd můj byl prý od zlodějů těžce zraněn řezací kosou.

K snídani byla krupková polévka, též bramborovka, kyselo, k obědu kaše z krupek a mouky, knedlíky ze strouhaných bramborů, hrách, čočka, večer brambory na loupačku s podmáslím nebo kyselým mlékem; piva neznal jsem do mužských let. Asi ve 40 letech začal jsem kouřit. Krmníka zabili jsme si tak za 2 roky jednou. Káva vařila se u nás asi v 1890 prvně a valně mi nechutnala. – Oděv byl plátěný z příze doma upředené a v Netvořicích udělané; sváteční oděv kupoval se na jarmarcích (na trzích) v Netvořicích a Neveklově. Za tele tržil jsem 2–3zl. stříbra, za podsvinče se platilo 1zl. stříbra, někdy i méně; za krávu 25 až 30zl. stříbra. Domácí mlýnek – šrotáček – byl hojně užíván na škrabanku – z ní se pekly placky. Na zahradě bylo mnoho ovoce, zejména hrušek, kterých jsme usušili až 9 strychů ve vlastní sušárně (dosud stojí), z kterých byla znamenitá prachanda. – Starý Novák měl až do smrti dobrou paměť a rád vypravoval. O jeho synu Antonínovi zmiňuji se již na str. 47 této knihy. Antonín Novák zemřel r. 1900. V okresní pozemkové knize v Neveklově má čp. 14 tyto zápisy: Dne 27. 10. 1801 předkupní právo panství Lešan. Dne 26. 8. 1850 přiřkující listina panství Lešan vlastnické právo Františku Novákovi (nezletilému); dne 16. 7. 1861 Marii Novákové, roz. Ditelkové, jednu polovinu majetku. Dne 26. X. 1895 vlastnické právo Antonínu Novákovi a jeho ženě Anně, každému 1/2. Dne 13. 7. 1926 Antonínu Stibůrkovi a jeho ženě Anežce každému jednou polovinou. Stibůrek má děti: Miroslav *1930, Ludvík *1932, Antonín *1934.

U Peksů čp. 15

Proč říká se u Žižků „U Peksů“ a vše, co je kolem, je Peksovo, nedalo se zjistit. Mlýn byl původně panský, kdy přešel do soukromého vlastnictví, se neví. Jen podle zápisu ze dne 1. 5. 1812 je mlynář Sýkora povinen Lešanům platiti každoročně 9 zl. činže, ve žních 12 dní robotovat v Nedvězí, kdyby ale slad šrotoval, pak pouze 6 dní roboty. Kdyby pak majetek postoupil příbuznému, 2,5 % ceny odvést, kdyby cizímu, pak 5 % Lešanům zaplatiti. Jmenovaný Sýkora prodal dne 12. 10. 1852 mlýn se vším příslušenstvím Martinu Žižkovi.

Co bych říkal, že je to nejkrásnější cíp naší vlasti. Podívejte se na obrázek, jděte na místo a rádi mi přisvědčíte. A neptejte se na Žižkovy, ale na Peksovy, a každé dítě v celém okolí vás tam dovede. Mlýn byl postaven asi později než Párisův v Nedvězí č. 11, který již asi nestačil. Proč se zve Peksův a vše, co je kolem Peksovo, ať rybník, potok, les, stráně, to nedalo se zjistit. Snad v něm první mlynář byl Peksa. Jisto však je, že v něm kol r. 1800 hospodařila rodina Sýkorova, příbuzná s rodinou Sýkorovou z č. 11. V zápise 8. 6. 1812 má předkupní právo panství v Lešanech. Podle zápisu 1. 5. 1812 je Sýkora povinen Lešanům platiti každoročně 9 zl. činže, ve žních 12 dní robotovat v Nedvězí, kdyby ale slad šrotoval, pak pouze 6 dní roboty, kdyby pak majetek postoupil příbuznému, 2 ½ % ceny odvésti, kdyby cizímu, pak 5 % Lešanům zaplatiti. Sýkora Jan byl dvakráte ženat. S první manželkou měl děti: Kateřinu, Jana a Josefu. S druhou manželkou Dorotou, roz. Otčenáškovou, z Netvořic měl děti: Františka, nar. 1825, Františku, nar. 1828, a Antonína, nar. 1830. Syn František, nar. 1825, oženil se v r. 1851 s Rosálií Laštovkovou z Ouštic a hospodářství zdědil. Roku 1850 16. ledna je ještě knihovním vlastníkem Jan a Dorota Sýkorovi a v r. 1851 již jejich syn František. Ten podle kupní smlouvy z 12. 10. 1852 prodal mlýn se vším Martinu Žižkovi, rolnickému synu Jana Žižky, rolníka z Rabyně č. 7, a jeho ženy Veroniky, roz. Šebkové z Rabyně. František Sýkora prodal prý mlýn pro stálé

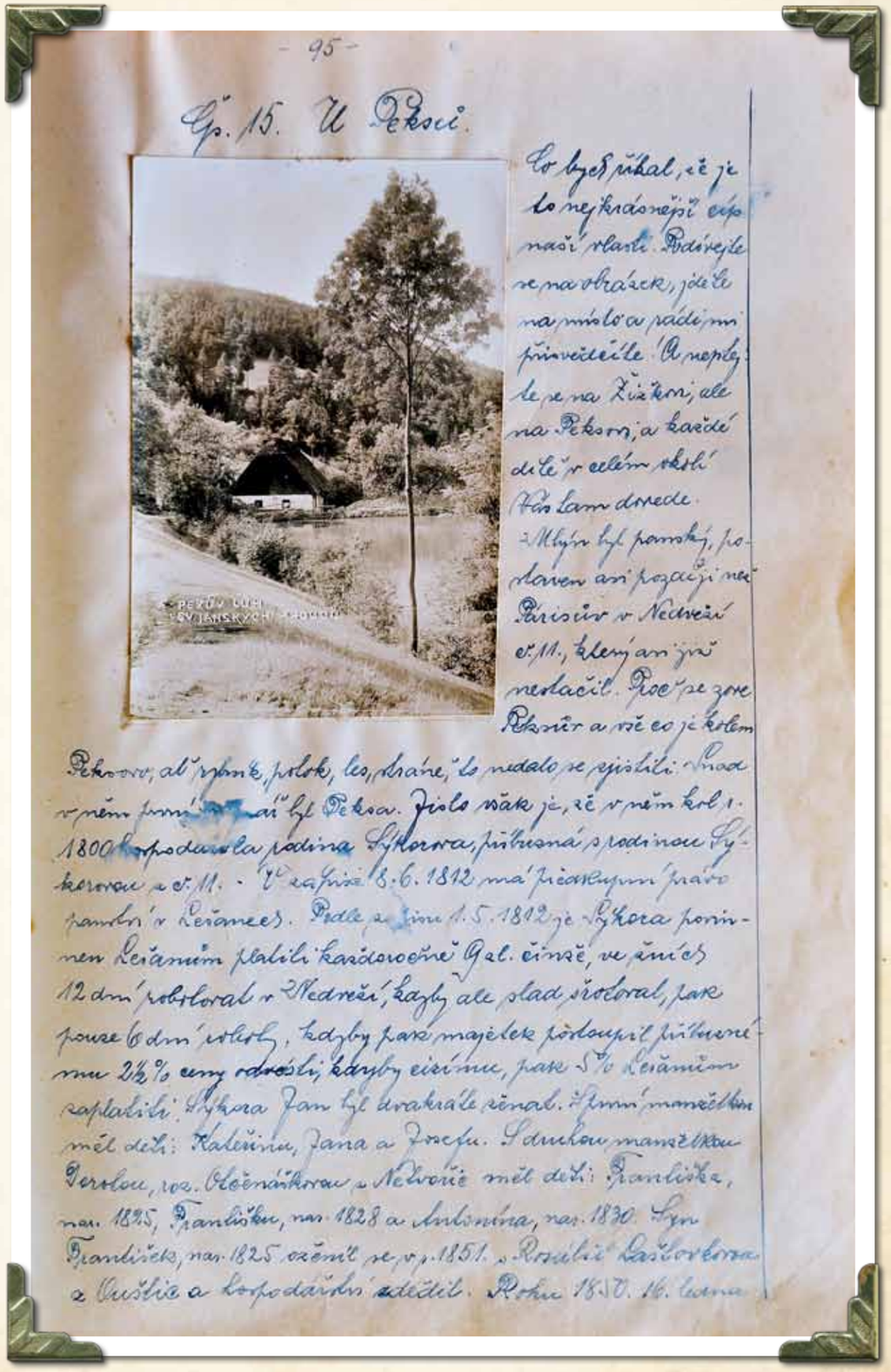

opletačky se soudy pro nadržování zlodějům a ukrývání jejich lupu. Snad právě z obavy, aby se mu nemstili, raději mlýn prodal. Nový majitel Martin Žižka oženil se s Kateřinou, roz. Vrňákovou, z Blaženic, dal jí upsati ½ zápisem z 30. 4. 1853 a tak založil tu nový rod. – Mlýn takřka seděl přilepen na hráz. Jan Sýkora, který zemřel v r. 1864 ve věku 74 let, přistavěl olejnu při mlýně, jak svědčí zápis na štítě budovy: „Tato olejna postavena byla nákladem Johanese Sýkory dne 29. dezembra 1802.“ Kromě toho nápisu byly tam vykresleny různé figury s nápisy gotickými, které jsou však zabíleny a omítnuty, takže nejsou čitelny. Nápisy provedl Jan Hlušička z Újezda. – K původnímu hospodářství přikoupil Martin Žižka v r. 1881 od Šebkova statku v Újezdě paseku 3.42 ha. Také rybník, který mělo panství udržovati, vykoupil za 60 zl. Sýkora před tím vykoupil usedlost za 90 zl. Martin Žižka zemřel tu r. 1897 a žena jeho v r. 1904 ve věku 72 let. Jemu bylo 65 roků. Mlýn s hospodářstvím převzal knihovně podle zápisu 9. I. 1894 syn Jan Žižka, nar. 1864 zde. Týž zůstal svoboden a s ním hospodaří bratr jeho František Žižka, nar. 1872. Je ženat s Anastasií, roz. Nápravníkovou, nar. 1892, z Kejžlic. Mimo těchto dvou bratrů byly ještě sestry: Marie, provdaná Coňková ve Voholibě, Kateřina, provdaná Šemberová v Netvořicích, Anna, provdaná Svatková v Blaženicích, Františka, provdaná Tulínová v Černikovicích, a nejmladší bratr Josef, který asi ve 20 letech nastydl, ochroml úplně a nemohl se pohybovati a ležel tak plných 37 let. Oba bratři byli mu laskavými ošetřovateli, takže nikdy ani nevěděl, jakou přítěží jim je. Také stará matka měla u nich bezstarostné zaopatření. Za jejich hospodaření byl v r. 1921 mlýn zrušen a oba věnovali se jen hospodářství. V r. 1923 zvýšili značně budovu a přikryli novou střechou. Třeba je mlýn již 20 let zrušen, říká se tam stále ve mlýně. Při hospodářství je 6.3521 ha polí, 0.575 ha zahrad, 1.7603 ha pastvin, 1.909 ha lesa, 0.3669 ha rybník, 0.0629 ha stavební plochy; celkem 10.5016 ha. Otec jejich platil ještě ročně 80 K daní s přirážkami, v r. 1925 již platili 477 K. Jan Žižka přebíral hospodářství v ceně 7.000 zl. Mlýn měl dvě složení, dostával od panství dříví k topení, ale musili odváděti popel do Nedvězí a mlýti šrot pro chrty. Pole jsou většinou na Stráních a obhospodařovati je je skutečně umění. Tam by si rolníci z krajů nezaorali. Potok, který teče kol rybníka pod stavením, pustošil často při povodních hráz i břehy. Byl státním nákladem v r. 1906 a 1907 regulován a učiněn neškodným. Jdete-li po jeho toku od Peksů, jste za 10 minut u Vltavy a za ¼ hodiny proti jejímu proudu jste ve Svatojánských Proudech. Peksovy lesy jsou známy houbařům růstem krásných hřibů. František Žižka má se svojí ženou Anastasií děti: Marii, nar. 20. 3. 1927, Františka, nar. 5. 4. 1918, Anežku, 22. 2. 1920, a Josefa, nar. 20. XI. 1923. Jeden z hochů jistě dostane hospodářství od svého strýce Jana Žižky doma a druhý asi zdědí hospodářství po tetě v Černikovicích. Také na této rodině dokumentuje se rodinná snášenlivost, krásná spolupráce a soužití bratří hospodářů mezi sebou i klidný a přátelský poměr sourozenců a všech přátel. Celá rodina je zbožná, František Žižka od 12 let každoročně, vyjma let války a nemoce, nevynechal nikdy, aby se nezúčastnil pěšky s újezdským procesím na Sv. Horu a na Rovínek. On od svých 16 let byl jejich vedoucím. Rád o tom vypravuje a říká: „Což je to padesátkrát býti na S. Hoře.“ Za války světové byl v r. 1917 a až do 15. 6. 1918 narukován, sloužil co domobranec v Uhrách, v Praze a v Jindř. Hradci. Na vojně nastydl, dostal těžký zápal ledvin, dlouho poležel a i teď po mnoha létech ještě nemoc cítí. Rolnickému synu Jana Žižky z Rabyně Sýkora prodal prý mlýn pro stálé opletačky se soudy pro nadržování zlodějům a ukrývání jejich lupu.

Mlýn měl dvě složení, dostával od panství dříví k topení, ale musel odváděti popel do Nedvězí a mlýti šrot pro chrty.

Kovárna čp. 16

V čísle tomto od nepaměti byla kovárna. K tomuto účelu byla budova postavena, aby dvůr a pivovar měly svého kováře. Budova v r. 1865 vyhořela a byla znovu postavena v dnešním složení. Až do roku 1880 byla tu též hospoda. Pivo dodával nedvězský pivovar a sousedé z obce i okolí si tu prý vesele přiťukávali. Také muziky se tu držely. Dnes je nepochopitelno, kterak se tam všichni vešli.

V kovárně chovají snad až dosud několik podkov velmi starých, ubroušených bez vchytů, o kterých říkával nám dětem děda nynějšího majitele, že jsou to podkovy Žižkových koní, které tu kovali, a těch si velmi vážil. V čísle tomto od nepaměti byla kovárna. K tomu účelu byla budova postavena, aby dvůr a pivovar měly svého kováře. Před r. 1800 byl tu kovářem Jan Dvořák, jehož rod byl tu již dávno usedlý. Jedna z dědiček tohoto rodu byla provdána za kováře Martina Šedivého, který brzy zemřel, a tu ona před r. 1850 prodala vše kováři Janu Šťastnému a jeho ženě Anně, narozené v Pyšelích. Manželé Šťastných měli děti: Petra, nar. 1837 v Čakovicích, okr. Jílové, Františka a Jana. Podle knihovního zápisu 26. I. 1872 převzal hospodářství po rodičích Petr s manželkou Marií. Měli jedinou dceru Josefu, nar. 1869 zde, provdanou za Josefa Nováka, kováře nar. 1874 v Ruši, okr. Dobříš. Josef Novák se ženou Josefou jsou knihovními vlastníky od 10. XI. 1897 a mají děti: Josefa, nar. 1895, kováře, ženatého v Chrášťanech, Jaroslava, nar. 1906, kováře, ženatého, nynějšího hospodáře, Marii, nar. 1897, provdanou ve Voticích. Josefu, nar. 1900, provdaná v Křečovicích. Syn Jaroslav oženil se s Emilií, roz.

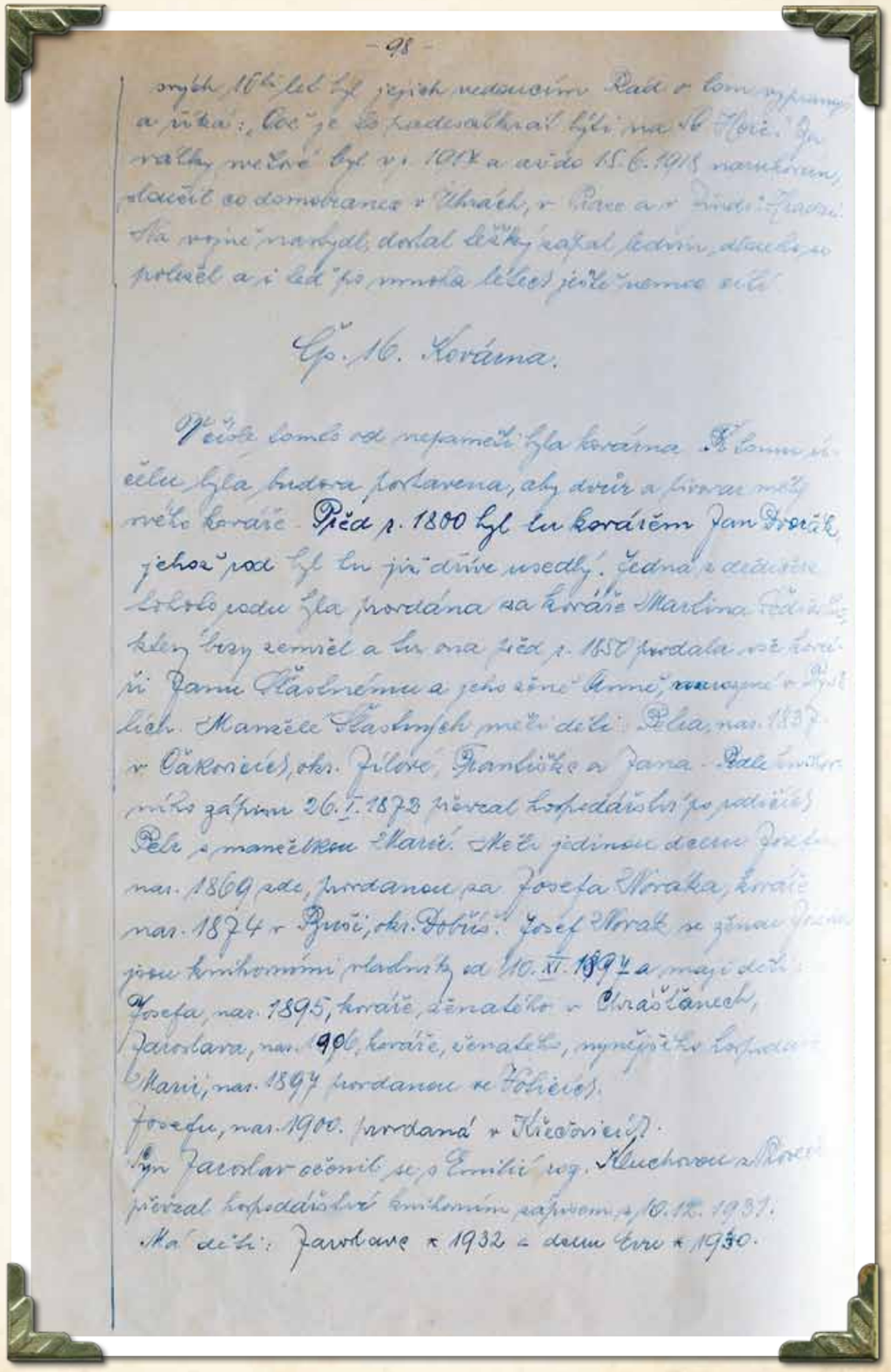

Kluchovou, z Proveče, převzal hospodářství knihovním zápisem z 10. 12. 1931. Má děti: Jaroslava *1932 a dceru Evu *1940.

Při kovárně byla jen malá zahrádka, před okny na jih. Tu vykoupil Petr Šťastný a přistavěl na ní v r. 1870 do úhlu stodůlku. Také malou zahrádku k jihovýchodu vykoupil. Pole měl pachtované, a to od záduše z Oujezda a ode dvora. Od záduší „Nad mezí“, při cestě do Újezda. Ode dvora pole „U Loutí“ a paseku v „Rybníčkách“. Josef Novák při parcelaci vykoupil pole od záduší, též ode dvora pole „U Loutí“, část pole „Na Žlábkách“ a louku na Chobotě před Zvelebilovými. V r. 1940 připachtoval k tomu Jaroslav Novák pole na „Stavcích“ od Václava Adama z Luhu. Před tímto pachtem měl po otci 3.1388 ha půdy a 160 sáhů přikoupených na návsi „u kříže“. První Šťastný Jan zemřel tu ve věku 92 let a jeho žena ve věku 89 let. Petr Šťastný zemřel 1. 9. 1925 ve věku 88 let. Josef Novák zemřel v r. 1941, když dožil 67 let. Budova v r. 1865 vyhořela a byla znovu postavena v dnešním složení. Josef Novák byl za světové války od 15. 5. 1915 do 14. XII. 1918 narukován, prodělal frontu na Rusku, na Itálii a 18 měsíců v Rumunsku. Za války byl nemocen úplavicí, ale vrátil se zdráv. Po odevzdání hospodářství synovi pronajal si kovárnu v Daleičicích, kamž denně až do své smrti docházel. Po jeho smrti nechal si kovárnu (nájem) v Dalčicích syn jeho Jaroslav Novák a dal si tam dělníka. Petr Šťastný byl velmi dovedný kovář, měl stále mnoho práce, sem zadávali mu práci rolníci ze širokého okolí. Míval i dva dělníky. Jeden z nich, jmenoval se Karel, v předvečer netvořské pouti r. 1889 šel se po práci vykoupati do panského rybníka. Skočil z „malé kaberny“, proti „sádce“ do vody. Rozpařené tělo, chladná voda a buď křeče, nebo srdeční mrtvice, a dříve než byl vytažen, utonul ve hloubce 1 m.

Poslední chasník, kterého Petr najal, byl Josef Novák, který pak vzal si jeho dceru a stal se tu jeho nástupcem. Novák byl tu od r. 1921 starostou obce. Za jeho starostování parceloval se velkostatek. Rád kouřil dýmku jako zase jeho tchán. Petr Šťastný byl náruživým šňupákem tabáku „rape“. Pěkně kovaný dvouramenný kříž na Božích mukách u rozcestí u Kopanin, od r. 1899 uložený u Žižků č. 8, byla jistě práce buď Petra Šťastného, nebo jeho otce Jana. V kovárně chovají snad až dosud několik podkov velmi starých, ubroušených, bez chytů (ozubů), o nichž nám dětem říkával Petr, že jsou to podkovy Žižkových koní, které tu kovali v r. 1410, a těch si velmi vážil. U kovárny neměli studnu. Pro vodu chodili buď do mlýna, nebo do studánky k Přeučilům, za to vody z rybníka měli po každém dešti plný chlév, který je hodně v zemi, že nestačili vyvádět dobytek a vodu vylévat. Josef Novák přistavěl u kovárny krytou kůlnu na nářadí a uzavřel si tak dvorek k cestě. Na zahradě pak v r. 1933 postavil novou velkou stodolu.

U Vyšínů / Štěpánků / Buzků čp. 17

Bylo to donedávna staré dřevěné stavení, v němž od nepaměti byl usazen rod Vyšínů. Štěpánkové jsou tam od r. 1838.

Domek tento je v Luhu. Bylo to do nedávna staré dřevěné stavení, v němž od nepaměti byl usazen rod Vyšínů. Poslední toho rodu Josef Vyšín, z válek

U Vyšínů / Štěpánků / Buzků čp. 17

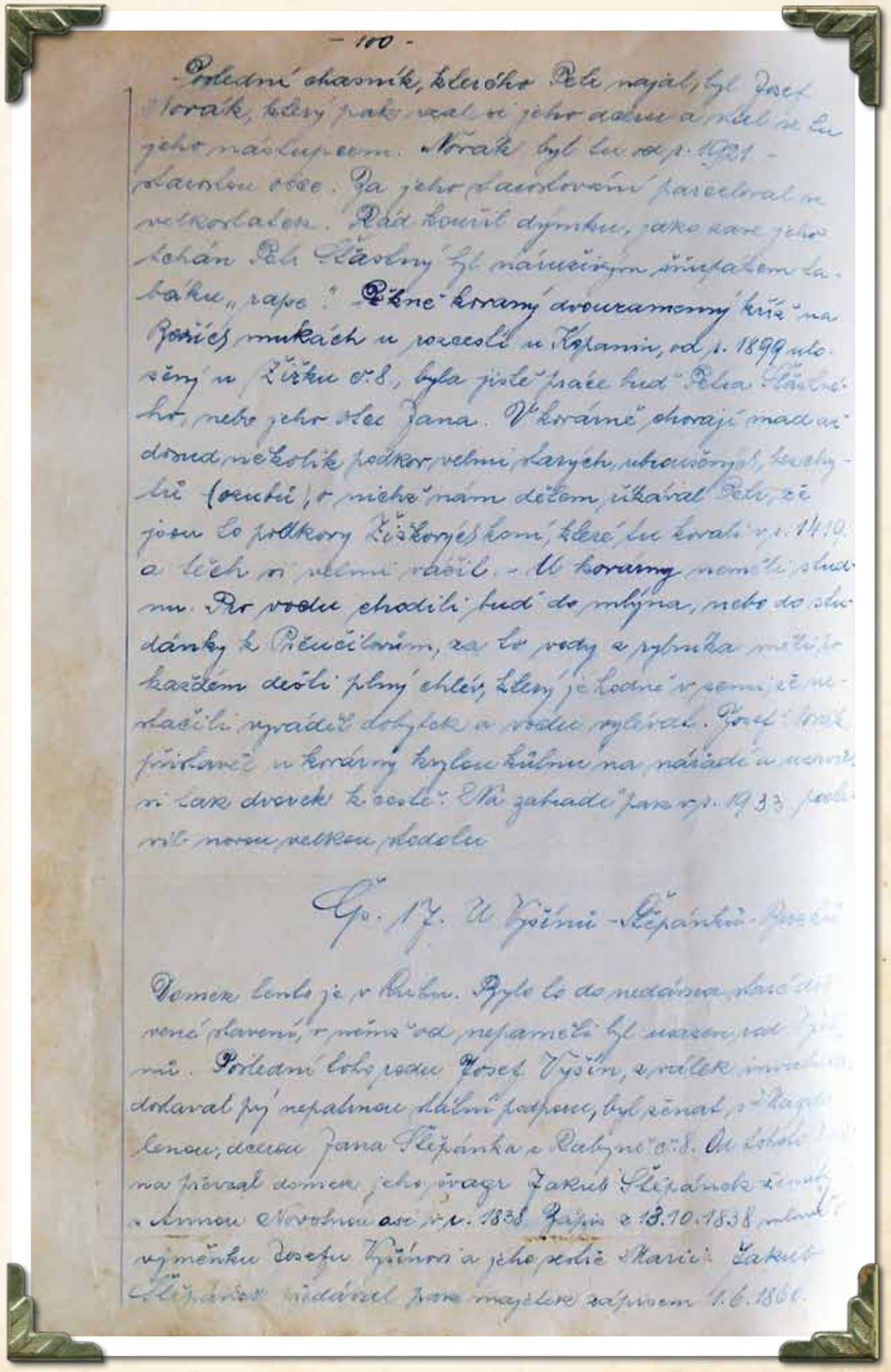

— 100 —

Poslední chasník, kterého Petr najal, byl Josef Novák, který pak vzal si jeho dceru a stal se tu jeho nástupcem. Novák byl tu od r. 1921 starostou obce. Za jeho starostování parceloval se velkostatek. Rád kouřil dýmku, jako zase jeho tchán Petr Šťastný byl náruživým šňupákem tabáku „rape“. Pěkně kovaný dvouramenný kříž na Božích mukách u rozcestí u Kopanin, od r. 1899 uložený u Žižků č. 8, byla jistě práce buď Petra Šťastného, nebo jeho otce Jana. V kovárně chovají snad až dosud několik podkov velmi starých, ubroušených, bez chytů (ozubů), o nichž nám dětem říkával Petr, že jsou to podkovy Žižkových koní, které tu kovali v r. 1410, a těch si velmi vážil. U kovárny neměli studnu. Pro vodu chodili buď do mlýna, nebo do studánky k Přeučilům, za to vody z rybníka měli po každém dešti plný chlév, který je hodně v zemi, že nestačili vyvádět dobytek a vodu vylévat. Josef Novák přistavěl u kovárny krytou kůlnu na nářadí a uzavřel si tak dvorek k cestě. Na zahradě pak v r. 1933 postavil novou velkou stodolu.

Čp. 17. U Vyšínů - Štěpánků - Buzků

Domek tento je v Luhu. Bylo to do nedávna staré dřevěné stavení, v němž od nepaměti byl usazen rod Vyšínů. Poslední toho rodu Josef Vyšín, z válek domů dostával při nepatrnou duševní poruchu, byl ženat s Magdalenou, dcerou Jana Štěpánka z Dalejna č. 8. Ale žádné na převzal domek jeho švagr Jakub Štěpánek ženatý s Annou Novotnou asi r. 1838. Dne 13.10.1838 uzavřel směnku Josefa Vyšína a jeho ženy Marie s Jakubem Štěpánkem nadávání jsou majetek zápisem 7.6.1860.

invalida, dostával prý nepatrnou státní podporu, byl ženat s Magdalenou, dcerou Jana Štěpánka z Rabyně č. 8. Od tohoto Vyšína převzal domek jeho švagr Jakub Štěpánek, ženatý s Annou Novotnou asi v r. 1838. Zápis z 18. 10. 1838 mluví o výměnku Josefu Vyšínovi a jeho choti Marii. Jakub Štěpánek předával pak majetek zápisem 4. 6. 1860 svému synu Františku Štěpánkovi, nar. r. 1829, ženatému s Marií Padevětovou z Větrova. Hospodář František měl bratry: Antonína, nar. 1835, a Josefa, nar. 1838.

František Štěpánek předal majetek zápisem ze 16. I. 1897 svému synu Antonínovi, nar. 1869, a jeho manželce Antonii, rozené Čámské z Vel. Lečice a ti pak zase zápisem z 2. XI. 1920 svému synu Josefu Štěpánkovi, nar. 1897, a jeho ženě Marii, roz. Kubáskové z Loutí, nar. v Nedvězí. Josef Štěpánek zemřel v r. 19 a jeho vdova Marie provdala se za Jindřicha Ruzka, který jest od 8. VI. 1933 spoluvlastníkem hospodářství. Po Josefu Štěpánkovi zůstaly děti: Jiřina, nar. 1921, Jaruška, nar. 1924. Jindřich Rusek má se svojí ženou děti: Jindřišku, nar. r. 1938.

Také v tomto rodě dosáhli všichni vysokého věku: Josef Vyšín zemřel r. 1838 ve stáří 80 let; manželka jeho Magdalena, zemřela v 1847 v 70 letech. Jakub Štěpánek zemř. 1877 ve věku 70 let, jeho žena Anna † 1870, ve stáří 73 let. František Štěpánek †1917 ve stáří 78 let, jeho žena Marie † v r. 1904 v 71 letech. Antonín Štěpánek převzal výměru 4 strychů a přikoupil 16 strychů půdy. Půda je od slunce odkloněná, a proto dávala nepatrný výnos. Dřevěnou budovu musili stále opravovati, a tak vidíte její přestavování na fotografii v r. 1940.

František Štěpánek a jeho syn Antonín byli dovední „trhači zubů“. Za jejich doby nikdo nešel se zubem k lékaři, ale k Vyšínovům do Luhu. A starý Fr. Štěpánek se chlubíval, že on sám vytrhl 2 zuby i nedvědskému lékaři Dr. Krejčímu. Také jeho syn Antonín byl známou autoritou v trhání zubů. I mně vytrhl několik zkažených zubů. Jedenkráte, asi v r. 1896, rozbolel v noci mého bratra Gustava zub a ne a ne přestat. Vypravili jsme se tedy v noci do Luhu. Probudili jsme asi v 1 hodinu Antonína Štěpánka, aby mu zub vytrhl. Leč v chalupě nebyla ani sirka, ani svíčka, ani lampa, ale za to měsíc byl v úplňku. Posadil si proto pacienta před chalupu na mez, podíval se mu do úst, zasadil svůl „pelikánek“ na zub, zmačkl, chruplo to a zub byl venku a bylo po bolesti. Za vytržení bral šesták (20 h), někdy také nic. Jako student v Praze zkusil jsem hodně bolestí zubů. Jedna stolička pod okem zvlášť mne bolela. Byl jsem s ní v nemocnici, ve Slupech u Alžbětinek, u Milosrdných, ale nikde mi ji nevytrhli v obavě, aby její kořeny nepoškodily mi oční nerv. Tak jsem přišel jednou v pátek večer do pražské tržnice, když přijížděli hokynáři, a tam jsem se sešel s Ant. Štěpánkem. Stěžoval jsem si na bolest a on situaci rozluštil snadno a rychle. Zavolal si svého spolutrhovce, Stibůrka z Teletína, šli jsme na záchodek, podíval se mi do úst, zasadil svůj inštrument na zub, zapáčil a zub se válel na dlažbě. Za slovo „děkuji“ měl zaplaceno. Také když sloužil na vojně, trhal zuby snad celému pluku. Všichni Štěpánkové byli postavy prostřední, spíše malé, ale za to sporé a síly veliké. Vyšínovi, Jakubu a Františku Štěpánkovým bylo mnoho zazlíváno, že podporují zloděje, že sami se s nimi zúčastňují lupů a krádeží, ale málo se jim toho dokázalo. Leč i to přestalo právě tak jako v ostatních chalupách. Antonín Štěpánek byl pak na slovo vzatý poctivec.

Při parcelaci dvora v Nedvězí přikoupil Josef Štěpánek část pole na „Dol. Stavcích“ ve výměře. Protože dříve bylo by hospodářství rodinu neuživilo, pracovali jeho majitelé v lesích panských i selských u velkostatku v Nedvězí u rolníků na Rabyni a také hokynařili, t. j. kupovali drůbež, doma dokrmovali, zabíjeli a vozili na trh do Prahy. Náklad vozili na trakaři v nůších na parník do Štěchovic, při malé vodě až do Davle, v zimě pak na dráhu do Jílového.

U Přeučilů čp. 18

Vznik tohoto hospodářství úzce souvisí se školou ve Vysokém Újezdě. Tam totiž byl prvním učitelem od r. 1791–1829 František Skalický, dříve učitel a rodák ze Štěchovic. Ten měl dva syny, oba učitele, mladší pomáhal mnoho let při vyučování otci. Když pak jeho otec zemřel, vedl v roce 1829–31 školu sám, ale snad proto, že ho více bavila hudba a malování na skle, nedělal zkoušky. Když se pak ještě nepohodl s farářem z Netvořic, byl suspendován a přidělen na velkostatek do Lešan, kde měl býti drábem a písařem a jeho žena měla míti na starosti uzavírání vězňů, jejich propouštění, pro ně vařiti a čistiti arest. Ta nechtěla však přidělenou jí práci dělat, on také nebyl se svojí prací spokojen, a tak byl zase přeložen do dvora v Nedvězí co dozorce. Ale stálé obíhání robotníků, aby včas se dostavovali na robotu, popohánění jich a špatný byt ve dvoře přinutilo ji, aby požádal kapitulu o propuštění a darování pozemku na stavbu domku. Kapitula mu darovala za potokem opuštěnou „Novou cihelnu“, pomohla mu trochu kamenem a dřívím ke stavbě, ale s podmínkou, že on, jeho žena a děti, pokud budou v Nedvězí a svobodně, budou u dvora i mimo robotní dny podle potřeby pracovat. K tomu dostal část pozemku až k potoku a dvě malá políčka nad cihelnou. Ze staré cihelny zůstala z kamene zděná pec, která podnes stojí, a bylo jí užíváno jako chléva. Nad ní postaveny ve stráni dvě světnice a síňka, kam se chodilo po pavlači.

Jejich dcera Rozálie provdala se za Vojtěcha Požárského, bednáře v pivovaře v Nedvězí. Ti měli jednu dceru Marii, provdanou za Františka Přeučila,

Fotografie je z r. 1940. Je na ní budova č.18. Hospodář Alois Přeučil sedí na voze, u potahu stojí syn Alois, kosu na rameni drží nejmladší František, kosu klepá syn Bohumír, před zahrádkou sedí dcera Marie a vedle s ošatkou zrní jak krmí husy, matka její Marie Přeučilová. U vchodu je halda pařezů, za nimi stojí stodola a chlév. Na obrázku je jen špička hrany střechy. – Čtyři rody ve 40ti létech.

Zakladatel rodu Frant. Přeučil s manželkou Marií a syny Františkem (vpravo), Gustavem (vlevo) a Aloisem, nejmenším (foto r. 1901).

kováře, který pracoval v Nedvězí. Po svatbě ale řemesla zanechal a věnoval se hospodářství.

Vznik tohoto hospodářství je úzce spojen se školou ve Vys. Újezdě. Tam totiž byl prvním učitelem od r. 1791–1829 František Matej Skalický, dříve učitel a rodák ze Štěchovic. Ten měl dva syny, starší byl učitelem ve Vojkově u Sedlčan a mladší František zůstal doma a pomáhal mnoho let otci při vyučování. Když pak otec jeho zemřel, vedl v létech 1829–31 sám školu, ale protože snad jej více bavila hudba a malba na skle, nedělal zkoušek. Když pak ještě nepohodl se s učitelem náboženství, farářem z Netvořic, jemuž nechtěl trpěti týrání žactva, byl suspendován a přidělen na velkostatek do Lešan, kde měl býti drábem i písařem a jeho žena měla míti na starosti uzavírání vězňů, jich propouštění, pro ně vařiti a čistiti arest. To již byl v Újezdě ženat s Marií, roz. Dvořákovou, ze Šebáňovic č. 20 a měl již rodinu. Jeho žena nechtěla přidělenou práci v Lešanech konati, zejména zamykání vězňů, také on nebyl se svojí prací spokojen, a tak byl zase přeložen na velkostatek do Nedvězí, co dozorce. Stále obíhání robotníků, by včas dostavovali se do roboty, popohánění jejich v práci a špatný byt ve dvoře – to přinutilo jej, že požádal kapitolu Svatovítskou, jako majitelku dvora, za propuštění a o darování části pozemku na stavbu domku. Kapitola mu vyhověla, darovala mu za potokem opuštěnou „Novou cihelnu“, pomohla mu s části i kamenem a dřívím ke stavbě, ale s podmínkou, že on, jeho žena i děti, pokud budou v Nedvězí a svobodné, budou u dvora i mimo robotní dny podle podle potřeby pracovati. K tomu dostal část pozemku až k potoku a 2 malá políčka nad chalupou. Ze staré cihelny zůstala z kamene zděná pec, která podnes stojí a bylo jí užíváno jako chléva. Vedle ní postaven druhý chlév, pro dobytek výměnkáře a sklep. Nad tím pak velká obývací světnice, síň a komora. Dovnitř chodilo se po pavlači k síni a z ní do obou místností. Ihned po dostavění chalupy v r. 1833 vysázel zahradu ovocnými stromy, zejména jabloněmi, které teprvé mrazy v r. 1928 zničily. Také dub, který stojí na stráňce proti stavení, sázel on. Ten je nyní více než 100 let stár. Živil se prací u dvora, hudebničil a maloval obrazy na skle, za něž sklidil od rolníků hodně potravin. Také si pronajal ode dvora část polí u „Loutí“ a „Strouhu“, aby měl potravu pro dobytek. Začal s málem, ale přičiňoval se on i žena i děti, a tak jim zle nebylo. Také s vedoucím dvora, Jos. Demonsem, byl za dobře a ten mu v lecčems ulevil. František Skalický měl děti: Marii, Františka, Rosalii, nar. 1830, Josefa *1833, Jana *1835 a Kateřinu *1837. Marie provdala se do Újezda za vdovce Bobka, a když ten zemřel, vdala se podruhé za Rajchla. František byl ženat, měl dvě děti: Františka a Marii. Ve válce r. 1866 byl raněn a zemřel v mladém věku. Rosalie *1870 zdědila domek a provdala se v r. 1849 za Vojtěcha Požárského, syna chalupníka z Větrova, vyučeného bednářem a pracujícího v pivovaře v Nedvězí. Mladí hospodařili se starými, i když starý František Skalický nemohl před smrtí mnoho let choditi, řádně mu dosloužili, až tu v 83letech zemřel. Vojtěch Požárský, nar. 1824, hospodařil tu až do roku 1896 se svojí manželkou Rosalií, která ho přežila až do r. 1905. Jemu bylo při smrti 72 let, jí 75 let. Vojtěch Požárský přistavěl ke stavení mlátek a oploteň na obilí. Také kus pole u „Loutí“, v „Jalovčinách“ a v „Jidáších“ připronajal. Dokud nebyl zrušen pivovar, pracoval i tam. Čtvrté dítě Fr. Skalického – Josef zemřel svoboden zápalem plic, pátý Jan padl ve válce u Hradce Králové a poslední Kateřina provdala se za Šlehofra do Jílového. Vojtěch Požárský měl jedinou dceru Marii *1851, která provdala se za Františka Přeučila, chalupníkova syna z Krňan, který byl vyučen kovářem a pracoval tu u kovářského mistra Petra Šťastného. Po svatbě věnoval se jen hospodářství, přikoupil 4 ½ strychu pole na „Hořejších Stavcích“ od čp. 3 z Rabyně. Na dvoře přistavěl dřevěnou kůlnu na sloupech. Jako hoch učil se hudbě a byl znamenitým hudebníkem na křídlovku a jeho hra na půlnoční mši v kostele v Újezdě těšila se zasloužené pozornosti. Také s „Dešanskou“ kapelou hrával. V r. 1906 zavedl v Nedvězí prodej láhvového piva a začal stavěti hostinský sál. Ukončení stavby však se nedočkal a zemřel 30. I. 1907. Stavbu dokončila v r. 1907 a hostinec po něm vedla jeho vdova Marie se syny Gustavem a Aloisem. V r. 1907 dostala povolenou tabáční trafiku. Když pak ve světové válce v r. 1914 všichni její synové narukovali, zůstala k celému hospodářství sama se starou služkou. V roce 1915 vloupali se do domu zloději, ukradli peníze, peřiny a potraviny a obě ženy, které chtěly útěkem po pavlači se zachrániti, shodili z pavlače na dvůr. Obě byly vážně zraněny, majitelka pak vedle poraněné hlavy měla i 3 žebra přelomená. Žádný ze synů nebyl z vojny propuštěn a tak hospodářství hynulo; ze 4 kusů vepřového a 9 kusů hovězího dobytka před válkou zbyla tu po válce 1 kráva. Pole zůstala neobdělána a živobytí musilo se kupovati na na lístky. Ale i válku přečkala, dočkala se návratu všech tří synů – viz str. 49. – předala v r. 1919 hospodářství nejmladšímu synu Aloisovi, dočkala se jeho svatby a chovala i jeho děti, svá vnoučata, dříve ještě než rozloučila se se světem ve vysokém stáří 83 let – dne 26. února 1934. Byla na své vzdělání ženou velmi sečtělou, čítávala nám historické povídky a měla báječnou paměť, snad po své matce, dceři učitele, a svém dědu, učiteli. Téměř všechny vzpomínky a upomínky na různé příběhy jednotlivých rodů, jež jsem v této knize zaznamenal, slýchal jsem od ní. Byl zlatou, starostlivou matkou, která pečovala, aby jejím dětem lépe se vedlo. Měla krásný

Po čtyřiceti létech hlava rodiny, Alois, vedle jeho žena Marie a děti: Alois, Bohumír, František a Marie. V levo sedící bratr František.

Dcera Františkova, Jaroslava, provdaná Tronková, nar. 1907, se svým synkem Jaroslavem, nar. r. 1940.

hlas, jako mladá bývala zpěvačkou na kůru v Újezdě a až do posledních chvil znala a zpívala množství národních, lidových i místních písní, které ráda zpívala. Před svojí svatbou zasadila u zahrady smrk, který nyní po 70 letech dosud stojí jako mohutný její památník. Po těžké práci spí nyní svůj věčný sen ve společném hrobě svého muže, svých dětí, rodičů a prarodičů na újezdském hřbitově. Kéž je jim země lehká!

Z manželství Františka a Marie Přeučilových bylo 8 dětí.

První dcera Marie zemřela ve věku 2 let, druhá Anna ve stáří 3 měsíců, další dvojčata †ihned po narození, František *1881, nynější kronikář, potom Alois *1882 †1884, Gustav *1886 a poslední zase Alois *1889. Tedy vydrželi: František, Gustav a Alois. František, nar. 1.XI.1881, odešel ve 14 letech na studie, byl učitelem, říd. učitelem na školách matičních, zemských i státních a po odstoupení Sudet (10. X. 1938) ustanoven řed. ob. školy v Praze, odkud 1. 4. 1939 odešel do výslužby. Tak vrátil se po letech zase jeden člen rodu k povolání, jaké měl jeho praděd i prapraděd. Také obě jeho dcery Jaroslava *1907 a Vlasta byly učitelkami. Jaroslava je provdána za Tomáše Tronka, odb. učitele měšť. Školy, a syn její Faroslav Tronk, nar. 16. X. 1940, jistě bude také učitelem.

Druhý syn Gustav *1886 vyučil se řezníkem, oženil se s Marií Řehákovou, dcerou hostinského v Třepsíně, byl tam řezníkem a hostinským, koupil tam statek, má jediného syna Gustava, nar. 1914. Za světové války sloužil u p. pl. č. 102 na Dobrdě proti Itálii a proti Srbsku. Z vojny vrátil se vážně nemocen. Před časem prodal hostinec i statek v Třepsíně, ponechal si něco polí a část lesa. Na polích od r. 1922 pěstuje jahody ve velkém a obchodníci z Prahy jezdí si k němu auty pro ně. Tak stal se soukromníkem.

Nejmladší Alois, nar. 1889, zůstal doma při hospodářství. V roce 1910 byl odveden. Po odsloužení aktivní služby vypukla 26. 7. 1914 světová válka a on musil ihned narukovati k 28. domobraneckému pluku do Písku. S ním prodělal bitvy v r. 1914 a 1915 v Srbsku u Šabace, u Uzvič, pak u Sokalu v Haliči, u Vladimíru Volyňského, u Vyravy, Ivanie, Sarafinky, Zalevčiků

Stanislavova a Rybna, odtud pak na Itálii u Řepovan, Podmelec, Slap, Rohovce, Vrchu, Bregu, Drahu a Canal. V r. 1917 byl doma na dovolené a 25. listopadu zasil 110 kg žita, z něhož bylo sklizeno i se zadinou 95 kg. V dubnu r. 1918 dostal zdravotní dovolenou z fronty, pak dovolenou na žně a přišel konec války. Otřesené zdraví z vojny pronásleduje ho ve všech dalších létech. V r. 1919 převzal od matky hospodářství, oženil se s Marií Skydánkovou, dcerou rolníka z Vráců u Řehovic, a má 4 děti: Aloise, nar. 1920, vyučeného řezníkem, Marii, nar. 1922, provdanou od 22. října 1941 za Josefa Kadeřábka, rolníka a hostinského v Ouštících u Neveklova, Bohumíra *1925, učně zámečnického, a Františka, narozeného 1926, zatím doma při hospodářství. Při parcelaci dvora v r. 1926 vykoupil všechny dlouholeté pachty pole i louku, a to: pole u Loutí, u lesa a dolejší, pole na Žlábkách (dříve zvaného v kopaninách), pole v Jidáších a políčko pod cestou u Fábery a louku zvanou „Strouhu“. Dále přikoupil ještě část polí na „Dolejších Stavcích“, pod ním stráň, pole za zahradou, zvané na Hořejší Chromině, část stráně u lomu, palouček zvaný ve volších a pozemek za potokem. Tím dosáhl dnešní výměry.

Od převratu v r. 1918 je stále členem obecního zastupitelstva. Nejprve členem, pak náměstkem starosty, od r. 1929–1936 starostou obce, od r. 1936 zase náměstkem. Jako starosta zasloužil se velmi o obec. Obci vymohl zpět od starousedlíků obecní lesy ve výměře … ha, prosadil stavbu chudobince za 85.000 K a zavedení elektriky do obce. Za zmínku stojí, že i třetí nejvyšší strom v Nedvězí (mimo topolů na na panské hrázi) stojí na Přeučilově zahradě mezi zmíněným již dubem a smrkem. Je to lípa zasazená podepsaným kronikářem r. 1890. Nyní již 50 let stará.

Vedlejší fotografie je z r. 1940. Je na ní budova č. 18. Hospodář Alois Přeučil sedí na voze, u potahu stojí syn Alois, kosu na rameni drží nejmladší František, kosu klepá syn Bohumír, před zahrádkou sedí dcera Marie a vedle s ošatkou zrní, jak krmí husy, matka její Marie Přeučilová. U vchodu je halda pařezů, za nimi stojí stodola a chlév. Na obrázku je jen špička hrany střechy. – Čtyři rody ve 40 létech.

Obraz 1. Zakladatel rodu Frant. Přeučil s manželkou Marií a syny Františkem (v pravo), Gustavem (v levo) a Aloisem, nejmenším (foto r. 1901).

Obraz 2. Po čtyřiceti létech hlava rodiny, Alois, vedle jeho žena Marie a děti: Alois, Bohumír, František a Marie. Vlevo sedící bratr František.

Obraz 3. Dcera Františkova, Jaroslava, provdaná Tronková, nar. 1907, se svým synkem Jaroslavem, nar. r. 1940.

Strážovna čp. 19

Mezi Nedvězím, Blazenicemi, Tuchyní a Všeticemi, úplně o samotě, je usedlost zvaná Strážovna. Původně byl to domek s něco málo polmi, v němž bydlel porybný panských rybníků, především pro největší z nich, Zástražník. Od nepaměti žije rod Pertlíků, ale v okolí každý jim říká „Strážovi“.

Dříve jezdili formani z Benešova a od Týnce přes Netvořice na Příbram, Dobříš na druhou stranu za Vltavu. Cesta vedla od Netvořic přes tuchyňský kopec, pak dolů přes lesík „Šobišov“ na hráz rybníka Zástražníku, dále k Blazenicům. Povozy ty

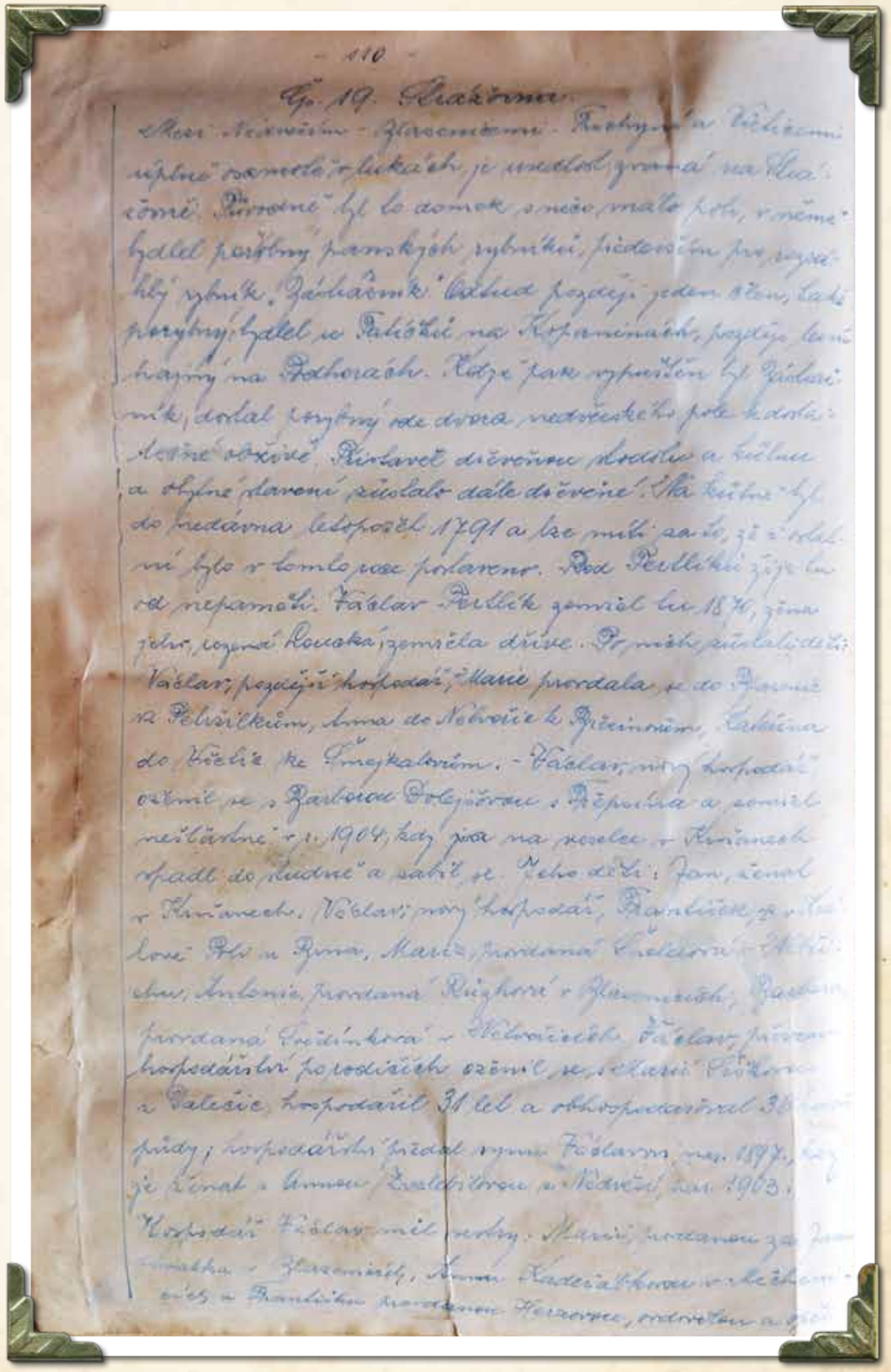

potřebovaly přípřeže sem i tam a ty obstarával nedvězský dvůr. Aby dvůr nemusel přípřež dávat, dostal Pertlík kus polí a část louky, aby mohl držeti koně a jezdit na výtahy. Pertlík podle smlouvy řádně jezdil a když při jedné přípřeži strhal celý pár koní, pořídil si býky a tahal s nimi.

Když pak se rozšířily silnice a dráhy, formani přestali jezdit a s nimi zanikla i tato služebnost.

Odtud později jeden člen, také porybný, bydlel u Tatíčků na Kopaninách, později lesní hajný na Podhorách. Když pak vypuštěn byl Zástražník, dostal porybný ode dvora nedvězského pole k dostatečné obživě. Přistavěl dřevěnou stodolu a kůlnu a obytné stavení zůstalo dále dřevěné. Na kůlně byl donedávna letopočet 1791 a lze míti za to, že i ostatní bylo v tomto roce postaveno. Rod Pertlíků žije tu od nepaměti. Václav Pertlík zemřel tu 1870, žena jeho, rozená Loucká, zemřela dříve. Po nich zůstaly děti: Václav, později hospodář, Marie provdala se do Blaženic k Petržilkům, Anna do Netvořic k Březinosům, Kateřina do Všelic ke Šmejkalovům. Václav, nový hospodář, oženil se s Barborou Dolejšovou z Třebsína a zemřel nešťastně v r. 1904, kdy jsa na veselce v Krňanech spadl do studně a zabil se. Jeho děti: Jan, ženat v Krňanech, Václav, nový hospodář, František, † v Králově Poli u Brna, Marie, provdaná Šnelerová z Nebřichu, Antonie, provdaná Růzhová v Blaženicích, Barbora, provdaná Svědínková v Netvořicích. Václav, převzav hospodářství po rodičích, oženil se s Marií Šiškovou z Dalečic, hospodařil 31 let a obhospodařoval 36 korců půdy; hospodářství předal synu Václavovi, nar. 1897, který je ženat s Annou Zvelebilovou z Nedvězí, nar. 1903. Hospodář Václav měl sestry: Marii, provdanou za Jana Svatka v Blaženicích, Annu Kadeřábkovou v Měchenicích a Františku provdanou Herzovou, ovdovělou a opět provdanou za Říhu, uzenáře v Praze.

Hospodář Václav Pertlík má se svojí ženou Annou děti: syna Antonína, nar. 1925, Růženu, nar. 1931, a Marii, nar. 1939. Podle knihovních zápisů byli tu majiteli: 31. XII. 1854 postupní smlouva pro Václava Pertlíka a 21. II. 1859 jednou polovinou pro Barboru Pertlíkovou. Smlouva ze dne 24. XI. 1894 pro syna Václava Pertlíka a smlouva postupní ze dne 12. I. 1925 opět pro syna Václava a jeho ženu Annu, roz. Zvelebilovou, každému polovicí. Až do zrušení roboty hospodařili všichni na polích, která jsou v souvislosti kol chalupy. V té době jezdili formani z Benešova a od Týnice přes Netvořice na Příbram, Dobříš a na druhou stranu za Vltavu. Cesta ta vedla od Netvořic přes Tuchyň do kopce, pak dolů přes lesík, Sobišov na hráz rybníka „Zástražníku“, dále k Blaženicům. Povozy ty potřebovaly přípřeže sem i tam a to obstarával nedvězský dvůr. Aby dvůr nemusel přípřeže dávat, dostal Pertlík kus polí a část louky, aby mohl držeti koně a jezdit na výtahy. Pertlík podle smlouvy řádně jezdil, ale jednou prý při velikém nákladu strhal celý pár. Místo koní pořídil si pár silných býků a s těmi tahal. Když pak rozšířily se silnice a dráhy, formani přestali jezdit a přípřeže zanikly. Na Strážovně povoz ještě aspoň do r. 1920 chovali býky pro tah. Všichni majitelé Strážovny byli znamenití hospodáři, kde nikdy bídy nebylo. V r. 1921 získal Pertlík z dlouhodobých pachtů výkupem 1.20 ha louky a při parcelaci v r. 1925 opět

Strážovna

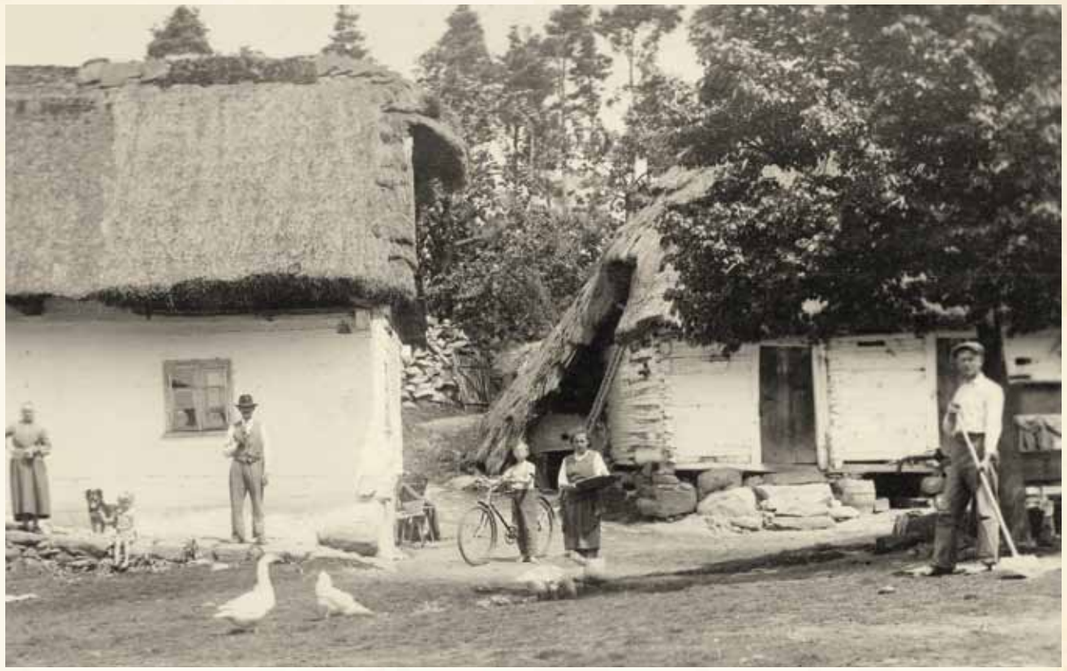

Fotografie pořízená v r. 1935. Na fotografii od prava: hospodář Václav Pertlík, jeho žena Anna, syn Antonín, 10 letý, dcerka s psíkem a rodiče.

Fotografie čp. 6 v Nedvězí. Statek Zvelebilů v r. 1941. Viz str. 75–76.

1ha louky. Nynější majitel má již zase pár koní. Otec jeho Václav zemřel v r. 1938, matka Marie dosud žije. Ženy všech hospodářů byly znamenitými hospodyněmi a zejména chov drůbeže se jim dařil. Pro slepičí vejce a zejména pro kachní chodilo celé okolí jen na Strážovnu.

U Růžičků č. p. 20

Původ rodiny vylíčen je v zápise při čp. 3 v Nedvězí. Růžička František, který dostal pozemek od Svatovítské kapitoly v r. 1903, předal jej svému synu Antonínovi v r. 1904. Sám zemřel tu ve věku 56 let. Antonín, nar. je v r. 1877, ženat je s Annou, rozenou Adamovou z Větrova (nar. 1883). Domek měl původně 2 místnosti, později přistavěl ještě 2 místnosti, chlévky, stodůlku a studni. Má 2 dcery: Marii, která provdána byla za Václava Dvořáka, tesaře, s nímž se rozešla a provdala se podruhé za Františka Štěpánka, stárka v Bežejovicích. Děti po prvním muži jsou: Milena, provdaná za Stiburka v Krňanech v r. 1942, a Jarča, švadlena, svobodná. Druhá dcera Antonínova Růžena, provdaná jest za Ant. Nápravníka, pekaře v Újezdě. Matka Antonína žila s mladými, dožila se 84 let a zemřela tu v r. 1931. Antonín se svojí chotí Annou postoupili domek dceři Marii a jejímu muži Václ. Dvořákovi; když ti se rozešli, zůstal domek i s polmi 2 ha 11 a, které z parcelace dvora obdržel V. Dvořák jeho ženě Marii a dětem Mileně a Jarce. Antonín nyní bydlí v domku co pensista hajný a obhospodařuje pole. U sebe má tchána, otce ženina, Jana Adama, nar. 1850, nyní již 92letého. Při zjišťování v matrikách zjištěno, že místo Růžička zaneseno tam Hlušička, a tak se nyní zove.

Obecní domek čp. 21

V roce 1934 postavila obec domek pro své přestárlé a chudé příslušníky nákladem 80.000 K a k němu studni za 5.000 K. V této studni je nejlepší voda z celého okolí. V domku bydlí nyní Adam Josef, nar. 1860, bratr Adama z Luhu čp. 13, a bratr Adama Jana z čp. 20. se svojí ženou Máří Magdalenou, roz. Jirmářovou z Prahy, nar. 1865. Adamovi vychovali 10 dětí a ještě dnes mají u sebe 7letého vnuka, jehož rodiče v útlém jeho mládí oba zemřeli. Adam dělá obecního poslíčka za roční odměnu 1000 K a 30 K měsíční podpory. Jako dlouholetý zaměstnanec dvora pobírá od jeho parcelace r. 1925 měsíční rentu 170 K.

Druhý chudý bydlí tam Papírník Jan z Rabyně, 80letý vdovec, který dceru Františku má provdánu za Šatoplecha v Těptíně.

Třetí jest Adamová Aloisie, vdova po Františku Adamovi, dělníku, synu to Václava a Anny Adamových z Luhu č. 13. Dva své synky Ladislava, nar. 1923, učně zámečnického, a Františka, nar. 1926, učně kupeckého, řádně živí a vychovává ze svého výdělku – hokynaří – a od obce ničeho nepožaduje.

Dalším jest nájemník Rak Ant., nar. 1907 v Praze, zedník se ženou Marií, roz. Spěvákovou, mají 1 dítě, Antonína. Bydlí tu od r. 1937 v jedné místnosti, ze které platí obci 600 k ročního nájmu.

A druhým nájemníkem jest Holický Bohouš, nar. 1910 ve Vápenici, okr. Milevsko, ženatý s Marií

Fotografie čp. 6 v Nedvězí. Statek Zvelebilů v r. 1941. Viz str. 75–76.

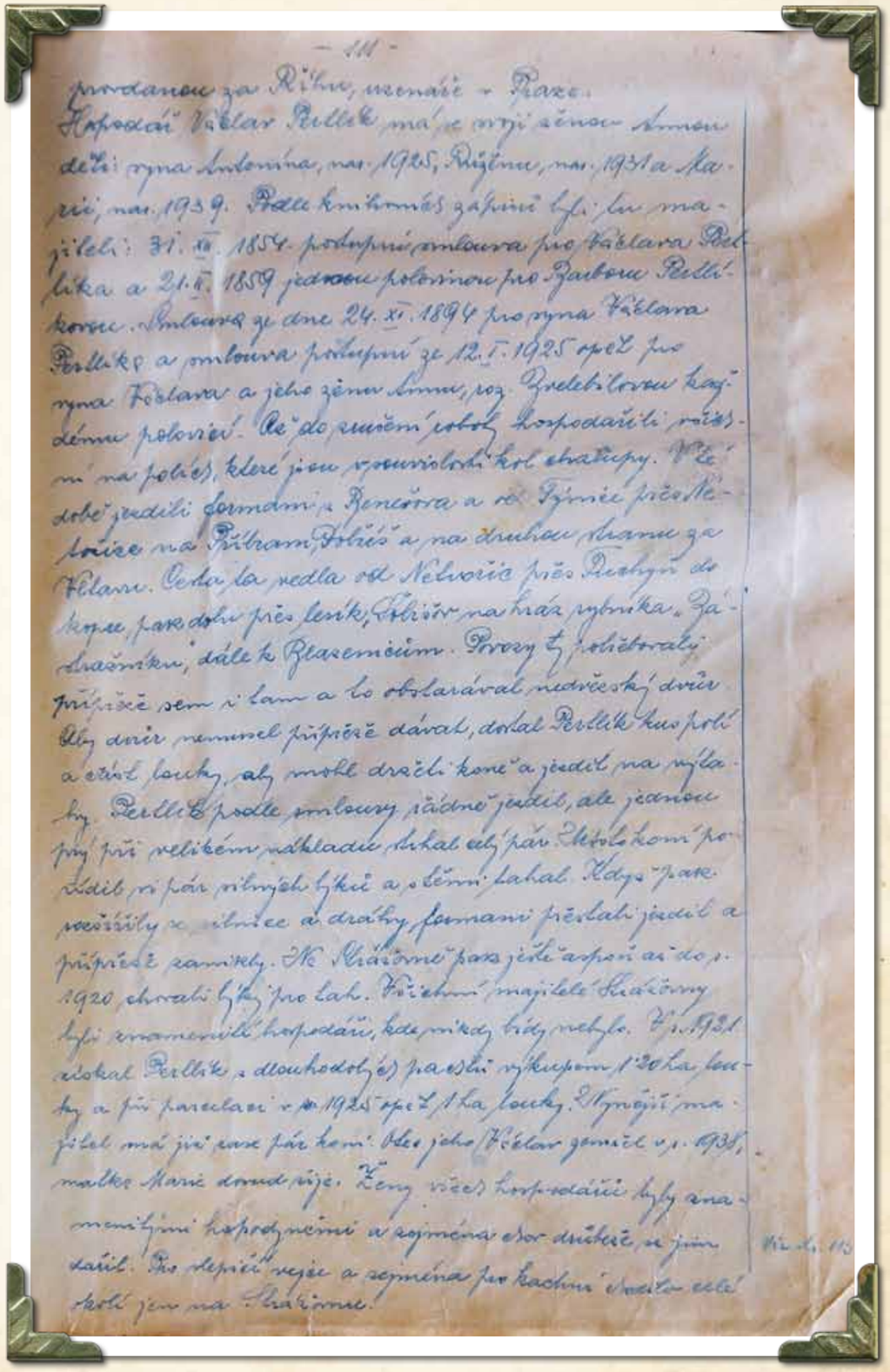

— 111 —

provdanou za Říhu, uzenáře v Praze.
Hospodář Václav Perlík má se svojí ženou Annou dcery: Annu Antonína, nar. 1925, Růženu, nar. 1931 a Marii, nar. 1939. Dále knihomág zápisů čís. [illegible] ma-jíleli: 31. XII. 1854 podepsaná smlouva pro Václava Perlíka a 21. I. 1859 jedenáctou polovinou pro Jakuba Perlíkovic. Smlouva ze dne 24. XI. 1894 pro syna Václava Perlíka a smlouva přídavní ze 12. I. 1925 opět pro syna Václava a jeho ženu Annu, roz. Zvelebilovou každému polovici. Ač do zmíněných [illegible] hospodářili, přiš-ní na polích, které jsou vzpomínaných kol chalupy. Ač sobě zvolili formami v Benešově a od Týnice přes Stě-hříce na Příbram, Příbš a na druhou stranu za Vlčav. Cesta ta vedla od Nalvořic přes Dvahýn do kopce, pak dolu přes lenk, Příbšov na hráz rybníka. Za-hrázkou, dále k Blazeničům. Prozy tj. polehtraly příprže sem i tam a to obstarával nedvěcký dvůr. Aby dvůr nemusel příprže dávat, dostal Perlík kus polí a část louky, aby mohl dráčti koně a jezdit na výla-hy. Perlík podle smlouvy řádně jezdil, ale jednou jmí při velikém náhladě dostal ochýpav. Skotské koně po-ždil, ni pár nitných býků a s těmi lahal. Když pak povážily z silnice a dráhy, formami přestali jezdit a příprže zanikly. K Skalínu pars ještě aspoň až do r. 1920 chrati býky pro lah. Poslední majitelé Skalínu byli znamenití hospodáři, kde nikdy bídy nebylo. V r. 1921 získal Perlík z dlouhodobého pachtu výkupem 1·20 ha louky a při parcelaci v r. 1925 opět 1 ha louky. 2 Nynější majitel má již zase pár koní. Otec jeho Václav zemřel v r. 1938, matka Marie dosud žije. Ženy všech hospodářů byly znamenitými hospodyněmi a zejména chov drůbeže se jim dařil. Pro slepičí vejce a zejména pro kachní chodilo celé okolí jen na Skalínu.

Šimáčkovou z Kelce, má 1 dítě, Zdeňku, nar. 1938, je kovářem, pracuje na stavbě přehrady přes Vltavu, v obci bydlí od r. 1935, patří do Malé Chýšky u Milevska a platí obci z bytu 600 K ročně. Všichni mají u chudobince kůlničky, chlévky na králíky a zahrádku na zeleninu.

Domek čp. 22

Plocha Antonín, nar. 1906 v Sepekově u Milevska, kolář, ženatý s Růženou Chobotskou z Blaženic, přišel do Nedvězí 1. 3. 1931, bydlel v čp. 5, kde měl i kolářskou dílnu, zakoupil od obce pozemek 800 m2 po 1.5 K m, tady za 1200 K nad chudobincem a postavil si tam v r. 1935 domek o 1 místnosti s dílnou a kůlnou. Má 2 dcery: Jaroslavu, nar. 1931, a Jiřinu, nar. 1933. Je zručný řemeslník a v roce 1941 pronajal si 2 ha pole od č. 5, koupil si krávu a zařizuje si i hospodářství. Žena jeho vypomáhá při sezonních pracích rolníkům, a tak se jim slušně vede.

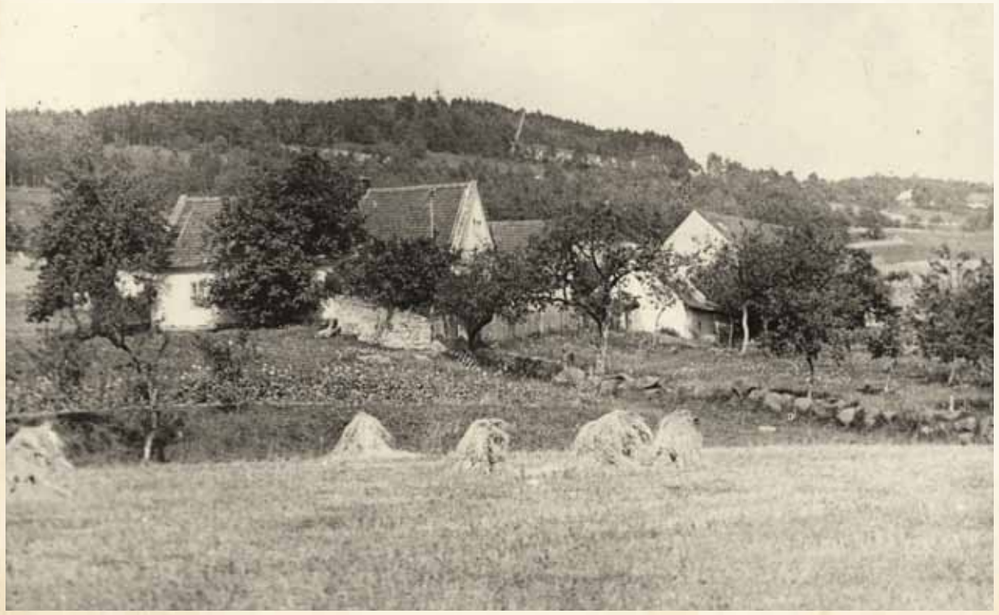

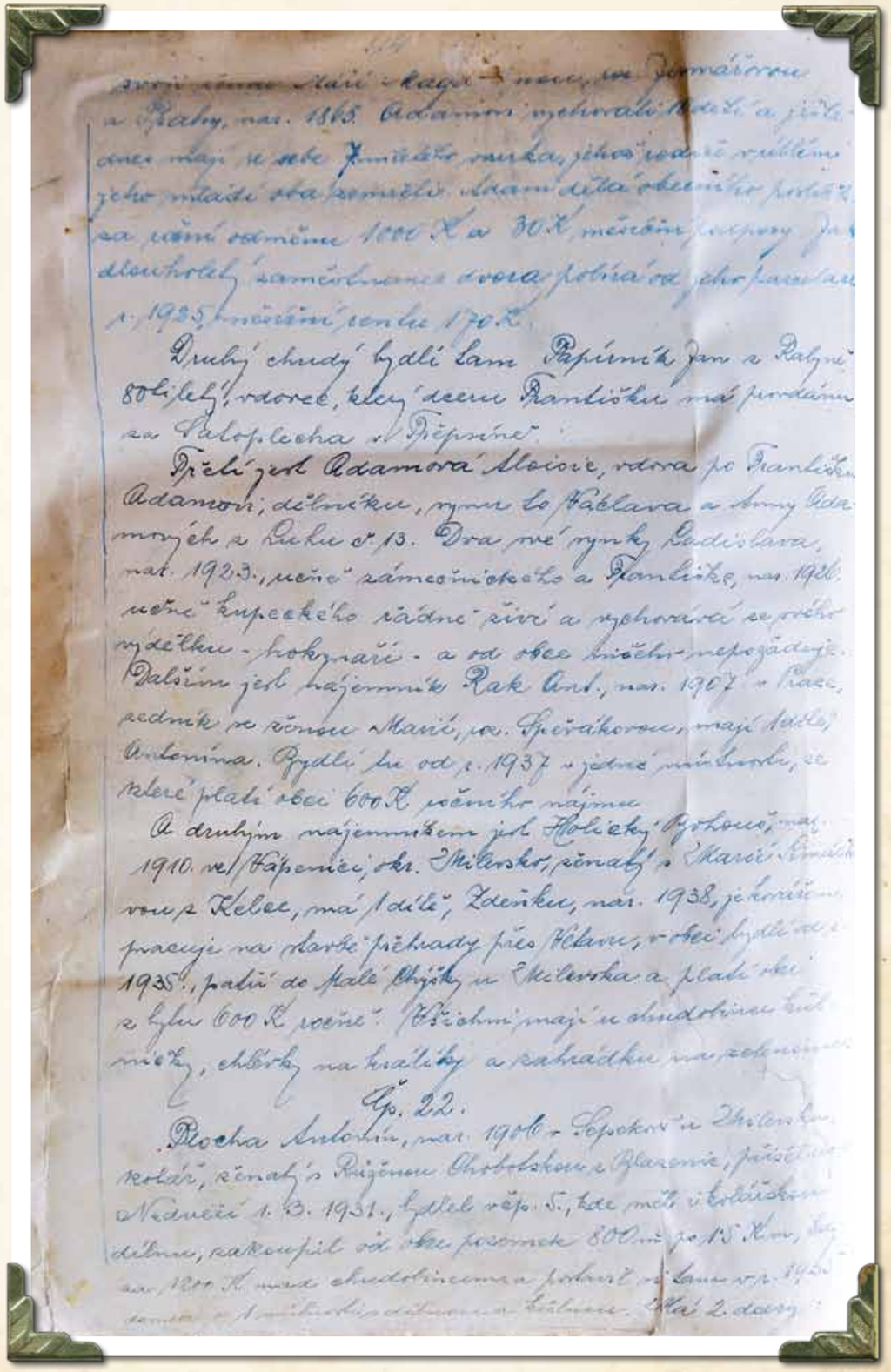

Rabyň

„Pastouška“ čp. 1

Byl to domek, patřící třem starousedlíkům, Žižkovi z č. 7, Šebkovi z č. 2 a Dvořákovi z č. 3. V ní bydlila mnoho desítek let rodina Papírníkova, o níž byla už řeč. Celá rodina pracovala u jmenovaných tří rolníků. Dokonce pásával společně dobytek hovězí i vepřový, byl Papírník jeho pastevcem a současně dělal poslíčka při obecním úřadě. Po smrti stařičkého Papírníka nebyla již dřevěná budova opravována a konečně prodána asi v r. 1930 sousedovi, který z ní zřídil si stodůlku a chlév.

U Šebků čp. 2

Rod Šebkův je zde usedlý od nepaměti a snad jeho první majitel již se jmenoval Šebek. Nejstarší farní matrika v Netvořicích má zápis, že se Adamu a Ludmile Šebkovým z Rabyně narodil dne 23. března 1687 syn Jiří, dne 16. 3. 1692 dcera Kateřina a dne 3. 10. 1694 dcera Ludmila a že všem třem dětem byli za kmotry: Jan Žižka, rychtář z Netvořic, Jan Bláža, sedlák z Teletína, a Dorota Požárská z Netvořic. V roce 1842 dne 26. X. postupují rodiče statek synovi Jakubovi a ten 2. 5. 1883 zase synovi Václavu Šebkovi a ten zase svému synu Václavovi Šebkovi zápisem z 18. 7. 1936. Byl tedy v r. 1926 majitelem Václav Šebek, nar. 1849 v srpnu. Měl řadu sourozenců: Marie, nar. 1847, provdána u Zmeků v Újezdě, Josef, nar. 1842, ženat v Lešanech, Kateřina, nar. 1851, provdána u Pešků v Dalečicích, Anna 1853 u Neradů v Tuchyni, Josefa, nar. 1863, provdána u Schůtů na Lhotě, Anežka, nar. 1869, provdána u Zvelebilů v Nedvězí. Otec majitelův Jakub Šebek zemřel v 62 létech (13. 2. 1883), jeho sourozenci byli: Jan v Blaženicích, Václav v Tuchyni, Veronika Žižková v Rabyni a Anna Březinová v Chlebích. Děd majitelův, Václav Šebek, zemřel ve stáří 84 let v r. 1856. Praděd jmenoval se též Václav. Matka majitele Josefa Záhorská ze Záhoří u Slap zemřela ve věku 71 let v r. 1898. Babička byla od Dvořáků z Blaženic. Manželka hospodářova Anna, roz. 10. I. 1871 rodem Říhová ze Soběšic, po matce Kateřině Haškové z Krušičan. Ženat byl od r. 1889, ale hospodařil od r. 1883 s podmínkou vyplatiti 3 sourozencům 7.000 zl a 9 kusů dobytka; ostatní byli vybaveni.

Výměra byla 96 jiter a 8 korců přikoupil od č. 3. Dobytka pěstoval 14 kusů, 50 ovcí, 6 kusů vepřového a 3 koně. Sklizeň v r. 1865 byla 60 mandel žita, 80 ovsa, 40 pšenice, 20 ječmene. Nyní sklízí asi 150 žita, 40 pšenice, 30 ječmene a 100 ovsa. Zdědil nářadí: dřevěné ruchadlo, vůz, ruční mlátičku, dřevěné brány a řezací stolici s kosou. Nyní má sekačku, sečku, žentourovou mlátičku a řezačku, železné brány a válce. Robota byla na statku do Nedvězí 3 dny v týdnu s potahem. Vzpomíná na světovou válku: Při rekvizicích odveden dobytek, že zbyly jen 4 krávy, 2 voli a 1 kůň – oves 6 q k setí odebrán všechen a ze 2 q bramborů k satbě sebrali 1 q.

U Šebků

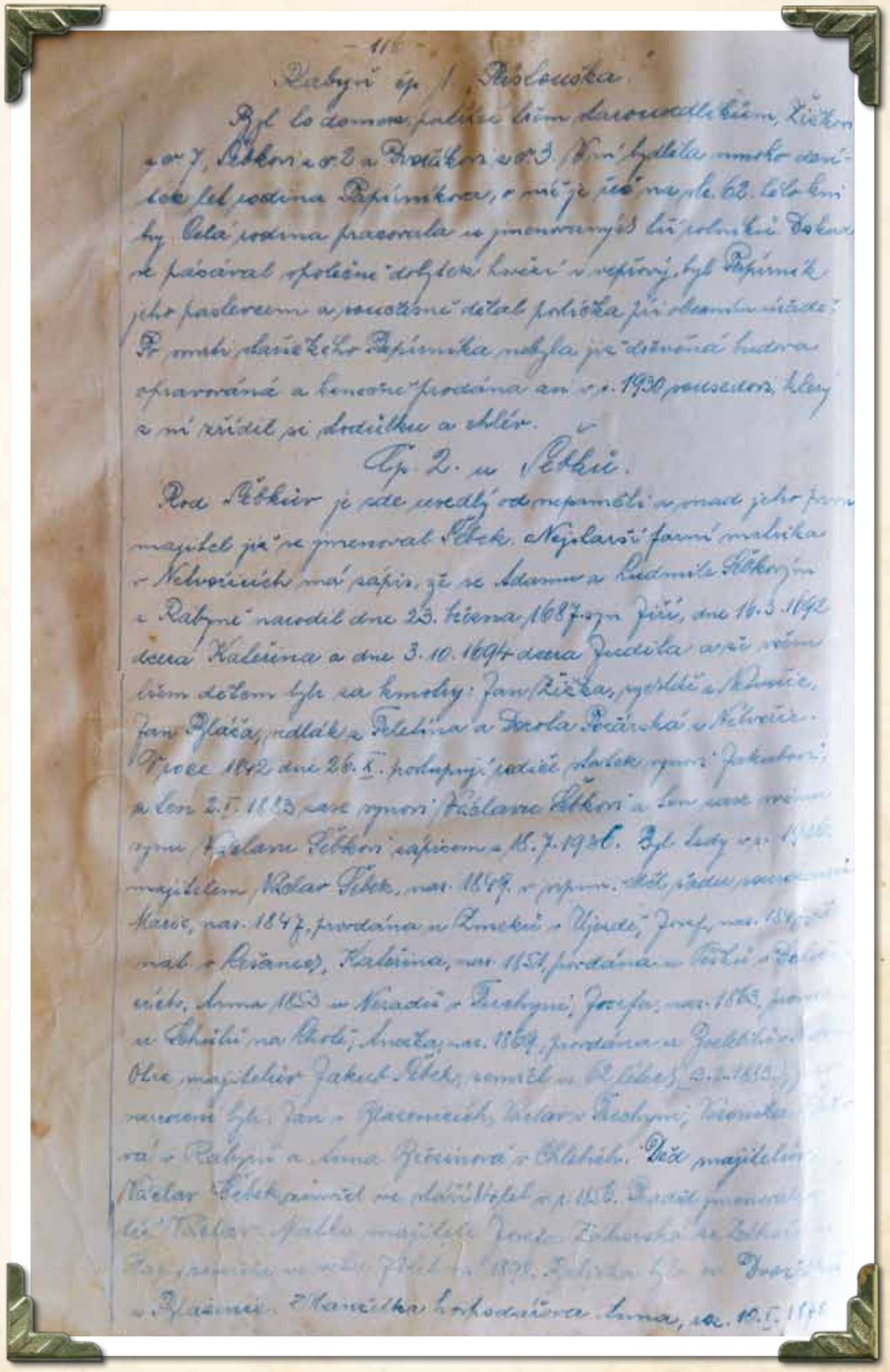

Původně 1 dřevěná světnice, stáje, komory s pavlačemi a dřevěná stodola. V r. 1870 přistavěna jedna světnice a stáj. V r. 1893 uhodil blesk do stavení po žních, zničil stodolu, chlévy, špýchary, vepřové chlívky a kus dobytka. Nic nebylo pojištěno. Byli živi z milodarů, ale pracovali, postavili vše v r. 1894, zadlužili se, ale vše uplatili. Děd byl posledním rychtářem a v rodině mají sbírku všech robotních zákonů do r. 1851. Postupní list z r. 1760 je uložen v museu v Netvořicích. Jedna dcera provdaná u Boháčků v Makovicích zemřela v 28 letech. Od 18. 7. 1936 je hospodářem jeho syn Václav Šebek, který se v r. 1942 oženil. Ludmila Šebková, žena Adama Šebka, jímž se v r. 1687 narodil syn Jiří, byla dcerou sedláka Šrámka z č. 3. Oba rody byly úzce spřízněny a také později přivdala se dcera od Šrámků k Šebkům.

„U Šrámků“ čp. 3

Nyní hospodaří na tomto statku rod Dvořákův, který pochází z Čímě, kdy asi před 120 léty přiženil se praděd nynějšího hospodáře k ovdovělé selce na Rabyň. Je jisté, že v rodě Šrámků byli v 16. století dva bratří, kteří byli poděleni tak, že starší dostal statek, mladšímu postaven domek, dnešní č. 4, přidáno mu od statku něco polí, a protože se jmenoval Václav, říkalo se tam u „Václavů“ na rozdíl od statku. V roce 1926 hospodaří tu Karel Dvořák, nar. 1875, za manželku měl Marii Dvořákovou z Blaženic č. 1, nar. 1884, a zemřelou 1909. Ženat podruhé se setrou zemřelé ženy Annou, nar. 1886. Rodina má děti: Františka, nar. 1906, Karla, nar. 1910, Marii, nar. 1912, Annu, nar. 1915. Otec hospodářův Jan, zemřel v r. 1925 ve stáří 86 let, matka Kateřina, roz. Doušová z Nahorub, zemř. 1882, ženat podruhé s Annou Adamovou z Luhu, která zemřela v r. 1920 ve věku 57 let. Sourozenci Jana Dvořáka byli: Antonín (starší, utopil se v 8 letech v rybníce), Marie, zemř. v 19 letech, Augustýn, přiženil se na Podhory, zemřel v r. 1919 v Italii jako vojín, Anežka, provdaná Beranová v Blaženicích; z druhého manželství Emanuel, sedlář, zemřel na souchotiny v Hrdlořezích v r. 1915; ze třetího manželství: Jan v Třebenicích, Josef, strojník v Jílovém, zahynul v r. 1915 v Niši v Srbsku jako zajatec, Antonín, domkář v Rabyni č.… Anna, provdaná Matoušková v Krušičanech, Marie, zemř. v 15 letech, Jaroslav, zemř. ve 13 letech, Františka, provdaná Holubová v Přestavlkách. Děd hospodářův jmenoval se Jan †1879, babička Barbora, roz. Heřmanová z Teletína (zemř. 1906). Hospodářství převzal v r. 1902 ve výměře 21 ha polí, 38 ha lesa, 1 ha pastvin a 1ha luk, výměra stála. Otec odprodal asi 3 ha, z nich část pole na Stavcích Frant. Přeučilovi z Nedvězí. Původní statek pod došky, stodola dřevěná, 5 dřevěných komor, obydlí a stáje zděné; zdá se, že toto obydlí bylo první z kamenných staveb na Rabyni, ale i v širokém okolí. Nynější úpravu provedl otec hospodářův v r. 1894 po velikém požáru, kde u Šebků uhodil blesk a oheň zničil oba statky a ostatní udělal dnešní majitel v r. 1921.

V r. 1902 činila sklizeň 80 mandelů žita, 40 m. pšenice, 60 m. ovsa, 20 m. ječmene a v chlévě bylo 10 kusů dobytka. V r. 1926 sklidilo se: 120 mandel žita, 60 m. pšenice, 90 m. ovsa, 30 m. ječmene a v chlévě jest 18 kusů hovězího dobytka, 2 svině a několik podsvinčat. Zdědil stroje: mlátičku žentourovou, mlýnek, řezačku; nyní má mlátičku se sítem, sekačku, kultivátor, dvoják, sečku, železné brány. Daní platil as 300 Kč, nyní kol 4.000 Kč. Robotou patřil statek k Nedvězí, 3 dny s potahem v týdnu. Ve válce hospodář nebyl. Rekvisicemi za války snížen stav dobytka na polovinu. Jména pozemků: Návoz, Kilianský, Přívrat, Karedín, Kamínka, Hádka, Pod kopaninou, Pod nedvězskou mezí, na Rabyních, na Rybníčkách. Proti sv. Janu jsou zavalené jámy, zvané v Rociklanech. V knihách okr. soudu v Neveklově čteme, že dne 5. února 1869 postupují manželé Jan Dvořák s manželkou Kateřinou statek každému jednou polovinou. Ti pak mají vyplatiti nezletilému bratru mladého hospodáře podíl 1500 zl. r. m., svatební oběd v ceně 40 zl. r. m., 2 krávy, dvouleté tele, 3 bahnice (ovce), 2 roční jehňata, 2 půlroční prasata a jednu almaru. Po dobu roboty a i po ní musili odváděti faře v Nevtořicích kostelního 1zl. 50 kr. k. m., faře v Oujezdě 4 zl. 40 kr. k. m. Obě tyto dávky vymazány z knih v r. 1940.

U Nádavců čp. 4

To, co řečeno o příbuzenství rodiny z č. 3 s číslem 4 platí stejně o majiteli č. 4 k majitelům č. 3.

Svědčí o tom zápisy v matrikách, že téměř ve stejnou dobu majitelé obou čísel stejně se ženili, ve stejnou dobu měli děti a tak tomu bylo od počátku až dosud. Sedláku Adamu a Ludmile Šrámkovým narodila se dne 6. II. 1682 dcera Dorota, dne 3. I. 1684 dcera Alžběta, dne 30. 12. 1685 syn Jan a stejně v té době domkáři Janu a Alžbětě nar. 22. 8. 1694 dcera Ludmila, dne 24. 4. 1696 dcera Kateřina a dne 11. 4. 1686 syn Jan. I v létech devadesátých minulého století chodili stejně do školy ze statku Karel a Augustýn a z č. 4 Jan, kterému jsme jinak neříkali než Jenda Václavů. I dnešní příští hospodáři obou čísel jsou téměř ve stejném věku. Jsou to prostě bratranci v několikátém pokolení, V r. 1780 narodil se tu Tomáš Šrámek, pozdější majitel, byl ženat s Kateřinou, poddaný k Lešanům a tito manželé předali 5. II. 1838 hospodářství svému synu Janovi a manželce jeho Marii, rozené Tatarové. Starý Šrámek zemřel ve věku 72 let, dne 2. 5. 1852. Manželé Jan a Marie postupují zápisem ze dne 14. III. 1884 hospodářství synovi Janu a jeho ženě Anně, každému

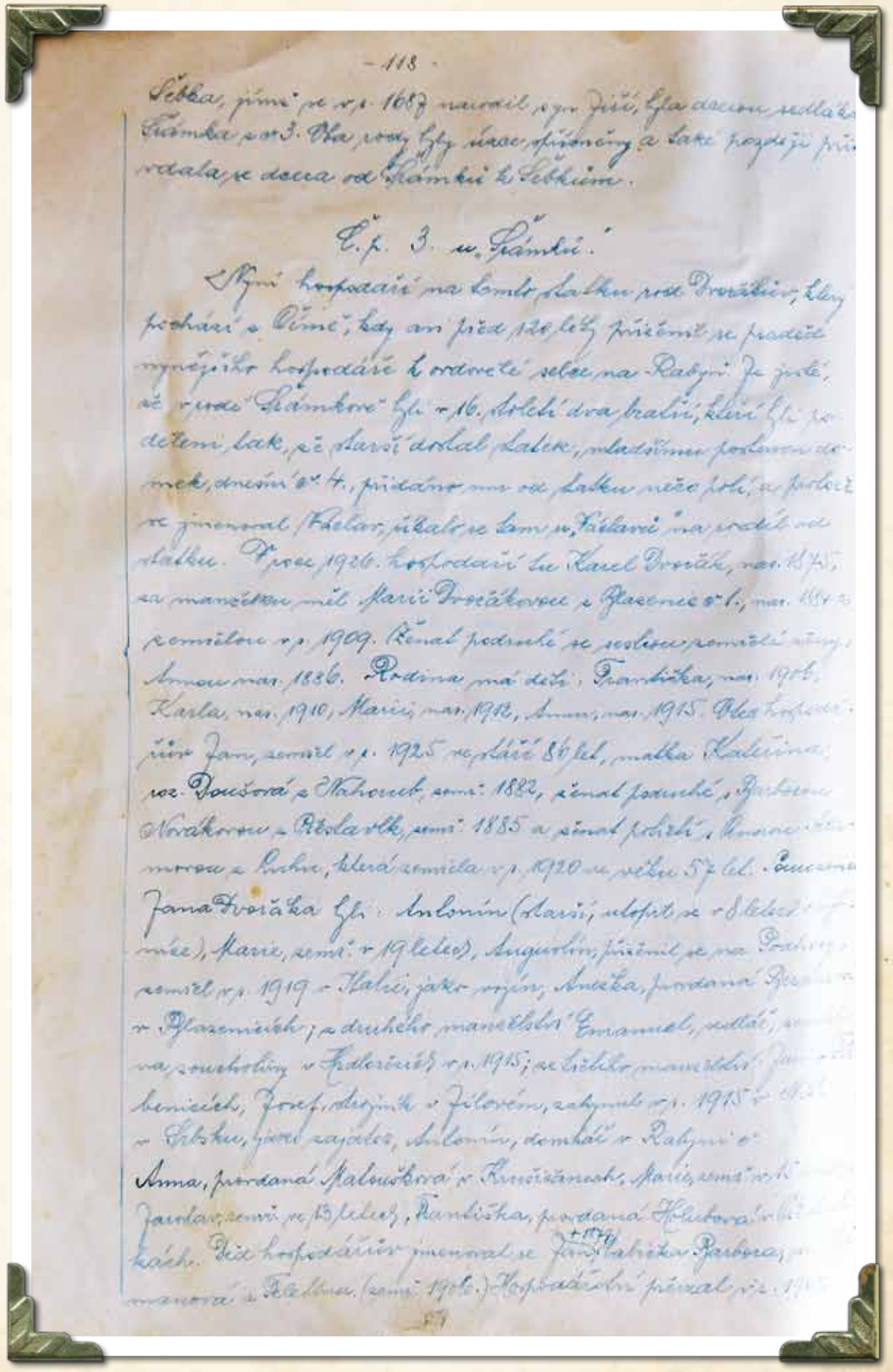
- 118 -

Šebka, jímž se r. 1687 narodil syn Jiří, byla dcerou sedláka Šrámka z č. 3. Oba rody byly úzce spřízněny a také později přivdala se dcera od Šrámků k Šebkům.

č. p. 3. u „Šrámků“.

Nyní hospodaří na tomto statku rod Dvořákův, který pochází z Čímě, kdy asi před 120 léty přiženil se praděd nynějšího hospodáře k ovdovělé selce na Rabyň. Je jisté, že v rodě Šrámků byli v 16. století dva bratří, kteří byli poděleni tak, že starší dostal statek, mladšímu postaven domek, dnešní č. 4, přidáno mu od statku něco polí, a protože se jmenoval Václav, říkalo se tam u „Václavů“ na rozdíl od statku. V roce 1926 hospodaří tu Karel Dvořák, nar. 1875, za manželku měl Marii Dvořákovou z Blaženic č. 1, nar. 1884, a zemřelou r. 1909. Ženat podruhé se sestrou zemřelé ženy Annou nar. 1886. Rodina má děti: Františka, nar. 1906, Karla, nar. 1910, Marii, nar. 1912, Annu, nar. 1915. Otec hospodářův Jan, zemřel v r. 1925 ve stáří 86 let, matka Kateřina, roz. Doušová z Nahorub, zemř. 1882, ženat podruhé s Annou Adamovou z Luhu, která zemřela v r. 1920 ve věku 57 let. Sourozenci Jana Dvořáka byli: Antonín (starší, utopil se v 8 letech v rybníce), Marie, zemř. v 19 letech), Augustýn, přiženil se na Podhory, zemřel v r. 1919 v Italii jako vojín, Anežka, provdaná Beranová v Blaženicích; z druhého manželství Emanuel, sedlář, zemřel na souchotiny v Hrdlořezích v r. 1915; ze třetího manželství: Jan v Třebenicích, Josef, strojník v Jílovém, zahynul v r. 1915 v Srbsku, jako zajatec, Antonín, domkář v Rabyni č. Anna, provdaná Matoušková v Krušičanech, Marie, zemř. v 15 letech, Jaroslav, zemř. ve 13 letech, Františka, provdaná Holubová v Přestavlkách. Děd hospodářův jmenoval se Jan †1879, babička Barbora, roz. Heřmanová z Teletína (zemř. 1906.) Hospodářství převzal v r. 1902

polovinou, a ti zase 24. 11. 1909 synovi Janu a jeho manželce Antonii, rozené Svatkové. Manželé tito měli 2 syny, Josefa, nar. 1914, a Jana, nar. 1920. Při domku bylo menší hospodářství, ale dobře vedené a majitelé bývali vždy lesními hlídači lesů selských i obecních; pokud jich tří rabyňští rolníci užívali jako starousedlíci (rustikalisté do r. 1928). V domku byla hospoda až asi do r. 1850, ale pro malý výnos zanikla.

U Rezků čp. 5

V r. 1940 je majitelem Josef Papírník, nar. 1906 v Rabyni č. p. 5, ženat s Antonií, rozenou Kouklíkovou z Kelce. Mají 4 děti: Jiří, nar. 1927, Josef v r. 1930, Jaroslav 1931, Jarmila 1934. Domek byl původně bez polí a majitel, aby mohl držeti hospodářství, měl od místních rolníků pronajaty pozemky, za něž neplatil, ale nájem prací obdělával. Teprvé v r. 1926, při parcelaci nedvězského dvora, dostal přiděleno 1.32 ha polí na Číhádku a pod Podhory. Domek převzal po rodičích. Otec Antonín Papírník †v r. 1933, matka Kateřina, roz. Kubásková, z Loutí, narozená v Tismě, zemř. 3. XII. 1924. Antonín Papírník vedle hospodářství hleděl si i hokynářství, vozil do Prahy drůbež, lesní plodiny jako houby, jahody, maliny a vydělal slušné peníze, ale byl dobrým společníkem, rád si poseděl a tak toho při jeho smrti po něm mnoho nezůstalo. Otec Antonínův byl Jan Papírník, který též hokynařil a vypomáhal u rolníků. V rodině Papírníků byla vždy řada dětí. Dnešní hospodář měl 6 sourozenců: Annu, provdanou Lacinovou v Třepsíně, Marii, provd. Červenkovou v Třepsíně, Antonína, Bohouše, Jaroslava a Jana. Domek byl původně dřevěný a dnešní úpravu má teprv z r. 1937. Má 2 místnosti, chlév a stodůlku. Původní rod byl tu asi rod Rezků, proto také se tu dosud říká u Rezků. Martin Rezek hospodařil tu se svojí ženou Marií, roz. Dalibábovou z Blaženic až do r. 1847.

Těm se v r. 1827 narodila dcera Kateřina, která se v r. 1847 provdala za Jana Papírníka a rodiče jim zápisem ze 22. X. 1847 předali domek. Každému polovici. Podle zápisu z 8. I. 1900 jsou vlastníky Ant. Papírník a žena jeho Kateřina. Podle zápisu z 28. 6. 1929 koupil polovici domku Alois Přeučil, hostinský v Nedvězí a prodal ji zase dne 24. III. 1930 nynějším majitelům Josefu a Antonii Papírníkovým, takže jim patří nyní celé hospodářství. Dnešní vlastník je vyučen tesařem, přivydělává si řemeslem, žena jeho je též velmi přičinlivá a tak se jim slušně daří.

U Piskáčků čp. 6

Až asi do r. 1790 patřil domek rodině Piskáčků. V té době buď přiženěním, nebo koupí přešel do rodu Matějíčků. Tak již v roce 1798 uvádí se tu majitel Matěj Matějíček, poddaný Lešanům se svou chotí, roz. Annou Hurysovou z Měřína. Ten měl syna Jana. Matěj Matějíček postoupil domek v r. 1871 svojí ženě, ta zase dceři Marii, provdané Sakařové, a od nich převzal hospodářství Josef Matějíček v r. 1887 se svojí ženou Petronilou, roz. Brunovou ze Straného. Jejich děti: Marie, provdaná za obuvníka

U Piskáčků

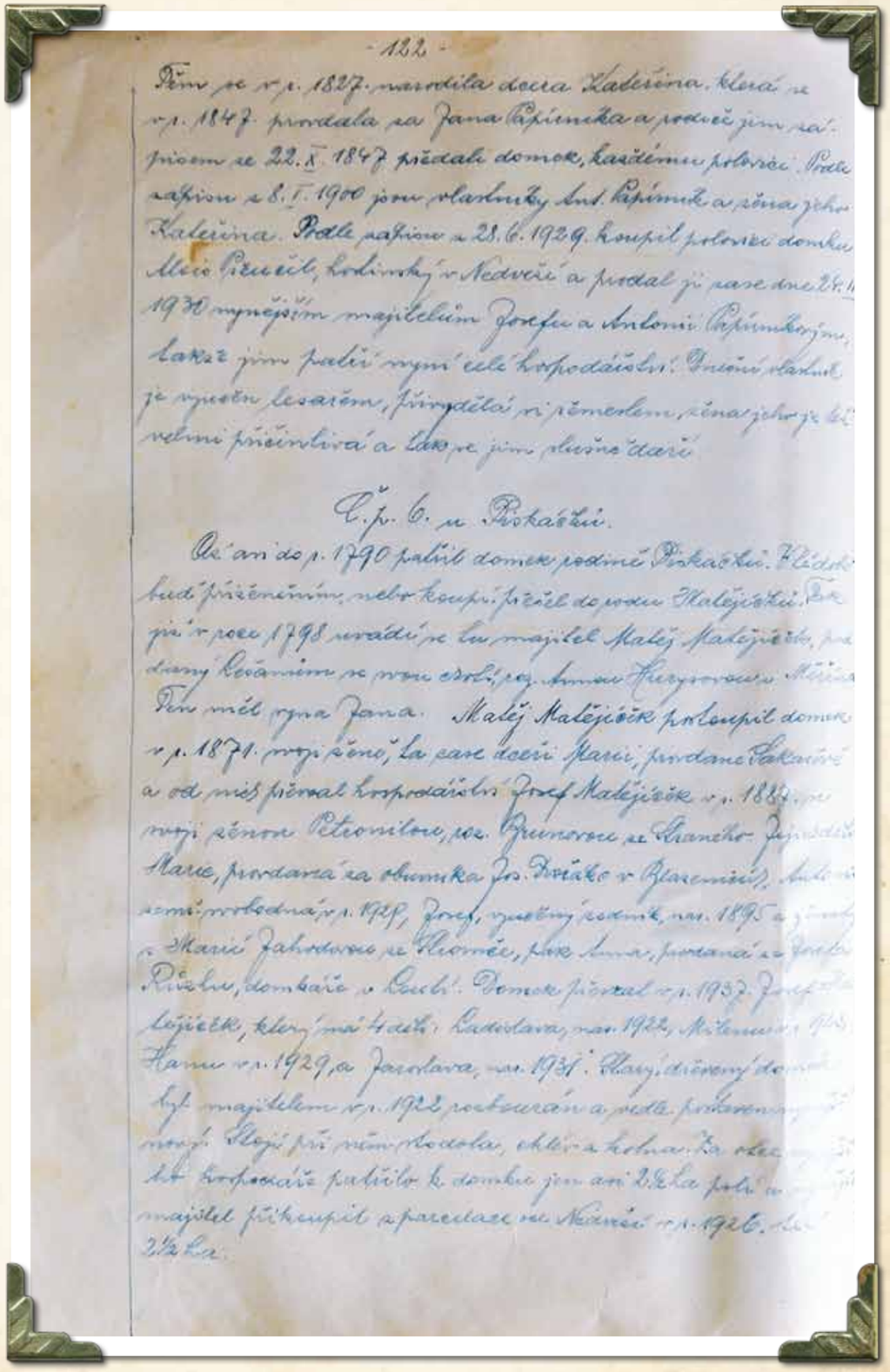

- 122 -

Těm se v r. 1827 narodila dcera Kateřina, která se v r. 1847 provdala za Jana Papírníka a rodiče jim zápisem ze 22. X. 1847 předali domek, každému polovici. Podle zápisu z 8. I. 1900 jsou vlastníky Ant. Papírník a žena jeho Kateřina. Podle zápisu z 28. 6. 1929 koupil polovici domku Alois Přeučil, hostinský v Nedvězí a prodal ji zase dne 24. III. 1930 nynějším majitelům Josefu a Antonii Papírníkovým, takže jim patří nyní celé hospodářství. Dnešní vlastník je vyučen tesařem, přivydělává si řemeslem, žena jeho je též velmi přičinlivá a tak se jim slušně daří.

č. p. 6. u Piskáčků.

Až asi do r. 1790 patřil domek rodině Piskáčků. Té době buď přiženěním, nebo koupí přešel do rodu Matějíčků. Tak již v roce 1798 uvádí se tu majitel Matěj Matějíček, poddaný Lešanům se svou chotí, roz. Annou Hurysovou z Měřína. Ten měl syna Jana. Matěj Matějíček postoupil domek v r. 1871 svojí ženě, ta zase dceři Marii, provdané Sakařové, a od nich převzal hospodářství Josef Matějíček v r. 1887 se svojí ženou Petronilou, roz. Brunovou ze Straného. Jejich děti: Marie, provdaná za obuvníka Jos. Dvořáka v Blaženicích, Antonie, svobodná, r. 1898, Josef, rolník, nar. 1895 s Marií Jahodovou ze Skoroše, Jos. Anna, provdaná za Jos. Pivalu, domkáře v Lučí. Domek přenesl r. 1937 Josef Matějíček, který má tři děti: Ladislava, nar. 1922, Antonii, nar. 1929, a Jaroslava, nar. 1931. Starý, dřevěný dům byl majitelem r. 1923 restaurován a podle [illegible] nový. Stojí při něm kůlna, chlév a kolna. Za války k hospodářství patřilo k domku jen asi 2 ha pole a majitel přikoupil a parcelace na Skoroši r. 1926. asi 2½ ha.

U Kubíčků

Jos. Dvořáka v Blaženicích, Antonie, zemř. svobodná v r. 1929, Josef, vyučený zedník, nar. 1895, a ženatý s Marií Jahodovou ze Stromče, pak Anna, provdaná za Josefa Růžhu, domkáře v Loutí. Domek převzal v r. 1937 Josef Matějíček, který má 4 děti: Ladislava, nar. 1922, Milenu v r. 1923, Hanu v r. 1929 a Jaroslava, nar. 1931. Starý dřevěný domek byl majitelem v r. 1922 rozbourán a vedle postaven nynější nový. Stojí při něm stodola, chlév a kolna. Za otce nynějšího hospodáře patřilo k domku jen asi 2 ½ ha polí a nynější majitel přikoupil z parcelace od Nedvězí v r. 1926 též 2 ½ ha.

U Kubíčků/Žižků/ Na rychtě čp. 7

Ačkoliv v tomto čísle „Na rychtě“, jak zní zápis v knize okresního soudu v Neveklově od nejstarších dob, od zavedení rychtářů, U Kubíčků rychtáři byli, a nejen pro obec, ale byli i vrchními rychtáři okolních obcí, měli i oni robotu tři dny v týdnu potahem ke dvoru v Nedvězí.

Rod Kubíčkův byl tu od nepaměti a teprvé po přiženění se Jakuba Žižky v r. 1749 k Marii Kubíčkové začíná tu rod Žižků, který přejímá i úřad rychtářský a po zavedení obecní samosprávy a úřadu obecních starostů jest Žižka prvním obecním starostou. Kol r. 1670 hospodařil tu Jan Kubíček, který měl 4 děti. Synu jeho Matějovi s manželkou Ludmilou narodil se dne 14. 4. 1695 syn Jiří. Druhému jeho synu Mikuláši s manželkou Ludmilou narodil se dne 12. 9. 1697 synek Matouš a třetímu Jakubovi také s manželkou Ludmilou narodil se dne 26. 4. 1698 synek Vojtěch a dne 27. 7. 1699 synek Václav. Všechny tři rodiny, než se zakoupily dvě jinde, žily společně a shodou všechny tři manželky jmenovaly se Ludmily. Čtvrté dítě Jana Kubíčka, dcera Marie Kubíčková, provdala se dne 30. 9. 1691 za Tomáše Žižku do Loutí č. 2 a jistě netušila, že na jejím rodném statku za 58 let budou vládnout též Žižkové. Zápisů o rodě mezi r. 1700–1800 není. Další zápis pak zaznamenává, že sedláku Janu Žižkovi s manželkou Veronikou, rozenou Šebkovou, z Rabyně č. 2 narodil se v r. 1828 syn Václav, v r. 1830 syn Jan, v r. 1831 syn Martin, v r. 1836 syn Josef, příští hospodář, a po nich ještě Jakob a Antonín.

Josef Žižka, nar. 1836, převzal hospodářství po rodičích 13. 6. 1870, když byl již ženat s Kateřinou Váňovou z Borku. Bratr jeho Martin usadil se v r. 1852 u Peksů ve mlýně č. p. 15, kterýžto objekt koupil mu otec. Hospodář Josef Žižka po smrti své ženy Kateřiny, která zemřela ve 26 letech, oženil se podruhé s Marií, rozenou Urbanovou ze Lhoty u D. Březan. Jeho děti vedle zmíněného syna Josefa, příštího hospodáře, nar. 1864, byli: Marie, provdaná Bumbálková v Jablonném, Anna, provdaná Pustková ve Slaném, Josefa, provd. Dvořáková v Blaženicích, po ovdovění provdala se podruhé za výměnkáře Fr. Páryse v Nedvězí č. 11, Antonín, architekt a stavitel v Praze VII, Jan se zastřelil 1888, Emanuel, brašnář v Budějovicích, František, zahradník, Vincenz, truhlář, zemřel 1922 v N. Brodě, Karel, truhlář v Opočně, Gustav, padl v r. 1914 v Karpatech, Anežka, provd. Procházková v Újezdě, Antonie, provd.

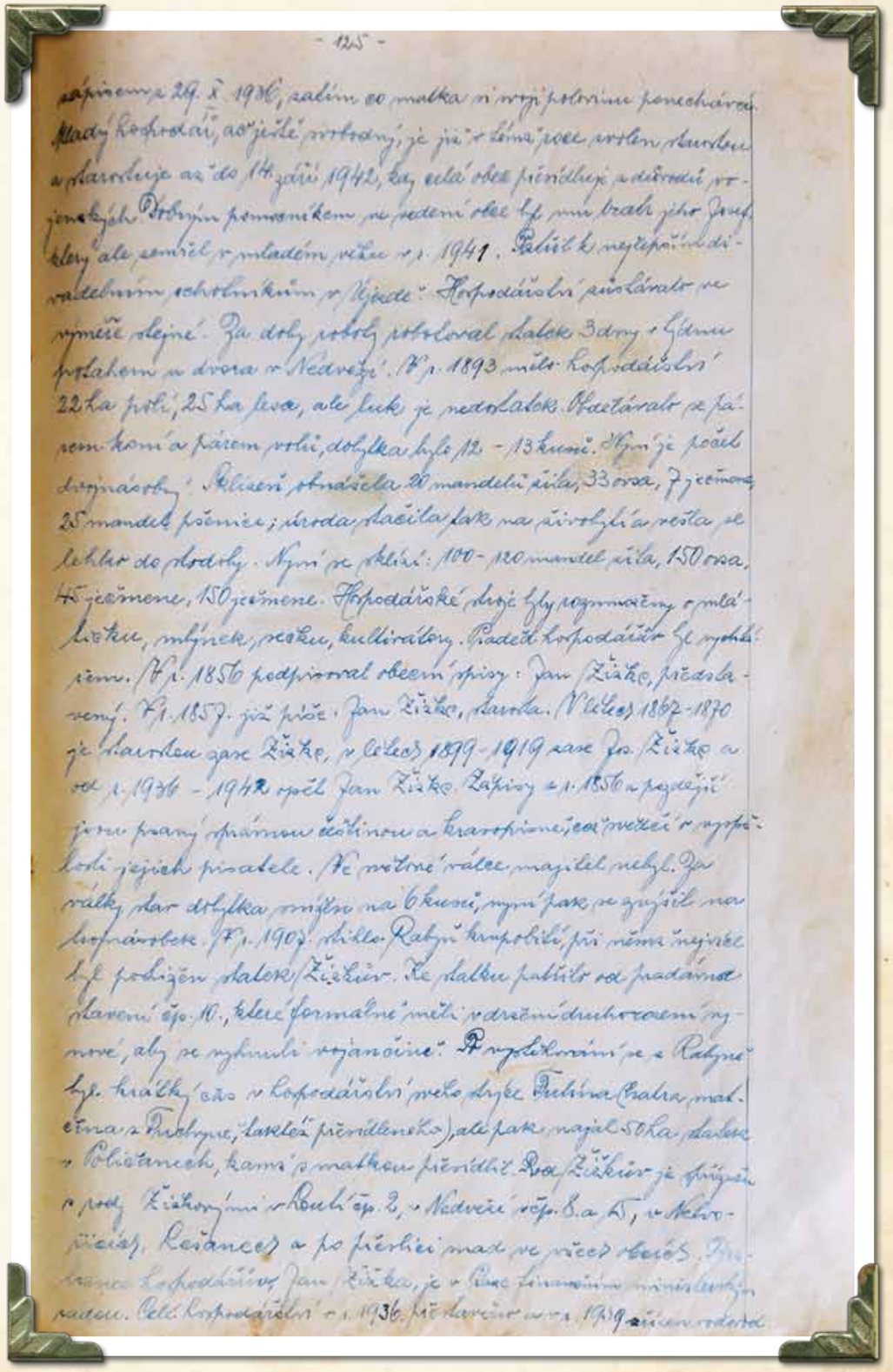

- 125 -

zápisem z 29. X. 1936, začíná se matka ni vrji potvrdu ponechávací
Mady Kohoutáři, ač ještě nevtrhnuj, je již v lůně pod ochranou, skrbuje
a starostuje až do 14. září 1942, kdy celá obec přináležící a důvěrně vzpo-
jenkyně. Hrobním pomníkem se podení obec tyf mu trabl jeho Josef
Kleny ale zemřel v mladém věku r. 1941. Žalář k nejtěžším di-
sciplinárním schválením v Újezdě. Hospodářství převzal se
výměře dejné. Za doby vzdy pěstoval žalek 3 dny s jedním
přahem u dvora v Nedvězí. V r. 1893 měl hospodářství
22 ha polí, 25 ha lesa, ale luk je nedostatek. Obdělával se pá-
rem koní a párem volů, dobytka byle 12 - 13 kusů. Nyní je počet
dvojnásobný. Sklizeň obnášela 20 mandelů žita, 33 ovsa, 7 ječmene,
25 mandelů pšenice; úroda klesla, jak na živobytí a zbytek se
prodal do zásoby. Nyní se sklízí: 100 - 120 mandelů žita, 150 ovsa,
45 ječmene, 150 ječmene. Hospodářské dnje tyf rozmnožený o mlá-
tičku, mlýnek, secku, kultivátory. Vedení hospodářství se nyní
ujal. V r. 1856 podpisoval obecní spisy: Jan Žižka, předsta-
vený. V r. 1857 již píše: Jan Žižka, starosta. Vlastní 1862-1870
je starostou zase Žižka, v letech 1879-1919 zase Jos. Žižka a
od r. 1936 - 1942 opět Jan Žižka. Zápisy z r. 1856 a pozdější
jsou psány správnou češtinou a krasopisem, což svědčí o vzdělá-
losti jejich pisatele. Ke statní válce majitel nebyl. Za
války dal dobytka mnžtví na 6 kusů, nyní jak se zvýšil na
hospodářství. V r. 1907 Skála-Rabyň kupoval, při němž nejvíce
byl podižen žalek Žižkův. Ke žalku patřilo za pradávna
stavení čp. 10., které formalně mělo vzdrženíduchovenstvu ny-
nové, aby se vzhledu vyjasnilo. Po vyhlášení se z Rabyně
byl. krátký čas v hospodářství velký dvůr Dubina (kaplan, mod.
ctna z Rabyně, taxtéž přítelenka), ale pak najal 50 ha žalek
v Poličanech, kam s matkou přestěhl. Dva Žižkův jsou ženatí
a pod Žižkovými v Rabí čp. 2, v Nedvězí čp. 8 a 5, v Nekvě-
čicích, Lešanech a po přerlici mají se přes 60 ha. Po-
mníce hospodářův Jan Žižka, je v Rabí farním hřbitově
vedle. Celé hospodářství v r. 1936 při závěru v r. 1919 zůstalo

Klomínková †1906. Josef Žižka hospodařil až do své smrti 8. 9. 1893. Po něm přejímá podle zápisu 10. 12. 1893 hospodářství syn jeho Josef, nar. 1864, ženatý s Marií, nar. 1874, dcerou rolníka Tulína v Blaženicích, která stává se spoluvlastnicí. Byl dobrým hospodářem, snažil se všemožně oprostiti statek z dluhů, které vznikly z výplaty podílů sourozencům, ale byl i váženým starostou, který starostoval nejdelší a nejtěžší období, 20 let od 1899–1919, ve světové válce 1914–1918, kdy musil těžce proplouvat úskalím, aby obec a lidi uchránil od velkých rekvisic a hladu, sám často dodával za druhé, jen aby je zachránil. Stejně dobrou hospodyní byla jeho žena Marie, která ho přežila, kde se pracující i žebráci vždy obživili. Zemřel v r. 1936. Měli 3 děti: Marii, provdanou Haškovou v Černikovicích, syna Jana, nar. 1902, a Josefa, nar. 1906. Po smrti otcově přejímá Jan jeho polovici zápisem z 29. X. 1936, zatím co matka si svoji polovinu ponechává. Mladý hospodář, ač ještě svobodný, je již v témž roce zvolen starostou a starostuje až do 14. září 1942, kdy celá obec přesídluje z důvodů vojenských. Dobrým pomocníkem ve vedení obce byl mu bratr jeho Josef, který ale zemřel v mladém věku v r. 1941. Patřil k nejlepším divadelním ochotníkům v Újezdě. Hospodářství zůstávalo ve výměře stejné. Za doby roboty robotoval statek 3 dny v týdnu potahem u dvora v Nedvězí. V r. 1893 mělo hospodářství 22 ha polí, 25 ha lesa, ale luk je nedostatek. Obdělávalo se párem koní a párem volů, dobytka bylo 12–13 kusů. Nyní je počet dvojnásobný. Sklizeň obnášela 20 mandelů žita, 33 ovsa, 7 ječmene, 25 mandel pšenice; úroda stačila tak na živobytí a vešla se lehko do stodoly. Nyní se sklízí: 100–120 mandel žita, 150 ovsa, 45 ječmene, 150 ječmene. Hospodářské stroje byly rozmnoženy o mlátičku, mlýnek, sečku, kultivátory. Praděd hospodářův byl rychtářem. V r. 1856 podpisoval obecní spisy: Jan Žižka, představený. V r. 1857 již píše: Jan Žižka, starosta. V létech 1867–1870 je starostou zase Žižka, v létech 1899–1919 zase Jos. Žižka a od r. 1936–1942 opět Jan Žižka. Zápisy z r. 1856 a pozdější jsou psány správnou češtinou a krasopisně, což svědčí o vyspělosti jejich pisatelek. Ve světové válce majitel nebyl. Za války stav dobytka snížen na 6 kusů, nyní pak se zvýšil na trojnásobek. V r. 1907 stihlo Rabyň krupobití, při němž nejvíce byl postižen statek Žižkův. Ke statku patřilo od pradávna stavení č. p. 10, které formálně měli v držení druhorození synové, aby se vyhnuli vojančině. Po vystěhování se z Rabyně byl krátký čas v hospodářství svého strýce Tulína (bratra matčina z Tuchyně, taktéž přesídleného), ale pak najal si 50 ha statek v Policanech, kams s matkou přesídlil. Rod Žižkův je spřízněn s rody Žižkovými v Loutí čp. 2, Nedvězí v čp. 8 a 15, v Netvořicích, Lešanech a po přeslici snad ve všech obcích. Bratranec hospodářův, Jan Žižka, je v Praze finančním ministerským radou. Celé hospodářství v r. 1936 přestavěno a v r. 1939 zřízen vodovod.

U Babora čp. 8

Domek u samé Vltavy, daleko pod Rabyní, v němž ode dávna žil přívozník, který převážel z pravého

U Babora u samotné Vltavy

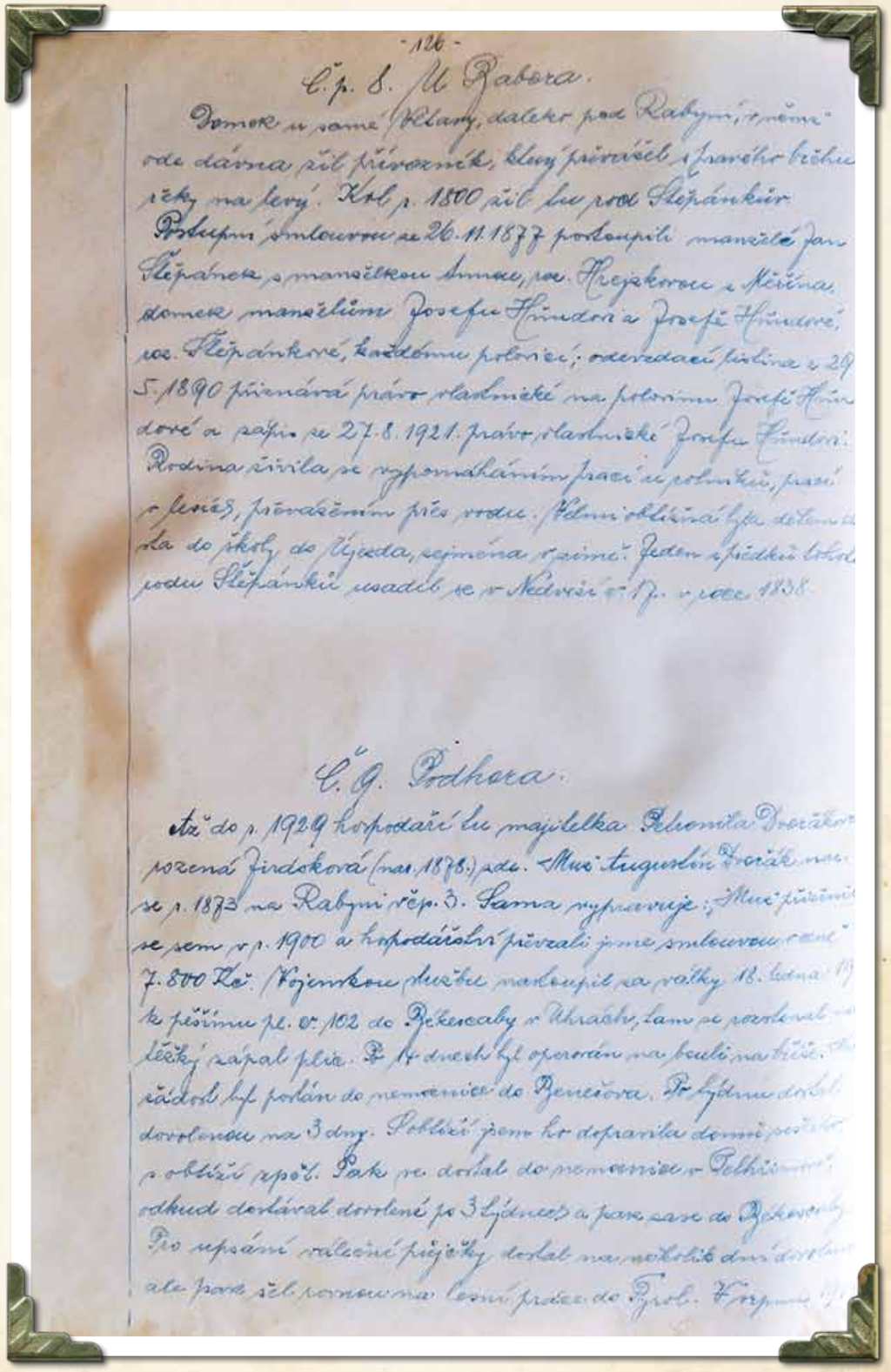

-126-

č.p. 8. U Babora.

Domek u samé Vltavy, daleko pod Rabyní, v němž ode dávna žil přívozník, který převážel z pravého břehu řeky na levý. Kol r. 1800 žil tu rod Štěpánkův. Postupem smlouvou ze 26. 11. 1877 pořídili manželé Jan Štěpánek s manželkou Annou, roz. Hrejzkovou z Měšína, domek manželům Josefu Hindrovi a Josefě Hindrové, roz. Štěpánkové, každému polovici; odevzdání listina z 29. 5. 1890 přinášná právo vlastnické na polovinu Josefě Hindrové a zápis ze 27. 8. 1921 právo vlastnické Josefu Hindrovi. Rodina živila se vypomáháním prací na polníku, pastvě, přenášením přes vodu. Všemi oblíbená byla děvčátka do školy do Újezda, zejména vzpomínají Jeden z nejdřívějších rodu Štěpánků usadil se v Nedvězí č. p. v roce 1838.

č.ř. Podhora.

Stž do r. 1929 hospodařil tu majitelka Jaromila Dvořáková rozená Jindoková (nar. 1878.) vdaná. Muž Augustin Dvořák nar. se r. 1873 na Rabyni věp. 3. Sama vypravuje: Muž přišel se sem v r. 1900 a hospodařili jsme společně až do 7. 800 Kč. Vojenské službě nastoupil za války 18. ledna 19 ke pěšímu pl. č. 102 do Benešova v Uhrách, tam se pozdával na těžký zápal plic. Po 14 dnech byl operován na bouli na břiše, žádosti byl poslán do nemocnice do Benešova. Po týdnu dostal dovolenou na 3 dny. Poblíž jsem ho doprovodila domů přes Sobíšky. Pak se dostal do nemocnice v Pelhřimově, odkud dostával dovolené po 3 týdnech a pak zase do Benešova. Po upsání válečné půjčky dostal na několik dní dovolenou, ale pak šel rovnou na lesní práce do Tyrol. Koncem

břehu řeky na levý. Kol r. 1800 žil tu rod Štěpánkův. Postupní smlouvou ze 26. 11. 1877 postoupili manželé Jan Štěpánek s manželkou Annou, roz. Hrejzkovou z Měřína, domek manželům Josefu Hňudovi a Josefě Hňudové, roz. Štěpánkové, každému polovicí; odevzdací listina z 29. 5. 1890 přiznává právo vlastnické Josefu Hňudovi. Rodina živila se vypomáháním prací u rolníků, prací v lesích, převážením přes vodu. Velmi obtížná byla dětem cesta do školy do Újezda, zejména v zimě. Jeden z předků tohoto rodu Štěpánků usadil se v Nedvězí č. 17 v r. 1838.

Podhora čp. 9

Až do r. 1929 hospodaří tu majitelka Petronila Dvořáková, rozená Jirdovská (nar. 1878) zde. Muž Augustín Dvořák nar. r. 1873 na Rabyni v čp. 3. Sama vypravuje: Muž přiženil se sem v r. 1900 a hospodářství převzali jsme smlouvou v ceně 7.800 Kč. Vojenskou službu nastoupil za války 18. ledna 1917 k pěšímu pl. č. 102 do Rékescaby v Uhrách, tam se rozstonal na těžký zápal mlic. Po 14 dnech byl operován na bouli na břiše. Na žádost byl poslán do nemocnice do Benešova. Po týdnu dostal dovolenou na 3 dny. S obtíží jsem ho dopravila domů sešlého, s obtíží zpět. Pak se dostal do nemocnice v Pelhřimově, odkud dostával dovolené po 3 týdnech a pak zase do Rékescaby. Pro upsání válečné půjčky dostal na několik dní dovolenou, ale pak šel rovnou na lesní práce do Tyrol. V srpnu 1918 přišel domů as na 20 dní na dovolenou, po níž odjel zase na práci do Tyrol; as 3. listopadu 1918 byli prý zajati do Italie. V dubnu 1919 nastoupil již zpáteční cestu, ale roznemohl se, byl dán na zotavenou do nemocnice do Terstu, odkud poslal ještě v r. 1919 tři lístky poštou a od té doby veškerá stopa po něm mizí. Hospodářství má výměry od pradávna 8.652 ha. Budovy byly v r. 1890 pojištěny částkou 960zl, v r. 1925 částkou 1547 Kč i se zásobami. Roku 1904 platilo se státních daní 70.51 K, v r. 1925–315 Kč. Hospodyně má po muži syna Arnošta, nar. 4. I. 1906. V roce 1926 žije tu matka majitelky, výměnkářka Anna Jirásková, roz. Zimová, nar. 14. 11. 1842 zde. Otec Tomáš Jirásek, nar. v r. 1831 v Blažimi, byl v r. 1905 raněn ve stáří 74 let mrtvicí a zemřel. Roku 1862 převzal hospodářství v ceně 1600 zl. Anně Jiráskové utopil se 2letý syn a 7letý bratr. Výměnkářka pochází z rodiny Josefa Zimy, praděda, který byl z 15 dětí, dvou matek a jednoho otce – umřel prý ve vinopalně, zemřel ve věku 82 let v r. 1882. Robotou bylo číslo povinno 3 dny v týdnu ke dvoru v Nedvězí. V hospodářství pěstuje se dosud len, kterýž výměnkářka úplně spracuje na přízi; dosud jsou tam: lamačka, trdlice, potěračka, hřeben, vochle, hřebínky, přeslice soustruhované s kuželem, moták (viják); přadena dávala se spracovati na plátno do Neveklova. Nitě předené od květné neděle do velikonočních svátků jsou nitě pašijové a chrání prý proti kouři, proti blesku, má-li kdo jimi na sobě co ušito. Zima i Jirásek byli horlivými čtenáři, znali knihy jedinců v celém okolí, ale i jejich ženy horlivě četly. Proto také znali a z rodu na rod přenášeli události a děje dávno minulé. V rodině mají po nich dosud knihy: Jeden ovčinec a jeden pastýř, od Jos. M. Krále, kněze církevního – díl II. z r. 1830 (apologetická), pak: Nový zákon s výkladem a množství nejstarších kalendářů. Starý Jirásek vypravoval, že mu asi v r. 1895 ukradli tuláci 12 nejstarších českých knih, kterých velmi litoval. Tuláci a světem jdoucí přespávali často na Podhorách.

Matka výměnkářky Anna, roz. Vrbovcová, z Nedvězí č. 4 část dvora – byla dcerou panského šafáře. Budova je zděná, chlévy, stodola a komory dřevěné. Hospodářství celé kol stavení, zahrada, louka i pole v jednom kuse, takže říkali sousedé, že „Podhorský“ nepotřebuje Vlach (podložka pod pluh a brány). Počátek hospodaření Augustýna Dvořáka a jeho ženy Petronily, ač oba přičinliví, byl velmi těžký. Byla tu zadluženost zaviněná lehkomyslností a alkoholem, když hospodáři dřívější více než polí hleděli si vysedávání v hospodách a v nedvězím pivovaře. Měli málo dobytka, nestačili hnojit pole, nechávali úhorem ležet, i co oseli, seli pozdě, takže pole zarůstala pýrem, málo rodila a rodině často se nedostávalo na živobytí. Příchodem Augustýna Dvořáka začaly se poměry zlepšovati. Leč krátká jeho vláda, zaviněná smrtí v Itálii, zanechala zase vdově jeho starost o celé hospodářství, které vedla až do předání svému synu Arnoštovi. Z úředních knih se dovídáme: Postupní smlouvou postoupili manželé Josef Zíma a Anna Zímová hospodářství Tomáši Jiráskovi a Anně Jiráskové dne 29. 3. 1862. Anna Jirásková byla dcera Zímových. Tomáš † 1905, Anna † 1931. Manželé Jiráskovi postoupili majetek 29. 5. 1900 manželům Augustínu Dvořákovi a Petronile (roz. Jiráskové), každému polovicí. Dne 18. 9. 1929 zdědil polovinu po otci Arnošt Dvořák, který se v r. 1932 oženil s Marií, roz. Stehlíkovou z Chrášťan, které tchýně Petronila svoji polovici postoupila. Tito zůstali bezdětní. Při přesídlení obce odstěhovali se v srpnu 1942 do Chraštiny č. p. 39, p. Záhoří u Písku, kde najali hospodářství. Lesu nad hospodářstvím říká se Podhorák. Meze za chalupou podél cesty k Rabyni patří k poli ve „Starém Loutí“. Původní stavba celá dřevěná, obytné stavení postaveno pak v r. 1878.

Na Rabyni /Na sadu čp. 10

Domek ten postaven byl co součást hospodářství Kubíčkova statku proto, by druhorození synové mohli býti vedeni co samostatní hospodáři a nemuseli konati vojenskou službu. Byl jen o několik roků mladší než dům čp. 7. Co kolem r. 1800

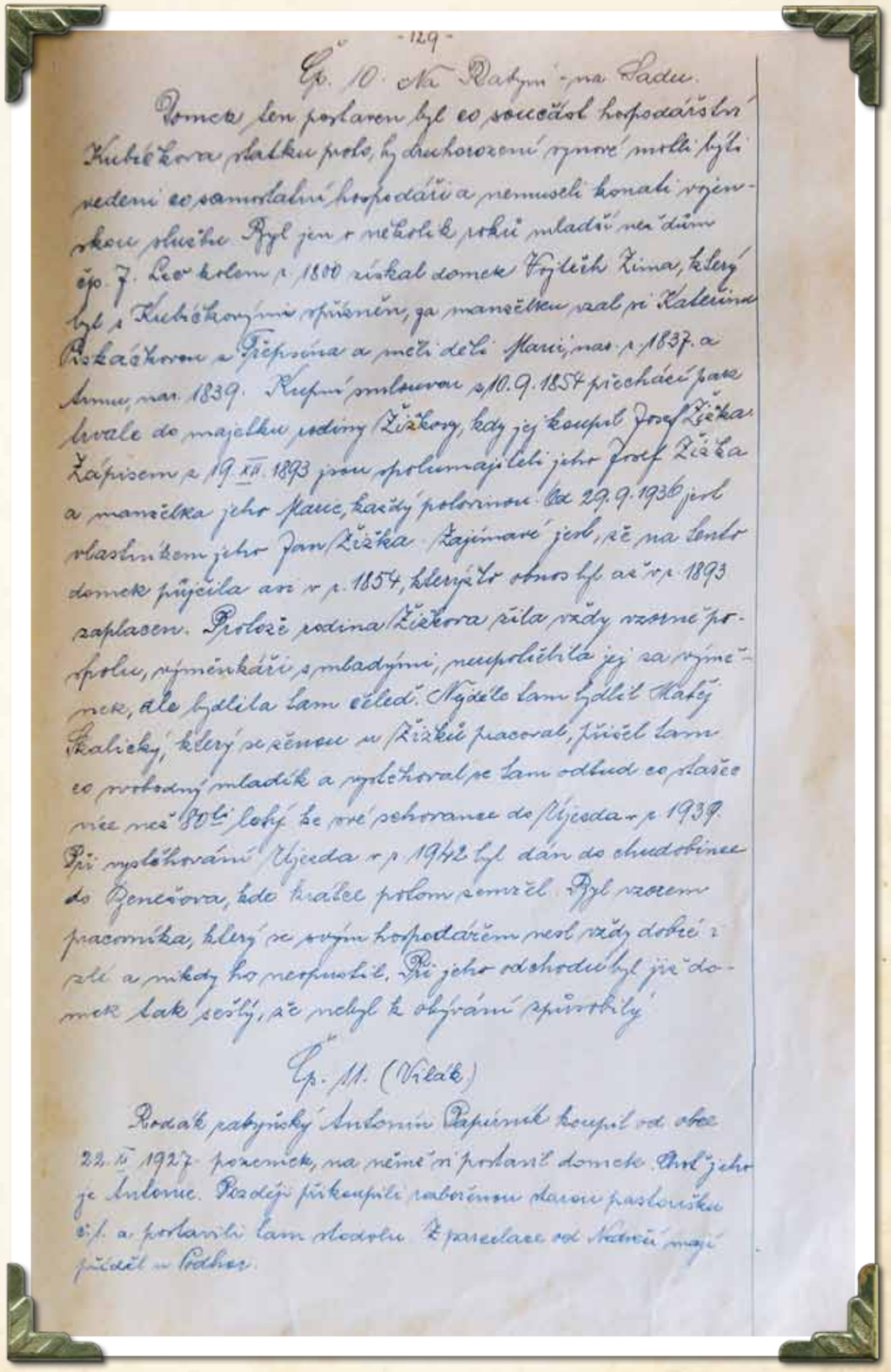

-129-

Čp. 10. Na Rabyni - na Sadu.

Domek ten postaven byl co součást hospodářství Kubíčkova statku proto, by druhorození synové mohli býti vedeni co samostatní hospodáři a nemuseli konati vojenskou službu. Byl jen o několik roků mladší než dům čp. 7. Co kolem r. 1800 získal domek Vojtěch Zíma, který byl s Kubíčkovými příbuzný, za manželku vzal si Kateřinu Piskáčkovou z Třepsína a měli děti Marii, nar. r. 1837, a Annu, nar. 1839. Kupní smlouvou z 10. 9. 1854 přechází pak hvale do majetku rodiny Žižkovy, kdy jej koupil Josef Žižka. Zápisem z 19. XII. 1893 jsou spolumajiteli jeho Josef Žižka a manželka jeho Marie, každý polovinou. Ca 29. 9. 1936 jest vlastníkem jeho Jan Žižka. Zajímavé jest, že na tento domek půjčila asi v r. 1854, kterýžto obnos byl až v r. 1893 zaplacen. Protože rodina Žižkova žila vždy vzorně pospolu, výměnkáři s mladými, nepohlížela jej za výměnek, ale hleděla tam vždy. Nějaký čas tam bydlil Matěj Skalický, který se ženou u Žižků pracoval, přišel tam co svobodný mladík a vyučil se tam odbud co kovář. Nyní již 80ti letý bydlí se svou rodinou v Újezdě u Písku. Při vystěhování Újezda z r. 1942 byl dán do chudobince do Benešova, kde krátce potom zemřel. Byl vzorným pracovníkem, který se svým hospodářem nesl vždy dobře a slušně a nikdy ho nepouštěl. Při jeho odchodu byl již domek tak sešlý, že nebyl k obývání způsobilý.

Čp. 11. (Vilák)

Rodák pabýnský Antonín Papírník koupil od obce 22. V. 1927 pozemek, na němž si postavil domek. Rok jeho je Antonín. Později přikoupili zaboření dávou pastvinku č. p. a postavili tam stodolu. Z parcelace od Rabyně mají přídě v Rabyni.

získal domek Vojtěch Zima, který byl s Kubíčkovými spřízněn, za manželku vzal si Kateřinu Piskáčkovou z Třepsína a měli děti Marii, nar. 1837 a Annu, nar. 1839. Kupní smlouvou z 10. 9. 1854 přechází pak trvale do majetku rodiny Žižkovy, kdy jej koupil Josef Žižka. Zápisem z 19. XII. 1893 jsou spolumajiteli jeho Josef Žižka a manželka jeho Marie, každý polovinou. Od 29. 9. 1936 pak vlastníkem jeho Jan Žižka. Zajímavostí jest, že na tento domek půjčila asi v r. 1854, kterýžto obnos byl až v r. 1893 zaplacen. Protože rodina Žižkova žila vždy vzorně pospolu, výměnkáři s mladými, neupotřebila jej na výměnek, ale bydlila tam čeleď. Nejdéle tam bydlel Matěj Skalický, který se ženou u Žižků pracoval, přišel tam co svobodný mladík a vystěhoval se tam odtud, co stařec více než 80letý ke své schovance do Újezda v r. 1939. Při vystěhování Újezda v r. 1942 byl dán do chudobince do Benešova, kde krátce potom zemřel. Byl vzorem pracovníka, který se svým hospodářem nesl vždy dobré i zlé a nikdy ho neopustil. Při jeho odchodu již domek tak sešlý, že nebyl k obývání způsobilý.

„Vilák“ čp. 11

Rodák rabyňský Antonín Papírník koupil od obce 22. XI. 1927 pozemek, na němž si postavil domek. Choť jeho je Antonie. Později přikoupili rozbořenou starou pastoušku č. 1 a postavili tam stodolu. Z parcelace od Nedvězí mají příděl u Podhor.

„Uzenka“ čp. 12

Trhovou smlouvou z 22. 5. 1922 koupili manželé Antonín Dvořák a Anežka pozemek na Rabyni a postavili na něm obytný domek. Říkají tam u Uzenků, ježto Dvořák byl vyučen řezníkem a uzenářem. Jeho žena je rozená Kubásková z Loutí. Mají příděl polí z parcelace ode dvora v Nedvězí u Podhor.

U Kunešů čp. 13

Majitel Kuneš Jan s manželkou Barborou, roz. Dvořáková z Nedvězí (fořtovna), zakoupil pozemek od Žižků u křížku a postavil si tam domek.

Živil se prací v lesích, u rolníků a na silnici u řeky. Měl tři děti: Miloslava, Jaroslava a Josefa.

Čp. 14

Od č. 7 koupil pozemek stavitel V. Zeman z Prahy, postavil tam vilku a prodal ji v r. 1939 profesoru Šestákovi z Prahy.

Čp. 15

Od dětství byl u Žižků na Rabyni vychován Tomáš Langer, syn pekařského mistra z Prahy. Nebyl úplně zdráv, tělesná vada – pokřivení páteře – vadilo mu při konání těžké práce. Když dorostl, poznal se u Žižků s Alžbětou Křikavovou z Prahy, stiženou stejným neduhem. Oženil se s ní, od Žižky zakoupili pod Rabyní v lese část pozemku, na němž v r. 1933 postavili prozatímní dřevěný weekend (viz obrázek v pravo). V r. 1934 zavedli si tam prodej láhvového piva, v r. 1935 získali trafiku a postavili definitivní obydlí o pěti místnostech, kde slavnostně 11. 5. 1935 začínali obchodovat. Co jim osud ubral na těle, to jim přidal na duchu, oba byli podnikaví, vytrvalí, zejména paní Langrová skoupila od selek a chalupnic vše, co se dalo, a zase v sobotu a v neděli pražským výletníkům s výdělkem prodala. Nelitovala práce a její zahrádka u domku byla velmi pěkná, zelenina se jí dařila, zejména česnek, a měla ho tolik, že jej odprodávala. Dařilo se jim pěkně a byli by si i jmění dodělali, kdyby byli nemusili v září 1942 přesídlit. Přestěhovali se do Přestavlk, kde pí. Langrová v únoru 1943 zemřela. Byla nejmenší provdaná žena v obci i v okolí.

Čp. 16

Vedle č. 14 postavil týž stavitel V. Zeman z Prahy druhou vilku zděnou a prodal ji prof. Nachtigalovi z Prahy v r. 1941.

Čp. 17

Třetí dřevěnou vilku postavil stav. V. Zeman.

Dřevěná vilka stavitele Zemana

Loutí

čp. 1

Svobodnický dvůr po nedvězském dvoru co do velikosti největší usedlost. Stejně jako ostatní dvory měnil i on často majitele. Po roce 1800 je v držení Aloise Lakingena a jeho choti Josefy. Rodina ta měla tři děti: Ludmilu, Karla a Emilii. V r. 1868 v obecním rejstříku daňovém jest zanesen majitel Dr. František Fiebr. Ten platil u obce v únoru 1868 daně gruntovní 21.50 zl, v dubnu gruntovní 5 zl, v červnu gruntovní 20 zl, vyvazovací fond a zemský fond 8/6 1868 10 zl, v říjnu gruntovní 25.90 zl, v prosinci 29.97 zl, ze stavení 9.50 zl, vyvazovací a zemský fond 11.16 zl a gruntovní (doplatek) 45 zl. Zaplatil tudíž za celý rok 186 zl a ½ kr, což jest 172 K a 1 h. V roce 1869 ještě v únoru platil Dr. Fr. Fiebr v obci daň gruntovní 24.74 zl a ze stavení daň třídní 10.27 ½ zl, celkem 35.02 zl, což jest nyní 70 K 4 h.

Dne 31. I. 1873 je již majitelem dvora Josef Stoma a 30. 3. 1873 polovici vlastní jeho manželka Alžběta, rodem Hořčicová z Dol. Slivna. Statkář Stoma byl pravým typem agrárníka. Veliký postavou, silný, hřmotný hlas a dobrý hospodář. Vždy prosadil svoji vůli a nesnesl odporu. Jeho žena byla mírná, klidná i k žebrákům vlídná a ti o ní říkali, že jest pravým andělem vedle svého muže. Měli 7 dětí: Alexandr, od narození slepý, Josef, ministerský rada v Praze, Václav, bankovní ředitel v Praze a majitel panství Žehušic u Čáslavě, Bedřich, zemřel za I. světové války, Oto, nynější majitel, dcera Amalie, provdána za radu vrchního zemského soudu Lošana v Brně a Marii. Statkář Stome byl bratrem známého tehdy pražského boháče Stomeho v Praze-Žižkově na Pražačce. S Amalií a Václavem byli jsme spolužáci ve škole – Újezdě.

Když v r. 1918 Josef Stome zemřel, zdědil po něm jeho polovici dvora syn Oto. Když se pak ženil, vzal si za choť Marii, roz. Platilovou z Neveklova, byla polovina tchýnina zápisem z 23. XI. 1924 na ní převedena. Mají 2 synky. Oto Stome statek v r. … pronajal, sám přijal místo ústředního ředitele panství žehuňského, majetku to bratra Václava. Pro tuto funkci má plné vzdělání školské a praktické. Pokud byl v Loutí, byl i veřejně činným, jsa členem obecního zastupitelstva a náměstkem starosty. Povahově spíše po matce. Stejně milou jest jeho choť. Ve statku bývaly 2 páry koní, 2 páry tažných volů, 15 až 20 kusů hovězího dobytka, vzorný chov vepřů, nespočetně drůbeže – husí, kachen, krůt, slepic, perliček a holubů. Naproti dvoru rybník byl plně zarybněn. Lesy dávaly množství dřeva, takže uhlím se netopilo. Hospodářské stroje brzy byly použity a využity a tak úroda byla vždy pěkná. Na polích a v lesích nebylo nikdy nouze o zajíce, divoké králíky, bažanty a koroptve. V r. 1763 byl dvůr povinen před poutí v Netvořicích dodávati do farní kuchyně 2 dospělá kuřata, 15 vajec a 5 liber tvarohu (2 ½ kg), faře v Újezdě na pouť 2 libry másla, 4 libry hrách a pecen chleba každoročně. Stomové byli dobří hospodáři, ale i znamenití střelci. V roce 1942 byl nájemcem dvora Jakub Zeman, rodák z Moravy, výborný hospodář, který v září t. r. nepřesídlil, ale zůstal v Loutí co správce dvora, když i deputátníci zůstali.

U Svobodů / Žižků čp. 2

Jedním z nejstarších rodů v Loutí je rodina Žižkova, které patřilo a patří čp. 2. Chalupa byla chalupou svobodnickou, nerobotovala a neodváděla různé dávky. Až ve farní kronice, v matrice křtů, čteme, že dne 30. 9. 1691 oženil se Tomáš Žižka, syn Tomáše Žižky ze vsi Loutí, prvé svobodný, nyní poddaný panství hostěradickému s Marií Kubíčkovou, dcerou Jana Kubíčka z Rabyně.

Dne 2. XI. 1692 se jim narodila dcera Kateřina, dne 10. I. 1694 syn Pavel, dne 29. 5. 1695 dcera Anna a dne 22. 7. 1696 dcera Mandelina. Mladší bratr hospodářův Matouš žil se ženou Annou a dětmi Tomášem a Václavem nějaký čas u bratra v Loutí, pak se přestěhoval do Podlešan. – Kmotry dětem Tomáše Žižky a Marie byli J. Bláža, sedlák z Teletína (statek později Járkův, pak Heřmanův) a sládek A. Neplecha z Nedvězí. Rod Žižkův udržel se posud. Když došlo u nás k utužení poddanství, došlo i na rodinu Žižkovu a snad i účast na rebelii na Neštětické hoře nebyla jednomu jejímu členu zapomenuta a tak chalupa zbavena výsad. Proto také se tam dříve a až do našich časů říkalo „u Svobodů“, třeba již zvláštních svobod neměli. Po roce 1800 jsou majiteli Jan Žižka s manželkou Marií, roz. Hubičkovou z Luhu č. 6. Jejich děti: Martin, Anna, Václav, Petr. Po nich zdědil majetek syn Martin 16. X. 1845 s chotí Kateřinou a dne 24. 11. 1877 postupují majetek synu Josefovi a jeho manželce Alžbětě a stanoví si výměnek. Po nich dědí syn Václav s chotí Boženou každý polovinu. Po smrti Václava Žižky dědí jeho polovinu syn František a druhou polovinu ponechává si jeho matka Božena. Václav Žižka byl též obecním starostou, od r. 1925 do 1929. V prvé světové válce byl vojínem a legionářem. Na vedlejším obrázku Václav Žižka s manželkou Boženou.

Mladý František Žižka, ač ještě svobodný, zřídil si v Loutí dílnu – strojní zámečnictví, velmi dobře prosperující. Sám má znalost řemesla z dobrých továren, kde nabyl řádných vědomostí. Zamýšlel postaviti velkou dílnu v Blaženicích, při silnici, začal již stavěti, ale nedostavěl. Přišlo přesídlení v r. 1942 a on i s matkou přestěhoval se do Lasovic č. 22, pošta Velký Vacov v Brdech, kde zakoupil objekt

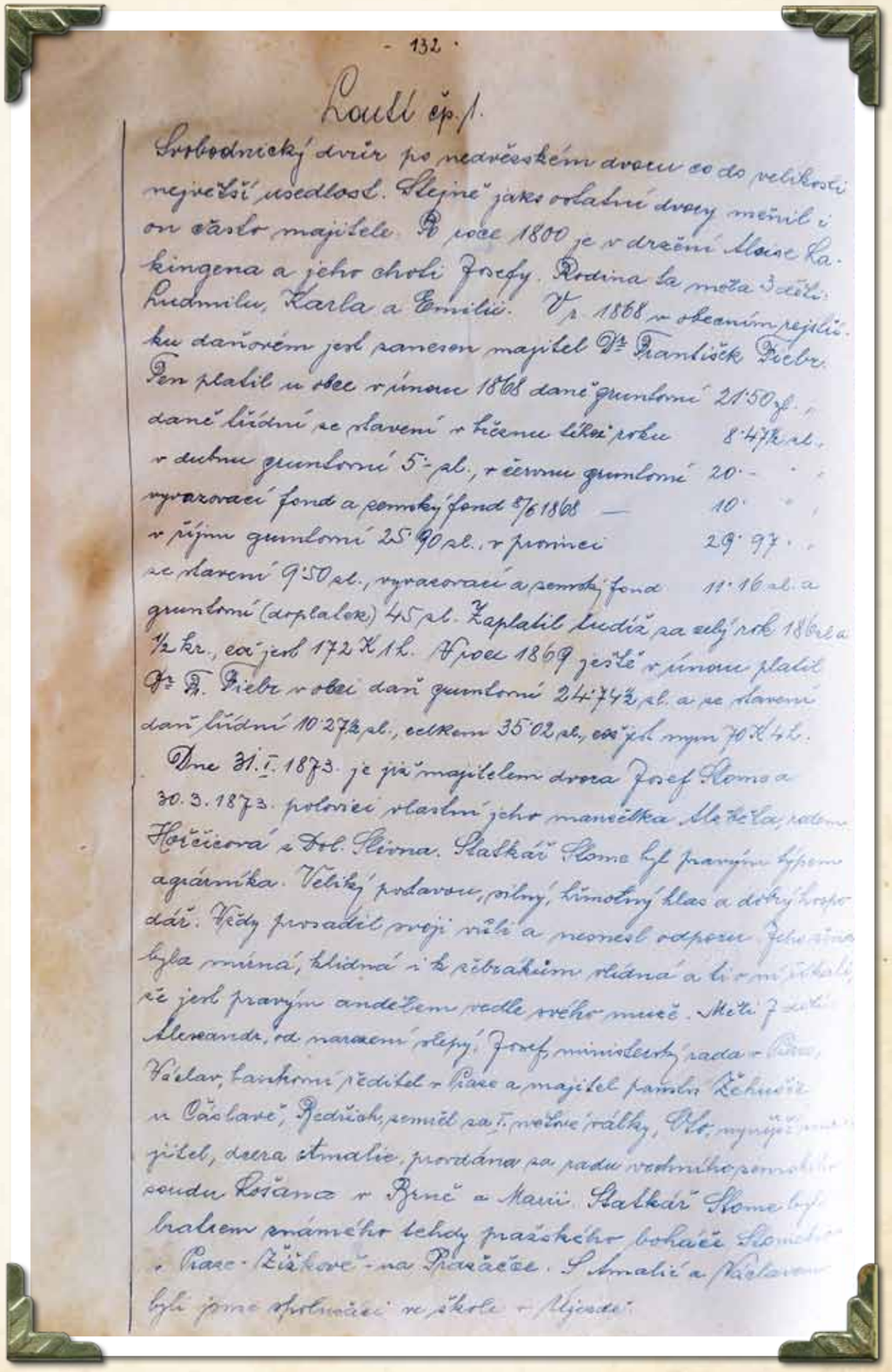
- 132 -

Loutí čp. 1.

Svobodnický dvůr po nedvězském dvoru co do velikosti největší usedlost. Stejně jako ostatní dvory měnil i on často majitele. Po roce 1800 je v držení Aloise Lakingena a jeho choti Josefy. Rodina ta měla 3 děti: Ludmilu, Karla a Emilii. V r. 1868 v obecním rejstříku daňovém jest zanesen majitel Dr. František Fiebr. Ten platil u obce v únoru 1868 daně gruntovní 21.50 zl., daně třídní ze stavení v říjnu téhož roku 8.47½ zl., v dubnu gruntovní 5 zl., v červnu gruntovní 20 zl., vyvazovací fond a zemský fond 8/6 1868 — 10 zl., v říjnu gruntovní 25.90 zl., v prosinci 29.97 zl., ze stavení 9.50 zl., vyvazovací a zemský fond 11.16 zl. a gruntovní (doplatek) 45 zl. Zaplatil tudíž za celý rok 186 zl. a ½ kr., což jest 172 K 1 h. V roce 1869 ještě v únoru platil Dr. F. Fiebr v obci daň gruntovní 24.74½ zl. a ze stavení daň třídní 10.27½ zl., celkem 35.02 zl., což jest nyní 70 K 4 h.

Dne 31. I. 1873 je již majitelem dvora Josef Stoma a 30. 3. 1873 polovici vlastní jeho manželka Alžběta, rodem Hořčicová z Dol. Slivna. Statkář Stoma byl pravým typem agrárníka. Veliký postavou, silný, hřmotný hlas a dobrý hospodář. Vždy prosadil svoji vůli a nesnesl odporu. Jeho žena byla mírná, klidná i k žebrákům vlídná a ti o ní říkali, že jest pravým andělem vedle svého muže. Měli 7 dětí: Alexandr, od narození slepý, Josef, ministerský rada v Praze, Václav, bankovní ředitel v Praze a majitel panství Žehušic u Čáslavě, Bedřich, zemřel za I. světové války, Oto, nynější majitel, dcera Amalie, provdána za radu vrchního zemského soudu Lošana v Brně a Marii. Statkář Stome byl bratrem známého tehdy pražského boháče Stomeho v Praze-Žižkově na Pražačce. S Amalií a Václavem byli jsme spolužáci ve škole – Újezdě.

Louckých

a zřídil strojní dílnu. Byl horlivým sběratelem starožitností a měl v Loutí jednu místnost zařízenou jako malé museum.

Louckých čp. 4

Kdybych byl tázán, co bylo dříve, zda Loutí, nebo jméno Loucký, myslím, že bych nechybil, kdybych řekl, že u obou je stáří stejné. K největším statkům v obci patřil vždy statek Louckých a v každém pokolení vždy přebíral jej syn. Z matrik víme, že Václavu Louckému a jeho manželce Dorotě se nar. 27. II. 1672 syn Martin, dne 5. 2. 1674 syn Adam, později ženat v Netvořicích, dne 23. 2. 1676 syn Jiří a pak ještě 3 dcery. Po roce 1800 jsou vlastníky Jan Loucký s manželkou Annou, rozenou Žižkovou, z Rabyně č. 7. Děti jejich: Jan, nar. 1819, Anna 1827 a Kateřina, nar. 1817. Ta provdala se za Josefa Piskáčka z Chleb č. 10. Potvrzení o držbě statku dostalo se jim od panství lešanského 8. 2. 1838. Jan a Anna postupují statek 5. 7. 1849 svému synu Janu Louckému a vymiňují se výměnek. Ten opět 10. 11. 1890 postupuje statek synovi Josefu Louckému a jeho ženě Petronile. Ti pak 26. XI. 1930 synu Jaroslavu Louckému a jeho ženě Marii, každému polovinou. Bratr jeho Josef, kandidát inženýrství, padl ve světové válce. Jaroslav Loucký nemá zatím mužského potomka, má dceru a tak dosud hrozí rodu zánik po meči. Při přesídlení v r. 1942 přestěhovali se do Poličan u Kutné Hory, kde najali pěkný statek.

Statek Louckých má dobré pole, pěkné lesy a měl dlouho i cihelnu u Podhor. Všichni jeho hospodáři hleděli si jeho zvelebení, což se jim dařilo. I ve veřejném životě pracovali. Jan Loucký byl druhým starostou v obci v létech 1859–1867. Josef Loucký pak od r. 1896 do 1899. Jaroslav Loucký pak členem zastupitelstva až do jeho rozpuštění, do r. 1942. Rod Louckých byl blíže spříznězn s rodem Žižkovým v Loutí, se Stromeckých na Stromči, č. 8 na Stromči bylo pro člena rodu přímo postaveno, s rodinou Žižkovou a Šebkovou na Rabyni, s Váňovými v Újezdě, Louckých v Blaženicích a nebylo snad jediné obce v okolí, kam by se byl člen Louckých do statku nepřiženil nebo neprovdal. V rodě bylo prý vždy více hochů než děvčat. Domek čp. 3 bylo původní obydlí statku, když pak nestačilo, postaveno stavení čp. 4, které slouží hospodářství. Čp. 3 mělo býti obydlím pro výměnkáře. Nikdy k tomu však nedošlo, neboť výměnkáři žili vždy s mladými a velmi dobře se snášeli. Také ženy hospodářů s výměnkáři velmi dobře vycházely a jich si vážily. Všichni členové rodu dožívali se vysokého stáří. Statek odváděl faře v Netvořicích ročně 1 zajíce, 1zl 50 kr a 15 vajec. V rodě zachovali muži nejdéle z obce i okolí starý selský kroj, jelenice – kalhoty, vyšívaný kabát, široký klobouk a vysoké boty. Jako hoch pamatuji se na starého výměnkáře Louckého, jak si v kroji tom hrdě vykračoval do kostela do Újezda. Nikde nenašel jsem zápis, že by statek byl býval svobodnickým, vždy jen

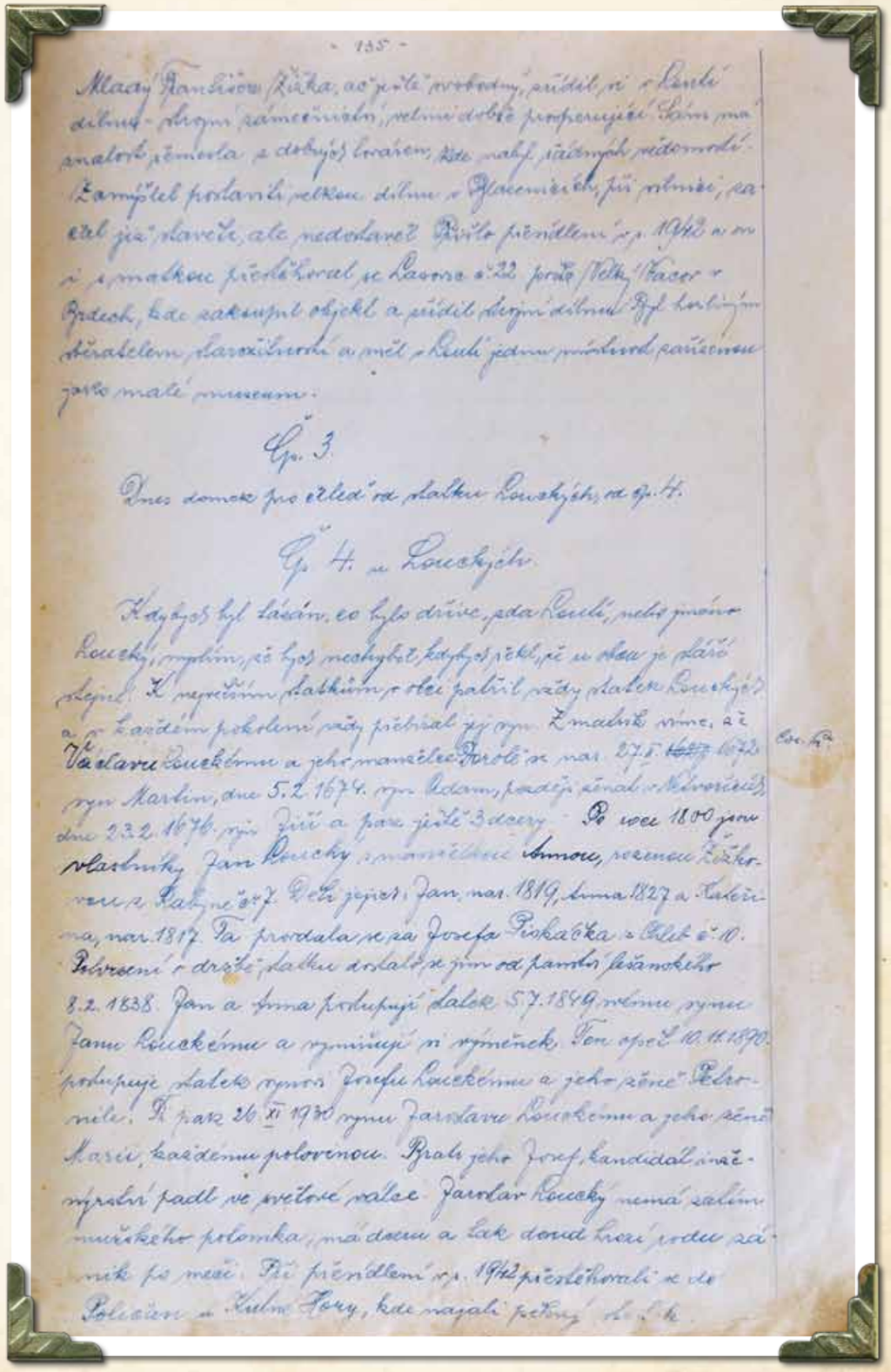

- 135 -

Mlacy Františkov Žižka, ac' prve' vrtbary, přidal si v Rendl dilnu - dlejni zámečnickou, velmi dobře prosperující. Sám ma' znalosti zemeda s dobrým hvarem, dle nabyt různých vědomostí. Zamýšlel postaviti velkou dilnu v Zlaconicích, již vlnici, začal již stavěti, ale nedokončil. Přišlo přerušením r. p. 1918 a on i s malkou přestěhoval se Lazova č. 22 proti Velk. Kacer v Brdech, kde zakoupil objekt a přidal dlejni dilnu. Byl horlivým sběratelem starožitností a měl v Rendl jsme muzeum jako malé museum.

Čp. 3.

Dnes domek pro vdeda na statku Louckých, na čp. 4.

Čp. 4. u Louckých.

Kdybych byl tázán, co bylo dříve, zda Rendl, nebo jméno Loucký, myslím, že bych nechybil, kdybych řekl, že u obou je stáří stejné. K největším statkům v obci patřil vždy statek Louckých a v každém pokolení vždy přebíral jej syn. Z matrik víme, že Václavu Louckému a jeho manželce Dorotě se nar. 27.5. 1672 syn Martin, dne 5.2.1674 syn Adam, později ženat v Netvořicích, dne 23.2.1676 syn Jiří a pak ještě 3 dcery. Po roce 1800 jsou vlastníky Jan Loucky s manželkou Annou, rozenou Žižkovou z Rabyně č. 7. Děti jejich: Jan, nar. 1819, Anna 1827 a Kateřina, nar. 1817. Ta provdala se za Josefa Piskačka z Chleb č. 10. Potvrzení o držbě statku dostalo se jim od panství lešanského 8.2.1838. Jan a Anna postupují statek 5.7.1849 svému synu Janu Louckému a vymiňují si výměnek. Ten opět 10.11.1890 postupuje statek synovi Josefu Louckému a jeho ženě Petronile. Ti pak 26.XI.1930 synu Jaroslavu Louckému a jeho ženě Marii, každému polovinou. Bratr jeho Josef, kandidát inženýrství, padl ve světové válce. Jaroslav Loucký nemá zatím mužského potomka, má dceru a tak dosud hrozí rodu zánik po meči. Při přesídlení v r. 1942 přestěhovali se do Poličan u Kutné Hory, kde najali pěkný statek.

čp. 4

poddaným. Asi jeho majitelé nebyli dobře zapsáni, vždyť měli i účast na Neštětické hoře.

„U Kotcherů“ čp. 5

Původní dřevěná chaloupka, ale svobodnická, prý na ní bylo zapomenuto, a tak měla výsadu. Patřila v r. 1699 Janu Procházkovi a jeho ženě Juliáně, jimž se tu 19. I. 1699 narodil syn Bartoloměj Procházka. V roce 1771 vystavěna v dnešní podobě. Po roce 1800 jest již majitelem Jan Kotchera s manželkou Barborou, roz. Bartáskovou, z Teletína č. 6. V roce 1864 patří již domek s polmi Josefu Růžhovi, rozenému v Blaženicích, a jeho ženě Anně, roz. Žižkové z Rabyně. Ti měli 7 synů. Postoupili vše nejstaršímu synu Antonínovi, nar. r. 1866, a jeho ženě Petronile, roz. Sedlákové z Dalečic, smlouvou z 10. 6. 1895.

Tito měli děti: Josefa, nar. 1896, Václava usedlého v Praze, Marii na Větrově, Anežku v Blaženicích, Růženu v Jílovém. Nejstarší Josef, vyučil se zedníkem, oženil se s Annou, roz. Matějíčkovou z Rabyně. Jejich děti: Jarmila, Milena, nar. 1926, a Vlasta, nar. 1928. K hospodářství patřilo 4 ha polnosti a při parcelaci dvora v Nedvězí přikoupeny 2 ha. Josef a Anna Růzhovi převzali hospodářství 9. III. 1925. I jim se tu dobře vedlo až do povinného přesídlení, do září 1942, kdy přestěhovali se do Jílového, kde najali menší hospodářství.

V Punčochářském Luhu čp. 6

Domek i pozemek od statku Louckých. Snad tu původně měl bydlet lesní hajný. Starších zápisů není. Až 27. 6. 1874 postupuje vdova Marie Hubičková majetek a sobě vyhražuje doživotní užívání bytu. Dne 11. 8. 1889 stává se majitelem ½ Petr Klasňa a polovinou Josefa. Dne 17. II. 1925 jsou zase vlastníky Josef a Anna Klasňovi. Domek je ve stráni, pod Stromčem, u potoka z Loutí k Vltavě. Kdo nezná ta místa, nedovede posoudit, kolik zakusily děti na cestě do školy do Újezda v zimě, kdy závěje sněhu ani dospělý neprošlapal, kam třeba celý měsíc nikdo nepřišel, nebo z jara a na podzim, když musely broditi se rozmoklou cestou strání a loukou k Loutí. To byla od nich oběť, hrdinství. Rodina živila se vypomáháním u Louckých i na Stromči, prací v lesích i prací u řeky. Při stěhování kraje přestěhovali se do Živohouště č. 29, p. Neveklov. Poslední majitel Josef Klasna, který přišel o jednu ruku, živí se čestně obchodem. Kupuje kůže zaječí, králičí, též z krys – pižmovek, peří a zase prodává a dobře se mu daří.

U „Stromeckých“ čp. 7

Patří k největším místům v obci i okolí. Na kopci nad řekou Vltavou, z druhé strany nad Loutím bělají se zdi velikého stavení, daleko viditelného. I jeho pole k Loutí z daleka vidíte. A tento krásný statek nejčastěji v obci měnil majitele. Patřil k polozemanským dvorcům a pak klesl jen na selský statek. Stromeč uvádí se v zápisech již z r. 1331 – viz str. 18 této knihy – ale i pak, kdy majitelem je starý rod Stromeckých. Tak je jisto, že dne 17. 8. 1687 narodil se Stromecký Václav, syn Jiřího a Kateřiny Stromeckých ze Stromče. Kmotry mu byli: Adam Neplecha, sládek z Nedvězí, Matouš Kubíček, sedlák z Rabyně, a Anna Žižková z Loutí. Těmže manželům pak 18. 9. 1689 dcera Ludmila. Za kmotry jí byli: Ludmila Kubíčková z Rabyně, Anna Žižková z Loutí a Adam Neplecha, sládek z Nedvězí. Vedle této rodiny žili tu současně ještě dva mladší bratří, ženatí s manželkami. Tak mladší Stromecký Jan s chotí Dorotou měl dne 11. 12. 1689 dceru Marii, 11. 3. 1691 syna Josefa a 21. 10. 1693 dceru Kateřinu. Nejmadší bratr Václav s manželkou Kateřinou měl 13. 9. 1693 dceru Magdalenu. Kolem r. 1800 již je statek v držení Jana Maška, poddaného Lešanům, a jeho manželky Marie, roz. Bartáskové z Teletína č. 6. Byl dvakráte ženat. Z prvního manželství byly 3 děti. Z druhého dvě: Václav a Anna. Ta se provdala za Jana Červenku a zápisem 8. XI. 1870 převzali statek. Červenkovi provdali druhou dceru Marii za Antonína Šebka ze Všetin a předali jim statek zápisem z 18. 5. 1892. Na statku vázl již takový dluh, že ho manželé Šebkovi nemohli udržet a statek jim ve veřejné dražbě prodán a přiklepnut 3. X. 1898 Františku Kadeřábkovi z Chrášťan za 5550 zl, t. j. 11. 100 K. Kadeřábek odprodal statek 1. 7. 1915 Josefu Šmejkalovi, velkořezníku z Prahy a jeho ženě Františce za 40.000 K. Po jeho smrti zdědila statek 28. XII. 1922 žena jeho Františka a provdala se za Dostála. Dne 31. 12. 1923 prodala statek manželům Josefu a Blaženě Procházkovým z Prahy za 148.000 K. Ti již 18. II. 1925 prodali statek Josefu Šimonovi, úředníku zemské berní správy v Praze, a jeho manželce Kateřině za 140.000 K. Jako se měnili často majitelé statku, kteří sami nehospodařili, tak často se měnili i nájemníci statku. Několik roků měl statek pronajat Václav Jahoda ze Stromče, pak 1. 10. 1925 Bedřich Hudeček ze Včel, okr. Velvary, potom Ptáček, pak Petr Rákosník z Nedvězí a potom nájemce rolník Fr. Kout, který při přesídlení v září 1942 odstěhoval se do Přední Kopaniny č. 205, p. Tuchoměřice. – Výměra statku je 276 měr, z toho 17.3984 ha orné půdy, ostatní louky, lesy a stavební plocha. Statek má studni 28 m hlubokou, bez vody. Při jejím prohlubování zahynul v ní dělník, otráven plyny. Voda dováží se daleko ze studně v loukách. U řeky stávala kovárna, na pozemku statku, za majitele Maška, tam ještě stála a kovář tam koval; kousek zdi se posud zachoval. – Na stráni ke Ždáni jsou zbytky starých zdí – pověst praví, že tam stával hrad Kecovka, pojmenováno od Götze, který zde prý padl a i s jeho vojáky pochován byl ve Ždáni. – Statek měl mnoho krásných lesů. Škoda

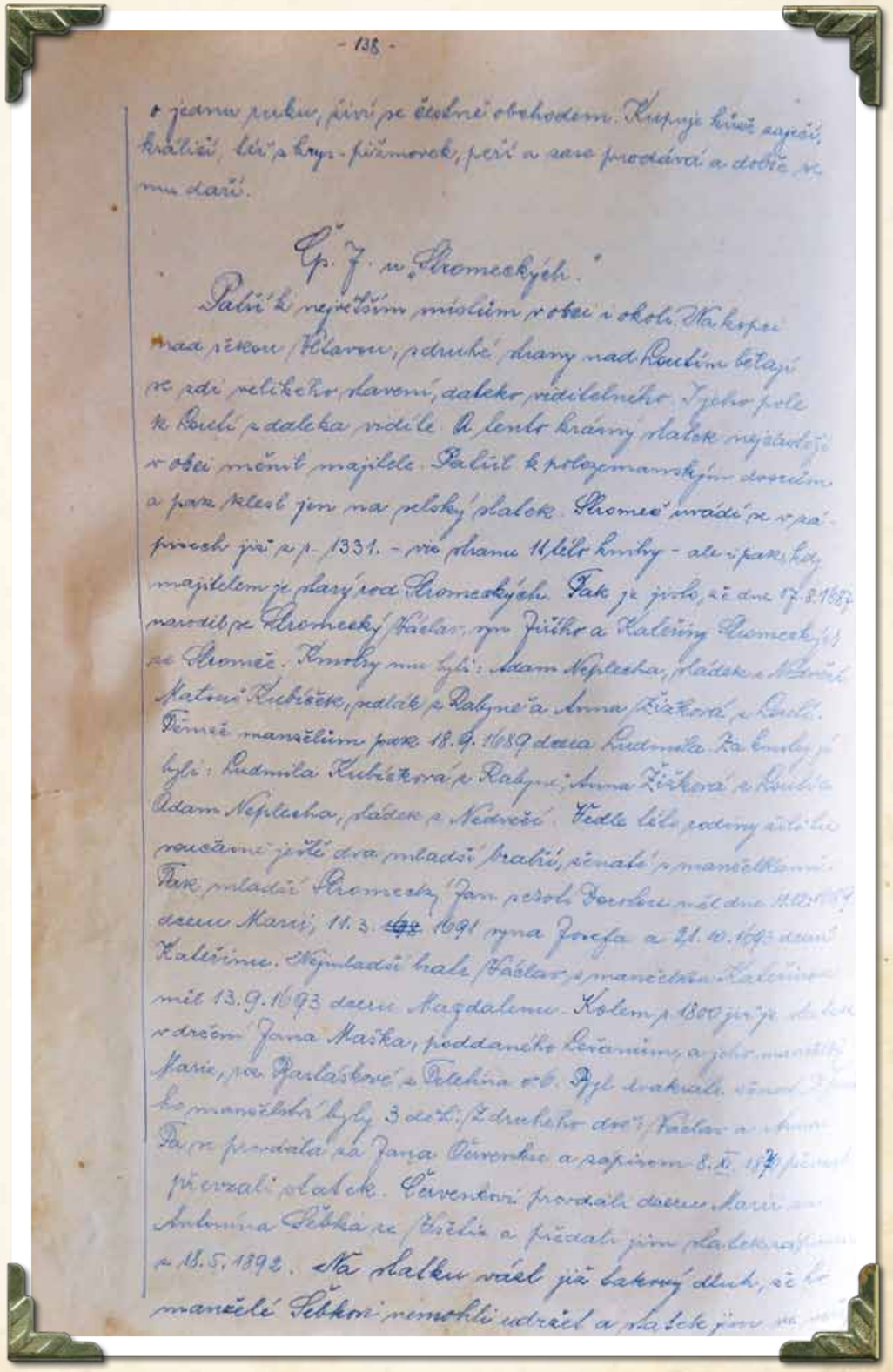
- 138 -

s jeho prodeji, jíví se čestně obchodem. Kupuje kůže zaježí, králičí, též s krys - pižmovek, peří a zase prodává a dobře se mu daří.

Čp. 7. u „Stromeckých“.

Patří k největším místům v obci i okolí. Na kopci nad řekou Vltavou, z druhé strany nad Loutím bělají se zdi velikého stavení, daleko viditelného. I jeho pole k Loutí z daleka vidíte. A tento krásný statek nejčastěji v obci měnil majitele. Patřil k polozemanským dvorcům a pak klesl jen na selský statek. Stromeč uvádí se v zápisech již z r. 1331. - viz strana 11 této knihy - ale i pak, kdy majitelem je starý rod Stromeckých. Tak je jisto, že dne 17.8.1687 narodil se Stromecký Václav, syn Jiřího a Kateřiny Stromeckých ze Stromče. Kmotry mu byli: Adam Neplecha, sládek z Nedvězí, Matouš Kubíček, sedlák z Rabyně, a Anna Žižková z Loutí. Těmže manželům pak 18.9.1689 dcera Ludmila. Za kmotry jí byli: Ludmila Kubíčková z Rabyně, Anna Žižková z Loutí a Adam Neplecha, sládek z Nedvězí. Vedle této rodiny žili tu současně ještě dva mladší bratří, ženatí s manželkami. Tak mladší Stromecký Jan s chotí Dorotou měl dne 11.12.1689 dceru Marii, 11.3. 1691 syna Josefa a 21.10.1693 dceru Kateřinu. Nejmadší bratr Václav s manželkou Kateřinou měl 13.9.1693 dceru Magdalenu. Kolem r. 1800 již je statek v držení Jana Maška, poddaného Lešanům, a jeho manželky Marie, roz. Bartáskové z Teletína č. 6. Byl dvakráte ženat. Z prvního manželství byly 3 děti. Z druhého dvě: Václav a Anna. Ta se provdala za Jana Červenku a zápisem 8. XI. 1870 převzali statek. Červenkovi provdali druhou dceru Marii za Antonína Šebka ze Všetin a předali jim statek zápisem z 18. 5. 1892. Na statku vázl již takový dluh, že ho manželé Šebkovi nemohli udržet a

jen, že někteří majitelé jako Mašek, Červinka a Šebek ve snaze po záchraně statku lesy káceli, dříví prodávali, až lesy téměř vyhubili. Jako hoch nosil jsem otci a děděčkovi oběd do lesa, kde poráželi dříví na palivo, i velmi slabé stromy, tak zvanou kulatinu do metrů na topení. Bylo to asi v r. 1890, kdy metr dříví stál 2zl 50 kr, t. j. 5 K, a za práci měli dělníci klest z poraženého dřeva. Ani to rabování lesů statek nezachránilo.

U Jahodů č. p. 8

Hospodářství postaveno pro druhorozeného syna Louckého z Loutí asi kol r. 1600. Rod Louckých udržel se tu až do r. 1816, kdy k Marii Loucké přiženil se Václav Žáček z Měřína. Měli děti: Josefa, narozeného 1818, Annu, nar. 1821, Václava, nar. 1826 a Jakuba, nar. 1829. Hospodářství převzal Václav z chotí Annou, roz. Hrubínovou z Dalečic. V r. 1844 je spolumajitelkou Dorota Žáčková. Václav a Anna měli 5 dětí: Jana, Tomeše, Josefa, Marii a Annu. Odevzdací listina z 27. 12. 1852 zní na vlastníka Václava a Marii Žáčkovi. Kupní smlouva z 2. 6. 1872 zní na Václava a Annu Žáčkovy. Od Žáčků koupil hospodářství smlouvou z 22. 4. 1886 Václav Jahoda z Neveklova s manželkou Marií, roz. Maškovou z Nahorub, a zapsáni jsou co spolumajitelé. Měli děti: Karla, t. č. na Vraném, Václava, příští hospodář, Marii v Loutí, Jana na Brunšově, Veroniku ve Zvoli, Růženu v Loutí. Starý Jahoda nar. byl v r. 1840 v Neveklově a zemřel na Stromči 30. I. 1927 v 87 létech. Hospodářství zdědil po rodičích syn Václav, nar. 1878 v Neveklově, s manželkou Antonií, roz. Tokovskou ze Skrchleb, podle smlouvy z 20. 5. 1901. I tato rodina má už řadu dětí: Marii, provdanou na Rabyni, Františku, prov. v Praze, Václava, ženat na Brunšově, Růženu, svob. v Bukové, Karel je doma, Jiřina, švadlena v Praze, a Ladislava, strojního zámečníka, svobodného. Výměra při přechodu do majetku Jahodova byla 2 ha 78 a a teprvé přídělem z parcelace od Nedvězí o 2 ha se zvětšila. Původní stavení přestavěno v r. 1868. Vyhořelo v r. 1890 a podruhé 4. 12. 1905 a postaveno vždy v původní podobě. Majitel Václav Jahoda byl na vojně od r. 1915–1919. Prvně v Karpatech, pak na Dněstru, potom na italské frontě, mezi Kukem a Jeleníkem, ve vsi Deskla na Soči zajat při XI. ofensívě v r. 1917 a importován do Milána a na ostrov tsinasi do r. 1918. Pak vstoupil do legií a v r. 1919 byl ještě v bojích na Slovensku. Vrátil se zdráv. Je dobrým hospodářem, hlavně dobytkaření mu vynáší. Po několik roků měl najatý i statek Stromeckých č. 7. Při přesídlovací akci v září 1942 pronajal si menší hospodářství ve Starém Kníně č. 26, p. Nový Knín. I tam odtud za krátko musil přesídliti, ježto objekt byl určen k jinému účelu. Chalupa č. 8 byla čas chalupou svobodnickou.

U Vávrů čp. 9

Chalupa přímo pod statkem č. 7, od něhož také byla postavena. Časem, když statek postavil si nové budovy a chalupu, více nepotřeboval, ji prodal. Kdo byl prvním jejím majitelem, nevíme, ale soudí se, že Vávra, po němž až dosud se chalupa jmenuje. Kol r. 1800 jest majitelem Jan Papírník, poddaný Lešanům s manželkou Annou z Nahorub. Děti jejich: Magdalena, nar. 1815, Vojtěch 1817, Jan 1819 a Josef, nar. 1821. Jan Papírník postoupil chalupu 21. X. 1847 synu Vojtěchovi, ten opět synu Vojtěchovi a jeho manželce Marii, roz. Hrejzkové z Královské dne 28. I. 1882. Ti měli děti: Marii, Josefa a Anežku. Dcera Marie provdala se za Matěje Šmejkala, jímž domek připsán 5. 6. 1920. V roce 1923 byl domek prodán ve dražbě a vydražil jej 28. 6. 1923 Jan Kadeřábek z Blaženic. Ten jej prodal 20. III. 1924 Vojtěchu Radovi, který měl za ženu Marii po Vojtěchu Papírníkovi a zase postoupil jej smlouvou ze 7. 3. 1927 Františku Radovi, který byl hajným v Háji u Netvořic. Na odpočinku bydlil na Stromči. Při přestěhování zůstal tam co lesní hajný.

V „Kotrmelci" č. p. 10

Domek od čp. 1 v Loutí. Byl daleko ode dvora a bydleli v něm deputátníci. Snad více než 25 let tam bydlil kočí Loudil. Od Stomeho převzal domek rada vrchního zemského soudu v Brně Lošan, manžel sestry Stomeho Amalie. Na domku přistavěl patro, zřídil z něho pěknou vilku, v níž co pensista se ženou bydlil. Při přesídení v září 1942 odstěhoval se do Vlastnice č. 3 p. Verda u Čáslavi.

Čp. 11

Deputátní domek Stomův, v němž žila čeleď.

Čp. 12

V Loutí zakoupil si místo a hospodářský domek na něm postavil Josef Holub, rodilý z Porostliny u Slap, vyučený krejčí. Ženat je s Růženou Jahodovou ze Stromče. Vedle krejčování hospodaří na 1 ½ ha polí z přídělu ode dvora v Nedvězí a na připachtovaných pozemcích od Louckých a od Žižků. Mají 2 děti: Antonína a dceru Slávku. Majetek má společný se ženou a zaknihován 3. III. 1927. Při přesídlovací akci zůstal v Loutí co lesní dělník, potom byl přemístěn do Jablonné a pak sám se přestěhoval na Skalici. (Za řekou proti Himdům).

Starostové obce:

Po zrušení úřadu rychtářského a zavedení úřadu starostenského byli v obci starosty:

Od r. 1856–1859 Jan Žižka, Rabyň č. 7
1859–1867 Jan Loucký, Loutí č. 4
1867–1870 Josef Žižka, Rabyň č. 7
1870–1888 Jan Zvelebil, Nedvězí č. 6

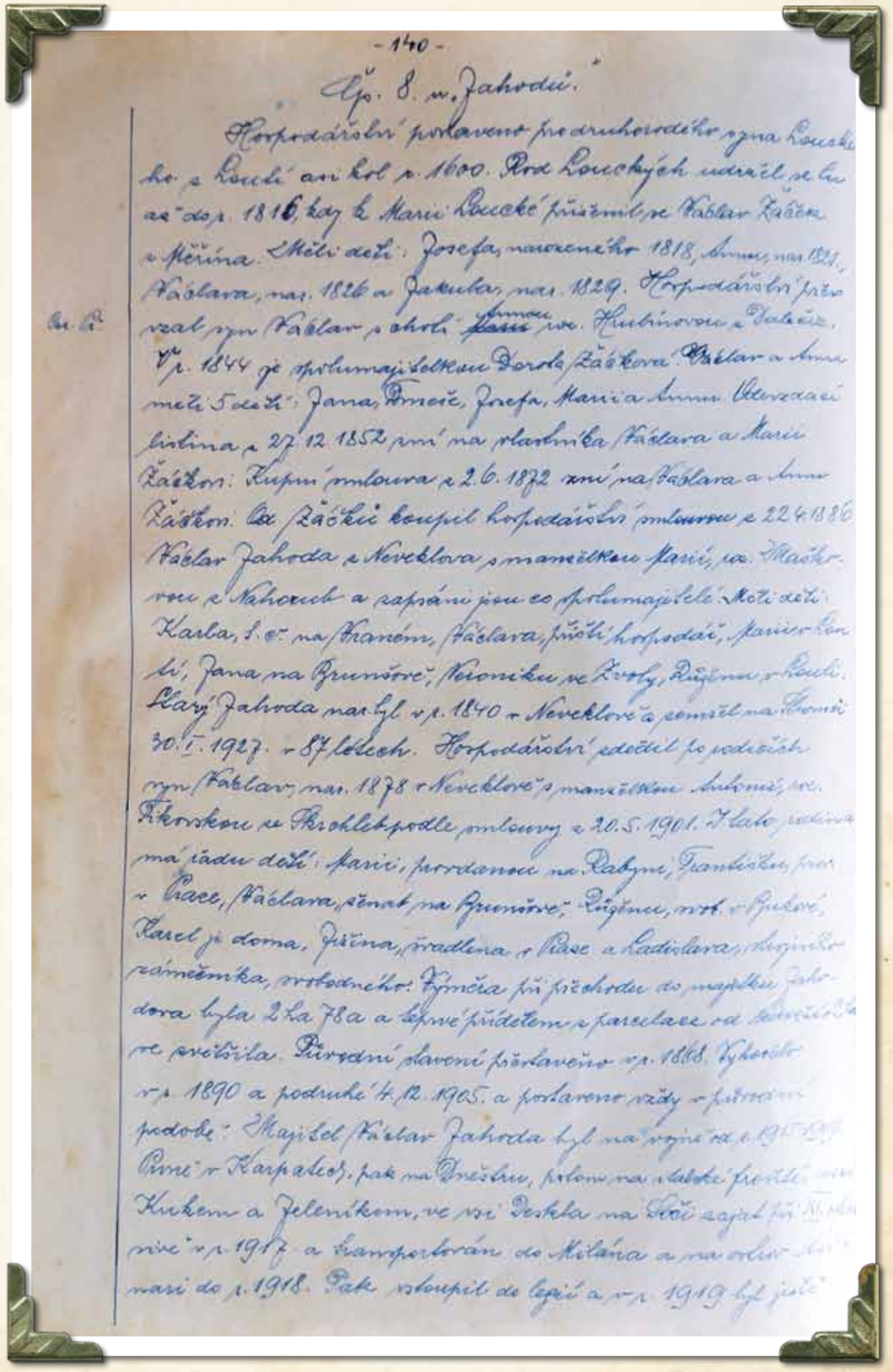

- 140 -

čp. 8. u Jahodů.

Hospodářství postaveno pro druhorozeného syna Louckého z Loutí asi kol r. 1600. Rod Louckých udržel se tu až do r. 1816, kdy k Marii Loucké přiženil se Václav Žáček z Měřína. Měli děti: Josefa, narozeného 1818, Annu, nar. 1821, Václava, nar. 1826 a Jakuba, nar. 1829. Hospodářství převzal syn Václav z chotí Annou, roz. Hrubínovou z Dalečic. V r. 1844 je spolumajitelkou Dorota Žáčková. Václav a Anna měli 5 dětí: Jana, Tomeše, Josefa, Marii a Annu. Odevzdací listina z 27. 12. 1852 zní na vlastníka Václava a Marii Žáčkovi. Kupní smlouva z 2. 6. 1872 zní na Václava a Annu Žáčkovy. Od Žáčků koupil hospodářství smlouvou z 22. 4. 1886 Václav Jahoda z Neveklova s manželkou Marií, roz. Maškovou z Nahorub, a zapsáni jsou co spolumajitelé. Měli děti: Karla, t. č. na Vraném, Václava, příští hospodář, Marii v Loutí, Jana na Brunšově, Veroniku ve Zvoli, Růženu v Loutí. Starý Jahoda nar. byl v r. 1840 v Neveklově a zemřel na Stromči 30. I. 1927 v 87 létech. Hospodářství zdědil po rodičích syn Václav, nar. 1878 v Neveklově, s manželkou Antonií, roz. Tokovskou ze Skrchleb, podle smlouvy z 20. 5. 1901. I tato rodina má řadu dětí: Marii, provdanou na Rabyni, Františku, prov. v Praze, Václava, ženat na Brunšově, Růženu, svob. v Bukové, Karel je doma, Jiřina, švadlena v Praze, a Ladislava, strojního zámečníka, svobodného. Výměra při přechodu do majetku Jahodova byla 2 ha 78 a a teprvé přídělem z parcelace od Nedvězí o 2 ha se zvětšila. Původní stavení přestavěno v r. 1868. Vyhořelo v r. 1890 a podruhé 4. 12. 1905 a postaveno vždy v původní podobě. Majitel Václav Jahoda byl na vojně od r. 1915–1919. Prvně v Karpatech, pak na Dněstru, potom na italské frontě, mezi Kukem a Jeleníkem, ve vsi Deskla na Soči zajat při XI. ofensívě v r. 1917 a importován do Milána a na ostrov tsinasi do r. 1918. Pak vstoupil do legií a v r. 1919 byl ještě

1888–1892 Jan Šebek, Rabyň 2
1892–1896 Josef Zvelebil, Nedvězí č. 6
1896–1899 Josef Loucký, Loutí č. 4
1899–1919 Josef Žižka, Rabyň č. 7
1919–1920 správní komise
1920–1925 Josef Novák, Nedvězí č. 16
1925–1929 Václav Žižka, Loutí č. 2
1929–1936 Alois Přeučil, Nedvězí č. 18
1936–do září 1942 Jan Žižka, Rabyň č. 7

První starosta Josef Žižka až do března 1869 podpisuje se: Jos. Žižka, představený. Od dubna 1869 pak pod každým jeho podpisem jest již: starosta. Obec sama vybírala všechny daně a odváděla je bernímu úřadu v Neveklově. Seznamy byly krasopisně, pečlivě psány a berní úřad potvrzoval je až do února 1869 německy, od března téhož roku pak česky. Odměna prvních starostů byla ročně 6 zl, t. j. 12 K, za cestu do Neveklova 22 kr., t. j. 44 haléřů. Zajisté, že první starostové na své hodnosti nevydělali.

Od války k válce, těžká léta po osvobození

Léta ubíhala, v obci i okolí vše šlo stejným tempem, hospodářství se dařilo, rány ze světové války pomalu se zacelovaly a každý se těšil na lepší časy. Leč neštěstí nechodí po horách, ale po lidech. V září roku 1938 rozhodl se vůdce německé Říše Adolf Hitler rozšířiti moc svou na úkor sousedních států, zejména Slovanů. Již dříve obsadil Porúří a Rakousko, v říjnu 1938 české pohraničí, tzv. Sudety, a vystěhoval tamodtud český lid. Ten přesídlil do vnitřního českého území, zanechav tam veškerý svůj majetek. Ani to mu nestačilo. Dne 15. března obsazuje zbytek České republiky, ruší ji a zřizuje tzv. Protektorát.

Mezi těmi, kdo se ze Sudet museli vystěhovat, byl i kronikář této obce. Hitlerovi a jeho hordě nestačí vyhnání Čechů ze Sudet, ale sahá i na majetek českých občanů v protektorátě, zabavuje jej a vystěhovává celé české kraje. Jeho vojáci SS ničí tu majetek, rozbíjejí budovy, vypalují obce, vraždí muže, ženy i děti nebo je odvádějí do koncentračních táborů. A v té době dochází i na náš kraj. V březnu 1942 jsou vydány vyhlášky, že obce Šlemí, Hradištko, Brunšov, Třebsín, Krňany, Teletín, Vysoký Újezd, Nedvězí, Rabyň, Stromeč, Loutí, Měřín, Jablonná, Blazenice, Dalešice, Lhota, Tuchyň, Větrov, Maskovice, Lešany, Březany, Vensov, Hostěradice, Rakousy a levý břeh Kamenného Přívozu musí se do 14. září 1942 vystěhovati z těchto obcí. V Netvořicích zřízena osidlovací komise, později i v Újezdě, která měla být nápomocná opatřovati vypovězeným náhradní hospodářství, živnosti a obchody. Leč málo bylo těch, kterým něco opatřila, zpravidla kdo si něco nenašel sám, ten pohořel. Těmto poškozencům majetek odhadli, dali část peněz a více se o ně nestarali. Ze zdejší obce se pak jeden ztrácel za druhým až na ty, kteří tu zůstali dobrovolně Němcům sloužit. I všichni majitelé chat museli tyto opustit a kraj zůstal mrtvý.

Žalostný byl pohled na stěhující se rodiny, když nakládaly svůj majetek na žebřinové vozy, na auta, když nasedaly pak s dětmi a opouštěly obce. Ženy a děti plakaly a ani otrlí mužové se nestyděli zaslzet. Poslední dvě rodiny stěhovaly se 13. a 14. září – Přeučilova a Vrňákova. Všichni v obci museli vyčistiti místnosti, zamésti dvory a odevzdati klíče četníkům v Újezdě. Ti, kteří jeli přes Újezd, zastavili se ještě na hřbitově u hrobu svých drahých, aby jim dali poslední sbohem.

Snad nikdy nebyla újezdská pouť tak navštívena jako v roce 1942. Tehdy připadla na 6. září. Krásný slunný den a všichni dosud zde jsoucí sešli se v kostele, kde sloužila se mše svatá, kázání, na kruchtě hrála lešanská hudba a po mši svaté, která končila písní „Svatý Václave“, hrála hudba na návsi několik národních písní a končila hymnou „Kde domov můj“. Poslední stisk ruky, přátelský polibek a lidi se rozcházeli, nevěděli na jak dlouho, všichni však s nadějí a přáním na brzký návrat.

V Netvořicích zřízena Osídlovací komise, která měla býti nápomocná opatřovati vypovězeným náhradní hospodářství, živnosti, obchody. Leč bylo málo těch, komu co opatřila, zpravidla, kdo si něco nenašel sám, ten pohořel. Těmto poškozencům majetek odhadli, dali část peněz a více se o ně nestarali. Ze zdejší obce pak jeden ztrácel se za druhým až na ty, kteří tu dobrovolně zůstali sloužit Němcům. A tak přesídlili:

Č. 1 Nedvězí: Rákosník do Břehů č. 101 u Přelouče – najal statek
Č. 2 ” Deputátníci musili zůstat – rozkaz!
Č. 3 ” Tichý, hajný – musil zůstat
Č. 4 ” Ratejna zůstala prázdná
Č. 5 ” Moudrý do Městečka u Čerčan – najal hospodářství
Č. 6 ” Zvelebil do Modřan u Prahy – najal hospodářství a povozničil
Č. 7 ” Charvát do Husic č. 4 p. Senohraby – najal hospodářství
Č. 9 ” Tůma do Klečat, p. Veselí n/ Lužnicí ” ”
Č. 8 ” Žižka do Březan u Č. Brodu p. Roztoklady ” ”
Č. 10 ” Vrňák do Vel. Popovic č. 108 ” ”
Č. 11 ” Janák do Záhoří, pak Přestavlk ” ”
Č. 12 ” Neterda do Nov. Knína č. 10 ” ”

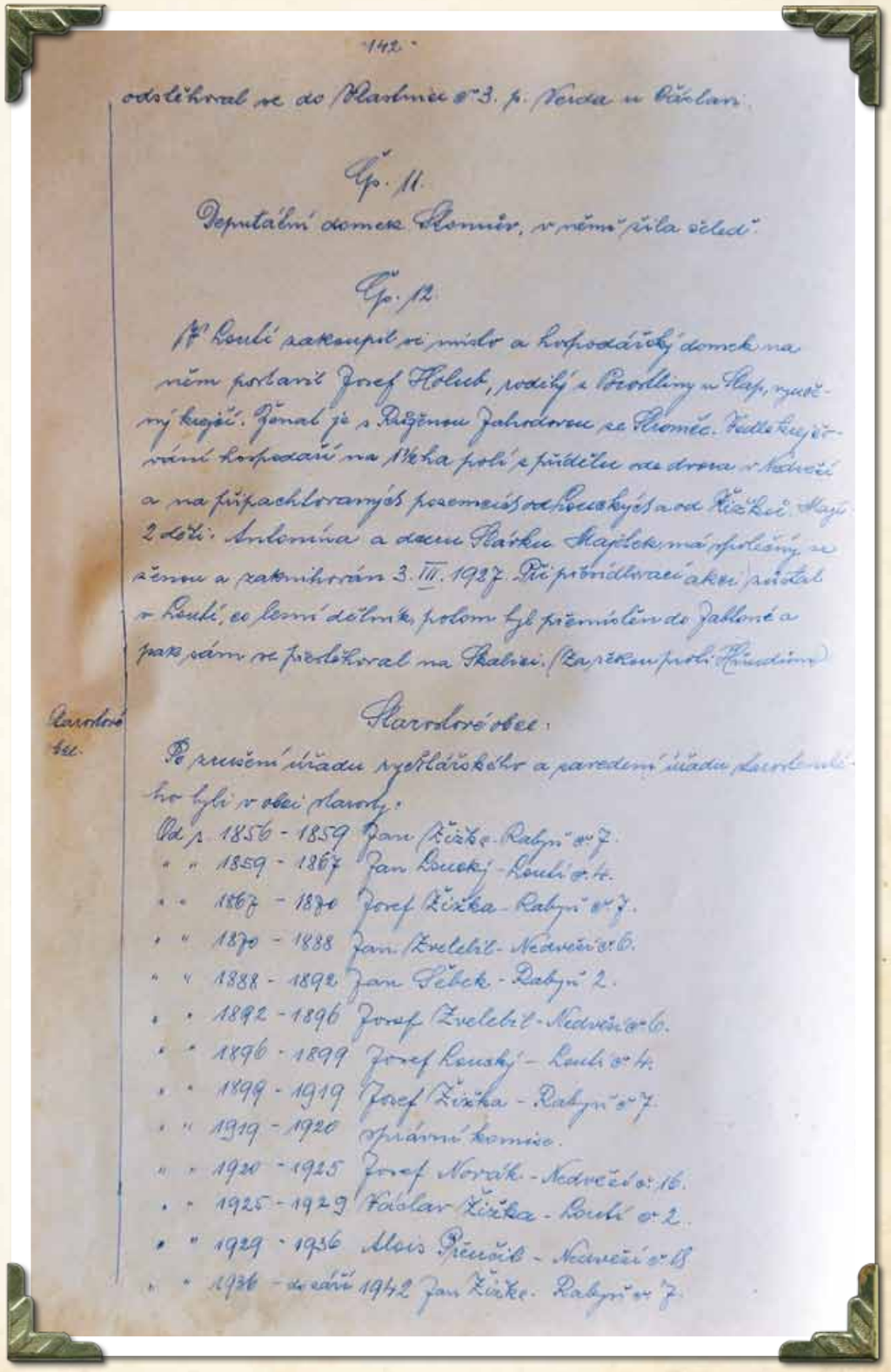

142.

odstěhoval se do Klarlovic č. 3. p. Vrba u Čáslav.

Čp. 11.

Deputátní domek Stromeč, v němž žila vdova.

Čp. 12.

Ve Loutí zakoupil si mlýn a hospodářský domek na
něm postavil Josef Holub, rodilý z Prostřímy u Slap, nyní
v kraji. Ženat je s Růženou Jahodovou ze Stromče. Vedle hos-
podaření hospodaří na 14 ha polí z půdičku ve dvou v Kolovči
a na připachtovaných pozemcích od Přežlí. Mají
2 děti: Antonína a dceru Růženku. Majitel má spálený, se
ženou a zakoupován 3. III. 1927. Při přídělovací akci přišel
o Loutí, co lesní dělník, potom byl přeměřitelem do jablonné a
pak sám se přestěhoval na Skalici (Zapěkný proti Hradišti

Klarlovic
čís.

Starostové obce:

Po převzetí úřadu vyškrtáškách a zavedení úřadu Klarlovic-
ho byli v obci starosty:

Od r. 1856 - 1859 Jan Žižka - Rabyň č. 7.
" " 1859 - 1867 Jan Loucký - Loutí č. 4.
" " 1867 - 1870 Josef Žižka - Rabyň č. 7.
" " 1870 - 1888 Jan Zvelebil - Nedvězí č. 6.
" " 1888 - 1892 Jan Šebek - Rabyň 2.
" " 1892 - 1896 Josef Zvelebil - Nedvězí č. 6.
" " 1896 - 1899 Josef Loucký - Loutí č. 4.
" " 1899 - 1919 Josef Žižka - Rabyň č. 7.
" " 1919 - 1920 Správní komise.
" " 1920 - 1925 Josef Novák - Nedvězí č. 16.
" " 1925 - 1929 Václav Žižka - Loutí č. 2.
" " 1929 - 1936 Alois Přeučil - Nedvězí č. 18
" " 1936 - do září 1942 Jan Žižka - Rabyň č. 7.

Č. 13 ´´ Adam Václav do Ruše č. 2 – p. Slapy ´´ ´´
Č. 14 ´´ Stibůrek do Poříčí n/Sázavou ´´ ´´
Č. 15 ´´ Žižka Jan a František do Borku u Jílové ´´ ´´
Č. 16 ´´ Novák Jar. Do Boru č. 7, p.Božejov u Pelhřimova ´´ ´´
Č. 17 ´´ Buzek Jindř. do Přestavlk č. 78, p. Slapy n/Vlt. ´´ ´´
Č. 18 ´´ Přeučil do Obděnic, p. Lehovice, okr. Sedlčany ´´ ´´
Č. 19 ´´ Petrlík Václav do Hodkovic, p. Dol. Břežany ´´ ´´
Č. 20 ´´ Růžička do Třebenic, p. Štěchovice – najal si byt
Č. 21 ´´ Adam Josef do Holyně, p. Malá Chuchle – najal si byt
´´ ´´ Holický do Záhoří, p. Slapy – ´´ ´´
´´ ´´ Rabe dobrovolně zůstal
Č. 22 ´´ Plecha do Sepekova u Milevska – najal hospodářství a kolářství

Loutí č. 1. Zeman přinucen zůstal
´´ č. 2. Žižka Frant. do Lahvic, p. Vlkov u Hostomic – najal stroj. dílnu
´´ č. 3 a 4. Loucký do Poličan u Kutné Hory – najal hospodářství
´´ č. 5. Růzha do Jílové ´´ ´´
´´ č. 6. Klasna do Živohouště, p. Neveklov ´´ ´´
´´ č. 7. Kout do Přední Kopaniny, p. Tuchoměřice ´´ ´´
´´ č. 8. Jahoda do Nov. Knína – brzy opět odsunut ´´ ´´
´´ č. 9. Rada dobrovolně zůstal
´´ č. 10. Deputátníci musili zůstat
´´ č. 11. Lošan do Vlastnice č. 3, p. Varda u Čáslavi – najal byt
´´ č. 12. Holub – dobrovolně zůstal

Rabyň č. 1. –
´´ č. 2. Šebek do Malčan, p. Nový Knín – najal hospodářství
´´ č. 3. Dvořák do Janoviček č. 1 u Vys. Mýta ´´ ´´
´´ č. 4. Šrámek do Rapašova č. 23 u Kut. Hory ´´ ´´
´´ č. 6. Matějíček do Čímy, p. Nový Knín ´´ ´´
´´ č. 5. Papírník do Přestavlk, pak dobrovolně zpět do Loutí
´´ č. 7. Žižka Jan, starosta do Poličan u Kut. Hory – najal hospodářství
´´ č. 8. Himda Josef do Mokřka, okr. Dobříš
´´ č. 9. Dvořák Arnošt do Chrášťan, p. Záhoří u Písku ´´ ´´
´´ č.10. Zbořeno
´´ č.11. Papírník Ant. do Lipé u Chotilska
´´ č.12. Dvořák do Třebenic, p. Štěchovice
´´ č.13. Kuneš do Borku u Jílové
´´ č.14. Zeman – odešel jako stavitel dobrovolně do Německa
´´ č.15. Langer Tomáš do Slap

Opuštěný kraj zabrali „esesmani“, nejkrutější část německé armády, v kraji cvičili, střídali těžkými děly, rozbíjeli stavení, silnice, vypálili Strážovnu, odvezli vrata od stodol, dvéře od domů a stájí, vytrhali zařízení, které se jim nehodilo, ze sýpek vytrhali podlahy a rozstříleli úplně obec Dalešice. Ti, kteří tu z našich zůstali, byli přestěhováni všichni do Nedvězí, pak na Rabyň, potom část do Loutí a do Jablonné. Obdělávali část pozemků u dvorů, ostatní vše zůstalo ležet pustinou.

Německé úspěchy vojenské stoupaly, Němci obsadili Francii, Belgii, Dánsko, Holandsko, Norsko, Polsko, vnikli hluboko do Ruska, ve spojení s Itálií vedli válku na Balkáně a v Africe o Habeš, připojili se k nim vojensky Japonci, zrádní Slováci a Maďaři a již zdálo se, že nic je ve vítězném postupu nezadrží. Však nastal obrat. Rusové porazili Němce u Stalingradu, hnali je divě zpět, Angličané a Američané vyhánějí je z Afriky, na Balkáně statečně odolává maršál Tito, Francie se bouří, západní mocnosti podnikají invasi na francouzském pobřeží a v Belgii, na Slovensku odboj a tak tlak z obou stran, z východu a západu, obsazuje se Německo, Itálie vzdala se již dříve, je obsazen i Berlín a boj končí se vlastně v Čechách, kde Rusové obsadili část východní s Prahou, Američané západní Čechy s Plzní.

Německá armáda se vzdala a kdo z nich mohl, prchal za hranice. I zdejší kraj ve dnech 5. až 9. května 1945 opustili Němci a naši lidé vraceli se zpět. To, co tu našli, byly jen trosky toho, co tu zanechali. Pole tři roky nikdo neoral, louky nesekal, samý pýr a kopřivy, trní spousty. A přece jeden po druhém vrací se, vrhá se do práce a chce zbudovat vše tak, jak měl dříve. Neláká je ani pohraničí, kde mohli osídliti krásné, bohaté kraje, dávají přednost rodné hroudě.

Vrací se: Do dne 8. září 1946 dosud se nevrátili:
1. Holub z Loutí č. 12 Jahoda Václav – Stromeč č. 8
2. Tůma Alois Nedvězí č. 9 Novák Jar. – Nedvězí č. 16
3. Žižka Jan ´´ č. 8 Pertlík Václav – Nedvězí č. 19
4. Šebek Václav Rabyň č. 2 Stome Otokar a nájemce Zeman Jar.
5. Matějíček Jos. ´´ č. 6 – Loutí 1
6. Papírník Ant. ´´ č. 11 Žižka Frant. – Loutí č. 2
7. Kuneš Jan ´´ č. 13 Holický Bohouš – Nedvězí č. 21
8. Dvořák Ant. ´´ č. 12 Adam Jos. ´´ č. 21

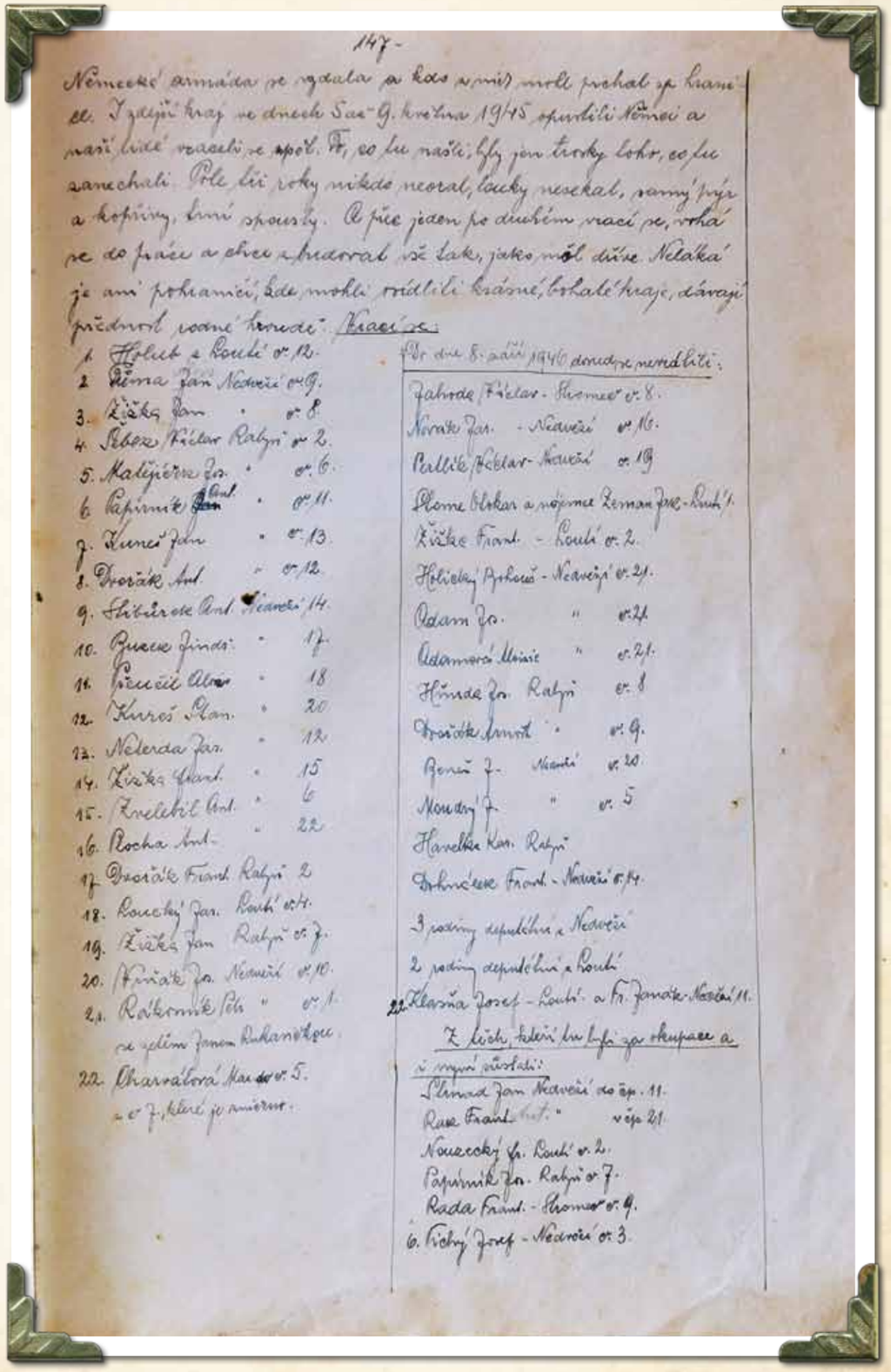
147-
Německé armáda se vzdala a kdo z nich mohl prchal za hranice. I zdejší kraj ve dnech 5. až 9. května 1945 opustili Němci a naši lidé vraceli se zpět. To, co tu našli, byly jen trosky toho, co tu zanechali. Pole tři roky nikdo neoral, louky nesekal, samý pýr a kopřivy, trní spousty. A přece jeden po druhém vrací se, vrhá se do práce a chce zbudovat vše tak, jak měl dříve. Neláká je ani pohraničí, kde mohli osídliti krásné, bohaté kraje, dávají přednost rodné hroudě. Vracejí se.
Do dne 8. září 1946 dosud se nevrátili:
1. Holub z Loutí č. 12.
2. Tůma Jan Nedvězí č. 9.
3. Žižka Jan " č. 8
4. Šebek Václav Rabyň č. 2.
5. Matějíček Jos. " č. 6.
6. Papírník Ant. " č. 11.
7. Kuneš Jan " č. 13
8. Dvořák Ant. " č. 12.
9. Stibůrek Ant. Nedvězí 14.
10. Buzek Jindř. " 17.
11. Přeučil Alois " 18
12. Kuroš Jan. " 20
13. Nelerda Jar. " 12.
14. Žižka Frant. " 15
15. Zvelebil Ant. " 6
16. Plecha Ant. " 22
17. Dvořák Frant. Rabyň 2
18. Loucký Jar. Loutí č. 4.
19. Žižka Jan Rabyň č. 7.
20. Kříž Jos. Nedvězí č. 10.
21. Rakovník Petr " č. 1. se celým jmen. Rukavičkou
22. Charvátová Marie č. 5. + č. 7, které je zničeno.

Do dne 8. září 1946 dosud se nevrátili:
Jahoda Václav - Stromeč č. 8.
Novák Jar. - Nedvězí č. 16.
Petrlík Václav - Nedvězí č. 19
Stome Otokar a nájemce Zeman Jar. - Rabyň
Žižka Frant. - Loutí č. 2.
Holický Bohouš - Nedvězí č. 21.
Adam Jos. " č. 21
Adamová Marie " č. 21.
Himda Jos. Rabyň č. 8
Dvořák Arnošt " č. 9.
Zeman Jar. Nedvězí č. 20
Novotný J. " č. 5
Havelka Kar. Rabyň
Dobrucký Frant. - Nedvězí č. 14.
3 rodiny odsunuté z Nedvězí
2 rodiny odsunuté z Loutí
22. Klasna Josef - Loutí a Fr. Janota - Nedvězí 11.
Z těch, kteří se vrátili za okupace a v roce zůstali:
Zeman Jan Nedvězí čp. 11.
Rus Frant. " čp. 21
Nouzecký Jos. Loutí č. 2.
Papírník Jos. Rabyň č. 7.
Rada Frant. - Stromeč č. 9.
6. Kříž Josef - Nedvězí č. 3.

9. Stibůrek Ant. Nedvězí 14 Adamová Marie ´´ č. 21
10. Rusek Jindř. ´´ 17 Himda Jos. Rabyň č. 8
11. Přeučil Alois ´´ 18 Dvořák Arnošt ´´ č. 9
12. Kuneš Stan. ´´ 20 Beneš J. Nedvězí č. 20
13. Neterda Jar. ´´ 12 Moudrý J. ´´ č. 5
14. Žižka Frant. ´´ 15 Havelka Kar. Rabyň
15. Zvelebil Ant. ´´ 6 Dohnálek Frant. Nedvězí č. 14
16. Rocha Ant. ´´ 22 3 rodiny deputátníků z Nedvězí
17. Dvořák Frant. Rabyň 2 2 rodiny deputátníků z Loutí
18. Loucký Jar. Loutí č. 4 Klasňa Josef – Loutí a
19. Žižka Jan Rabyň č. 7 Fr. Janák – Nedvězí 11
20. Vrňák Jos. Nedvězí č.10
21. Rákosník Petr ´´ č. 1 se zetěm Janem Rukavičkou
22. Charvátová Mar. do č. 5 z č. 7, které je zničeno.

Z těch, kteří tu byli za okupace a i nyní zůstali:
Strnad Jan Nedvězí do čp. 11
Rak Frant. ´´ v čp. 21
Nouzecký Fr. Loutí č. 2
Papírník Jos. Rabyň č. 7
Rada Frant. Stromeč č. 9
Tichý Josef Nedvězí č. 3

Za dobu okupace ve vyhnanství zemřeli:
1. Žižka Frant. z čp. 15, zemřel v Borku, pohřben na Přívoze
2. Nováková Anna z čp. 14, ´´ v Poříčí
3. Adamová Anna z čp. 13 ´´ v Boru u Pelhřimova
4. Dvořák Karel z čp. 3 v Rabyni, zemřel ve Slapech
5. Šrámek Jan z čp. 4 ´´ ´´ v Rapašovech, okr. Kutná Hora
6. Skaliský Matěj z čp. 10 ´´ ´´ v okr. chudobinci v Benešově
7. Papírník Jan z čp. 21 v Nedvězí ´´ v útulku na Moravě
8. Papírníková Pavla z č. 1 ´´ ´´ v Břehách u Přelouče
9. Růžička Ant. z č. 20 ´´ ´´ v Třebenicích, převezen do Újezda
10. Charvát Václav ´´ 7 ´´ ´´ na Bulovce v Praze
11. Langrová M. z Rabyně ´´ ve Slapech
12. Růzhová Petronila z Loutí č. 5 ´´ v Jílovém, převezena do Újezda
13. Adam Jan z Nedvězí č. 21 ´´ v Třebenicích, pohřben ve Štěchovicích
14. Adam Josef z Nedvězí č. 21 ´´ v Holyni, p. Malá Chuchle
15. Lošan J., min. rada Loutí č.11 ´´ v Praze
16. Lošanová Amalie ´´ ´´ v Praze

Úmrtí Petra Rákosníka

Mezi těmi, kteří se vrátili, byl i majitel velkostatku čp. 1 v Nedvězí, p. Petr Rákosník. Měl přidělený pěkný statek u Liberce v pohraničí, ale dal přednost vlastní půdě a vrátil se. Netěšil se však dlouho svobodě, otřesené zdraví vypovědělo službu a on zemřel v říjnu 1946. V něm ztratila obec jednoho z nejváženějších občanů. Statek po něm převzal Jan Rukavička se ženou Pavlou, rozenou Kadeřábkovou, dcerou Pavly Rákosníkové z prvního jejího manželství s Josefem Kadeřábkem (viz str. 65). K mrtvým přidružili se i rada František ze Stromče v dubnu 1947, Dvořáková Anna z Rabyně č. 3, žena Karla Dvořáka, rolníka v Rabyni čp. 3, zemřela v r. 1946, a Dvořáková Anežka z Rabyně čp. 12, žena Antonína Dvořáka, zemřela v r. 1947.

V r. 1945 vrátil se i rolník Jan Žižka z Rabyně čp. 7 svobodný, ale v září 1946 oženil se s rolnickou dcerou Krásovou z Blaženic a 10. září 1947 se jim narodil syn. Jistě jméno Žižkovo na Rabyni nevyhyne (viz str.123).

Život vrátivších se zpět vžíval se pomalu do normálních kolejí. V roce 1945 těšili se všichni z návratu a uspořádali si veselé posvícení v Nedvězí.

V tomto roce na polích nesklidilo se ničeho, protože pole nebyla oseta, jen trochu otavy se usušilo. Ozimy pak se sely, na jaře v r. 1946 také, ale úroda na zaplevelených polích byla nevalná a rok 1947 nevydal ani 1/3 očekávané úrody. Veliké mrazy v zimě, 1946–1947 až 42 °C a prudké tání sněhu na jaře v r. 1947 nenapojilo zemi a prameny a katastrofální sucho v r. 1947 dovršilo neúrodu. Od 7. května 1947 po celé léto ani nekáplo, teplota se stupňovala, dosahovala v červenci a srpnu 40 °C a ještě 15. září 1947 bylo 38 °C. – Pole vyprahlá, k orání nemožná, o setí ani řeči. Obilí nedozrálo, seschlo, sena málo, otava žádná, louky a pastviny úplné suchopáry. Hospodáři nemají píci pro dobytek ani brambory nejsou. Dobytek bude se odprodávat, drůbež nebude se pěstovat, není ji čím krmit. Také vepřový dobytek se neudrží. Stromů, kterých je tu velmi málo, zajde většina suchem. I ve studních je nedostatek vody.

V červenci 1947 vyhořela část lesa ve „Spáleništích“, na ploše asi 70m², pravděpodobně od odhozené nedokouřené cigarety. Jen včasnému úsilí obyvatelstva v lokalisování ohně tak děkovati, že se oheň nerozšířil.

Slavnost znovuodhalení pomníku

V roce 1942 v květnu nařídil okr. úřad v Benešově obci Rabyňské, aby s pomníku padlým v Nedvězí odstranila desku s nápisem „Životy své dali, svobodné vlasti se nedočkali“. Desku vyjmuli Přeučil, Růžička a Vrňák a zakopali ve sklepě u Přeučilů. Po návratu zpět deska vyzvednuta, znovu do

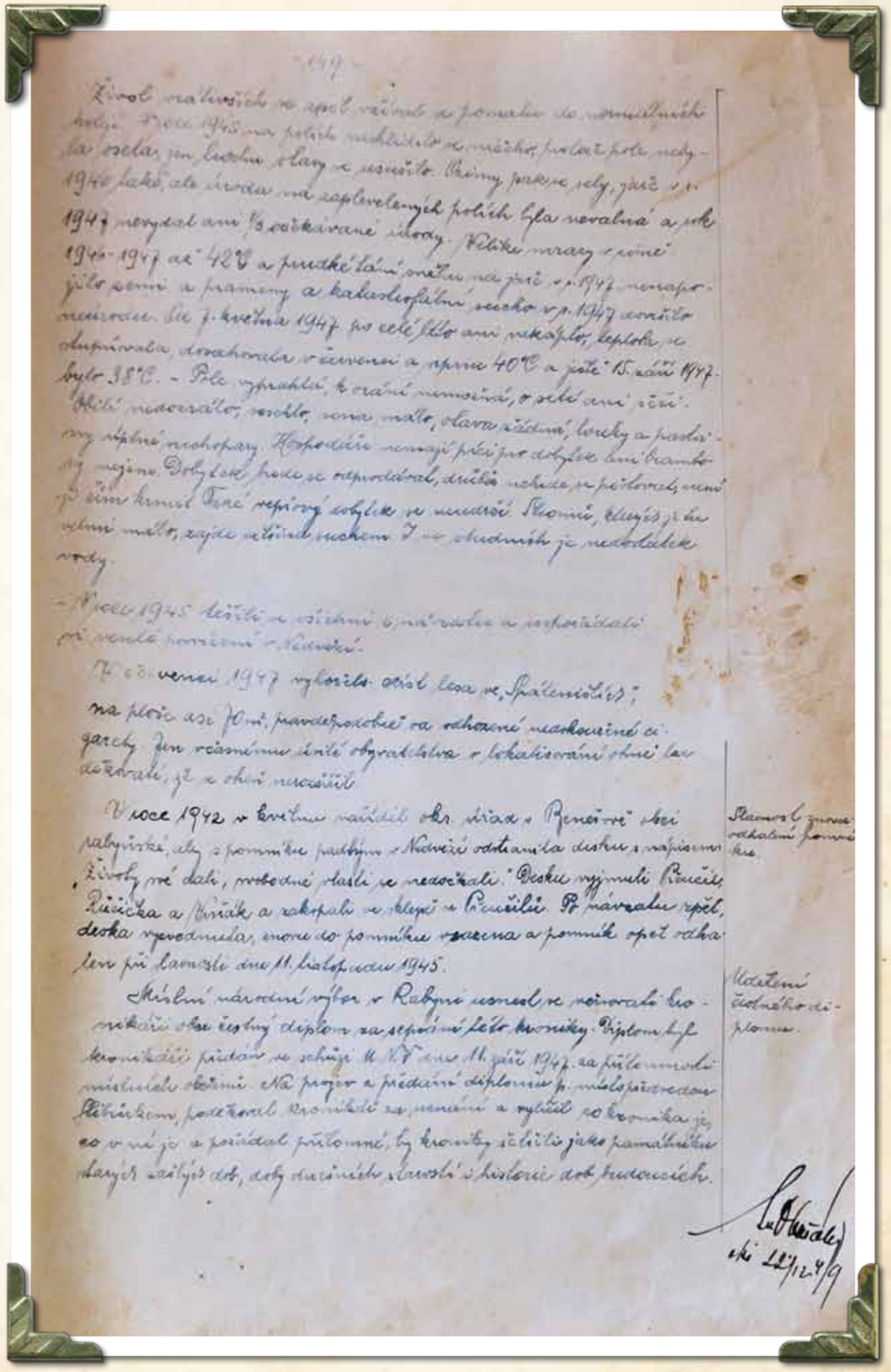

pomníku vsazena a pomník opět odhalen při slavnosti dne 11. listopadu 1945.

Udělení čestného diplomu

Místní národní výbor v Rabyni usnesl se věnovati kronikáři obce čestný diplom za sepsání této kroniky. Diplom byl kronikáři předán ve schůzi MNV dne 11. září 1947 za přítomnosti místních občanů. Na projev a předání diplomu p. místopředsedou Stibůrkem poděkoval kronikář za uznání a vylíčil, co kronika je, co v ní je, a požádal přítomné, by kroniky šetřili jako památku starých zašlých dob, doby dnešních starostí i historie dob budoucích.

Život v obci

Rok 1947 zůstal příliš suchým a tak hospodářům přinesl více starostí než radostí. Rok 1948 byl o něco lepší, rok 1949 průměrný a rok 1950 hodně suchý, zejména ječmeny a ovsy se neurodily.

Mrtví

Dne 1. XII. 1948 zemřela na Rabyni v čp. 7 výměnkářka Marie Žižková, na níž paměť chudého lidu dlouho potrvá.

V r. 1948 zemřel tu též Antonín Barták, žijící na odpočinku u svého zetě, lesního hajného Tichého, č. 3.

Dne 3.srpna 1950 zemřel na Rabyni v č. 12 Ant. Dvořák, v 59 letech a pohřben 6. srpna za veliké účasti místních i okolních osadníků.

Návrat

V r. 1949 vrátil se do Loutí přesídlenec Otto Stome a ujal se hospodářství. Dosud nevrátil se Jar. Novák, kovář, čp. 16, ač sem dojíždí a pole dává obdělávati.

Prodej

Manželé Dvořákovi z Podhor prodali chalupu s polmi za 80.000 Kč Jos. Papírníkovi, nájemci statku ze Stromče.

Parcelace

V roce 1949 odparcelováno pro drobné zemědělce z Nedvězí 21ha, pro Újezd 7 ha. U dvora zůstalo 20 ha půdy.

Obci rabyňské odpadne více než 6 ha polí rolníků z Rabyně v místech pod Rabyní, kde postaví se 27 domů pro rekreaci členů ÚRO – ústř. rady odborů. Rabyň pod Rabyní změní svou tvárnost.

Les

Obci přiděleno z rozptýlených lesů kapituly Svatovítské 6 ha 86 a polesí „Šobišov“ v pohraničí tuchyňském.

Zbytek Nedvězského velkostatku předán v r. 1949 majitelem Rukavičkou státu jako státní statek a on sám na něm zůstal co správec. I bývalý mlýn čp. 11 v roce 1950 zestátněn. Dosud není rozhodnuto, zda bude přidělen ke statku či volně pronajímán.

V r. 1950 přestěhoval se do obce bývalý chalupník V. Jahoda ze Stromče, který v r. 1942 musil se přestěhovati, hospodařil na nájmu v Dobřichovicích, nájem předal nástupci a sám si najal vilu Louckého na Stromči.

Přestavby

Za okupace zničili Němci úplně čp. 7 a 19. Po převratu vybudoval Fond národní obnovy tato hospodářství od základů, každé nákladem více než milion korun.

Parcelace

V roce 1947 rozparcelováno pro drobné zemědělce v Nedvězí 21 ha, pro Újezd 7 ha. U dvora zůstalo 15 ha půdy.

Zbytek nedvězského velkostatku převzal v roce 1948 stát a majitel Jan Rukavička zůstal co správce státního statku. I bývalý mlýn čp. 11 v roce 1950 zestátněl. Dosud ale není jisté, zda bude přidělen ke statku nebo volně pronajímán.

Za okupace zničili Němci úplně čp. 7 a čp. 19. Po převratu vybudoval Fond národní obnovy tato hospodářství od základů, každé nákladem více jak milión korun.

Potud kronika obce rabyňské sepsaná řídícím učitelem Františkem Přeučilem z Litic u Plzně, narozeným v Nedvězí čp. 18. Vedení kroniky převzala Pavla Rukavičková.

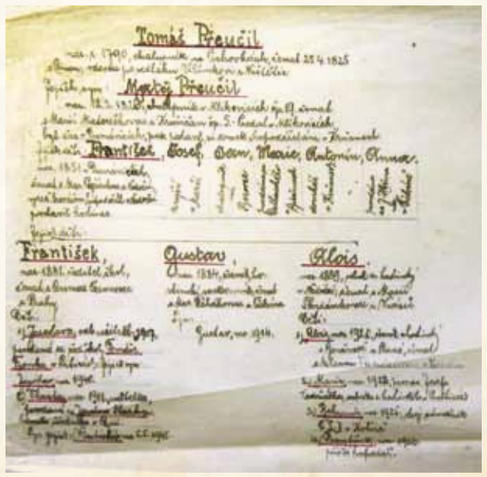

František Přeučil ml., který opatroval kroniku do své smrti. Nyní o ní pačuje dál jeho rodina

František Přeučil ml.

Hospodářství Fr. Přeučila, manželka

Pravnuk Františka Přeučila

Závěrečná část kroniky:

Vyprávění nové kronikářky

Ano, vrátili jsme se domů, ale není ani možno nazvat domovem to, co jsme nalezli. Při stěhování v srpnu 1942 museli jsme celé hospodářství nechat zařízené SS Hofu, výslovně nám bylo řečeno 1. července, kdy přijeli nikým nečekáni přebírat hospodářství, že ani stéblo slámy od dnešního dne nesmí ze dvora. Chtěli sice, aby tatínek jim zůstal hospodařit, ale ten, ačkoliv jsme dosud nic neměli, řekl, že máme již místo, a proto nemůže. Jeho vlastní slova byla: „Radši budu jednou denně jíst brambory na loupačku než tu být.“ Jen svolil, že tu zůstane měsíc při správci, kterého sem dají.

To bylo stěhování! Na polích pěkná úroda, sena a suchého jetele plné půdy, stroje i nářadí, dobytek, koně, prasata, husy i slepice jsme zde museli nechat. Vzali jsme jen nábytek a věci, co jsme měli v domě, a dříví. Abychom měli mléko, musel tatínek krávu koupit a prasata také.

Maminka byla těžce nemocná, byla právě na léčení v Benešově v nemocnici, tak jsme se těšili alespoň tím, že tu spoušť a bídu nevidí. Ačkoliv prožila zde mnoho trpkého, přece se těžko loučila. Na mne samotnou, ačkoliv jsem byla mladá, padal smutek a beznaděj. Stěhovali jsme se do Břehů u Přelouče. Při stěhování jsem se poznala s Jendou, mým mužem.

V Břehách zemřela maminka 8. září 1944 a pochována je v Býchorách u Kolína v hrobě svých rodičů – matky Anny, roz. Černíková z Ovčár, a otce Jakuba Píchy, hospodářského v Býchorách. Dědeček sice byl po babiččině smrti na penzi u nás v Nedvězí, ale byl převeden do Býchor. Na Býchorském hřbitově je též pochována maminčina sestra Marie, provdaná Hartmanová, její syn Jan a popel jejího muže. Druhý syn Jaroslav zemřel za války v koncentračním táboře.

V Břehách jsme byli do září 1945, kdy jsme se stěhovali do Oldřichova v Hájích za Libercem a v dubnu 1946 zase nazpátek do Nedvězí. Ale jak to tu vypadalo! Dvůr plný kopřiv, stodola i dvůr bez vrat, stáje a sýpky bez dveří i oken, střechy potlučeny, elektrické vedení vytrháno, jen jako zázrakem dům zůstal ušetřen, mimo kamen a skla v oknech vše zůstalo, tj. okna, okenice, podlaha a dveře, takže jsme se alespoň mohli nastěhovat. Zahrádka, kterou maminka měla ráda v pořádku, byla zpustlá, a co zbylo, bylo zničeno později. Škoda těch okrasných keřů, které sázel většinou ještě můj tatínek.

Byly to smutné začátky. V celých stájích stála jedna kráva, kterou jsme přivezli, jinak všade pusto a prázdno. Pole neobdělávána, samý pýr a bodlák, žádné stroje a nářadí ani koně na obdělávání polí. Nejsmutnější bylo, že co nezničili ustupující Němci, zničili a ukradli lidé, kteří tu zůstali za Protektorátu, nebo někteří, kteří dříve přišli než druzí vystěhovalci, a to nejen nám, ale i druhým. Tehdy začala se plnit slova Písma: „Člověk člověku vlkem.“ Avšak přece jsme hospodařili s nadějí na lepší časy. V říjnu 1946 zemřel tatínek, jak již dříve napsal pan řídící Přeučil, a v roku 1947 byla parcelace a v dubnu o dvě léta později zabráno všechno. To již Evička studovala v Praze. My pak zůstali v Nedvězí do června 1955, kdy Jenda na svou vlastní žádost byl propuštěn a stěhovali jsme se do Jablonné, odtud na jaře příštího roku do Blazenic, kde jsme dosud.

Z Nedvězí jsme se v červnu 1955 stěhovali do Jablonné za týchž podmínek jako v roce 1942 – jako za Hitlera.

Několik kronikářčiných poznámek na závěr:

Připisuji ještě vzpomínky starších lidí, kteří v Nedvězí byli od dětství. Paní Anna Adamová z Luhu, dcera pana Ševida, který byl kočím ve dvoře, říkala, že se pamatuje, jak její otec se propadl na poli nad dvorem směrem k Podhorám i s koňmi a pluhem, když oral. Říkali, že v těch místech byla původní tvrz. Dnes už o tom nikdo neví, ale z toho místa je dobře přehledná celá nedvězská kotlina. Já pamatuji jako malá, že v tom místě byla opravdu velká jáma, asi dva až tři metry hluboká a stěny měla kolmé a dost opracované, ale už byla hodně zasypaná. Po všechna léta tam házeli kámen, co sebrali na poli, vše bylo zarostlé ostružinami. A ještě říkali, že z Újezda vedla do tvrze a kostela chodba.

Ve dvoře je ve sklepě, kterému se říká Humna, ještě po pivovaru velká stírka, do které přitékala z rybníka voda a odpad měla pod dvorem do potoka. Na jednom kvádru je letopočet 1716. Voda tam tekla ještě před první válkou.

Když moji rodiče přišli do Nedvězí, říkali jim dva mladí učitelé, kteří byli v Oujezdě, že tam opravdu nějaká chodba je, a to ve zvonici mezi kruchtou a vlastní zvonicí je malá místnost, do které se chodí z půdy nad kostelem pod schody nad zvonici. A opravdu tam je úzká chodba zbudovaná ve zdi. Ti učitelé prý se svíčkou tam šli, a pokud svíčka hořela, došli podle jejich odhadu asi do míst pod silnici ke štítu Stříbrných stodoly. Pan Doležal říkal, že když stavěli přes Oujezd silnici, našli mezi kostelem a farou (tou starou) řadu hrobů mladých mužů, kteří asi padli při bránění hradiště. A směrem na sever od kostela byl vykopán silný trám (opálený), ve kterém byly železné kroužky, jako se váží koně. I v mapě kulturních památek je zmínka, že zde bylo hradiště mezi keltskými opidy Hrazany a Závistí, součást tzv. Plavecké cesty, kterou lze dobře sledovat směrem Újezd – Jablonka – Chlum a dále.

Zde končí věrné opisy kroniky
Blaženice–Měřín
kronikáře Jana Ruzhy z období 1935–1958,
kroniky Rabzyně–Blaženice
1975–2010 Otakara Louckého,
knížky K historii osady Loutě u obci
Rabzyně Josefa Hausera,
kroniky Rabzyně–Nedvězí Františka Přeučila.

Slapská přehrada s pohledem do zatopených Svatojánských proudů

Vltava pod Rabyní, Svatojánské proudy

Hotel Záhoří a silnice z obou stran řeky, která mířila k místu původně zamýšlené Slapské přehrady

Svatojánské proudy

Svatojánské prody

Svatojanské proudy, dnes v přehradním jezeře nad Slapskou přehradou

Převážení koní na šífu na místě, kde přechází potahová stezka z pravého břehu na levý u samoty Povalilka na Moráni

Tažený šíf proti proudu mezi Královskou a Morání

Svatojánské proudy u Třebenic

Potahová stezka

Potahová stezka

Dřenice

Výletní lodice v Proudech

U Horního slapu 1939

U Třebenic před rokem 1914. Foto A. F. Wanner, Štěchovice

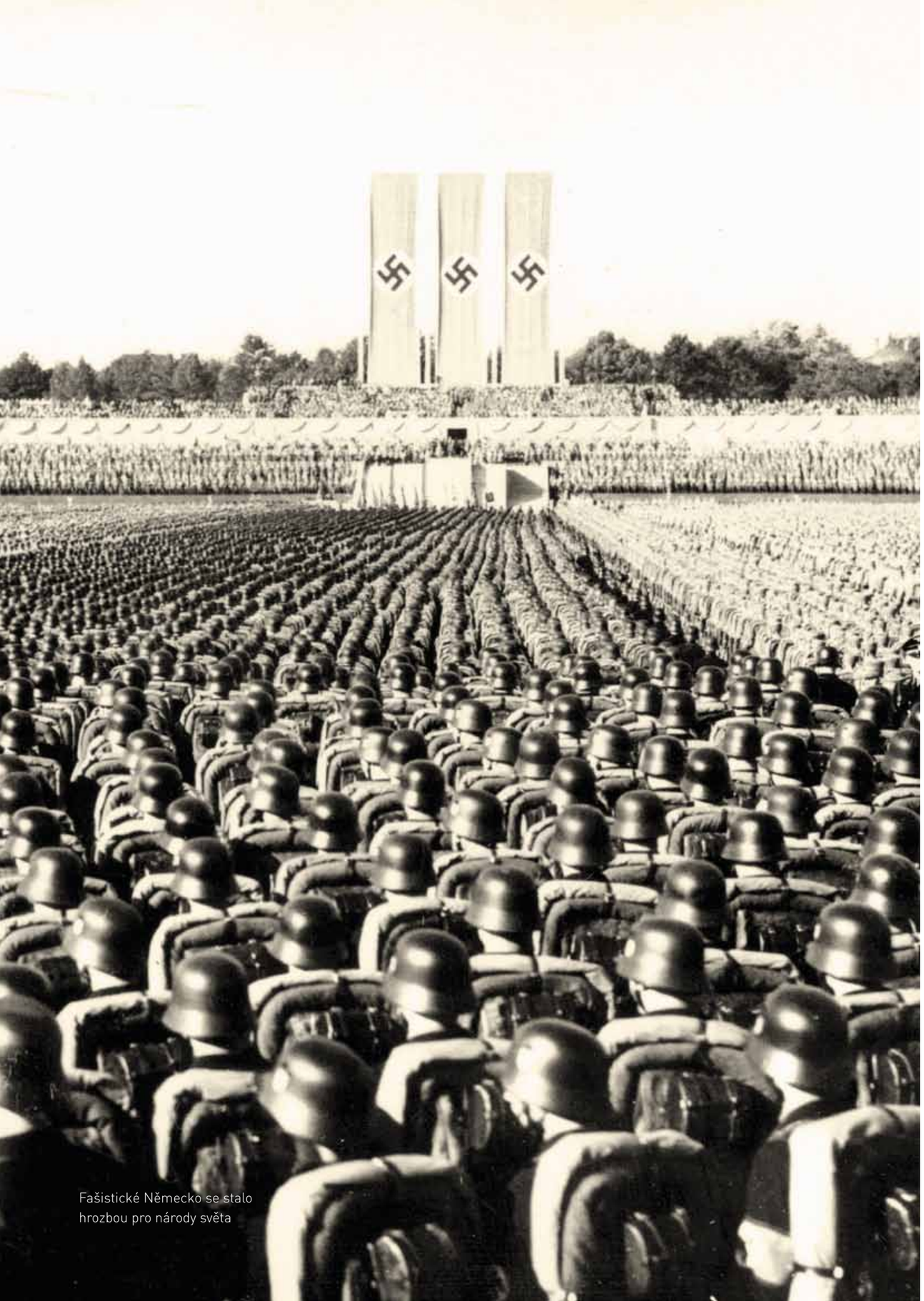

Fašistické Německo se stalo
hrozbou pro národy světa

Říše SS u srdce Čech

Vojenské cvičiště Waffen-SS
s názvem SS-Truppenübungsplatz Beneschau

Říše SS u srdce Čech

Území mezi Vltavou, Sázavou, Benešovem a tratí Olbramovice-Sedlčany se v letech 1942 až 1945 proměnilo ve vojenské cvičiště Waffen-SS.

Václav Šmerák, Ota Řeboun, foto archiv

Území ohraničené Vltavou, Sázavou, Benešovem a tratí Olbramovice-Sedlčany, celý tento kraj se v letech 1942 až 1945 proměnil ve vojenské cvičiště Waffen-SS s názvem SS-Truppenübungsplatz Beneschau, později Böhmen. Území se stalo zároveň jakousi laboratorní říší SS, v které se testovalo, jak po vítězné válce organizovat rozsáhlé prostory na Východě.

Vyhlášky oznamující vystěhování obcí a vsí

Vyhláška okresního hejtmana v Benešově, která nařizovala vystěhování prvních 16 obcí a osad, byla vylepena 14. března 1942. Termín ukončení odsunu byl stanoven na 15. září 1942 s tím, že nemovitosti budou před předáním německé správě řádně uklizené a veškerá úroda z polí bude sklizena.

Obyvatelé, kteří byli vystěhováni v první etapě, si ještě mohli vzíti sebou veškerý movitý majetek, odvést dobytek a přestěhovat úrodu. Jak vzpomíná jeden z pamětníků v dokumentárním filmu Václava Šmeráka a režiséra Josefa Dlouhého Vystěhování, jeho bohatý soused udělal s koňským potahem na vzdálenost 40 kilometrů dokonce osmdesát jízd, aby přestěhoval veškerý dobytek, stroje, slámu a dokonce i hnůj.

Pokud jde o samotné nemovitosti, ty Němci v první etapě ještě vykupovali. Dosavadní majitelé museli Pozemkovému úřadu předat usedlosti prosté knihovních závad, tedy po všech stránkách majetkově vypořádané. Poté se staly majetkem Německé říše. Odhadní ceny určovali Němci a vzhledem k vnucenému kurzu koruny vůči říšské marce byly velmi nízké. Původní vlastníci z nich navíc dostávali jen 80 procent, zbytek byl ponechán jako záloha na případné nesrovnalosti.

Jak dodává Michal Sejk ze Státního archivu v Benešově, lidé nedostávali peníze „na dřevo", ale formou vázaného vkladu v bance, který kontrolovala Říše. K penězům tak neměli plná dispoziční práva, ale

Obálka dokumentárního filmu Vystěhování Václava Šmeráka a Josefa Dlouhého, součást publikace Mezi řekami

byly jim z nich vypláceny třeba náklady na stěhování. V druhé etapě, která probíhala v roce 1943 a postihla přímo město Neveklov (mimo pořadí byly před tím vystěhovány Sedlčany), už byly náhrady omezené. Když později docházely Třetí říši peníze, postižení z dalších vyklízených obcí a osad už nedostávali nic a často byli přinuceni své majetky říši věnovat.

Na náhradách bylo vyplaceno téměř 300 milionů protektorátních korun. I prostřednictvím těchto peněz se nacisté v letech 1942 až 1944 zmocnili souvislého území na ploše téměř 50 000 hektarů, na kterém se rozkládalo na 70 vesnic a městeček a dalších více než 180 osad.

Pokud jde o počty vysídlených, údaje autorů se dodnes značně liší. V publikaci Mezi Vltavou a Sázavou se uvádí, že přímo z území odešlo 17 647 osob, historik Jan Vajskebr tvrdí, že do 15. dubna 1944 bylo vysídleno téměř 31 000 lidí (jednalo se o vyklizení celého území a obyvatelstvo, které nuceně na území zbylo, bylo přesunuto z lokality do lokality). Ne všichni tedy z prostoru odešli, zhruba 40 procent z nich podle

Dobová mapa ČSR z roku 1939

Mapa vystěhovaného území

Ilustrační foto, četníci dohlíží na vystěhování rodiny

Neveklovsko – stěhování rodin

něj zůstalo a Němci je přesidlovali v rámci cvičiště a využívali je jako námezdné síly na stavbách a jako zemědělské dělníky v tzv. SS Hofech, dvorech SS, což byla hospodářská součást Waffen-SS.

Ti, kteří zůstali, se vlastně ocitli v postavení nevolníků. Přestaly pro ně platit zákony protektorátu, neboť zároveň s vystěhováním došlo k vyjmutí tohoto území z jurisdikce protektorátních úřadů, které tak z právního hlediska neměly žádnou možnost zasahovat do toho, co se na tomto území děje. Celé teritorium se stalo říší SS, konkrétně Waffen-SS.

Vojenská nutnost nebo germanizace?

„Novodobé zbraně, které jsou v pohybové válce nasazeny, vyžadují stále větších cvičných ploch. Zřízení vojenského cvičiště benešovského není tudíž opatřením, které by směřovalo zvláště proti obyvatelstvu nebo hospodářskému složení tohoto území, nýbrž je vojenskou nutností, která je podmíněna výhradně válkou."

Tak se snažila vysvětlit obyvatelstvu vznik cvičiště protektorátní vláda v prohlášení, které vyšlo 7. června 1943. Proč ale tenhle osud potkal právě zemědělské a téměř výhradně českým obyvatelstvem osídlené Neveklovsko a Benešovsko? A byly vojenské důvody skutečně jediným a hlavním motivem ke všem těm škatulatům hejbejte se? Na tyto otázky hledají historici odpovědi už řadu desetiletí a docházejí k závěrům často protichůdným. Někteří ve cvičišti viděli především akt germanizace, jiní vojenskou nutnost v době války.

„Pohled na dějiny se mění s celkovým společenským paradigmatem a s tím, jaký režim je právě u moci," konstatoval historik Michal Sejk, jeden z účastníků konference, která se k 70. výročí vystěhování konala v prostorách Senátu na jaře roku 2012. Badatelé se vysídlením tohoto prostoru začali zabývat už začátkem 60. let minulého století. „Tehdy přední marxističtí historici Čestmír Amort a Václav Král pořídili soubory dokumentů, které měly potvrdit snahy o germanizaci česko-německého prostoru a neveklovské cvičiště v nich zaujímalo přední místo," vysvětluje Michal Sejk.

Podle těchto komunistických historiků mělo na Benešovsku vzniknout rozsáhlé území osídlené po válce německým obyvatelstvem, které bude součástí národnostního obklíčení Prahy. Ke stejnému účelu jako toto cvičiště měl posloužit vojenský prostor Brdy na západ od Prahy a na severu vojenské cvičiště Milovice. Další cvičiště se plánovalo na Jihlavsku a mělo plynule navázat na moravský prostor, kde bylo německých jazykových ostrovů více.

„Svoje úvahy o germanizačních záměrech oba historici tehdy opírali o některé nalezené dokumenty, mimo jiné i tzv. Grundplanung O. A., memorandum, které mělo údajně vzniknout ve vedení sudetoněmecké župy, popřípadě Henleinovy sudetoněmecké strany někdy v létě roku 1938, tedy ještě před Mnichovem," říká Michal Sejk. Nedatovaný a nepodepsaný dokument, který byl nalezen krátce po válce podle některých zdrojů v Henleinově kanceláři v Aši, podle jiných v květnu 1945 mezi dokumenty Henleinova župního místodržitelství v Liberci, je vlastně plánem na odtržení Sudet a následnou likvidaci českého národa. Dávno před příchodem Heydricha je v něm rozpracován plán na řešení českého „problému": poněmčit, vystěhovat, vyhubit.

Krňany, statek s označením V

Ilustrační foto, označení obce

Podstatnou část dokumentu Václav Král publikoval už v šedesátých letech minulého století a nyní český překlad memoranda obíhá i na internetu. Jak ale upozorňuje Michal Sejk, který se tímto memorandem zabýval před několika lety ve své diplomové práci, originál zatím nebyl nalezen a dosud ani nebyla vysvětlena zkratka O. A. v názvu. „Mnozí historici o pravosti dokumentu pochybují kvůli některým nesrovnalostem v textu, i kvůli tomu, že byl zřejmě pořízen na českém psacím stroji. Někteří ho považují dokonce za účelově vyrobený falzifikát. „Já osobně v nějaký reálný základ tohoto dokumentu věřím a jeden kolega mě nedávno informoval o tom, že se mu originál Grundplanungu podařilo objevit. Zatím ale svůj nález nepublikoval, takže uvidíme," dodává benešovský archivář.

Země uniformám zaslíbená

Proč si nacisté vyhlédli pro zřízení nového rozlehlého cvičiště právě tuhle oblast? Na tuto otázku je možné odpovědět už snáze. V hledáčku armády byla totiž dávno. Ještě za časů Rakousko-Uherska koncem 19. století stejně jako v prvních letech existence ČSR se tady pořádal bezpočet manévrů. Jak připomněl na zmíněné konferenci historik Jan Vajskébr, armáda zde našla vhodný reliéf krajiny, který umožňoval výcvik poměrně široké škály druhů zbraní. Celý prostor byl dostatečně velký i pro dělostřelecké jednotky. A podstatná byla dobrá dopravní dostupnost, protože prostor leží na trati železnice Praha – České Budějovice s velkým nádražím v Benešově.

Zřízení cvičiště v tomto prostoru nacistická okupační správa plánovala zřejmě už v roce 1939 nebo v zimě 1940, jednání se ale vlekla především proto, že se o ně začal přetahovat wermacht s SS. Německé armádě předtím připadl veškerý majetek po československé armádě včetně výcvikových prostorů v Brdech, v Milovicích a na Vyškovsku. Bobtnající Waffen SS vyšly při obsazení republiky zkrátka, a protože si z politických důvodů nemohly dovolit vystěhovat a proměnit ve cvičák nějakou oblast přímo v Německu, musely se nejprve spokojit s územím v Polsku asi 200 km na východ od Krakova u města Dębica, které bylo vyklizeno už v roce 1940. Ukázalo se, že zde není vhodné klima, které by umožnilo celoroční výcvik. Wafen-SS se tedy soustředily na Protektorát a tady jim v jejich nárocích na celé cvičiště mezi Vltavou a Sázavou vyšli vstříc jak nový zastupující protektor SS-Obergruppenführer Reinhard Heydrich, tak SS-Obergruppenführer K. H. Frank, který se od roku 1943 mohl pochlubit i hodností generála Waffen-SS.

S příchodem Heydricha přešlapování kolem zřízení cvičiště skončilo. Svižné tempo, které je vystřídalo, potvrzuje i telegram říšského vůdce SS Heinricha Himmlera K. H. Frankovi z konce února 1942: „Cvičiště Benešov připravit do 20. 3. 1942. V nejbližším okolí zajistit nouzové ubytování pro divizi SS. Nepřeji si žádné hlášení nebo dopis, že termín je nemožný."

Šibeniční termín se sice dodržet nepodařilo – vystěhování prvních obcí a osad bylo dokončeno až 15. září – vyklízení ale proběhlo celkem pokojně bez větších protestů obyvatelstva. Vysvětlit si to lze vypjatým terorem v období heydrichiády a podle Michala Sejka i tím, že nacisté nastrčili do popředí české protektorátní úřady. Ty se při vysídlování odvolávaly na československý zákon 125/1927, který umožňoval vládní moci vyvlastnit pozemky za účelem zřízení cvičiště.

Země plná koncentráků

Na vystěhovaném území se Waffen-SS začaly zařizovat podobně jako předtím v Polsku. Uprostřed plochy bylo vybudováno přes dvacet kilometrů dlouhé cvičiště s cílovými plochami pro dělostřelecký výcvik. Domy v některých obcích a osadách posloužily esesákům jako cvičné terče při ostrých střelbách. V okrajových částech prostoru začaly jako houby po dešti vyrůstat různé školy SS a také už zmíněné SS-Hofy.

Část vystěhovaného území od Davle, Štěchovic po Vysoký Újezd, Nedvězí, na kterém byl koncentrační tábor Hradištko

„Byly to vlastně dvory utvořené z celé vesnice, z kterých mělo být vytvořeno hospodářské zázemí cvičiště. Hospodářská správa byla dostatečně chytrá na to, aby původní obyvatele nenechala hospodařit na vlastním, a proto je přesouvala často přes celé cvičiště třeba 30 kilometrů," říká historik Michal Sejk, jehož příbuzní na jednom takovém dvoru pracovali. Na zabraném území vzniklo celkem 39 těchto „rytířských" dvorů a k tomu 8 polesí, několik rybníkářství a také specializované farmy na pěstování jahod a chov ovcí. Po válce měly být SS-Hofy předány za odměnu zasloužilým hrdlořezům z SS.

Budování říše SS mezi Vltavou a Sázavou si ale i jinak žádalo mnoho pracovních sil a tak se zanedlouho stalo toto území přeborníkem ve využívání vězeňské práce s nejvyšší hustotou koncentračních, převýchovných a pracovních táborů v celém protektorátu. Byly tady dvě pobočky koncentračního tábora Flossenbürg – a to na Hradišťku a ve Vrchotových Janovicích, a pak řada dalších zařízení, mj. pro židovské míšence, ale i pro samotné dezertéry a další provinilce z řad SS. Různých lágrů bylo možné napočítat celkem 17. Vězni byli nasazováni při stavbě silnic, v kamenolomech, hloubení protitankových příkopů, tahání lodí s uhlím proti proudu Vltavy a podobně. Polepšení esesáci pak v trestních praporech na frontu.

V celém prostoru cvičily různé součásti Waffen-SS. Byla tu dělostřelecká škola, škola tankových granátníků, škola útočných děl, později stíhačů tanků. Jako vůbec první vznikla ovšem v Hradišťsku ženijní škola SS, jejíž důstojníci se na konci války dopustili řady zločinů, především vyvražďování vězňů z koncentračního tábora na Hradištku. Ještě před tím vyhloubili frekventanti tohoto učiliště v okolních skalách při cvičeních množství chodeb a skrýší. Z jednoho takového úkrytu po válce Američané vyzvedli tzv. štěchovický archiv, který obsahoval především dokumenty z ministerstva K. H. Franka. Po dalších cennostech, které zde měly být ukryty včetně pověstné jantarové komnaty, hledači pokladů zatím marně pátrají.

Cvičení SS

Úryvek z publikace Almanach,
Václav Šmerák, Ota Řeboun, foto archiv

Vzpomínkové setkání k 70. výročí vystěhování obcí Rabyně, Loutí, Blaženice, Nedvězí, Měřína za II. světové války v roce 2012

Rekonstrukce okamžiků vystěhování obyvatel. Pořídila rodina Karla Šebka z Neveklova

Setkání vystěhovaných obyvatel v Senátu Parlamentu ČR v roce 2012, uvádí Václav Šmerák

Marie Loucká

Vzpomínkové setkání uvedl starosta Luboš Mašek

E. Břicháčková, L. Mašek, K. Šebek

Starosta Neveklova Jan Slabý a paní Loucká

Eva Břicháčková, ředitelka Mateřské školky z Neveklova s dětským souborem

Vzpomínání na předválečná léta

Na válečné časy jsme zavzpomínali s paní Jindřiškou Hrmovou, Marií Louckou, Václavem Haškem, Václavem Ruzhou, Marií Ruzhovou, současnou kronikář-kou obce Miluší Kadeřábkovou a místostarostkou Danou Šebkovou

Václav Šmerák a Luboš Mašek

Na cestě po vsích nad Vltavou jsme se také sešli s pamětníky paní Jindřiškou Hrmovou, Marií Louckou, Václavem Haškem, Václavem Ruzhou, Marií Ruzhovou, Věrou Bumbálkovou, Stanislavou Bumbálkovou a současnou kronikářkou obce Miluší Kadeřábkovou a zavzpomínali si na prošlé časy. Myšlenky skákaly jedna přes druhou, na vše se nedalo vzpomenout, ale i těch pár vzpomínek vykreslilo minulé časy zachycené podrobněji v přetištěných kronikách jednotlivých vsí a na zašlých fotografiích.

První ze vzpomínek patřila Kadeřábkovic hospodě, kam chodili všichni tancovat, než se z hospody a krámu stal Národní výbor a dnes zase Obecní úřad. Říkalo se zde Bílej dům, že byl vysoký. Na sále bylo vždycky živo, to by mohl vyprávět pan Václav Hašek. Tenkrát mu bylo dvacet, dnes osmdesát a jen se uculuje na své židli. S kolika děvčaty za večer tancoval, prozradit nechce. Ostatní vzpomínají, jak chodili pod okna a vždycky dostali vynadáno, že děti se nemají co koukat do sálu – a ještě po nás pod okny vždy zbyly cihly, na které jsme si stoupaly, aby by bylo do sálu vidět – *poznamenávají se smíchem pamětnice. Další debata se stáčí na stavbu silnice ve třicátých letech. To se ještě přepokládalo, že budoucí Slapská přehrada bude stát výš než dnes a silnice k ní měla s předstihem směřovat. Na druhé straně řeky pak silnice končila u hotelu Záhoří. Na tu stranu řeky se chodilo na procesí s hudbou, vzpomíná další* – s dechovkou se kráčelo na Rovínek. Všichni se nechali převézt na druhou stranu na prámu, převozník na něj naložil celé procesí, třeba sedmdesát lidí nebo kolik jich bylo. Převezl všecko na druhou stranu.

Kolem řeky se také chodilo po navigaci, byla to potahová stezka pro koně, co tahali šífy proti proudu. Dolů to šlo, ale nahoru to bylo horší.

...Dříví šlo jedině po vodě. Nebo když se dělalo seno u vody a jely vory a voraři křičeli – pojeďte s námi, děvčata, pojeďte na Prahu s námi! A my jsme na ně na voplátku volaly – až pojedete zpátky, tak se pro nás stavte! To byl takový zvyk. A zpívalo se při práci a hlavně o dožínkách, nebo kočové si hvízdali. My děti musely nosit svačinu. Tak jsme kolikrát utíkaly někam na to pole a slyšely jsme hvízdat i zpívat, a tak jsme našly hospodáře.

Když se celý den sekalo, všecko ručně, tak nebyla síla na zpívání. Spíš pohvizdování. Jeden byl rád, když si sedl. Ale zpívalo se večer třeba na návsi, dříve nebyly televize.. Když šli sekáči na pole sekat, tak si některý dali ráno i štamprličku.

Na přetřes přišlo sekání kosou – nic jiného dřív nebylo. ... Já jsem sekala se strejdou, když tatínek zemřel, já vždycky silou a zpocená, ze mě takhle teklo. A on se mi smál a říkal: Prosím tě, jak to děláš? Ale on se točil celým tělem, že jo. To sekal, takhle šel a jenom takhle dělal (naznačuje otáčení těla). Sekáči měli kosy tak krásně naklepaný, to jen zvonilo – my jsme to poslouchali. Měli takovou klepačku do špičky a tu kosu, to dělali navečer, ale druhej den ráno musela být naklepaná. To jen zvonilo, když je klepali.

Pak se sekalo obilí, to bylo něco jiného. Něco se pokládalo, něco se házelo na zem. Ale první byly žita a ty se pokládaly a my chodili dělat povřesílka. To byly strašně dlouhý snopy, žito bylo vysoké. Dělala to celá rodina. My jako děti jsme dělaly povřísla, to je pravda, šly jsme před nima a maminka je brala – a děda šel, vázal to do snopů. Pak stavěla celá rodina panáky. Jiný obilí, jak bylo nižší, tak to už se dávalo na hrstě tak, jak se posekalo, a pak se to vázalo – prostě každý obilí mělo svůj rituál. Nejhorší bylo žito, protože to hrozně kousalo nebo že bylo dlouhý. Dlouhý a těžký to bylo.

Dál se mlátilo, mlátili jsme s maminkou cepem, muselo se dbát, aby sláma nebyla nacuchaná, musela být rovná a dělaly se z ní povřísla. Já je uměla, dělala jsem je s maminkou. To se nakropilo, aby to nebylo suchý, a vezly se na pole a dělaly se takový velikánský snopy. Jak u kterého obilí. Pak přišel na řadu žentour – do něj se zapřáhla kobyla a chodilo se dokolečka. Byla tady i lokomobila – s tím jezdil jeden tady po kraji a mlátil.

Když na něco byli potřeba lidi, tak je tatínek zjednal. Ti měli třeba menší hospodářství, šli pomoct nám, a on zase potom jim udělal s koňma

Jindřiška Hrmová, Václav Ruzha, Václav Hašek

Marie Loucká, Marie Ruzhová, Jindřiška Hrmová

Václav Hašek, zády Dana Šebková, Miluše Kadeřábková a Luboš Mašek

Marie Loucká a Marie Ruzhová

něco na poli. Nevyrovnávali se penězma, ale prací. Ten tomu, ten tomu, tak se vyrovnávali prací. Když neměl koně a měl jenom krávy, tak zase šel pomoct tomu, kdo ty koně měl, a on mu pomohl na oplátku. Nebo se půjčila mlátička z druhý vesnice, my jsme vymlátili a zaplatilo se.

Ještě v době, kdy jsme byli vystěhovaný, tak co jsme byli my, tam nebyla elektrika. Jezdila velká lokomotiva. To fučelo, dávalo se tam uhlí, jezdilo se po vsi a mlátili. Tomu stroji se říkalo Parnice. Jezdila od čísla k číslu, jak si ji kdo domluvil.

Dřív si vesnice stačila – švec tu byl, kovář, švadlena tu byla, zedník, tesař, všecko tady bylo. V každé chalupě byl řemeslník. A ještě k tomu políčko. On měl třeba dva hektary a řemeslo – protože by se jinak žádný neuživil.

Práce se odváděla pořádně. Nikdo si nemohl dovolit udělat něco napolovic. Aby se hašteřili a nebo hubovali nebo jeden druhého pomlouval, že mu to špatně udělal. To nebylo. Lidi byli poctivější.

A posílali nás děti – já si pamatuji, že jsme musely – heleď, půjdeš ke kováři na Borovku se želízkama. Neodmlouvalo se, prostě se poslechlo.

Takhle já jezdila do školy na kole, tatínek mi dal na nosič něco na opravu, přidrátoval to a já jsem jela do Neveklova. Tam jsem to nechala i s kolem u kováře a když jsem jela ze školy, zase jsem to tam měla přidělaný a vezla jsem opravené věci domů…

Vím, že tatínek chodil ke kováři, ten to poctivě sepisoval, co se dělalo, a pak to platil jednou za rok. Až nějak po žních. Každý dva měsíce chodil třeba kominík, a když jsme nebyli doma, tak udělal křížek na vrata, že tu byl.

To všechno bylo do války, pak jsme se stěhovali. V roce 1942 nás vystěhovali, bylo zde cvičiště SS. Přežili jsme různě rozstrkaný. Někdo dál, někdo blíž, někdo tady musel dělat… pak byl konec války a všichni se hrnuli domů. Během vystěhování se ale mohlo na svátky třeba na hřbitovy.

…To byl zážitek na celej život. Když jsme sem přišli, když nám dali propustku, tak jsme jezdili na hřbitov. Jezdili jsme třeba na dušičky. Dostali jsme propustku a jeli jsme do Týnce, tam měli rodiče maminky hrob, tamtudy jsme šli pěšky do Netvořic, tam byli rodiče zase z tatínkovy strany a pak jsme šli pěšky – já nevím kam, na autobus. A taky jednou až do Benešova a z Benešova vlakem do Olbramovic a z Olbramovic pěšky domů. A když jsme přišli tady na ty hřbitovy a šli kolem chalup, viděli jsme, jak je vše zarostlý, to byl pocit hroznej. A jak říkám – neměli jsme moc času, nikde jsme se nemohli dlouho zdržovat, protože ten čas byl vyměřený. Od kdy do kdy. No ale asi dvakrát za tu dobu, co jsme byli vystěhovaný, jsme tady byli. Když jsme se pak vrátili, pochopitelně už jsme to trošku věděli, co nás čeká. Jak je vše zničený a pole zarostlý plevelem. Navíc ještě šla na konci války Rudá armáda a tam, co jsme ještě viděli za těch Němců, protože ty toho hodně zničili, tak ty to ještě dorazili. Topili a spálili okna, dveře, vše, co bylo dřevěný, i podlahy. Ale to byla válka. Nakonec se těm vojákům člověk už nedivil, protože když byli na frontě, co všechno zažili. Tak jsme to už tak brali.

Ale Němci když to opustili, tak to bylo zoufalý, zarostlý a hlavně smutný, smutný! Celou dobu tam nebylo človíčka, nikoho jsme nepotkali, nikde jsme nikoho neviděli.

A když jste viděl ty kopřivy v zahradách až do oken, když jsme v listopadu tady byli, to byly pohledy hrozný, no. Někdo ani neměl sílu sem jet. Babička říkala – kdepak, to už není pro mě.

Po vzpomínkách na válečná léta se rozhostilo ticho, ale na závěr našeho posezení zazněla ještě jedna krásná věta:

… Víte, hospodáři měli radost, když se jim něco povedlo, když obilí bylo krásný, když chodili a říkali, to to narostlo. A to je drželo. Snad i v těch časech, kdy jim vlastní lidi všechno sebrali. To bylo nejhorší.

Zaznamenal Václav Šmerák a Luboš Mašek

Miluše Kadeřábková, Luboš Mašek

Přes řeku Rovínek

Kaple a poutní místo Rovínek. Foto Vojtěch Pavelčík, 8. 10. 2006

Informační tabule

Pohlednice z Rovínku z roku 1901, archiv Vojtěch Pavelčík

Střed českého království

Bílé kříže středu českého království. Foto Vojtěch Pavelčík 5. 11.2010

Pieta

Informační tabule

Slapská přehrada

Slapská přehrada při povodni. Foto Vojtěch Pavelčík, 6. 6. 2010

František Bílek, Slapská přehrada, olej 1958

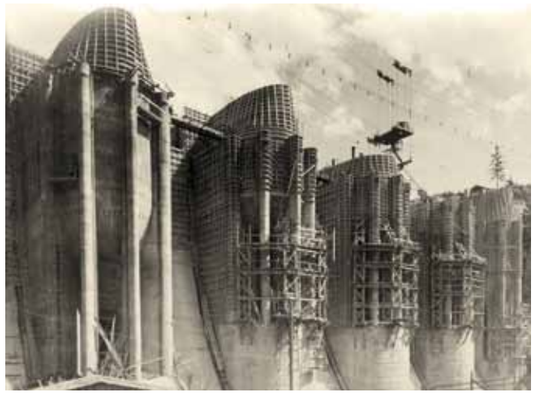

21. 7. 1952 Slapy

3. 9. 1952 Slapy

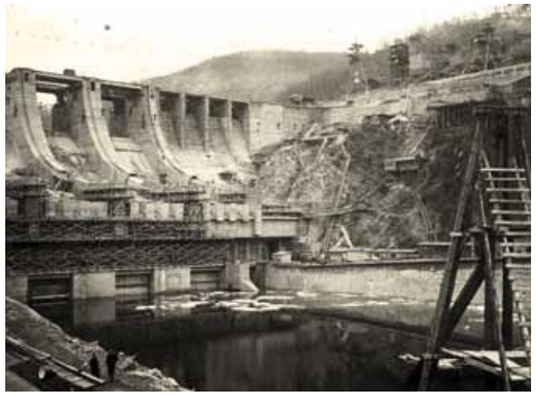

15. 3. 1954 Slapy

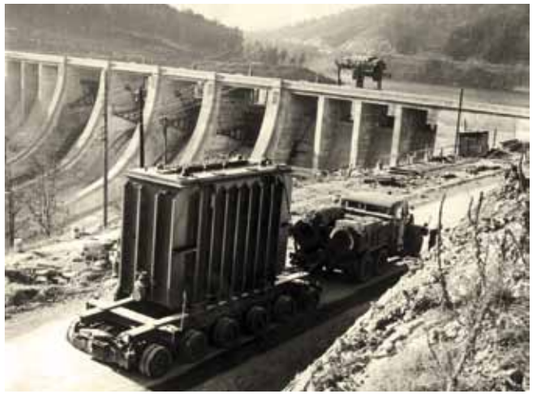

Prosinec 1955 Slapy

Na hrázi Slapské přehrady, foto Michal Kupsa

Historická foto ze stavby silnice Rabyně – Blaženice 1929–1932, album 1, zapůjčila paní Eva Pacovská z Loun

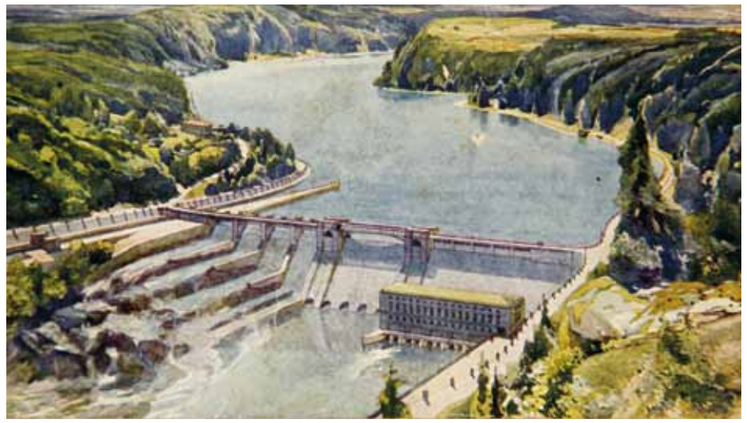

Původní model Slapské přehrady pod Rabyní

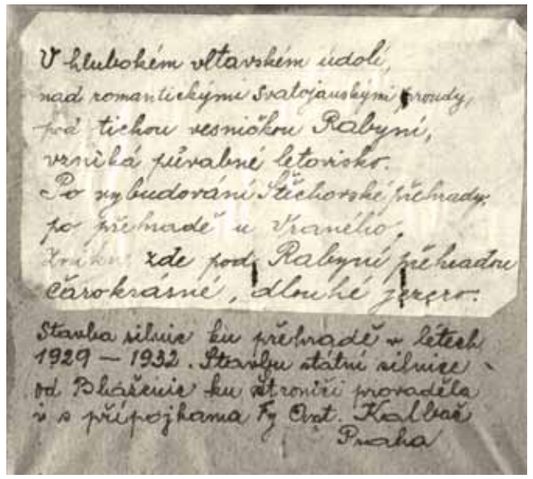

Dobová popiska k foto alba na této dvoustraně

Část alba s historickými foto ze stavby silnice Rabyně – Blaženice

Historická foto ze stavby silnice Rabyně – Blaženice 1929–1932, album 2, zapůjčila paní Eva Pacovská z Loutí

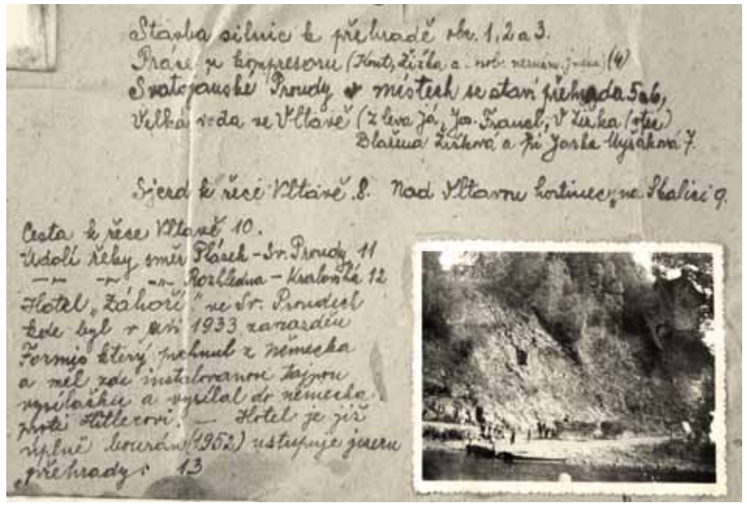
Stavba silnice k přehradě obr. 1, 2 a 3.
Práce s kompresorem (Kout, Žižka a nový nezvěstný jméno) (4)
Svatojanské Proudy = městek se stanicí přehrada 5 a 6,
Velká voda se Vltavě (z leva jd. Jos. Šrámek, V. Žižka (otec),
Blažena Žižková a Fr. Josefa Vyskočilová 7.
Sjezd k řece Vltavě 8. Nad Vltavou hostinec ze Skalice 9.
Cesta k řece Vltavě 10.
Údolí řeky směr Plávek - Sv. Proudy 11
— " " " Rozkoš - Kralovice 12
Hotel „Záhoří" ve Sv. Proudech
kde byl v září 1933 zahrazen
Formijo který uhnul z německa
a měl zde instalovanou tajnou
vysílačku a vysílal do německa
proti Hitlerovi. — Hotel je již
úplně bourán (1952) ustupuje jezeru
přehrady: 13

Dobová popiska k druhé části alba

Část alba s historickými foto ze stavby silnice Rabyně – Blaženice

Historická foto ze stavby silnice Rabyně – Blaženice 1929–1932, album 3, zapůjčila paní Eva Pacovská z Loutí

Historická foto ze stavby silnice Rabyně – Blaženice 1929–1932

Historická foto ze stavby silnice Rabyně – Blaženice 1929–1932, album 4, zapůjčila paní Eva Pacovská z Loun

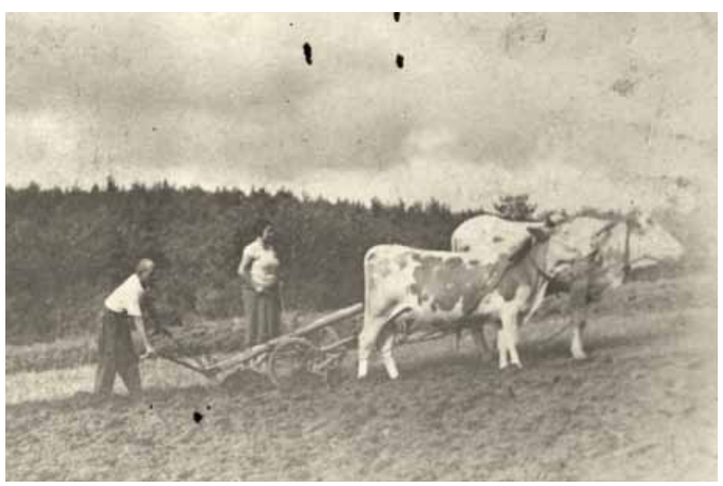

Historická foto ze stavby silnice Rabyně – Blaženice
1929–1932

Jachtklub Královská – Měřín

Zastavení první – u koloniálu pana Zdeňka Jánského v Blaženicích

Zdeněk Jánský

Úsměvný dárek od přátel

Pan Jánský není zdejší rodák, ale stal se místním patriotem. Narodil se v Praze, ale v Blaženicích žije takřka 25 let a nakonec vedle domku, který koupil na stáří, se pustil i do renovace budovy po Jednotě, kde dnes má malý koloniál. Jak říká, pro radost, pro zahnání důchodcovské nudy a taky proto, že vedle hospody, obecního úřadu, hasičů má být v pořádné vesnici i obchod, i když jen s tím nejzákladnějším zbožím. Supermarketům se nedá konkurovat. Že ho mají zdejší rádi, o tom svědčí i to, že z legrace pojmenovali náves před obchodem na Náves Zdeňka Jánského. Žertem se zlobí, že to mělo být rovnou náměstí. Dnes si to vzali za své i pošťáci a na tuto adresu přinášejí poštu, když nějaký neznalý návštěvník adresu použije.

Vypráví nám rodokmen rodiny. Doma mu visí tablo, kde je její rodokmen. Jedna větev ze strany matky je na Mělnicku, druhá zase od Čelechovic, což je vesnice s úrodnou půdou pro cukrovku, kde byl i cukrovar, odtud pochází jeho táta, od Prostějova.

Za první republiky, někdy v 30. letech, se dali rodiče dohromady a na konci těch let za války, ve 40. roce, se malý Zdeněk narodil. Dodává, že jako takřka pětiletý nosil kastrůlky na Trojský most při Pražském povstání. Němci po dětech nestříleli. Nosil je partyzánům a ti mu říkali – danke schön. Hezká vzpomínka. A hned přidává další, jak chodil na pivo s redaktorem Zdeňkem Pavlů a pro legraci se hlasitě zdravili na schodech do metra, kdy jeden jel nahoru a druhý dolů. Jak říkal, i chlapi jsou někdy malý kluci.

Na Blaženice je pyšný. Je zde nová kanalizace, vodovod, postavilo se sportovní hřiště, vlastně malý sportovní areál. Stěhují se sem lidé, takže vesnice nezanikne.

Dřív hodně sportoval, Blaženice vlastně objevil na nějakém výletu. Byli by zde pěkné terény na běžky, ale sněhu je málo. Zato hub je hodně a tak se dá jít na vycházku s košíkem.

Humor je mu vlastní. Popisuje kulturní koutek, který si udělali s kamarády, ale to je na další vyprávění. Nesmíme zdržovat, jak říká, byla by fronta až na silnici.

Rabyně – původní silnice, která končí u jezeře

Holel Záhoří v Proudech, z obou stran míří silnice k řece, archiv Vojtěch Pavelčík

Zbytek původní silnice v současnosti

Nová Rabyně v současnosti

Stavba silnice Rabyně – Blaženice

Zastavení druhé – na Měříně

Kupujeme si limonádu u stánku vedle tenisových kurtů. To je již jiná historie Měřína. Ta původní je na kopci nad řekou. Vlastně všechny okolní vsi jsou nad řekou. Vltava byla v těchto místech po staletí sevřená úzkými břehy a povodně nebo ledové dřenice všechno z břehů smetly. Co existuje Slapská přehrada a vzniklo přehradní jezero, je místo využíváno na rekreaci. Dnes je přístupné veřejnosti. Vedle venkovních sportovišť je zde i krytý bazén, letní ubytování. Své stálé místo zde má i Jachetní klub Královská – loděnice Měřín. Vyplouvají z ní na vodní hladinu plachetnice, mění lagunu řeky na přímořské letovisko… Tohle všechno vzniklo až v souvislosti z výstavbou Slapské přehrady. Místo na Vltavě na kterém sídlí se svými loděmi a aktivitami Jachtklub, nebývalo v Povltaví před válkou ničím zajímavé či výjimečné. Řeka tu nebyla ani divoká ani líná. Na plavce tu nečekaly žádné významné překážky ani záludnosti. Podobně jako dnes, avšak o padesát metrů pod dnešní úrovní, obkružovala velkým obloukem osadu s poetickým názvem Královská, většinou klidně proudící řeka. Potahová stezka podél vody tvořila jasnou hranici mezi řekou a políčky na svažitém terénu. Kousek nad Královskou, proti proudu, asi na úrovni dnešní Hrdličky, přecházela potahová stezka na levý břeh. Políčka poskytovala skrovnou obživu čtyřem rodinám. Jednotlivé usedlosti obývaly rodiny Slabihoudových, Meterdových, Klasnových a Dvořáků. Pátou rodinu Šebků živilo kousek po proudu na okraji osady pohostinství. Hospoda poskytovala občerstvení, případně nocleh plavcům, kočím vlekoucím se svými koňmi šífy proti proudu a v posledku i postupně přibývajícím výletníkům. Krom oficiálního přívozu u Šebků si všichni ostatní osadníci bez rozdílu přivydělávali přívoznictvím. Pan Klasna používal na rozdíl od ostatních na Vltavě nepříliš obvyklý způsob pohonu pramice. V rukou držel bidlo, kterým se odrážel ode dna řeky. O převoz stáli pocestní, místní při cestách za prací či obchodem a mládež při cestách za zábavou na tancovačkách a poutích na opačných březích. Řeka v tomto místě nebyla nijak zvlášť hluboká. Pan Bárta vypráví, že v létě při koupání nebylo nijak obtížné ji přebrodit. K osadě Královská patřilo na levém břehu pod skalami okraje Ždáňské hory i místo, kde stála osamělá skromná bouda. Sama si ji postavila a od roku 1933 v ní žila osamělá slečna, tehdy sedmadvacetiletá Helena Fedievová, známější jako Vltavěnka nebo Vltavka. Protože o cestu přes řeku byl pravděpodobně značný zájem, tak i ona vlastnila pramičku, na které občas někoho převezla na druhý břeh. Krom tohoto příležitostného přivýdělku pomáhala okolním hospodářům na polích a v zimě spřádala ovčí vlnu. Poklidně, skromně a vcelku spokojeně žila osada i její obyvatelé celou dobu „První republiky" (1918–1939).

Jachtklub Královská

Okupace

Samý počátek německé okupace Československa v roce 1939 se Královské nijak významně nedotkl. Chudé Povltaví nebylo zpočátku pro okupanty nijak zajímavé. To se však mělo záhy změnit. 11. 4. 1940 vydal říšský protektor nařízení, které avizovalo vážné změny. Zneužil zákon ČSR číslo 63 z roku 1935 o vyvlastnění za účelem obrany státu. Ten při svém vzniku řešil vyvlastňování pozemků potřebných pro výstavbu opevnění ČSR. Další nařízení výnosem říšského protektora, ze 14. 3. 1942 zahájilo postupné vysídlování původních obyvatel z území ohraničeného Vltavou, Sázavou a silnicí Vestec, Sedlčany, Olbramovice, Benešov a Poříčí nad Sázavou. Obyvatel osady Královská, dosud poklidně žijících na pravém břehu Vltavy se fatálně dotkla hned první z pěti plánovaných etap tohoto plánu. Krom Královské zahrnovala 16 obcí severovýchodně od Neveklova, včetně Měřína. Usedlíci se museli vystěhovat. Měli na to čas do 31. 9. 1942. Pravidla první etapy umožňovala hospodářům sklidit úrodu a odstěhovat vše, co k životu potřebovali. Osadníkům byl ohodnocen celý zanechávaný majetek a prostředky takto stržené byly uloženy na vázaný vklad u příslušného peněžního ústavu. Ten bylo možno použít na zakoupení usedlosti nebo živnosti na jiném místě republiky. Bylo zcela na vysídlovaných, kam se vrtnou. Většina z nich však stabilní novou existenci na novém místě nezakládala. Spokojili se s nájmem, či služebným postavením v novém bydlišti. Snad doufali v pozdější návrat na rodinné grunty. Pravidla vystěhovávání v dalších etapách byla však stále tvrdší a tvrdší.

Dvořákovi

Rodina se čtyřmi dětmi z Královské našli útočiště v Úštěku, poblíž Litoměřic. Tam prožili celou válku. V roce 1945 se rodina vrátila, ovšem bez syna Josefa, který se v novém působišti zabydlel natrvalo. Dvořákovi se synem Václavem a dvojčaty Jiřím a Marií se vrátili. Od státu za vázaný vklad koupili rodný statek a začali znovu hospodařit. Poválečný klid „na práci" však neměl dlouhého trvání. Začalo se mluvit o přehradě a jezeru, které celou osadu zatopí. Přišli pánové, nakreslili úroveň vzdutí a začali vykupovat pozemky. Většina usedlíků

rezignovala a osadu nadobro opustila. Ne tak Dvořákovi. Za prostředky za vykoupené pozemky dokoupili jiné nad čarou zátopy a pod Měříném si postavili nové stavení. A začali hospodařit znovu na nových polích. Leč ani tento stav dlouho nevydržel. V polovině padesátých let přišli noví pánové a znovu vyvlastnili rodinou obhospodařovaná pole. Dvořákovi dostali 13 000 Kč a uvolnili prostor armádě. Mám-li správné informace, pak na vykoupených polích vyprojektoval a postavil dnes stojící hotel pan ing. Kopáč. I váš člen, Míla Kuthan má podíl na nové podobě toho, co zbylo z původní osady Královská. Dvořákovi už nové uplatnění nehledali a dožili v novém stavení na Měříně. Syn Václav založil rodinu, pracoval v zemědělství a v lese a postavil nahoře na Měříně, v bez-

pečné vzdálenosti od vody, chatu. V ní zemřel někdy okolo roku 2000. Druhý syn Jiří zůstal svobodný v rodičovském domě na Měříně. Dcera Marie se vdala, stala se paní Pšeničkovou, panu Pšeničkovi porodila čtyři syny a po zbytek života pracovala spolu s manželem v elektrárně Slapy. Zemřela v roce 2010. Po roce 1989 se synům paní Marie podařilo

zpochybnit cenu za vykoupené pozemky v padesátých letech. Bylo jim dáno za pravdu. Po vrácení tehdy utržených 13 000 Kč dostali spravedlivějších 85 000 Kč.

Bunkry

U Královské, poněkud proti proudu stál „Řopík" (bunkr), který byl nejsevernějším na úseku 122. Další úsek pak pokračoval bunkry na Ždáni, ve Sladovařích, u Přestavlk, mezi Buší a Slapy atd. Celkem bylo ve vnitrozemí plánováno postavit 541 bunkrů. Do Mnichova (29. 9. 1938) se jich stihlo postavit 457. Většinu z nich během okupace Němci zničili.

Vznik jachetního klubu

S blížícím se dokončením Slapské přehrady v letech 1953 až 1954, se rozhodovalo i o využívání pozemků na jeho budoucích březích. V prostoru Královské na Měříně bylo vyčleněno území pro středisko Vojenského lázeňského a rekreačního zařízení. Počátek jachetního klubu je spojen se vznikem vojenského střediska na Měříně.

Jeho vybudování bylo svěřeno ženijnímu vojsku, kterému v té době velel gen. Kovařík. Tento příznivec sportovní aktivity a vodních sportů se rozhodl vybudovat v rámci vojenské tělovýchovné a sportovní organizace ÚDA (Ústřední dům armády) jachtařský oddíl, který se stal základem vojenského sportovního a závodního jachtingu.

Jachtklub Královská prošel za svou existenci údobími rozvoje, naděje a úspěchů, ale i dobou stagnace, nedorozumění a hádek mezi jednotlivými členy i skupinami. Tato období zdárně prošel a zdá se, že je před ním příznivé období.

Za všechny oslovené patří dík za vzpomínky především manželům Bártovým ze Slap, paní Loucké z Dalešic a potomkům už bohužel nežijící paní Pšeničkové.

Jan Kynčl ve Třebenicích 23. 2. 2011 a www.jkk.cz

Zastavení třetí – s archeologem Janem Viznerem – Tvrziště na Rabyni?

Jan Vizner při terénní práci na Kročákově

Jan Vízner připravil pro Okresní muzeum v Jílovém u Prahy výstavu středověkých tvrzí v Povltaví a při té příležitosti hovořil i o rabyňské lokalitě: „Je možné, že tvrz byla i v Rabyni. Ale tam o tom máme jedinou zmínku. August Sedláček ve své Encyklopedii hradů a tvrzí v Čechách poznamenává, že starší literatura – konkrétně se odvolává na Hebera – uvádí do Rabyně tvrziště, které se tam jemu nepodařilo nalézt. Hledal ho tam už na přelomu 19.–20. století. Což ale zase neznamená, že Heber, který pracoval podstatně dřív, tam v té době nenašel něco, co už mohlo být dávno rozvezené, rozorané. I do dnešní doby se rozorávají tvrziště, i v současné době památkové ochrany zanikají tvrziště, památkově chráněné lokality. Takže co se dělo v 18., 19. století, si umíme asi představit. Nicméně co se týče Rabyně jako takové, tak byla Klášterním zbožím, ale nepatřila ke zboží ostrovského kláštera, byť byla benediktinů, ale patřila ženskému klášteru, jeptiškám Řádu svatého Benedikta u svatého Jiří na Pražském hradě. A v jejich držbě je také zmiňovaná už od roku 1227, to znamená, že už na začátku 13. století ves Rabyně nepochybně existovala a patřila benediktinkám. Není důvod, proč by v té době nemohl existovat i Teletín a proč by v té době nemohly existovat i ty okolní obce, proč by Rabyně měla být výrazně starší. Teletín i Vysoký Újezd měly svůj význam polohou při zemské cestě nebo při jedné z větví zemských cest. Můžeme opravdu s velkou pravděpodobností říci, že stejně jako Rabyně, tak na počátku 13. století, už v době panování Přemysla Otakara I. a Václava I., skutečně existovaly i obce Teletín a Vysoký Újezd, Rabyně. Držba Rabyně jeptiškami skončila rokem 1420, kdy husité se zachovali tak, jak měli ve zvyku ke klášterním držbám. Zničili je a připojili k majetku pražských husitů.

Roku 1436 nebo na přelomu let 1436–1437 získal koupí rabyňské panství Vysoký Chlumec, ke kterému Rabyně pak připadla. Tehdy tam rozhodně tvrz nestála, protože nikdy už pak Rabyně nebyla rezidencí. Je možné, že v době klášterní držby tam mohl klášter nebo některý z klášterních nápravníků, to znamená drobných šlechticů v klientské službě kláštera, zbudovat opevněné sídlo, které mohlo sloužit k ochraně majetku relativně od kláštera vzdáleného. Totéž budoval Svatojiřský klášter ve Štěchovicích, kde byla trojklášterní držba, tu držely benediktinky. Ostrovský klášter a cisterciáci ze Zbraslavi. A Svatojiřské benediktinky tam také ve Štěchovicích nechaly budovat opevněnou tvrz. Takže je možné, že stejně si počínaly v Rabyni, ale nemáme k tomu jinou analogii než Heberovu mapu, která nám zakresluje tvrziště. Vzhledem k tomu, že Heberova mapa právě neoplývá přesností, při troše dobré vůle by se dalo říct, že ta tvrz zaznačená k Rabyni může být totožná s naším Kročákovem. Že se jenom o kousek netrefil – o kopec, takže je možné, že Heberova mapa naopak je nejstarší kartografickou zmínkou o tvrzi na Kročákově.“

Vyhlídka nad Rabyní směr Měřín

Homolka, pohled z vrchu nad Vyhlídkou, foto Michal Kupsa

Vyhlídka

Pohled z Vyhlídky, na levé straně na obzoru Měřín

Na levé straně Měřín

Zastavení čtvrté – Rabyně

Ing. Jan Žižka, Rabyně

Usedlost pana Žižky stojí pravděpodobně na místě původního středověkého rabyňského tvrziště

Dnes na místě možné tvrze je Žižkův penzion. S panem Janem Žižkou jsme si povídali o historii staré Rabyně, blízkého Nedvězí i místním rybníčku. Ten býval plnější a také úplně přírodní. Dnes je to vlastně požární nádrž, ale svůj půvab pod vesnicí si stále drží.

„Na Rabyni nebyl žádný obecní vodovod, jen tři studny a pak obecní studna u křížku. Vody bylo na Rabyni vždy málo a když byl suchý rok, tak se jezdilo do Studýnek s koňma s voznicemi pro vodu pro dobytek," poznamenal pan Žižka, který na Rabyni žije již 67 let. A dál vzpomínal:

„Když se stavěla Slapská přehrada v 47. roce, tak nejdřív se postavil dole areál pro dělníky, vlastně nová Rabyň, tam nic nebylo, jen pole až k řece. Dole u starý řeky bylo pár chat, který jsou dávno zatopený. Potom se lidi od vody stěhovali sem nahoru. Získali pozemky tady v okolí, takže se Rabyň rozrostla o celou chatovou osadu. Novou Rabyň stavěla firma Pragostav i celý ten areál tady. Můj otec tam jezdil s koňma, vozil písek. Jednalo se původně o zařízení staveniště a ubytovny pro dělníky, kteří stavěli přehradu.

Vesnice Rabyň byla původně jen tady nahoře nad Vltavou, dole u vody nic nebylo. Chaty se zde více méně začaly stavět v šedesátém roce, až když už byla napuštěná přehrada. Jinak tady nad řekou žádný chaty nebyly.

U řeky byla původně spousta pastvin, vím, že drobní rolníci, který tady byli, tadyhle Matějíčkovi, Pichovi, Šrámkovi i Papírníkovi a Dvořákovi, ty tam honili pást krávy. Pamatuji pana Jahodu, to byl otec paní Matějíčkový, který vždycky sebral všecky krávy od rolníků, hnal je k řece a tam je pásl. Večer je zase hnal zpátky. A po zatopení už byl konec.

V 59. roce přišly statky, sebraly úplně všecko. Z Šebkový stodoly začali stavět drůbežárnu, tam byly slepice a nahoře kuřata."

Řeč přišla na Žižkovo pole nebo Jidašovu louku, kde byl zradou rozprášen husitský voj, nebo že v nedalekém Peksově luhu pod Rabují byli vyhlášení lapkové, kteří kradli dobytek a pak ho zase prodávali.

Babička pana Žižky o tom vyprávěla, dodneška nevíme, v který chalupě to bylo, ale možná tam, jak bydlel Frantík Žižků v tom mlejně, jestli tam bylo sídlo těch lapků, těch Peksíků. Říkalo se jim Peksíci. Ale moje maminka měla takovej pocit, že se mluví o chalupě, jak byli Buzkovi. Prý měli obrovský sklep nebo prostě nějakou místnost, kam se vešel i vůz s koňma, že prostě sváželi ten ukradený dobytek na voze, koňma, vjeli přímo do místnosti nebo sklepa a tam byly háky ve stropě, kam dobytek věšeli. Ale já si bohužel nemůžu uvědomit, která ta chalupa to měla být ...

Místní nemají rádi, když se říká Nová Rabyně. Vždy byla jedna Rabyně. Nad řekou, aby ji velká voda nesmetla. Dole u řeky se páslo, sušilo seno a žilo se na horní planině. Dole byl brod, ale život byl ve vsi nad řekou. Se vznikem Slapské přehrady bylo vybudované zázemí pro rekreaci, restaurace a nakonec z baráků pro dělníky, kteří stavěli Slapskou přehradu, se staly rekreační domky.

Nad Novou Rabyní je pod vrchem Homolka, nádherná vyhlídka na Slapské jezero, na Ždáň i vzdálený Měřín. Když je příznivý vítr a hladinu brázdí plachetnice, je to nádherný pohled.

Pexův luh

Peksova strouha. Foto A. F. Wanner

Pexův luh

Svatojánské proudy u přítoku Peksovy strouhy. Foto Josef Dvořák, Davle

Zastavení páté – Tvrz Nedvězí

Archeolog Jan Vízner se domnívá, že tvrz Nedvězí je téměř s jistotou až ze 14. století. Ta tvrz, která je dnes zachovalá ve statku Michael, v jeho zadní části, úplně nad Potočním údolím, je taková polověžová stavba, samozřejmě s novověkými, nicméně velmi pěkně udělanými pavláčkami. Pochází až z 16. století, není-li ještě mladší. Ale nicméně v té době ještě stavba jako tvrz fungovala.

Myslím, že se dá předpokládat, že stavebníci této podoby tvrze byli asi poslední z rodu Nedvězských z Nedvězího. Ale určitě stavěli na starších základech, takže stavebně historickým průzkumem by se existence tvrze určila minimálně pro přelom 14.–15. století. Nicméně kdybyste se podívali na google–mapy anebo i přímo na místě, tak uvidíte, že rybník vedle současného statku vytváří, když budeme stát na hrázi čelem k rybníku, po pravé straně výrazný ostruhovitý výběžek, na kterém stojí chalupa. A když ho budete obcházet ze všech stran, tak jsou tam ještě pozůstatky dodnes částečně zavodněného příkopu. Tam stála pravděpodobně starší tvrz. Je to hypotéza, ale troufám si opět jí dát tak 95 procent. A jestli ta tvrz tu opravdu byla po určitou dobu současně s vedlejší mladší tvrzí nebo jestli byla předchůdcem té tvrze, to by nám zase odhalil až archeologický výzkum. S jistotou lze ale říct,

Tvrz Nedvězí se znakem Nedvězských pánů

že tam stála tvrz, která asi mohla být nebo spíše určitě byla starší než ta současná. A opět říkám, jestli stály tvrze současně nebo po zániku starší ji nahradila ta mladší tvrz, dodneška zachovaná částečně v statku Michael, nemůžeme říct, ale rozhodně tam také byly soutvrziště, byly tam tvrze dvě. Pak je ještě situace spojená s Vysokým Újezdem, vladycké sídlo zcela nepochybně bylo i na druhém, levém břehu Vltavy v Třebenicích. Vysoký Újezd měl šlechtické patrony, to znamená, že faráře tam dosazovaly šlechtické rody. Jednak to byli Nedvězští z Nedvězího, jednak jejich příbuzní ve Vysokém Újezdě, pak to byli Teletínští, z čehož lze odvozovat, že s nimi rovněž byli spřízněni nějakým způsobem, minimálně erbovně. Dále to byli třebeničtí vladykové. V Třebenicích není nikdy tvrz uváděna, není tam ani žádné místo, které by se dalo s tvrzištěm ztotožnit, ale opět – oni mohli sedět na neopevněném dvorci anebo na statku. Lepší statek anebo tvrz tam mohly být a zanikly beze stopy v mladší zástavbě, což také není ojedinělý případ. Ale každopádně dá se předpokládat, že i Třebeničtí byli nějakým způsobem spřízněni s Nedvězskými. Můžeme tedy u těch prvních držitelů teoreticky předpokládat společné užívání erbu tatarské čapky. Pokud by se nám náhodou nepodařilo dohledat prameny, které by je opravdu ztotožnily s rodem.

Erb pánů z Nedvězí

Rabyně, Nedvězí, Blaženice a Měřín

pohled do historie a současnosti rekreace

Dana Fialová

Rabyně, Nedvězí, Blaženice a Měřín – pohled do historie a současnosti rekreace

Dana Fialová

Pro vývoj rekreace ve jmenovaných obcích měly zásadní význam dvě historické události – vybudování vojenského výcvikového prostoru SS a výstavba slapské přehradní nádrže. První událost zapříčinila vysídlení většiny původních obyvatel z daného prostoru. Po válce zde můžeme sledovat obdobně jako v pohraničí snížení počtů obyvatel i nárůst počtu neobydlených domů. Ty posléze začaly sloužit jako rekreační chalupy, tedy objekty, které svou původní funkci změnily ve funkci rekreační. Na další přeměnu trvalého bydlení na rekreační měla vliv i socialistická industrializace a středisková soustava osídlení, kdy především mladí odcházeli za prací a pohodlnějším bydlením do měst a větších obcí, za „starými" jezdili na venkov na víkend a po jejich smrti objekt využívají jako rekreační chalupu.

Dalším výrazným impulzem pro druhé bydlení – pro výstavbu chat, objektů vystavěných za účelem rekreace, ale i pro rekreaci v hromadných ubytovacích zařízeních – byla výstavba přehrady. Samozřejmě se navazovalo na oblíbenou oblast břehů Vltavy, využívanou již od konce 19. století výletníky, trempy a prvními osadníky. Ale byl to impulz pro masový rozvoj.

Toho si byli dobře vědomi i projektanti Slapské přehrady, která vedle zdroje elektrické energie, vody měla být právě rekreační oblastí pro

Vltava u Třebenic

obyvatele Prahy, Příbrami, Dobříše a Benešova. Tato rekreační oblast byla velmi důkladně plánována a v počátku i realizována.

Odborníci přistoupili k zhotovení územního plánu širší oblasti kolem nádrže. Jedním z prvotních úkolů bylo zamezit živelnosti ve výstavbě rekreačních zařízení v této oblasti, vymezit vhodné plochy pro různé typy rekreačních zařízení. Posléze bylo přistoupeno k zpracování podrobných urbanistických studií, které souborně řešily rekreační zařízení kolem vodního díla. Řešeno bylo 16 oblastí o výměře cca 160 ha (detailně naplánováno jich bylo 12). Byla vymezena místa pro hotely a restaurace, společenské ubytovny, chaty, tábory a loděnice tak, aby kapacita zařízení vyhovovala pro 8 000 dlouhodobých a 16 500 krátkodobých rekreantů. Posléze však při schvalování plánu došlo k zvýšení počtu rekreačních míst o dalších 8 000, z čehož 3 000 míst mělo sloužit pro dlouhodobější rekreaci v chatách. Tím byl změněn poměr mezi veřejnými rekreačními zařízeními (hotely, ubytovny, kempy, objekty podnikové rekreace) a individuální rekreací (druhé bydlení) a byla významně ovlivněna původně zamýšlená koncepce. Snahou projektantů bylo např. prosadit výrobu několika druhů typových chat, které by pro toto území byly z architektonického hlediska vyhovující. V roce 1954 se dokonce uskutečnila soutěž, ovšem výroba vybraných chat nebyla následně zajištěna. Byly také stanoveny zásady pro výsadbu zeleně, úpravu pozemků jednotlivých chat o maximální výměře 500 m^2, bylo zakázáno oplocování a výstavba různých přístřešků.

Rekreační středisko Měřín

Nová Rabyně

Jednotlivá střediska jsou typově odlišná. Například Středisko Rabyně vzniklo využitím ubikací dělníků zaměstnaných při výstavbě elektrárny. S tímto budoucím využitím byly již ubikace stavěny. Největšími středisky jsou Žďáň – Přestavlky, Živohošť – levý (Stará Živohošť se zachovalým kostelem) i pravý břeh (Nová Živohošť), Měřín, nacházejí se ve velmi exponované poloze z hlediska dálkových pohledů. Původním záměrem bylo, aby se hlavními objekty staly hotely doplněné podnikovými ubytovnami a dále individuálními chatami, s tím, že bude ponechán rozsáhlý prostor při pobřeží pro vodní rekreaci nedělních návštěvníků. Důraz byl opět kladen na doplnění zeleně, aby došlo k rychlému začlenění objektů do krajiny.

V současné době většinou již vymizela podniková zařízení, tzv. ubytovací zařízení vázaného cestovního ruchu. Část slouží jako klasické komerční hromadné ubytovací zařízení, část byla rozprodána jednotlivcům, ať již se jedná o chaty či byty v apartmánových domech. Hotely musely významně investovat do doprovodných zařízení typu bazén, kryté sportoviště. Nadále se zájemce může ubytovat i v kempu různého stupně vybavení. Dominantní kapacitu však představuje druhé bydlení v podobě chat při březích nádrže, ale i v údolích přilehlých vodotečí a rekreační chalupy a domky v intravilánech obcí.

O chaty v oblasti Slapské přehrady byl vždy enormní zájem. V 80. letech, kdy byla vyhlášena stavební uzávěra v mnoha obcích právě pro rekreační chaty, došlo i k české kuriozitě. V té době platil přísný zákon na ochranu zemědělského půdního fondu, nebylo tedy možné z fondu vyjmout a prodat zájemcům ani těžko obdělávatelné plochy. Bylo tedy využito Českého svazu zahrádkářů, kdy členové hospodařili na zemědělské půdě, ale měli možnost rekreace. Sice v objektech nejprve o velikosti 16 m^2, později 25 m^2, ale všichni byli spokojeni. Zájemci měli chatu a půda byla dále zemědělskou. S takovým příkladem se můžeme setkat např. v osadě Loutí v obci Blaženice. Dnes již má návštěvník pocit, že se nachází mezi klasickými rekreačními chatami standardní velikosti na oplocených pozemcích.

Měřín – hotel

Historické foto z padesátých let – Měřín

Rabyně po napuštění slapského jezera

Rabyně

Původní hotel Rabyně

Rabyně

Rabyně

Rabyně – hotel
Foto na dvoustraně archiv Vojtěch Pavelčík

Měřín u řeky, hotel

Blaženice současnost

Blaženice

Blaženice

Blaženice – kaplička

Blaženice křižovatka

Blaženice – Vánoce, slavnostní rozsvícení vánočního stromu

Stavíme upravujeme

Rekonstrukce hasičské zbrojnice SDH Blaženice

Výstavba čistírny odpadních vod a kanalizace v Nedvězí rok 2010–2011

Výstavba čistírny odpadních vod a kanalizace v Nedvězí rok 2010–2011

Výstavba čistírny odpadních vod a kanalizace v Nedvězí rok 2010–2011

Výstavba čistírny odpadních vod a kanalizace v Nedvězí rok 2010–2011

Práce na rybníku

Odbahnění rybníka a rekonstrukce výpustního objektu rybníka, Blaženice rok 2010

Výstavba čistírny odpadních vod a kanalizace, Blaženice, rok 2006–2007

Výstavba čistírny odpadních vod a kanalizace, Blaženice, rok 2006–2007

Zima v osadách

Kompletní opravy komunikací, položení obrubníků, Blaženice, Měřín, Nedvězí rok 2009–2010

Rekonstrukce pomníku padlých za I. svět. války – Nedvězí

Výstavba dětského hřiště Rabyně

Rekonstrukce autobusové zastávky na Měříně

Stavba prodejny Smíšené zboží, která se stavěla v akci Z, rok 1973

Prodejna Smíšeného zboží

Původně hostinec U Kadeřábků, nyní obecní úřad

Výstavba víceúčelového hřiště v Blaženicích rok 2008–2009

Loutí s historií i současností

Loutí, 1910–1920. Foto Josef Dvořák, Davle

Měřín nad řekou

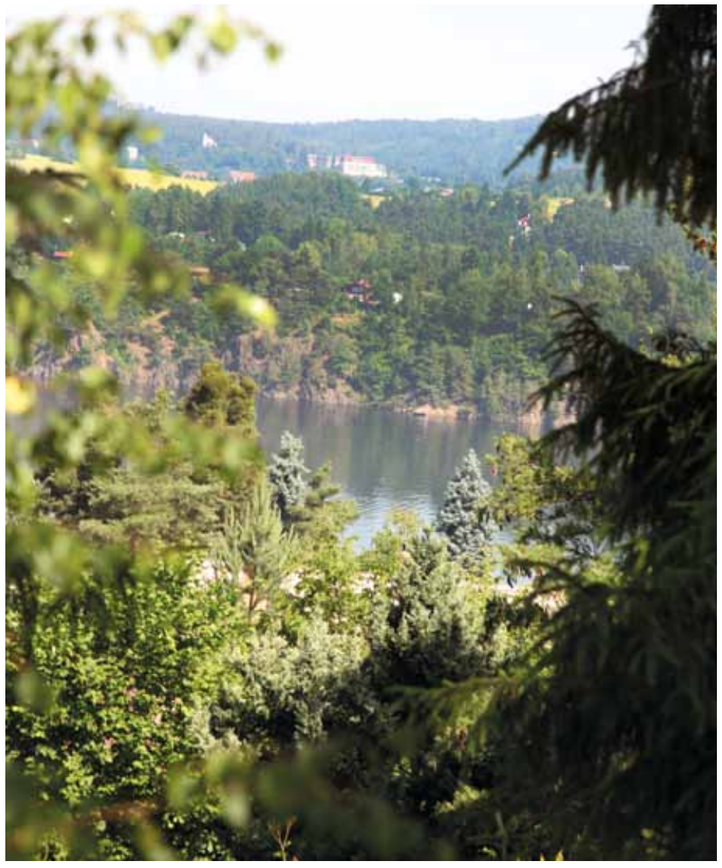

Měřín u řeky

Oslava 60 let založení SDH Rabyně, 2013

Oslava se konala v Nedvězí, u zrekonstruovaného pomníku padlých z I. světové války, kde byly položeny věnce k uctění jejich památky. Pomník byl opraven v roce 2013

František Přeučil

SDH Blaženice, oslava 75. výročí založení sboru, 2012

Honební společenstvo Rabyně

Fotoalbum Františka Přenučila z hospody u Přenučilů

Nedvězí

Farma Michael v Nedvězí

Rekonstrovaný pomník padlým z I. svět. války

Cesta podél tvrze v Nedvězí

Mlýn pod Nedvězí

Nedvězí Kopanina

Výhled z Nedvězí na Vysoký Újezd

Hospoda u Přeučilů

Nedvězí zastávka

Rybník v Nedvězí

Mlýn v zimě

Tvrz Nedvězí – farma Michael

Původní obytná část tvrze Nedvězí. Foto na celé straně – archiv Farma Michael

Původní hospodářské budovy tvrze Nedvězí

Dvůr tvrze s hospodářským zázemím

Hlavní budova tvrze, kde býval i pivovar

Stáje pro dobytek a koně, bydlení pro čeleď

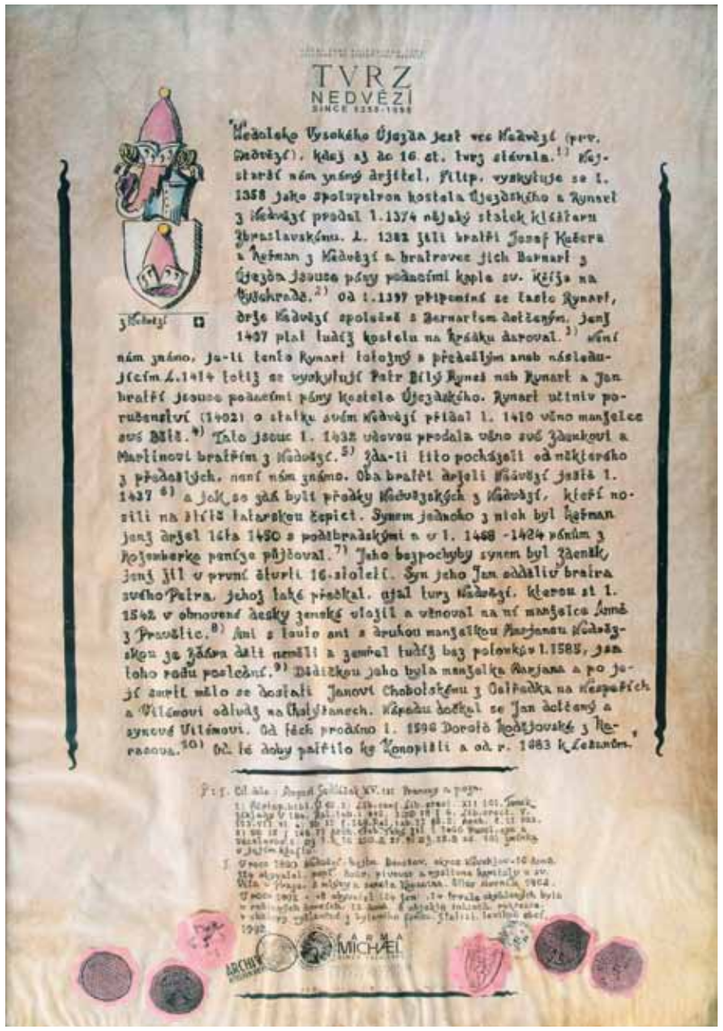

Historie tvrze Nedvězí se znakem Nedvězských pánů

Farma Michael po celkové rekonstrukci původní Nedvězské tvrze, foto archiv Farma Michael

Sklepení tvrze

Vchod do bývalého pivovaru, sklepení tvrze

Farma Michael

Farma Michael

Tvrz Nedvězí po celkové rekonstrukci, foto Farma Michael

Nová Rabyně, rekreační centrum vybudované z původních ubykací pro dělníky ze stavby Slapské přehrady

Rabzyně nad řekou

Rabzyně u řeky

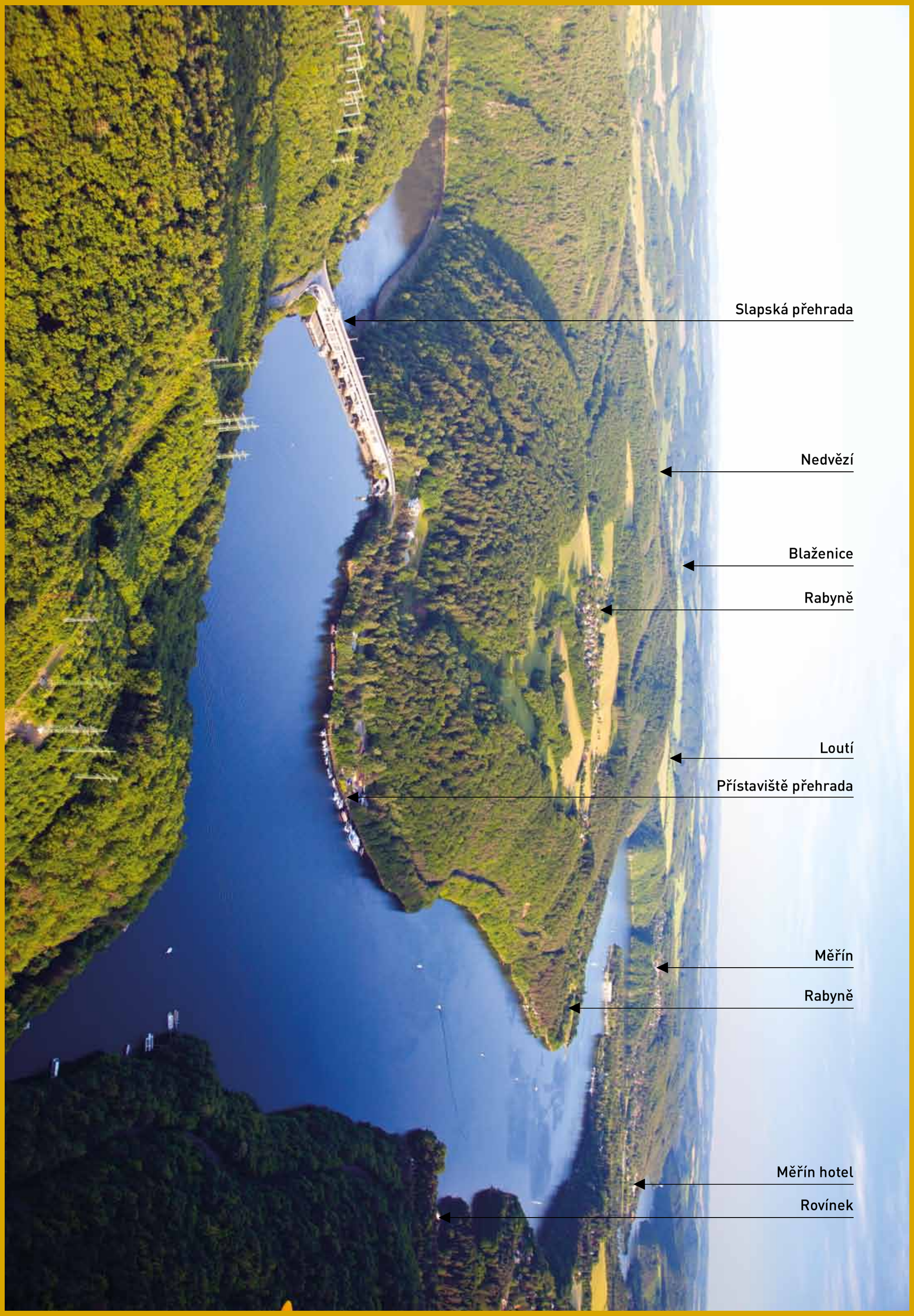
Slapská přehrada
Nedvězí
Blaženice
Rabyně
Loutí
Přístaviště přehrada
Měřín
Rabyně
Měřín hotel
Rovínek

Závěrem

S nápadem představit kroniky obcí Rabyně, Blaženice, Loutí, Nedvězí a Měřína s historickými texty o životě zdejších lidí přišel pan starosta Luboš Mašek v létě roku 2013 při listování jinou knížkou, Toulky..., a tak nepřímo umožnil uzavřít historické mapování regionu mezi Vltavou a Sázavou od benediktinského kláštera na Ostrově u Davle přes Krňany, Teletín, Vysoký Újezd po Rabyni, Měřín...Projektu se ujalo Sdružení mezi řekami.

Publikace Kroniky kronik s autentickými opisy záznamů kronikářů o událostech za více než jedno století kraje nad Vltavou se Svatojánskými proudy a později Slapskou přehradou doplnila cyklus knížek Mezi Vltavou a Sázavou s přílohou filmového dokumentu Vystěhování, Almanachu se vzpomínkami na vystěhování zdejších obyvatel za II. světové války a novějšími tituly jako Toulky mezi Vltavou a Sázavou a Nové toulky ...

Možná víc než pro dnešek má soubor publikací význam pro budoucí generace, kde Kronika kronik zaujímá význačné místo pro ucelený pohled na život našich předků s uvedením do historických souvislostí kraje díky panu Josefu Hauserovi. František Přeučil nebo Otakar Loucký i Jan Ruzha nám dali nahlédnout do běžného života jednoho století. Století, kde se staré začalo měnit v nové, kdy pole se oralo koněm nebo s kravkou, pan farář byl autoritou.

Dvě světové války a technický pokrok 20. století daly do vínku 21. století, ve kterém žijeme, dravost až bezohlednost. Jako by běžný život našich předků mizel někde v monitorech počítačů a měnil se ve virtuální zážitky.

Minulost jako by byla nehmatná, nepřítomná a s ní zmizela slova a činy jako odvaha, čestnost, poctivost. A v tom je právě smysl a význam publikace, kterou máte v rukou. Historie k vám zde přímo promlouvá, můžete kráčet po cestách předků, o kterých si přečtete. Ze svahů luk a kopců se můžete rozhlížet po zasněné krajině, která se jako by ještě neprobudila do dnešních dnů.

Osobně děkuji za možnost na této publikaci pracovat.

Václav Šmerák, editor publikace Kroniky kronik

Obsah

Úvodní slovo starosty Luboše Maška 05

Vzpomíná paní Jindřiška Hrmová z Blaženic 06

Kronika Blaženice–Měřín 27

Kronika Blaženice–Rabyně 53

Kronika Loutí 69

Kronika Rabyně–Nedvězí, zapůjčila rodina Přeučilů z Nedvězí 103

Vltava pod Rabyní, Svatojánské proudy 214

Říše SS v srdci Čech 217

Vzpomínkové setkání k 70. výročí vystěhování obcí Rabyně, Loutí, Blaženice, Měřína za II. světové války v roce 2012 224

Vzpomínání na předválečná léta 226

Přes řeku Rovínek 230

Střed českého království 231

Slapská přehrada 232

Historická foto ze stavby silnice Rabyně – Blaženice 1929–1932, album zapůjčila paní Eva Pacovská z Loutí 234

Zastavení prvé – v koloniálu pana Zdeňka Jánského v Blaženicích 244

Zastavení druhé – na Měříně 246

Zastavení třetí – s archeologem Janem Viznerem – Tvrziště na Rabyni? 250

Zastavení čtvrté – Rabyně 252

Zastavení páté – Tvrz Nedvězí 254

Rabyně, Nedvězí, Blaženice a Měřín – pohled do historie a současnosti rekreace 257

Blaženice současnost 264

Stavíme upravujeme 266

Loutí s historií i současností 272

Měřín nad řekou 274

Měřín u řeky 275

Oslava 60 let založení SDH Rabyně, 2013 276

SDH Blaženice, oslava 75. výročí založení sboru, 2012 278

Honební společenstvo Rabyně 279

Fotoalbum Františka Přeučila z hospody u Přeučilů 280

Nedvězí 282

Tvrz Nedvězí – farma Michael 284

Rabyně nad řekou 288

Rabyně u řeky 289

Orientační foto s označením jednotlivých obcí a vsí 290

Závěrem Václav Šmerák, editor publikace 292

Redakce, editor: Václav Šmerák
Jazyková spolupráce: Irena Pospíšilová, Hana Přibylová
Skenování kronik, fotografií: Jiří Škuba
Sazba, návrh grafiky obálky a publikace: Pavlína Najfusová
Tisk: EUROPRINT a. s.

Vydala obec Rabyně za spolupráce se sdružením Mezi řekami

Knížku si můžete objednat na adrese:

Obecní úřad Rabyně
Blaženice 16
Rabyně
257 44 Netvořice
www.rabyne-obec.cz

Sdružení Mezi řekami
www.mezirekami.cz
e-mail: v.smerak@seznam.cz

Letecký snímek, obec Rabyně

Pomník padlým v I. světové válce 1914–1918, Nedvězí.
Rekonstruován péčí obce Rabyně,
Sborů dobrovolných hasičů a občanů v roce 2013.